

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HAKAN AKPINAR

Onların hikayesi

Nasıl Gazeteci Oldular

1H

Birharf

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Yayın No: 09
Nasıl Gazeteci Oldular?
Hakan Akpınar

İMTİYAZ SAHİBİ / Mehmet Kocabaş
GENEL MÜDÜR / Şeniz Baş
YAYIN YÖNETMENİ / Ece Özbaş
İÇ TASARIM / Adem Şenel
KAPAK / Yunus Karaaslan
BASKI / Kilim Matbaacılık

İstanbul Eylül 2006
ISBN 975-9198-63-0

© Birharf Yayıncılık 2004

Kilim Matbaası Ltd. Şti.
Litros Yolu Fatih Sanayi Sit. No. 12/204
Tel: (0212) 612 95 59 Topkapı-İstanbul

Genel Dağıtım:
Artı Yayın Dağıtım
Çatalçeşme Sok. Çatalçeşme Han. No.25/2
Cağaloğlu - İstanbul
Tel: 0212 514 57 87 - Faks: 0 212 512 09 14

ŞE-CE YAYINCILIK SAN. LTD.ŞTİ
Firuzağa Mah. Ağahamamı Sok. Şeref Apt. No. 5/2
Cihangir-Beyoğlu / İSTANBUL
Tel. 0212. 245 55 10-11 - Fax: 0212 245 55 30

Onların Hikâyesi
**NASIL GAZETECİ
OLDULAR?**

HAKAN AKPINAR

İÇİNDEKİLER

EMİN ÇÖLAŞAN'IN ÖNSÖZÜ	19
HAKAN AKPINAR'IN ÖNSÖZÜ	23

TAHA AKYOL

İdam Sehпасından Zirveye	27
'Kuyruk'la Başlayan İsyân	28
Gizlice Çetin Altan'ı Dinledi	30
Türkeş Ankara'ya Çağırdı	31
İlıcak'tan Gelen Telefon	32
İdamlık Genel Yayın Müdürü	34
Türkeş İle Yollar Ayrılıyor	35
Özal İle Demirel'in Arasında Kaldı	36
İlıcak Mutfak ve Yakıt Parasını Bulamıyordu	37
Aydın Doğan Senin Dostun	38

ÇETİN ALTAN

Medyadaki Filozof	41
Aygır ve Vilayet	42
Şef'in Kafasına Koltukla Vurdu	43
Genç Yaşta Sütun Sahibi	44
İlk Kelepçe İlk Gözaltı	45
Patronları Haber Yapınca Atıldı	45
Sanatçı Kimliği Belirginleşiyor	46
TİP Milletvekili Oldu	48
Meclis'te Dayak Yedi	48
Sağ Gözü Sakatlandı	49
12 Mart ve Hapislik Yılları	50
Kitabı Fransa'da Yayımlandı	51

NURCAN AKAD

O Aslında Bir Opera Sanatçısı	53
Kim Yazdı Bu Yazıyı	55

Ankara Serüveni	56
Özkök Hürriyet'e Çağırıldı	57
'Dalton Harekâtı'	58
Bilgisayardan Daktiloya	59
Altaylı Silahlı Adamlarla Geldi	60
'Kare As' Yuvaya Döndü	62

FATİH ALTAYLI

Tekstil Ticaretinden Gazeteciliğe	64
Lüks Otomobillerle Gelme Ayıp Oluyor	68
Burnun Sürtsün	69
Direnişi Bitirmeye Gitti	71
Arabamın Farlarını Söktüler	72
Radyo Günleri	73
'Teke Tek'in Öyküsü	74

OĞUZ ARAL

Huysuz İhtiyar	76
Gırgır Efsanesi Doğuyor	78
Özal'ı Çileden Çıkardı	79
İhtilal Profesörü Oldum	81
Çizgisi Kimliği Oldu	82
Avni Nasıl Doğdu?	83
Leyla Benim Çocukluk Aşkım	84
Ben Ölmedim	85
Çok Yorgunum	86

AYŞE ARMAN

Siyah Gözlüklü Sarışın Gazeteci	87
Gazetecilik Uğruna Çay Servisi	88
Uğur Dündar'la Yemek	88
Nokta'da Çalıştı	89
Birand'la Görüşmek İçin Brüksel'e Gitti	90
Ustam Muhittin Sirer	91
Özkök Bana Fırsat Verdi	92

DUYGU ASENA

Babîâlî'deki 'Şirin'	94
'Ahlaksız' Diye İşten Kovuldu	97
Yasak Aşkının Peşinden Gitti	98
Pekşen'le Yedi Yıl Aşk Yaşadım	100
Kovulduğu Yerde Konferans Verdi	101
Demirkent'ten Gizlenen Tebligat	101
Ekibiyle Milliyet'e Geçti	102

MEHMET BARLAS

Babasının Ölümünü Haber Yaptı	105
Devrimci Gençlik Dergisi'ni Çıkardı	107
Papazdan İngilizce Dersi	109
22 Yaşında Cumhuriyet Yazarı	110
Annesinin Çantasından Para Çaldı	111
İnönü'nün Yatak Odasına Girdi	112
Bilmeden Vietnam Derneği'ni Kurdu	114
Korutürk'ün İlginç Sözleri	115
Mehmet Bey Oğlum, Başbakan Oldum	116
İlan Haberciliğini Başlattı	117
Zafer Mutlu'nun Telefonu:	118
Simavi: Çölaşan İle Seni Aynı Sayfaya Koydum	119

İSMET BERKAN

14 Yaşında Gazeteci	121
"Abdül, Al Bunu"	122
Reklam Koordinatörü	125
Lisenin Önündeki Sandviççi	126
'Bay E' Filminin Senaryosunu Yazdı	127
Yatakta Zapping	128
Çiller Ailesine Danışman	130
Başbakanlıkla Borsayı İzleyen Adam	131
ANAP'ta Danışmanlık Macerası	132
Patronu Nasıl Kızdırdı?	133
Aydın Bey Sen Radikal misin?	135

MEHMET ALİ BİRAND

Az Kalsın Lastik Satacaktı	137
Koltuk Değnekleriyle Haber İzledi	139
Beyoğlu Muhabiri	141
Sunuculuk Yaptı	142
At Yarışı Bileti Sattı	145
Patronun Üvey Kızıyla Evlendi	145
Kocatepe'nin Batırılışını Anlattı	146
Beni Sakın Satma	148
Yeşil Beni Öldürecekmiş	150

HASAN CEMAL

'Keskin Devrimci Haso'	151
Sol Cunta Yerine Sağ Darbe	153
'Aşırı Solcu' Diye Cumhuriyet'e Almadılar	154
İlhan Selçuk Cumhuriyet'e Aldırdı	155
Nadir Nadi: 1 Nisan Şakası Gibi Olmasın	155
İlhan Selçuk'la İlk Çatışma	156
Cemalistler ve Kemalistler	157
'Sentez'i Başaramayınca Ayrıldı	158
Ekol Yaratan Fotoğraf	159

GÜNERİ CİVAOĞLU

Şair'in 'Polis' Sandığı Gazeteci	161
Kim Bu Beyefendi?	163
Orgeneral Maaşı Alıyordu	164
Demirel Şapkasını Unutup Gitmiş	165
Gazeteye Pencereden Girdi	166
Kitabının Parasıyla Araba Aldı	167
Erken Gelmenin Ödülü	168
Fincancı Katırları Ürktü	169
Güneş Gazetesi'ni Kurdu	170
Rekor Transfer Ücretleri Verdi	171
Çocuğun Ölüyor Gel	172

Istakoz Yarışı Düzenlemedim	173
Sigara Paketini Koyup Köşe İstedi	174

BEKİR COŞKUN

Pavyonda Kanun Çalan Talebe	176
Hayali Pilot Olmaktı	178
Mafya, Aşk ve Firar	179
Konak Pavyon'da Başladı	180
Zeki Müren Kanuncu Bekir'e İş Buldu	181
Foto Muhabiri Oldu	183
Mesleğin İlk İhaneti	185
Poliş Muhabiri Oluyor	186
Arabasını Çukura Düşürüp Haber Yaptı	186
Kumrular'daki Ünlü Meyhane	188
'Katil' Diye Fotoğrafı Basılan Gazeteci	189
Zafer Mutlu Komünist mi?	190
Asil Nadir'inki Kara Para	191
İçimdeki Urfalı	193

CENGİZ ÇANDAR

Filistin Gerillası	196
Diplomat Olmak İstiyordu	197
Şam'dan Golan Tepelerine	198
Ya Sendikacı ya da Gazeteci Olacaktı	199
Gazete İşgal Komitesi Başkanı	199
İran'dan Gelen Gece Yarısı Telefonu	201
Ali Sirmen Saray Soyтарыsı	202
Özal'ın Danışmanı Oldu	202
Turan Yavuz Olayının Perde Arkası	204
Banda Almamı Zafer Mutlu İstedi	205
Beni Kullandılar	206

EMİN ÇÖLAŞAN

Kovula Kovula Gazeteci	208
İttihatçı Emin Bey'in Torunu	209

Öğrenci Derneği Başkanı	210
Vallahi Kopya Çekmedim	212
Hocası Özal DPT'den Kovdu	213
Özal Danıştay'ı Dinlemedi	215
Devrim'e Yazdı	215
Hayatını Değiştiren Duyuru	216
Karacan Yarışmasında Birinci Oldu	218
Basından İlk Para	218
DİSK Üyesi Çölaşan	220
Gazeteci Oluyor	221
Yılın Gazetecisi Seçildi	222
Çölaşan: Kopya Çektim Hocam	223
İstanbul'a Tayini Çıkan Gazeteci	224
Art Arda Yazılan Kitaplar	225
Özal'la İlişki Nasıl Koptu?	227
Simavi Makam Arabasını Yolladı	227
Erol Bey, Beni Harcamayın	228
Kapı Aralığında Köşe Yazarlığı İstedi	230

HAKKI DEVRİM

Medyadaki Ansiklopedi Ustası	233
Menderes'in 'Gölgesi' Oldu	234
Cihat Baban'dan Son Ders	235
Kar Altında Üç Basın Şehidi	237
Patron Gazeteye Sokmadı	238
Patronuyla Ortak Oldu	239
İnek ve Tavuk Besledi	240
"Niye Bana, 'Sen Gel de Yaz' Demiyorlar"	241

YALÇIN DOĞAN

'Sakıncalı' Çıkınca Gazeteciliği Seçti	243
İlk Röportaj İlk Ödül	244
Yazarlığa İlk Adım	246
Kabarıyordun, Bak Şimdi Neler Oldu	248

Demek Fiyatlar Artmış	249
CIA Başkanı'nın Ziyareti	250
Takdir Ettim Baba, Dokuz Sütun	251
Kucakta Patlayan Bomba Haber	252
Katı Alman Disiplini	254
Şarkıcı Bergen'i Büyükelçi Sandı	254
Tepedeki Çekişme	256

YAVUZ DONAT

Ulus'taki Üniversiteli	258
Jilet Paran Yok mu?	260
Sokak Lambasıyla Komünizm Propagandası	261
20 Yıllık Serüven Başlıyor	262
Ecevit: O Kuyumcuyu Devreye Sokun	263
Git Ulan Allahsız!	265
Patron Daire Armağan Etti	265
Keçeciler'in Kellesi Ladeste Gitti	266

CAN DÜNDAR

Medyanın Romantiği	269
Sağcı Lisede Sol Sempatizan	271
Kışlalı Bizi Odaya Kilitledi	272
Gençliğimin Ortasından Tank Geçti	273
Politikacının Ölümü	274
Hürriyet'ten İstifa Etti	275
Her Şeyi Mehmet Ali'ler Öğretti	277

UĞUR DÜNDAR

Skandalların Habercisi	279
Bankacılık Yaptı	281
Yaşadığımız Günler	282
Soğukluk'un Perde Arkası	283
Korkunç İddia	285
Akıl Hastanesinde Yaşananlar	286

Hürriyet'e Başladı	288
Bravo Gazeteci	289
Yılmaz, Aydın Doğan'dan Kopmamız İçin Teşvikçi Oldu ..	289
Kavganın Yararının Olmadığında Anlaştık	290
Ayrılık Rüzgârları	291

OKTAY EKŞİ

Platonik Aşkla Gelen Gazetecilik	293
Çocukluk Aşkı İle Yollar Ayrılıyor	294
"Erişilmez"e Ulaşma Düşü	295
İlk Deneme İlk Düş Kırıklığı	296
"Yevmiyeli Geçici İşçi"	298
Ankara Gazeteciliğinin Raconu	299
Çetin Altan'dan Sürpriz Telefon	300
22 Yaşında Büro Şefi	302
Demokrat Parti Baskısı	303
Yıllar Sonra Özen'le Karşılaştı	305

SEDAT ERGİN

Rastlantıyla Gazeteci Oldu	307
Bohem Hayata Düşkün	309
Sora Sora Dışışleri'ni Buldu	311
Cumhuriyet'e Gelir misin?	313
12 Eylül Yılları	314
Özal'dan ANAP'a Davet	317
Washington Temsilcisi Oldu	318
'Bu Bir İhanet' Dediler	319
Beceriksiz Suikastçı	320
Bu Ne Biçim Soru	322
Cezama Siz Karar Verin	324
Gözüm Dikkat Et, Seni Bozarlar	325

DOĞAN HIZLAN

Medyadaki Edebiyatçı	326

Kemal Tahir Referans Oldu	327
"Dergi Oda Müziği, Gazete ise Senfoni"	328
Nadi Çekilince Cumhuriyet'ten Ayrıldı	329
Gerçek Köşe Yazarlığım Özkök Döneminde Başladı	330
Şansım Sanatı Benimseyen Patronlar	331
İki Votka İçince	331

REHA MUHTAR

Hayranlıkla Uyanan Gazetecilik Hevesi	333
Yalım Eralp Peşine Adam Taktı	335
Atina Günleri	336
Merhaba İstanbul	338
Ateş Hattı Nasıl Doğdu?	339
İplerini Koparmak İstiyorsun	340
Aydın Bey Beni Kısa Pantolonluyken Aldı	342
Sözleşmeyi Paris'te İmzaladı	343
Televizyon Gazetesi Yapıyorum	344
Mesleğim Hayatımdan Daha Önemli	345

ZAFER MUTLU

Doğan Kardeş'teki Düş Gerçek Oldu	347
Başkana Danışman Oldu	349
Attilâ İlhan'ın Tavsiyesini Dinledi	350
Melih Aşık Korkudan İsveç'e Kaçtı	351
Rahmi Turan'ı Devirmek İstediler	352
Sabah'a Geçiyor	353
Genel Müdürü, Yardımcısı Yaptı	354
Özal Asil Nadir'i Destekliyor	355
Özal'ın Masasında Kavga	356
Özal'a Mektup Yazdıran Telefon	358

TUNCAY ÖZKAN

Çıkrıkçılar Yokuşu'ndan Rüzgârlı'ya	360
Bana Alman Yalçın Derler	363

'TÖ'NÜN Bilinmeyen Öyküsü	363
Sat O Arabayı	366
Mumcu Ölmeseydi Cumhuriyet'ten Ayrılacaktı	367
Oğlum, Sen Başının Çaresine Bak	369
Aforoz Edilen Gazeteci	370
Reha Muhtar, Yayına Sarhoş Geliyordu	371
Korkmaz Yiğit Kasetini Fikri Sağlar Buldu	372
Rahmi Turan'a Yapılanı Bize Yapma	374
Beni Yıpratmak İçin 'MİT'çi Diyorlar	376
Ben Sosyalist Bir Gazeteciyim	377

ERTUĞRUL ÖZKÖK

Paraşütle İnən Genel Yayın Yönetmeni	379
Oğlum Sen Gazeteci Ol	380
'Şekerim Seni Yayın Koordinatörü Tayin Ettim'	383
Gazete Künyesine Adı Yazıldı	385
Paraşütle İnmenin Bedeli	385
Ankara'ya Gitmek İstiyorum	387
'Seni Tefe Koyarlar Ertuğrul'	388
Seni Şutlamışlar	389
Kariyerimde Özal'ın Katkısı Var	390
Zürich'teki İblis	391
Patron Özkök'le Dört Ay Konuşmadı	392
Simavi Rest Çekti: Ya Başa Geç ya da Ayrıl	394

HASAN PULUR

Babiâli'nin Duayeni	396
Eyvah Bizim Torun Yalancı Olacak	399
Dokuz Patron Olayı	400
Utanmıyor musunuz Yürümeye?	401
Ölümün Acısı ile Şansın Sevinci	402
Adliyyede Arzuhalcilik Yaparım	404
Barlas Gidince İstifa Etti	405
Gazetecinin Zengin Olmaya Hakkı Yoktur	406

İLHAN SELÇUK

İhtilalci Subay	409
Dikkat Et, Seni Asarlar	410
Anadolu'da Büyüdü	411
Babîlî'ye Mizah Dergisiyle Girdi	413
Yaşar Kemal'le Gelen Mesaj	415
Çok Partili Rejime Güvensizdi	416
Ordunun Sol Kanadını Destekledi	417
Beni Almaya Geliyorlar	418
Ziverbey'de İşkence Gördü	419
Hasan Cemal'le Karşı Karşıya	420
Kavganın Kökleri	421
Bilseydim Dönmezdim	422

RAHMİ TURAN

İsmarlama Aşk Mektuplarının Yazarı	424
Rahmi, Marangozhaneye Gitme	426
Sendikaya İnat Kapatılan Gazete	427
İsmi Gazete Künyesinde	429
Türkan Şoray'a Bilezik	430
"Bir Ekmek Bir de Günaydın"	431
"Vay Anasını... Bu Kadar Satıyorsun Ha!"	432
Haldun Simavi'ye Kızıp Ayrıldı	434
Sabah Gazetesi'ni Kurdu	435
Simavi: Emeç'ten Memnun Değilim	436
İsviçre'den Gazete Yönetilmez	437

SERDAR TURGUT

Fakülteden Atılınca Gazeteci Oldu	439
Vallahi Ben Açım	441
Verem Hastası Oldu	442
Rana ile Gazetede Tanıştı	444
Nasıl Haber Atladığını Yazdı	445
Az Kalsın Nehre Düşecekti	446
Serdar'a Karışmayacağım Yazar Oldu	447

HINCAL ULUÇ

Gazeteciliğe Öz Fenerbahçe'de Başladı	448
Türkeş Ailesi ile Yakın Dostluk	449
Sıkıyönetime İhbar Ettiler	450
Lambrileri Yakıp Isındılar	452
Kışlalı Kötü Yönetici	453
Bakana Küfür	455
Asil Nadir İşten Kovdu	457

MEHMET YAKUP YILMAZ

Hababam Sınıfı ile Başlayan Serüven	459
Kışlalı'nın Cimriliği	461
Sendikada Basın Müşaviri	462
İstanbul Günleri	463
Çetin Emek'le Kavgalı Günler	463
Freebag'in İsim Babası	464
Aktüel'i Çıkardı	465
Peçete Üzerinde Pazarlık	466
Patronla Ortak Oldu	467
Posta ve Radikal'i Yarattı	468

AÇIKLAMALAR

MELİH AŞIK'IN AÇIKLAMASI	473
UĞUR DÜNDAR'IN AÇIKLAMASI	475
FOTOĞRAFLAR	477

Bu kitap, haber uğruna çıktıkları bir yolculukta, kara saplanan otomobillerinde donarak ölen Hürriyet Gazetesi Muhabirleri Yüksek Kasapbaşı, Abidin Behpur ve şoför Yüksel Öztürk'e ithaf edilmiştir.

Ayrıca ideallerini ayakta tutan gerçek gazetecilere; Babıâli'nin ve Rüzgârlı Sokak'ın kültürel mirasını yaşatıp gazeteci kalanlara... Bütün gazetecilere.

EMİN ÇÖLAŞAN'IN ÖNSÖZÜ

Bazen gazeteci arkadaşlarla sohbet ederken söz dönüp doluşır ve "Anlatsana sen nasıl gazeteci olmuştun?" sorusuna gelir. Bu soruyu bugüne kadar en az 30 gazeteciye sordum ve çok ilginç hikâyeler duydum. Bana ise aynı soru, okuyucular dahil belki binlerce kez soruldu.

Bizim nasıl "gazeteci" olduğumuzun öyküsü çoğunlukla ilginçtir. Fakat çok yakınlarımız dışında pek kimse bilmez. Çoğumuz rastlantılarla gazeteci olmuşuz. Hiç aklımızda yokken! Örneğin, ben, devletten iki kez kovulunca mecburiyetten gazeteci olmuş biriyim.

Bazı meslektaşlarımız diplomat, doktor, pilot, işadamı olmak isterken, ya da iş ararken "ekmek parası" uğruna, kendilerini bu meslekte bulmuştu.

Bu sohbetlerde hep gördüm ki, gazetecilikte ün yapan veya yapmayan pek çok meslektaşımızın gazeteci olma serüveni pek hoştur.

Çoğumuz rastlantılarla, bazen de hayret verici olaylarla gazeteci olmuşuz. Bunları duydukça şu sonuca varırdım:

Keşke birileri bu öyküleri kitap yapsa, bizlerin nasıl gazeteci olduğumuzu anlatsa.

Bu fikrimi çeşitli zamanlarda genç gazeteci arkadaşlarıma ilettim. Onlara bu konuyu araştırıp kitap yapmalarını önerdim. Herkes çok güzel olacağını söyledi, ama kimse adım atmadı. Öyle ya, bütün gazetecilerin işi gücü vardı. Böyle bir kitap hazırlamak ise zor işti.

Bir gün öğle vakti bizim gazetenin yemekhanesinde arkadaşlarla yemek yiyoruz. Söz yine bu konuya geldi. Birkaç somut

örnek verdikten sonra dedim ki, "Biri bu konuyu araştırırsa, ortaya çok güzel bir kitap çıkar. Herkese söylüyorum ama ilgilenen olmuyor."

Masaıda Hakan Akpınar da vardı, bir anda atıldı:

"Abi, ben bu işi yaparım."

Hakan'la günler boyu oturup konuştuk, işin çerçevesini kabaca oluşturduk. Başlamaya karar vermişti.

Onca günlük görevinin arasında bu konuya daldı. İsimleri belirledi, çok sayıda gazeteci ile konuştu. Ama konuşmadan önce araştırdı, onların ve başkalarının kitaplarını okudu.

Saatler süren konuşmaları banda aldı, bantları tek tek çözdü, elledi, ayıkladı, sonra yeniden konuştu. Bunun zorluğunu yapmayan bilemez.

Bazı "ünlü" gazetecilerden ise randevu alamıyordu. Onlara ulaşmak çok zordu. Bazıları Hakan'ı villalarında, görkemli konaklarında kabul edip konuştular.

Bazıları, konuşmalar yapıp banda alındıktan sonra kapris yapmaya başladı. İçlerinde Hakan'ı gazete yönetimine şikâyet ederek engellemeye kalkışanlar bile oldu. Kendi sözlerini kendi anlattıklarını ve kendi geçmişlerini inkâr eden bu kimseler, Türkiye'ye yazılarıyla yön veren birileriydi. Büyük insanlarla iş yapmak gerçekten zor işti!

Çektiği sıkıntıların bir bölümünün tanığımı. Bir yanda gazetede görevini aksatmayacak, günlük işleri izleyecek, öbür yanda ise bu ciddi çalışmayı sürdürecekti.

Onu adım adım izledim. İşin hangi aşamaya geldiğini, kimlerle ne yaptığını sürekli anlattı.

Konuyu dantel gibi örüyordu.

Biz gazeteciler, başkalarıyla uğraşmaktan kendimize zaman ayıramayız. Kendi içimizi en az biliriz, arkadaşlarımızı en az biz tanırız!

Hakan da işe koyulunca bu gerçekle karşılaştı ve kitabın boyutu ister istemez büyüdü.

Yani konunun sadece "nasıl gazeteci oldular" boyutuna takılmadı. Gazeteci olduktan sonrasını da yazdı. Ortaya son derece renkli, bazen de hiç kimsenin bilmediği olaylar, ilişkiler, gerçekler ve (bazıları artık aramızda olmayan) portreler çıktı.

Şimdi elinizde Türk basın tarihine geçecek bir kitap var. Ama bu kitap sadece gazetecileri değil, herkesi ilgilendiriyor.

Kitapta 33 gazeteci yer alıyor. Onların çoğunu, en azından ismen tanıyorsunuz. O gazetecilerden bazılarını tanıyorsunuz, bazılarını kızıp küfrediyorsunuz, bazılarını ise pek az tanıyorsunuz ve haklarında bir fikriniz yok.

Ama her gazeteci, bu kitapta bir "olay" olarak karşınıza çıkıyor. Türkiye'nin yakın geçmişiyle birlikte başka gazeteciler ve gazete patronları, basındaki anlayış, teknoloji ve kültür değişikliği de bu sayede gözlerinizin önünden akıp gidiyor.

Babî'li'den İkitelli'ye!.. Nereden nereye!

Hakan Akpınar aylarca çalıştı, uğraştı ve ortaya bu ilginç, Türkiye'de bir benzeri olmayan eseri çıkardı. Çok sıkıldı, çile çekti, uğraştı, ama sonunda değdi.

Bu kitapla uğraşıp, bazılarının her türlü kapris ve şımarıklığına göğüs gerdiği aylarda, Hakan'ı sürekli uyardım:

"Bak bu kitapla ilgili yaşadığın olayları mutlaka not al. İleride bu kitabın öyküsünü de kitap yaparsın ve muhteşem olur..."

Çünkü yapmaya değerdi. Birkaç gazetecinin sergilediği davranışlar, bir önsöze sığmayacak komiklik, kepezelik, korkaklık, ilkesizlik, şımarıklık, yalancılık ve ayıplardı. Verilen sözlerde durmamaktı.

Hakan sabırlı çocukmuş. Yılmadı ve işi bitirdi. Kendisini kutluyorum. Bu güzel çalışma için ona içtenlikle, "ellerine sağlık sevgili arkadaşım" diyorum.

Laf aramızda, bu kitabın "fikir babası" olduğum için Hakan'ın sırtından ben de biraz gurur duyuyorum!

Bu kitap, 33 gazetecinin yaşamöyküsünü anlatıyor: Medyada iz bırakan eski ve yeni kuşaktan ünlü gazeteciler, elinizin altındaki kitabın kahramanlarını oluşturuyor.

Başlangıçtaki amacım, medyadaki ünlü kalemlerin 'nasıl gazeteci olduklarını' yazmaktı. Onları bu mesleğe iten sebepleri, rastlantıları ortaya koyacaktım. Ancak çalışmam ilerledikçe, konunun çerçevesini genişletmem gerektiğini fark ettim.

Her gazetecinin bir öyküsü vardı ve gördüm ki, bu öyküleri onların mesleğe nasıl başladıklarıyla sınırlamak yanlış olacaktı; çünkü çoğunun sonradan yaşadıkları, gazeteciliğe başlangıç öyküleri kadar ilginçti.

Ben de, bu gazetecilerin meslekteki serüvenlerini yazmanın daha doğru olduğuna karar verdim. Zaten, işlerini "yaşam biçimi" olarak benimseyen gazetecilerin meslekteki serüvenlerini yazmak, bir anlamda onların yaşamöykülerini de anlatmak demektir.

Kitaptaki gazetecileri öykü kahramanı olarak sunmaya çalıştım; çünkü, hepsi de yaşanmış ve gerçek öykülerin sahici kahramanlarıydı.

Bazen ben onları anlattım, bazen onlar kendilerini anlattılar. Kimi durumlarda anlatılanlara sadık kalmak, o gazetecilere 'methiye' düzmek anlamına gelebilirdi. O zaman kitaplara ya da onlar hakkında yazılanlara başvurdum.

Portre olarak sunmaya çalıştığım gazetecileri anlatırken, onları tarihsel koşulları içinde değerlendirmeye özen gösterdim. Tarihe tanıklık eden gazetecileri, içinde yaşadıkları zamandan (yani tarihten) bağımsız ele almak da mümkün değildi.

O nedenle 1946'dan bu yana Türkiye demokrasisinin serüvenini de önemli portrelerin arka planında vermeye çalıştım. 27 Mayıs 1960 İhtilali, 12 Mart 1971 Muhtırası ve 12 Eylül 1980 Darbesi'nde, bazılarının yaşadığı düşündürücü ve şaşırtıcı olaylara da kitapta yer verdim.

Portrelerde yer alan gazetecilerle hayatları kesişen ve artık aramızda olmayan Abdi İpekçi ve Çetin Emeç gibi Türk basınının saygın isimleriyle de zaman zaman bu kitabın sayfalarında karşılaşacaksınız.

Büyük gazete patronları Erol Simavi, Haldun Simavi, Ali Naci Karacan, Kemal Ilıcak, Aydın Doğan, Dinç Bilgin ile Asil Nadir de kimi portrelerin arka planında ilginç ve renkli yönleriyle karşınıza çıkacak.

Eski gazetecilerle yenilerin farkını, yenilerin beklentileriyle eskilerin taleplerini onların sözleriyle aktardım. Bazı gazeteciler, bu kitabın sayfalarında hesaplaştılar, bazıları da günah çıkardılar. Kimi gazeteciler ise birbirlerini suçladılar.

Eksiğiyle fazlasıyla, basının son 50 yıllık tarihinin kitabın sayfalarında şekillendiğini umarım. Türk basınının yaşadığı değişimi de bir film şeridi gibi onların anlatımlarıyla birlikte sunmaya çalıştım.

Eski kuşaklarla Rüzgârlı Sokak ve Babıâli'de başlayıp yeni kuşak gazetecilerle İkitelli'de süregelen ilginç öyküler, bir gazeteci olarak bana çok değerli bilgiler kattı. Okurlara ve kuşağımdaki gazeteci arkadaşlarıma da katkı sağlayabilirse mutlu olurum.

Kitapta yer alan 33 gazeteci özel olarak belirlendi. Her biri kendi içinde ayrı bir 'fenomen' özelliği taşıdığı için seçildi. Kitabı tartışılan, eleştirilen, sevilen, sayılan, öfke duyulan ya da çok bilinen ama tanınmayan kişileri koydum. Fenomen olmalarının yanı sıra 'popüler ve güncel' bir konumda bulunmaları bu gazetecileri seçmemdeki diğer bir nedendi. Kitaptaki gazetecilerin öykülerini alfabetik olarak soyadlarına göre sıraladım.

Belki kitaba konulması gereken başka gazeteciler de vardı; fakat, bu zorlu çalışmaya ancak bu isimleri sığdırabildim. Diğer gazetecilerin beni anlayışla karşılayacaklarını umuyorum.

Bu kitabın 'fikir babası' olan ve önsözünü yazan meslekteki ağabeyim Emin Çölaşan'a özel teşekkür borcum var. Kitabımı hazırlarken yaşadığım sıkıntılı aylar boyunca bana hep destek verdi. Sıkıştığım ve daraldığım yerlerde devreye girerek morali mi düzeltti. Umarım ortaya koyduğum çalışma bana verdiği emeğe değermiştir.

Bu çalışmada, "kitabın zamana dayanabilmesi" için ayrıntıya inmemi salık veren Çetin Altan'a ve beni destekleyip her aşamada yardımcı olan Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök ile Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Sedat Ergin'e teşekkür ederim.

İdam Sehпасından Zirveye

'Kudretli Albay', masasında oturuyordu. Her zamanki gibi çatık kaşlı ve sertti. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerinden Taha Akyol, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in karşısındaydı.

Başbuğ'a, yeni gençlik kolları listesini sunmaya gelmişti. Türkeş'in "Arkadaşlarını toplayıp getir, bir görüşelim" talimatı üzerine ülkücü gençleri de beraberinde partinin İstanbul'daki il binasına getirmişti.

Ülkücü gençler, büyük hayranlık duydukları Başbuğlarının karşısında saygılı bir sükûnet içinde oturuyor ve gözlerinin içine bakıyorlardı.

Türkeş, otoriter bir ses tonuyla konuşuyordu. Ülkücü gençlere nasihatlerde bulunuyor ve "Dokuz Işık Kuralı"nın özellikle köylülere anlatılmasını salık veriyordu.

O sırada Taha Akyol ise genel başkanına bir şeyler söylemek için kıvranıyordu. Kendisini daha fazla tutamadı ve Türkeş'in sözlerini bitirdiği bir anda atıldı:

"Efendim, biz Mevlâna'yı biliyoruz."

"Mesnevi'yi mi okudunuz?"

"Hayır efendim, Mesnevi'yi okumadım."

"Peki Mevlâna ile ilgili bir kitap mı okudunuz?"

"Yok, hayır efendim öyle değil. Bu, ihtilâlin parolası."

Başbuğ, "Ne ihtilali?" diye öfkeyle gürledi.

"Efendim, Cevat Ağabey söyledi bunu bize. Yurda ziyareti-mize geldiğinde sizin ihtilâl yapacağınızı, 'Mevlâna'nın da parolası olduğunu söylemişti."

Türkeş iyice köpürdü. Bağırıp çağırmaya başladı.

"Yok öyle bir şey. İhtilâl falan yapmayacağız. Bu da nereden çıktı. Tamam, görüşmemiz bitmiştir" diyerek, gençlere kapıyı gösterdi.

Akyol ile ülkücü gençler, büyük bir mahcubiyet ve şaşkınlıkla odadan çıkmak zorunda kaldılar.

1960'lı yılların ikinci yarısında üniversiteli ülkücü gençlerin büyük bölümü Türkeş'ten ihtilâl bekliyorlardı. Bir yayınevi de, Mussoli'nin Roma Yürüyüşü'nü anlatan "Kara Gömlekliler İhtilâli"ni yayımlamıştı.

O yıllarda solcu gençlerin devrim tutkusuna karşı ülkücüler de ihtilal düşüncesini ortaya koymuşlardı. Doktor Cevat adlı ülkücünün üniversitedeki öğrencilere verdiği 'Mevlana' şifresi büyük bir heyecan dalgası yaratmıştı.

Ülkücüler, günlerce Doktor Cevat'ın kendilerine telefon açıp, 'Mevlâna' demesini beklemişlerdi. Bu parolayı duydukları anda ihtilâl için harekete geçeceklerdi. Beklenen telefon gelmeyince, Akyol, heyecanını Genel Başkanı ile paylaşmış, ancak azar işiterek odadan çıkmak zorunda kalmıştı.

Niyazi Adıgüzel ile Dursun Yıldız'ın da aralarında bulunduğu ülkücü gençler, Türkeş'in tavrına çok şaşırılmışlardı. Hatta aralarında bir durum muhasebesi yapmış ve "Cevat Ağabey, çok gizli bir sırrı ağzından kaçırdı, Başbuğ da o yüzden köpürdü" sonucuna varmışlardı.

Akyol ve arkadaşları, sonraki günlerde Türkeş'in yanına bir kez daha gittiler. Ancak bu kez ihtilâli değil, parti ile ilgili sorun ve beklentileri konuştular. Sonraki toplantılarda ise gençlerin ihtilâl heyecanı iyiden iyiye sönmişti.

'Kuyruk'la Başlayan İsyan

Odadan kovulan Taha Akyol'u, Türkeş'in karşısına kadar getiren hayat çizgisinin başlangıcı Yozgat'a uzanıyordu.

Yozgat'ın muhafazakâr ve geleneksel değerleri içinde yetişmişti. İlk ve orta öğrenimini Anadolu'nun bu küçük kentinde ta-

mamlamıştı. Dünya görüşü, dönemin siyasal konjonktürü içinde ailesinin savunduğu değerlerle harmanlanarak oluşmuştu.

Babasının küçük bir manifatura dükkânı vardı. Baba Hacı Mustafa Bey, Demokrat Partili'ydi. Ortaokul mezunu olmasına karşın okuyan ve ülke sorunlarına ilgi duyan bir adamdı. Mehmet Akif Ersoy'a tutkundu.

1960 yılında DP iktidarına karşı yapılan 27 Mayıs İhtilali'nin yarattığı siyasal iklim, Taha Akyol'un dünya görüşünü netleştiren en önemli olaylardan biri oldu. DP Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes'in idam edilmesi, ihtilâl sonrası DP taraftarlarına yapılan baskı ve tutuklamalar onu sarsmıştı. Özellikle babasının da içinde olduğu DP'lilerin 'kuyruk' ya da 'düşük' diye aşağılanmasını içine sindiremiyordu.

27 Mayıs'ta basının büyük bölümünün 'İhtilâl Mahkemesi'ne alkış tutmasından da çok rahatsızdı. Ailesinin ve yakın çevresinin savunduğu siyasal düşüncenin idam sehpasında sallandırılması çok büyük bir haksızlıktı ona göre.

Siyasal görüşleri bu ortamda oluştu. DP taraftarlarının sesi durumundaki Yeni Sabah Gazetesi yazarlarından Anayasa Profesörü Ali Fuat Başgil'in İhtilâl Mahkemesi'ni eleştiren yazılarını yakından izliyordu.

Başgil'in yazılarını okumaya başladığında gazeteci olmanın 'haksızlıklarla' mücadelede önemli bir araç olduğunu fark etti. Yeni İstanbul Gazetesi yazarlarından Gökhan Evliyaoğlu'nun ihtilâle muhalif yazılarından da heyecan duyuyordu. Hatta bu yazıları dükkânda yüksek sesle okuyarak babasına moral vermeye çalışıyordu.

Profesör Başgil'e olan hayranlığı onu hukukçu olmaya itti. Yozgat Lisesi'ni bitirdikten sonra üniversite sınavlarına girdi. Puanı, Ankara ve İstanbul'daki üniversitelerin Hukuk Fakültelerine kayıt yaptırabilecek düzeydeydi.

Ankara yerine Profesör Başgil'in hocalık yaptığı İstanbul'daki fakültede okumaya karar verdi. Başgil ise onun üniver-

siteye kayıt yaptırdığı 1964 yılından çok önce 27 Mayısçılar tarafından tasfiye edilmişti.

İstanbul'a geldiğinde çoğu taşralı öğrencilerden önemli bir farkı vardı. O, politik bir kimlikle gelmişti bu büyük kente.. Dünya görüşü belliydi. Sağcı gençlerin arasında bu yönüyle öne çıkıyordu. Yozgat Lisesi'nde okuduğu yıllarda sağ kesimin önde gelen düşünce adamlarının ve teorisyenlerinin kitaplarını okumuştı.

Arkadaşlarıyla birlikte arada bir Profesör Başgil'in evine ziyarete gidip, onun görüşlerini dinliyordu. Yazar Tarık Buğra ve Gökhan Evliyaoğlu'nu da sıkça ziyaret ediyordu.

Doğan Avcıoğlu'nun başında bulunduğu Yön Dergisi'ne karşı çıkarılan 'Yol' adlı dergiyi yakından izliyordu. Ziya Gökalp'in sosyolojik görüşlerini ve Türkçülük teorisini üniversite yıllarında daha iyi inceleme olanağı buldu.

Gizlice Çetin Altan'ı Dinledi

Öğrencilik yıllarında kendini yalnızca sağcı görüşlerle sınırlamamaya çalıştı. Karşıt görüşlerin neler içerdiğini ve solcuların propaganda yöntem ve üsluplarını öğrenmek için gizlice TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan'ın konuşmalarını dinledi. Arkadaşlarıyla birlikte Türkiye İşçi Partisi Milletvekili Çetin Altan'ın panellerine ve toplantılarına gitti. Ancak tanınan bir sağcı olduğu için bu toplantılara fazla katılamadı.

Türkeş, ihtilâl sonrasında yükselen sol harekete karşı mücadele eden sağcı gençlerin umudu haline gelmişti. Solcu gençlerin 'Ordu Gençlik El Ele' sloganına karşı o yıllarda sağcılar arasında Türkeş karizması hızla yayılıyordu.

Sağcı gençler, solcuların 'devrim' tutkusuna karşı, "Bizim de darbe yapabilecek albayımız var" sözleriyle set çekmeye çalışıyorlardı. Taha Akyol, üniversite yıllarında kendi deyimiyle artık, 'Türkeşçi' olmuştu.

Türkeş'in başında bulunduğu CKMP'de uzun süre çalıştı. Sonraları Türkeş'in en güvendiği ve sevdiği ülkücü gençlerden

biri oldu. Politik kişiliği ve atılğanlığı, onu Türkeş'in Gençlik kolları Başkanlığı'na kadar taşıdı.

1968 yılında üniversiteyi bitirdi. Genç bir avukattı artık. Doğup büyüdüğü kente dönmeye ve orada bir hukuk bürosu açmaya karar verdi. Aynı yıl içinde 'Baba Ocağı' Yozgat'a döndü. Bir yandan da kafasında gazetecilik yapma düşüncesi vardı. Küçük bir taşra kentinde bu olanağın olmadığını gördü. Zaten basın çevresinde tanıdığı pek kimse de yoktu.

Türkeş Ankara'ya Çağırdı

Yozgat'ta yıllarca serbest avukatlık yaptı. Türkeş ile ilişkisini ise koparmadı. 1976 yılında Türkeş'in yaptığı bir teklifle bütün yaşamı değişecekti. Bu dönemi Taha Akyol'dan dinliyoruz:

"MHP, Hergün adlı bir gazete çıkarmıştı. O vakit, Türkeş avukat olarak Ankara'ya taşınmamı teklif etti. Ben de zaten büyük şehre giderek, bir gazetede çalışmak istiyordum. İlk profesyonel yazım, 1976 yılında Hergün Gazetesi'nde çıktı. O günden bugüne gazeteciyim.

Hergün'deki yazılarımda özelliği şu idi: O, sağsol kutuplaşmasının keskin olduğu, cinayetlerin işlendiği bir dönemde benim yazılarımda itidalliydi. Hergün Gazetesi'nde 'Politikada Şiddet' diye bir de yazı dizisi yayımladım. Dizide, kim teröre başvurursa, o kötü bir duygunun sahibi olarak gösteriliyordu. O arada avukatlığı bıraktım ve gazetenin Ankara Temsilcisi oldum.

12 Eylül 1980 İhtilâli olduğunda Hergün Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi idim. Aynı zamanda MHP'nin Genel İdare Kurulu üyesiydim. Bütün kurul üyeleri hakkında tutuklama kararı çıkmıştı. Ben hukukçu olduğum için kendime güveniyordum. '23 gün tutarlar' diye düşünmüştüm. Yanıma küçük bir çanta aldım. Gittim, teslim oldum, ama tam 14 ay yattım.

Mamak Askeri Cezaevi'ne konulmuştum. Cezaevinde Yaşar Okuyan ile aynı hücrede kaldım. Aynı koğuştaki Doğu Pe-

rinçek de vardı. 'Karıştır barıştır' uygulaması nedeniyle aynı koğuştaydık.

Milletvekili olanlar ise Dil Okulu'na konulmuştu, milletvekili olmayanlar Mamak'taydı. Sonra bizi üst düzey parti yöneticisi olduğumuz için Dil Okulu'na götürdüler.

Sonunda, 'faşist bir düzen kurmak üzere silahlı örgüt oluşturmak' suçundan yargılandık. MHP davasında idamla yargılandım. İlk duruşmada tahliye edildim."

Ilıcak'tan Gelen Telefon

Taha Akyol, 14 ay sonra özgürlüğüne kavuşmuştu. Özgürdü, ama işsiz ve parasızdı. Eşinin öğretmen maaşı ile geçinmeye çalışıyorlardı. Ankara'da babasından kalma bir eve sahip olduğu için kira ödemiyordu; ancak, tek maaşla geçinmek neredeyse imkânsızdı.

1982 yılında askeri yönetim Anayasa değişikliği yapmaya hazırlanıyordu. Anayasa hukuku konusunda birikime sahip olan Akyol, Türk Metal Sendikası'na Anayasa değişikliği ile ilgili bir rapor sundu. Rapor karşılığında 25 bin lira almıştı. Eşinin maaşı da o kadardı zaten.

Avukatlık yaparak para kazanmak için Ankara'da bir büro açmayı düşündü. Ama iş gelene kadar büronun kirasını karşılamama riski vardı. Kaygılar, yeniden Yozgat'a dönmeye karar vermesine yol açtı.

O sırada sağın önemli isimlerinden Ahmet Kabaklı Ankara'ya gelmişti. Aydınlar Ocağı'nda bir araya gelip özlem giderdiler, dertleştiler.

Kabaklı'ya, "Artık tahammülüm kalmadı. Yozgat'a döneceğim. Burada işsizlik ve ekonomik sıkıntı nedeniyle geçinemiyorum. Orada küçük bir avukat yazıhanesi açar, geçinirim" dedi.

Akyol, Kabaklı ile yaptığı bu konuşmanın, 12 Eylül darbesi ile kırılan hayat çizgisini yeniden şekillendirecek bir dönemin başlangıcı olacağını biliyordu.

Birkaç gün sonra Tercüman Gazetesi'nin patronu Kemal Ilıcak telefonla aradı:

"Yozgat'a gitmeyi düşünüyormuşsun, acele etme. Benim seninle ilgili birtakım düşüncelerim var ama biraz bekle. Şimdi senden bir istekte bulunacağım. Tercüman Gazetesi'ne bir kitap ilavesi hazırlıyoruz. Bana bununla ilgili bir rapor hazırla."

Taha Akyol, kapsamlı bir rapor hazırladı. Raporu Tercüman'a yolladı. Bir süre sonra Ilıcak kendisine 50 bin lira göndermişti.

Akyol, parayı aldığı anda Ilıcak'ın kendisine yardım etmek için bu raporu hazırlattığını anlamıştı. Sonra yine Tercüman için Milli Kütüphane'de çalışarak 'Türkiye'de Sol Hareketler' başlıklı politik bir araştırma hazırladı. Bu çalışma karşılığında da 150 bin lira almıştı. Akyol, sonrasını şu sözlerle anlatıyor:

"Rahmetli Kemal Ilıcak, bu olaylardan yaklaşık bir yıl sonra bana Yankı Dergisi'nin Ankara Bürosu'nda iş verdi. O vakit, Mehmet Ali Kışlalı'nın dergisini Ilıcak almıştı. Yankı Dergisi'nin Ankara Bürosu'ndaki işim, büyük basındaki düzenli ilk isimdir. Bir tür araştırma müdürü gibi çalışıyordum. İsim vermeden Yankı Dergisi'nin başyazılarını yazıyordum. İsim vermememin nedeni de idamla yargılanmakta olmamdı.

Sonra Kemal Bey bana, 'Haftada iki gün Tercüman'da yaz' dedi. Tercüman'da bir ara haftalık mülakatlar da yayımladım. Tercüman Gazetesi'nde bir solcunun ilk mülakatı benim sayfamda yayımlandı. Bu kişi Asaf Şavaş Akat'tı. Akat, solcu olarak biliniyordu. O dönemde yeni fikirler ileri sürüyordu.

Onunla mülakat yaptığımda, 'Bir solcu ile nasıl mülakat yaparsın?' diyenler de oldu. Mülakat, tam sayfa yayımlandı. Bu mülakat yayımlandığında artık 1984 yılıydı. O arada Yankı'ya da devam ettim, ama bir süre sonra orası kapandı. Ben de Tercüman'daki yazılarıma ve mülakatlarıma devam ettim."

İdamlık Genel Yayın Müdürü

1986, Taha Akyol'un yaşam serüvenindeki önemli bir dönemecekti. Kemal Ilıcak, telefonla arayarak kendisini İstanbul'a çağırıyordu.

Ertesi gün ilk uçakla İstanbul'a gitti. Ilıcak ile arasında geçen şu konuşmalar, yaşamındaki yeni dönemin başlangıç sözleriydi:

"Seni Genel Yayın Müdürü yapacağım."

"Efendim, ben yapamam, hayatımda hiç gazete yönetmedim. Araştırma işlerini iyi biliyorum ama bu işi yapamam."

Ilıcak, rahat görünüyordu:

"Yok yok, yaparsın. Sen kal burada bir ay... neler olup bitiyor, bir öğren bakalım."

Patronun isteğine karşı çıkmadı. "Peki efendim" dedikten sonra Kalyon Otel'i'ne yerleşti. Genel yayın müdürlüğü yapmak konusunda çekinceleri vardı, ama bu görevi üstlenmek zorundaydı. Ancak işler tahmin ettiğinden zordu. Çünkü genel yayın müdürü olacağını sezen gazetenin alt ve orta düzeydeki yöneticilerinden gelen güçlü bir direniş yüzünden sıkıntıya girdi. O dönemi Akyol şöyle anlatıyor:

"Gazete içinde bana bir tepki başladı. 'Dışarıdan adam geliyor, başımıza geçecek' diye çok fazla tepki ve rahatsızlık oluştu. Bana yardım edenler de oldu tabii. Sonra Kemal Bey beni 'Bu arkadaş Genel Yayın Müdürü olacak' diye ilan etti. Ve ondan sonra da müthiş bir direnişle karşılaştım. Bu tepkiler yüzünden bir ay sonra başlayamadım tabii.

Mesela bana yazı işleri toplantılarında bilgi vermediler. Toplantıya girdiğimde bazıları hepsi değil yüzüme bile bakmadılar. Şimdi şunu anlıyorum ki; bu yanlış bir görevlendirme olmuş. Böyle tepeden inme tayinlerin yapılmaması kanaatindeyim. Orada beni araştırmacı olarak başlatsaydı, haberlerim de girseydi, daha rahat bir başlangıç yapabilirdim.

'Bu bilmez, çünkü çocuk' diyenler vardı. Yahut kendileri olmak isteyenler de vardı belki, bilmiyorum. Ama müthiş bir di-

renişle karşılaştım. Nazlı Ilıcak, o sırada beni çok destekledi. Fakat ondan sonra ilişkilerim gelişti, insanlar beni gördüler. Çok kitap okumuş olmam, araştırmacı olmam da bana yardımcı oldu. Çünkü çok kitap okumuş olmak, araştırmacı olmak insanda rasyonel düşünceyi geliştiriyor. Saygınlık yaratıyor. Bunu övünmek için söylemiyorum; bunu, bu satırları okuyacak insanlar için söylüyorum. Başarılı olmak, saygın olmak istiyorlarsa çok okusunlar diyorum.

O arada Ankara'ya döndüm. Kemal Ilıcak oraları düzenledi. İnsani ilişkilerim de gelişti ve Ekim 1986'da Genel Yayın Müdürlüğü görevine başladım."

Türkeş ile Yollar Ayrılıyor

Yankı Dergisi'nin başyazılarına idamla yargılandığı için imza atamayan Akyol'un, Tercüman'ın künyesinde adı vardı artık. Askeri yönetimin gücü azalmaya başlamıştı. 1983 yılında demokrasinin önündeki engellerin kaldırılması ve parti faaliyetlerinin serbest bırakılması, siyaseti olağan günlerine kavuşturmuştu.

ANAP Genel Başkanı Turgut Özal'ın seçimleri ezici bir çoğunlukla kazanarak Başbakan olması, sivil demokrasiye geçişin başlangıç yıllarını oluşturunuyordu. 1982 yılında Anayasayı değiştirerek darbenin lideri Orgeneral Kenan Evren'i Köşk'e yollayan askerlerin hâlâ bir ağırlığı vardı; ama, darbenin ilk yıllarının yarattığı baskı ortamı yumuşamaya başlamıştı.

O sırada Türkeş, perde arkasında kalarak MHP'nin devamı olan Milliyetçi Çalışma Partisi'ni (MÇP) kurdu. MHP'nin eski yöneticilerinin bir bölümü Türkeş'e parti kurma düşüncesinin yanlışlığını iletirken, Akyol da eski genel başkanını ziyarete gitti. Türkeş'e verdiği mesaj açık ve netti:

"Efendim, benim için artık siyaset yok. Siyaset yapmayı düşünmüyorum. Siyasi bir projeniz varsa, lütfen beni düşünmeyin."

Türkeş, gençlik yıllarından beri tanıdığı 'ülküdaş'ının tavrı-
na çok şaşırmış, biraz da içlerlemişti. O'nu ikna etmeye çalıştı.

Ancak Akyol kararlıydı:

"Efendim, ben size büyük saygı duyarım, ama ben artık sa-
dece gazeteciyim ve yoluma gazeteci olarak devam etmek isti-
yorum."

Özal İle Demirel'in Arasında Kaldı

Akyol'u, Tercüman'ın başında zor günler bekliyordu. Tercü-
man Gazetesi, o yıllarda hedef kitlesiyle ilgili büyük sorunlar ya-
şıyordu. Gazetenin 12 Eylül öncesinde seslendiği kitlenin siyasal
tansiyonu büyük ölçüde düşmüştü. Antikomünist çizgisiyle öne
çıkan sağın en büyük gazetesinin kitlesi dağılmış ve bölünmüştü.
Merkez sağ ise ANAP ve DYP olarak ikiye ayrılmıştı.

Yeni Genel Yayın Müdürü sıkıntılıydı; çünkü DYP'nin ha-
berlerine geniş yer verdiğinde ANAP'lılar, "Siz Türkiye'yi böle-
ceksiniz, eskiye döndürmek istiyorsunuz" diye tepki gösteriyor-
lardı.

ANAP'ın haberleri geniş yayımlandığında ise Tercüman'a,
"Demirel yasaklı tabii. Kalleşsiniz, parayla satıldınız" gibi ağır
ithamlar yöneltiliyordu.

Kendini cendereye alınmış hissetti. Bunun üzerine çareyi
her iki partinin haberlerini eşit büyüklükte vermekte buldu.
Hatta DYP ve ANAP'ın düzenlediği mitinglerdeki kalabalığı bi-
le eşit büyüklükte yansıtabak fotoğrafları, gazetede yan yana
kullanmaya özen gösterdi.

Özal'la sıcak bir ilişki kurdu, röportajlar yaptı. 1987'de De-
mirel'in siyasi yasağı kalktıktan sonra onunla da ilişkilerini ge-
liştirdi. Her iki lidere eşit uzaklıkta durmaya çalıştı. Ancak hâlâ
DYP ve ANAP haberleri konusunda her iki liderin yakınma ve
tepkileriyle yüz yüze gelmek zorunda kalıyordu.

Demirel, aleyhinde bir haber çıktığında bir gün onu aramış
ve "Bu haber davaya zarar verir" bile demişti. Özal da kendisini

sıkıntıya sokan bir haber yayımlandığında, "Sen de mi Taha" diyerek, serzenişte bulunmuştu.

Akyol, bu durumlarda her iki liderin savunma ve tepkilerini eşit vererek dengeyi sağlamaya çalışıyordu. Fakat Özal, bu eşitlikten pek memnun değildi.

Tercüman'ın yaşadığı bir başka önemli sıkıntı daha vardı ki, bu konuda Taha Akyol'un yapabileceği fazla bir şey yoktu.

1989 yılıydı ve Tercüman ekonomik krize girmişti. Gazetenin yan kuruluşları da iflasın eşiğindeydi. Tercüman'ın düzenlediği ve dar gelirliilere taksitle otomobil satmak için başlattığı kampanya Ilıcak'ın belini bükmüştü. Gazete okurlarına otomobil vermek için dövizle kredi alan Ilıcak, zora girmişti. Özal'ın yeni ekonomi politikası ile birlikte borçlarını ödeyemez hale gelmişti. Gazetenin tirajının artırılması için atağa kalkılması kararı alındı.

Ilıcak, gazetenin yayın politikasını değiştirmeye karar verdi. Tercüman, Hürriyet ve Milliyet gibi bir kitle gazetesi olacaktı. Magazin yönü ağır basacak ve bol fotoğraflı popüler bir yayın organı niteliğine kavuşturulacaktı.

Taha Akyol, gazetenin yeni yayın politikasına karşı çıktı. O, Tercüman'ın seslendiği kitlenin dışına kayamayacağını savunuyordu. Yeni politika ile gazetenin elindeki kitleyi de yitiyeceğini düşünüyordu. Ilıcak'ı ve yakın çevresini ikna edemeyince, istifa etmeye karar verdi. Akyol, o dönemi buruk bir ifadeyle anlatıyor:

Ilıcak Mutfak ve Yakıt Parasını Bulamıyordu

"Ben Genel Yayın Müdürlüğü'nden hüzünlü bir şekilde ayrıldım. Burada Kemal Ilıcak'ın insanlığını saygıyla, rahmetle yeniden anmak isterim.

Tercüman fikir gazetesi olmaktan ziyade magazin tarafı ağır basan popüler bir gazete haline getirilirse, tirajının artacağı biçiminde yanlış bir hesap yaptılar. Bunun yanlış olduğunu,

böyle ayrı bir gazete olabileceğini, ama Tercüman'ın bu hale getirilmesi durumunda sadık okuyucunun da kaybedileceğini söyledim. Hürriyet, Milliyet, Günaydın gibi gazetelerden okuyucu alınamayacağını vurguladım.

Fakat iktisadi mecburiyet içerisinde denemeye karar verdiler. Bazı şeyleri anlatmak istemiyorum. Orada Tercüman dışından gelen bazı meslektaşlarımızın etik olmayan bazı tavırları oldu. Onun üzerine Tercüman Gazetesi'nden ve Genel Yayın Müdürlüğü'nden istifa ettim.

Kemal Bey beni çağırdı, 'Olmaz, yapma. Ben mecbur kaldığım için böyle bir şey yapıyorum, sen benim evladımsın. Gazeteden ayrılma, tamam genel yayın müdürlüğünü bırak, ama yazmaya devam et' dedi.

Ben bu olayın çok ağırıma gittiğini söyledim. Üç ay izin istedim. İngilizcemi geliştirmek için Londra'ya gideceğimi söyledim. Kemal Bey bana 3 bin dolar para verdi. Ben gazetedeki yazılarımı bırakarak İngiltere'ye gittim.

Dönüşte hiçbir yönetim sıfatım olmadan yazar olarak Tercüman'da çalıştım. Sonra Tercüman daha zor günlere girdi. İmparator sanılan Kemal Ilıcak ciddi bir sıkıntıya düştü. Öyle ki, rahmetli, oturduğu yalının bazen mutfak ve kalorifer masraflarını karşılayamazdı. Ama eline geçen ilk parayla personelin parasını ödemeye çalışırdı."

Aydın Doğan Senin Dostun

1990 yılında Tercüman Gazetesi, artık personel maaşlarını ödeyemiyordu. Tirajı da neredeyse dibe vurmuştu. Ekonomik sıkıntı yüzünden yazarlar, sayfa sekreterleri, idareciler ve muhabirler diğer gazetelere transfer olmaya başlamışlardı.

Kemal Ilıcak, Taha Akyol'u bir gün yanına çağırdı ve şu sözleri söyledi:

"Aydın Doğan, senin dostundur. Ona 'Ağabey' dersin biliyorum. Sen işsiz kalmazsın ama ben sana para veremiyorum.

Benim büyük bir projem var, bu gazeteyi kurtarırsam tekrar gelirsin. Ama şimdi bu gazetede yazmanın faydası yok. Ayrılmak istiyorsan ayrılabilirsin."

Bu görüşmeden sonra Akyol'un Tercüman serüveni sona erdi. Yıllarca çalıştığı ve gönül bağı kurduğu Tercüman'a veda etti.

Ilıcak'ın da söylediği gibi Milliyet Gazetesi'nin patronu Aydın Doğan ile dostluğu vardı. Geçmişte Ankara'da karşılaştıklarında Aydın Doğan, ona kapısının her zaman açık olduğu mesajını vermiş ve "Ben seni Kemal'in yanından çağırmıyorum, Kemal'in sana ihtiyacı var. Ama bir gün başka bir iş ararsan seninle görüşelim" demişti.

Akyol, Milliyet Gazetesi'ne gidip Aydın Doğan'dan iş istediğinde yıl 1990'dı. Aydın Doğan, Akyol'u sıcak karşıladı. Entelektüel birikimini göz önüne alarak, onu Milliyet Yayınları'nın başına getirecekti.

Yıllardır köşe yazarlığı yapan Akyol, "Efendim ben kitabı severim, ama kalemi bırakmak istemiyorum" dedi. Bunun üzerine Akyol, Meydan Gazetesi'nde yazarlığa başladı.

Aydın Doğan, 1992 yılında Akyol'u Milliyet Gazetesi yazarları arasına aldı. Bu bölümü Akyol anlatıyor:

"Tabii o zaman sağsol keskinliğinin izleri yumuşamış olmakla birlikte devam ediyordu. 'Milliyet gibi sosyal demokrat, sol, Kemalist bilinen bir gazetede, ülkücü kökenden gelen sağcı bir yazar olur mu olmaz mı' derken, ben Milliyet'te başlamıştım.

Sonra Türkiye'de kitle gazetelerinde farklı görüşlere de yer verilmesi gibi bir geleneği yanılmıyorsam Aydın Doğan başlattı.

Bir gün gazetede idim Aydın Bey yurtdışından beni telefonla aradı. 'Bir haber kanalı kurmaya karar verdim, bunun başına sen geçeceksin' dedi.

Ben kendisine, 'Ama benim televizyonculuk tecrübem yok' dedim.

'Ben bunu biliyorum, benim senden beklediğim şey başka. Sen genel politika ve stratejiyi tespit edeceksin. Yayınların içeri-

đi, program zenginliği, haberlerin objektifliği, haber yelpazesinin geniş olması, tarafsız olması...Sen bunları sağla zaten televizyonculuğu yapacak arkadaşlar olacak' dedi.

Böylece, 1999 yılında CNN Türk Genel Müdürlüğu'ne getirildim".

Taha Akyol, 1 Ekim 2001'de CNN Türk Genel Müdürlüğu görevinden ayrıldı. Halen Milliyet Gazetesi'ndeki köşe yazılarını sürdürüyor. Akyol, CNN Türk Televizyonu'nda 'Eğrisi Doğrusu' adlı bir de program yapıyor.

ÇETİN ALTAN

Medyadaki Filozof

1946 yazıydı. Hukuk Fakültesi'ne girmek için Ankara'ya gelmişti. 19 yaşında, okumayazmaya hevesli, aydınlık kafalı bir gençti.

Üstelik, Galatasaray Lisesi'ni bitirdiğinde, babaannesinin verdiği parayla bastırıldığı, şiir ve düz yazılarından oluşan 'Üçüncü Mevki' adlı bir de küçük kitabı vardı. Kalem ilk eline aldığı anda hayat serüvenini de çizmişti sanki...

Lise çağlarından itibaren yazı ve şiirlerini İstanbul'daki küçük dergilere yollayarak, daha o yıllarda yazın dünyasının içine girmişti.

İmzasının yayımlanmasının verdiği heyecanla yerel gazetelere, adı sanı anılmayan yayın organlarına, hatta 'Yeşilay' dergisine bile yazı ve şiir göndermişti.

Dönemin bilinen dergilerinden 'Yeni Adam'da, edebiyat ve sanat yazıları çıkmış; dergiye öyküler yazan Aziz Nesin'le de o yıllarda tanışmıştı. Kendisinden yaşça büyük olmasına karşın Nesin'le dostluk kurmuş, yarenlik etmişti.

1920'li yıllardan kalan kasaba dekorunu yeni silmeye başlayan Ankara, yabancı olduğu bir kentti. Hiç tanıdığı yoktu.

Fakültede okurken, bir yandan da yazı yazıp, kendini ifade edebileceği bir dergi aramaya başladı.

Eski bir Galatasaray Lisesi mezunu olan Kızılay Başkanı Ali Rana Tarhan'a gitti. Yeşilay'da şiiri çıktığına göre, Kızılay Dergisi'ne de yazabileceğini düşünüyordu.

Tarhan, genç Çetin Altan'ı sevmişti. Yazıya meraklı bu gencin elinden tutmaya karar verdi.

Onu, altında kendi imzası bulunan bir referans mektubu ile dönemin ünlü gazetelerinden Ulus'un Yazı İşleri Müdürlüğü'nü yapan Münir Berik'e gönderdi.

Mektubu cebine koyduğu ana dek, gazetecilik yapmak hiç aklına gelmemişti. Heyecan içinde Ulus Gazetesi'nin bulunduğu Rüzgârlı Sokak'ın yolunu tuttu.

Torpille yollanan kişilerin iş taleplerinden bunalan Yazı İşleri Müdürü Berik, kadrolarının dolu, gazete bütçesinin ise yetersiz olduğunu söyleyerek, onu başından savmak istedi.

Çetin Altan ise ummadığı bir anda eline geçen bu fırsatı kaçırmak istemiyordu. Parasız çalışmaya hazır olduğunu söyleyince, Berik de karşısındaki delikanlının hevesini kırmadı ve 'peki' diyerek işe aldı.

Aygır ve Vilayet

Ertesi gün işe başladığında, ilk kez bir habere gönderildi. İstihbarat Şefi İlhan Paniç, genç stajyerden, "Veteriner Müdürlüğü'ne giderek bu yıl aygır alımı yapıp yapılmayacağını" öğrenmesini istedi.

Altan, hemen Ankara Valiliği'nde bulunan Veteriner Müdürlüğü'ne giderek, yetkililere aygır alınıp alınmayacağını sordu.

"Hayır, bu yıl aygır alınmayacaktır, zira elimizde yeterince var."

Bu kısa ve kesin yanıtın ardından heyecanla gazetesine dönerek ilk haberini yazmaya başladı.

Solmaz Kâmuran'ın, Çetin Altan'ın yaşamöyküsünü anlattığı 'İpekböceği Cinayeti' başlıklı kitapta da vurgulandığı gibi haberi yazarken, bir türlü 'aygır' ve 'vilayet' sözcüklerini haberin ciddiyeti ile bağdaştıramadığı için yan yana getiremiyor, 'ters bir anlam çağrıştırmasından' kaygı duyuyordu.

Haberi, 'yanlış anlaşılmasın' diye defalarca yazıp düzelttikten sonra İstihbarat Şefi'ne teslim edebildi.

Ertesi günkü Ulus Gazetesi'nde tek satır da olsa ilk haberine yer verilmişti:

"Vilayetin elindeki aygır miktarının çokluğu nedeniyle bu sene alım yapılmayacaktır."

O yıllarda sıkı dost olduğu Akşam Haberleri Gazetesi'nin röportajcısı Şinasi Nihat Berker, onu Ankara'nın ünlü mekânlarından 'Kürd'ün Meyhanesi' ile tanıştırdı.

Burada Cahit Sıtkı Tarancı, Orhan Veli Kanık, Mehmet Kemal, Suat Taşer, Fethi Giray ve Melih Cevdet Anday gibi sonraki yıllarda ünlenecek olan şair ve yazarlarla tanışıp sohbet etti.

Edebiyata ve sanata olan düşkünlüğü yüzünden bu meyhanenin müdavimleri arasında yer almaya ve oradaki yazarçizer takımı ile ahbaplık etmeye başladı. Ankara'ya alışıyordu.

İşinin 40'ıncı gününü doldurduğunda hoş bir sürpriz yaşadı. Parasız çalışmaya razı olduğu Ulus Gazetesi, Çetin Altan'a 40 lira verdi. Çok sevinmişti; çünkü bu para, aynı zamanda Ulus'taki işinin devam edeceği anlamına geliyordu.

Bir süre sonra da basın kartı alan Altan, artık gazetenin 'resmen' kadrolu muhabiri olmuştu.

Şef'in Kafasına Koltukla Vurdu

Ulus Gazetesi'nin Başyazarı Falih Rıfkı Atay, bir yıl sonra Dünya Gazetesi'ne transfer oldu. Yerine ise başyazar olarak Cemil Sait getirildi.

O yıllarda başı bulutlarda bir genç olan Çetin Altan, daha özgür olabilmek için evden ayrıldı. Otelde kalacak parası olmadığı için de gazeteyi mekân tutmaya karar verdi.

Cemil Sait, odasına henüz yerleşmediği için geceleri gizlice onun gazetedeki odasında kalmaya başladı. Fakat uykuda Cemil Sait'e yakalanınca, çareyi istihbarat salonundaki masanın üzerinde yatmakta buldu. Koltuklardaki minderleri de altına döşek yapıyordu. İstihbarat Şefi Paniç'in minderini ise yastık olarak kullanıyordu.

Bir sabah gazeteye erkenden gelen Paniç, ona, sert bir üslupla saçlarının yağının minderinde iz bıraktığından yakındı.

Dik başlı bir delikanlı olan Çetin Altan, Şef Paniç'le tartışmaya başladı.

Gün boyu çalışırken içki içen Paniç, öfkelenerek, 'zula'sındaki şarap şişesini Altan'a doğru fırlattı. Uçarak üzerine gelen şişeden kendisini kurtaran Çetin Altan, hemen karşılık verdi. Önündeki koltuğu iki eliyle tutarak Paniç'in başına indiriverdi.

Şef, yere yığılıp kalmıştı. Bedeni hareketsiz bir şekilde yatıyordu. Şef'in öldüğünü düşünerek, korkuyla kendisini dışarı attı.

Dışarıda bir süre panik halde dolaştıktan sonra büroya dönmüğünde, Şef'in yalnızca kısa bir baygınlık geçirdiğini öğrenerek rahatladı.

Bu olay yüzünden gazetede işinden çıkarılmadı; ama Şef, onu bir daha görmemek için gece nöbetine verdi.

Ulus'taki gece nöbetlerinde, gazetenin Dış Haberler Servisi'nde çeviri yapan Bülent Ecevit'le birlikte çalıştı. Gececilikte, gazetenin hazırlanışı ve baskıya verilışı konusunda da epey deneyim sahibi oldu.

Genç Yaşta Sütun Sahibi

Solmaz Kâmuran'ın Çetin Altan'ın yaşamöyküsünü anlattığı ve bu biyografinin derlenmesinde de temel referans kaynağı olarak alınan 'İpekböceği Cinayeti' adlı kitabına göre, ünlü gazetecinin, o yıllarda 'Varlık' dergisinde şiirleri yayımlandı. 'Seçilmiş Hikâyeler' adlı dergide ise yazı ve çevirileri çıktı.

Ulus'taki işine devam ederken, bir yandan da yeni kurulan Ankara Ajansı'nda çalışmaya başladı. Haberlerini önceden daktilo eder, Ajansın Yazı İşleri Müdürü'ne elden verip dönerdi.

Ankara Ajansı'ndaki yakın dostu Turhan Aytul sayesinde Hürses'te de fıkra yazarlığı yapmaya başladı. Fıkralarını, hâlâ bugünkü köşesinde kullandığı 'Şeytanın Gör Dediği' başlığı ile ilk kez orada yazmaya başladı.

1952 yılında girdiği Akşam Gazetesi'nde de, 'Ankara Mektupları' başlığı ile yayımlanan 'sütunun sahibi' olmuştu. Birkaç

gazetede birden çalışan Çetin Altan'a çok geçmeden ilk göz ağrısı olan Ulus Gazetesi de 'sütun' verdi. Burada da fıkralar ve makaleler yazarak kaleminin gücünü ortaya koydu.

1953 yılında ise Dünya Gazetesi'nin Ankara Temsilciliği'ni üstlendi. Mesleğinin birinci yılını henüz doldurmakta olan ve Ankara Ajansı'nda çalışan Oktay Ekşi'yi yanına aldı. O sırada İzmir'de çıkan 'Sabah Postası'na da, Ankara'dan haber geçme işini üstlendi.

İlk Kelepçe İlk Gözaltı

Artık 'Rüzgârlı Basın'ında iyi bir çevre edinmiş, Babıâli'de de ismi bilinen bir gazeteci olmuştu. Hatta, tanınan ismi sayesinde bazı gazetecilerle birlikte NATO tarafından Paris'e bile davet edildi.

Türkiye'ye döndüğünde, Paris'teki gazetelere ve dış basın-dan aldığı bilgilere dayanarak yazdığı bir yazı yüzünden başı ilk kez devletle derde girdi. Türkiye'nin Kore'ye gönderdiği 4.500 kişilik Birlik'le ilgili bir yazıydı bu.

Yazıya göre, birliğin sayısı hep standart kalacaktı. Yani, Kore'de ölen her askerin yerine Türkiye bir asker daha gönderecek ve tüm kayıplara karşın sayı 4.500 olarak korunacaktı.

Çetin Altan, bu bilgiyi yazdığında yer yerinden oynadı. Hakkında dava açıldı. Savcının emriyle polisler tarafından gözaltına alınarak, bileklerine kelepçe geçirildi. Geceyi nezarethanede geçirdi.

Yazdıklarının doğru olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kürsüsünden de dile getirilince hakkında açılan dava düş-tü ve hapse girmekten kurtuldu.

Bu olay, bir zincir gibi gelecek yıllara uzanacak olan sayısız davalarının ilk halkasını oluştuyordu.

Patronları Haber Yapınca Atıldı

Çetin Altan, Rüzgârlı basınında, burnunun dikine giden ve doğruları söylemekten çekinmeyen bir gazeteci profili çiziyor-

du. Bu özelliği yüzünden meslek yaşamında ilk kez işini kaybetti. Çalıştığı iki gazeteden de kovuldu.

1954 seçimlerinden ezici bir üstünlükle çıkan Demokrat Parti, iktidarını perçinlemişti. Dünya Gazetesi'nin Sahibi ve Başyazarı Bedii Faik ile Akşam Gazetesi yazarı Şevket Rado, CHP yanlısı görünmelerine karşın DP'li bakanlarla da yakın ilişki içindeydiler.

Çetin Altan, bu gazetecilerin iktidarın yeni radyo politikasını belirlemek için hükümette danışmanlık görevi aldıklarını haber yaptı. Üstelik, bu gazetecilerden birinin patronu olduğu Dünya ve Akşam gazetelerinde...

Haber, Dünya Gazetesi'ne yazdıramadı, ama bu konuda girişimde bulundu; ancak, haber Akşam Gazetesi'nde yayımlandı. Elbette ki, patronların gazetesinde patronları haber yapmanın bir bedeli vardı. Patron talimatı ile iki gazeteden de atıldı.

DP iktidarının faşizan baskısı yüzünden CHP'nin malvarlığına, dolayısıyla da Ulus'a el konunca işsiz kaldı. Bunun üzerine, Nihat Erim'in kurduğu 'Yeni Ulus'ta çalışmaya başladı. Ulus'un eski kadrosu da bu gazeteye gelmişti.

CHP, Ulus'u yeniden çıkarmaya başlayınca Erim, gazetenin adını 'Halkçı' olarak değiştirmek zorunda kaldı. O sırada Erim, politik yatırımını DP Genel Başkanı ve Başbakan

Adnan Menderes üzerine kurmaya başlayınca, gazetenin çizgisi de değişmeye başladı.....

Sanatçı Kimliği Belirginleşiyor

Politikada sol çizgide duran Çetin Altan, istifa ederek 'Balkabağı' adlı bir mizah dergisi çıkardı. Tan Gazetesi'nde işe başladığında, bir yandan da "Çetin Altan Diyor ki..." anonsuyla başlayan bir radyo programı yapıyordu.

1956 yılında askere gitti. Askerlik dönüşünde "Çemberler" adlı bir tiyatro oyunu yazdı. 1957'de Devlet Tiyatrolarında sah-

neye konan eser, ikinci oyunuydu. İlk oyunu olan "Üçüncü Mevki"yi ise 1946'da kaleme almıştı.

Yalnızca gazeteci ve fıkra yazarı olarak değil, edebiyat ve sanat adamı olarak da meslekte kendine özgü bir yer edinen Çetin Altan, Akşam Gazetesi'nin yeni sahibi Malik Yolaç tarafından gazeteye davet edildi. Akşam'da ise "Taş" adlı köşesi ile keskin yazılar yazmayı sürdürdü. O dönemde çeviri ve sanat yazıları ile ünlenen bir yazar oldu.

1959'da, Abdi İpekçi'nin çağırısı ile Milliyet Gazetesi'ne geçen Altan, '27 Mayıs 1960 İhtilali'ni de bu gazetenin yazarı olarak karşıladı.

1960 yılında sahneye koyduğu üçüncü tiyatro oyunu olan 'Beybaba'yı, Mor Defter, Dilekçe adlı eserler izledi. Çok sayıda tiyatro oyununu da Türkçe'ye uyarlayarak sahneye koyarken, sonraki yıllarda da piyes yazmaya devam etti.

1960'lı yılların ilk yarısı Türkiye'deki iktidarlar ile egemen çevrelerin Amerikan yanlısı politika izlediği yıllardı. Sol yelpazede duran Çetin Altan ise doğal olarak antiAmerikancı bir çizideydi.

Altan'ın Amerikan karşıtı yazılarından biri, Ercüment Karacan'ın talimatı üzerine Milliyet Gazetesi'ndeki köşesine konulmadı. Bunun üzerine Milliyet Gazetesi'nden ayrılmak zorunda kaldı.

Sokakların hareketlendiği ve gündelik yaşamın siyasallaşmaya başladığı bir ortamda, Karacan'ın da girişimleriyle büyük gazetelerin patronları, Çetin Altan'ı çalıştırmama kararı almışlardı.

Fakat işsizliği uzun sürmedi. Diğer patronlardan farklı düşünen Malik Yolaç, onu yeniden Akşam'a alarak 'Taş' adlı köşesini yazmaya devam etmesini sağladı.

TİP Milletvekili Oldu

Babıâli'de ünlü bir gazeteci, edebiyatçı ve düşün adamı olmanın bedeli de ağır oldu. Yazılan yüzünden hakkında art arda açılan onlarca dava ile yüz yüze geldi.

Usta yazar, hem dokunulmazlık zırhına sahip olarak davalardan kurtulmak, hem de siyasal düşüncelerinin mücadelesini pratik zeminde sürdürebilmek için politikaya girmeye karar verdi.

O dönemde, Türkiye Sosyalist Partisi (TSP) ile birleşen Türkiye İşçi Partisi (TİP), aydınlar ve emek cephesinde geniş bir destek bulmuştu. 1961 Anayasası'nın sağladığı 'görece' demokratik ortam, 'sol' harekete de manevra alanı tanımıştı.

40'lı ve 50'li yıllarda devletin reddettiği ve büyük baskı altına aldığı sosyalistler, ilk kez legal zeminde politikaya soyunmuşlardı. TİP, parlamentoya girmek istiyordu.

Çetin Altan, Sadun Aren'den gelen 'Bizim listeden milletvekili ol' çağrısına uyarak, 1965 seçimlerine katıldı. 13 milletvekili ile birlikte TİP listesinden Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girdi.

Seçimlere, TİP listesinden bağımsız milletvekili olarak giren Altan, bu şekilde Meclis'te varlık gösteremeyeceğini görünce resmen TİP'e geçti.

Milletvekili olduğu dönemde de gazeteciliğini ve kalemını bırakmayan Çetin Altan, kısa zamanda Meclis'teki sol muhalefetin en radikal ve keskin ismi olarak ön plana çıktı.

Meclis çatısı altında sosyalistlere alışkın olmayan sağcı ve muhafazakâr milletvekilleri ile TİP milletvekilleri arasında tartışmalar, atışmalar yaşanmaya başladı. "Tescillenmiş sol kimliği ve yazıları yüzünden" Meclis'teki sağcı milletvekillerinin, özellikle de AP'lilerin boy hedefi haline geldi.

Meclis'te Dayak Yedi

TİP milletvekili olarak çıktığı yurt gezilerinde linç edilme tehlikesi atlatan Altan, 19 Şubat 1968 gecesi Meclis Genel Kurulu'nda, AP milletvekillerinin saldırısına uğradı.

İçişleri Bakanı Faruk Sükan, bakanlığının bütçe görüşmeleri sırasında konuşurken, sözü TİP'lilere getirmişti. Bakan, Mos-

kova'dan emir aldıklarını söyleyerek, Meclis'teki TİP milletvekillerini "vatana ihanet etmekle" suçlamıştı.

Genel Kurul'un ortamı çok gerilmişti. Bakan suçlarken, AP milletvekilleri de, oturdukları sıralardan TİP milletvekillerine bakarak homurdanıyor, laf atıyorlardı.

Altan, oturumu yöneten TBMM Başkanvekili Nurettin Ok'a, "Böyle konuşamaz" dese de, Sükan'ın partisine yönelik suçlamalarını önleyemedi.

Başkan, Sükan'ı değil onu susturmaya çalışınca, Genel Kurul'daki gerginlik daha da arttı. Kavgalı gecenin son atışmasında, İçişleri Bakanı, Nazım Hikmet'i suçlayınca Çetin Altan dayanamadı:

"En büyük şairdi Nazım Hikmet..."

Bu sözlerden sonra ortalık karıştı. TBMM Genel Kurulu'nda kıyamet koptu. AP sıralarından kalkan milletvekilleri, Çetin Altan'ı tekme tokat dövmeye ve yumruklamaya başladılar.

Özellikle Anayasa ve Adalet Komisyonu'nun AP üyesi milletvekilleri, yerde yatan Çetin Altan'ı acımasızca tekmeliyorlardı.

Meclis, anababa gününe dönmüştü. İzleyici localarındaki vatandaşlar, şaşkınlık ve hayretle önlerinde yaşanan kavgayı izlerken, Çetin Altan linç edilmek üzereydi.

Bir ara gözbebekleri, kendisine doğrultulan bir silahın namlusu ile karşılaştı. O an ölüme çok yaklaştığını düşündü.

Yediği yumruk ve tekmeler yüzünden kendinden geçmek üzereydi ki, "adam öldürüyorlar" çığlıkları ve sağduyulu bazı milletvekillerinin çabası üzerine saldırıyı başlatan AP milletvekilleri geri çekildiler.

Sağ Gözü Sakatlandı

Bu linç girişiminden güçlkle kurtulan Çetin Altan'ın dokunulmazlığı, AP milletvekillerinin oylarıyla kaldırıldı. Fakat Anayasa Mahkemesi, işlemi haksız bularak dokunulmazlığını iade etti. 1969 seçimlerinde ise milletvekili adayı olmadı.

Çetin Altan, "Ben Milletvekili İken" adlı kitabının sonunda, bu dönemde yaşadıklarını şu sözlerle özetliyor:

"... O gece sırtımdaki gömlekteki tekmelerin ayak izleri kaç kez yıkandığı halde çıkmadı. Ve bir süre morarmış vücudumla, göğüs kemiklerim sızlayıp durdu. En çok da Anayasa ve Adalet Komisyonunun AP'li üyeleri gelip vurmuş, çiğnemiş, tekmelemişlerdi.

Sağ gözümün görme yeteneği yüzde 50 oranında kayboldu. Doktorlar 'Makuta dejeneresansı' diyorlar.

Bazıları bunun bir darbe sonucu olduğu iddiasındalar...

Bilmiyorum, milletvekilliğinden kalma o geceyle ilgili ömür boyu sürecek bir yadigâr mı bu...

Politikacıların gözlerinin gerçekleri bir türlü görmediği kanısı yaygındır.

Yazar olarak, gerçekleri görmeye çalışanları silletokat kör etmeye çalışmaları, kim bilir, onları da kendilerine benzetme hırsından doğuyor belki de...

Dört yıllık milletvekilliğinde topluma ne verebildik, tam kestiremiyorum. Bizim elimizde kalan ise o dönem içinde açılıp hâlâ bitmeyen ve ceza toplamı 100 yılı aşan davalarımızdır.

Davasından vazgeçmeyenlerin davaları da çağımızda hâlâ bir türlü bitmiyor, ne yapacaksınız."

12 Mart ve Hapislik Yılları

'12 Mart 1971 Muhtırası' sonrasında Türkiye'deki pek çok aydın gibi o da, demir parmaklıkların arkasına atıldı.

Yarı Askeri Darbe'nin hemen ertesinde gözaltına alınarak Selimiye Kışlası'na götürüldü; ama kimse nerede olduğunu bilmiyordu. Avukatına bile bilgi verilmedi.

Uzun, loş ve soğuk koridorlarda acıyla yankılanan çığlıklar ve dipçik sesleri geceler boyu kulaklarını tırmaladı.

Birkaç gün sonra kendisine imzalatılan 'salıverme tutanağı'na karşın serbest bırakılmadı. Hücresinde itilip kakıldı, sorgulandı. 15 günün sonunda ise üç ay kalacağı Maltepe Askeri Cezaevi'ne yollandı.

Cezaevinde geçirdiği aylardan çok 15 gün boyunca gözaltında yaşadığı olaylar kendisini etkilemişti. Tahliye olunca ilk işi gözaltındaki acıları yazmak oldu. "Büyük Gözaltı" adıyla yazdığı kitap piyasaya çıkmak üzereydi ki, bir yazısından dolayı hüküm giyerek yeniden demir parmaklıkların arkasına geçti.

Temmuz 1972'de Sağmalcılar Cezaevi'ne giren Çetin Altan, burada umduğundan daha fazla kaldı. İçerideyken yeni bir davadan daha hüküm giyince mahkûmiyet süresi uzamıştı.

Cezaevinde yatarken, piyasaya çıkan 'Büyük Gözaltı' adlı kitabı, 'Orhan Kemal Roman Ödülü'nü kazandı.

27 Aralık 1973'te dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, yetkisini kullanarak ünlü yazarı affetti; ancak, Cumhurbaşkanı bu yetkisini kullandığında, hapisten çıkmasına da dört gün kalmıştı.

Çetin Altan, belki de ömrünün geri kalanını geçirecek kadar mahkûmiyete yol açabilecek bu davalardan Başbakan Bülent Ecevit'in 1974 yılında çıkardığı afı kurtulabildi. Af çıkınca hakkındaki davalar da düşmüş oldu.

Aftan sonra gözünün tedavisi için Londra'ya giden Çetin Altan, Türkiye'ye döndüğünde işsiz bir gazeteci yazardı.

İşsiz de olsa kalemini oynatmadan duramadı. "Bir Avuç Gökyüzü" adlı bir roman yazdı. Romanı, dönemin CHPMSK Koalisyon Hükümeti'nin Adalet Bakanı Şevket Kazan tarafından 'müstehcen' olduğu gerekçesiyle toplatıldı.

O yıllarda 'Yeni Ortam' ve 'Politika' gazetelerine yazı yazarak geçimini sağladı. Hürriyet'e imzasız yazılar verdi. 'Çarşaf' adlı mizah dergisinde de, 'Hüseyin Zurna' adıyla yazılar kaleme aldı.

Kitabı Fransa'da Yayımlandı

1975 yılında 'Büyük Gözaltı' adlı kitabı Fransa'da yayımlandı. Soğuk bir şubat gününde kitabını Fransız okurları için imzalamak üzere Paris'e gitti.

Art arda kitaplar yazan Çetin Altan, 1976 yılında gazete yazılarını "Komünizm Diye Diye" ve "Nar Çekirdekleri" adıyla kitaplaştırdı.

Bu yılların öncesinde olduğu gibi sonrasında da romanlar, incelemeler, makaleler, piyesler yazarak yaşamını sürdürdü.

Milliyet'in başında bulunan eski dostu Turhan Aytul'un daveti üzerine 1980 yılında yeniden Milliyet Gazetesi'ne geçti. 16 yıl önce tazminat bile alamadan antiAmerikancı yazıları yüzünden ayrılmak zorunda bırakıldığı gazeteye yeniden dönmüştü. Bu sefer köşesinin adını değiştirdi ve eskiden olduğu gibi 'Şeytanın Gör Dediği' başlığı ile yazmaya başladı.

Çetin Altan, 1982 yılında Milliyet'ten ayrılarak, Güneri Cıvaoglu'nun çıkardığı Güneş Gazetesi'ne geçti. Güneş'ten aldığı transfer ücreti ile kiraladığı küçük bir dairede yıllardır özlemine çektiği Paris'te yaşama düşünüyü de gerçekleştirdi.

Güneş'in tadı kaçınca, bu gazeteden ayrılarak Hürriyet'e geçti. 1986 yılında başladığı Hürriyet Gazetesi'nde dönemin Başbakanı Turgut Özal ile yakın ilişki kurdu.

Özal'ın pragmatist yönüne karşın onunla yakın dostluk ilişkisi içine girmesine hem Babiâli'deki gazeteci dostlarından hem de sevenlerinden eleştiriler geldi. Ancak bu ilişki, Özal'ın "Benim hayatımı kitap yapar mısın?" teklifinden sonra bitti.

Bir süre sonra gazetedeki köşesinin yerinin değiştirilmesine tepki göstererek Hürriyet'ten ayrıldı. Sabah Gazetesi'nde yeniden günlük yazılarına başlayacağı 1993 yılına kadar, sayısız kitap yazdı. 1996 yılında, 70 yaşına merdiven dayadığı günlerde orduya ve devlete hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında yeniden iki dava açıldı.

Babiâli tarihinin en güçlü kalemleri arasında gösterilen Çetin Altan, bugüne kadar 44 kitap ve 35 bin köşe yazısı yazdı.

Kalemini, edebiyat ve sanatla yeşerten eski kuşak gazetecilerden Çetin Altan, 'düşün adamı' yönüyle de Babiâli'nin filozof kimliğini temsil ediyor. Altan, 2002 ilkbaharından itibaren Milliyet Gazetesi'nde yazmaya başladı.

NURCAN AKAD

O Aslında Bir Opera Sanatçısı

Nurcan Akad... Babiâli tarihinde, büyük medyanın üst yöneticiliğine yükselmeyi başaran ilk kadın gazeteci. Medyadaki erkek egemenliğini aşp, mesleğinin zirvelerine çıkmayı başardı.

Ekonomi muhabirliği ile başlayan profesyonel meslek yaşamında istihbarat şefliği, temsilcilik, haber müdürlüğü, yazı işleri müdürlüğü, haber koordinatörlüğü ve genel yayın yönetmenliği yaptı. 28 yaşında başlayan gazetecilik serüveni, 'başarı öyküleri' ile dolu. Mesleğe başlangıç öyküsü ise son derece ilginç...

1970'li yıllarda Ankara Devlet Opera ve Balesi'nde 'koro sanatçısı' olan Nurcan Akad'ı, gazetecilik mesleğine '12 Eylül şartları' sürükledi denilebilir. Yedi yıl koro sanatçılığı yapan Akad, daha entelektüel ve sosyal bir yaşama açılabilmek için mesleğinden istifa etti.

Hayata karşı olan arayış ve özlemleri yoğun olarak yaşıyordu. Koro sanatçılığı döneminde bir yandan da Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde öğrenciliğini sürdürdü. O yıllarda kendisini sol düşünce akımlarının içinde buldu. 1979 yılında üniversiteden mezun oldu.

12 Eylül 1980'de gelen askeri darbe sonrasında birçok aydın gibi eşi de hapse atıldı. Enis Batur'un eşi Figen Batur, yakın arkadaşaydı. Ona ait bir sanat galerisinde yöneticilik yaparak, eşinin hapisten çıkmasını bekledi.

Eşi tahliye edildiğinde aradan iki buçuk yıl geçmişti. Akad çifti, kendilerine 'yeni bir hayat kurmaya' karar verdiler. Yeni bir hayat için yeni de bir iş gerekiyordu. İstanbul'a gittiler. Entelek-

tüel birikimleri itibariyle yapabilecekleri en iyi işin 'gazetecilik' olduğunu gördüler.

Eşi, Günaydın Gazetesi'nin Dış Haberler Bölümü'nde iş bulurken, Nurcan Akad, yayın hayatına yeni başlayan Nokta Dergisi'ne başvurdu.

Derginin Ekonomi Şefi Mustafa Sönmez arkadaşıydı. Sönmez, onu Genel Yayın Yönetmeni Haluk Şahin ile görüştürdü.

Şahin, Nurcan Akad'ı kadro fazlası yüzünden işe alamadı; ama, "Burada bir kadro açığı olursa derhal sizinle bağlantı kura-
cağım" diyerek kapıları kapatmadı.

O sırada, Enis ve Figen Batur çifti de İstanbul'a taşınmıştı. Enis Batur, Milliyet Gazetesi'ne başlamış ve Unesco bağlantılı, "Kültürel Varlığımızı Koruyalım" kampanyası için haftalık bir ek çıkarmakla görevlendirilmişti.

Enis Batur'un teklifi üzerine Milliyet'in ekinde çalışmaya başladı. Hafta sonları çıkan bu ekte altıncı ayını doldurmak üzereydi ki, Haluk Şahin'den gelen bir telefonla Nokta Dergisi'ne başladı.

Dergi çalışanlarından Murat Çelikkan, askere gidince Şahin, bu boşluğu Nurcan Akad ile doldurmaya karar vermişti. Akad, derginin ekonomi servisinde göreve başladığında 1983 yılıydı.

Milliyet Gazetesi'nin ekindeki kısa deneyiminin yanı sıra yazıya olan yatkınlığı nedeniyle Nokta Dergisi'nde başarılı oldu. Ekonomi muhabiri olarak İstanbul'daki çeşitli toplantıları takip etti, iş dünyası ile reel sektörün sorunlarıyla ilgili haber ve röportajlar yaptı.

Ekonomi Şefi Mustafa Sönmez, bir yıl sonra dergiden ayrıldı. O, yeni ekonomi şefinin atanmasını beklerken derginin ve Gelişim Yayınları'nın sahibi Ercan Arıklı, hiç beklemediği bir sürpriz yaptı. Arıklı, ekonomi servisinin başına onu getirdi. 30 yaşındaydı ve bir yıl önce başladığı dergide yönetici olmuştu.

Kim Yazdı Bu Yazıyı

Dergi hafta sonları çıkıyordu. Cuma günleri bütün yöneticiler, yazı ve haberlerin son düzeltmelerini yapmak için sabahları büroda kalıyorlardı. Nurcan Akad, şef olmasına karşın sıradakı haberin içinde olmak ve çevresini genişletmek için sıkça büro dışına çıkıyordu.

Enerjisi ve koşuşturmasıyla Arıklı'nın dikkatini çekmeye başladı. Akad'ın büro dışında bulunduğu bir sırada Arıklı heyecanlı salona girdi. Yazı İşleri Müdürü İpek Çalışlar'a seslendi: "Çabuk söyle, kim yazdı bu yazıyı?" "Nurcan yazdı..." "Bana Nurcan'ı bulun."

Arıklı, elinde tuttuğu üç sayfalık yazının hangi argümanlarla yazıldığını sorunca; Çalışlar, Anadolu Ajansı tarafından geçilen üç metrelilik teleks notunu gösterdi. Akad'ın, yazıyı bu uzun metinden derlediği anlaşıldı.

Akad, büroya döndüğünde, Yazı İşleri Müdürü endişe ile ona baktı:

"Ercan Bey seni görmek istiyor."

Arıklı'nın karşısına çıktığında hoş bir sürprizle karşılaştı. Patron, bir elinde tuttuğu haber metnine, bir de karşısında duran Ekonomi Şefi'ne baktı:

"Nurcan, sen böyle metrelerce kuru bir malzemeden nasıl bu kadar eğlenceli bir yazı yazabildin? Bunu yapabiliyorsan bizim kapaklarımızı da yaz bari..."

Bu olaydan sonra Arıklı, Nurcan Akad'la daha yakından ilgilenmeye başladı.

Ona, derginin basımı öncesindeki bir cuma gecesini, meslek yaşamında yeni bir serüveni başlatacak teklifte bulundu:

"Sana bir önerim var. Sen Ankara'ya git. Burada çok az insan var. Senin görüştüğün kişilerle ben de görüşüyorum. Seni gözlemliyorum; hem bu kadar mesafeli hem de bu kadar yakın ilişkiyi çok az insan kurar. Ben senin bu ilişkileri Ankara'da da kurmanı istiyorum. Git ve bir yıl Ankara'da kal, ANAP'lılarla tanış. Hükümetle ilişkimizi sağla ve yeniden İstanbul'a dön."

Arıklı'nın kafasında yeni bir gazete çıkarma hayali vardı. Bu nedenle 1983 seçimlerinde tek başına iktidara gelen Turgut Özal'ın liderliğindeki ANAP'la da ilişki kurmak istiyordu.

Teklifi çok cazip bulmuştu. Arıklı, ayın bir haftasını da İstanbul'daki evinde geçirmesine izin verecekti.

'Evet' demeden eski bir gazeteci olan ablası Necla Zarakol'a danışmaya karar verdi. Ablası da, Ankara'ya gitmesini istiyordu:

"Bu teklifi kabul etmelisin; çünkü, Ankara'yı yaşamayan bir gazeteci bence eksik kalır."

Ankara Serüveni

Bu görüşme sonrasında Arıklı'nın teklifini kabul ederek Ankara'ya giden Nurcan Akad, o dönemi şöyle anlatıyor:

"Ankara'ya gittiğimde 1985 yılının Eylül ayıydı. Ankara'da gazeteciliğin ne kadar zor olduğunu gördüm. İstanbul'da gazetecilik daha kolay. Oysa Ankara'da gazetecilik daha farklı. Orada insanlarla yüz yüze ilişki kurabilmek önemli. İki ay boyunca bakanlara telefonlarla haber bıraktım; ama, kimse telefonuma çıkmadı. O zaman Nokta'nın Ankara İstihbarat Şefi Can DüNDAR'dı. İki yılın sonunda neredeyse istifanın eşiğine gelmiştim; 'Can, galiba bu iş olmayacak. Kimse telefonlarıma çıkmıyor' dedim. Sonra bu işi başarmak zorunda olduğumu gördüm. Partilerin gezilerine çıktım, seyahatlere katıldım. Bir yılım böyle geçti. Bir yılın sonunda yalnızca ANAP'tan değil, diğer partilerden de pek çok kişiyi tanır hale gelmiştim. Bunun üzerine Ercan Arıkh'ya telefon ederek, 'Ben bir yıl daha kalmak istiyorum' dedim.

Ankara gazeteciliği cazip gelmişti, 'daha yapacak çok şey var' diye düşünmeye başlamıştım. Ankara benim için okul gibi olmuştu.

Ben Ankara'ya gelirken Ercan Bey'e, 'Beni sakın orada yönetici yapmayın' ön şartını ileri sürmüştüm. 'Tamam' demişti; ama sonunda bir baktım ki, Nokta'nın İstihbarat Şefliği üzerime kalmış...

Yani hem yönetici hem de muhabir olarak çalışmaya başladım. O sırada Ercan Bey'in kafasındaki gazete projesi de hayata geçti. Sabah Gazetesi ile birlikte 'Söz' adlı gazeteyi çıkarma kararı idi. Bana da bu gazetenin Ankara Temsilciliği'ni verdi. Ben de onun isteğiyle Ankara'da kadro oluşturdum.

1987 yılının Kasım ayında Söz Gazetesi çıkacaktı; fakat, Sabah ekibi gazeteye el koydu. Gazetenin taşra baskısını gördükten hemen sonra gazeteye gelmişler ve bilgisayarların başına geçerek, gece gazeteyi yeniden yapmışlar.

Tabii ki bu olay, Söz'deki kadronun çok zoruna gitti. Ben de o sırada dönemin Başbakanı Turgut Özal'la özel bir söyleşi yapmıştım. Bu söyleşi, Söz'ün manşetiydi. Sabah ekibi, o haberi manşetten indirmiş ve küçülterek gazetenin eteği diye tabir edilen birinci sayfanın aşağısına koymuştu.

Bu yapılanlar bizim arkadaşları kızdırmıştı. Söz'ün Genel Yayın Yönetmeni de benim çok sevdiğim ve değer verdiğim bir arkadaşım olan Umur Talu'ydu. Arkadaşlar beni İstanbul'dan arayarak gece yaşanan olayları aktardılar ve istifa edeceklerini söylediler. Ben de o zaman onlarla birlikte istifa etmeye karar verdim.

Ercan Bey'e de kırılmıştım açıkçası. Sabah ekibinin gazeteye en az bir yıl karışmayacağını söylemişti. Nedense kendimi aldattılmış hissettim. İstifa mektubumu İstanbul'a fakslayarak Söz Gazetesi'nden ayrıldım."

Özkök Hürriyet'e Çağırıldı

İstifadan sonra kendisini Ankara'ya bağlayan bir şey kalmamıştı. 'Tası tarağı toplayıp' İstanbul'a dönmeye hazırlanırken, Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi Ertuğrul Özkök'ten bir telefon geldi:

"Nurcan, duydum ki ayrılmışsın. Artık, bana 'hayır' deme şansın kalmadı. Ben Çetin Emeç'le konuştum, seni bekliyor. İstanbul'a gidip Çetin Bey'le konuşuyorsun ve Ankara'da işe başlıyorsun..."

Ankara Temsilciliği'ne bir yıl önce başlayan Özkök, onu daha önce de Hürriyet'e çağırmıştı. Ama Akad, Nokta Dergisi'nden ayrılmayı düşünmüyordu.

Bu nedenle bu teklifi kabul etmemişti.

Akad, 80'li yılların başında Enis ve Figen Batur çifti aracılığı ile tanıştığı Özkök'ün bu teklifini kabul ederek, Hürriyet Ankara Bürosu'na başladı. Esen Ünür Temsilci Yardımcısı, İsmet Solak Parlamento Büro Şefi, Serdar Turgut da ekonomi muhabiriydi.

Nurcan Akad ise Özkök'ün isteği ile 'serbest muhabir' olmuştu. Bu dörtlü, o yıllarda Özkök'ün Ankara Bürosu'ndaki 'kare ası' olarak anılıyordu. Akad'ın 'çok keyifli yıllarımdı' diyerek andığı Hürriyet'in Ankara Bürosu'ndaki işine ısınması pek kolay olmadı. Yıllarca haftalık bir dergide çalıştığı için başlangıçta günlük gazeteciliğin temposuna ayak uydurmakta zorlandı.

Kolektif çalışma yerine bireysel çalışmanın egemen olduğu günlük gazetecilikteki acımasız rekabeti kabul etmek zorunda olduğunu gördükten sonra işe sarıldı. Kısa bir süre sonra içiş politikası, savunma ve ekonomi gibi alanlardan haber getirmeye başladı. 1987 ve 1989 yılları arasında gazetenin manşetine oturan ve gündem belirleyen önemli haberlere imza attı.

'Keyifli yıllar', 1989 yılında Rahmi Turan'ın Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirilmesiyle sona erdi. Turan'ın 'gazetecilik tarzı' ile kendi gazetecilik anlayışını bağdaştıramadığı için istifa etmeye karar verdi. İsmet Solak, Serdar Turgut ve Esen Ünür'le birlikte Hürriyet'ten ayrıldı. 'Kare as' dağılmıştı...

'Dalton Harekâtı'

Sonradan 'Dalton Harekâtı' olarak anılan bu istifa sürecini Nurcan Akad, şöyle anlatıyor:

"Ertuğrul Bey, düşündüğüm gazeteciliği daha rahat yapabileceğim bir yer olduğunu söyleyerek beni Hürriyet'e çağırmıştı. Ben de ikna olmuşum. Tam da kafamdakine uygun bir gazete-

cilik yaparak iki yıl geçirmiştim. Rahmi Turan'ın gazetecilik tarzı ise farklıydı. Onun yaptığı gazeteciliği benim yapamayacağım inancıyla ayrılmak istediğimi söyledim. Yanlış hatırlamıyorsam, istifayı ilk dillendiren de ben oldum. Arkadaşlarla aşağı yukarı aynı şeyleri düşünüyorduk. Hatta, Ertuğrul Özkök de böyle düşünüyordu.

Hep birlikte ayrılmaya karar verdik. Beş kişinin iradesi birleşmişti; ama, daha sonra bir kişinin iradesi ayrıldı. Ertuğrul Özkök, istifa etmekten vazgeçti, biz dördümüz ayrıldık. Onun ayrılmamakla ne kadar isabetli davrandığını, daha sonraki yıllarda bizzat gözledim.

Bu arada hepimize, Sedat Simavi'den gazeteden ayrılmamız için mektuplar gelmişti. Doğan Hızlan da beni Erol Simavi adına aramış ve gazetede kalmamı istemişti.

Ben de, 'Rahmi Turan'la başlayacak olan gazetecilik serüveninde kendime yer göremiyorum' demiştim.

O sırada dördümüze, Güneş Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Metin Münir'den teklif gelince topluca o gazeteye geçtik."

Bilgisayardan Daktiloya

Akad, arkadaşlarıyla birlikte Güneş Gazetesi'ne giderken, Hürriyet'teki geniş olanakları da geride bırakmıştı. Güneş Gazetesi o yıllarda henüz bilgisayar teknolojisine geçememişti. Cinnah Caddesi'nden Ulus semtine gitmekle kalmamış, haberlerini daktiloda yazmaya başlamıştı.

Kendi ifadesiyle 'Türk Basının Amiral Gemisi'nden inip küçük bir gemiye binmişti'. Hürriyet'te aldığından daha iyi bir ücretle Güneş'e geçmesine karşın büyük bir gazetede çalışmanın getirdiği prestijin ne kadar önemli olduğunu o dönemde fark etti.

Güneş'te serbest muhabir olarak çalışıyordu. Artık profesyonelleşmişti.

Deneyimli bir gazeteci olduğu için haberden yana sorunu yoktu; ama yazdığı haberlerin yarattığı etkinin Hürriyet'tekinden daha az olduğunu yaşıyarak gördü.

1990 yılının sonlarında Metin Münir Genel Yayın Yönetmenliği'nden ayrıldı.

Ankara Temsilcisi Uluç Gürkan ise gazetenin Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirildi. Gürkan, İstanbul'a giderken Ankara Temsilciliği'ne Nurcan Akad'ı atadı. Temsilci olduktan kısa bir sonra Güneş Gazetesi ekonomik krize girdi. İngiltere'de bulunan Asil Nadir'in işleri kötüye gitmeye başlamıştı. Gazeteye nakit para akışı durmuştu. Personel maaşları ödenmiyordu.

Altaylı Silahlı Adamlarla Geldi

Güneş Gazetesi'nde o dönemde yaşanan olayı Nurcan Akad'dan dinliyoruz:

"Güneş'teki temsilcilik görevim çok zor bir görevdi; çünkü yalnızca yazı işleri ekibinin temsilcisi değildim, matbaanın da temsilcisiydim. Gazetede çalışan arkadaşlarla birlikte orada çalışan 7080 kişilik grup da bana bağlıydı. Ekonomik sıkıntı herkesin canına 'tak' ettirmişti. Aylardır maaş almadan gecegündüz çalışan ve o zamana kadar sabretmiş olan gazeteciler artık patladılar. 'Biz artık gazete yapmıyoruz, direnişe geçiyoruz' kararı aldılar.

Özel haber geçilmiyordu, haber yapılmıyordu. Ben temsilciydim. Ne beklersiniz? İstanbul'daki üst yönetimin sizi arayıp, 'ne oluyor, ne yapalım?' demesini beklersiniz doğal olarak... Tam tersine kimse beni aramadı.

O zaman da zaten üst yönetim değişmiş, kimse kimseyi doğru dürüst tanımıyor.

İstanbul'dakilere, 'bunlar direnişe geçmişler, biz bunları atalım' havası hâkim olmuş ki, benimle de temasa geçmediler.

Ben de bunun üzerine arkadaşlara, 'Benim bu direnişe katılma hakkım yok, ben temsilciyim; ama, sizin işinize karışmam,

istediğinizi yapın' dedim. Çünkü kimse bana, o direnişi durdurmak ve sakinleştirmek doğrultusunda bir şey söylemedi. Beni de o direnişe katılanlardan biri olarak algıladılar. Böyle 1015 gün kadar tuhaf bir dönem geçirdik.

Bir gün İstanbul'daki yönetimin temsilcisi olduğu söylenen bir kişi geldi ve artık gazetenin yönetimini benden devralmak istediğini söyledi. O kişi, Fatih Altaylı idi.

Fatih Altaylı, o güne kadar hiç tanımadığım biriydi. Onunla da, o gün birtakım gariplikler yaşandı. Hakkında olumsuz bir şey söylemek istemem, çok gençti. Herhalde, daha 30'unda bile değildi.

Ona demişler ki, 'sen git oraya...' O da, herhalde karşısında 'kamçılı bir kadın' bulmayı düşünüyordu. Yanında da birtakım adamlar getirmişti. Adamların silahları vardı. Arkadaşlar doğal olarak çok rahatsız oldular ve 'bu adamlar buradan çıksın' dediler.

Ben de Fatih'e, 'Bu adamlarınızı buradan çıkarın. Buraya silahla gelmeye gerek yok. Burada gerilla direnişi yok ki. Sonuç olarak buradaki herkes gazeteci, işçi... Masumca oturuyorlar, sadece çalışmıyorlar' dedim.

O zaman kendisine de söylemiştim. O dönemde çok da sevmiştim Fatih'i. Hatta, 'Bakın, sizinle farklı ortamlarda tanışmış olsaydık arkadaş bile olabilirdik; ama, ne yazık ki tatsız bir durumda karşılaştık' dediğimi hatırlıyorum. Hatırlar mı bilmiyorum ama ona şunu da söyledim:

'Çok gençsiniz, umarım bu olay mesleki kariyerinizde kötü bir leke olarak kalmaz...'

Fatih'ten bir terslik görmedik. Herkesin kendisine büyük tepki gösterdiğini bilmesine rağmen, her gün gelip direnişteki arkadaşların yanında oturdu, sesini çıkarmadı, katlandı. Bu tuhaf durum aşağı yukarı 10 gün sürdü. Sonra ben dahil herkes işten atıldı ve 1991 yılının Haziran ayında hep beraber işsiz kaldık."

'Kare As' Yuvaya Döndü

Nurcan Akad, artık işsiz bir gazeteciydi. 'Acı dönemim' diye andığı işsizlik günlerinde İstanbul'a giderek halkla ilişkiler şirketlerine bile başvurdu. Güneş'ten tazminatsız olarak çıkarıldığı için elindeki para ile ancak evinin birkaç aylık kirasını ödeyebilecek durumdaydı.

Gücünün tükendiği noktada, artık Hürriyet'in Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirilmiş olan Ertuğrul Özkök aradı. Özkök'ün çağrısı ile yeniden Hürriyet'e döndü.

Özkök, Esen Ünür ve Serdar Turgut'u da Hürriyet'e almıştı. Akad'dan sonra İsmet Solak'a da seslenerek, Güneş'e geçen eki-bi yeniden toplamıştı.

Esen Ünür, Hürriyet'in Haber Müdürlüğü'ne getirilmişti. Akad, Ünür'ün yardımcısı olarak çalışacaktı. Ancak 1992 yılının Ocak ayında işe başlamak için İstanbul'a gelen Akad, 'çok sevdiğim ağabeyimdir' dediği Ünür'ün istifa ettiğini öğrendi.

Haber Müdürlüğü'ne Cumhuriyet Gazetesi'nden gelen Yalçın Bayer atanmıştı.

Bayer'in yardımcısı olarak Hürriyet'e ikinci kez başladı. İki yıl sonra Haber Müdürlüğü'ne getirildi.

Akad, 1996 yılında Yazı İşleri Müdürlüğü'ne atandı. Bu atama ile birlikte Hürriyet Gazetesi'nin tarihinde ilk kez bir kadın gazeteci Yazı İşleri Müdürü oldu.

Mesleğinde sürekli yükselen bir başarı grafiğine sahip olan Nurcan Akad, bu dönemi şu sözlerle anlatıyor:

"Benim bu meslekteki en büyük şansım, kadınlara güvenen yöneticilerle karşılaşmamdır. Bilemiyorum ama Milliyet Gazetesi'nde başlasaydım bugünkü kariyerimi yapabilmiş olur muydum acaba? Bugün hâlâ Milliyet'te yönetici bir kadın gazeteci yok.

Sabah Gazetesi'nde başlasaydım, böyle bir imkânım olur muydu? Sanmıyorum. Söylediğim gibi en büyük şansım Ercan Arıklı gibi kadınların çalışmasına güvenen birisiyle çalışmak ya da Ertuğrul Özkök gibi bir gazeteci ile 'günlük gazetecilik' serüvenine başlamak.

Tabii, bu meslekte kadın olmanın da büyük zorlukları yok değil. Bundan 15 yıl önce yazı işleri, kadınların kapısından içeri giremediği bir yerdi diye anlatılır.

Basında erkek egemen bir örgütlenme var. Kendi aralarında sohbetler ediyorlar, şakalar yapıyorlar. Kadınları aralarında istemiyorlar tabii. Düşünsenize, Türkiye'nin en büyük gazetesinde Haber Müdürü oluyorum, Yazı İşleri Müdürü oluyorum...

Bunun için direnişler olmadı mı? Hem de çok büyük direnişler oldu; ama 'onların üstesinden gelebildim' diye düşünüyorum. Burada şöyle bir şey var; sana bir yetki veriyorlar, sonra bırakıyorlar. Elimden tutup, 'haydi şöyle olsun' demiyorlar. 'Sana bunu yaptım, sonuna kadar destek vereceğim' gibi bir şey yok.

Yazı İşleri Müdürü olarak toplantıya girdiğim ilk gün oturacak yer bulamadım salonda. Masanın etrafındaki bütün koltuklar doluydu. Kimse yer vermedi. Ben de ayakta kaldım. Bu, kadın olarak bana karşı gösterilen çok açık bir tepkiydi. İfade edilmiyordu ama tepkiydi.

Şöyle bir durdum ayakta. Orada iki şey yapabilirdim; ya çekip gidecektim ama artık çekip gitmeyecek kadar akıllanmıştım ya da mücadele edecektim. 'Ben bu işin üstesinden geleceğim' dedim. Ayakta beklemeye devam ettim.

Bir süre sonra masadakilerden biri ayağa kalkarak, 'Sen gel buraya otur' dedi ve yerini bana bıraktı. Bunu asla unutamam. Onun dışında masadan kimse ayağa kalkmadı.

Madem böyle yapıyorlar, 'ben de daha inatçı ve mücadeleci olacağım' dedim.

Eskiden olsaydı istifa ederdim. Yazı İşleri Müdürü olduğum için kutlayan bile olmadı. Daha çok alt kademeden arkadaşlar kutladılar."

Nurcan Akad, 2001 yılında Hürriyet Gazetesi'nin 'Haber Koordinatörlüğü'ne yükseltildi. Bir süre Akşam Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmenliğini üstlenen Nurcan Akad, Milliyet Gazetesi'nde yöneticilik görevini sürdürüyor.

Tekstil Ticaretinden Gazeteciliğe

Cumhuriyet Gazetesi'nin kapısından içeri girdiğinde tam 23 yaşındaydı. Karşısında kocaman bir salon vardı. Salon, bölmelerle birbirinden ayrılmıştı. Her bölmenin ardında ayrı bir servis vardı. Daktilo sesleri, tuhaf bir uyumla salonun her köşesinde tıkırdıyordu.

Hayatında ilk kez bir gazete bürosuna girmişti. Heyecanlıydı. Manzara onu şaşırtmış, biraz da korkutmuştu. Herkes işini o kadar iyi ve profesyonelce yapıyordu ki; bir an paniğe kapıldı.

"Ne işim var benim burada?" diye sordu kendi kendine.

Daktilo başındakilerin seri parmak hareketleriyle haberlerini yazması moralini bozmuştu. İçinden, "Hayatımın sonuna kadar bu işi yapsam, daktiloyu öğrenemem herhalde" diye geçirdi.

Spor Servisi Müdürü Abdülkadir Yücelman'ın odasına gitti. Yücelman, onu biraz süzdükten sonra sordu:

"Sporla bir ilgin var mı?"

"Çok sıkı bir Galatasaraylıyım. Maçları yakından takip ederim, ama gazetecilikle ilgili bir bilgim yok."

"Peki yabancı dil bilir misin?"

"İki dil bilirim, Fransızca ve İngilizce..."

Yücelman'ın hoşuna gitmişti bu yanıt:

"Tam aradığım adamsın... yarın başla."

Şaşırdı. Hemen işe başlatılacağını hiç düşünmemişti.

"Başlayamam..."

Spor Müdürü şaşırmıştı:

"Neden başlayamıyorsun?"

"Ben... tatile gideceğim."

"Peki, git o zaman. Tatilini yaptıktan sonra başlarsın."

İşe başlayıp başlamama konusunda ikircikli bir ruh hali taşıyordu, içinden biraz da kaçmak geliyordu sanki...

Güzel bir tatil yaptı. Bu arada düşündü ve gazeteciliğe keşif olarak adım atmaya karar verdi.

Gazetecilik serüvenini bir telefon konuşması başlatmıştı. Yakın dostu Erdem Sanver, Cumhuriyet'e dışarıdan yazı yazıyordu. Gazete üzerinde önemli sayılabilecek bir etkisi vardı. Sanver'e gazeteci olmak istediğini ve kendisi için Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal'den randevu alıp alamayacağını sormuştu. Sanver, "Tamam" dedikten kısa bir süre sonra da Hasan Cemal'le görüşmüştü.

Hasan Cemal, "Bir deneyiminiz var mı?" diye sorduğunda, "Hayır. Hiçbir deneyimim yok. Okuduğum ve güvendiğim bir gazete olduğu için Cumhuriyet'i tercih ettim" demişti. Cemal de onu Spor Servisi'ne yollamıştı.

Galatasaray Lisesi'nde okuduğu yıllarda okulun broşür kolunu seçmişti, okuldaki dergi ve gazetelerin çıkarılmasında aktif olarak görev almıştı. Sekiz yıldır yayımlanmayan 'Tambur' adlı gazetenin yeniden çıkarılmasına da büyük emek vermişti. Yayıncılık konusundaki bütün deneyimi, Galatasaray Lisesi'ndeki broşür kolu idi.

Okulu bitirdiğinde kafasında iki meslek vardı. Diplomat ya da gazeteci olmayı planlıyordu. Diplomatlığın yolu ise Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden geçiyordu.

Üniversite sınavlarında ilk tercihin Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni yazmak istediğinde, anne ve babasının tepkisiyle karşılaştı. Ailesi, İstanbul dışında okumasını istemiyordu. Özellikle babası Talat Altaylı, Mülkiye'de okumasına açıkça muhalefet ediyordu.

Hatta ona, "O okul fazla devlet kafalı, fazla tutucu ve örümcek kafalı insanlar yetiştiriyor. Sen orada mutlu olamazsın." demişti.

Ailesinin ısrarına direnemedi. 1980'li yılların başında Boğaziçi Üniversitesi çok modaydı. Üniversite sınavlarında İdari Bilimler Fakültesi'ni işaretledi. İyi bir eğitim aldığı için sınavı kazanması zor olmadı. 1981 yılında Boğaziçi Üniversitesi'ne kaydını yaptırdı.

İlk yılın sonunda, okulda aradıklarını bulamadığını düşündü. "Sosyal bir bölümü seçmesine karşın beklediği düşünsel yapıyı bulamadığını" söylüyordu. Fransız ekolünün damgasını vurduğu Galatasaray Lisesi'nde edindiği kültürel disiplin ile Boğaziçi Üniversitesi'ndeki eğitim anlayışını birbiri ile karşılaştıramamıştı. Okulla gönül bağı da kuramamıştı. 1983'te okula veda etmeden önce ticarete atılmaya karar verdi.

Van kökenli zengin bir ailenin çocuğuydu. İstanbul ve Van'da gayri menkulleri bulunan 'tipik' bir burjuva ailesinden geliyordu. Hiçbir zaman para sıkıntısı çekmemişti.

Babasının sağladığı sermaye ile ticarete atılarak tekstil işine girdi. İşe, kumaş toptancılığı ile başladı ve İstanbul'da bir şirket kurdu. Önce küçük çaplı bir atölyede konfeksiyon üretimine başladı. Sultanhamam'daki Bahtiyar Han'da güzel bir büro açtı kendisine.

Birkaç ay içinde işini ilerletti. Konfeksiyon üretimini arttırmaya başladı. İş öğrenmişti. Hatta ihracat yapmayı hedefliyordu. Çok iyi para kazanıyordu, ama ticaret hayatında mutlu olmadığını fark etti.

Ticarete yatkın olmasına karşın insan ilişkilerinden memnun değildi. Özellikle yüz yüze ticari ilişki yürütmek durumunda olduğu işadamları ile arasında ortak bir nokta yakalayamıyordu. Onlarla yakın ve samimi ilişkiler kuramıyordu.

Altaylı, lise çağlarında aklında olan gazeteciliğe bu dönemde başlamaya karar verecekti. Öykünün bu bölümünü kendisinden dinliyoruz:

"Bir gün işyerinde otururken şöyle bir düşünceye kapıldım; 'Muhatap olduğum insanlara bak, yapmakta olduğum işe bak. Fatih, sen Türkiye'nin en iyi okullarından biri olan Galatasaray Lisesi'nde okudun. Şimdi Türkiye'nin bir başka iyi okulunda okumaya devam ediyorsun. Sana bu devlet, bu ülke ve vergi ödeyenler büyük bir yatırım yaptılar. Sen bütün bu yatırımı, normalde hiç eğitim almamış birinin yapabileceği işi yapmak için mi aldın? Yanlış yapıyorsun.'

İş yaptığım insanlarla düşünsel yakınlığım yoktu. İş yaptığım insanlarla akşamları herhangi bir yere gidecek noktada değildim. Alacaklı olduğum bir tekstilci ile yaptığım tartışmadan sonra karar verdim gazeteci olmaya.

Akşam 18.30 civarıydı. Masamda oturuyorum. Karşımda bir tane davar oturuyordu. Alacağımız var heriften ama parayı vermiyor. Kumaş vermiştik.

Bu adam bana gelse, 'Kapıcınız ya da şoförünüz olmak istiyorum' dese almam. 'Fatih Bey pabucunuzu boyayayım' dese, boyatmam. Ama ben bu adamla iş yapıyorum. Bu adama kredi veriyorum, alacak tahsil etmeye çalışıyorum. Ben Galatasaray'da okudum. Anam ağladı. Ben bu yüzden mi Boğaziçi'nde okudum. Ben bu tür bir adamla konuşmak için mi İngilizce ve Fransızca öğrendim. 'Şu davarla boğuşmak için mi' dedim kendi kendime...

Adam gittikten sonra acayip moralim bozuldu. Çıkardım bir kadeh viski koydum önüme. Üç saat falan oturdum. Birkaç yıl sonra Türkiye'nin en büyük tekstil işletmecilerinden biri olabilecektim, ihracat yapabilecektim.

Biliyordum bütün bunları, görüyordum. Ama 'bugün Türkiye için ne yaptın, memleket için vatandaş için ne yaptın, çocukların için ne yaptın?' diye düşündüm. Çocuklarım beni öyle görsün istemedim. Daha sonra Galatasaray Derneği'ne arkadaşlarla briç oynamaya gittim. Gazeteci olma kararımı arkadaşlarıma açtığımda herkes bana 'manyak' gözüyle baktı.

Düşünün; o zaman haftalık kazancım bir buçukiki milyon liraydı ve Cumhuriyet Gazetesi'nde aylık 25 bin liraya çalışmaya başlayacaktım."

Lüks Otomobillerle Gelme Ayıp Oluyor

Fatih Altaylı, kısa bir yaz tatilinin ardından Spor Servisi'ndeki işine başladı. Onu, çeviri bölümüne verdiler. Yabancı spor karşılaşmalarının haberlerini Türkçe'ye çeviriyordu. Hatta ilk olarak bir basketbol karşılaşmasının haberini çevirdi.

O, Spor Servisi'ne girdiğinde, sonradan mesleklerinin zirve noktalarına çıkacak olan İsmet Berkan spor muhabirliği; İbrahim Yıldız ise sayfa sekreterliği yapıyordu.

İşine düzenli olarak gidiyordu. Cumhuriyet Gazetesi'ndekilerle kaynaşmaya başlamıştı. Fransızca ve İngilizce'yi çok iyi kullanabilmesi nedeniyle çeviri işinde de oldukça rahattı.

Bir gün babasının tanıdığı bir grup işadamı, ticari bağlantılar için İstanbul'a geldi. İşadamları, dil bilen ve kendilerine mihamdarlık yapacak birini arıyorlardı.

Babası, "Bunları sen gezdirir misin?" diye sorunca, "Tabii" dedi.

Otomobiliyle işadamlarına hem İstanbul'u gezdirdi hem de onların iş bağlantılarını takip ederek, meslek, yaşamının ilk manşet haberini yazma şansını elde etti.

Yabancı işadamlarının Türkiye'ye yeni gelmeye başladığı günlerdi. Bu nedenle bu tür ziyaretlerin perde arkalarındaki bilgileri basın çok önemsiyordu. Altaylı, işadamlarının ziyaretlerinin tüm ayrıntılarını bu haberle kamuoyuna duyurmuştu.

Zengin bir ailenin çocuğu olan Altaylı, yaşam biçimiyle mütevazı gazetecilerin çalıştığı Cumhuriyet Gazetesi'nde dikkat çekmiyor değildi. İşe, son model lüks otomobillerle gelmesi ve bunları gazetenin önüne park etmesi bazılarını rahatsız etmişti.

O sırada stajyer muhabirdi. Gazeteye kimi zaman Chevrolet Blazer, kimi zaman da lüks Oldsmobile marka otomobili ile

gelirdi. Gazete yöneticilerine tahsis edilen otomobiller bile Altaylı'nın arabalarının yanında çok mütevazı kalıyordu.

Gazeteden Asena Özkan, Altaylı'ya "Oğlum bu arabalarla gelme buraya, ayıp oluyor" dedi. Bu uyarının ardından otomobillerini Sultanahmet'teki otoparka bırakarak, oradan gazeteye yürüyerek gelmeye başladı.

Burnun Sürtsün

Fatih Altaylı, artık habere de gidiyordu. Çeviri işini yaparken haber yazmayı olduğu kadar farklı spor branşlarını da öğrenmişti. Göreve giderken gazetenin araçları yerine kendi otomobiline binmeyi tercih ediyordu.

Bu tavrı, Yücelman'ın gözünden kaçmadı. Ona, özel otomobiliyle göreve gitmesini yasakladı. Hatta, bir adım daha ileri gitti ve göreve giderken gazetenin aracını bile tahsis etmedi. Onu, izleyeceği spor karşılaşmalarına bile belediye otobüsü ile gönderdi.

Bardaktan boşanırcasına yağan yağmur İstanbul sokaklarını göl haline getirmişti. Yücelman, Altaylı'ya unutamayacağı bir sürpriz yaptı. Yanına çağırdı:

"Fatih, Bağlarbaşı'nda bir yüzme yarışı var. Onu sen izle."

"Peki..."

"Ama önce arabanı alıp buraya getir ve park et. Bağlarbaşı'na vapurla gideceksin. Biraz burnun sürtsün."

Altaylı çok sinirlendi, ama sesini çıkarmadı. Otomobilini gazetenin önüne park ettikten sonra yağmur altında vapura binip, Bağlarbaşı'na geçti.

Döndüğünde yağmurdan bütün elbiseleri üzerine yapışmıştı. İliklerine kadar ıslanmıştı. Saçlarından hâlâ yağmur suları damlıyordu. Daktilonun başına oturarak haberini yazdı. Haberini servise koymak için yazı işlerine gittiğinde aldığı yanıt yüzünden olduğu yerde donakalmıştı.

"Haberini koyamayız. Sayfalarda yer kalmadı..."

Altaylı'nın yağmur altında yarım gün emek harcadığı haber, yazı işleri masasının altında bulunan çöp kutusuna atılmıştı.

Gazetede, Altaylı'nın kişiliğine ve 'zengin aile çocuğu' olmasına dönük bir tepki yoktu aslında. Yücelman, onun diğer gazetecilerle aynı mütevazılıkta gazetecilik yapmasını sağlama-ya çalışıyordu.

Altaylı, o günleri, "Herkes severdi beni. Bana karşı bir tepki oluşmadı. Çok demokrat bir gazeteydi" sözleriyle anıyor.

Cumhuriyet'e Veda Ediyor

Cumhuriyet'te bir yıl çalıştıktan sonra ayrılmaya karar verdi. Başına buyruk kişiliği ve ödünsüz tutumu nedeniyle Cumhuriyet ile yolunu ayırmak zorunda kaldı. Gazeteden ayrılışını ve sonrasını Fatih Altaylı anlatıyor:

"Spor servisinde çok proje ürettim. Cumhuriyet'in çıkardığı Spor Dergisi'nin editörlüğünü yaptım. Hızla yükseldim diyebiliriz. Abdülkadir Yücelman, genç adamlar bulmam için bana görev verdi. Yabancı dil bilen iyi eğitilmiş insanlar için ilan verdik.

Fakat sonrasında benim Cumhuriyet'te bazı anlaşmazlıklarım olmaya başladı. Bu anlaşmazlıklar, ilkesel düzeyde ve editörlüğünü yaptığımız dergilerin ücretlerinin ödenmesi konusunda çıktı. Benim de çok uzlaşan bir yapım olmadığı için yönetimle birtakım tartışmalarım olmaya başladı. Cumhuriyet'te daha fazla kalamayacağımı anladım.

1987 yılında ayrıldım oradan. Okay Gönensin ve Abdülkadir Yücelman'a istifamı verdim. 'Cumhuriyet'te yapamazsam, hiçbir yerde yapamam. Gazeteciliği bırakayım' dedim.

Sonra bir arkadaşım ile buluşmak üzere Ercan Arıklı'nın sahibi olduğu Gelişim Yayınları'na gittim. Arıklı'nın da bir gazete çıkarma hazırlığı vardı. Orada Atilla Gökçe ve Hıncal Uluç ile karşılaştık.

'Ne yapıyorsun?' diye sorduklarında, gazeteciliği bıraktığımı söyledim. Fakat bana baskı yaparak gazetecilikten ayrılmama-

ını engellediler. Sonrasında ben de 'Söz' adlı gazeteyi hazırlayan ekipte yer aldım.

Anlaşmazlıklar yüzünden Umur Talu ve ekibi istifa etti. Biz de 92 gün boyunca gazeteyi çıkarmak zorunda kaldık. Artık gazete çıkmaz hale gelince de, hem Erkekçe hem de Gelişim Spor dergilerini hazırladık. Orada yönetim kadrosundaydım. Başka dergiler de çıkardık."

Direnişi Bitirmeye Gitti

Türk basın sektöründe önemli bir patron olarak iz bırakan Asil Nadir, Günaydın'ı ve Güneş Gazetesi'ni satın almıştı.

Altaylı, o arada Günaydın Pazarlama'da çalışıyordu. Asil Nadir'in teklifi üzerine 1990 yılında Güneş'in yönetim kadrosuna geçti. Fiili olarak gazetenin Yayın Koordinatörlüğü'nü yürütmeye başladı.

Güneş, o dönemde Türkiye'nin en çok satan gazetelerinin başında geliyordu. Geniş bir okur kitlesi yakalamıştı. Gazetelerini İngiltere'den kontrol eden Asil Nadir, aylar sonra ekonomik bir darboğaza girdi. İngiltere'deki işleri aksamaya ve ekonomik durumu bozulmaya başladı. Başlı, İngiltere polisi ile de derde girmişti.

Asil Nadir'in sıkıntıları gazeteye olduğu gibi yansdı. Para gelmemeye başladı. Gazete personel çıkarıyordu. Üst düzey yöneticilerin bir bölümü de ayrılıp gittiler.

Aylardır maaş alamayan gazetenin Ankara Bürosu eyleme başlamıştı. Özel haber yapılmıyordu. Gazeteciler uzun süredir parasız oldukları için direnişten başka bir çıkar yol bulamamışlardı.

Ankara Bürosu'nun başlattığı direniş basın camiasında büyük bir yankı yarattı. Güneş'in üst yönetimi prestij kaybına uğramıştı. Gazetede büyük tiraj kaybı yaşanıyordu. İstanbul'dan Ankara Bürosu'ndaki direnişin sona erdirilmesi için gönderilen mesajlar karşılık görmeyince, Fatih Altaylı direnişi sona erdirmek için Ankara'ya geldi.

Ankara Bürosu'nun başında ise bir kadın gazeteci olan Nurcan Akad bulunuyordu. Uzun süre tartışılan bu olayı kendisinden dinliyoruz:

"Bir süre bahar havasında geçti işler. Asil Nadir'in İngiltere'deki işleri sıkıntıya girince ve parasal destek gelmeyince yapı çöktü. Belki Asil Nadir, başındaki derdin büyüyeceğini bilmediği için bizim burada tedbir almamızı da önlemiş oldu.

Asil Nadir sıkıntıya girince, gruptaki üst düzey yöneticiler ayrılıp gittiler. Büyük sorunlar vardı. Ben bırakmadım. Bir sürü insan gitti ama Ankara Temsilcisi Nurcan Akad, bütün zorluklara rağmen terk etmedi gazeteyi."

O zaman onu görevden almak bana nasip olmuştu. Ama hiçbir zaman ikimiz de birbirimizin aleyhimizde bunu kullanmadık. Dert etmedik bunu; çünkü, o günkü şartlar onu gerektiriyordu.

İstanbul'dan direnişin bitirilmesini istemek için Ankara'ya geldim. Nurcan, direnişin bitmeyeceğini söyledi. Niye direniş vardı? Maaşlar ödenmiyordu. Beş kuruş para yoktu. Haber yapmıyorlardı, İstanbul'a bilgi geçmiyorlardı.

Ben Nurcan'a, 'Bu direniş bitsin' dedim.

Nurcan, 'Bitiremeyiz' dedi.

'Siz burada patron temsilcisisiniz, işçi temsilcisi değilsiniz. Patron temsilcisi gibi davranmazsanız, sizi görevden almak zorunda kalacağım' dedim.

O da, kendisini görevden almadan önce istifa etti."

Arabamın Farlarını Söktüler

Güneş Gazetesi'ni ayakta tutmak için büyük fedakârlıklarla mücadele ettiğini söyleyen Fatih Altaylı şöyle devam ediyor:

"O dönemde, yani Asil Nadir'in battığı dönemde, biz o zorluklar içinde kendisini bırakmadık. Neden bırakmadık? Bir sürü sorumluluk, yükümlülük vardı. Herkes darbeler vuruyordu ona. İçeriden, dışarıdan ihanetler vardı.

Bunun karşısında birilerinin gruba sahip çıkması ve belli pislikleri temizlemesi gerekiyordu. Matbaaların başındaydım ben. Bazı malları kurtardık. Asil Nadir'in İngiltere'den çıkması için belli organizasyonları destekledik. Maaş alamadık yıllarca.

Güneş'te çalışırken benim şahsi arabamın farlarını söktüler. Citroen marka arabam bozulmuş ve tamire bırakmışlar. Araba tamir edilince çek vermişler ve sonra da ödememişler. Bir gün İstanbul'da yolumu çevirdiler.

'Bu arabanın bize borcu var' deyince 'Manyak mısınız ulan' dedim.

'Bu Güneş'in arabası değil mi?' dediler ve orada benim arabamın farlarını söktüler borcuna karşılık.

Benim bir gazetecilik geçmişim var. Çok sıkıntı çektik. Şimdi diyorlar ki, 'Nereden çıktı bu adam? Bunun arkasında MİT mi var? Devlet mi var? İt mi var?'

Herkes bir şey söyledi. Ben çok zahmet çektim bu meslekte. Öyle bir günde alıp koymuyorlar insanı bir yerlere."

Radio Günleri

Güneş Gazetesi artık ayakta duramıyordu. Tirağı neredeyse birkaç binlere kadar inmişti. Fatih Altaylı, Güneş'teki misyonunu tamamladığını düşündü. Özel arabasıyla gazete bile taşımıştı. Gazetenin nakit sıkışıklığı çektiği günlerde ailesinden para almış ve kâğıda yatırmıştı. "Artık burada yapabileceğim bir şey kalmadı" diyerek, ayrıldı.

1993 yılıydı. Hattat ailesi bir radyo kurmak istiyordu. Altaylı, yıllar öncesinden tanıdığı Emrah ve Osman Hattat'tan radyo kurmak için teklif aldı. TRT'nin yayın tekelinin delindiği, ancak özel yayıncılık yasasının henüz çıkarılmadığı günlerdi. Altaylı, Hattat'larla birlikte sonradan Türkiye'nin en popüler radyolarından biri haline gelen BEST FM'i kurdu. Altaylı, aynı zamanda BEST FM'in 'Murahhas Azası ve Yönetim Kurulu üyesi' olmuştu.

Türkiye'de, özel radyodan gazete haberlerini okuma ve yorumlama geleneğini ilk kez o başlattı. Halk, devlet radyolarındaki sunucu ve yorumcuların aksine, sözlerini sakınmadan devlet yöneticilerini ve politikacıları eleştiren bu radyocuyu çok tutmuştu.

Fatih Altaylı ismi, o dönemde popüler oldu. Radyoculuktan yazarlığa geçiş dönemini ise Altaylı şöyle anlatıyor:

"Ben BEST FM'de tanındım. Gazetelerle ilgili yorumlarım bir anda parladı. Önce Milliyet Gazetesi'nden teklif aldım. Bana yazarlıktan daha üst düzey görevlere kadar tekliflerde bulundular. Fakat ben o sırada kendimi, bir gazetede çalışmaya hazır hissetmiyordum. Radyoda yapacak işlerim vardı.

Hürriyet Gazetesi'nden de çeşitli teklifler geliyordu. Yeni çıkarılacak bir gazetenin yayın yönetmenliğinden başyazarlığına kadar. Hürriyet içinde yazarlık da teklif edildi. Önce biz Murahhas Aza Yaşar Eroğlu ile görüştük. Daha sonra Ertuğrul Özkök'ten görüşme teklifi geldi.

1994'ün Mart ayıydı. Bir gazete projesinden bahsetti ve ben de o gazeteyi Türk halkının benimsemeyeceğini söyledim. Epeyce konuştuk ve ayrıldık orada. Ama daha sonra telefonla çeşitli konularda görüşmelerimiz ve sohbetlerimiz sürdü.

'Teke Tek'in Öyküsü

Ertuğrul Özkök'ün bana bu şekilde kapı açması hoşuma gitti. Ne de olsa tehlikeli bir adamdım. Sesi hep yüksek çıkan ve tartışan bir adamdım.

Özkök bir gün, 'Ya, bari Hürriyet'te bir şeyler yap' dedi.

1994 yılının yaz sonunda bir restoranda buluştuk ve ben Hürriyet Gazetesi'nde yazar oldum. Özkök bana, 'Haftada beş gün yaz' teklifi getirdi. Ben de 'Haftada iki gün yazayım' dedim.

Çok değişik konularda, daldan dala atlayan yazılar yazdım. 'Hangi yazı nasıl tepki alıyor?' onu ölçmeye çalıştım.

Gazetede, 'Bir Günün Hikâyesi' başlıklı bir bölüm vardı. Onu Yalçın Pekşen hazırlıyordu. Pekşen ayrılınca, o köşeyi bana verdiler. Bana yardımcı olmaları için bir de ekip vereceklerdi, 'Gerek yok' dedim.

Haftada altı gün yazmakta anlaştık. Fakat bir şart ne sürdüm. 'Bir Günün Hikâyesi' başlığını çok anonim buluyordum. Köşede yaşanan kan değişimini göstermek için başka bir isim konulmasını istedim. Kabul edildi. İsmi de, 'Teke Tek' koydum. O köşe başarılı oldu. Radyoculuğu ve televizyonculuğu da bıraktım.

Türkiye'de, radyodan gazete okuma haberlerini biz başlattık. Ben radyoda kendime daha yakın olduğumu düşünüyorum. Televizyon ise kendime en yabancı olduğum yer. Yapmak için en fazla uğraştığım iş ise gazetecilik."

Hürriyet Gazetesi'nde uzun süre yazarlık yapan Fatih Altaylı, bir dönem Kanal D Televizyonu'nun Genel Yayın Yönetmenliğini de üstlendi. Altaylı, daha sonra Sabah Gazetesi Genel Yayın Yönetmenliği'ne atandı.

OĞUZ ARAL

Huysuz İhtiyar

1954 yazında bir öğle vakti... Çağaloğlu'ndaki Milliyet Gazetesi'nin terasından neşe dolu sesler yükseliyor.

Bu sesler, öğle tatilini fırsat bilerek geniş terasta voleybol oynayan gençlere aitti. 18 yaşında bir delikanlı olan Oğuz Aral, arkadaşları Bedri Koraman ile topun büyüüne kaptırmıştı kendini.

Top, elden ele uçuyordu. İş stresinin yarattığı gerginliği top oynayarak atmaya çalışan gençlerin başına birazdan gelecek olan tatsız sürpriz keyiflerini kaçıracaktı.

Bir el hareketiyle başların üzerinden yükselip oyundan çıkan top terastan aşağı hızla uçtu. Aşağıdan tok bir patlama sesi duyuldu. Aşağı bakan gençler, şaşkınlık ünlemleriyle donup kalmışlardı.

Top, Milliyet Gazetesi'nin patronu Ali Naci Karacan'ın arka kapısından binmeye hazırlandığı taksinin tam tepesine düşmüştü. Karacan, ansızın taksinin tavanında patlayan topun sesinden öyle bir korkmuştu ki, neye uğradığını şaşırılmıştı. Çok kızmıştı ancak kendisi için çağrılan taksiye binip uzaklaştı.

Karacan, olaydan sonra topu gazeteye kimin getirdiğini sorduğunda, "Efendim, genç bir çocuk" yanıtını aldı.

Topu, Güzel Sanatlar Akademisi'nde okuyan ve gazetenin çizgi romanları ile karikatürlerini çizen Oğuz Aral getirmişti. Kanı kaynıyordu. Gençliğinin verdiği dinamizm, ona ciddi bir gazetenin terasında bile top oynatabiliyordu.

Karacan, Oğuz Aral'a öfkelenmişti. Olaydan sonra onu patron katına çağırttı. Odada Abdi İpekçi de vardı. Patronun yüzünde sert çizgiler oluşmuştu.

Genç çizere gözlerini dikerek, "Bir daha burada top oynar-san, defolur gidersin" diye bağırdı.

Oğuz Aral, gururlu ama bir o kadar da dik başlıydı. Öfke-den kıpkırmızı kesildi. Patron, "Bir daha olmayacak efendim" diyerek, kendisinden özür dilemesini bekliyordu ki; genç deli-kanlının öfke dolu sesi yüzünde patladı:

"Sen kimsin ki bana defol dersin."

Aral, kapıyı tekmeleyerek odadan çıktı. Herkes şaşkınlıkla olduğu yerde kalakalmıştı. Ali Naci Karacan, kendisine hakaret edip meydan okuduktan sonra çekip giden Oğuz Aral'ı, polise ve Cumhuriyet Savcılığı'na şikâyet etti. Savcılık, Aral'ın olayla ilgili olarak ifadesine başvurmak için uzun süre aradı ancak bu-lamadı. Olay, üzerinden biraz zaman geçtikten sonra kapandı.

O dönemde Babıâli'nin en ciddi gazetelerinden birinin tera-sında top oynayabilecek kadar naif ve yalın kişilikte olan Oğuz Aral, hayata zor bir çocukluğu omuzlayarak başladı.

1936'da Silivri'de doğdu. Baba İsmail Bey avukattı. Annesi Mediha Hanım ise entelektüel yönü güçlü ve eğitimli bir kişilik-ti. Birkaç yabancı dil bilirdi. Çocuklarının yetişmesi ve kişiliği üzerinde her annebabanın olduğu gibi önemli etkileri oldu.

Aral, diğer çocuklardan farklı olarak dört yaşında okuma yazma öğrendi. Çizgiyle tanışması ise daha erkendi. Dört yaşın-dan önce resim çizmeye başlamıştı. "Resim yapmaya başlaması okumayazmayı öğrenmesinden önce" idi.

Odasının duvarlarına bile resim yapardı. Annesi duvarlara resim çizdiği için kızardı ama hemen babası devreye girer ve oğ-lunu desteklerdi:

"Çiz oğlum, bir şey olmaz."

Aral, okuma yazmayı erken öğrendiği için ilkokula da ya-şıtlarının önünde, ikinci sınıftan başladı.

Babası, henüz 10 yaşındayken onu yetim bıraktı. Babasının ölümünden sonra geçim sıkıntısı nedeniyle Mediha Hanım, öğ-retmenlik yaparak üç çocuğunu geçindirmeye çalıştı. Oğuz da

bazen su sattı, bazen terzi çıraklığı yaparak aile üzerindeki yükünü azaltmaya çalıştı.

Aral, Davut Paşa Ortaokulu'na başladığı yıllarda Babiâli ile tanıştı. Karikatürlerini Babiâli'deki dergilere götürüp yayımlatmaya çalıştı. O sıralar çizgi roman da çiziyordu ama daha çok karikatür modaydı. Bazı dergi ve yayın organlarında çizgilerine yer verildi. 14 yaşındayken dönemin popüler dergilerinden Hafta'da yayımladığı ilk karikatürünün karşılığında para aldı.

Demokrat Parti'nin iktidarda olduğu dönemlerdi. 1950'li yılların hemen başında güçsüz de olsa bir demokrasi rüzgârı esmişti. O esinti, karikatür ve hiciv sanatına da ivme kazandırmıştı. Altan Erbulak ve Semih Balcıoğlu gibi genç karikatürcüler, isimlerinden yeni yeni söz ettiriyorlardı.

Aral, kendisinden bir önceki kuşağı temsil eden bu karikatüristleri, ilk gençlik yıllarından itibaren izlemeye ve tanımaya çalıştı; ama, onlardan ayrı ve daha başka bir çizgide akarak...

Gırgır Efsanesi Doğuyor

Beyoğlu Erkek Lisesi'nde okuduğu yıllarda da karikatür sanatının peşini bırakmadı. Delikanlılığının ilk çağlarında hep üretmeye ve çizmeye çalıştı. Çizgiye olan bağlılığı onu akademiye taşıdı. Liseden mezun olunca Güzel Sanatlar Akademisi'ne yazıldı. Akademiye okuduğu yıllarda artık Babiâli'de tanınmış bir çizer ve karikatürist olarak anılıyordu. O yılları Oğuz Aral şöyle aktarıyor:

"Genç bir yaşta, 19 yaşında evlendim. Okul bir yandan iş bir yandan... Bütün bunlar bir araya gelince; hayat kavgası içinde, koşuşturma içinde devamsızlıktan kaldım. O yüzden Akademi'den ayrılmak zorunda kaldım.

Babiâli'de çalışmadığım yer kalmadı. İlk çalıştığım gazete Son Telgraf ve Gece Postası idi. Daha sonra Akbaba ve Hergün Gazetesi'nde çalıştım. Bunları Vatan, Yeni Sabah Gazetesi ile 41.5, Dolmuş ve Ses adlı mizah dergileri izledi.

Akşam Gazetesi'ne geçtikten sonra bir süre bu işlere ara verdim. Bir ara reklamcılık yaptım. Günaydın Gazetesi'nde çalıştım, 'Şenlikli Gün' ve 'Şen Ola' adlı gazeteleri çıkardım. Şen Ola öncesinde Gırgır Dergisi'ni çıkarmıştım.

Gırgır'ın çıkışı 1972 yılıdır. Derginin maddi olarak sahibi değildim ama manevi olarak benimdi. Günaydın'a girdiğim zaman küçük bir köşede 'Gırgır' adıyla karikatürler çiziyordum. O köşe çok tutuldu. O sırada Gün Gazetesi batıyordu. Gırgır'ı sayfa olarak Gün Gazetesi'ne koydular. Düşüşü durdu.

O yıllar, 12 Mart sonrası. Yarım cunta durumu var. Askere çok fazla kuyruk sallayan bir gazete. Bizim meşrebimize uymuyor.

Şürekli kavga ediyoruz, 'Şunu koy, bunu koy, sana ne, bana ne' diye.

Ayrıldım ben Gün'den. Aldım sayfalarımı gittim. Dergi yaptım o sayfaları. Yine Günaydın Grubu içindeyim. Ondan sonra bazı arkadaşlarıma 'Bana yardım edin, çok yalnız kaldım' diye seslendim. Ferit Öngören ve Tekin Aral vardı o zaman. İşte ondan sonra da genç insanları buldum. Hem çalıştırdım hem para verdim ve yetiştirdim. Bir okul gibi oldu orası.

Şu anda Hürriyet'te çizen Latif Demirci'den tut, Lemancılar'a kadar, yani şu anda ünlü olan karikatürcülerin eski kuşak hariç aşağı yukarı hepsi Gırgır'dan yetişmedir. Gırgır bir ekoldür, kendi başına bir ekoldür."

Özal'ı Çileden Çıkardı

Babîâlî'nin neredeyse bütün yayın organlarını gezen Aral, yalnızca karikatür çizmekle yetinmedi. Elinde fotoğraf makinesiyle haber takip ettiği yıllar da oldu.

Kimi zaman ulusal bir maçta kale arkasından fotoğraf çekti, kimi zaman ise polisiye olaylarda suçluları görüntüledi, röportajlar yaptı. Gazeteye döndüğünde fotoğrafını çektiği kişilerin karikatürünü çizerek sayfaya koymayı ihmal etmedi.

Gırgır, 1970'li yılların ortalarında Türkiye'nin en çok okunan mizah dergisi haline geldi. Reklam almamasına karşın yüzbinler satıyordu. Büyük gazetelerin tirajlarıyla boy ölçüşüyordu.

Hiciv sanatının tüm incelikleri Gırgır'ın sayfalarında sergileniyordu. 70'lerdeki siyasi çalkantıda Gırgır da kendine özgü bir yerde, muhalif bir tavırla duruyordu. Gırgır'ın muhalif çizgileri neredeyse büyük bir gazetenin muhalefeti kadar ses getiriyordu.

Gırgır'ın muhalefeti, MESS Başkanlığı'nı yürüten Turgut Özal'ı bile çileden çıkarmıştı. MESS grevi sırasında işçileri destekleyen ve patronları eleştiren karikatürler üzerine Özal telefona sarılıp, Oğuz Aral'ı aramıştı.

Aral, Özal'ın kendisine iftira atmasından korktuğu için konuşmaları bürodaki çalışma arkadaşlarına paralel telefonda dinletti. Aral'ın aktardığına göre, Özal, yayınların kesilmesi için ciddi tekliflerde bulundu. Muhalif çizgilerin sona ermesini isterken, "Bu iki tarafı da çok memnun edecek, ne isterseniz olacak" dedi.

Aral, "Tamam, önümüzdeki hafta göreceksiniz. Bu konuda çiziceğim" dedikten sonra telefonu kapattı. Bir hafta sonra MESS'i ve patronları yerden yere vuran karikatürlerle muhalefetten geri adım atmayacağını gösterdi.

Aral, Gırgır'daki çizgilerinde bir ilke daha imza attı. O yıllara kadar ünlü işadamları ile tanınmış patronların karikatürleri pek çizilmezdi. Daha doğrusu çizilmeye cesaret edilemezdi. Purolu ve göbekli, ortalama bir işadamı portresi yaratılabiliyordu yalnızca...

O, hem Vehbi Koç'u hem de Sakıp Sabancı'yı çizdi. Taşladı, hicvetti. Patronların şimşeklerini üstüne çekti. Korkmadan çizmeye devam etti; çünkü dergi, reklam almadığı için çizgilerini sermayenin gücünden bağımsız tutabiliyordu.

İhtilal Profesörü Oldum

12 Eylül 1980'deki darbede askerler, birçok yayın organı gibi Gırgır'ın da kapısına kilit vurdular. Dergi, Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından kapatılırken, Oğuz Aral da çareyi kaçmakta buldu. Bayrağa hakaret suçu nedeniyle aranıyordu.

"Türkiyem" adlı şarkıyı üzerine bayrak giyerek söyleyen Müşerref Akay'ı yeren karikatürleri askerleri kızdırmıştı. Akay'ın, o dönemde üst rütbeli subaylarla olan yakın dostluğunun da, bunda payı olduğu öne sürülüyordu. Gerisini, Aral'ın hoş üslubundan aktarıyoruz:

"Bu benim kaçınıcı ihtilalim. İhtilal profesörü oldum. 1960 Darbesi, 12 Mart 1971 Muhtırası... Arada 22 Mayıslar, Talat Aydemirler... Ne zaman durulur bunlar ne zaman?

Selimiye'ye bir girdin mi, hâkimin karşısına çıkana kadar en az bir sene geçer. Kaçtım, ev değiştirdim. İstanbul'da suyun öteki tarafına geçtim, saklandım oralarda. Fazla da kalmayacaktım zaten. Ortalık yumuşadı sonra, iş resmiyete döküldü ve sivil mahkemeye kaldı. Gittim mahkemeye, 1980 yılı sonlarında teslim oldum, ama hapse atılmadım. Sonra beraat ettim.

Ben profesyonelim. Ne zaman ne çizilir, ne zaman ne çizilmez bilirim. Ne zaman, ne ima ne telviş yoluyla anlatılır, bunu bilirim.

Halkla aramızda sanki gizli bir işaretleşme vardır. O anlar. Bunun gibi bir şey. Savcı anlayamayabilir, subay anlayamayabilir ama o anlar. Şunu da açıkça söyleyeyim; genç subaylar da çok Gırgır okuyordu o yıllarda. Subayların içinde, askeri okullarda çok fazla Gırgır okuyucusu vardı. Yani, bizi bir miktar korumuş olabilirler.

Gırgır, 12 Eylül sonrası yayımlanmaya devam etti. Dergi, büyük olay olmuştu. Beni Avrupa'dan çağırıyorlardı. Oralara konferanslar vermeye gidiyordum.

Ben yurtdışına gittiğim bir gün, dergide darbe yaptılar. Hal-dun Simavi sahibi olduğu Günaydın Gazetesi'ni Asil Nadir'e

satmıştı. Gırgır'ı da benim yüzümden satamadı. Fakat benden de çok rahatsız olduğu için bırakıp gitmek istiyordu. Bizim bütün baskı imkânlarımız berbat oldu. Hürriyet'te bastırmaya başladık Gırgır'ı. Dağıtımı değiştirmek zorunda filan kaldık. Yani çok kötü oldu.

Ben yurtdışındayken muvazaalı bir satışla, yanında çalışan birine satar gibi yapmış. Polisler gelmiş. 22 polis arabası çağır-mış. 22 polis arabası İstanbul'da hiçbir olaya gitmemiştir. Çocuklar direnmiş.

Sonra Avni Dergisi'ni çıkardım. Fırt'ta da çizdim. Sonra yine Gırgır... O yıllarda derginin tirajı 600 bin civarındaydı. Çok düşük iade ile çalıştım.

Ondan sonra zaten çok yorulmuştum. Çok zor koşullar altında çalışıyordum. Şimdiki gibi konforlu binalar yoktu. Her gün dört kat merdiven çıkıyordum. Fakat keyifliydi tabii. Hiç şikâyet etmedik. Babiâli tarihinde kimseye nasip olmamış paraları verdim çocuklara. Ev aldılar, araba aldılar. Çoğu çok mutlu oldu."

Çizgisi Kimliği Oldu

Oğuz Aral, halkın yakından tanıdığı ünlü bir karikatürist haline gelmişti. Başına gelen ilginç bir olay, halk arasındaki yüksek popülaritesinin göstergesiydi.

Yoksulluk ve parasızlık içinde kıvranan tiyatrocü arkadaşlarından biri İstanbul'a taşınmıştı. Ev arıyordu, ama maddi gücünün yetersizliği nedeniyle ona ancak bodrum katında küçük bir daire bulabildiler. Aral da arkadaşına kefil olmak için ev sahibi ile buluşmaya gitti.

Dairenin sahibi aynı zamanda bir avukattı, "Kefil misin?" diye sorduktan sonra Aral'dan kimliğini göstermesini rica etti. Ama kimliği yanında yoktu.

Avukat, "O zaman olmaz. Ben sizin Oğuz Aral olduğunuzu nereden bileyim" diyerek, kefaleti reddetti.

Ansızın aklına bir fikir geldi Aral'ın. Avukattan bir kâğıtla kalem istedi ve "Köstebek Hüsnü" adlı tiplerini oracıkta çiziverdi.

Gülümseyen avukat, karşısındakinin ünlü karikatürist Oğuz Aral olduğunu anladı ve evi kiraya verdi. Aral'ın çizimleri kimlik yerine geçmişti.

Oğuz Aral, karikatürlerinde fanteziden değil, gerçek hayatın ta kendisinden beslendi. Karikatürlerindeki çizimlerle ortalama Türk insanının karakteristik özellikleri arasında kurduğu doğru paralellikler, onu halkın sevdiği bir sanatçı haline getirdi.

Çizimlerinde yoksul, çileli 'hayat figüranları' da vardı; varoşların arka sokaklarında işsizgüçsüz gezen bıçkın arabesk delikanlılar da. Evde koca bekleyen yaşlı geçmiş karakuru kızlar da vardı bu çizimlerde, gözleri fıldır fıldır gezen kenar mahalle dilberleri de.

Fabrika işçileri, yoksul köylüler, gecekonduların uzak ufuklarında sistemin çelişkilerini en derinden yaşayan insanlar çizimlerinin değişmez figüranlarıydı. Karikatürleri, Türkiye'nin çizimlerle yaratılmış fotoğrafı gibiydi. Bu yüzden çok sevildi ve halka yakın oldu. İlginç olan, zengin kesimin çizimlerinde yalnızca bir fon ve kenar süsü olmasıydı.

Avni Nasıl Doğdu?

'Utanmaz Adam', 'Köstebek Hüsnü' ve daha nice tipler, Türk insanının ortalama karakter tahliliydi. Aral'ın kalem ucuyla yarattığı 'Avni' de, çocukların sevgilisi olmuştu. Avni'yi küçükler kadar büyükler de sevmişti. Aral, Avni'nin doğuşunu şöyle anlatıyor:

"Gırgır'ın ilk yıllarında, 'Avanak Avni' diye 1617 yaşlarında uyanık ve aptal bir genç tipi çiziyordum. O tip gençler o zaman çok modaydı. Uyanık, kurnaz, köşe dönücü; kendini zampara zanneden, ama zırlı salak. Hep başarısız olan bir tip çiziyordum. Çok tutuldu.

Bir gece sabaha karşı, içimden 'bunun küçüklüğü, çocukluğu nasıldı acaba?' diye geçirdim.

'Herhalde bu dört, dörtbuçuk yaştan içinde. Herhalde bu konuşamıyordur da. Yani konuşamaz bu. Dıgıl, mıgıl gibi kendince anlamı olan birtakım laflar söyler' diye düşündüm.

Böylece çizdim Küçük Avni'yi. O hafta telefonlar, telgraflar geldi. Çocuklar, Küçük Avni'nin devam etmesini istiyorlardı. Böylece Küçük Avni, Büyük Avni'yi yiyip bitirdi. Halbuki, Büyük Avni de çok başarılıydı.

Avni karelerinde yer alan Leyla ve Deve Dilaver'e gelince... Şimdi bir tez varsa anti tez de olması lazım. Kendince bir düşünman yarattı Avni.

Deve Dilaver, orta halli bir ailenin iriyarı bir delikanlısı. Dilaver, aslında kötü bir çocuk değil. Bütün mesele Avni'den kaynaklanıyor. Herifin boyuna kızıyor. Sürekli tebelleş oluyor ve tabii sürekli dayak yiyor. Eh, Avni bir de zampara tabii. Ne de olsa bir kız arkadaş olacak. Bir de ondan büyük ve aynı mahallede Leyla yani."

Leyla Benim Çocukluk Aşkım

Çizgilerle yarattığı bütün kahramanlarda, geçmiş deneyimlerinin ve kendi karakter ölçütlerinin izi vardı Aral'ın. Eve gelen komşu kadınların eteklerinin altına elini sokan, banyodan öcü gibi korkan, aynı zamanda Aral'ın da çocukluğu idi.

Avni tiplemesinin, çocukluğu ile örtüşen yönlerini Aral'ın ağzından dinliyoruz:

"Leyla, benim çocukluk aşklarımdan biridir belki. Ama ben çocukken hep annemin arkadaşlarına âşık olurdum. Bebekken, gelen teyzelerin eteklerinin altına elimi sokup dururdum, keyif duyardım.

İslanmayı sevmezdim. Şimdiki gibi lüks yıkanma yerleri yoktu. Eskiden bir leğen konurdu, bir su ısıtılırdı. Tam bir bela.

Annesi çocuğu çökertir önüne, kafasına sular sabunlar... Gözüne sabun kaçır... Ondan sonrası bağırış ağırış. Tabii, ben ilk fırtınatta tüyerdim.

Avni, bir karmadır. İçinde köpeğim de vardır, oğlum da vardır. Benim çocukluğum da vardır burada, gözlemlerim de vardır. Büyük adamlar da vardır Avni'de... Avni, hem salaktır hem ilin tekidir."

Ben Ölmedim

Aral, 1990 yılında kendini emekliye ayırmaya karar verdi. Renk özlemi içinde kendini resme verdi. Tuvallerle, ocuk günlerinden kalan eski dostluğunu pekiştirdi.

Birkaç yıl sonra Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni İrtuğrul Özkök'ün bir "Pazar Yazısı" onun karikatüre yeniden dönmesine neden oldu.

Özkök yazısında, eski kuşak mizahıları övüyor ve "Nerede o eski mizahçılar" diyerek, yeni kuşayı eleştiriyordu.

Aral, yazıda kendi adının eskiler arasında 'ölmüş' gibi anılmasından çok rahatsız oldu. Oturup, Özkök'e, "Ben hayattayım, neden beni ölmüş gibi anıyorsunuz" mesajını ileten sitemle yüklü bir mektup yazdı.

Mektubu alan Özkök, Aral'ı telefonla arayarak, gönlünü aldı ve "Bir şeyler içelim" diyerek yemeğe davet etti.

Bu buluşmada Özkök, öteden beri çok değer verdiği Aral'a iş teklifinde bulundu. Önce teklifi reddetti. Fakat, bir süre sonra hem ısrara hem de içindeki çizgileri paylaşma heyecanına teslim oldu ve Hürriyet Gazetesi'nde çalışmaya başladı.

Hürriyet Gazetesi'ndeki ilk aylarında çizdiği karikatürleri iş sayfalara koydular. Birkaç ay sonra karikatürlerinin sayfalar arasında yitip gittiğinden yakınırken, "yazı işlerine postasını koydu" ve ikinci sayfaya transfer oldu. Gırgır'ın müptelaları onu bu köşeden izlemeye devam ettiler.

Çok Yorgunum

Yarım yüzyılı aşkın bir zamandır yarattığı çizgilerle karikatür sanatının önde gelen isimlerinden biri olan Oğuz Aral, çok yönlü kişiliği ile sanatın farklı alanlarına yöneldi. 20'ye yakın tiyatro oyunu sahneye koydu. Geçmişte, bir de pandomim grubu kurarak Anadolu'yu dolaştı. Usta çizer, karikatür çizmekten yorulduğunu ve gerekçesini şu sözlerle anlatıyor:

"Ellisinden sonra kendimle el sıkışıp, barıştım. Kendisiyle barışık bir insanım yani. Son derece yorgunum. Aslında yorgunluktan öte bezginim. 50 yıl geçti.

Karikatürün de tadı kalmadı. Ben aynı tipleri 35 sene, 40 sene çizmek zorunda mıyım yani. Hâlâ Ecevit mi, hâlâ Demirel mi, hâlâ Erbakan mı çizeceğim?

Yani çiz Allah çiz. Hep aynı suratlar. Ama her gün aynı espriyi bulamıyorsunuz. Hep aynı duruma yeni espri bulmak; bu çok zor iş."

Aral, Müşfik Kenter ile birlikte Huysuz İhtiyar'ı tiyatro eseri olarak sahneye koydu. Oyun, 2001 yılının en çok izlenen ve beğenilen oyunlarından biri olma başarısını gösterdi.

Oğuz Aral, son yıllarında karikatür ve resimlerini, 'Çalışma Evim' dediği Mecidiköy'deki mütevazı dairesinde çizdi. Oğuz Aral, 2004 yılında vefat etti.

AYŞE ARMAN

Siyah Gözlüklü Sarışın Gazeteci

Ayşe Arman, çiftçi bir baba ile balerin bir annenin kızı olarak Adana'da doğdu. Tarsus Amerikan Koleji'ni bitirdi.

Üniversite sınavlarında Basın Yayın Yüksek Okulu'nu kazanıp Adana'dan İstanbul'a geldiğinde 1987 yılıydı.

Zengin sayılabilecek bir ailenin kızıydı. Yurtlarda ya da öğrenci evlerinde kalmadı. Anne ve babası, ona Erenköy'de bir daire kiraladı.

İyi derecede İngilizce ve Almanca biliyordu. İngilizce'yi kolejde öğrenmişti. Almanca'ya aşinalığı ise annesi Veronika'nın Alman olmasından kaynaklanıyordu.

Üniversitenin bulunduğu Beyazıt'tan hiç hoşlanmamıştı. 'Kalabalık ve pis' buluyordu orayı.

Kendi ifadesiyle, 'ders notları ezberlemek ya da kahvelerde okey oynamak hasta ediyordu' onu.

Yüzlerce kişilik anfilerde gördüğü 'soyut gazetecilik' derslerinden de hiç hazzetmemişti...

Gazeteci olmak için üniversiteyi bitirmeyi beklemenin faydası olmayacağını düşünüyordu; çünkü, koca İstanbul'da, akrabaları ve lisedeki ilk aşkı dışında tanıdığı hiç kimse yoktu.

Gazetecilik arzusunu hayata geçirmek için harekete geçmeye karar verdi. O zamana kadar da bir sürü işte çalışmak zorunda kaldı.

Önce farklı işler denedi. Bazı turizm şirketleri için birkaç aylığına rehberlik yaptı. Atatürk Havalimanı'nda turist karşılayarak, onlara İstanbul'u gezdirdi. İstanbul'u bilmiyordu, ama

ağzı iyi laf yapıyordu ve kenti keşfetmek için her türlü çabayı sarfediyordu.

Bir süre Gümüşsuyu'ndaki bir kitabevinde tezgâhtar olarak bile çalıştı. Bugün gülerek o günleri anlatırken, "Hayatımda en çok kitap okuduğum dönemdi" diyor.

Standlarda hosteslik yaptı; Birleşmiş Milletler Kongreleri'nde çalıştı, ama bu parttime işler kendisine yetmiyordu.

Gazetecilik Uğruna Çay Servisi

Bir gün bu fırsatı yakaladı. Güneri Cıvaoğlu'nun 'Yacht' adında bir dergi çıkardığını duymuştu. Derginin Levent'teki bürosuna giderek iş istedi.

Büronun bulunduğu Güvercin Sokak'a, İngilizce ve Fransızca bilen Amerikan Okulu mezunu biri olarak gitmişti. Dergi de tercümanlık yapacaktı; ama, bu işten çok 'çay servisi' yaptı.

Yine de yaşadıklarından yılmadı. Bugün gururla anlatıyor. Yaşadığı her şey ona "eğlenceli ve yeni" geliyordu.

Kendi deyimiyle o, "Bilmediği bir kentte keşfe çıkmış biraz da şımarık bir çocuktuk."

Uğur DüNDAR'la Yemek

Derken, Uğur DüNDAR ile tanışmayı kafasına koydu. Çünkü arkadaşlarıyla iddiaya girmişti. Dikkat çekmek için ünlü gazeteciye İngilizce bir mektup yazdı. İngilizce mektubun daha çabuk fark edilebileceğini düşünüyordu. Hemen yanıt istediği için zarfın içine pul bile koymuştu.

O dönemde Hürriyet Gazetesi'nde çalışan Uğur DüNDAR, sekreteri aracılığı ile bu mektubu yanıtlayarak, Ayşe Arman'ı gazeteye çağırdı. Ancak bir aksilik yüzünden mektup eline geç ulaşmış ve ünlü gazeteci ile tanışamadı.

İkinci denemeden sonra Uğur DüNDAR ile tanışmayı başardı. Hatta, peşine takılıp habere çıktı. 19 yaşındayken, DüNDAR'ın, "Bir Helikopter Skandalı" başlıklı haberinde "mahsuscuktan" asistanlık yaptı.

Ardından birlikte yemeğe çıktılar. Yeşilköy'deki bir balıkçı lokantasına gittiklerinde, Ayşe Arman'ın amcası ile karşılaştılar. Amca, 'küçük yeğenini' Uğur DüNDAR'ın yanında görünce, Arman'ın sözleriyle "kendi çapında bir şok" yaşadı.

Nokta'da Çalıştı

O yıllarda Duygu Asena, "Kadının Adı Yok" adlı kitabıyla genç kızların idolü haline gelmişti. 80'li yıllardan sonra Türk kadınının kimliğini yeniden sorgulamasında önemli rol oynayan Asena, basında feminist rüzgârlar estiriyordu.

Kadınca Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürlüğü'nü yapan Asena ile görüşebilmek için Gelişim Yayınları'na gitti. O, Asena'nın asistanı ile konuşurken, Gelişim Yayınları'nın sahibi Ercan Arıklı, salonda dolaşıyordu. Arıklı, onun iş istediğini anladı ve bir kız arkadaşıyla birlikte gelen Arman'ı karşısına alarak kendisiyle konuştu.

Ona, dil bilip bilmediğini ve bakmakla yükümlü kimsesi olup olmadığını sordu. Aynı akşam Nokta Dergisi'ne stajyer muhabir olmuştu. Arman, dergiye girdiği günü şöyle anlatıyor:

"Ben işe başladığım gün habere gittim. Mehmet Yalçın, Beyoğlu'nda bir röportaja gidiyordu. Bu fırsatı kaçırmadım tabii.

Gözlerim faltaşı gibi açık, soruyu nasıl soruyor, röportaj denilen şeyi nasıl yapıyor, karşıdakine nasıl davranmak icap ediyor, duyduklarını nasıl ve nereye kaydediyor, onları anlamaya çalışıyordum.

İlk dönemde yazı yazamıyordum. Deli gibi kaset çözüyordum. Birlikte çalıştığım insana her şeyi hazırlıyordum. Bana göre, o zaman yazı yazmak olağanüstü zor bir şeydi. Hep Ali Boratav ile çalışıyorduk. Boratav, benim editörümdü. Hatta, birlikte 78 tane Nokta kapağı yaptık.

O dönemde, erkekler ve kadınlarla ilgili yazılar yazdım. Şimdi o yıllara baktığımda gülümsüyorum. Orada iki yıl çalıştım ve çok şey öğrendim."

Arman, o dönemde hazırladığı "Çemberlitaş Kız Yurdu'nda Fuhuş Skandalı" haberiyle ilk gazetecilik ödülünü kazandı.

Asil Nadir'in Gelişim Yayınları'nı satın aldığı yıllar, kendi ifadesiyle 'savrulma yılları' idi. O dönemde Nokta'dan ayrıldı.

Birand'la Görüşmek İçin Brüksel'e Gitti

Uğur DüNDAR'ın ardından kendisine idol olarak seçtiği 32. Gün programının yapımcısı Mehmet Ali Birand'la tanışmaya karar verdi. Kendisine "gazeteci süsü" vererek Birand'dan randevu alıp, trene atladığı gibi soluğu Brüksel'de aldı. Öyküsünün bu bölümünü Arman'dan dinliyoruz:

"İki yılın sonunda televizyoncu olmaya karar vermiştim. 32'nci Gün'ü izliyor ve beğeniyordum. Bir de o dönemde Mehmet Ali Birand'ın dünyadaki önemli kişilerle görüşebilmesi müthiş bir olaydı. Ama Birand, Brüksel'de yaşıyordu. 'Oraya nasıl giderim?' diye düşündüm.

Öğrenci tren biletleri vardı. 28 yaşın altında olanlar bir aylık bilet alabiliyor ve onlarla Avrupa'daki ikinci sınıf trenlerde seyahat edebiliyordu. Ben de bu biletlerden satın aldım. Sonra da telefonla Mehmet Ali Birand'ı aradım.

'Nokta'dan arıyorum' dediğimde kendisiyle röportaj yapmak istediğimi düşünerek, bana randevu verdi. Trenle yola çıktım.

Oraya ulaşıp telefon açtığımda, 'Kusura bakmayın, Irak'ta bir şey çıktı, benim gitmem gerekiyor' dedi.

Üzüntüden ölecektim orada.

Neyse ki sonra 'Ama biraz vaktim var, atlayıp gelin' dedi.

Kapıyı açtığında karşısında bermuda giymiş, sırt çantalı, kafasında Fas şapkası olan yaşlı küçük bir kız duruyordu. Ben tabii...

Brüksel'e neden geldiğimi anlattım, 32. Gün'de çalışmak istediğimi söyledim.

Biraz güldükten sonra şunu söyledi:

'Bir insanın bir iş görüşmesi için bu yolu tepmesinin iki sebebi olabilir; ya bu işi çok istiyordur ya da deli olması gerekir.'

Tabii ki, ikinci şık doğrudur.

'Tamam o zaman' diyerek beni 32. Gün programına aldı.

Ben, 32'nci Gün'de resmi olarak hiç çalışmadım. Bana verilen otobüs biletleriyle Ankara'ya TRT Genel Müdürlüğü'ne geliyordum; ama, pek bir şey yapmıyordum aslında. Birand'ın tercümelerini yapıyordum."

Ustam Muhittin Sirer

32'nci Gün macerası uzun sürmedi; çünkü, bu işi sürdürmek için Ankara'ya taşınması gerekiyordu. Bu macera da hüsrarla sonuçlandı.

Eski patronu Ercan Arıklı'nın teklifi üzerine, 1990'lı yılların başında yayın hayatına girecek olan Aktüel Dergisi'ne başladı. Derginin Genel Yayın Yönetmeni de Mehmet Yılmaz'dı.

Dergide Alev Er, Gülay Göktürk ve Neyyire Özkan'la birlikte çalıştı. Arman, o dönemi anarken, "Dergicilikten geldiğim ve Türk basın tarihine damgasını vuran Gelişim kökenli gazetecilerle çalışabildiğim için kendimi çok şanslı sayıyorum" diyor.

Aktüel'de farklı bir habercilik çizgisi izledi. İyi derecede iki yabancı dil bilmesi dışarıya açılmasında önemli rol oynadı. Farklı haberler getirebilmesinde Ercan Arıklı ile Mehmet Yılmaz'ın teşviklerinin ciddi katkıları oldu.

Paris'e gidip ünlü 'Hite Raporu'nun yazarı Shere Hite ile görüşerek, kadınerkek ilişkilerini irdeleyen bir dizi hazırladı. Dergide yayımlanan dizi özellikle kadın okurların ilgisini çekti.

Mehmet Yılmaz ve ekibiyle birlikte Tempo Dergisi'ne geçtiğinde tam 22 yaşındaydı. Orada Kürşat Başar, İsmet Berkan, Muhittin Sirer, Lütfi Tınç ve Yeşim Denizel'le birlikte çalıştı.

"Hayat boyu editörüm" dediği Muhittin Sirer'le tanışması da aynı döneme rastladı. Bu bölümü Ayşe Arman anlatıyor:

"Herkesin ustam dediği biri vardır; benimki de Muhittin. Benim üzerimde onun kadar emeği olan bir de annembabam vardır herhalde.

Tempo Dergisi'nde ona bağlı çalışıyordum. Bana yalnızca gazeteciliği öğretmedi, hayat dersleri de verdi. Hâlâ en yakın arkadaşımıdır, bazen de bağı düşmanım!

Uzun süredir birlikte çalışmıyoruz, ama çoğu haberi hâlâ ona beğendirmek için yaparım. Telefon açıp düşüncesini sorarım. Benim için hâlâ bir yazının, bir röportajın iyi olmasının ölçüsü onun beğenmesidir. Ne biliyorsam, o öğretti diyebilirim.

İçimden geldiği gibi yazmam için hep beni teşvik etmiştir. Ve bana hayata dair şu şeyi öğretmiştir:

'Bir şey olmak için uğraşma, bir şey yapmak için uğraş.'

İçimdekini tutmamayı da ondan öğrendim ben. Kendim olmayı da, dilediğim soruları sormayı da..."

Özkök Bana Fırsat Verdi

İki yıl Tempo Dergisi'nde çalışan Ayşe Arman, haftalık röportajlarından birini Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök ile yaptı. Arman'a köşe yazdırma düşüncesi de Özkök'ten çıktı. Arman'ın ünlü 'Gözlük' yazıları da böyle doğdu. Bu süreci Arman şöyle anlatıyor:

"Her şeyin başlangıcında bir tesadüf var. Önceden haftada bir olan yazıların sayısı yıllar içinde haftada dört güne çıktı.

Aslında Ertuğrul Bey'in kafasında olan şey, Hıncal Uluç gibi parçalı yazılar yazmamdı. Ben beceremedim. Ortaya böyle bir şey çıktı.

Yani kendimi anlattığım, okurlarla interaktif bir ilişki kurduğum, seveni de nefret edeni de bol bir köşe. Bu köşeyi yıllardır yazıyorum.

Gazetecilik kariyerimde Ertuğrul Özkök'ün özel bir yeri var. Özkök, pek çok genç insana şans vermiş bir gazeteci ve yöneticidir. Aynı şekilde bana da fırsat verdi. O gün bugündür,

onun yönettiği gazetede çalışıyorum. Rahatlıkla bundan gurur duyduğumu da söyleyebilirim.

Kendimi çok şanslı görüyorum; çünkü, yaptığım iş ne tam gazetecilik ne de köşe yazarlığı. Ben bu gazeteyi bir okul olarak görüyorum ve her Allah'ın günü yeni bir şeyler öğrenmeye devam ediyorum. Bundan iyisi can sağlığı. Bir de üstüne para veriyorlar. Daha ne ister insan?"

Bugüne kadar pek çok aykırı röportaja da imza atan Ayşe Arman, halen Hürriyet'in hafta sonu ilavelerini yapan Neyyire Özkan ve ekibiyle çalışıyor.

İşini ve mesai arkadaşlarını çok sevdiğini, hatta onlara bayıldığını söylüyor.

"Gazeteci olduğum için soru sormuyorum, soru sormayı sevdiğim için gazetecilik yapıyorum" diyor.

Yeni kuşak gazetecilerden olan Arman, kendisini anlatmayı pek sevmiyor. Kendi sözleriyle, "önemsenmekten ve adam yerine konulmaktan pek hoşlanmıyor."

DUYGU ASENA

Babîâli'deki 'Şirin'

Türk basınındaki feminist akımın temsilcilerinden biri olarak gösterilen Duygu Asena, 1946 yılında İstanbul'da dünyaya geldi.

Babası Ahmet Muhtar Asena, çok sert ve disiplinli bir adamdı. Tutucu bir ahlak anlayışı vardı. Babasının otoriter kişiliği ve geleneksel ahlaka sadakatle bağlı yönü, Duygu Asena ile kız kardeşlerinin baskı altında büyümelerine neden oldu.

Annesinin ilk evliliğinden doğan Gülev ve diğer kardeşi İn-ci ile birlikte uzun yıllar baba baskısı altında yaşadı. Babaları, onları yetiştirirken erkeklerden hep uzak tutmaya çalıştı. Hatta, erkek çocuklarla oynamalarına bile izin vermiyordu.

Bu konuda öyle baskıcıydı ki, çocuklarının hayvanlar dünyasındaki cinselliği bile keşfetmelerine tahammül edemezdi. Öyle ki; bir gün evlerinin bahçesinde kızlarının cinsel ilişkiye girmeye çalışan köpekleri izlediğini gördüğünde çılgına dönmüş ve onları apar topar içeri sokmuştu.

Baba Asena, kızlarını çok sevmesine karşın onlara olan sevgisini pek belli etmezdi. Sevgisini doğrudan ifade etmediği için kızlarının sevgi açlığı içinde büyüdüğünü uzun yıllar boyunca fark edemedi.

Anne Nihal Hanım ise klasik bir ev kadınıydı. Babanın yarattığı duygusal boşluğu doldurarak kızlarını yetiştirmeye çalıştı.

Duygu Asena, babasının tüm itirazlarına karşın okumayı başardı. Gültekin Gürgen'le evlendikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Pedagoji Bölümü'ne girerek, babanın baskın karakterine karşı başlattığı ilk savaşı kazandı.

İstanbul Üniversitesi'nde güzel günler geçirdi. Üniversite-
nin sağladığı özgürlük ortamında kendisini ve genç kızlığını
keşfetti. Entelektüel altyapısını ağırlıklı olarak bu dönemde
oluşturdu. Son sınıfa geldiğinde, hocalarının isteğiyle üniver-
siteye bağlı 'Çocuklar Evi'nde stajyer öğretmenlik yapmaya
başladı.

Süleymaniye'de bulunan baraka görüntüsündeki evde ay-
larca çocukların eğitimiyle ilgilendi. Okul bittiğinde büyük bir
olasılıkla öğretmen olacaktı; ancak, 1972 yılında liseden sınıf ar-
kadaşı Zeynep Avcı'dan gelen bir teklif, yaşamına yepyeni bir
yön verdi.

Zeynep Avcı, Hürriyet'te çalışıyordu. O sırada Hürriyet'in
patronu Erol Simavi de, 'Kelebek' adıyla kadınlara yönelik ek
bir gazete çıkarma kararı almıştı.

Kelebek'te 'Şirin' başlığı altında kadınlara yönelik olarak ya-
yınlanacak bir sayfa yapılacaktı. Şirin karakterini ise genç ve
güzel bir kız temsil edecekti.

Zeynep Avcı, Duygu Asena'ya, "Bu köşeyi sen yap" önerisi
getirdiğinde, gazetecilik yapmak aklının köşesinden bile geçmi-
yordu. Yine de hiç düşünmeden teklifi kabul etti. Son sınıfta ço-
cuklarla yaptığı stajdan sonra o işin kendisine uygun olmadığını
anlamıştı.

Birkaç gün sonra Babiâli'deki Hürriyet Gazetesi'nin binası-
na gitti. Saçlarını yaptırmış, en güzel giysilerini kuşanmıştı.
Kendisi gibi birkaç genç kız daha işe girebilme umuduyla oraya
gelmişti.

Diğer kızlarla birlikte fotoğrafları çekildi. Fotoğraflara ba-
kan gazete yöneticileri, 'Şirin'in kim olacağına ilk bakışta karar
verdiler. Duygu Asena, güzelliğinin yanı sıra fotojenik görüntü-
sü nedeniyle diğer kızların arasından sıyrılmıştı. Simavi'nin de
tercihiyle Şirin rolünü ona verdiler.

Kelebek Gazetesi, bir süre sonra yayın hayatına başladı.
Asena, 'Şirin'den Sevgilerle' başlıklı bir köşe hazırlıyordu. Şirin,

foto muhabirini yanına alarak halkın arasına karışıyor ve kadınların sorunlarıyla ilgileniyordu.

Kimi zaman kuyruklarda bekleyen kadınların yanında fotoğraf çektiriyor; kimi zaman da çarşıpazar gezip hemcinslerinin sorunlarını gazete sayfalarına taşıyordu. Onlarla birlikte çektiirdiği fotoğraflar her gün gazetede yayımlanıyordu, ilk günlerin heyecanı geçtiğinde canı da sıkılmaya başlamıştı; çünkü, gazetede ki yazı ve haberleri, onun yerine Zeynep Avcı yazıyordu. O, yalnızca 'konu mankenliği' yapıyordu.

Lise yıllarında kompozisyon derslerinde çok başarılıydı. Gittiği işlerin haberlerini pekâlâ kendisi de yazabilirdi. Bir gün sokaktaki izlenimleri kendisi kaleme aldı ve yazdıklarını Hürriyet'in Müessese ve Genel Yayın Müdürü Nezih Demirkent'e gösterdi.

Demirkent, yazı üslubunu sevmişti. Zeynep Avcı'ya, "Bırak artık bu kız yazsın. Gayet iyi yazıyor. Kendisi gitsin kendisi yazsın" dedi.

O günden sonra bütün yazılarını kendisi yazmaya başladı. Her sabah önceden belirlenen ya da kendisinin seçtiği bir konu için gazeteden ayrılıyor ve işini yaptıktan sonra büroya dönerek izlenimlerini kaleme alıyordu.

Şirin, okurlar tarafından benimsenmiş, hatta çok sevilmişti. Özellikle kadınlar Şirin'i çok tutmuşlardı. 1970'li yılların yalın toplumsal yaşamında canlı bir renk olmuştu Şirin... Sokakta arkasından 'Şirin' diye seslenenler bile vardı. Çok kısa bir süre içinde halk arasında güçlü bir popülariteye sahip olmuştu.

1973 yılında Boğaz Köprüsü'nün açılış töreninde de Şirin ön saftaydı. Şirin, halk ve okurlar adına törende bulunmuş ve açılışı gerçekleştiren Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'le el sıkışmıştı.

Şirin tiplemesi bir süre sonra Duygu Asena'ya yetmemeye başladı. O da, Aysel Doğan mahlasını kullanarak psikolojiyle ilgili köşe yazıları yazmaya ve seri röportajlara çıkmaya başladı.

Bu röportajlarda eşinin soyadını kullanıyor ve Duygu Gürgen imzasıyla yazıyordu.

Şirin, izlenimlerini köşe yazısı olarak yazmaya başladığında ise Hürriyet'teki üç yılını geride bırakmıştı.

'Ahlaksız' Diye İşten Kovuldu

Mesleğin basamaklarını hızla tırmanan Duygu Asena, yaşadığı yasak bir aşk yüzünden gazeteden kovulacaktı. Öykünün bu bölümünü kendisinden dinliyoruz:

"Gazeteye başladıktan üç buçuk yıl sonra gazeteden kovuldum; çünkü Hürriyet Gazetesi'nde Almanya masasını yöneten Murat Tanoğlu adlı birisine âşık olmuştum.

İkimiz de evliydik. Çılgın bir aşktı. Birlikte olmaya başlamıştık. Kocamdan artık hoşlanmıyordum ve ayrılmak istiyordum. Kocam da biliyordu bu ilişkiyi.

Ben ayrılmak istiyordum, ama o istemiyor ve bana 'Geçer bu. Bir bunalım geçiriyorsun. Yine devam ederiz' diyordu.

Ama ben öyle düşünmüyordum.

Tabii bu aşk, Hürriyet'te de bilindi. Nezih Demirkent, bu olayı duyduğunda çok sinirlendi. Nezih Bey, özel hayatlarımıza karıştırdı.

Beni bir gün odasına çağırdı ve 'Bu adamdan ayrılacaksın' dedi.

'Hayır, buna karışamazsınız' dedim.

O da, baskı yaptı ve 'Kocana söylerim' deyince, 'Kocam biliyor' cevabını verdim.

'O zaman seni işten atmak zorundayım' dedi.

Ben de 'Atın' dedim.

İstifa etmem için bir kâğıt getirdi, istifamı yazdım, ama yırtıp attı.

O sırada Murat istifa etti. Murat'ın karısı Alman'dı ve Türkiye'de yaşıyordu. Ben karısıyla arkadaşım. Karısı da biliyordu bu ilişkiyi. Bana çok iyi davranıyordu.

Murat gelip, beni Hürriyet'in kapısından alıyordu. Ben de kendimi artık özgür hissediyordum; çünkü, gazeteden ayrılmıştı. Sonra da Almanya'ya gitti zaten.

Bu olaydan sonra gazetedeekilerin bana olan duyguları nefrete dönüştü. Çok tuhaf bir şeydi. Hiç unutmam; Şadan Yolaşan, benim işten atılmam için elinden geleni yaptı. Sonra ben 'İstifa etmem, kovun' dedim. Kovdular...

Hatta Nezih Bey'in odasından çıkmadan önce onunla aramızda ilginç bir konuşma geçmişti.

'Nasıl bu kadar sakin olabiliyorsun?' diye sordu.

'Siz, benden daha çok heyecanlısınız; çünkü biliyorsunuz ki ben çok çalışıyorum. Çalışmadığım için atılsam gururum kırılırdı, ama hiçbir şekilde kendimi kötü hissetmiyorum' dedim.

İş Yasası'nın 17'nci maddesine dayanarak kovdular. Tazminat ödenmedi. Ben o maddeye hep 'ahlaksızlık' maddesi diyorum.

Sonra ben bunları dava ettim. O davada bir sürü olaylar oldu. Arkadaşlarım aleyhime şahitlik ettiler.

'Çalışmazdı, bir işe yaramazdı. Akşam üçte gelip beşte giderdi' dediler. 'Şöyle kötü kadındı...' dediler. Yalnızca biriki kişi çalışıp, doğru işler yaptığımı söyledi.

O sırada babam öldü. Kardeşim Londra'daydı. Yapayalnızdım. Fakat o, 17'nci madde bilinçaltıma fena halde işlemişti. Ahlak-sız olmadığımı emindim, ama insanlar beni 'ahlaksız' sanıyordu.

'Bana nasıl bakacaklar' diye, yıllar yılı Hürriyet binasının bulunduğu o yokuştan geçemedim."

Yasak Aşkının Peşinden Gitti

O işten atıldığında yasak aşkı Murat Tanoğlu da Almanya'ya gitmişti. Duygu Asena, Eşi Gültekin Gürgen'e, 'Londra'da bulunan kardeşimin yanına gideceğim' diyerek, yasak aşkının yanına gitti. Bonn'da iki ay kaldı. Yurtdışından dönünce eşinden boşandı. Bir süre sonra yasak aşkından ayrıldı. Yasaklarla birlikte aşk da bitmişti.

İşsiz geziyordu. Gazeteciler tarafından sevilmediğini düşünüyör ve onlardan hep uzak kalmaya çalışıyordu. İşten atıldığı yılın sonuna doğru spor yazarlığı yapan Erdoğan Arıpınar'dan gelen sürpriz bir telefonla yeniden basın dünyasına döndü.

Arıpınar'ın desteğiyle Günaydın Gazetesi'nin çıkardığı 'Ayrıntılı Haber' adlı gazetede muhabirliğe başladı. Her gün değişik haberlere gidiyor, hatta magazinle bile ilgileniyordu. İşinden memnun sayılırdı, ama okurlar gazeteden memnun değildi. Ayrıntılı Haber, okurlar tarafından benimsenmemiş ve tiraj alamamıştı. Gazete bir yıl sonra kapanınca yeniden işsiz kaldı.

Bu olaydan sonra basın dünyasından elini eteğini çekmeye karar verdi. Yaşamına, gazete ilanıyla bulduğu bir ajansta metin yazarlığı yaparak devam etti. İş vardı ama ajansta umduğunu bulamamıştı. Metin yazarlığı onu tatmin etmiyordu.

Ajansta geçen bir buçuk yılın sonunda mutsuzluğunu keyifli bir meslek serüvenine dönüştürecek teklifle karşılaştı.

Türk basınının feminist çizgideki yazarı Duygu Asena, bu önemli dönemden sonra basın dünyasının ve kadınların en çok tanıdığı yazarlardan biri olacaktı. Gerisini Duygu Asena anlatıyor:

"1978 yılıydı. Ercan Arıklı, 'Kadınca' adlı bir dergi çıkarıyormuş. Beni duymuş, 'Yazı İşleri Müdürü olarak gelir mi?' diye sormuş.

Ben de Kadınca'nın bulunduğu Gelişim Yayınları'na gidecek işe başladım. Çok sevinerek gittim oraya.

Necla Seyhun, Kadınca'nın Genel Yayın Müdürü'ydü. Kadınca Dergisi'nin bütün planları saptanmıştı zaten. Ben koordinasyon için oradaydım.

Orada bir yazı yazdım; 'Ayşeler uyanın, Alileri uyandırın' başlığını taşıyan üç sayfalık bu yazı ile feminizme ilk adımımı atmış oldum.

O zaman Kadınca Dergisi, 15 ya da 17 bin satıyordu. Sonra ki sayıda benzer bir yazı daha yazdım. Bu yazılardan sonra Er-

can Arıklı beni odasına çağırdı ve 'Bak bebeğim', diyerek önüme yabancı dergiler koydu:

'İşte bu moda dergisi, bir milyon satıyor... Bu dergi 100 bin satıyor' sözleriyle yazılarımı onaylamadığını söylemeye çalıştı.

'Peki' dedim ama ben yine de bu tür yazıları yazmaya devam ettim. Bu arada yazılara cinsellik de koymaya başladım; çünkü kadınerkek ilişkisinde cinselliğin çok önemli bir yeri olduğuna inanıyorum.

Birkaç ay sonra derginin tirajı 7580 bine çıktı. Ondan sonra da Ercan Arıklı, beni yazılarımda özgür bıraktı.

Pekşen'le Yedi Yıl Aşk Yaşadım

Hayatımın en uzun aşkını da Kadınca'da çalışırken Yalçın Pekşen'le yaşadım. Bu aşk tam 7 yıl sürdü. Onunla Gelişim Yayınlarında tanıştık. Nokta'nın başına çağrılmıştı.

Bir gece bana, 'Ben bu müessese hakkında sizinle konuşmak istiyorum' dedi.

Ben de 'Peki' dedim. İlişkimiz öyle başladı.

Kadınca'da, insan haklarından kadın haklarına ve işkenceye kadar birçok konuyu işledim. Feminist olduğumu Kadınca'da anladım. 'Feminist olayım' diye bir karar vermedim.

Kadınerkek eşitliğini savunmak eğer feministlikse, ben feministim. Ben kendime feminist adını takmadım. Bu bir erkek düşmanlığına varıyorsa, asla erkek düşmanı değilim. Hayatımın en büyük keyfini erkeklerle yaşıyorum. Uygar olan erkekleri, kadınsı tarafları olan erkekleri seviyorum.

Gelişim Yayınları'nda Kadınca'daki çalışmalarımı kalmadım. Bir sürü dergi çıkardım. 'On Yedi' adında bir gençlik dergisi yayımladım. Çok tuttu. Sonra çıkardığımız 'Hey' Dergisi de hayli başarılı oldu.

Ercan Arıklı'nın isteği doğrultusunda 'Bayan' adlı bir dergi daha çıkardım. Bu daha çok halka dönük bir dergiydi. Dikiş, nakış, örgü, dekorasyon, yemek gibi eve yönelik konuları işliyordu.

Ercan Arıklı, çok hoş bir insandı. Orada, Yazgülü Aldoğan'la ve Salih Memecan'la beraber çok hoş ve iyi yıllar geçirdik."

Kovulduğu Yerde Konferans Verdi

Duygu Asena, Gelişim Yayınları'nda isim yapmıştı. 1987 yılında çıkan 'Kadının Adı Yok' adlı kitabı büyük sükse yapmış ve 40 baskıyı aşmıştı.

Kadının toplumdaki yerini ve geleneksel aile yapısını sorgulayan kitap, Duygu Asena'ya büyük bir ün kazandı. O sırada Nokta Dergisi'nin de Yayın Kurulu üyesi olmuştu. Söz Gazetesi'nde de röportajlar yapıyor ve köşe yazıyordu.

Asena, yıllar önce kovulduğu Hürriyet Gazetesi'nin vakfına öğrencilere konferans vermek için davet edildi.

Hürriyet Vakfı, üniversite mezunu yetenekli gençlere iletişim kursları veriyordu. Asena, gazetecilikle ilgili bir konferans için çağırılmıştı. Vakıf Başkanı Orhan Birgit'in de hazır bulunduğu konferansta aynen şunları söyledi:

"Arkadaşlar... İnsanlar gazeteciliğe çok heyecanlı bir macera mesleği olarak başlarlar. Böyle değil, çok fazla çalışmanız lazım. Mesela ben, bu müesseseden 'ahlaksız' diye kovuldum. Sonra ben kendimi öyle bir kanıtladım ki, bunun sonucunda 'ahlaksız' diye kovulduğum yere şimdi ders vermek üzere çağırıldım. Bu kolay bir iş değil."

Demirkent'ten Gizlenen Tebligat

Asena, artık tanınmış ve şöhretli bir yazardı. Bir yurtdışı gezisinde eski patronu Erol Simavi ile karşılaştı. Singapur Havaalanı'nda sohbet etmeye başladılar. Sohbetin konusu Nezh Demirkent'e kadar uzandı. Demirkent, o sırada Hürriyet'ten ayrılmıştı.

Simavi, bu sohbette basın dünyasından yıllarca saklanan Nezh Demirkent'le ilgili bir gerçeği Asena'ya anlattı.

Asena'nın aktardığına göre, 1974 yılında Simavi, Hürriyet'in Müessese ve Genel Yayın Müdürlüğü'nü yapan Demir-

kent'i işten çıkarma kararı almıştı. Fakat Simavi bir türlü bu kararını Demirkent'e tebliğ edemiyordu. Yılların gazetecisini incitmek için işten çıkarma kararını yüzüne karşı söyleyemiyordu.

Simavi çareyi, tebligatın İdare Müdürü yoluyla iletilmesinde buldu. İdare Müdürü de, kararı Demirkent'in yüzüne karşı tebliğ etmeyecekti. Simavi, tebligatın gizlice Demirkent'in masasına bırakılması talimatını vermişti.

İdare Müdürü bir gece Demirkent'in gazetedeki odasını açarak tebligatı masasına bıraktı. Demirkent, sabah işe geldiğinde masasında bulunduğu tebligatı okuyacak ve işine son verildiğini öğrenecekti.

Aldığı önemli bir haber, Simavi'yi bu karardan caydırdı. Kıbrıs Barış Harekâtı başlamıştı. Simavi, hemen telefonla Müesseses Müdürü'nü arayarak, tebligatı Demirkent'in odasından geri aldırdı. Patron, savaş döneminde gazete yönetiminin değişmesini doğru bulmamıştı.

Duygu Asena, 'bu sırrın Nezih Demirkent tarafından hiçbir zaman bilinmediğini vurgularken, "Bu gerçeği bilmeden öldüğünü zannediyorum" diyor.

Ekibiyle Milliyet'e Geçti

1980'li yılların sonuna gelinmişti. Kıbrıslı işadamı Asil Nadir basın piyasasına girmişti. Nadir'in gelişi, birçok gazeteci gibi Duygu Asena'nın da meslek yaşamında değişime yol açtı. Duygu Asena anlatıyor:

"Ercan Arıklı bize bir teşekkür bile etmeden Gelişim Yayınları'nı Asil Nadir'e sattı. Asil Nadir de sonra iflas etti. Dergi sonra bankacılara, Bülent Şemiler ve ekibine kaldı. O dönem korkunçtu benim için. Hiçbir şeyden anlamıyorlardı. Onlarla çalışamayacağımı anladım.

Sonra 'Söz' kapandı. Sabah'ta bir yıl pazar röportajları yaptım. Sonra Asil Nadir, 'Bizim Güneş var, gel bizde yaz' dedi. Ben

de Güneş'i tercih ettim ve aynı röportajları Güneş'te yapmaya başladım.

1992 yılında Milliyet Dergi Grubu'ndan teklif geldi. Ben de ekibimle oraya gittim. Benim genç kadınlardan oluşan bir ekibim vardı. Çok iyi arkadaştık. Onlara kol kanat gerdim. O ekip ile Milliyet Dergi Grubu'nda 'Kim' ve 'Negatif' adlı dergileri çıkardım. 'Kim', bir anlamda Kadınca'nın devamıydı. Negatif ise marjinal ve alternatif bir kültürsanat dergisiydi.

'Milliyet 2000' adlı bir ek çıkardılar. Toplantı düzenlenmişti. Ben, Meral Tamer, Nilgün Cerrahoğlu ve Zeynep Oral da kadın yazarlar olarak toplantıya katıldık. Toplantıda 30 tane erkek vardı.

Ben, 'Bu Milliyet 2000 bir ektir' dedim. Aklıma ne gelirse söyledim. Herkes kızılıyordu; çünkü, onların koltukları ve sırtları sağlam. Ya da onların sağlam olmamasından korkuyorlar.

Erkekler için prestij, iş ve koltuk çok önemli. Kadınlar için de önemli, ama erkeklerinki kadar değil. Özellikle gazeteciler... O gazeteci köşesinden al, bir hiç olur o zaman. Bütün havası gider.

Erkek gazeteciler 'Hayır ek değil' dediler.

'Peki, bu ek değilse biz niye bu eke atıldık?' diye sordum.

O sırada ben ve Zeynep Oral, Milliyet 2000'e geçirilmiştik. Ben bunu kadın ayrımcılığı olarak görüyordum. Hem gazeteyi kadınlaştırmak istiyorlar hem de kadınları eke atıyorlardı.

Ben o toplantıda kızdım ve 'Madem bu bir ek değil de gazete ise niye erkekler de burada yazmıyor' dedim.

Dut yemiş gibi sustular ve tek kelime söylemediler. Güneri Cıvaoğlu, Hasan Cemal... Milliyet'in bütün erkek yazarları oradaydı.

Hatta Melih Aşık, 'Ben gidiyorum, burası tehlikeli oldu' diyerek toplantıyı terk etti.

Biz bu toplantıdan sonra Milliyet 2000'de kaldık. Bir süre sonra da Genel Yayın Yönetmeni Mehmet Yılmaz, Milliyet 2000'i kapattı. Ben de köşesiz kaldım.

Mehmet Yılmaz'ın yanına gidip, 'Mehmet, yeni işe başlıyorsun. Benimle çalışmak istemeyebilirsin. Bunu bana söyle. Çünkü köşem yok, ben gideyim' dedim.

Mehmet de, 'Aa, sen delirdin mi Duygu? Sen okunduğunun kanıtı olan 35 kişiden birisin. Ben seni nasıl istemem. Biraz bekle. Daha yeni geldim. Bir yer bulamıyorum. Milliyet 2000'i kapatınca içerisi de doldu' dedi.

Ben de buna inandım. Aradan 10 gün geçti. Tuncay Özkan, köşe yazarı olarak Milliyet'e alındı. Yine Mehmet Yılmaz'ın yanına gittim ve 'Bak köşe açıldı, ama benim hâlâ köşem yok' dedim.

O da yine bana, 'Sen yalnızca benim için değil, bu gazete için de çok önemlisin' dedi. Bir yabancı gazete açtı önüne ve 'İşte şöyle bir şey yapmak istiyorum onu biraz bekle' diye devam etti.

Ben de bekliyor ve inanıyordum.

Mehmet Yılmaz, bana bir gün telefon etti. 'Maalesef, sana köşe için yer bulamıyorum' dedi.

'Mehmet, bu kovulmak anlamına geliyor galiba' dedim.

'Yok, kovulmak deme ona' dedi.

'Peki, atılmamdaki ölçü nedir?' diye sordum.

'Ölçü falan yok' dedi."

2001'de Milliyet'ten ayrılan Duygu Asena, gazeteciliğe Cumhuriyet Gazetesi'nde devam etti. Son olarak Vatan Gazetesi'nde yazan Asena, 2006 yazında vefat etti.

MEHMET BARLAS

Babasının Ölümünü Haber Yaptı

1964 sonbaharı... Yer, Babiâli'deki Cumhuriyet Gazetesi binası. Genel Yayın Müdürü Ecvet Güresin, kendisini çağırmıştı. Odaya girdiğinde gülümseyen bir yüzle karşılaştı:

"Mehmet, bugün kadronu yapıyoruz. Haydi bakalım hayırlısı."

Yüzü aydınlandı. Çok sevinmişti. Babiâli'nin en güçlü kurumlarından biri olan Cumhuriyet'e kadrolu gazeteci oluyordu. Teşekkür etti ve odadan sevinçle çıktı.

Babasının bu haberi aldığı anda gururla gülümseyen yüzünü düşündü. Müjdeyi yetiştirmek için kendini dışarı attı.

Evlerinin kapısından neşeyle içeri girmişti ki, beklenmedik bir manzara ile karşılaştı. Akrabalar, eşdost, herkes evdeydi. Kalabalığın yüzü asık ve üzgündü. Anne ve babası ise içeride yoktu. Kötü bir şeyler olduğunu anladı.

Akrabalardan biri, "Baban Adapazarı'nda trafik kazası geçirmiş, hastaneye kaldırmışlar. Annen de biraz evvel gitti" deyince, olduğu yerde donup kaldı.

Büyük bir hayal kırıklığına uğramıştı. Şaşkınlıktan ve üzüntüden çökmüştü. Hemen hastaneye babasının yanına gitmeye karar verdi. Uzman doktorlardan oluşan bir sağlık ekibini de yanına alarak, babasının kaldırıldığı Adapazarı Devlet Hastanesi'ne doğru yola çıktı.

Hastanenin önüne geldiğinde büyük bir kalabalıkla karşılaştı. Onların arasında çok sayıda tanıdığını ve akrabasını görmüştü.

Durumun ciddi olduğunu düşünmeye başlamıştı ki, kötü haberi verdiler:

"Başın sağ olsun, baban öldü..."

Yüzü allak bullak olmuştu. Babasına müjdeli bir haber vermek için heyecanla eve koşarken, Adapazarı'na onun cenazesi-ne gelmişti.

Babası, kazadan hemen sonra ölmüştü. Cesedi hastanedeydi. Babası Sait Barlas, Türkiye'nin tanıdığı bir politikacıydı. İsmet İnönü'nün yakın çalışma arkadaşlarından ve CHP'nin eski bakanlarından.

Mehmet Barlas, bir yandan yaşadığı travmayı atlatmaya çalışıyor, diğer yandan da annesi ile kardeşini teskin etmeye çalışıyordu. O sırada hastane görevlilerinden biri yanına geldi: "Mehmet Barlas siz misiniz?" "Evet, benim. Ne oldu?"

"Size bir telefon var."

Hastane telefonunun bulunduğu yöne gitti. Masanın üzerinde kendisini bekleyen ahizeyi eline aldı. Telefonda Cumhuriyet Gazetesi'nden Yalçın Bayer vardı.

"Başın sağ olsun. Baban ölmüş, haberini yazdırır mısınız?"

Barlas, olayın şokunu üzerinden atamadan babasının ölüm haberini telefonla gazeteye yazdırmak zorunda kaldı.

Babasının ölümünü kamuoyuna duyurma görevi, bir gazeteci olarak yine kendisine düşmüştü. Barlas, gazetecilik mesleğinin cilveleri konusundaki ilk dersini aldığı anda, tam 22 yaşındaydı. Ölüm haberi, kazanın ertesi günü olan 11 Ekim 1964'te Cumhuriyet Gazetesi'nde yayımlandı.

Mehmet Barlas, Cumhuriyetin 'elit' sayılabilecek ailelerinden birinin çocuğu olarak 1942 yılında Ankara'da doğdu. Entelektüel bir ortamda yetişti. Politikacı olan babası aynı zamanda bir hukukçu ve gazeteciydi.

Babasının geniş bir çevresi vardı. Barlas, İsmet İnönü ile dönemin önde gelen CHP kadrolarının yanında büyüdü. İnönü de dahil olmak üzere birçoğunu, çocukluğundaki evlerinde konuk

olarak gördü. Onlarla içli dışlı oldu. Babası ile tanınmış politikacıların sohbetlerine ve konuşmalarına tanık oldu. Onların kucağında oynadı.

Annesi Emine Barlas, Fransız Okulu mezunuydu, ama çalışmak yerine evde oturmayı tercih etmişti. Çok iyi derecede Fransızca konuşuyordu. Babası ile annesine ait farklı dillerdeki kitaplar, evdeki kütüphanenin önemli bir bölümünü dolduruyordu. Anne ve babası arasındaki entelektüel tartışmalar, eve gelen milletvekillerinin kendi aralarındaki politik sohbetleri gelişiminde önemli rol oynadı.

DP Genel Başkanı Adnan Menderes'in 1950 yılında seçimleri kazanarak iktidara gelmesi üzerine Baba Sait Barlas, politika-ya ara vererek gazeteciliğe yöneldi. Yazarlarının ağırlığını hukukçuların oluşturduğu 'Pazar Postası' adlı gazeteyi çıkardı. Mehmet Barlas, küçük bir çocukken gazete mürettiphanesine girerek mürekkep kokusu ve yazı ile tanıştı.

Babası, "Türkiye Gerçekleri ve Sosyalistlik Yolları" adlı kitabını hazırlarken, o, henüz 15 yaşındaydı. Sait Barlas, bu kitabı başından sonuna kadar oğluna 'dikte' ettirerek yazdı. Böylece oğluna, bir anlamda yazı antrenmanı yaptırdı.

Yine babasının çıkardığı 'Son Havadis Gazetesi'nde, mesleğin önde gelen isimlerini tanıma fırsatı buldu.

Devrimci Gençlik Dergisi'ni Çıkardı

Barlas ailesi, 1950'li yılların ikinci yarısında İstanbul'a taşındı. Mehmet Barlas, büyükbabasından başlayan aile-geleneğini devam ettirerek, hukukçu olmaya karar verdi. 1960 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi. Aynı yılın 28 Nisanı'nda Beyazıt'ta patlak veren öğrenci olaylarına karıştı.

Öğrenci olaylarına karışması babasını çok kızdırdı. 28 Nisan eylemlerinden sonra onu, "Ben CHP üyesiyim, sen de benim oğlumsun. Benim oğlum bir sokak eyleminde yakalanırsa, bu CHP'nin de içinin karışması olur. Dikkat et" diyerek, sert bir dille azarladı.

27 Mayıs İhtilali sonrasında Baba Sait Barlas, Son Havadis Gazetesi'ni çıkarmayı sürdürdü. Barlas, ilk gazetecilik deneyimini o gazetede yaşadı. İlk fıkra yazısı ile haberini yazdığında henüz 19 yaşındaydı.

Fıkrasında, Karaköy Köprüsü'nden denize olta sallayıp balık tutan insanlara bakarak, "Türkiye'de işsizlik sorunu mu var?" diye sormuştu. Gazetede, bazen Orhan Kemal ve Muzaffer Buyrukçu ile birlikte İstanbul'un varoşlarına gider ve röportajlar yaparlardı.

Fakülteden yeni çıkmıştı. Öğle sonrasıydı. Beyazıt'ta yürüyordu. Üniversiteden hocası Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya ile karşılaştı. Hoca'nın yüzü asıktı:

"Mehmetçim, ne yapıyorsun?"

"İyiyim hocam, siz nasılsınız?"

"Kovdular beni."

"Nasıl kovdular hocam, anlamadım?"

"Böyle uygun görmüşler. Milli Birlik Komitesi 147 hocayı uzaklaştırdı."

"Kimler var hocam listede?"

Tunaya, ona bazı isimleri saydıktan sonra oradan ayrıldı.

Barlas, hemen Çağaloğlu'na koştu ve heyecanla haberi yazdı. Haber, birkaç saat sonra Son Havadis'in akşam baskısında, "147 Hoca Üniversiteden İhraç Edildi" başlığı ile manşete çıkmıştı. Türkiye, siyasal tarihe '147'ler Olayı' diye geçen bu ihracı Barlas'ın haberinden öğrenmişti. Bu manşet, meslekteki ilk atlatma haberi olmuştu.

Mehmet Barlas, 1962 yılında üniversitedeki öğrenci politikasının içine girdi. 1961 Anayasası ile genişleyen demokratik hak ve özgürlükler, üniversite öğrencilerinin demokratik heyecanını da ateşlemişti.

CHP yanlısı Türkiye Milli Talebe Federasyonu'na üye oldu. Politika ve örgütlenmeye olan ilgisi, onu Gençlik Teşkilatı'nın Genel Sekreterliği'ne taşıdı. Federasyonun 'Devrimci Gençlik' adlı yayın organını çıkardı ve burada yazılar yazdı.

Türkiye'de sağsol çatışmalarının yeni başladığı günlerdi. Sağcı DP yanlısı ya da ülkücü gençlerle, solcu gençler arasında üniversitelerde yer yer çatışmalar çıkıyordu. Barlas, o çatışmalardan birine katıldı ve çıkan arbedede gözlüğü kırıldı. Ancak bu olay, babası için bardağı taşıran son damla oldu.

Akşam, karşısına aldığı oğluna, "Bu iş bitti. Ya öldürüleceksin ya da kesseler sen bu okulu bitiremeyeceksin" dedi.

Papazdan İngilizce Dersi

Okullar yaz tatiline girdiğinde babası da bir sürpriz hazırlamıştı. Öğrenci olaylarında başına kötü bir şey gelmesinden korktuğu için onu yurtdışına göndermeye karar vermişti. Bir gün, "Hazırlan İngiltere'ye gidiyorsun" dedi.

Bu sözlerden hemen sonra kendini 'sürgün yerim' dediği, İngiltere'de buldu. Babası, yakın olduğu işadamlarından biri aracılığı ile onu Londra yakınlarındaki küçük bir kasabada bulunan ağır sanayi fabrikasına işçi olarak yolladı.

Fabrikada iş tulumu giyip çalışıyordu. Ağır basınçlı vanaların bulunduğu ve büyük boruların geçtiği ağır sanayi fabrikasında beden işçiliği yapıyordu. Bazen petrol kuyularının başında bazen de fabrikanın iş tezgâhında çalışıyordu.

Akşamları, kasabada eğlenerek vakit geçiriyordu. Kimi zaman Londra'ya gezmeye gidiyordu. Beden işçiliği ile ilk kez tanışan Barlas, biraz kilo da verdi ama bir süre sonra işe alıştı.

O sırada İngilizcesini de ilerletme olanağı buldu. Fabrikada ve gündelik yaşamda öğrendiği sözcükler yeterli gelmeyince, orada tanıştığı bir papazdan yardım istedi. Liberal bir kilisede görev yapan papaz aynı zamanda tarihçiydi. Entelektüel yönü güçlü bir adamdı.

Ona, "Bana İngilizce öğret ben de sana ayda 35 Sterlin vereyim" dedi.

Papaz teklifi kabul etti. Papaz, her akşam iş çıkışında onu fabrikadan motosikletiyle alıp İngilizce çalıştırdı. Karl Marx'ın

'Kapital' adlı başyapıtı ile İncil'i, İngilizce'den okumaya başladılar. İngilizce'yi ilerlettikçe papazla din ve Marksizm konularında tartışmalara bile girdiler. Birkaç ay sonra ise İngilizce'sini epeyce ilerletmişti.

Fabrika yöneticileri, Barlas'ı bir süre sonra beden işçiliğinden almaya karar verdiler ve "Yönetim Eğitimi" bölümünde çalışmasını önerdiler. Yöneticiler, kendisini firmanın Ortadoğu temsilcisi yapmayı planlıyorlardı. Teklif, çok hoşuna gitmişti.

Fakat, Türkiye'den gelen bir telefon bütün planlarını değiştirdi. Arayan babasıydı. Türkiye'ye dönmesini istiyordu, çünkü bütünleme sınavları başlıyordu. Önce, "dönmem" dedi ama babasının telefondaki buyurgan sesine daha fazla itiraz edemedi ve gönülsüzce Türkiye'ye döndü.

22 Yaşında Cumhuriyet Yazarı

Hukuk Fakültesi'ndeki öğrencilik yıllarına yeniden döndü. Yaklaşık bir buçuk yıl sonra ise profesyonel gazeteciliğe adım atacağı ve babasının ölüm haberini yazdıracağı Cumhuriyet Gazetesi serüveni başlayacaktı: Bu bölümü, Barlas anlatıyor:

"Genel Yayın Müdürü Ecvet Güresin, Başyazar Nadir Nadi ve İlhan Selçuk, babamın arkadaşlarıydı. Benim için 'Neden gazetecilik yapmıyor?' demişler.

Babam da bunu bana aktardı. O, benim hukukçu olmamı istiyordu. Hatta benim için Colombia Üniversitesi'nde doktora programı bile ayarlamıştı. Ama kararı benim vermem gerektiğini söylüyordu. Ben de gazeteciliğe başlamaya karar verdim.

1964 Ağustosunda babam beni Cumhuriyet Gazetesi'ne götürdü. Kendisi çıkmadı, beni kapıda bıraktı. Saat sabah 09.00'du. Yukarıya çıktım. Ben, bir gün önce de Ecvet Güresin'le görüşmüştüm. 'Dış Haberlerde başla' demişti. Gittiğimde, Dış Haberlerde kimse yoktu. Herkes 11.00'e doğru geldi, çünkü gazetede işler o saatte başlamış.

Dış Haberlerde Kayhan Sağlamer vardı. Erol Dallı ise Yazı İşleri Müdürü'ydü. Bunların hepsiyle arkadaş olduk. Evime gelip giden insanlardı. Nadir Bey de dahil olmak üzere senli benli bir ilişkim vardı.

Bir gün Kayhan Sağlamer geziye çıkmıştı. Dış politika üzerine yazıyordu.

Çıktım Ecvet Güresin'in yanına, 'Kayhan Ağabey yok, ben yazayım mı?' diye sordum.

O da 'Yaz' dedi. Ondan sonra Cumhuriyet Gazetesi'nde köşem oldu. Daha önce Son Havadis'te olmuştu ama 22 yaşında Cumhuriyet'le köşe sahibi oldum."

Barlas, dış politika konusunda kendisini geliştirmeye başlamıştı. İstanbul'a gelen yabancı devlet adamlarının programlarını ve basın toplantılarını izliyordu. Sonrasında yurtdışı görevlerine de gitti.

Annesinin Çantasından Para Çaldı

Ortadoğu'nun kritik bölgelerinden birinde yaşadığını düşünerek, yeni bir dil daha öğrenmeye karar verdi. Bir dönem Rusya'da ataşe olarak kalmış olan emekli bir subaydan Rusça dersi aldı. Aynı dönemde başladığı Farsça kursunu ise yoğun tempo nedeniyle üç ay sonraya bırakmak zorunda kaldı.

O dönemde aldığı maaş yetmiyordu. Geçinebilmek ve masraflarını karşılayabilmek için annesinden yardım alıyordu. Bazen annesinin çantasından para çaldığı bile olurdu.

Tek başına ayakta kalabilmek için daha fazla para kazanması gerekiyordu. Ek iş yapmaya karar verdi. Ecvet Güresin'in onayıyla, Dış Haberler'deki işi bittikten sonra Cumhuriyet'te gece sekreterliği yapmaya başladı. Gündüz Dış Haberler'de çalışıyor, gece de sayfa sekreterliği yapıyordu. 11.00'de geliyor, gece 02.00 ya da 03.00'e kadar sayfa çiziyordu. Kendi ifadesiyle, "Asgari uyku ile azami bir çalışma temposu" içine girmişti.

Gazetenin sendika işyeri temsilcilerinden biri, iki ayrı işte çalışmasına tepki göstermiş ve "Sait Barlas'ın oğlusun diye koca Cumhuriyet'in gece sekreterliğini sana verdiler. Sen daha çocuksun" demişti.

İnönü'nün Yatak Odasına Girdi

CHP, 1965 seçimlerinde AP karşısında hezimete uğramıştı. AP, yüzde 50'nin üzerinde bir oy yüzdesiyle sandıktan birinci parti olarak çıkmıştı. Milliyet Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi, seçimlerden sonra gazetenin birinci sayfasından bir anons yapmış, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel ve CHP Genel Başkanı İsmet İnönü ile görüşerek seçim sonuçları konusundaki demeçlerini yayımlayacağını açıklamıştı.

İpekçi'nin anonsları, Ecvet Güresin'i harekete geçirdi. Güresin, Yılmaz Çetiner ile Mehmet Barlas'ı yanına çağırdı:

"Bak Yılmaz, sen Demirel'i tanırsın. Mehmet, sen de İnönü'yü baban sayesinde tanıyorsun. Şimdi sizden şunu istiyorum; Demirel ve İnönü ile görüşüp Abdi'yi benzetin. Bu Abdi'yi atlatmamız lazım..."

Barlas ve Çetiner, Güresin'in talimatı üzerine hemen Ankara'ya gittiler. Barlas, yolunu çok iyi bildiği Çankaya'daki Pembe Köşk'e 'çat kapı' girdi. Ailece tanıştıkları için randevu almaya gerek görmemişti. Onu, İnönü'nün eşi Mevhibe Hanım karşıladı:

"Hoşgeldin oğlum."

"Merhaba Mevhibe Teyze, Paşam evde mi?"

"İçeride oğlum, gel."

Mevhibe Hanım'la birlikte o sırada salonda oturan İnönü'nün yanına gitti.

İnönü, "Hoşgeldin, Cemil Sait'in oğlu" dedi.

Barlas, saygıyla İnönü'nün karşısına oturdu. Kendisinden demeç almaya geldiğini söyledi ve seçim hezimetini yüzünden keyifsiz olan İnönü'ye moral vermeye çalıştı:

"Paşam, üzölmeyin. Seçimleri kaybetmiş olabilirsiniz ama biz sizi tutuyoruz."

"Cemil Sait'in oğlu. Sen, 'Biz' derken kimi kastediyorsun?"

"Cumhuriyet Gazetesi'ni Paşam, biz sizi destekliyoruz."

"Bak oğlum, sen daha çöcuksun. Hiçbir gazete, hiçbir politikacıyı tutmaz. Bugün tutar, yarın satar. Sen beni seviyorsan ayrı. Sakın, 'Gazete şunu tutuyor, bunu tutuyor' deme bana. Gazeteler, kimseyi sonuna kadar tutmaz."

Türkiye Cumhuriyeti'nin 'İkinci Adam'ı İnönü, bu sözlerle Barlas'a unutamayacağı bir gazetecilik dersi vermişti.

Barlas, İnönü'den demecini almıştı. Onunla konuşurken de sürekli gülümsüyordu. Hiç not tutmaması Paşa'nın dikkatini çekti:

"Nerede senin kalemin kâğıdın? Ne biçim demec alıyorsun?"

"Paşam, benim hafızam güçlüdür. Söylediklerinizi hatırlıyorum. Büroya gidince yazacağım."

Bu yanıt, deneyimli İnönü'yü tatmin etmemişti:

"Ben senin hafızana güvenmiyorum. Haberi yazacaksın ve bana göstereceksin. Ben görmeden olmaz."

"Ama Paşam vakit yok."

Paşa'nın dediği dedikti:

"Git, hemen yaz ve getir o zaman."

Barlas, Pembe Köşk'ten ayrıldığında, vakit öğleye yaklaşıyordu. Büroya gitti ve hafızasındakileri kâğıda dökerek haberi hazırladı. Öğleden sonra yeniden Pembe Köşk'e döndü. Saat 14.00 sularıydı. Kendisini yine Mevhibe Hanım karşıladı:

"Evet Mehmet ne oldu?"

"Paşam sabahki habere bakacaktı, onun için geldim."

"Yukarıda uyuyor, git uyandır istersen."

Yukarıya, yatak odasına çıktı. Odaya girdiğinde, tatlı bir ihtiyaç yatağının içine kıvrılmış öylece uyuyordu. Yanı başındaki sehpanın üzerinde, içinde takma dişlerinin bulunduğu bir bardak vardı. Omzuna yavaşça dokununca uyandı:

"Ne var Cemil Sait'in oğlu, niye geldin?"

"Paşam, haberi okuyacaktınız ya."

İnönü, geriye kaykılarak doğruldu. Sehpanın üzerindeki gözlüklerini alıp taktı ve haberi dikkatle okudu. Birkaç düzeltme yaptıktan sonra, "Aferin iyi olmuş ama özünü biraz abartmışsın" dedi.

Yılmaz Çetiner de aynı gün Demirel'le röportaj yapmayı başarmıştı.

Ecvet Güresin, Barlas ve Çetiner'in Ankara'dan geçtiği iki demeci tek bir haberde birleştirerek, Cumhuriyet'in manşetine çekti. Haber, Abdi İpekçi'nin röportajlarından önce yayımlanmıştı.

Bilmeden Vietnam Derneği'ni Kurdu

Barlas, Cumhuriyet'te 1971'e kadar çalıştı. Bu tarihte, 'fikir ayrılığı' yüzünden yönetimle anlaşamamış ve hayatında ilk kez işinden kovulmuştu. O sırada gazete içindeki çekişmeler, Nadir Nadi'yi bile yönetim kademesinin dışında bırakmıştı.

Artık işsizdi. Neredeyse 10 yıldır gazetecilik yüzünden bir türlü bitiremediği okuluna dönmeye karar verdi. Sınavlara girecek, alttaki derslerini verdi ve Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Amcasına ait küçük bir fabrikada hukuk müşavirliğine başladı. Bu bölümü Mehmet Barlas'tan dinliyoruz:

"Ben, o arada Milliyet'e girmek istedim. Ama Ercüment Karacan karşı koymuş. 'O Vietnam Derneği'nin kurucusu, tehlikeli adam' demiş.

Bu işin hikâyesi de şöyle; bir gün Türkkaya Ataöv, Cumhuriyet'e yanıma gelmiş ve bana 'imzala şunu' diyerek bir şeyler imzalatmıştı.

'Ya neyi imzalayacağım' dediğimde, 'Bana güvenmiyor musun? İmzala şunları' demişti.

Ben de imzaladım. Meğerse Vietnam Derneği'ni kurmuşuz. Kuruculardan biri de Deniz Gezmiş...

Abdi İpekçi, beni almak istemiş, ama Ercüment Karacan izin vermemiş. Çaresiz ben de hukukçuluk yapmaya başladım. Altı ay sonra Nadir Bey geldi. Biz de, Cumhuriyet'ten ekip olarak ayrılmıştık. Cumhuriyet'in tirajı 40 binin altına düştü. Okuyucu öyle bir protesto etmişti ki, Nadir Bey'i de geri çağırmak zorunda kaldılar. İlhan Selçuk da hapisten çıktı.

Nadir Bey, işyerime geldi. 'Memo dönüyoruz, hamle yapacağız' dedi ve döndüm gazeteye. 1974 yılına kadar yazı dizileri, röportajlar yaptım, dış politika yazıları yazdım."

Korutürk'ün İlginç Sözleri

1974 yılında seçimlerden başarıyla çıkan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, Milli Selamet Partisi (MSP) Genel Başkanı Necmettin Erbakan ile koalisyon hükümeti kurdu. Ecevit, İsmail Cem'i TRT Genel Müdürlüğü'ne atadı. Bu atama, Barlas'ın yaşamında yeni bir dönem başlattı.

İsmail Cem, Barlas'a, TRT Haber Dairesi Başkanlığı'nı teklif etti. Barlas, teklife 'evet' dedi ve Cumhuriyet serüvenine nokta koyarak, Ankara'ya taşındı. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'nda Haber Dairesi Başkanlığı yaparak, savaş yıllarında TRT'nin haber politikasını yönlendirdi. Cenevre Konferansı'nı bizzat izledi.

Daire Başkanlığı yaptığı dönemde ilginç olaylara tanık oldu. Kıbrıs savaşı sona ermişti. Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, bir gün onu Köşk'e çağırdı:

"Haber Dairesi olarak, bu savaşı çok iyi izlediniz. Çok dersler almışsınızdır. Bunları yazın bir kenara. Ben de yazıyorum. Tecrübe bunlar."

"Ne gibi Sayın Cumhurbaşkanım?"

"Bir daha savaş olursa, kaldırımları beyaza boyatacağım. Karartma olunca arabalar kaldırımlara çıkıyor..."

Mehmet Bey Oğlum, Başbakan Oldum

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın bitmesinden sonra koalisyon hükümetinde de ayrılık çanları çalmaya başlamıştı. Ecevit ve Erbakan iç ve dış politikalar konusunda anlaşamıyorlardı. Ecevit, istifasını Çankaya Köşkü'ne sunarak hükümetten çekildi. Sonrasını ve Türk siyasal yaşamında az bilinen bir öyküyü Barlas anlatıyor:

"Uçakla İstanbul'a gidiyorum. Arka koltukta yaşlı bir adam oturuyordu. 'Oğlum, sen Mehmet Barlas değil misin? Ben senin yüzünü televizyondan tanıyorum' dedi.

'Evet, benim efendim' dedim.

'Ben, Sadi Irmak. Babanla 1947'te aynı hükümette bakan dım. Şimdi kontenjan senatörüym' dedi.

Sohbete başladık. Hatta ben 'Sadi Bey Amca' diye sesleniyordum kendisine.

Uçağın arka bölümünde oturuyoruz. Hostes ağlamaya başladı. 'Ne oluyor?' diye sordum. 'Sağ motor yanıyor, galiba düşüyoruz' karşılığını verdi.

O sırada Sadi Bey müthiş korktu, ürktü. 'Korkmayın, kaç kere benim başıma böyle şeyler geldi' diyerek teskin ettim onu.

Piste inmeyi başardık, köpükler sıktılar ve alana indik. O arada yeni bir uçak hazırladılar. Ben de, Sadi Bey'i lokantaya götürdüm ve konyak ikram ettim. Başka bir uçakla İstanbul'a gittik.

Ertesi akşam tekrar Ankara'ya döndüm. O sırada Ecevit istifa etmiş.

Telefon çaldı, açtım. 'Ben, Sadi Bey Amcan, Mehmet Bey oğlum. Ben Başbakan oldum.'

Şaşırdım kaldım. Meğer Korutürk, kontenjan senatörü olduğu için onu bağımsız başbakan olarak atamış. Kendisini Bulvar Palas'a yemeğe götürdüm. Canlı yayına çıkardım.

Yayından önce 'Aman sakın CHP'li olduğunuzu söylemeyin, tarafsız olun' diye de uyardım, ama canlı yayında, 'Bundan

sonraki politikanız ne olacak?' sorusunu yöneltince, 'Altı Ok olacak' cevabını verdi.

Sonra tutturdu, 'Seni Basın Yayın Bakanı yapacağım. Babanla aynı hükümette çalışmıştım, seninle de aynı hükümetle çalışacağım' dedi.

'Yok Sadi Bey Amca, ben gazeteciyim, bakan falan olmam. Hem askerliğim var' dedim.

'Ben idare ederim onu. Başbakanlar her şeyi halleder' dedi. Neyse, kendisini ikna ettim."

Sadi Irmak Hükümeti, 1975 İlkbaharı'nda yerini 1. Milliyetçi Cephe Hükümeti'ne bırakınca, İsmail Cem, kararname ile görevden alındı. Barlas da istifa ederek yeniden İstanbul'a döndü.

İlan Haberciliğini Başlattı

Yeniden Babiâli'de çalışmak istiyordu. Genel Yayın Müdürü Necati Zincirkıran'ın teklifi üzerine, Günaydın Gazetesi'ne yazar olarak başladı. Basın sektöründe ilk kez ilan haberciliğini başlattı. Günaydın Gazetesi'nin patronu Haldun Simavi ile konuşarak, ürünleri ve fiyatlarını birbirleriyle kıyaslayan haberlerle dolu bir sayfa oluşturdu.

İlan gelirlerini artırırken, Türk basınına da farklı bir habercilik anlayışıyla tanıştırdı. Bu çizgisi nedeniyle gazeteciler tarafından o dönemde çok eleştirildi. Bir yıl sonra anlaşılamadığı için Simavi ve Günaydın'la yollarını ayırmak zorunda kaldı.

Milliyet Gazetesi Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi'ye gidecek iş istedi. İpekçi, ona "Atina Bürosu Şefliği'ni teklif edince, gazeteciliği bırakmaya karar verdi.

1977 ile 1980 yılları arasında, çocuk yaştan bu yana içinde olduğu mesleğin dışında kaldı. Üç yıl matbaacılıkla uğraştı. 1980 yılında ilan edilen ve "24 Ocak Kararları" olarak anılan ekonomik tedbirler paketi yüzünden matbaacılığı bıraktı. Banka kredisi ile çalışıyordu ve yükselen faizlerin altından kalkamayacağını anladığı için matbaayı tasfiye etmişti.

Zafer Mutlu'nun Telefonu

1980 yılında Milliyet Gazetesi'ne geçti. Öykünün sonrasını Barlas anlatıyor:

"Milliyet Gazetesi'nden başyazarlık teklifi gelince oraya geçtim. 13 Eylül'de yazarlığa başladım. Orada yedi yıl çalıştım. Maaşım azdı. 500 bin lira alıyordum. Oğlumu Amerika'ya okuması için gönderecektim, ama param yeterli değildi. Altın saatimi sattım.

Sonra 5 milyon aylık, 18 maaş ve 300 milyon liralık transfer parası, bir Mercedes otomobil alarak Güneş Gazetesi'ne geçtim. Oraya, Başyazar ve Genel Yayın Müdürü olarak girdim. Orada da bir buçuk yıl kadar çalıştım. Orası ile de anlaşılmadık. Sahibi Mehmet Ali Yılmaz, gazetecilikten pek anlamıyordu. Ben tatil-deyken evime yazı gönderdi ve Babiâli'de ikinci defa işime son verilmiş oldu.

İş yok, güç yoktu o ara. Kemal Ilıcak beni, 'Gazeteyi modernize et' diye Tercüman'a çağırdı. Üçdört ay da orada çalıştım. Daha sonra Sabah Gazetesi'nden teklif geldi. Teklifi Güngör Uras yaptı. Dinç Bilgin ve Zafer Mutlu istemiş beni.

Sabah'ta röportajlara başladım ve sütun yazarı oldum. 1991'de Özal'la dost olduk. Özal bir gün beni aradı ve 'Bir seçim geliyor. Seçimlerde ANAP kaybederse ve Demirel kazanırsa, Türkiye eskiye dönecektir. Yardım et bana' dedi.

'Ne yapalım Turgut Bey? Yazılarımda zaten hep sizin felsefenizi destekliyorum' dedim.

'Star Televizyonu'na çık. Yazdığın şeyleri orada yorum diye anlat' önerisi getirdi.

O akşam çıktım televizyona, bir yorum yaptım.

Ertesi gün Zafer Mutlu telefon etti. Ağabey, dün akşam televizyonda yorum yaptın. Televizyon yorumculuğunu mu seçiyorsun, Sabah'ı mı?' dedi.

'İkisini birden yapamazsam ayrılmak zorundayım Zafer, kusura bakma' dedim ben de.

Bir veda yazısı yazmak istedim, 'Gönder' dedi. Gönderdim yazıyı ve olayı anlattım orada. Ertesi sabah aldım gazeteyi, içinde benim veda yazım var ama dışarıda şöyle bir başlık atmışlardı: 'Mehmet Barlas'a, Turgut Özal'la güle güle.'

Star işi başladı. Orada yorumlar yapıyordum. 1991 seçimlerini Demirel kazandı. Demirel kazandıktan kısa süre sonra Star'daki yorumlarım kesildi.

Galiba Demirel Ailesi'nden biri geldi, 'Mehmet Barlas'a yorum yaptırırsanız, İmar Bankası'nı ele alırız, sizi sıkıştırırız' dediler. Bir gün yorumlarımı kestiklerini söylediler.

O sırada Ertuğrul Özkök, Hürriyet'e çağırdı. 1992 yılında Hürriyet'e geçtim ve yazmaya başladım. Fakat verilen parayla geçinmek zor. 78 milyon maaş alıyorum o zaman. Yaşar Eroğlu vardı Murahhas Üye olarak Hürriyet'in başında. 'Bu parayla kimse'nin geçinmesi mümkün değil. Bunu artırın' dedim. Artırdılar.

Simavi: Çölaşan İle Seni Aynı Sayfaya Koydum

Bir gün evime Dinç Bilgin geldi. 'Sensiz olmuyor Mehmet, özür diliyorum. Tatsızlık oldu ama senin Sabah'a dönmen lazım' dedi. O sırada benim Hürriyet'te huzursuzluğum başlamıştı. Emin Çölaşan, o sırada aynı gazetede benim aleyhime çok hak-sız yazılar yazıyordu. Kendisiyle konuştum olmadı. Ertuğrul Özkök ile konuştum olmadı.

Hatta bir gün Erol Simavi bana, 'Bak neyi başardım biliyor musun?' diyerek Hürriyet'in Almanya baskısını gösterdi.

'Bak bu sayfaya Emin Çölaşan'ı koydum, karşı sayfaya da seni koydum. Kapattığım zaman yüz yüze geliyorsunuz' dedi. Tatsız bir olay yani.

Dinç Bilgin, ATV'yi kuruyorum gel haberleri yap televizyonda, Sabah'a da yazı yaz. Sana 25 bin dolar para vereceğim' teklifini getirdi. Çok büyük paraydı.

Ayrıldım Sabah'a geçtim. Son döneme kadar her şey iyi gidiyordu. Yazım kesilmeden bir gün önce Zafer Mutlu, Dinç Bil-

gin ve aileleri de benim evimdeydi. Ne olduysa 28 Şubat döneminde oldu. 1997 Eylülü'nde Sabah'tan ayrıldım."

Mehmet Barlas, laik cumhuriyet rejiminin taraftarlarının hararetle desteklediği 28 Şubat Süreci'ne karşı muhalefet ederek, bu müdahalenin demokrasi ile bağdaşmadığını öne sürdü.

Bir dönem 'Özal Felsefesi'ni savunan Barlas, Özal'ın ölümünden sonra DYP Genel Başkanı Tansu Çiller'e yakın durdu. DYP'nin muhalefete düşmesinin ardından Çiller Ailesi'nin yayın organı olan BTV adlı televizyonda eşiyle birlikte program yaptı.

Barlas, Güneş ve Tercüman gazetelerinde çalışırken iş ve ihale takipçiliği yaptığı iddiasıyla gazeteciler tarafından ağır bir şekilde eleştirildi. Hakkındaki iddialar nedeniyle Cumhuriyet Gazetesi Yazarı Uğur Mumcu, yazılarında ona "liboş" diye seslendi.

28 Şubat Süreci'nde tasfiyeye uğradığına inanan Barlas, Sabah Gazetesi'nden çıkarılınca geçmiş, birikimi ve dünya görüşü ile taban tabana zıt yayınlar yapan Zaman Gazetesi'ne geçti.

Zaman Gazetesi'nden, yazılarına müdahale edilmek istendiği gerekçesiyle ayrılan Barlas, bu kez de Yeni Şafak Gazetesi'nde yazmaya başladı.

Akşam Gazetesi'nde de bir dönem yazan Barlas, Sabah Gazetesi'nde başyazar olarak görev yapıyor.

14 Yaşında Gazeteci

İlk yaz sıcaklarının kavurmaya başladığı Florya'daki plajın kumsalına geldiğinde, gözleriyle tanıdık birilerini aradı. Arkadaşları ortada yoktu. Oysa her yaz başında, sitedeki arkadaşlarıyla birlikte bu plajda buluşurlardı. Neredeyse bütün yazı, plajda yüzerek geçirirlerdi. Ta ki, sonbaharın soluk yüzü kendini gösterene dek plajı mekân tutarlardı.

Şaşırmıştı. Çevresini daha dikkatli kolaçan etti. Kimseyi göremedi. Denize giren ya da kumsalda güneşlenen yüzlerin hiçbiri tanıdık değildi. "Nerede bunlar?" diye sordu kendi kendine.

Asık bir yüzle, plajın biraz üstünde bulunan Basın Köy Sitesi'ndeki evlerine doğru yürümeye başladı. Siteye girdiğinde bahçede de kimseyi göremedi.

Basın Köy, 200'e yakın gazeteci ailesinin birlikte oturduğu bir siteydi. Gazetecilerin kooperatifleşme yoluyla kurdukları sitede yazarlar, muhabirler ve çok sayıda basın çalışanı yaşıyordu. Sitede oturan arkadaşlarının hepsinin babası ya da annesi gazeteciydi. İsmet, kısa bir araştırma sonunda arkadaşlarının gazetelerde stajyerliğe başladığını öğrendi.

O da, arkadaşları gibi stajyerlik yapmaya karar verdi. Annesi de bir gazeteciydi. İsterse, kendisi için bir gazetede stajyerlik ayarlayabilirdi.

"Anne, mahallede yalnız kaldım. Bütün arkadaşlarım bir gazetede staja başlamış. Bana da bir yer ayarlar mısın? Neresi olursa olsun razıyım" dediğinde, annesinden "Tamam, ayarlarız" yanıtını aldı.

Anne Necla Berkan, Türkiye'nin ilk kadın gazetecilerinden biriydi. Gazetecilik Enstitüsü'nün ilk mezunlanındandı. Cevat Fehmi Başkut'un öğrencisiydi. Geniş bir çevreye sahip olduğu için oğlunu bir gazeteye yerleştirmesi zor olmadı.

İsmet Berkan, 1978 yılının yazında Milliyet Gazetesi'nin fotoğraf laboratuvarında staja başladığında tam 14 yaşındaydı. Yalçın Çınar, Fotoğraf Müdürü'ydü. Onu, asit kokan karanlık odada film banyosuna yardım etmekle görevlendirmişti.

Fotoğrafa meraklıydı, ama bir süre sonra yaptığı işten hoşlanmadığını fark etti. Birkaç ay sonra da gazeteye gitmeme kararı aldı. Laboratuvarında çalışmak, ona zevksiz ve sıkıcı bir iş gibi gelmişti. Bir sabah uyandı ve işe gitmedi. Kimseye haber verme gereği de duymadı.

"Abdül, Al Bunu"

Okullar açılmıştı. Yeşilköy'deki 50. Yıl Lisesi'ne gidiyordu. İlkokula erken başladığı için 14 yaşındayken lise ikinci sınıfa gelmişti. Okula gidiyordu, ama bir yandan da akli gazetecilikteydi. Okuldan arta kalan zamanlarda çalışmak istiyordu. Ama bu kez çalışmak istediği servis fotoğraf laboratuvarı değildi.

Aynı yılın kasım ayında uzun bir Kurban Bayramı tatili yaşıyordu. Bu kez annesine, Cumhuriyet Gazetesi'nde çalışmak istediğini söyledi.

Arkadaşları Mehmet Tezkan, Aybars Hüralp ile Bülent Bilgiç'in de Cumhuriyet'te staj yapıyor olmaları, onun bu gazeteyi istemesindeki en önemli nedenlerden biriydi. Hem arkadaşlarıyla birlikte olmak, hem de istediği işi yapmak istiyordu.

Annesi onun bu isteğine de, "Peki" karşılığını verdi.

Bir gün annesi ile Cağaloğlu'ndaki Cumhuriyet Gazetesi'ne gitti. Birlikte Genel Yayın Yönetmeni Oktay Kurtböke'nin odasına çıktılar.

Annesi kısa sohbetin ardından yanında oturan oğlunu göstererek, "Eti de senin, kemiği de senin" dedi.

Annesi ayrıldıktan sonra ünlü gazeteci Kurtböke, "Gel bakayım sen benimle" diyerek, İsmet Berkan'ı peşine taktı.

Koridoru geçtikten sonra büyükçe bir salona girdiler. Salon-da herkes bir arada çalışıyordu. Farklı daktilolardan yükselen sesler, salonun her köşesinde tıkırdıyordu. Bir ara Kurtböke, salonun sol tarafına doğru dönerek seslendi:

"Abdüül... al bunu."

Oktay Kurtböke, onu kolundan tutarak, hafifçe iteklemiş ve Cumhuriyet Gazetesi'nin Spor Müdürü Abdülkadir Yücelman'ın önüne atmıştı sanki...

İsmet Berkan, o günden sonra Cumhuriyet Gazetesi'nin Spor Servisi'nde çalışmaya başladı. Okula gittiği için gece çalışıyordu. Biraz da işi öğrenmesi için gecenin daha uygun olduğunu düşünmüşlerdi. Gündüz okula gidiyor, akşam da Cağaloğlu yokuşunu tırmanarak gazeteye geliyordu.

Haber yazma ve sayfa çizme konusunda bilgisi yoktu. Fakat, geceleri sayfa sekreterlerinin yanında bir şeyler öğrenmeye başlamıştı. Haberleri okuyor ve sayfa sekreterlerine çizim konusunda yardım ediyordu, iki hafta sonra ona sayfa çizdirmeye başladılar. Gazeteye başladığının birinci ayında da spor sayfalarının sorumluluğunu verdiler. Öykünün devamını, İsmet Berkan anlatıyor:

"Lise bitene kadar spor servisinde yazları gündüzcü, diğer zamanlarda da gececi olarak çalıştım. Bu arada işi öğrenmeye başlamıştım. Daha sonra boks ve güreş muhabirliği yaptım. Uzun bir süre baktım bu alanlara. Sonra Fenerbahçe muhabiri oldum. Fenerbahçe muhabirliğini iki yıl yaptım. Bir süre de spor yazarı olarak çalıştım.

Bu arada 12 Eylül darbesi olmuştu. Darbenin ertesinde Cumhuriyet Gazetesi'nde bir dizi çalkantı yaşanıyordu. Oktay Kurtböke 1981'de istifa etmiş, yerine Hasan Cemal Genel Yayın Yönetmeni olarak atanmıştı.

O dönemde çok üst üste binen bir tesadüf oldu. 12 Eylül yönetimi, emeklilik yaşını yükselten bir yasa çıkarmıştı. Belli bir süre içinde emekli olmayanların 67 yıl daha fazla çalışmaları gibi bir zorunluluk getirilmişti. Bunun üzerine Cumhuriyet Gazetesi'nde emekliliğe hak kazanmış kaç kişi varsa ki büyük bir gruptu bu biranda ortadan yok oldular. Hepsi emekli oldu. Cumhuriyet Gazetesi, deyim yerindeyse çoluk çocuğa kaldı. İnanılmaz bir kuşak değişimi oldu. Yani aradaki 20 yıl atlandı. 5060 yaşındaki gazeteciler bir anda ortadan kayboldular.

Tasfiye yapılmadı, kendiliğinden gönüllü bir ayrılmaydı bu. Ayrılanların büyük bölümü Hasan Cemal'in gelmesinden zaten çok da memnun kalmamışlardı. Bir anda Cumhuriyet'teki yaş ortalaması 30'un altına inmişti.

12 Eylül döneminde gazete ancak sekiz sayfa çıkabiliyordu. Haberlerin yüzde 80'i yasaklı olduğu için hiçbir şey yayımlanamıyordu. Fakat bu sekiz sayfayı yapacak sayfa sekreteri bile yoktu. Hatırladığım kadarıyla iki sayfa sekreteri kalmıştı gazetede.

Ben sporda olmama rağmen yardım etmek için zorunlu olarak yazı işlerine gidiyordum. İşleri yetiştirebilmek için sayfa çiziyordum. Zaten merakım da o taraftaydı.

1983 başında siyaset serbest bırakıldı ve Cumhuriyet Gazetesi bir siyaset ilavesi yayımlamaya karar verdi. O zamanlar bu ilave, pazartesi günleri 'Siyaset 83' adıyla çıkardı. 'Siyaset 84', 'Siyaset 85' olarak devam etti. Sonra da zaten 'Cumhuriyet Dergi'ye dönüştü.

Ben bir ekiple birlikte o ilaveyi hazırlamaya başladım. 1984'te doğrudan Cumhuriyet'in yazı işlerine geçtim. 1986'dan itibaren gazetenin birinci sayfasını hazırlayan üç kişilik ekibin içine girdim. Redaktörlük yapıyordum. Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin'di. Onun adına birinci sayfayı yapan üç kişi vardı. Umur Talu, birinci sayfayı yapanlardan biriydi. Bir de Mehmet Ataberk ve ben vardım. Sonra Alev Er de katılmıştı bize."

Reklam Koordinatörü...

Gazetede yükselmeye başlayan İsmet Berkan, yazı işlerinde çalışırken, kalemle olan bağını koparmamak için yazı dizileri hazırladı. O sırada idari bir görev aldı. Ancak üstlendiği bu iş, resmi görevi değildi. Gazetenin reklam ajansları ile olan ilişkilerini düzenleyerek, bir anlamda Cumhuriyet'in Reklam Koordinatörlüğü'nü yürüttü.

Cumhuriyet Gazetesi, en parlak günlerini yaşıyordu. Tirajı 120130 binlere vurmuştu. 1989 yılında gazete bünyesinde Haber Araştırma Servisi kuruldu. Bu servis, Berkan'ın tam aradığı işti. Yazı işlerinde çalışmaktan sıkılmıştı.

Yöneticilere, "Ben artık biraz gazetecilik yapmak istiyorum" deyince, kendisini Haber Araştırma Servisi'nin başında buldu. Cumhuriyet yönetimi, onu servisin şefliğine atamıştı.

Serviste iki yıla yakın çalışan Berkan, burada kendi deyişiyle "light" haberlerle uğraştı. Fakat, bir süre sonra kendini sorgulamaya başlamıştı. Çocuk denecek yaşta gazeteciliğe başlamanın yarattığı sıkıntıları hissediyordu içinde. Yaşamın farklı renklerini tanıyamamaktan ve yalnızca bu işe saplanıp kalmaktan yakınmaya başlamıştı kendi kendine.

Ani bir kararla istifa ederek, yaşamını değiştirmeye karar verdi. İstifayı, İsmet Berkan'dan dinleyelim:

"Körfez Savaşı'nın çıktığı gün gazeteden istifa ettim. Yani, 'Ben gazetecilikten başka bir iş yapamayacak mıyım? Doğdum büyüdüm bu işi yaptım. Belki başka imkânlar da vardır. Doğru dürüst bir eğitim görmedim. Kendimle doğru dürüst ilgilenemedim. Bu işi bırakıyorum' dedim.

Okay Gönensin, buna çok sinirlendi; 'Bırak saçmalama' diye tepki gösterdi. İstifa mektubumu yırttı attı.

Aradan biraz zaman geçti ve ben yeniden delilendim. İstifa edeceğim illa ki; bu sefer iki tane mektup yazdım, ikişer kopya yaptım. Bir kişisel mektup, bir de resmi istifa mektubu...

Bu mektupları ve istifaları, hem Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal'e hem de Yazı İşleri Müdürü Okay Gönensin'e verdim. Bu iki insanın benim gelişmemdeki rolleri çok büyüktür. Onlar benim için bir nevi 'Baba' figürüdür. Çok şey öğrendim ikisinden de. Bu yüzden onlara karşı kendimi çok borçlu hissediyorum bir yandan. Onların izni olmadan bir şey yapamam.

Okay Gönensin, mektubu okuyunca herhalde sinirleri de boşalmıştı arkasından, 'Ne halin varsa gör, ne yaparsan yap' diye bağırdı. Oğluna küsen bir baba gibi davrandı.

Hasan Cemal de telefon ederek, 'Gel bakalım buraya' dedi.

Onun odası bir üst kattaydı, çıktım odasına. Hâlâ aklımdadır.

Sinirleniyordum ama konuşmayacaktım da... Hasan Cemal bana öyle bir nutuk attı ki... Nutuğun özeti şu;

'Hayatta tutunanlar vardır, tutunamayanlar vardır. Bazı insanlar güçlülere göğüs gererler. İşte onlara çelme takılır. Onlar arkalarından hançerlenir. Onlar hakkında olmadık dedikodular çıkarılır. Ama onlar yine de tırnaklarıyla yükselirler.

Bir de bazıları vardır; karşılarına çıkan ilk güçlükte çeker giderler. 'Aman, bana ne' derler. 'Sen de bu ikincilerdensin' dedi.

Öyle hakaretler etti ki, cevap versem kavga çıkacaktı orada. 'Tamam, tamam' dedim ve çıkıp gittim."

Lisenin Önündeki Sandviççi

Berkan, istifa ettiğinde 26 yaşındaydı. Kafasında yapmayı düşündüğü bir iş yoktu. Gazete muhasebesi kendisine 105 milyon lira kıdem tazminatı ödedi. Bu para, o günkü kurla 90 bin dolara yakın tutuyordu. Kıdem tazminatı ile bir süre geçinebileceğini ve Cihangir'deki evinin kirasını rahatlıkla ödeyebileceğini düşündü.

Bir süre evde oturarak tembellik etti. Hiçbir işle ilgilenmedi. Bir akşam bazı reklamcı arkadaşları, Cihangir'deki evinde ziyarete geldiler. Bu ziyaret, Berkan'ın yaşamında yeni bir sayfa açacaktı.

Evde, yemekler yeniyor, içkiler içiliyordu. Güzel bir akşamdı...

Arkadaşları, "Gel seni reklamcı yapalım, bizim ajansımızda çalış" önerisi getirdiğinde, önce şaşırıldı.

"Olur mu acaba?" diye kendi kendine sorarken, iki hafta sonra metin yazarı olarak reklam şirketinde işe başlamıştı. Arkadaşları ile birlikte çalışıyordu ve geliri de fena değildi. O sırada, dergicilikle uğraşan ve basının önde gelen kalemlerinden Profesör Kurthan Fişek'ten bir telefon aldı:

"Seninle görüşmek istiyoruz."

"Hocam, seni anladım ama çoğul konuşuyorsun, kim bunlar?"

"Aktüel diye bir dergi çıkacak. Senin methini duyduk. Mehmet Yılmaz diye biri var. O seninle görüşecek. Editör olmanı istiyoruz."

"E peki görüşelim ama ben gazeteciliğe dönmeme konusunda kararlıyım. Dönmek için kandırılmam lazım."

Bu konuşmadan sonra Berkan, düşünmeye başladı. Gazeteciliğe yeniden dönmesi için gerçekten kandırılması gerekiyordu. Hep aynı işi yapmaktan sıkılmıştı. Çocuk yaşta başladığı meslekte yaşamı rutine binmişti. Gazetecilik yaşamında kendisi için hiçbir sürpriz yoktu.

Her sabah gazeteye giderken, İstanbul Erkek Lisesi'nin önünde, elindeki sandviçle kendisini bekleyen sandviççiye hatırladı. Sabahları o sandviçi yiyip, çayını yudumlarken gazetele-ri okurdu. Yaptıkları çok rutin geliyordu. 27 yaşında olmasına karşın kendisini çok yaşlı hissediyordu. Bunları düşününce, Mehmet Yılmaz'ın teklifini reddetmeye karar verdi.

1015 gün sonra "Kendimi hazır hissetmiyorum" diyerek, teklifi geri çevirdi.

'Bay E' Filminin Senaryosunu Yazdı

Bu olaydan birkaç ay sonra reklam ajansındaki işinden de ayrılmaya karar verdi. Kendi kendine, "Ben bir işyerinde sürekli çalışamıyorum" diye düşünüyordu.

Sonunda istifa etti. Evde çalışmanın kendisi için en doğru iş olduğuna inanıyordu. Reklâm sektöründe, 'çizgi altı' diye tanımlanan ve profesyonellerin itibar etmediği işleri yaparak pekâlâ para kazanabilirdi. Broşür ve prospektüs yazmak gibi işleri evinde otururken yapabilirdi.

Bir yılda geniş bir reklamcı çevresi oluşmuştu. Arkadaşlarına, "Bu tip işleri bana gönderin" diye haber bıraktı. Arkadaşları aracılığı ile çok sayıda iş aldı ve küçük reklamcılık siparişlerini evinde hazırladı.

Berkan, özgürlüğünü yaşadığı bu dönemde farklı arayışlara yöneldi. Yönetmen arkadaşı Sinan Çetin'e, uzun metrajlı bir film senaryosunun ilk versiyonlarını yazarak, yaşamına yeni bir renk kattı. Sinemalarda gösterime giren "Bay E" adlı filmin başrollerini Mehmet Ali Erbil ile Meltem Cumbul oynadı. Mehmet Ali Erbil'in filmdeki adı ise İsmet Berkan'dı.

Bir "Kasaba Kâbusu"nu anlatan filmde Mehmet Ali Erbil, ünlü bir televizyoncuyla canlandırmıştı. Filmde, otomobil ile çıkılan uzun yolda birbirlerini aldattıklarını itiraf eden televizyoncu ile eşi anlatılıyordu. İtiraftan sonra bir benzin istasyonunda kadın otomobilden iniyor ve kayıplara karışıyordu, İsmet Berkan adlı ünlü televizyoncu, kayıp eşini ararken kasabada başına gelen esrarengiz olaylarla uğraşıyordu.

Yatakta Zapping

1992 yılının sonları... Cihangir'deki evinde uyandığında saat 11.00'e yaklaşıyordu. Yatağında televizyon izleyip, zapping yapıyordu. Uyku mahmurluğunu üzerinden atmaya çalışıyordu ki, o sırada telefon çaldı.

Telefonun öbür ucunda Alev Er vardı. Er, Mehmet Yılmaz'ın çıkardığı Aktüel Dergisi'nin Yayın Koordinatörlüğü'nü yürütüyordu.

"İsmet, Mehmet Yılmaz seninle konuşmak istiyor..."

Kısa bir konuşmanın ardından telefonları kapattılar.

Biraz sonra çalan telefondaki ses ise Mehmet Yılmaz'a aitti: "Ne yapıyorsun?" diye sordu.

Yeni uyandığını söyledi.

Yılmaz, emrivaki yaptı:

"Şimdi yataktan çık, duşunu al ve tıraşını ol; çünkü buraya geliyorsun."

Aktüel, Sabah Gazetesi'nin İkitelli'deki Medya Plaza Tesisleri'nde çıkıyordu. Ancak öğle saatlerinde oraya ulaşmıştı. Doğruca Yılmaz'ın odasına gitti.

Biraz sonra onunla birlikte Ercan Arıklı'nın yanına çıktılar. Tanışma faslının ardından Arıklı, Yılmaz'a "Konuştunuz mu?" diye sordu.

O da, "Evet konuştuk, tamam" karşılığını verdi.

Arıklı da, "Hayırlı olsun" dedi.

Berkan, odadan çıktıklarında, "Ya ne hayırlı olsun?" diye sordu.

Yılmaz da, "Gel şimdi sana anlatacağım" diyerek, onu peşinden sürükledi.

Berkan, o günleri şöyle anlatıyor:

"Hakikaten bir komplo ile kendimi Para Dergisi'nin Genel Yayın Yönetmeni olarak buldum. Hayatımda dergi yapmamışım, ekonomiden pek anladığımı söyleyemem. Hâlâ gazeteciliğe dönme konusunda tereddüdüm vardı. Beni camdan bir masaya oturttu.

'Bunlar da ekibin' diye karşıma 78 tane insan getirdi. 'Hemen yarın akşama kadar da dergiyi bitirmen lazım. Bak burada Hakan diye bir çocuk var. O yaptı geçen hafta. Berbat bir dergi oldu, ama ne yapalım çıkması gerekiyor derginin. İstersen bu haftayı da ver, o yapsın. Sen bir sonraki haftayı yap' dedi.

'Bir dakika dergi nasıl yapılır?' derken; ikinci aydan itibaren Arıklı'ya gidip 'Bu dergiyi kapatın' demeye başlamıştım.

Hakikaten manasız bir dergiye dönüştü. Eskiden bir manası varmış. Belli bir ölçüde satıyormuş, para da kazandırıyordu

herhalde. Sonunda dergiyi kapattırmaya muvaffak oldum. O sırada Aktüel de çıkmaya başladı. Daha ziyade Aktüel ile ilgilenmeye başladım."

Çiller Ailesine Danışman

Berkan, burada da uzun süre kalmadı. Bir yıla yakın çalıştığı Sabah Dergiler Grubu'ndan 1993 yılında ayrılarak, yeni bir maceraya atıldı.

1993 Haziranı'nın akşam saatleriydi. Evinin kapısından içeri girdiğinde telesekreterinin sinyalinin duydu. Bir mesaj vardı. Kaydı dinlediğinde Sinan Çetin'in telaşlı sesiyle karşılaştı:

"Neredesin oğlum. Seni arıyorum, çabuk gel buraya."

Hemen onu aradı.

"Sinan ne oluyor? Ne var, ne bu telaş?"

"Gel gel çabuk, işimiz var."

"Tamam geliyorum."

Sinan Çetin'in bürosu, oturduğu binanın altındaydı. Aşağı indi.

"İsmet, salı akşamı yemeğimiz var. Çok önemli."

"Ne yemeğiymiş bu."

"Söylemem."

"Ulan, söylemezsen beni niye götürüyorsun..."

Sinan Çetin, ağzındaki baklayı çıkardı. DYP Genel Başkanlığı'na seçilen ve Başbakanlığı devralan Tansu Çiller'in eşi Özer Çiller, kendisine danışmanlık teklif etmişti. Çetin de, politika-dan anladığını düşündüğü yakın arkadaşı İsmet'in kendisine yardım etmesini istiyordu. Yani Çetin, Çiller Ailesi'ne, Berkan da Çetin'e danışmanlık yapacaktı. Her ikisi de Çiller Ailesi için çalışacaklardı.

Salı akşamı Yeniköy'de bulunan yalıya giderek, Özer Çiller ile yemek yediler. Sonraki gelişmeleri, İsmet Berkan şu sözlerle aktarıyor:

"Üçdört ay Tansu Çiller'e çalıştım. Tam o sırada 'İSKİ Skandalı' patlak vermişti. Biz, Çiller'i ikna ettik ve uzun bir

zamandan beri yapılmayan 'İcraatın İçinden' programını yapalım dedik.

Ben bir metin yazdım. Başkaları da farklı metinler yazmış. Bir 'İcraatın İçinden' çekimi yapılacak. Ankara'ya Başbakanlık Konutu'na gittik. Alt katta bir odayı hazırladık. Tansu Hanım'ı bekliyoruz. Derken, metin geldi. Bir tane daha, bir tane daha metin geldi. Özel Kalem Müdürü Akın İstanbullu, çok kibar ve düzgün bir insandı.

'Ya bunlardan hangisi acaba?' diyor.

Benim elimde bir metin daha var ve biz onu auto Q'ya girmiş durumdayız. Bu arada Tansu Hanım geldi ve bütün metinleri okudu.

'Burasını atın, şurasını atın' talimatlarını verdikten sonra 'Tamam, iki saat sonra çekelim' dedi ve ayrıldı.

Başbakanlıkla Borsayı İzleyen Adam

Bu arada Sinan, 'Ya bir dakika burası kötü bir yer oldu' dedi. Çok hoşlanmadı o ortamdan.

'Burası ev değil mi aynı zamanda. Burada yaşamıyor mu Tansu Hanım. Burada daha uygun bir yer vardır' dedikten sonra rezidans bölümüne geçtik. Odaların kapısını açıp bakıyoruz ve 'Burası olur mu olmaz mı?' diye tartışıyoruz. Ben bir odanın kapısını açtım; rahat döşenmiş ve küçük bir odaydı. İkili ve üçlü bir koltuk vardı içeride. Ofis masasında bir adam oturuyordu. Önünde iki tane bilgisayar ekranı açık. Özer Bey... Borsa hareketlerini izliyor. İşte o zaman Özer Bey'in borsayı nasıl dakikası dakikasına takip ettiğini öğrendim. Başbakanlık Konutu'na Reuters ekranı koydurmuştu. Bizi görünce, 'Çocuklar gelin' diyerek bize çay, kahve ısmarlamıştı.

Tansu Hanım için şöyle bir proje de geliştirmiştik. 30 dakikalık aylık yasal süresi olan 'İcraatın İçinden' programını günde bir dakikaya bölmüştük. Tansu Çiller, her gün bir dakikalık reklam filminde olduğu gibi ekranda görünecekti. Buna da, 'Tansu Çiller'in Bir Günü' adını verecektik.

Çiller, korumasız olarak ya da az sayıda koruma ile halkın arasına karışacaktı. Gazetecilere haber verilmeyecekti. Biz de onu, Sinan Çetin'in kamera ekibi ile arkasından takip edecektik. Çiller'in de çok hoşuna gitti bu proje. Biz her gün kameralarla Çiller'in peşindeyiz.

Ama bir türlü olmuyor. Çünkü gittiğimiz yerlerden herkesin haberi oluyor. Mutlaka danışıklı sorular yöneltiliyor ve doğal olarak samimi bir ortam oluşmuyordu. O yüzden proje yürümedi.

Tansu Çiller'in bir projesi vardı. Onu da ben hazırladım. 'Sınavsız Üniversite Projesi' de dahil buna. 78 maddelik bir şey açıklamıştı. Onun metnini ben yazdım. Bazılarını da birleştirdim, iki projeyi tek proje haline getirdim.

Bu macera çok uzun sürmedi. Zaten bir daha gitmedim Başbakanlık Konutu'na. Beş kuruş para almadım bu işten. Sinan da para almadı. Hatta zarar etti. Çiller'in çekimlerinde kullanmak üzere İtalyan bir makam masası satın almıştı. O masa da Başbakanlık Konutu'nda kaldı."

ANAP'ta Danışmanlık Macerası

İsmet Berkan'ın siyasi macerası, daha sonra merkez sağın başka bir kulvarında devam edecekti. 1994 yılının ilkbaharında yine işsiz güçsüz dolaşıyordu. Geçim sıkıntısı çekiyordu. ANAP Genel Başkan Yardımcısı Cem Kozlu'nun, İstanbul'daki Basın ve Halkla İlişkiler Bölümü'ne 'fikir üretecek' birini aradığını duyumuştum.

Cem Kozlu ile görüştüktan sonra işi aldı. Bebek'te ofis olarak kullanılan güzel bir dairede işe başladı. Her sabah, ofisteki ekiple gazeteleri dikkatli bir şekilde taradıktan sonra Mesut Yılmaz'ın gündelik siyasete ilişkin ne tür mesajlar vermesi gerektiğini belirlemeye çalışıyorlardı.

Belli konularda üçer dörder satırlık mesaj içeren sözler çıkarıyorlardı. Bu mesajlar daha sonra Mesut Yılmaz'ın çalışma ko-

nutuna fakslanıyordu. Yılmaz da, Bebek'teki Ofis'ten gelen mesajlardan hoşnut kalmıştı. Cem Kozlu'ya bir toplantı sırasında, "Yanıma gelin" dedi.

İsmet Berkan, Kozlu ile birlikte Swiss Otel'de kalan Mesut Yılmaz'ın yanına gitti. O aralar, Başbakan Tansu Çiller'in hazırlattığı Özelleştirme Yasa Tasarısı toplumda geniş bir biçimde tartışılıyordu. Berkan, orada Yılmaz'a politik bir taktik verdi:

"Tansu Çiller'e karşı amansız bir muhalefet yürütüyorsunuz. Tamam, ama Çiller, özelleştirme konusunda sizin de savunmanız gereken şeyleri söylüyor. Yasa geldiğinde 'Hayır' mı diyeceksiniz. Tabii ki demeyeceksiniz. O zaman bence baştan söyleyin. 'Prensiplerimiz dahilinde getirilirse destekleriz' deyin."

Bu öneri, Yılmaz'a mantıklı gelmişti:

"Doğru söylüyorsun."

Özelleştirme Yasası, bu diyalogların ardından ANAP'ın desteğiyle TBMM'den geçmişti. Mesut Yılmaz, bu öneriyi dinleyerek mi yasaya destek vermişti bilinmez, ama bu görüşmeden sonra özelleştirme konusundaki politik tavrı değişmişti.

Patronu Nasıl Kızdırdı?

İşinden memnun sayılırdı. Aldığı para yetersizdi ama geçiniyordu. Yarım gün çalıştığı için kendisine vakit ayırabiliyordu. O sırada önüne çıkan yeni bir sürprizle gazeteciliğe yeniden döndü.

1994 Yazı'nda Sabah Gazetesi'nin patronu Dinç Bilgin, Cumhuriyet'e rakip bir gazete çıkarmak için Okay Gönensin ile görüşerek, "Ciddi bir gazete" çıkarmasını istedi. Gönensin, bu teklifi kabul eder etmez, hemen İsmet Berkan, Alev Er ve Kerem Çalışkan'a seslendi. Berkan da, Cumhuriyet'te Yazı İşleri Müdürlüğünü yapan Gönensin'in çağrısına uyarak Yeni Yüzyıl Gazetesi'ni çıkaracak ekibe katıldı.

Gazete, toplumda ve medyanın kendi içinde büyük beğeni topladı. Tiryakileri bile oluştu. Ancak seçkin bir kitleye seslendiği için tirajı beklenenin çok altında oldu.

Yine de Yeni Yüzyıl belli bir çizgide yayın hayatına devam ediyordu. Berkan da işinden memnundu. Bir buçuk yıl sonra yaşadığı bir sıkıntı yüzünden Yeni Yüzyıl'a veda etmek zorunda kaldı. Berkan, meslek yaşamında özel bir yere sahip olan Yeni Yüzyıl'dan kopuşunu şöyle aktarıyor:

"Tansu Çiller, bütün şımarıklığı ile iktidardaydı. Çok rahatça gazete sahiplerine telefon edip, 'Şuna yazdırmayın, şunu işten atın, şuna yazdırmazsanız size şu kadar teşvik veririm, kredi veririm' diyordu.

Böyle şeyler çok rahatlıkla söyleniyordu. Tabii ki, Sabah yönetimine de böyle şeyler geliyordu. Dinç Bilgin'in bir özelliği vardı Allah için. Böyle şeylere kolay teslim olan bir insan değildi. Bu çeşit tavizler vermedi.

Böyle şeyler 1994 yılında olmadı. 1995 yılında da olmadı. Ama ne oluyordu? Özellikle 1995 seçimlerine giden dönemde çok ciddi bir medya savaşı ve siyasi kavga vardı. Çiller ile Yılmaz arasındaki kavga, medyada da eşit bir bölünmeye yol açmıştı.

Sabah Grubu, Tansu Çiller'in arkasında Doğan Grubu'na karşı savaş veriyordu. Orada olup da, Tansu Çiller'i eleştirebilmek, Çiller'e açıkça karşı çıkabilmek... Böyle şeyler pek kolay değildi. Ben de Tansu Çiller'den çok fazla hoşlanan bir insan değilim açıkçası. Neyse bir sürü gerginlikler oldu.

Yanılmıyorsam, 1996'nın Şubat ayıydı. Ben bir televizyon programına çıktım. Kanal 7'de medya ile ilgili bir programdı. O programda özetle söylediğim şu oldu. Bir gazetenin genel yayın müdürü olmakla birlikte hâlâ aynı görüşü taşıyorum.

Türkiye'de gazete yayıncılığı, gazete çıkarmak çok pahalı bir iş. Türkiye çok yüksek bir enflasyon ortamından geçiyor, onun içinde yaşıyoruz. Bu yüzden de finans hareketleri ve gazete finansmanı çok önemli. O yüzden bir gazetede genel yayın müdürü kadar önemli bir insan da gazetenin finansman müdürü. Çünkü nakit akışının çok yüksek olduğu kuruluşlar.

Dolayısıyla gazete patronlarının banka sahibi olmaya da ihtiyaçları var.

O sıralar Dinç Bilgin, banka sahibi olmaya uğraşırdı. Banka sahibi olan bir insanın, hükümetlere muhalefet etmesi o kadar kolay olmaz. Söylediğim özetle buydu. 'Gazeteler artık muhalefet yapabilir olmaktan çıkacaklar, çıktılar' dedim.

Buna Zafer Mutlu da, Dinç Bilgin de çok kızmış. Okay Gönnensin'i uyardılar.

O da, bana bağırdı çağırdı. Tartışmalar, kavgalar gürültüler oldu. Ben de, bunun üzerine ayrıldım."

Aydın Bey Sen Radikal misin?

Yeni Yüzyıl'dan ayrıldıktan sonra birkaç ay işsiz dolaştı. O arada Amerika Birleşik Devletleri'ne giderek kısa bir tatil yaptı. Amerika dönüşü, Mehmet Yılmaz, "Haydi gel buraya" diyerek, 1996 yılında onu Posta Gazetesi'ne çağırdı. Yılmaz, o sıralar Posta'nın başındaydı.

Mehmet Yılmaz, Yeni Yüzyıl'a rakip bir gazete çıkarmayı düşündüklerini söyledi. Birlikte bu projeyi konuştular ve üzerinde fikir ürettiler. Proje, yeni çıkarılacak olan Radikal Gazetesi idi. Berkan, Genel Yayın Müdürlüğü'ne kadar yükseldiği Radikal macerasını şöyle anlatıyor:

"Proje, Aydın Doğan'a anlatıldı. Aydın Doğan'ın şöyle bir âdeti vardır;

'Dur ben bir düşüneyim' der.

Bir de, 'Göbeğim hopladı ya da hoplamadı' der.

'Hopladı' dediğinde, o işten hoşlandığını söylemek istiyor.

Aydın Bey, onayladı bu projeyi. Ben gazetenin ismine, 'Yeni Gazete' demiştim. Beğendiler ama reklam ajansı adını Radikal koydu.

Radikal ismini Aydın Doğan'a ya da herhangi bir patrona kabul ettirmek kolay değil. Aydın Doğan önce kabul etti. Sonra birileri telefon etmiş, 'Aydın Bey, sen radikal misin?' diye sormuşlar.

O da 'Yok, değilim' demiş.

'O zaman niye adı Radikal olan bir gazete ıkartıyorsun' demişler.

O da tereddüt geçirmiş, fakat sonra gazetenin ismi Radikal olarak kaldı.

Bu arada hayatımın sürprizini Mehmet Yılmaz yaptı.

'Ya kim olacak bunun Ankara Temsilcisi' dedi.

'Benim tanıdığım insanlar var Ankara'da konuşurum' dediğimde, 'Sen olsana' dedi.

'Tamam, ben olurum da, bir yıllığına bilemedin iki yıllığına olurum. Ondan sonra dönerim İstanbul'a. Ankara'da yaşayamam' dedim. Tabii, ben gittim beş yıl kaldım Ankara'da.

Mehmet Yılmaz 2000 yılının sonbaharında Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni oldu. Ben de Radikal'in Genel Yayın Yönetmenliği'ni üstlendim."

MEHMET ALİ BİRAND

Az Kalsın Lastik Satacaktı

Odaya girerek kendisine gösterilen koltuğa oturdu. Karşısında Türkiye'nin en zengin işadamlarından biri duruyordu.

Vehbi Koç, genç Mehmet Ali Birand'ı oturduğu yerde biraz süzdüktan sonra tebessümle sordu.

"İngilizce bilir misin sen?"

"Hayır efendim, Fransızca bilirim."

"Hımm..."

Kısa bir sessizliğin ardından Koç, "Sen lastik satar mısın?" diye sorunca, neye uğradığını şaşırıldı.

Birden kendisini, sırtında otomobil lastikleriyle mahalle mahalle gezerken hayal etti. Canı sıkılmıştı içten içe...

Koç, karşısındaki gencin bu işten hoşlanmadığını anladı.

"Ne o? Duraksadın. Lastik satmayı beğenmedin mi?"

"Yok efendim. Nasıl bir iş olduğunu tam olarak anlayamadığım için tereddüt geçirdim."

Baba İzzet Birand, Mehmet Ali henüz bir yaşındayken geçirdiği kalp krizi yüzünden ölmüştü. Aile geçim sıkıntısı içindeydi. Anne Mürüvvet Hanım, ölen eşinin emekli maaşıyla çocuklarını geçindirmeye çalışmıştı.

Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Fransız Filolojisi'ne girmişti. Eğitimine en büyük desteği dayısı Mahmut Dikerdem vermişti. Okumasını isteyen dayısı, lise ve üniversite eğitimi boyunca yeğenine maddi destekte bulunmuştu.

Aile dostları olan Kenan İnal da, Mehmet Ali ile yakından ilgileniyordu. İnal, Koç Holding'te yöneticilik yapıyordu. Vehbi Koç'a çok yakındı.

Bir akşam ziyaretinde, "Seni Koç Holding'e aldıracağım. Hatta Vehbi Bey'e sözünü ettim, bir gün seni görecek" demişti.

1963 yılıydı. Koç, üniversiteden bir yıl önce mezun olan Birand'ı holdingdeki odasına çağırmişti. Uniroyal marka otomobil lastiklerinin üretimini Türkiye'de yaparak satmayı düşünüyordu. Birand'a, bu işte bir görev vermeyi planlıyordu. Ayağındaki sakatlık ve İngilizce bilmemesi ise geleceği açısından bir handicap oluşturuyordu. Koç, ona unutamayacağı bir iyilik yaptı.

Ünlü işadamı, "Peki, ben seni bir yıllığına İngiltere'ye gönderirim. Hem ayağını tedavi ettirirsin hem de İngilizce öğrenirsin. Sonra döner, burada başlarsın" dedi.

Çok mutluydu. Koç, İngiltere'deki tüm masraflarını da karşılayacaktı. Ona Londra'da küçük bir ev bile tutacaktı.

İngiltere'ye gitme hazırlığı yapan Birand'ın kafasında ise gazeteci olmak vardı. Bu hayal, Galatasaray Lisesi'nde okuduğu yıllarda içine düşmüştü. Galatasaray Dergisi'nde çalışmış, aynı zamanda okulun broşürünü çıkaran ekipte görev yapmıştı.

Milliyet Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü Abdi İpekçi de Galatasaray Lisesi mezunuydu. Bu nedenle Galatasaray Lisesi Dergisi'ne reklâm ve röportajlar verirdi. Birand, İpekçi'ye hayrandı. Ziyaretlerini sıklaştırdıkça, samimiyetini de artırdı. Galatasaraylı gençlere gazetenin yapıldığı matbaa ve büroları dolaştıran İpekçi, Birand'a iyi bir eğitim alıp gazeteci olmasını salık vermişti. O yıllarda çoğunlukla, "yolunu kaybetmiş ve bir iş tutamamış insanların" mesleğiymiş gazetecilik.

Basın sektöründe nitelikli insan gücüne inanan ve eğitimli kişilerle gazetecilik yapılmasını savunan İpekçi, gazeteye gelip kendisiyle görüşen gençlere ve Birand'a, bu anlamda özel bir önem vermişti. Birand, üniversite yıllarında da İpekçi ile olan ilişkisini koparmamıştı.

İngiltere'ye hareket etmeden önce Abdi İpekçi'nin yanına uğradı:

"Abdi Ağabey, ben iş buldum, Londra'ya gidip dil öğreneceğim. Orada sizin için yapabileceğim bir şey var mı acaba?"

"Aa çok iyi oldu. BBC'de Halit Kıvanç diye bizim genç bir arkadaşımız var. O, BBC'den ayrılıp geri dönüyor. Bize de parça başı haber yapıp geçecek kimse kalmıyor. Sen yaparsın bu işi."

Çok sevindi, işler yoluna giriyordu.

"Peki haberleri nasıl göndereceğim?"

İpekçi, "Mektupla gönderirsin, çok önemli bir şey olursa bizi ödemeli olarak telefonla ararsın" dedi.

Gazetecilik günleri başlıyordu. Gerisini Birand anlatıyor:

"Ne para vardı ne pul, öylece gittim. Londra'ya giderken Roma'ya uğradım. Roma'da Başbakan istifa etmiş. Gece İltempo Gazetesi'ne gittim, oradaki muhabirlerle konuştum ve oturup İtalyan Başbakanı'nın neden istifa ettiğini kâğıda yazdım. Sonra da postalayıp İstanbul'a gönderdim. Çocukluk tabii, bir o kadar da amatörce... Bu kadar önemli bir haber zaten tüm dünya ajansları tarafından anında geçilmiştir. Benim mektup gidene kadar..."

Sonra gittim Londra'ya ve ne bulsam haber yapmaya başladım. Bu arada İngilizce öğrenmek için kursa da gidiyorum. Küçük de olsa haberlerim çıkmaya başladı. O müthiş bir keyif veriyordu insana.

Haberleri mektupla gönderiyordum. Rahmetli annem kesip ilk haberimi saklamış. Ünlü Beatles Grubu ile ilgili bir haberdirdi. İngiltere'yi ve dünyayı nasıl etkilediğini anlatıyordum. Bu arada ayağımdaki sakatlığın giderilmesi için ameliyat olmuşum.

Koltuk Değnekleriyle Haber İzledi

1964'te Kıbrıs krizi patladı. Bu benim için önemli bir şanstı. O arada Londra Konferansı toplandı. Ve o zaman bütün büyük gazeteciler Londra'ya geldiler. Sami Kohen'ler, Necati Zincirkıran'lar... Parça başına çalışan, kâğıt taşıyan bir adamdım ben.

Sami Kohen, 'Al şunu gönder telekse' veya 'Telefonda oku gazeteye' diyordu. Ayak işlerini yapıyordum Sami Kohen'in. O

kadar hevesliyim ki, her işle ilgileniyordum. Sonra onlar gittiler. Ben de 'Kıbrıs Sorunu' nedir, 'kim kimdir' gibi konularla uğraşarak, işi öğrenmeye çalıştım.

Sami Kohen, Türkiye'ye döndü ama olay devam ediyordu.

Ben de Dışişleri Bakanlığı Sözcüsünün günlük basın toplantılarını izlemeye başladım. Yazdıkça öğrendim. Haberler girmeye başladı. Ameliyatlı olan ayağım tam altı aylığına alçıya alınmıştı. Dışişleri Bakanlığı'na koltuk değnekleri ile giderdim. Bunun için de otobüsleri kullanırdım, herkes bana binerken yardım ederdi. Bir buçuk yıl kaldım orada. Sonra döndüm."

Birand, giderken olduğu gibi dönerken de soluğu Abdi İpekçi'nin yanında aldı.

İpekçi, "Şimdi ne yapacaksın?" diye sordu.

"Abdi Ağabey, ben ölüyorum gazetecilik yapmak için. Ama Vehbi Bey'e sözüm var. Gidip Vehbi Bey'e teslim olacağım."

"Peki... Ama sen sonra bir daha uğra bana istersen."

Birand, daha sonra telefonla Vehbi Koç'u aradı. Koç, kendisini holdingte bekliyordu. Bir buçuk yıl önce çıktığı kapıdan yeniden içeri girdi. Koç'un karşısına oturdu.

"Oğlum, senin içinde ne yanıyor?"

"Gazetecilik yanıyor efendim."

Birazdan Koç, Birand'ı bir buçuk yıl önce olduğu gibi yine çok şaşırtacaktı.

"Oğlum sen git, gazeteciliğini yap. Çünkü senin aklın gazetecilikte oldukça bu işi yapamazsın. Git dene. Olmazsa yine bana dönersin. Sana yaptığım harcamalar da helal olsun. Nasıl olsa günün birinde bana bir kahve ısmarlarsın."

İşin aslı sonradan ortaya çıktı. Birand, holdinge giderken, Abdi İpekçi de Koç'u telefonla aramış ve "Birand'ın gazeteciliğe ne kadar hevesli bir genç olduğunu" belirterek, onu Milliyet'e almak istediğini söylemişti. Koç da İpekçi'nin ricasını kırmamıştı.

Heyecanla haberi vermek için Milliyet'e koşan Birand, İpekçi'yi karşısında anlamlı bir gülümseme ile buldu:

"Senin burada başlaman için ben ricada bulundum Vehbi Bey'den. Çünkü Milliyet'te eğitimli ve dil bilen insanların olmasını istiyorum..."

Beyoğlu Muhabiri

Birand, Dış Haberler servisinde çalışmak istiyordu; ama Abdi İpekçi onu Magazin Servisi'nde başlattı. Birand, o günleri şu sözlerle aktarıyor:

"Meşhur Tahir Bey vardı. Bu adam magazin sayfasını tek başına yapardı.

Abdi Bey, 'Seni Tahir Bey'in yanına geçireceğim. Sen burada bir sene falan öğren bakalım' dedi.

Ben de yukarıya çıktım, Tahir Bey'e gittim ve 'Sizinle çalışacağım' dedim.

'Bak yavrum; bu katrat cetveli, sayfaları ölçmek için kullanılır. Bunlar da plan. Sen bu sayfayı yapacaksın, yazıları toplayacaksın, redaksiyonunu yapacaksın ve ben 45 gün izne çıkıyorum. Şimdiye kadar hiç izin yapmamıştım' dedi.

Tahir Bey, İpekçi'nin kendisini görevden alacağını anlamış. Ben, daha katrat cetvelinin K'sını bilmiyorum, planın P'sini bilmiyorum. Mahvoldum zannettim. Hayatımda bu kadar acı çektiğimi hatırlamam. Bilmiyordum, hiçbir şey bilmiyordum. Ama öğrenmeye çalıştım işte.

Bazen öyle zamanlar olurdu ki, sayfaları dizilsin diye gönderirken bir sürü sorunla karşılaşırđım. O zaman kurşunla dizilirdi sayfalar.

Matbaadaki Sabahattin Usta bir gün beni çağırdı ve 'Gel yavrum, bu gazete kaç sütundur?' diye sordu.

'Sekiz sütundur usta' diye cevap verdim.

Gülerek, 'Ama sen 12 sütunluk sayfa çizmişsin' dedi. İşin acemisi olduğum için alay ederlerdi. Böyle bir sene geçirdim ama çok şey öğrendim."

Birand, magazin sayfasını hazırlamakla kalmıyor, kimi zaman da haber yapmak için büro dışına çıkıyordu. Beyoğlu'nda

magazin muhabirliği yapıyordu. Gerçi, Beyoğlu muhabirliğini ağırlıklı olarak Orhan Türel üstlenmişti, ama Birand da haberi aramak için bazen Beyoğlu'nun arka sokaklarını arşınılıyordu. Yabancı dil bildiği için daha çok yurtdışından gelen yabancı sanatçı ya da gruplarla röportajlar yapıyordu.

Sunuculuk Yaptı

Birand'ın magazin haberleri yapma konusunda istekli olmadığına gören İpekçi, "Olmuyor, sen bu işi yapamıyorsun" dedi.

Birand, bu sözlerin ardından bir anda kendini Milliyet Gazetesi'nin Halkla İlişkiler Bölümü'nde buldu. Milliyet Gazetesi, 1960'lı yılların sonunda folklor, müzik ve dans yarışmalarının Türkiye'deki öncülüğünü yapıyordu. Organizasyonu da gazetesinin Halkla İlişkiler Bölümü yürütüyordu. Yarışmaların organizatörlüğünü ise Necdet Günkut yürütüyordu. Yarışmaların sunucusu ise Halit Kıvanç'tı.

Yarışmaların farklı kentlerde düzenlenmesi nedeniyle Birand, Anadolu'yu gezme olanağı buldu. O dönemlerin popüler müzik topluğu Modern Folk Üçlüsü ile gazeteci Hincal Uluç da bu yarışmalarda görev yapıyorlardı.

Yarışmaların düzenlendiği bir gün, Halit Kıvanç rahatsızlanmıştı. Sunucusuz kalmışlardı ve yarışma başlamak üzereydi.

Necdet Günkut kara kara düşünürken birden Birand'a döndü;

"Haydi, sen sun şu yarışmayı" dedi.

"Sunarım vallahi..."

O günden sonra Birand, yarışmalarda sunuculuk yapmaya başladı. Ancak gazeteciliğin tadını aldığı için Halkla İlişkilerdeki görevi tatmin etmiyordu.

Sunuculuk günlerini keyifle anan Birand, "Çok güzel günlerdi, ama benim aklım hep dış haberlerde idi" diyerek, gazeteciliğe dönüş yapmanın yollarını aradığını söylüyordu.

Dış haberlerin başında ünlü gazeteci Sami Kohen bulunuyordu. O dönemde, gazetelerde dış haberlere fazla önem verilmezdi. Milliyet'in sayfalarının üst bölümündeki küçük bir bölümde Sami Kohen'in "Dünya Turu" köşesi vardı. Birand'ın tek amacı Kohen'in yanında çalışmaktı.

Kohen'e sürekli, "Beni yanına al, sana yardım edeyim" diye yalvarırdı.

Kohen ise, "Oğlum yer yok ki zaten sayfada" diyerek, isteğini geri çevirirdi.

O kadar hevesliydi ki, Kohen'in peşini bir türlü bırakmıyordu. Kohen, yurtdışından dönerken onu havaalanında karşılamaya bile gidiyordu. Sonunda Birand, amacına ulaştı. Halkla ilişkilerden ayrılarak, Dış Haberlere kapağı atmayı başardı. Abdi İpekçi'nin onayıyla en büyük hayali olan bölümde çalışmaya başladı. O yılları Birand'dan dinliyoruz:

"1967'de beni NATO'ya davet ettiler. O arada Kıbrıs krizi patladı. İlginçtir, benim bütün gazetecilik hayatımı Kıbrıs krizleri yönlendirmiştir. Ertesi gün NATO'ya gitmek için Brüksel'e uçtım. Akşam yazı işlerine gittim. Abdi İpekçi ile karşılaştım.

'Abdi Ağabey, ben gidiyorum' dedim.

'Hayrola nereye gidiyorsun?' diye sordu.

'NATO'nun daveti var, dört günlüğüne oraya gidiyorum' deyince, 'Oğlum sen deli misin? NATO'da ne işin var? Gideceksen Atina'ya git. Kıbrıs krizi var. Atina'da bizim muhabirimiz fişan da yok' dedi.

O zaman gazete yurtdışına pek muhabir göndermezdi. Ertesi sabah ben Atina'ya gittim. O arada ABD'liler, Türkiye ile Yunanistan'ın arasına girdiler ve uzlaşma sağlanmasına yardımcı oldular. Bu anlaşma uyarınca, adadan 10 bin Rum askeri geri çekilecekti. Bu olay, bütün gazetelerde 'anlaşma tamam' diye manşet oldu.

O gece saat 21.00 suları... Atina Büyükelçimiz rahmetli Turan Tuluy'u aradım;

'Hayırlı olsun rahatlamışsınızdır' dedim.

'Yok ben rahatlamadım' cevabını duyunca şaşırdım.

'Niye' diye sorunca, 'İş bitmedi ki' karşılığını verdi.

'O zaman siz bana bir kahve ısmarlayın' dedim.

Bu konuşmanın hemen sonrasında Büyükelçilikteydim. Büyükelçi, Makarios'un anlaşmaya hangi gerekçelerle karşı çıktığını anlattı. Otele koştum, Abdi İpekçi'yi aradım, yoktu. Yazı işlerinde Dinçer Güner vardı. Ona durumu anlattım.

'Ne diyorsun ya. Yarınki bütün gazeteler anlaşma oldu manşeti ile çıkıyor. Ne dediğinin farkında mısın?' diye sordu.

'Farkındayım' deyince, 'Bak yok olursun oğlum. Bu haberi biz koyarsak ve bu haber yanlış çıkarsa sen yoksun' dedi.

Sonra Abdi İpekçi'yi bulup durumu anlatmışlar.

Abdi Ağabey, beni aradı. 'Kaynağın kim?' diye sorunca, kaynağımın Turhan Tuluy olduğunu açıkladım. O da düğmeye bastı ve benim haber manşet oldu.

Ertesi gün olmuştu. Öğle saatlerine yaklaşıyorduk. ama Makarios'un direndiğine dair hiçbir haber çıkmıyordu.

Gazeteyi arayıp, 'Ne oldu?' diye sordum.

'Oğlum sen yavaş yavaş toplan' diyorlardı.

Zaten o kadar küçük bir muhabirdim ki, yok olsam kimse'nin ruhu duymazdı.

'Sen toparlan yavaş yavaş, Atina'dan sonra nereye gidersen gidersin' dediler.

Hemen Büyükelçi'yi aradım, 'Beyefendi siz böyle dediniz, ama bir şey olmadı.'

"Vallahi, o senin problemin. Benim için hâlâ geçerli o olay' dedi.

Bunun üzerine Reuters Ajansı'nın bürosuna gittim. Reuters'in muhabirine olayı anlattım. O da, benim sözlerime dayanarak haberi yazdı. Haberi 'flaş' olarak geçti.

Londra ve Lefkoşa haberi doğruladı. Otele döndüğümde sekiz tane tebrik mesajı vardı. O akşam Makarios anlaşmayı

Kabul etti. O haberle Gazeteciler Cemiyeti'nden ilk ödülümü aldım."

At Yarışı Bileti Sattı

Atina gezisinden sonra Birand'ın önü açıldı. İpekçi, onu sık sık yurtdışı gezilerine göndermeye başladı. Ortadoğu ve Avrupa ülkelerine giderek önemli olayları yerinde izledi. Meslekteki basamakları ağır ağır çıkıyordu.

Meslekte yükselmesine karşın kazandığı para kendisini geçindirmeye yetmiyordu. Gelirini artırmak ve daha iyi yaşayabilmek için hafta sonları ünlü AP adlı yabancı haber ajansı için çeviri yapıyordu. Paraya o kadar sıkışmıştı ki, bir yaz mevsiminde at yarışı biletleri bile satmak zorunda kaldı.

Mesleğinde yükselmek ve ufkunu genişletmek için yurtdışında gazetecilik yapması gerektiğini düşünüyordu. Akıllı, NATO'nun ve Ortak Pazar'ın merkezinin bulunduğu Brüksel'de idi. Orada bir büro kurmak istiyordu. Ancak bu düşüncesini Abdi İpekçi'ye kabul ettirebilmek için aylarca uğraştı. İpekçi, ona ayda yalnızca 500 dolar maaş verebileceğini söyledi.

Patronun Üvey Kızıyla Evlendi

Birand, Brüksel'e gitmeden önce Milliyet Gazetesi'nin sahibi Ercüment Karacan'ın üvey kızı Cemre ile evlendi. Cemre Birand, Karacan'ın ayrıldığı eşi Cemile Hanım'ın kızıydı.

Birand 1971 yılında eşiyle Brüksel'de küçük bir daire tuttu. Cemre Birand da, Avrupa Topluluğu'nda staj yapıyordu. Daha sonra NATO'da kalıcı bir işe yerleşti. Birand, oradaki hayatından memnundu. Brüksel'deki yılları şu sözlerle hatırlıyor:

"Brüksel'deki bürom evimizin mutfağının kenarında, bu laşıkların durduğu bölümün yanındaydı. Bir buçuk sene o mutfakta çalıştım. Evimiz bir salon ve bir de yatak odasından oluşuyordu. Ayda 45 haber geçiyordum. Bir haber makinesi haline gelmiştim.

Bir yıl sonra Ercüment Karacan, 'Sen kazandın, maaşını 750 dolara çıkarıyorum' dedi.

Üvey kızıyla evli olduğum için patron bana özel bir torpil yapmıyordu aslında. Çünkü eşiyile ayrılmaları çok sorunlu olmuştı. Yani ben, Milliyet'te kalabildiğime şükrettim. Çünkü aile sorunu haline dönüştü ayrılmaları. Cemre de tabii annesi ile beraberdi. Dolayısıyla benim durumum çok zordu. Bir yerde, Abdi İpekçi beni Brüksel'e, 'Hani şu dertten kurtulsun' diye gönderdi sanıyorum."

Kocatepe'nin Batırılışını Anlattı

Birand, Brüksel'de üç yıl geçirdi. 1974 yılının yazında iznili olarak İstanbul'a geldi. O, Türkiye'de iken, Temmuz 1974'te Kıbrıs Barış Harekâtı gerçekleştirildi. Birand anlatıyor:

"Harekâtın ardından Cenevre Konferansı toplanacak. Abdi İpekçi ile Yazı işlerinde çalışıyoruz. Başını kaldırdı ve bana 'Cenevre'ye sen git' dedi.

Benim gazetecilik kariyerimin dönümü Cenevre Konferansıdır. Eğer Cenevre Konferansı olmasaydı, dışarıda çalışan bir yerel muhabir olarak kalacaktım. Orada çok iyi bir çalışma yaptım. Hatta, o olaydan sonra '30 Sıcak Gün' adlı ilk kitabımı yazdım. Kocatepe Muhribi'nin nasıl batırıldığının ayrıntıları ilk kez o kitapta açıklandı.

Kocatepe'nin yanlışlıkla batırılması, Türk Silahlı Kuvvetleri açısından bir yüzkarası idi. Kimse konuşmuyordu bu konuyu. Basında kimse yazmıyordu. Avukata götürdük kitabı çıkmadan önce.

Avukat bana, 'Yurtdışına çıkın. Genelkurmay sizi bu kitap yüzünden orduyu orduya kırdırmak suçuyla tutuklatabilir' dedi.

Bu olayı bana Güven Erkaya anlatmıştı. O zaman Brüksel'de Türk Askeri Delegasyonu'nda çalışıyordu. Kitap, Milliyet'te de dizi olarak yayımlanıyordu. Ben de aniden yurtdışına çıkmak gerekir diye biletimi bile hazırlamıştım.

Kıbrıs çıkarması nedeniyle dışarıda muhabire ihtiyaç duyulmaya başlandı. Ben Strassbourg, Atina ve Washington'a gitmeye başladım. 1983 yılında Milliyet'in Moskova Bürosu'nu açtım. Ruslar'ı ikna ettim, ilk defa hem Brüksel'de hem Moskova'da akredite olan gazeteciydim.

1974'ten sonra önüm açıldı. 'Diyet' adlı kitabım geldi arkasından. Türkiye Ortak Pazar ilişkilerini anlatan 'Bir Pazar Hikâyesi' adlı kitabım da çıktı. Artık işlerim yürümeye başladı. Ta ki 1985'e kadar. O da ayrı bir dönemeç.

1985 yılında 32'nci Gün programlarım başladı. Babilî'de herkes benden alıyordu haberi artık. Dışarıdaki muhabir gazetecilerden biriydim. 12 Eylül müdahalesi oldu. Ondan sonra bütün Türkçe yayın yapan kuruluşlar benim kapımı çalmaya başladılar. Ben her gün onlara neler olduğunu anlatıyordum. Süleyman Demirel bir gün, 'Sendin bizim işğımız, Avrupa'da olup bitenleri senden öğreniyorduk' dedi.

Aynı yıl, 'Emret Komutanım' adlı kitabım çıktı. Bu kitap, benim askerlerle yaşadığım ikinci sıkıntılı dönemimdir. Necdet Üruğ o zaman Genelkurmay Başkanıydı. 12 Eylül'den sonra Genelkurmay, ilk resmi açıklamasını bana karşı yaptı.

Düşünün, Özal iktidarı var. 1983 sonrası ilk açıklamayı bana karşı yaptı askerler. Kitapta, 'Rütbeyi eşler daha çok ister' diye anlatılıyor. Buna çok kızdılar. Müthiş tepki gösterdiler. Çok satacak sandım, 'şak' diye kesildi kitabın satışı. Orada anladım ki, Türk toplumu askere karşıt laf istemiyor, çok ilginç..."

TRT'ye program hazırladığı dönemde tatsız bir olay yaşadı. Program harcamalarının belgelerinde tahrifat yaparak kurumu zarara uğratmak ve dolandırmak iddiası yüzünden TRT yönetimi tarafından mahkemeye verildi.

TRT müfettişlerinin girişimiyle Ankara'daki 18'inci Asliye Ceza Mahkemesi'nde açılan davada yargılandı. 'Suçu sabit görüldüğü için' 11 ay 20 gün hapis cezasına çarptırıldı. Yargıtay'ın onadığı cezası ertelendi.

Birand, o dönemde Brüksel'deki bürosu ile Türkiye ve diğer ülkeler arasında mekik dokuyordu. Bütün önemli dış politik olaylara gazete tarafından gönderiliyordu.

O yıllar, Türkiye'de PKK terörünün yoğun olarak yaşandığı dönemlerdi. Birand, Ayrılıkçı terör örgütü PKK'nın lideri Abdullah Öcalan'la bir röportaj yapmak istiyordu. PKK militanları zaman zaman Brüksel'de basın toplantıları düzenliyorlardı. PKK'nın oradaki yöneticilerine, Öcalan ile görüşme yapmak istediğini ilettiler. PKK'lılar, çok sayıda gazetecinin kendilerinden randevu talep ettiğini ve bir tercih yapacakları yanıtını verdiler.

Bir gün Birand'a telefon geldi. Telefonun ucundaki militan, "Reis sizi seçti. Bekaa Vadisi'ne gidelim, röportajı orada yapacaksınız" dedi.

Birand, heyecanlanmıştı. Hemen Ankara'ya gitti. Milliyet'in o dönemdeki Genel Yayın Yönetmeni olan Doğan Heper'e durumu anlattı. Öykünün devamı, Birand'ın sözleriyle şöyle:

Beni Sakın Satma

"Öcalan söyleşisi bana çok pahalıya mal oldu doğrusu. Bu benim için en önemli söyleşidir. Bekaa'ya gitmeden önce Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz ve gazeteci Hasan Cemal'le birlikte bir yemek yedik. Hasan Cemal bir ara masadan kalktı.

Mesut Yılmaz'a, dedim ki; 'Bu gelmeden ben sana söyleyeyim, bunun yanında da sakın söyleme. Ben Bekaa'ya gidiyorum.'

Şaşırarak, 'Hadi ya' dedi.

'Yalnız bu Suriyeliler ve PKK'lılar belli olmaz, beni orada yakalarlar. İçeriye atarlar, rehin olarak tutarlar. Öyle bir şey olursa beni satma, bırakma' dedim.

'Suriye ile öyle bir şey olursa canlarına okurum ben onların' dedi. Biraz rahatladım.

Fotoğraf çekmesi için Coşkun Aral'ı da aldım yanıma. Zaten 32'nci Gün'de çalışıyordu. Karıma söylemedim. 'Şam'da toplantı var, oraya gidiyorum' dedim.

Şam'a iner inmez bizi karşıladılar. Avrupa Temsilcisi de benimle beraber geldi. Otelden telefon ettim karıma. Artık söylemek zorundaydım.

'İkiüç gün benden telefon alamayacaksın, ben bu adama gidiyorum' dedim.

'Ne, nasıl?' diye bağırdı. Onu yatıştırdım ve yola çıktım.

Yola çıktığımızda, PKK'lılardan gözlerimi bağlamalarım istedik. Avrupa Temsilcisi nedenini sorduğunda, 'Çok basit, yarın öbür gün sizin kampınıza Türk askeri baskın yaparsa, bunu Mehmet Ali Birand söyledi diye beni vurmaya kalkarsınız, ben görmek istemiyorum' dedim.

Resmen bana adres verdiler, ikiüç gün kaldık orada. Sonuçta bir gazetecilik işiydi. Bu adam görüşlerini açıklamak istiyor, ben de onun görüşlerini öğrenmek istiyordum.

Çok korkulu anlar yaşamadık değil. Çünkü Türkiye'de kan akıtan bir örgütün tam içindesiniz. Öcalan kendinden çok emin, 'ben, ben' diye bahsediyor.

İş bitti. Suriye gümrüğüne geldik. Şam'dan uçakla döneceğiz. Adam şöyle bir baktı. 'Sen buraya gelmedin, ben de seni görmedim, defol git' dedi.

Meğer yasaklanmış bizim girmemiz. Suriyeliler Bekaa'ya Öcalan'la görüşme yapmaya gittiğimizi öğrenmişler. 'Türkiye ile sıkıntı çıkar' diye bizi içeri almadılar.

Kaldık mı ortada. Lübnan'a giriş vizemiz yok. Nereye gideceğimizi bilmiyoruz. Suriye'deki Türk Büyükelçisi'ni aradık.

O da 'Aman bana bir şey söylemeyin Dışişleri'nden üstüme yürüyorlar' diyerek yardımcı olmadı.

Biz de çaresiz Öcalan'a haber gönderdik. Bunlar geldiler, bizi aldılar. Bizi bir köye götürdüler. Orada yedisekiz saat bekledik. Ondan sonra bizi bir arabaya bindirerek, gece Beyrut'a geçirdiler.

O sırada Beyrut birbirine giriyor, o meşhur iç savaş yaşanıyor. Oradan biz 10 saatte Beyrut'a geldik. Büyük maceraydı. On dan sonra röportaj çıktı. Röportajın yayımlandığı gün Turgut Özal Atina'daydı. İlk tarihi Atina gezisini yapıyordu.

Askerler telefon etmişler bölgeden, 'Böyle rezalet olur mu?' diye. DGM Savcısı Nusret Demiral gazeteyi toplattı. 15 yıl ceza istemiyle beni DGM'ye verdi. 2 yılım geçti bu davayla uğraşmaktan ama beraat ettim.

Yeşil Beni Öldürecekmiş

199295 yılları arası PKK'nın en azgın olduğu dönemlerdi. 'Bu programı yapamazsın' diye 32'nci Gün'e de baskı yapılıyordu. Dava üstüne dava açılıyordu.

Sonunda 1998 yılında o meşhur Andıç Belgesi geldi. Sürekli heyecan içinde geçti yaşamım. Andıç'ta çok korktum. O sırada Sabah Gazetesi'ndeydim. Beni Sabah Gazetesi'nden attırdılar. Sonra bu İnsan Hakları Derneği Başkanı Akın Birdal vurulunca da çok korktum.

Vurulduğu gün MİT'in yöneticilerinden Mehmet Eymür, benim öldürülmemin ihalesinin Yeşil'e verildiğini anlattı. 'Ayağını denk al' dedi.

Yeşil, benim Otağtepe'deki evime gelmiş. 'Komisyoncuyum' diye dolaşmış evin etrafını. Kuşadası'nda benim yazlığım var, oraya da gitmiş. Orayı incelemiş. Bu olay 199596'da olmuş.

Eymür bana, askerlerin hazırladığı ve beni suçlayan o Andıç Belgesi çıktığı zaman anlattı. Fakat birileri benim öldürülmemi engellemiş. Dönemin MİT Müsteşarı Sönmez Koksall beni korumaya aldı. Ama birisi bana yapılacak suikastı durdurmuş. 'Mehmet Ağar ben durdurdum' diyor.

Benimle çok uğraştılar, 1998'den bu yana, yani CNN Türk'e geçtiğimden beri çok rahatım. Ben liberal demokrat bir gazeteciyim. Batıda nasıl gazetecilik yapılıyorsa öyle yapmaya çalışıyorum. Şöyle bir baktığım zaman en tehlikeli dönemde en doğru şeyleri söyleyen bir yazar olarak kaldım. Sonunda da ben kazandım."

Uluslararası konulara olan hâkimiyeti ile tanınan Birand, CNN Türk'te 'Manşet' programını hazırladı. Kanal D Haber'in Genel Yayın Yönetmenliği'ni de yapan Birand, Posta Gazetesi'nde de köşe yazıyor.

'Keskin Devrimci Haso'

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde (SBF) okuduğu yıllarda tek hayali vardı; diplomat olmak... Mülkiye'ye de bu amaçla girmişti.

1965 yılında okulu bitirip Almanya'ya gitti, iki yıl sonra Türkiye'ye dönünce, diplomatlık hayalini askerlik yaptığı Trabzon'da bıraktı.

Yedek subaylık yaptığı yıllar, devrim ateşinin dünyayı sarıldığı dönemlerdi.

O da, kendi kuşağındaki devrimci gençler gibi dünyayı düzeltmek istiyordu. Bu yüzden diplomat olmaktan vazgeçti.

Hasan Cemal, kendisini ve devrimci hayallerini sorguladığı 'Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım' adlı kitabında, diplomatlık hayalinden nasıl koptuğunu "Diplomatlıktan vazgeçtim, Türkiye'yi ve dünyayı değiştirmekten yana koydum tercihim" sözleriyle anlattı.

Aynı kitapta, diplomatlıktan vazgeçişindeki ikinci nedenin ise yabancı dil bilgisine olan güvensizlik yüzünden olduğunu açık yüreklilikle itiraf etti. Diplomatik metinleri çeviremediği için ağladığını bile yazdı.

1968 yılında terhis olduğunda, yol arkadaşları olan 68 kuşağı ile kucaklaşıp 'devrimci' olmaya kesin olarak karar vermişti.

Devrimciliği, DP taraftarı olan babası Ahmet Bey tarafından pek hoş karşılanmadı; çünkü diplomatlık hayalini bilinçaltına işleyen de, o idi.

Babası, darbeyle Abdülhamit'i deviren İttihatçı Cemal Paşa'nın oğluydu. 1920'li yıllarda diplomat olmak istemiş; ancak, ye-

terli eğitimi ve formasyonuna karşın Dışişleri Bakanlığı'na kabul edilmemişti. İttihatçı bir liderin oğlu olmasına bağlamıştı bunu.

Oğlu Hasan Cemal'in diplomat olması, bir anlamda onun da erişemediği hayalleri tamamlayacaktı. Aslında diplomatlık tan vazgeçerek, babasının hayallerini gömmüştü.

SBF'de öğrenci derneği başkanlığı yaparken kantinde, 'Amerikan emperyalizminin simgesi' diyerek, CocaCola satışını durduran Hasan Cemal'e ailesi bir isim takmıştı:

"Keskin Devrimci Haso..."

'Cuntacı Solcu' Doğan Avcıoğlu'nun Genel Yayın Müdürlüğü'nü yaptığı haftalık 'Devrim' dergisine Yazı İşleri Müdürü olduğunda 1969 Sonbaharı'ydı. Derginin diğer Yazı İşleri Müdürü ise Uluç Gürkan'dı.

Avcıoğlu, Türkiye'de askeri bir darbe ile parlamentonun feshedilmesinin, devrimin yolunu açacağına inanan cuntacı sol hareketin mihmandarlığını yapıyordu.

Derginin, 'sorumlu yazı işleri müdürü' olarak görevlendirildiği iki genç ise suç teşkil edebilecek yazılarda boyunlarını giyotine uzatacaklardı.

Cemal ve Gürkan, Yazı İşleri Müdürlüğünü birer haftalık periyotla dönüşümlü olarak üstleneceklerdi. Derginin ilk sayısında kimin yazı işleri müdürü olacağına karar verilemeyince, yazıtura atıldı ve Gürkan kazandı.

Devrim Dergisi'ndeki serüveninde Türkiye'nin en çalkantılı dönemlerine tanıklık etti. Gazeteciden çok 'devrimci bir teorisyen' gibi çalıştı.

İlhan Selçuk, Çetin Altan ve Uğur Mumcu gibi sol aydınlar, Devrim'e yazı yazıyordu. Emin Çölaşan da, DPT'deki yolsuzlukları bazen bu dergi üzerinden kamuoyuna duyururdu.

Hasan Cemal ile Uluç Gürkan'ın köşeleri ise ikinci sayfada yer alıyordu. Cemal, 'irticacı basın'la ilgili yorumlar yaparak, kendi ifadesiyle 'askeri kışkırtma' görevini üstlenmişti. Gençliğin kışkırtılması ise Gürkan'ın göreviydi.

Dergi bürosu, Mithatpaşa Caddesi'ndeki Adakale Sokak'ta bir apartmanın ikinci katındaydı. Karşı dairede ise Doğu Perinçek ve ekibinin 'Proleter Devrimci Aydınlik' (PDA) adlı dergisi ile 'İşçiKöylü Gazetesi'nin bürosu bulunuyordu.

Sonradan PDA'nın Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü'nü üstlenecek olan Cengiz Çandar'ın da sıkça girdiği daireyi, kimi zaman Ömer Madra, Nuri Çolakoğlu, İbrahim Kaypakkaya, Gün Zileli ve Oral Çalışlar ziyaret ederdi.

Sol Cunta Yerine Sağ Darbe

Hasan Cemal, üzerindeki gerilla kıyafeti ile Devrim Dergisi'ni ziyaret eden öğrenci lideri Deniz Gezmiş'i o yıllarda tanıdı.

Ne Devrim'in yayınları ne de Doğan Avcıoğlu'nun çabaları, Türk Silahlı Kuvvetleri içindeki sol cuntacıları başarıya ulaştıramadı. Önlerini yine askerler kesti. Tasfiye edildiler.

Bazı solcuların, 9 Mart 1971'de beklediği 'sol cunta darbesi' yerine 'yarı askeri darbe' olarak nitelendirilen '12 Mart Muhtırası' geldi.

Muhtıranın yayımlanmasından birkaç saat sonra Başbakan Süleyman Demirel şapkasını alıp gitti. Nihat Erim başkanlığında yeni bir hükümet kuruldu.

Muhtıra, darbeyi aratmadı. Sıkıyönetim ilan edildi. Solcu aydınlar gözaltına alındı. Yurt çapında tutuklamalar ve geniş çaplı aramalar başlatıldı. Çok sayıda yayın organının kapısına kilit vurulurken, cunta çığırkanlığı yapan Devrim de sıkıyönetim tarafından süresiz kapatıldı.

Doğan Avcıoğlu, İlhan Selçuk ve İlhami Soysal ile çok sayıda aydın gözaltına alınarak, Erenköy'deki Ziverbey Köşkü'nde işkenceden geçirildiler. Sıkıyönetimin ilk günlerinde içeri alınan Uluç Gürkan, bir ay hapis yattı.

Hasan Cemal, gözaltına alınmadı, ama 'sorumlu yazı işleri müdürü' sıfatıyla yüzlerce davayla karşı karşıya geldi.

'Aşırı Solcu' Diye Cumhuriyet'e Almadılar

Devrim Dergisi kapatılınca işsiz kalmıştı. O sırada ilk eşi Necla ile evlendi. Haftalık olarak yayımlanan 'Yeni Ortam' dergisinde kısa bir süre Ankara muhabirliği yaptı. Yönetimle anlaşamayınca bu işten ayrılmak zorunda kaldı. O yazı işsiz geçirdi. 1972 yılının ilkbaharıydı. Uluç Gürkan'la birlikte Devrim Dergisi'nin patronu olan Cemal Reşit Eyüpoğlu'nun sermayesi ile yayınevi kurma hazırlıklarına başladılar. Tam işe sarılacakken patron, onunla çalışmaktan vazgeçti. Yeniden işsiz kalmıştı.

Çalışması gerekiyordu ve gazetecilik dışında yapabileceği bir meslek yoktu. Bir ara Cumhuriyet Gazetesi'nin nabzını yokladı. 'Aşırı solcu' diye tanındığı için Cumhuriyet yönetiminin kendisine sıcak bakmadığını öğrenince, bu gazeteden umudunu kesti.

Devrim Dergisi aracılığı ile tanıdığı Altan Öymen, kardeşi Orsan Öymen ile Anka Ajansı'nı kurmuştu. Aynı yıl içinde Anka'ya muhabir olarak başladı. Kızılay Meydanı'na bakan Gökdelen'deki iki odalı bir büroda kurulan Anka Ajansı ile profesyonel gazeteciliğe ilk adımını attı.

O sırada Alman Haber Ajansı (DPA) ile Batı Alman Radyosu'nun Türkçe bölümlerine de haber servisi yaparak geçimini sağlamaya çalıştı. Bülent Ecevit'i destekleyen 'Toplum' Dergisi'ne de yazı ve haber gönderdi.

Anka'da çalışırken Devrim'deki yazılar nedeniyle 44 ay hapse mahkûm oldu. Artık polis tarafından aranıyordu. Hatta bir gün Çankaya'daki evinin önünde bir sivil polis kendisini durdurmuş ve "Hasan Cemal burada mı oturuyor?" diye sormuştu.

Tam da o günlerde, yani 6 Mayıs 1972'de, 68 kuşağının devrimci öncüleri Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan asılarak idam edildiler. Muhtıra 'sağ gösterip sol vurmuştu'.

İlhan Selçuk Cumhuriyet'e Aldırdı

Polisten köşe bucak kaçarak işe gidiyordu. Polisler işi sıkı tutmadıkları için yakalanmıyordu; ama, günleri tedirginlik içinde geçmeye başlamıştı. Öyküsünün devamını Hasan Cemal'den dinliyoruz:

"Bir ara eşimle kavga etmiştim, o yüzden hapse girmeye niyetlendim, ama beni Altan Öymen engelledi.

O zaman Anka Ajansı, yalnızca Günaydın grubuna haber servisi yapardı. Altan Öymen de, Günaydın'ın Genel Yayın Müdürü Necati Zincirkıran'la konuşarak beni İstanbul'a yolladı. Günaydın, o sıralarda Türkiye'nin en çok satan gazetesiydi.

Necati Zincirkıran, beni gazetede himaye etti ve sakladı. Takma isimle yazmamı sağlayarak beni korudu. Röportajlara gidiyordum ve gazetenin mutfağında da çalışıyordum.

Eşim ve çocuğum Ankara'daydı. Daha çok Ankara'da aranıyordum. İstanbul'da pek aranmıyordum ve kayıinvalidemde kalıyordum. İki yıla yakın kaçak yaşadım.

1973 yılı sonuna doğru Günaydın Gazetesi siyah beyaz bir haber eki çıkardı. Bu ekin sorumlusu oldum. Aynı yılın aralık ayında Genel Yayın Müdürü Oktay Kurtböke, beni Cumhuriyet Gazetesi'ne aldı. İlhan Selçuk aracı olmuştu.

Cumhuriyet'in mutfağında, sekreteryada çalışmaya başladım. O zaman hem dış haberlere hem de istihbarata katkıda bulunuyordum. 1974 yılında Başbakan Bülent Ecevit'in çıkardığı aftan yararlanarak hapse girmekten kurtuldum.

Sayfa sekreterliği, gece nöbeti derken haftanın yedi günü çalışmaya başlamıştım... Sonra beni, 'İstanbul Haberler Şefi' yaptılar.

Nadir Nadi: 1 Nisan Şakası Gibi Olmasın

1978 yılında Cumhuriyet'in başyazısı niteliğinde olan 'Olayların Arkasındaki Gerçek' köşesini yazmaya başladım. İlhan Selçuk, o tarihte kalp krizi geçirmiş ve bu köşeyi yazma görevini bana vermişlerdi.

1979'un başında Cumhuriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilciliği'ne getirildim. Ankara Temsilciliği benim meslek hayatımda tam bir dönüm noktasıdır.

Ankara Temsilciliği çok önemli bir yerdir; çünkü bu görev, Babıâli'de genellikle Genel Yayın Müdürlüğü'ne giden bir ara durak olarak bilinir.

Gazete mutfağında çalışmış olmak gibi önemli bir avantajım da vardı. 12 Eylül Darbesi'ni gazetenin Ankara Temsilcisi olarak yaşadım. Sıkıyönetim tarafından birçok defa kapatıldık. Temsilcilik görevim iki yıl sürdü.

1981 yılının Nisan ayında Cumhuriyet Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü oldum. Bu göreve atanmam sırasında ilginç bir olay yaşandı. Göreve 1 Nisan'da başlayacaktım.

Nadir Nadi, 'Boş ver, 1 Nisan'da başlama, şaka gibi' dedi.

Bunun üzerine göreve ertesi gün başladım. Hatta Genel Yayın Müdürü olarak adım, 2 Nisan tarihli gazete künyesine yazıldı.

1983 yılında Cumhuriyet Gazetesi'ni 'tipo'dan 'ofset' baskıya geçirdik. Bu olay da benim meslek hayatım açısından önemli bir dönüm noktasıdır."

İlhan Selçuk'la İlk Çatışma

Hasan Cemal'in gazete yönetimindeki ilk yılları, kendi dünya görüşünde de dönüm noktaları yaşadığı yıllar oldu.

'12 Mart Muhtırası' sonrasındaki çatışmacı iklim ve 70'li yılların sancılı çizgisini süngüyle kesen '12 Eylül Askeri Darbesi', 'özgürlükçü demokrasi' bilincini siyasal pratikte kavramasına yol açtı.

80'li yılların ortasındaki Hasan Cemal ile 60'lı yılların sonundaki 'Keskin Devrimci Hasan Cemal' arasında büyük fark vardı.

Artık, devrimci demokrasi yerine çoğulcu ve özgürlükçü bir demokrasi çizgisini benimsemişti. Tek partici ve klasik Kemalist çizginin dışında duruyordu.

Bu dönüşüm, gazetede önemli bir ağırlığı olan İlhan Selçuk'la da yollarının ayrılmasına yol açtı. Düşünce farklılığı yüzünden onunla karşı karşıya gelmişti.

Kasım 1986 yılında yaşadığı bir olay, İlhan Selçuk'la aralarında başlayan düşünce ayrılığının tipik ve ilk örneklerinden biri oldu.

Gazetenin sahibi ve Başyazarı Nadir Nadi, Hasan Cemal'den, 10 Kasım'la ilgili bir başyazı yazmasını istedi. Cemal, topra kalıbına yazdığı başyazıyı, şehir baskısında küçük ama önemli bir düzeltme ile yineledi.

Bu küçük düzeltme ile bir bakıma Cumhuriyet'te başlayacak olan büyük kavganın tohumlarını ekti.

Hasan Cemal'in 'Kimse Kızmasın Kendimi Yazdım' başlıklı kitabında da anlatılan bu olaya göre, başyazıdaki bir cümleye, 'özgürlükçü demokrasi' kavramını eklemişti. Böylece, başyazı eklenen iki sözcükle, 'Atatürk'ün çağdaş uygarlığı ve özgürlükçü demokrasiyi amaçladığı bazı çevrelerde ne yazık ki unutturulmak istenmektedir...' şeklinde değişmişti.

Başyazıyı taşra baskısında okuyan İlhan Selçuk, ertesi gün gazeteyi eline alınca değişikliği hemen fark etti.

Öğleden sonra odasına giderek Hasan Cemal'le sert bir tartışmaya girdi ve onu 'Cumhuriyet'in İdeolojik Çizgisi'ne müdahale etmekle suçladı. Çoğulcu demokrasiye karşı olan Selçuk, devrimci demokrasiden yana taraf oluyordu.

Bu olayı izleyen dönemlerde, demokrasi anlayışındaki farklılıklar yüzünden kimi zaman telefonda kimi zaman da yüz yüze tartışmalara girdiler. Ancak pek kırıncı olmayan tartışmalardı bunlar.

Cemalistler ve Kemalistler

Düşünce ayrılığı, gazete yönetiminde de ikilik yarattı. Gazetenin 'Kemalist' çizgideki aydın kadrolarını oluşturan Uğur Mumcu, Oktay Akbal ve Ali Sirmen de, İlhan Selçuk'un tarafında saf tuttular.

O dönemde Hasan Cemal ile İlhan Selçuk arasında gazetecilik anlayışı konusunda da ciddi bir farklılık oluştu. Bu farklılık, gazete içindeki bölünmeyi daha da keskinleştirdi.

Hasan Cemal, kendi deyimiyle Cumhuriyet'te bir 'sentez' oluşturmak istiyordu. Bu nedenle, gazetenin geleneksel politikası ile 'neoliberal ve farklı düşünceleri' harmanlamaya çalıştı. Yorum ve haber yelpazesini genişletmek için yeni seslere yer vermeyi denedi.

Gazetenin radikal kanadı, geleneksel yapının değişmesine ayak diremeye başladığında iktidar kavgası, her iki kanat temsilcilerinin de içinde yer aldığı 'Yayın Kurulu'nda devam etti.

Yayın Kurulu bir bakıma, Hasan Cemal ve ekibinin başlattığı değişim çabalarını engellemek için İlhan Selçuk cephesinin baskısıyla oluşturuldu.

Yayın Kurulu, geleneksel yapının elindeki 'Demokles Kılıcı' gibi Hasan Cemal ve ekibinin başının üstünde hep sallandı.

1991 yılının Ağustos ayında Nadir Nadi'nin ölümü, gazete-deki iktidar kavgasını yeniden su yüzüne çıkardı. Gazete, Cumhuriyet çalışanlarının deyimiyle 'Kemalistler ve Cemalistler' olarak ikiye bölündü.

Hasan Cemal, üst yönetimde Yazı İşleri Müdürü Okay Gö-nensin'i de yanına almıştı. Gazetenin hissedarlarından Emine Uşaklıgil'in desteği de bu ekibin arkasındaydı.

1991 yılı sonunda yapılan ve DYP'nin sandıktan yüzde 27'lik oy yüzdesi ile birinci çıktığı genel seçim sonuçları üzerindeki tartışmalar, Cumhuriyet'i yeni bir dönemece soktu. Liberal politikaları savunan Cumhuriyet Yazarı Osman Ulagay'a, İlhan Selçuk cephesinden sert eleştiriler geldi. Özal politikalarını ve TUSİAD'ı savunmakla suçlanıyordu.

'Sentez'i Başaramayınca Ayrıldı

Hasan Cemal, Yayın Kurulu'nda İlhan Selçuk ve arkadaşlarının baskısı ile tasfiyesi istenen liberal çizgideki Ulagay'ın kel-

lemini vermeyince, Cumhuriyet Gazetesi tarihinin en kalabalık istifa olayını yaşadı.

İlhan Selçuk, Uğur Mumcu, Ali Sirmen, Oktay Akbal dört-lüsü, istifa ederek Cumhuriyet'ten ayrıldılar. Mustafa Ekmekçi, Cüneyt Arcayürek ve Hikmet Çetinkaya ile yazı işleri kadrosu-nun bir bölümü de istifa etti.

İstifa dalgası, Ankara Bürosu'nu da vurmuştu. Tuncay Öz-kan, Hakkı Erdem, Işık Kansu, Yasemin Çongar ile Ümit Aslan-bay gibi bazı gazeteciler Hasan Cemal'le çalışmama kararı ala-rak ayrıldılar.

80'li yılların sonunda 120130 binlere vuran tiraj, 50 binin al-tına düştü. Tirajın düşmesinde iç kavgaların yanı sıra istifa ede-rek ayrılanların 'Cumhuriyet okumuyorum, çünkü Cumhuriyet okuruyum' sloganıyla başlattığı kampanya da etkili oldu.

Babîâli'nin Cumhuriyet'le yaşıt kuruluşu, iç kavgalar yü-zünden çökmeye başlamıştı. Hasan Cemal, bir yandan da eko-nomik krizle borca giren gazeteyi ayakta tutmaya çalışıyordu.

Cumhuriyet, o dönemde geleneksel yayın politikasının dı-şına çıktı, İlhan Selçuk ve ekibinin gazetecilik anlayışından fark-lı olarak, daha 'liberal' bir genel yayın politikası güdüldü.

Cumhuriyet'in geleneksel politikasına alışık olan okurların bir bölümü o dönemde gazeteyi boykot ettiler. İç kavga yüzün-den büyük bir kan kaybı yaşayan Babîâli'nin büyük çınarı Cum-huriyet'in çalışanları uzun süre maaş alamadılar.

Hasan Cemal, sentez yaratmaya çalıştığı Cumhuriyet'in ba-şından 1992 yılının başında ayrılarak Sabah Gazetesi'ne geçti.

Sonrasında Okay Gönensin Genel Yayın Müdürlüğü'nü üst-lenerek gazeteyi omuzlamaya çalışsa da, gazetenin 'asıl sahipte-ri' olduğunu iddia eden istifacı kanat, aynı yılın sonunda 'yeni sermaye desteğiyle' gazeteye dönüş yaptı.

Ekol Yaratan Fotoğraf

Hasan Cemal, Sabah Gazetesi'ndeki köşesinde yayımlanan fotoğrafı ile Babîâli'de ekol oluşturdu. Kollarını iki yandan ka-

vuşturarak çektirdiği fotoğrafı ile anılmaya başlandı. Hasan Cemal, bu fotoğrafın öyküsünü şöyle anlatıyor:

"Ben o fotoğrafı 'Tank Sesiyle Uyanmak' adlı kitabımda kullanmak için ektirmiştim. Sabah'a başladığımda o fotoğrafı beğendiler. Fotoğrafı Zafer Mutlu ile Selahattin Duman seçmişti.

O fotoğrafla ilgili ilginç bir olay da var; Mustafa Denizli, Sabah Gazetesi'ne futbol yazıları yazacaktı. 'Ama bir koşulum var, Hasan Cemal gibi bir tane pozumu koyacaksınız' demiş. Sonra bu fotoğraf tarzı, Hasan Cemal pozu olarak kaldı."

1998'de Sabah'tan ayrılan Hasan Cemal, aynı yıl yazar olarak Milliyet Gazetesi'ne geçti ve köşesinde yer alan fotoğrafında hâlâ aynı pozunu kullanıyor.

GÜNERİ CİVAOĞLU

Şair'in 'Polis' Sandığı Gazeteci

İş görüşmesi için geldiği söylenen şık giyimli genci kaçamak ve ürkek bakışlarla süzdü. Çok tedirgin olmuştu.

İçinden, "polis galiba" diye geçirdi.

Akis Dergisi'nin redaktörü Hasan Hüseyin Korkmazgil'in, kapıdan içeri girdiği andan itibaren 'polis' kuşkusuyla izlediği bu gencin adı, Güneri Cıvaoğlu idi.

Derginin Genel Yayın Yönetmeni Kurtul Altuğ ile görüşmeye gelmişti. Gazetecilik yapmak istiyordu.

Altuğ, onu işe almayı kabul etti; ancak, görmesi için bir de Akis Dergisi'nin sahibi ve başyazarı Metin Toker'in odasına çıkardı.

Toker, karşısındaki delikanlıyı biraz süzdükten sonra onu tanımak için art arda sorular sormaya başladı:

"Nişanlı ya da evli misin?"

"Hayır efendim."

"Evlenmeyi düşünüyor musun?"

"Hayır..."

"Gazeteciliği seviyor musun?"

"Çok seviyorum."

"Bak, ben bir gazeteci olarak iki üniversite bitirdim, sen de bitirecek misin?"

"Bitireceğim."

"İki üniversite bitir... Bu gazetecilik mesleği bana her şeyi verdi. Eğer sen gazeteciliğe her şeyini verirsen, o da sana maddi ve manevi olarak her şeyini verir. Fakat kendini ve bütün saatlerini gazeteciliğe göre ayarlamalısın."

Cıvaoglu, nasihatlerle dolu bu görüşme sonrasında işe ka bul edildi. 21 yaşındaki Cıvaoglu, Akis Dergisi'ne başladığını, 1960 yılının sonlarıydı ve henüz Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin birinci sınıfında okuyordu.

Akis, o dönemde Türk basınının en önemli haber dergilerinden biriydi. Derginin sahibi Metin Toker, İsmet İnönü'nün damadı olduğu için sol hareketin nabızı Akis'te atardı.

Cıvaoglu'nun lise yıllarından beri politikaya ciddi bir ilgisi vardı. Dönemin tanınmış siyasetçilerinden CHP'li Hıfzı Oğuzbekata'nın kızı Yüksel'le nişanlanmıştı.

Kimi akşam onlara gider ve babası ile politik sohbetler ederdi. O sohbetlerde politika ile harmanlandı. Hıfzı Bey'in takip ettiği Akis Dergisi'ni de o zaman fark etti.

Cıvaoglu'nun bankacılık yapan babası Sait Bey ile annesi Melahat Hanım ise sıkı birer DP taraftarıydı. Hatta anne ve babasının nişan yüzüklerini de, dönemin Türkiye İş Bankası Genel Müdürü Celal Bayar takmıştı.

Evde de politika ile büyümüştü; ama, o, ailesinin aksine kendisini daha çok sola ve CHP'ye yakın hissediyordu.

Akis Dergisi'ne başlamadan önce gazeteciliğe ilk olarak CHP'nin ünlü isimlerinden Kasım Gülek'in sahibi olduğu Tanin Gazetesi'nde başlamıştı.

Ankara'da Atatürk Bulvarı üzerinde bulunan Tanin, Doğan Kasaroğlu ve Necdet Onur adlı gazetecilerin de çalıştığı bir gazeteydi.

Burada kısa bir süre stajyer muhabir olarak çalışmıştı; ancak, orada biraz hevesi törpülenmişti. Maaş almadığı gibi yol ve yemek parasını da kendi cebinden karşılamak zorunda kalması, onda hayal kırıklığı yaratmıştı. Bunun üzerine kısa bir süre sonra Tanin'den istifa etmişti.

Birkaç aylık aradan sonra içindeki tutku yeniden alevlenmiş ve Akis muhabiri Atilla Bartınlioğlu'nun referansı ile dergiye başlayarak, yeniden gazetecilik macerasına atılmıştı.

Cıvaoğlu, Akis Dergisi'nde, kendisinden 'polis' kuşkusuyla çıkın ve sonraki yıllarda ünlü bir şair olarak tanınacak olan Hasan Hüseyin Korkmazgil'le bir süre aynı odayı paylaştı.

Korkmazgil, çok başarılı bir redaktördü. Neredeyse dergi-deki bütün yazılar onun elinden geçirdi. Yazı ve haberleri Akis Dili'ne çevirirdi.

1960'ların hareketli politik atmosferinde Marksist bir çizgi- de duran ve hapisten yeni çıkan Korkmazgil, hep polis takibi korkusuyla yaşıyordu.

Bir süre sonra, artık yakından tanıdığı iş arkadaşının polis olmadığından emin olan Korkmazgil, bu paranoyasını Cıvaoğlu'na gülererek anlattı. Hatta, Cıvaoğlu ile rakı içip sıkı dostluk etti.

Cıvaoğlu, o yıllarda kendisi gibi delikanlı olan Deniz Baykal'la da Akis Dergisi'nde tanıştı. Baykal, Mülkiyeliydi ve Dış Haberler'de yazıyordu. Dostlukları burada başladı.

Kim Bu Beyefendi?

Akis'te politika muhabirliğinin yanı sıra değişik alanlarda da çalışarak siyaset kurumunu ve devleti tanıdı. Türkiye Cumhuriyeti'nin 'İkinci Adamı' İsmet İnönü ile de Akis'te çalışırken tanışma fırsatı elde etti.

Bir gün CHP Genel Sekreter Yardımcısı Cihat Baban'ın yanına gitmişti. O sırada içeriye Genel Başkan İnönü girdi:

"Haydi Cihat, Parti Meclisi toplanıyor."

Baban ve Cıvaoğlu saygıyla ayağa kalktı:

"Geliyorum efendim..."

İnönü, Genel Sekreterinin yanında oturan gence dikkatle baktı. Nazik bir üslupla başını Baban'a doğru çevirerek:

"Beyefendi kim? Lütfen beni tanıştır."

"Yabancı değil paşam, Akis Dergisi'nden Güneri Cıvaoğlu... Metin'le beraber çalışıyor."

İsmet Paşa, gerçek bir beyefendiydi. Hemen yanına giderek genç gazetecinin elini sıktı:

"Çok memnun oldum."

İsmet Paşa'nın üniversite öğrencisi genç bir gazeteciye önem verip 'beyefendi' diye hitap etmesi, Cıvaoglu'nun bu devlet adamına olan hayranlığını daha da artırmıştı.

Orgeneral Maaşı Alıyordu

Cıvaoglu, gazeteciliğinin ilk yıllarında ekonomik sıkıntı çekmedi. Kendi deyimiyle "burjuva bir ailenin çocuğu" olması ona önemli bir avantaj sağlasa da, tek başına ayakta kalmaya çalıştı.

Bunda başarılı da oldu. Akis'teki işini sürdürürken Donanma Vakfı'nın 'Derya' adlı dergisinde de Yazı İşleri Müdürlüğü yapmaya başladı.

Her sabah 05.00'te kalkıyor, gece en geç saat 22.00'de külçe gibi yatağa yığılıyordu. Yaptığı hesaba göre, eline, o zamanki rakamla orgeneral rütbesindeki bir subayın maaşı kadar para geçiyordu. Cıvaoglu, o yılları şöyle anlatıyor:

"Akis, Türk siyasetinin nabzını ve temposunu elinde tutardı. Bizim zorluğumuz şuydu; İsmet Paşa gibi düşünmek zorundaydık. O gazetede, geçmişi ve ufku görmek durumundaydınız. İstihbaratınız da sağlam olmak zorundaydı. Yanlış yazdığınızda, bütün haber doğru olsa dahi size güvenilmezdi.

Mesela, konuştuğum bir bakan, Hacettepe Üniversitesi'nin kesinlikle açılmayacağını söylemişti. Hacettepe Üniversitesi'nin açılıp açılmayacağı büyük bir polemik konusuydu o sırada. Klasik üniversitelerin dışında bir üniversite kuruluyordu.

Bakanın bana söylediklerinin aksine, 'Üniversite açılacak' diye yazdım. Gazeteciler, 'Atıyorsun' dediler ama okul açıldı; çünkü, Metin Toker, üniversite için izin verildiğini öğrenip bana söylemişti.

Teoman Erel, Dünya Gazetesi'ndeydi. Ben, her akşam Dünya'ya giderdim. Zeki Sözer, gazetenin Ankara Temsilcisiydi. Sermet Çağan ve Bekir Çiftçi de oradaydı. Akşamları orada konyak

içer ve edebiyat konuşurduk. Ankara Sanat Tiyatrosu'na gider oyun izlerdik. Bazen de barında otururduk. Meydan Sahnesi'ne ya da Küçük Sahne'ye de giderdik. Sergilere ve davetlere katıldık. Çok yoğun ve geniş bir çevremiz vardı. Biz Teoman Erel ile çok yakın arkadaştık. Onu sonra Akis'e kazandık.

Akis'te çok önemli olaylara tanıklık ettim. O yıllarda, Sınırlı Kıbrıs Harekâtı, İsmet Paşa'nın düşürülüşü, Adalet Partisi'nde Süleyman Demirel'in birden ortaya çıkışı gibi tarihî olayları gördüm.

Hatta Demirel'in bürosuna gitmiştik. 3035 yaşlarında genç bir mühendisti. Kongreyi ne kadar oy farkıyla kazanacağını bile söylemişti bize."

Demirel Şapkasını Unutup Gitmiş

Cıvaoglu, 1962 yılının Ekim ayında yaşanan Adalet Partisi (AP) baskınına da tanık oldu. 27 Mayıs Devrim Derneği taraftan gençler, Kızılay'da bulunan AP Genel Merkezi önünde gösteriler yaparak parti binasını bastılar.

Yüzlerce kişinin oluşturduğu öfkeli kalabalık parti binasını kuşatmış, hatta 'AP Genel Merkezi' yazılı metal levha bile göstericiler tarafından kâğıt gibi yırtılmıştı.

Öfke seli karşısında paniğe kapılan Genel Başkan Yardımcısı ve Genel İdare Kurulu Üyesi Süleyman Demirel, binanın arka tarafından gizlice kaçmak zorunda kalmıştı.

Kaçarken yıllar sonra siyasi simge haline gelecek olan şapkasını da odasında unutmuştu. Bu bölümü Cıvaoglu'nun sözlerinden aktarıyoruz:

"Süleyman Demirel için hep şapkasını alıp gittiği söylenir. O olay öyle değil. Ben de gösteriler sırasında oradaydım. Göstericiler, partinin etrafını sarmışlardı. Partidekiler içeride hapis kalmışlardı.

Süleyman Demirel orada şapkasını bırakarak, unutarak gitti. Bu hikâyeye 'Demirel şapkasını aldı ve gitti' diye anlatılır. Oysa yanlış, şapkasını orada bırakmıştır.

Göstericiler Adalet Gazetesi'ne de gitmişlerdi. Büyük bir heyecan vardı. Ben orada gazeteci olarak bulunuyordum, ama bir yandan da protestocularla sempatik ilişkim vardı. Fakat ben, bu tür mütecaviz olayların içinde olmadım.

Sonra Akis Dergisi kapanınca, yakın bir dostluk kurduğum Kurtul Altuğ'la birlikte Yeni İstanbul Gazetesi'ne geçtim. Altuğ, Ankara Temsilcisi, ben de Meclis muhabiri olmuştum.

Yeni İstanbul, sağcı bir gazeteydi. 60'lı yılların ortalarında Meclis'te de olaylar olurdu. Bazı milletvekilleri kaçırılır, barajı götürülürdü. Meclis'te silahlar çekilir, milletvekilleri dövülürdü. Daha çok AP milletvekilleri dövülürdü.

Gazeteye Pencereden Girdi

Bir kere şöyle enteresan bir olay olmuştu. Yeni İstanbul Gazetesi Gökhan Evliyaoğlu'na bağlıydı. Çok uç başyazılar yazıyordu. Gazete, sağ camiada çok satıyordu.

Bir gün orası da göstericiler tarafından basıldı. Bodrum katında bir bürosu vardı. Göstericiler içeri girdi. Ben de, bu olayı yine gazeteci olarak takip ediyordum. Fakat kapıdan giriş çok zordu. Pencereden atlayıp içeri girdim. Baktım teleksler, daktilolar kırılmış ve yere atılmış. Kâğıtlar yerde... Ortalık darmadağın.

Yanımdaki foto muhabirine büronun fotoğraflarını çektirdim. Sonra aynı olay bir daha oldu ve ben yine büroya pencereden girdim.

Yeni İstanbul Gazetesi'ne işi teslim almaya gittiğimizde bu olayı hatırladım tabii. Gazetenin sahibi Kemal Uzan'dı. Yeni tanıyoruz onunla. Ben büroya bakıp hafifçe gülümsemişim. Kemal Bey, zeki bir insandı:

'Niye gülümsüyorsunuz?' diye sordu.

Yine gülümsedim ve öyle yere baktım.

Çok kibar bir üslupla 'Lütfen söyle' dedi.

Ben de olayı anlattıktan sonra 'İlk defa Yeni İstanbul'a kapısından giriyorum' dedim.

O tarihlerde kapıdan girmek zordu. Hatta oradaki gazetecilere 'kuyruk' deniliyordu. Gazeteciler Cemiyeti onları ihraç etmişti.

Kısa bir süre sonra Oktay Verel Yeni İstanbul Gazetesi'nin başından ayrılınca, bizi İstanbul'a çağırdılar. Kurtul Altuğ ile İstanbul'a gittik. Altuğ, Genel Yayın Yönetmeni, ben de Yazı İşleri Müdürü oldum."

Kitabının Parasıyla Araba Aldı

Altuğ, o dönemde Celal Bayar ile bir röportaj yapıp manşetini yayımladı. Bu manşet büyük gürültü koparmıştı. Bayar ile İnönü arasındaki buzların eriyeceği mesajını veriyordu. Altuğ, röportajın etkisini görünce Bayar ile İnönü'yü bir araya getirmek için çabalamaya başladı, ama ince siyaset buna izin vermedi.

Cıvaoglu ve Altuğ, 1969 yılında Uzan'la anlaşmazlığa düştükten sonra istifaya edildiler.

Cıvaoglu, o yıllarda kendisini 'Avrupa Sosyalisti' olarak tanımlayan bir gazeteciydi. İsveç tarzı bir sosyalizm anlayışını savunuyordu. Sosyalizmin, insanın değerini merkeze alan yönünü fazlasıyla benimsiyordu; ama, o yıllarda bu ideolojinin ekonomipolitliğini yeterince bildiği söylenemezdi.

Çevresindekilere sosyalizmin ekonomik programları hakkında yeterince bilgi veremiyor ve bu konuda vicdani bir kanaatle de konuşmıyordu.

Hukuk Fakültesi mezunu olarak ekonomik teorileri bilimsel olarak öğrenebilmek için Strassbourg'a doktora yapmaya gitti. Ortak Pazar'dan da eğitim bursu kazanmıştı.

Neredeyse 10 yılını verdiği mesleğini yapmayı Fransa'da da sürdürdü. Akitli olarak TRT'nin Strassbourg temsilciğini üstlendi.

Doktorasını yaparken, Avrupa'dan ve Fransa'dan radyo ve televizyon haberleri veriyordu. Zaten TRT'ye pek yabancı değildi. Avrupa'ya gelmeden bir süre önce yayına yeni başlayan TRT'de spikerlik bile yapmıştı.

1968 yılındaki spikerlik sınavından başarı ile geçmiş ve yakın dostu Teoman Erel'le dönüşümlü olarak haber sunmuştu.

Strassbourg'da, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu tarafından bastırılan 'İnsan Hakları' konusunda İngilizceFransızca ve Almanca olarak kaleme alınan kitabı Türkçe'ye çevirdi. Çeviri den kazandığı para ile Fransa'da kendisine küçük bir Volkswagen otomobil satın aldı.

12 Mart 1971 Muhtırası sonrasında işbaşına gelen Nihat Erim Hükümeti döneminde, adı Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü için geçti. Erim'in başdanışmanı olan Kurtul Altuğ, Başbakan'la, onun bu göreve getirilmesi için anlaşmıştı.

30 yaşını aşmasına karşın askerlik yapmadığı için bu görev getirilemedi. Zaten gazetelerde de askerliğini yapmayan Cıvaoglu'nun genel müdürlüğe atanmasının yanlış olacağına ilişkin haberler çıkıyordu. O da 'evet' dememişti zaten.

1972'de doktorasını tamamlayıp Türkiye'ye döndüğünde, artık kendisini 'liberal' olarak tanımlıyordu. Ülkesine de iki dil bilen bir gazeteci olarak dönmüştü. İngilizce bilgisinin üzerine Fransızca'yı da eklemişti.

Aynı yıl askere gitti. Askerliğini, İstanbul Kâğıthane'deki İstihkâm Okulu'nda yedek subay olarak yaptı.

Erken Gelmenin Ödülü

1973 yılının sonunda mesleki kariyerinin tepe noktalarından birine erişeceği Tercüman Gazetesi'ne 'Dış Haberler Sekreteri' olarak başladı.

Tercüman'da kısa bir süre içinde yükselerek, 'Haber Müdürlüğü'ne getirildi. Yazı İşleri ile etkin bir ilişki içindeydi ve haftada bir gün de yazı yazıyordu.

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın yapıldığı 1974 yılının Temmuz ayında sabahın erken saatlerinde gazeteye gelerek, Ada'ya yapılan çıkarmayla ilgili bir yazı yazdı. Tercüman, harekât nedeniyle yıldırım baskı yaptığı için erken gelen yazı gazeteye girdi.

Yıldırım baskı piyasaya çıktığında, Tercüman'da yalnızca Güneri Cıvaoğlu'nun yazısı vardı. Gazetenin diğer yazarları daha geç bir saatte büroya geldikleri için yıldırım baskıya yetişememişlerdi.

Cıvaoğlu'nun, sığağı sığağına harekâtı yazarak yıldırım baskıya sokması, Tercüman Gazetesi'nin sahibi Kemal Ilıcak'ın hoşuna gitmişti. O olayın ardından Ilıcak, Cıvaoğlu'ndan her gün yazı yazmasını istedi. Gerçek anlamda o günden sonra köşesi olan bir yazar oldu.

Tercüman, Babiâli'nin milliyetçi ve sağ çizgideki en önemli gazetesiydi. Cıvaoğlu, liberal çizgideki yazı ve görüşleri ile gazetenin muhafazakâr yapısında 'hatırı sayılır' izler bıraktı.

Gazetenin geleneksel yapısının dışına çıkarak liberalizmi savundu. Liberal yazıları, onu Genel Koordinatörlüğü taşıdı. Birkaç ay sonra Genel Yayın Müdürlüğü'ne atandığında 1976 yılına gelinmişti.

Fincancı Katırları Ürktü

Yönetime gelince, gazetenin genel yayın politikasını yeniden şekillendirmeye başladı. Gazeteye liberalizm damgasını vururken, Türk basınında ilk kez okura gazetenin içinde verilen ciddi bir ekonomi ilavesi çıkardı. Kemikleşmiş okur kitlesinin sevdiği folklorik ve geleneksel köşelere ise hiç dokunmadı.

Yayın politikasındaki yeni liberal çizgi, gazetenin tirajını ve net kârını olumlu yönde etkilemişti. Tiraj, 500 bini aşmıştı. Tercüman, yılda 78 milyon dolar kâr ediyordu. Gazetenin reklam gelirleri de yükselmişti. Hatta bazen, gazetenin ilan sayfalarına, 'yer olmadığı gerekçesiyle 15 gün ilan alamıyoruz' duyurusunun bile konduğu olurdu.

Gazetenin kadrosunu genişletmek için harekete geçti. Hasan Celal Güzel ve Emre Gönensay gibi isimlere yazı yazdırma-ya başladı. Kadroyu daha da genişletmek ve farklı görüşlere yer vermek istiyordu. Amacı, gazetede 'Türkiye Orkestrası' yarat-

maktı; ama, bu girişiminden birileri rahatsız olmaya, fincanı katırları da ürkmeye başlamıştı.

Gazete üzerindeki ağırlığı, Nazlı Ilıcak'ı da rahatsız ediyordu. O da, yönetime ağırlığını koymak için harekete geçmişti. Kemal Ilıcak'la aralarındaki anlayış ve düşünüş farklılığı yüzünden başlayan kişilik sürtüşmesinin kötü bir şekilde sonuçlanması için gazeteden ayrılmak zorunda kaldı. 1981 yılının Ekim ayında Tercüman'a veda etti.

Güneş Gazetesi'ni Kurdu

Cıvaoğlu, Babiâli'de tartışılmaz bir ağırlığı bulunan, karizma sahibi bir gazeteci olmuştu. Ağırlığı, Genel Yayın Müdürlüğü'nün ötesine geçiyordu. İyi de para kazanmıştı. Artık kendi gazetesini çıkarmanın zamanı gelmişti.

1981 Ekimi'nde, sonradan Türkiye'nin en büyük gazetelelerinden biri haline gelecek olan Güneş Gazetesi'ni çıkarmaya karar verdi. Bu dönemi Cıvaoğlu anlatıyor:

"Güneş Gazetesi'ni ben kurdum. Yüzde 35 hisse ile en büyük hissedarı bendim. Yüzde 32.5'luk iki hisse ise Ömer Çavuşoğlu ve Ahmet Kozanoğlu adlı iki ortağımıza aitti. Sonra bu hisselerin küçük bir miktarını başka ortaklara verdik.

Ekim ayında sadece bir tükênmez kalemle yola çıktık. Birkaç ay içinde 11 tane bina dikildi. Hiç unutmuyorum; ben ilk üç ay gazetede yatıp kalktım. İlk gece sabaha kadar çalışmıştık; çünkü, bazı yerlerde sabote edileceğimizi öğrenmiştik.

Ben o sırada Dünya Gazetesi'nin sahibi Nezih Demirkent ve Son Havadis Gazetesi'nin sahibi Mustafa Özkan ile gizlice anlaşmıştım. Eğer bir aksilik olursa, gazete onların tesislerinde basılacaktı.

Gazeteyi, 19 Şubat 1982 yılında çıkardık. Güneş'in Murahhas Üyesi, Genel Yayın Müdürü ve Başyazarıydım. Türkiye'nin en iyi üç gazetecisinden biri mutlaka bizdeydi.

Bedri Koraman, Çetin Altan, Refik Erduran, İsmail Cem, Uğur Dündar, Altemur Kılıç, Necati Doğru, Umur Talu, Zeynep Atıkkın Güneş'te yazıyordu. Melih Aşık, ilk kez köşe yazmaya bizde başladı. Teoman Orberk Yazı İşleri Müdürümüzdü. Spor, Necmi Tanyolaç'a bağlıydı. Ankara Temsilcimiz de Cüneyt Arayürek'ti.

Rekor Transfer Ücretleri Verdi

Güneş Gazetesi'ni kurarken, çağırdığımız gazetecilere büyük transfer ücretleri ödedik. Babiâli'den bize gelenler çok para kazandılar. Patronlar da, gazetelerinde kalanlar için ücretleri yeniden gözden geçirmek zorunda kaldılar.

Ama bu harcamaların akla estiği gibi ve ölçüsüz yapıldığı sanılmasın. Bu transfer ücretlerini öderken şöyle bir hesap yapmıştım; çağırdığımız gazeteciye öyle bir transfer ücreti verecektik ki, işsiz kaldığı takdirde, elindeki bu paranın banka faizinin getirisiyle maaşının yaklaşık üçte ikisi kadar bir gelir elde edebilecekti.

Vicdanen, bu gazetecilerin eşlerinin ve çocuklarının zarara girmemesi için böyle bir yol izlemiştik. Yani transfer ücretlerini kişilerin parlaklığına göre değil, bu kritere göre belirlemiştik.

Gazete, okurlar tarafından çok tutuldu. Güneş, beğenilmiş ve yayın dünyasında ciddi bir yere sahip olmuştu. Sonraki dönemde benim pek katılmadığım ama bazı haberler ve yayınlarının yanı sıra ortaklarımın ticari ilişkileri nedeniyle zorlanma yarattığı bir 'Karamahmet Olayı' yaşandı.

'Libya Krizi' ile Irakİran savaşı nedeniyle patlak veren ve Irak'taki yatırımları zora sokan 'Irak Krizi' çıktı. Sonra Banker Kastelli kaçınca ortakların bankaları da battı. Bu olaylar doğal olarak Güneş'i etkiledi.

Biz her şeye rağmen 'Güneş Pazarlama'yı kurup gelir dengesini sağladık; ama, sonra ortaklar arasında ihtilafa düğüldü. Bu ihtilaf sonrası gazeteyi Mehmet Ali Yılmaz'a devrettik.

Çocuğun Ölüyor Gel

Ben beşaltı ay daha gazetenin Genel Yayın Müdürlüğü'nü sürdürdüm. Sonra Mehmet Ali Yılmaz'la da yollarımız ayrıldı; çünkü, gazeteye hâkim olmak istiyordu. Onun önünün açılması gerekiyordu. Ben de ayrıldım.

O sırada Erol Simavi ile bir gazete çıkarmayı düşündük. 'Türkiye Tribün' adını vereceğimiz ve benim de ortağı olacağım bu gazetenin en büyük hissedarı, oğul Sedat Simavi olacaktı.

Yeni gazetenin basılması için Güneş'in çıktığı eski binayı kiralayacaktım ki, Mehmet Ali Yılmaz haber gönderdi.

'Ya bu gazeteyi çıkar ya da çocuğun ölüyor' dedi.

Güneş Gazetesi batıyordu. 'Güneş battı' dedirtmek istemiyordum. O gece Mehmet Ali Yılmaz'la buluşup konuştum. 78 ay uzak kaldığım Güneş'in başına Genel Yayın Müdürü ve Başyazar olarak yeniden döndüm.

Döndükten 40 gün sonra Güneş Gazetesi'nin tirajını yeniden 450500 bine ulaştırmayı başardım. Hatta Mehmet Ali Yılmaz, tirajı bu kadar yükselttiğim için bana armağan olarak son model bir Mercedes aldı. 1985 model bu Mercedes'i hâlâ muhafaza ederim.

Güneş'i ilk çıkardığımızda da, gazete yönetim kurulu bana 78 model bir Jaguar marka otomobil armağan etmişti. Bugün oturduğum evi de primlerimle almıştım.

Güneş'e ikinci gelişimde yönetimde yaklaşık bir yıl kaldım. Sonra Özal'ın kızı Zeynep'e armağan edilen Jaguar otomobili haber yapıp manşete çektik. Bu olayı biz patlattık. Bu haberden sonra Güneş'ten ayrıldım.

Bana bunu söylemedi ama Mehmet Ali Yılmaz'ın üzerinde baskı kurulmuştu. Kendisiyle dostça ayrıldık. Çirkin bir olay yaşamadan yolumuzu ayırdık."

İstakoz Yarışı Düzenlemedim

Çok genç yaşlarda Babiâli'de kariyer ve ün sahibi olan, hat-
lı gazete patronluğu yapan Güneri Cıvaoğlu, birçok meslektaş-
ının tersine daha lüks bir yaşam sürüyordu.

Altındaki Jaguar ve Mercedes otomobilleri, Babiâli'deki
üst düzey gazetecilerin bile dilindeydi. Lüks yaşamı göze ba-
lıyordu.

Hakkında bir de iddia ortaya atılmıştı, iddiaya göre, o ka-
dar çok parası vardı ki, istakoz yarışları düzenleyerek kumar bi-
le oynuyordu. Yıllardır dilden dile dolaşan bu iddiayı Güneri
Cıvaoğlu şöyle yanıtlıyor:

"Öyle iddia edildiği gibi istakoz yarışı filan olmadı. Bu ola-
yın aslı şöyledir: Biz, Çetin Altan'ı Güneş'e transfer edince, ken-
disiyle İzmir'e gittik.

Bir gece karşılıklı içki içerken bana, 'Ya, kendine bir hastalık
uydur sen. Ne bileyim kötü bir şey uydur hakkında' dedi.

Şaşıracak, 'Niye?' diye sordum.

O da, şunları söyledi:

'41 yaşında, fiziği düzgün, medeni, tahsilli, bu yaşta patron
oldu, gazetesini tutturdu, olanakları var' derler. Karşı cins tara-
fından da beğenilen bir adamsın. Ben nazara çok inanırım. Bu
bir elektrik yüklemesidir. Senden bahseden, 'iyi hoş da canım...
adamın bir ayağı çukurda, hasta desinler. Kendinde acınacak bir
şey bul, teselli olsunlar.'

Ben de, 'Teselli olmasalar ne olur?' deyince, önümüzdeki ısı-
takozları göstererek, 'Şu önümüzdeki istakozu dillerine dolar-
lar' dedi.

'Ne var istakozda?' diye sordum.

O da, 'Benim içkimde ne var? Sosyalist içki içer mi? diye yıl-
larca benim içkimi dillerine doladılar' dedi.

Yıllar geçti... Deniz kenarında oturup yemek yiyorsunuz;
orada da böcek veya istakoz geliyor. Bu, benim ismini de bildi-
ğim biriki kişi tarafından çıkarıldı. Bana 'doğru mu?' diye soran-

lara, 'Doğru, istakozun üzerine bir de karides koyardım' dedim, onlar da mahcup olurlardı. Güler geçerdik.

Gazeteci olunca, bir eğlenceye ayırdığınız süre çok kısa olabiliyor. O zamanı nefes alarak geçirmeye çalışıyorsunuz ve anı yoğun bir şekilde geçirmek istiyorsunuz. Yoğun olan bir şey, biraz da rafine olunca dikkat çekiyor.

Gazete sahiplerinin rahat bir hayat sürmeleri doğal karşılıyor da, gazetecilerin kendi içlerinden birinin iyi bir hayat sürmesi derhal dikkat çekiyor. Simaviler'in hayatlarına bakıldığında benimki, adı bile edilmemesi gereken bir şeydir."

Sigara Paketini Koyup Köşe İstedi

Cıvaoglu, 1986 yılında Sabah Gazetesi'nin patronu Dinç Bilgin ve Genel Yayın Yönetmeni Zafer Mutlu ile buluştu. Sabah'a köşe yazarı olarak gelmesini istiyorlardı.

Sabah'a başlamak için köşe yazılarının birinci sayfadan anons edilmesi şartını öne sürdü. Hatta, bir sigara paketini Bilgin ve Mutlu'nun önüne koyarak, "Köşem, birinci sayfadan bu büyüklükte verilecek" dedi.

Anlaşmayla sonuçlanan bu görüşmenin ardından 10 yılını geçireceği Sabah Gazetesi'ne köşe yazarı olarak başladı. Sabah Gazetesi'ndeki yazıları okuyucular tarafından beğenildi. Cıvaoglu, yazılarının okurlar tarafından bu kadar çok tutulmasını, "okuyucu ile aramdaki büyü tuttu" diyerek açıklıyordu.

1991 yılında Show TV'nin kuruculuğunu ve Genel Müdürlüğünü üstlendi. Öykünün bu bölümünü Cıvaoglu şöyle anlatıyor:

"Show TV'de bana çok iyi olanaklar sağlandı. Buradaki çalışmalarımı, bana sağlanan bütün olanakların tam vergisini ödeyerek ve bu şartı öne sürerek gerçekleştirmişimdir. Medya dünyasında en büyük vergiyi ödeyenlerden biriyim.

Show TV kurulur kurulmaz birinci oldu. İlk 10 ayda 56 milyon dolar kâr yaptı. Show'da iken Sabah'taki yazılarımin sayısı-

11 haftada üç güne düşürmüştüm. ATV kurulunca, yorumcu ve programcı olarak oraya geçtim. Sabah'taki yazılarımı da yeni-
len haftada altı güne çıkardım:

Yeni bir açılım yapmak istedim ve Milliyet Gazetesi'ne geç-
tim. Aydın Doğan ile daha öncesinden bir diyalogumuz vardı ve
bu diyalog sürüyordu.

Kendisiyle çok düzeyli bir ilişkimiz olmuştur. Bir süre son-
ra başyazar olmak üzere Milliyet'e gelmiştim. Dışarıdan başya-
zar olarak gelmek doğru değildi. Herkesin içine sindirmesi la-
zımdı.

Aydın Bey'in de ihtiyatlı bir üslubu vardır. Yapamayacağın-
dan fazlasını söz vermez; bu yüzden de güven vericidir zaten.
Ben de bu sorumluluğu birden almak istememiştim.

Bir yıl sonra başyazar oldum. Kanal D'de 'Durum' progra-
mını yaptım. Nûmber One FM'de de yorum yapıyorum. Bahçe-
şehir Üniversitesi'nde de ders veriyorum. Buradan aldığımız
para ile öğrencilere burs sağlıyoruz."

Cıvaoglu, halen Milliyet Gazetesi'nde yazıyor.

BEKİR COŞKUN

Pavyonda Kanun Çalan Talebe

Bekir, peşinden koştığı topunu yakalayamadı. Zıplayarak yuvarlanan turuncu top, tel örgüyü aşarak taşlı arazinin üzerine de durdu.

Tellerin önünde durduğunda nefes nefese kalmıştı. Çocuk yüzünde telaş vardı. Dudaklarını bükerek, birkaç adım ötesinde duran topa doğru umutsuzca baktı.

Tel örgünün arkasına geçemezdi; çünkü, top mayın tarlasına kaçmıştı.

Mayın tarlası, oturdukları evin önünden geçiyordu. Bekir, haftalar boyunca kız kardeşi Suat'la birlikte evden çıkıp tellerin arkasında kalan topunu seyretti.

En değerli 'oyuncağı' ölüm tarlasında duruyordu. Oraya geçip topunu alamayacağını ise çok iyi öğrenmişti.

Bazı geceler patlama sesleriyle uyanırdı. Otlamak için karşıya geçen bir koyun ya da ineğin mayınlara basarak ölmesiyle sonuçlanan patlamalardı bunlar. Bazen de patlamaya, yolunu şaşıran bir eşek neden olurdu.

Kimi zaman kaçakçılar, Suriye'ye geçmek için önden hayvan sürülerini mayın tarlalarına sokarlar ve gecenin sessizliği patlama sesleriyle yırtılırdı. Böyle anlarda kalbi büyük bir korkuyla çarpardı. Ölüm tarlasını geçmek isteyen bir adamın da mayına basınca ayağının koptuğunu söylemişlerdi ona.

Bu yüzden tel örgülerden uzak durması gerektiğini sürekli beslenen bir korkuyla kavrardı. Topu ise hep tel örgülerin ardında kaldı...

Ürkiye sınırındaki Ceylanpınar, 1940'lı yılların sonunda kerem evleri ve mütevazı tren istasyonu ile Urfa'nın küçük bir nahiyesiydi. Bekir'in babası Zeki Coşkun, burada nahiye müdürü olarak görev yapıyordu.

Bekir'in annesi Edibe Hanım, geçirdiği hastalık yüzünden, henüz dört buçuk yaşındayken ölmüştü.

Çocukları küçük yaşta öksüz kalınca babası bir süre sonra yeniden evlendi. Yeni anneleri Saadet Hanım, kız kardeşiyle kendisine hep gerçek bir anne gibi sevgi ve şefkatle davrandı.

Nahiye Müdürü Zeki Bey, koyu bir Atatürkçüydü. İsmet Paşa hayranıydı. DP'nin iktidara geldiği 1950 yılından sonra bu zorluğu yüzünden hep sürgün yedi.

Sık sık görev yeri değiştiriliyor ve ücra nahiyelelere sürgün ediliyordu. Sürgünler arttıkça ailesinin perişan olduğunu gören Zeki Bey, çocuklarını Bozova'daki erkek kardeşinin yanına gönderdi.

Bekir'in amcası Osman Bey, babasının tersine sıkı bir DP'liydi. Bozova'nın DP İlçe Başkanıydı, ilkokulu amcasının yanında bulırdı.

Babası, bir süre sonra hükümetin emriyle kızağa çekilerek merkeze alındı. Zeki Bey, vilayetteki görevine müdür olarak devam etmeye başladı.

Bekir, yıllar sonra doğduğu kente dönmüştü. Urfa'nın Kara Meydan semtindeki kara kapılı bir evde doğduğu söylenmişti ona. Kendisini dünyaya getiren ebenin adı da 'Kara Emine' idi.

9 Kasım'ı 10 Kasım'a bağlayan yaşlı bir gecede doğduğu için yaş günleri hep yas havasında geçti. Kendi ifadesiyle bütün yaş günlerini "Atatürk'ün sevdiği şarkıları dinleyerek" geçirdi.

Ortaokul ve liseyi Urfa'da okudu. Urfa Lisesi'nde okuduğu yıllarda şiire merak sarmıştı.

1960'lı yılların başında Kıbrıs'ta yaşanan gelişmeler Türkiye'nin her köşesinde yankı buldu. Rumlar'ın Türkler'e dönük baskı ve kıyımları Anadolu'nun dört bir köşesinde öfkeyle karşılanıyordu.

Liseli Bekir, bu duyarlılığını şiire döktü. Şiirini yayımlanması için "Urfa'nın Sesi" adlı yerel gazeteğe götürdü. Şiir, gazetede ismi konularak yayımlanmıştı. Şiirinde Türkiye'yi koyunla Kıbrıs'ı da onun yavrusu olan küçük bir kuzuya benzetiyordu.

Babası, lirik üslupla işlenen bu şiiri gördüğünde ona gülümseyerek, "Fareden olan torbayı deler" demişti.

Hayali Pilot Olmaklı

Lise dönemi, Bekir'in kişiliğini oluşturan temel değerlerin oturmaya başladığı asıl yıllar oldu. Her Urfalı gibi onların da evinde bir müzik aleti vardı. Kanun çalmayı öğrendi. Hatta, Urfa Lisesi'nin müzik grubuna girerek, okuldaki konserlere katıldı.

Kanunun telleri ile yakın bir gönül bağı kurmuştu. Duyarlılığın gerisindeki lirik üslubunu, kalemde önce kanunla işleyerek geliştirdi. Feodal koşulların ve Urfa'nın kendine özgü doğasının kazandırdığı duyarlılığını kanunıyla ifade etmeye çalıştı.

Lisedeki en büyük hayali ise pilot olmaklı. Hayalini gerçekleştirmek için Ankara'da Hava Harp Okulu'nun sınavlarına girdi, ama kazanamadı. Bir daha da bu tutkunun peşinden gitmedi.'

Delikanlılığın en güzel günlerindeydi. Urfa'dan ayrılmak ve kendi yazgısını biçimlendirmek için çocukluğunun kentine veda etmeye karar verdi. Üniversite sınavlarına girmek için Ankara'ya gidecekti.

Annesi Saadet Hanım, küçük tahta bavulunu hazırlamıştı. O ise bir daha dönmek ve yeni bir hayata başlamak üzere ayrılıyordu. Kanunu, ailesine sezdirmeden otobüs garajına bırakmıştı. Anne ve babasıyla vedalaştıktan sonra tahta bavulu ve kanunuyla birlikte önce İstanbul'a doğru yola çıktı.

İstanbul'a inince, soluğu Beyoğlu'nda aldı. Üniversiteye başlayana kadar müzisyenlik yapmak istiyordu. Müzisyenlerin müdavimi olduğu Parmakkapı Sokak'taki Galasataray Lokali'ne gitti. Orada kendini tanıttı ve müzisyenlik yapmak istediğini söyledi. Tanıştığı müzisyenlerin büyük bölümünü Çingene-

oluyordu. Onları çok sevdi ve kısa sürede yakın dost-
ları oldu.

O sırada İstanbul Radyosu'nun tanınmış sanatçılarından
Emel Yatman'la tanıştı. Yatman, ona, sahnede çalışmanın ku-
şanmasını öğretirken, kanununa da akort verdi. Kanun çalmadaki
çalışma ve edindiği çevre sayesinde kısa sürede iş buldu.

Ankara'ya giderek üniversite sınavlarına girdi; ama, o yıl sı-
navları kazanamadı, İstanbul'da her gece bir konsere gidiyor ya
tepepavyon ve gazinolarda kanun çalarak yaşamını kazanıyordu.

Kış geldiğinde ise açık hava gazinoları kapalı olduğu için
kışın büyük bölümünü iş bekleyerek geçiriyordu. Kışın, ye-
ni yetme ve amatör müzisyenlere pek iş verilmiyordu. Sınırlı
olan konser ya da gece işlerini daha çok ustalar kapıyordu. An-
talya'ya göre, Pendik'te tuttuğu evde soğukta yattığı ve aç kal-
dığı zamanlar bile oldu.

Gazeteci olmak istiyordu. İstanbul'daki ikinci yazında üni-
versite sınavlarına yeniden girdi. Ailesi kadar kendisi de oku-
mayı istiyordu.

Mafya, Aşk ve Firar

Sınava girdikten sonra çalışmaya başladığı müzik grubuyla
birlikte Trakya turnesine çıktı. Grupta Nihal adlı genç türkücü-
nün yanı sıra radyo sanatçısı bir kadın daha vardı. Bekir Coşkun
da saz heyetindeydi. Çok renkli bir gruptu. Ağzından ateş çıkan
canlı cambaz ise gruba ayrı bir renk katıyordu.

Bekir Coşkun'la türkücü Nihal arasında gizliden gizliye bir
aşk doğmuştu. Kırklareli'nde bir otele yerleşmişlerdi. Müzik
Grubu'na iş veren organizatör, yeraltı dünyası ile yakın ilişkisi
olan biriydi. Türkücü kız ile Bekir'in arasındaki aşkı sezmiş gibi
ikisinin konuşmasını ve görüşmesini yasaklamıştı. Üstelik
gruptakilerin parasını da ödemiyordu. Adamlarını otelin kapı-
sına yerleştirmiş, kimsenin ayrılmasına da izin vermiyordu.

Bekir Coşkun, bir sabah eline aldığı Milliyet Gazetesi'nin
sayfalarını çevirince, üniversite sınavlarını kazandığını öğrendi.

Gazetecilik okulunu tutturamamış, fakat Hukuk Fakültesi'ni kazanmıştı.

Sınav kartındaki numarayı gazetede ki sonuçlarla karşılaştı rırken yanında oturan Nihal'e, "Bak, Ankara Hukuk Fakültesi'ni kazandım, ama bu adam fakülteye gidip kayıt yapmama izin vermiyor" dedi. Nihal de kaçmak istiyordu. Birlikte kaçmak için plan yapmaya başladılar.

Gruptaki diğer sanatçı kadının eşi olan emekli albay da tur neye gelmişti. Çareyi albaydan yardım istemekte buldu. Albayı, "Bizi bu mafyadan kurtar" dedi, ama umduğu yardımı göreme di; çünkü, organizatör, albayın eşinin parasını düzenli olarak ödüyordu. Albay da, bu işe karışmak istemiyordu.

Sonunda kendi olanaklarıyla kaçmaya karar verdi. Cambaz da, birkaç gün önce baskılara ve parasız çalışmaya dayanama- yıp, odasından sarkıttığı bir iple "cambazlık yaparak" kaçmıştı.

O da, sabaha karşı ikinci kattaki odasından atlayarak otel- den kaçtı. "Tehlikeli olur" kaygısıyla Nihal'i yanına almadı. Ni- hal'in kendisine uzattığı bavulu ve kanunuyla birlikte özgürlü- ğüne koştu.

Kent merkezindeki duraktan İstanbul'a minibüs seferleri düzenleniyordu. Sıradaki minibüse bindiğinde, içeride yalnızca iki yolcunun bulunduğunu gördü! Sabahın kör bir saati olduğu için fazla müşteri yoktu.

Uzunca bir süre "mafyanın adamları gelecek" korkusuyla minibüsün kalkmasını bekledi. Güneş iyice yükseldiğinde İs- tanbul'a doğru yola koyulmuş ve oldukça rahatlamıştı.

İstanbul'dan otobüse binerek, yaşamının bundan sonraki yıllarını geçireceği Ankara'ya hareket etti.

Konak Pavyon'da Başladı

Fakülteye kaydını yaptırdıktan sonra yeniden iş bulmak için Samapazarı'ndaki müzisyenler kahvesine gitti. "Salon 66", Ankaralı müzisyenlerin vakit geçirmek için buluştuğu yerdi.

Orada da bazı müzisyenlerle tanıştı. Onlara İstanbul'daki müzisyenlerin selamını götürdü. Müzisyenler, genç kanuncuyu aralarına kabul ettiler.

Aynı günlerde Konak Pavyon'da çalmaya başladı. Gündüzleri okula gidiyor, akşamları ise gece yarısına kadar pavyonda çalışıyordu. Güçlkle geçiniyordu. Babasının yolladığı bir miktar para sayesinde ayakta kalabiliyordu.

Ankaralı müzisyenler onu çok sevmiş, hatta "talebe" diye seslenmeye başlamışlardı. Sınav zamanı ders kitaplarını yanında getirir, saz heyeti sahneye çıkmadığı zaman kuliste ders çalışırdı.

Ankara'da özel bir gazetecilik enstitüsü açıldığını duymuştu. Bunun üzerine arkadaşı Barış Kaşıkçı ile birlikte kaydını enstitüye aldırarak, Cebeci'deki gazetecilik okuluna devam etmeye başladı. Artık, aklı fikri gazetecilikteydi.

Okuldan sonra çalıştığı işyerini de değiştirdi. Rüzgârlı Sokak'taki Maksim Gazinosu'na geçti. Çalıştığı gazinonun konso-matrislerinden biri olan Macide, ona âşık oldu.

Macide, iri yarı, ama güzel bir kadındı. Kumral tenindeki benler yüzünden gece âleminde "Benli Macide" olarak anılırdı. Macide, kafayı çekip zil zurna sarhoş olduğunda, genç kanuncu Bekir'e olan aşkını frenleyemez ve bunu yüksek sesle dillendirirdi. Gece hayatının bütün renklerini yaşamaya başlamıştı.

Zeki Müren Kanuncu Bekir'e İş Buldu

Bir gece, gazinonun ön masalarından birinin telaşlı bir şekilde hazırlandığını fark etti. Masaya bembeyaz bir örtü serilerek üzerine çiçekler konulmuştu. Garsonlar, gece yarısından sonra Zeki Müren'in gazinoya program izlemeye geleceğini söyledikçe hazırlığın nedenini öğrendi.

Mesleğinin zirvesinde olan Zeki Müren, sahne aldığı Maltepe'deki Köşk ya da Yazar Gazinosu'ndaki programlarını tamamladığında, bazen salaş bir eğlence yerine giderek kafa dağıtırdı. O akşam da eğlenmek için Maksim Gazinosu'nu seçmişti.

Zeki Müren, gece yarısından sonra gazinodan içeri girdi. Lâ'ron, adamlarıyla birlikte karşılayıp beyaz masaya 'buyur' etti.

Macide, sahnede şarkı söylüyordu. Ağır ve dertli bir şarkıydı bu:

"Bu çeşme dertli çeşme, içecek tası yok; kırma insan kalbini yapacak ustası yok..."

Bekir, şarkının arasında kanunu ile solo yapmaya başladı. Bütün enstrümanlar susmuş, yalnızca kanunun tellerinden yayılan nağmeler duyuluyordu. Gazinoyu dertli bir hava sarmıştı 'Talebe', kanunu konuşturuyordu.

Program bitmişti. Müzisyenler soyunma odalarında oturuyorlardı. Garsonlardan birisi içeri girdi: "Talebe... Paşa seni istiyor."

Çok şaşırmıştı. Zeki Müren'in kendisini neden çağırdığını merak ederek odadan çıkarken, diğer müzisyenler de şaşkınlıktan oldukları yerde kalakalmışlardı.

Zeki Müren, genç kanuncu Bekir Coşkun için bir sandalye isteyerek yanına oturttu:

"Sana burada talebe diyorlar. Nerede okuyorsun?"

"Üniversitede okuyorum..."

Zeki Müren, öğrenci olduğuna pek inanmamış gibiydi:

"Burada kitabın var mı senin?"

"Evet, var."

"Getir o zaman birisini bakayım."

Bekir Coşkun'un yaptığı ve müzisyenler arasında "meyan" olarak adlandırdığı kanun solosu, Zeki Müren'i çok etkilemişti. "Kim bu çocuk?" diye sorduğunda onun "talebe" olduğunu söylemişlerdi. Genç kanuncuyu o yüzden yanına çağırtmıştı. Ders kitaplarını eline alıp inceledikten sonra şunları söyledi:

"Bak oğlum, ben seni çok sevdim. Tebrik de ediyorum; yaptığın müzik hoşuma gitti. Çok güzel, ama sen burada yapamazsın. Benim seni burada bırakmaya gönlüm razı olmadı. Senin burada kalman demek; her türlü uyuşturucu, alkol ve kadının

olulduğu bir yerde kalman demek. Ben şimdi burada sana ne olacağı endişesine düştüm. Onun için sen şimdi burada kal; ama, ben sana güzel bir aile yeri ayarlayacağım."

İkinci günün akşamında yeniden sahneye çıkmaya hazırlanıyordu ki, pavyonun sahibi yanına geldi:

"Talebe, Zeki Müren'in şoförü geldi, seni istiyor."

Kapının dışına çıktığında dışarıda lüks bir Amerikan otomobilinin beklediğini gördü. Bindiği otomobil kendisini Maltepe'deki Güneypark Aile Gazinosu'na götürdü. Zeki Müren, gazinonun sahibi ile görüşmüş ve onun için iş ayarlamıştı.

Zeki Müren sayesinde seçkin insanların geldiği nezih bir ortamda çalmaya başlamıştı. Maksim'de aldığı ücretin de iki katını ödüyorlardı. Üstelik çalışma saatleri daha azdı.

Bekir Coşkun, müziği ve kanun çalmayı çok seviyordu. Müziği, gece hayatının içinde para yüzünden yapmaya başlamanın, içindeki tutkuyu öldürmeye başladığını fark etti. Gece hayatının bütün renklerini ve olumsuzluklarını genç yaşında görmüş, yaşamıştı. Bu hayat tarzının kendisine göre olmadığına karar verdi. Gazetecilik Enstitüsü'ndeki derslere daha fazla asılmak ve mesleğe bir yerlerden başlamak için gece hayatıyla vedalaştı.

Foto Muhabiri Oldu

1973 yılıydı. Mustafa Özkan'ın çıkardığı yerel Hür Anadolu Gazetesi'nin eleman aradığını duymuştu. Gazete, 'hamle yapmaya' hazırlanıyordu.

Anadolu Ajansı İç Haberler Şefi Ünal Menderes'in referansıyla Rüzgârlı Sokak'taki Hür Anadolu Gazetesi'ne giderek iş istedi. Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni olan Orhan Taşan'ın odasına çıktı. Patronun kardeşi İsmet Özkan da odadaydı. Muhabir olmak istediğini söyledi. Taşan, karşısındaki genç adamın isteğine net sözlerle yanıt verdi:

"Biz muhabir değil, foto muhabiri arıyoruz. Foto muhabiri olsan seni alırdım."

"Ben fotoğraf da çekerim..."

"Peki, daha önce çektin mi bir yerde?"

"Hayır çekmedim, ama size çekip getirebilirim."

"Haydi getir bakalım..."

Aynı akşam soluğu bir arkadaşının fotoğraf stüdyosuna aldı. Kızılay'daki bir bodrum katında bulunan 'Foto Basın'ın sahibi Ünsal'ın yanına inerek durumu anlattı:

"Ünsal, ben yarın sabaha kadar bu işi öğrenmek zorundayım."

"İmkânı yok, ben bu işi 15 senede öğrendim."

"Hiç olmazsa deneyeyim. Rezil olurum. En azından sözümü de durmuş olurum."

Arkadaşı, ısrarına boyun eğdi. Stüdyo kapandıktan sonra fotoğraf makinesini alıp Kızılay'a çıktılar. Bekir Coşkun, arkadaşının yardımıyla gördüğü her şeyin fotoğrafını çekmeye başladı. Sonra yeniden stüdyoya döndüler.

Fotoğraf banyosunun nasıl yapıldığını öğrenmek için filmleri de birlikte yıkadılar. Yeni filmlerle birkaç kez sokağa çıktı ve yeniden dönüp filmlerini yıkadı. Sabaha karşı çöp bidonlarında yiyecek arayan kedileri fotoğrafladıktan sonra stüdyoya döndü.

Kedilerin fotoğrafları çok net çıkmıştı. Bu fotoğrafları arkadaşısı da beğenmişti. Gülümseyerek, "Sen artık yarım fotoğrafçı oldun" dedi.

Birkaç saat sonra çektiği fotoğraflarla Orhan Taşan'ın yanına gitti. Taşan, karşısındaki hevesli gencin hırsını beğenmişti. "Tamam, başla" dediğinde, Bekir Coşkun gazeteciliğe ilk adımını atmış oldu.

O, bir sosyalistti. Gazete ise sağ çizgideydi. Patronu Süleyman Demirel'i destekliyordu. Başyazıları Abdullah Uraz kaleme alıyordu. Ahmet Nadir Caner Yazı İşleri Müdürü, Güner Saner sayfa sekreteriydi. Hamle yapacağı iddia edilen gazetenin bu kadro dışında Kancan Danışkan adında yalnızca bir muhabiri vardı. Kendisi de gazetenin tek foto muhabiriydi.

Mesleğin İlk İhaneti

Gazeteye başladıktan bir hafta sonra foto muhabirliğinin ilk deneyimini yaşadı. Enerji Bakanı Selahattin Kılıç'ın kızının nişan töreni vardı. Bakan, töreni evinde düzenliyordu. Nişan gazetecilere kapatılmıştı. Bazı bakan ve AP milletvekilleriyle birlikte acemiyan Demirel de nişana katılacaktı.

Hür Anadolu'nun sahibi Mustafa Özkan, AP'ye yakın bir temeldi. Nişan törenini yalnızca Hür Anadolu Gazetesi görüntüleyecekti. Görevi, gazetenin tek foto muhabiri olan Bekir Coşkun'a verdiler.

Deneyimsiz ve acemiydi. Kullandığı makineyi bile tanıımıyordu ve eline yedek bir fotoğraf makinesi daha tutuşturdular. Nişandaki fotoğraflar, albüm yapılacak ve gazetenin patronu tarafından Bakana armağan edilecekti.

Nişan gecesi iki fotoğraf makinesi ile davetlilerin, özellikle de Demirel'in fotoğraflarını çekti. Törenin orta yerinde, heyecanla gazetenin fotoğraf laboratuvarına koşarak filmleri yıkadı.

Büyük bir hayal kırıklığına uğramış, korktuğu başına gelmişti. Filmlerin hiçbirisi düzgün çıkmamıştı. Kendisini kurtaracak tek kare fotoğraf yoktu.

Fotoğrafların çıkmadığını öğrenen Mustafa Özkan çok sinirlendi. Ona işten kovulduğunu söyledi. Gazetedeekiler, "10 dakika sonra unuttur" diyerek, moral verdiler ve gazetede oturmasını söylediler.

Mustafa Özkan, çalışanlara dolgun maaş ödeyemiyordu. Gazetenin olanakları sınırlıydı; ancak, çalışanlar arasında 'ağabeyliği' tartışılmayan ve sevilen bir patrondur. Olayı bünyütmedi ve Bekir Coşkun işine devam etti. Fotoğraf çekmeyi iyice öğrenmek ve benzer bir olay yaşamamak için daha çok çalışmaya başladı.

Yazı İşleri Müdürü Ahmet Nadir, içkiyi ve gece hayatını seven bir insandı. Her akşam işten çıkınca Rüzgârlı Sokak'ın başındaki 'Uğrak' adlı meyhaneye gidip içki içerdi.

Bekir Coşkun, Yazı İşleri Müdürü'nü çok severdi. Bir şeyleri öğrenmek ve sohbet edebilmek için onunla birlikte meyhaneye takılırdı. Ahmet Nadir rakısını, o da önüne konulan gazozu içti. Geç saatlere kadar gazetecilik üzerine konuşturdular. Bazen sohbet başta gazeteciler de katılırdı. Ahmet Nadir'i gece evine bırakmak da Bekir Coşkun'a düşerdi elbet.

"Gazetecilikteki ilk hocam" sözleriyle andığı Ahmet Nadir'den meslek adına çok şey öğrendi. Ahmet Nadir de onu sevmişti.

Polis Muhabiri Oluyor

Bekir Coşkun, fotoğraf çekmekle yetinmek istemiyordu. Çektiği fotoğrafların altını kendisi yazmaya başladı. Bir süre sonra bu, Ahmet Nadir'in dikkatini çekti. Ona, "Ya, sen şiir gibi fotoğrafları yazıyorsun. Diğer fotoğraflarını da sen yaz" dedi.

1976 yılıydı. Fotoğraf çekmeyi öğrenmekle kalmamış, haber yazmaya da başlamıştı. Yönetim o sırada gazete için bir polis muhabiri arıyordu. Polis muhabirliği görevini kendisine verdiler. Emniyet Müdürlüğü'ne gidecek ve bütün polisiye olayları gazete adına fotoğraflayıp haberini yazacaktı. Bu, meslekteki ilk sıçramasıydı.

Günaydın Gazetesi, o yıllarda Türk basınında yeni bir muhabir tipi yaratmıştı. Günaydın muhabirleri, boyunlarındaki makineleriyle hem fotoğraf çekiyor hem de izledikleri olayın haberini yazıyorlardı. O döneme kadar genellikle muhabirle birlikte olaylara bir de foto muhabiri giderdi.

Terör sokağı teslim almıştı. Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi Ankara'da da bombalar patlıyor, sokak ortasında insanlar kurşunlanıyordu. Toplumsal çalkantının yaşandığı bu yıllarda polis muhabirlerine büyük iş düşüyordu.

Arabasını Çukura Düşürüp Haber Yaptı

Bekir Coşkun, polis muhabirliği yaptığı dönemde çok ilginç olaylarla karşılaştı. Yaşadığı bir olay, mesleğe olan bağlılığını göstermesi açısından ilginçtir.

Polis muhabirleri arasında yaşanan kıyasıya rekabet yüzünden yerini korumak ve ileriye gitmek için daha çok çalışmak zorundaydı. Her olayı haber yapmaya çalışıyor, rakiplerini atlatmak için koşturuyordu. Bir ara morali bozulmuş, neredeyse meslekle ilişkisini kesmeyi bile düşünmüştü.

Bentderesi'nde otomobiliyle ilerlerken gözü, ön lastikleri çukura saplanmış olan otomobillere takıldı. Cadde boyunca birkaç otomobil kanalizasyon çukurlarına düşmüştü. Hemen otomobilini yolun kenarına çekti.

Gece yarısı hırsızlar, yollardaki kanalizasyon çukurlarını kapatan logar kapaklarını çalmışlardı. Sürücüler de logar kapaklarının söküldüğünü fark edemedikleri için otomobillerini caddedeki bu çukurlara düşürmüştü.

Bazı sürücülerin yanlarına giderek, çukura saplanan otomobillerin fotoğraflarını çekmek istedi. Burunlarından soluyan ve araçları zarar gören sürücüler, bir de gazeteci ile uğraşmak istemiyorlardı. Fotoğraflarının çekilmesine izin vermediler.

Haberi kaçırmak istemiyordu. O da, kendi otomobilini çukura düşürmeye karar verdi. Otomobili zaten eskiydi. 1951 model, zorlukla yürüyen külüstür bir FIAT'ı vardı. Otomobilinin ön lastiklerinden birini yavaşça boş çukurlardan birine düşürdü ve başka bir vatandaşın otomobiliymiş gibi fotoğrafını çekti. Otomobilini çukurdan çıkardıktan sonra da haberini yapmak için büroya döndü.

Ahmet Nadir, çok zeki bir gazeteciydi. Yayımlanmak için önüne getirilen fotoğraftaki otomobilin Bekir Coşkun'a ait olduğunu anladı. O sırada büroda oturan diğer gazeteciler de, "Bu arkadaş yarışı kaybetti, bu yalan haber" diyerek, işinin bittiğini söylediler. Ahmet Nadir, bir süre düşündükten sonra şunları söyledi:

"Bu çocuk, parası pulu olmayan birisi. Eğer gazeteciliği arabasını çukura düşürecek kadar seviyorsa, bu çocuk gazeteci olur."

Bekir Coşkun, o günden sonra Ahmet Nadir'in verdiği moral destekle işine daha çok sarıldı.

Kumrular'daki Ünlü Meyhane

Kumrular Sokak'ta bulunan Şanzo Panzo adlı meyhane, gazetecilerin uğrak yeri olmuştu. Bekir Coşkun da, bazı akşamlar işten çıkınca bir 'tek' atmak için oraya uğrardı.

Şanzo Panzo, Çankaya Kaymakamlığı'nın karşısındaki binalardan birinin alt katındaydı. Birkaç basamakla inilen küçük ve loş bir meyhaneydi. Meyhanenin sahibi Ünal İnanç, çok ilginç bir karakterdi. Kel kafalı, göbekli ve iri yarı bir adamdı. Başındaki beresi ve bir ucu yerlerde gezen fularıyla müşterilerini karşılar ve boş bir masaya 'buyur' ederdi. Tipik bir meyhaneci görüntüsü çizirdi. Belleklerde hemen yer edebilen kendine özgü bir aksanı vardı.

Müşterileri hep yakın çevresinden oluştuğu için hesapları hemen alamazdı. Gözü gönlü tok bir adamdı. Alacaklarını 'Cellat Çivisi'ne astığı kâğıtlara yazardı. Yanında çalışanlarla tartıştığı zaman bu alacak listesi yırtılır ve hesaplar tahsil edilemezdi. Bu yüzden borç taktığı yoğurtçunun parasını ödeyemediği için erkenden meyhaneyi kapattığı günler olurdu.

Geceleri, gayri resmi olarak Anka Ajansı'nın polis muhabirliğini yapıyordu. Ankara basınının renkli simalarından olan İnanç, çok geniş bir çevreye sahipti. Hatta bir gece polis meyhaneye baskın yapmış ve İnanç'tan müşterilerini dışarı çıkarmasını istemişti.

Polisler, dışarı çıkan müşterileri gördüklerinde, yaptıklarına yapacaklarına pişman olmuşlardı. Dönemin Adalet Bakanı, Emniyet Müdürlüğünün üst düzey yöneticileri ile Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın oğlunu karşılarında gören polisler, bir daha Şanzo Panzo'ya yanaşmadılar.

'Katil' Diye Fotoğrafı Basılan Gazeteci

"Deli Hüseyin" lakaplı bir kabadayı birkaç kişiyi öldürmüştü. Ankara, bu azılı katili konuşuyordu. Emniyet Müdürlüğü'ndeki Cinayet Masası'nda sorgusu devam ediyordu. Katil, fotoğrafının çekilmesine izin vermiyordu. Emniyette tanıdıkları olduğu için polisler, gazetecilerin fotoğraf çekmesini engelliyordu. Deli Hüseyin'in adamları da Emniyet Müdürlüğü'nün çevresinde bekliyorlardı.

Gazete yönetimleri de, azılı katilin fotoğrafının çekilebilmesi için muhabirlerine baskı yapıyordu. Bekir Coşkun ile Ünal İnanç, katilin fotoğrafını çekmek için işbirliği yapmaya karar verdiler.

İki kafadar, Emniyet Müdürlüğü'ndeki Cinayet Bürosu'na girdiler, İnanç, Emniyet Müdürlüğü'nde tartışılmaz bir itibara sahipti. Polislerden izin alarak Deli Hüseyin'in yanına gitti. Koluna girerek konuşmaya başladı. Deli Hüseyin ve İnanç'ı kol kola gören Bekir Coşkun da flaşı patlatarak katilin fotoğrafını çekip Emniyet'ten kaçtı.

Büroya döner dönmez 'karanlık odaya' girdi ve filmi banyo etti. Müthiş bir iş başarmışlardı, işi, tek kare ile kurtarmışlardı. Deli Hüseyin'in fotoğrafı çok net çıkmıştı. Film karta basıp, "Katil, bir gazeteci ile görülüyor" başlığı ile fotoğrafaltı yazdı. Bastırdığı diğer fotoğrafı da anlaşma gereği meslektaş Ünal İnanç'a verdikten sonra eğlenmek için arkadaşlarıyla buluştu.

Bekir Coşkun, arkadaşlarıyla eğlenirken başına geleceklerden habersizdi. Süleyman Demirel o akşam önemli bir konuşma yapmıştı. Gazete de, haberi girmek için birinci sayfayı yeniden düzenlemeye başlamıştı.

Yazı İşleri, gazeteci İnanç'ın katille görüntülediği fotoğrafı, çift sütundan tek sütuna indirmişti. Yazı işleri sekreteryası, fotoğrafı daha küçük kullanmak için gazetecinin fotoğrafını kadrajlamaya karar vermişti.

Yazı işleri, Bekir Coşkun'a ulaşamayınca, fotoğraftan çıkarılacak gazeteciyi tahmin yürüterek bulmaya çalıştı. Şık giyimli kişinin gazeteci olduğunu düşünen Yazı işleri ekibi, "kel kafalı ve iri yarı görünümlü" kişinin katil olduğuna kanaat getirdi. Oysa katil, şık giyimli olan Deli Hüseyin'di. Yazı İşleri yanlış bir tahminde bulunarak, "katil" diye gazetenin birinci sayfasına Ünal İnanç'ın fotoğrafını koydu.

Ertesi gün ortalık karışmıştı. Hür Anadolu'nun birinci sayfasındaki fotoğrafta kendini katil diye gören İnanç, günlerce Bekir Coşkun'u kovaladı. Ancak bir süre sonra onu affetti. Bu olay, iki meslektaşın dostluğunu pekiştirdi.

Bekir Coşkun, 70'li yılların sonuna doğru siyasetle ilgilenmeye başladı. Çalıştığı gazetenin dışında kendisine yeni bir açılım sağlayabilmek ve para kazanmak için Yeni Gün Dergisi'ne de yazılar yazıp, fotoğraflar gönderdi.

Deneyimli bir muhabir haline geldiğinde Türk Haberler Ajansı'nın (THA) parlamento muhabiri aradığını duymuştu. THA Ankara Temsilcisi Erdoğan Örtülü'ye giderek iş başvurusu yaptı. Örtülü, kendisini THA'ya kabul ettiğinde meslekte yeni bir sıçrama daha yaptı.

Politika muhabirliğini sevmişti. Meclis'te verimli bir habercilik dönemi yaşadı. Özel haberleri gazetelere imzasıyla giriyor, kimi zaman da yazdığı notlar ajansın abonesi olan yayın organları tarafından kullanılıyordu. Meclis'te gösterdiği başarı önünü açmaya başladı. 1979 yılında Günaydın Gazetesi'ne geçti.

Zafer Mutlu Komünist mi?

Günaydın Gazetesi'nde kendisinin de beklemediği bir hızla yükseldi. Politika muhabirliğindeki başarısı, kendisini önce gazetenin istihbarat şefliğine, ardından da temsilciliğe taşıdı. Bir yılın sonunda gazetenin Ankara Temsilcisi olmuştu.

Özellikle soldaki yeni oluşumlarla ilgili yazı dizileri Genel Yayın Yönetmeni Necati Zincirkıran tarafından beğenilmişti. Temsilcilik görevine bizzat Zincirkıran tarafından atandı.

Rahmi Turan'ın Günaydın'ın Genel Yayın Yönetmenliği'ne geçmesinden sonra da temsilcilik görevini sürdürdü. Öyküsünün devamını Bekir Coşkun anlatıyor:

"Bir gün beni Müessese Müdürü Kemal Kınacı aradı;

'Zafer Mutlu diye bir çocuk var, ne diyorsun?' diye sordu.

Ben de 'Tanırım, çok iyi çocuk' karşılığını verdim.

Birkaç gün sonra yeniden arayarak, 'Ya buna komünist diyorlar' dedi.

'Bu çocuk sosyalist. Ali Dinçer'in yanında çalıştı. Olsa olsa CHP'li olur. Zannetmem komünist olduğunu' dedim.

Zafer Mutlu, benim gizli referansım ile Günaydın'a alındı ve Melih Aşık'ın yardımcısı oldu. Biz, Zafer Mutlu ve Melih Aşık ile haberlerin oluşturulmasında çok iyi bir ilişki kurduk.

Ankara'da ilave bir gazete yapıyorduk. Orada da 'Başkent' başlıklı bir köşe vardı. İlk köşe yazım orada çıktı. Onu yazıyordum. Bu da hoşlarına gitti herhalde. Yazmaya devam ettim.

1985 yılında Sabah Gazetesi kuruldu. Günaydın'ın da o dönemde başına gelmeyen kalmadı. Birkaç yıl sonra da Asil Nadir Günaydın'ı satın aldı.

Ben o zaman gazetede 'Dokuzuncu Köy' başlığı ile yazı yazıyordum. Günlük yazılara başlamıştım artık. Asil Nadir gelince ayrılmaya karar verdim. Asil Nadir'in yardımcısı Noyan Yiğit, "Ayrılma, bütün imkânlarını burada sana vereceğim" dedi ama dinlemedim.

Asil Nadir'inki Kara Para

Asil Nadir'in bir balon olduğunu ve parasının bir gün patlayacağını, gazeteyi başka amaçlarla aldığını öğrendim. Polis muhabirliğinden geliyordum çünkü.

Beni seven bir istihbaratçı, Nadir'in gazeteyi satın aldığı gün ziyaretime geldi:

'Bundan sonra işin zor. Ben seni sevdiğim için söylüyorum: bu iş patlayacak. Bu iş sürmez. Asil Nadir'i Türkiye'de yaşat-

mazlar. Çünkü Asil Nadir, devletin istediği güçlerin dışındaki güçlerle dans ediyor. Kara para var işin içinde' dedi.

Ben ayrılmaya kalktım ama beni 'birkaç gün bekle' diyerek durdurdular. Sonunda ben 'Dokuzuncu Köy' adlı köşemde, 10'uncu Köye' başlıklı bir yazı yazdım;

'Heybemi sırtıma vurdum, gidiyorum. Sedat Simavi'nin kalemimi kır ama sakın satma sözlerini unutmuş bir gazeteci değilim' dedim.

Ayrıldım ve evime gidip oturdum. Üçbeş gün telefonlar geldi. Arayıp tebrik ediyorlar, destek veriyorlardı. Sonra telefonlar birden bıçak gibi kesildi. Aradan günler geçti. Krize girdim, bunalım geçirmeye başladım.

Bir gün eşim Andre, işten dönüp beni gördüğünde ağlamaya başladı.

'Niye ağlıyorsun?' diye sordum.

'Sabahleyin bıraktığım koltukta oturuyorsun hâlâ' dedi. Bütün gün koltuktan kalkmamışım. Bütün gün gözlerimi bir yere dikip, kara kara düşüncelere dalıp gitmişim."

İstanbul'dan gelen bir telefon Bekir Coşkun'u yeniden kendine getirdi. Arayan Sabah Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Zafer Mutlu'ydu. "İstanbul'a gel, görüşelim" diyordu.

Zafer Mutlu ile lüks bir lokantada buluşarak yemek yediler. O yemekten sonra Sabah Gazetesi'nin yazarı oldu. Köşesine ise son derece anlamlı bir isim koydu; 'Onuncu Köy'...

Sabah Gazetesi'ne başlaması olay oldu. TRT ekranlarında yeni Sabah yazarının reklamları bile yapıldı. Sabah yönetiminin gösterdiği ilginin tersine gazetenin Ankara bürosunda çok soğuk karşılanmıştı; çünkü Günaydın Gazetesi'nde işten çıkardığı birçok gazeteci Sabah'a geçmişti.

Günaydın'da çok sert bir yöneticilik yapmıştı. Karşı karşıya geldiği ya da işlerine son verdiği gazeteciler, gelişine tepki gösterdiler. Huzursuz bir ortamda yazmaya başladı.

Sabah'ın Ankara Temsilcisi Uluç Gürkan, yönetimle düştüğü anlaşmazlık yüzünden ayrılınca, Zafer Mutlu tarafından

temsilciliğe getirildi. Sabah Gazetesi'ndeki temsilcilik yıllarını Bekir Coşkun'dan dinleyelim:

"1988 yılından 1992'ye kadar Sabah'ın temsilciliğini yaptım. Turgut Özal'ın yarattığı mafyayı kimse yazmıyordu. O dönemde bunları yazdım. 'Hasbahçede Sonbahar' diye peş peşe yazı dizileri yaptım. Onlar yüzünden iktidar bayağı sahandı.

1415 dava açıldı. Sürekli mahkûm oluyoruz ve bir taraftan da tazminat davalarını kaybediyorum. 'DevletMafyaÇankaya iç içe' cümlesinden dolayı hüküm giydim. Yıllar sonra da Çankaya'da ne dümenlerin döndüğü ortaya çıktı zaten.

İçimdeki Urfalı

Bu arada ben Sabah'ı da eleştiriyordum. İstanbul'a gittiğim de muhabirler gezsin diye alınan tekneleri görüyordum. İnanılmaz büyük masraflar yapılıyordu. Allah için Dinç Bilgin muhabirlerine çok iyi bakan bir patron. Zafer Mutlu da öyle. Kendi muhabirlerine, kendi çalışanlarına inanılmaz olanaklar tanıyan bir ekip.

'Arabam eskidi' diye Zafer Mutlu'ya takıldım. Çok ciddi de söylemedim;

'Siz buraya geldiğinizde ben sizi karşılamaya arabamı gönderiyorum. Yerli arabaya biniyorsunuz. Bu yakışmıyor size' gibi sözler ettim.

Bir süre sonra kuğu gibi bembeyaz bir BMW geldi. Hani, böyle bir savurganlık da vardı.

Sabah Gazetesi, çok zengin, çok harcayan, çok para veren, çok büyük yatırımlar yapan, sanki iki milyon, üç milyon tirajı olan bir gazete gibi davranıyordu. Nitekim benim tepkimin haklılığı yıllar sonra sonucunu acı bir şekilde ortaya koydu.

Ben mazoşistin biriyim belki, yani illa gazeteci acı çeker diye mi düşünüyorum, bilmiyorum. Tabii ki, gökdelenlerde gazetecilik yapmak, BMW'lere binmek... Gerekirse bir yatımız olur gezmek için. Yemek yemeye gideriz Büyükkada'ya falan. Uçağı-

mız olur, Ankaraİstanbul arasını uçakla gideriz. Bunlar iyi olanlar, ben bunlara uyum sağlayamadım.

Bu, içimdeki Urfalı'nın, gazinolarda gecenin ikisine kadar kanun çalan talebenin, gerektiğinde gazete kâğıdı serip üzerine de helva yiyerek gelen bir adamın uyumsuzluğuymuştu. Belki bu anlamda çağdaşıyım.

Bir de, gazetede hem temsilcilik hem yazarlık olmuyordu, çünkü ben iktidarla ilgili sert yazılar yazıyordum.

Zafer'e gidip, 'Ben temsilciliği bırakıyorum; çünkü bir yazarın temsilci olmamalı. Temsilci de yazar olmamalı' dedim.

Zafer Mutlu, bunu çok makul karşıladı ve ben temsilcilikten 1992 yılında ayrıldım. Bir süre sonra da istifa ettim. Yine git tim evimdeki koltuğuma oturdum. Yine telefon çalmıyordu."

Bekir Coşkun, bu kez evinde fazla oturmamıştı. 'Onuncu Köy' yazıları Hürriyet'in patronu Erol Simavi'nin dikkatini çekmişti. Simavilerin yakın dostu Türker İnanoğlu, bir gece onu evinden arayarak, "Erol Bey seninle görüşmek istiyor. Marmara Oteli'nde kahvaltıya davet etti" dedi.

Aynı hafta içinde İstanbul'a giderek Simavi ile buluştu. Kahvaltıda, İnanoğlu da hazır bulunmuştu. Bekir Coşkun, iş teklifi bekliyordu, ama Simavi, 'Hürriyet'te yaz' demedi. Soh-bette, iş yerine hayatın güzelliklerini konuştular.

Bir buçuk saat sonra Simavi masadan kalktı ve omzuna vurarak, "başarılar dilerim" dedi. Simavi gitmişti. Bekir Coşkun, İnanoğlu'na dönerek sordu:

"Ne oldu şimdi yani?"

"Yahu anlamadın mı? Bu kadar şey anlattı sana. Seni sevdi, benimsedi. Oldu, bu işe alındın işte. Artık senin sırtın yere gelmez. Haydi güle güle."

Ancak Bekir Coşkun, Hürriyet'e başlamadı. Aydın Doğan'la yaptığı görüşme sonrasında Meydan Gazetesi'nde yazarlığa başladı. Bekir Coşkun anlatıyor:

"Aydın Doğan Ankara'ya gelmişti. Ankara Atlı Spor Kulübü'nde yemek yedik kendisiyle.

'Meydan Gazetesi'ne gel, Meydan'ı büyüteceğim, büyük bir atılım yapacak' dedi.

Meydan'ın Genel Yayın Müdürü Rahmi Turan, eski yöneticimdi. Bu da bana büyük bir güven verdi. Meydan'a gittim ama orada mutlu olamadım; çünkü gazetenin haberciliği benim tarzıma uygun değildi. Milliyet'in etkisinde kalmış bir gazete. Tıpkı büyük bir ağaç gölgesinde kalmış fidan gibi. Bir türlü büyüyemiyor, ayrıldım.

Hürriyet'in Murahhas Üyesi Yaşar Eroğlu, yine, 'Gel bize başla' dedi. Ben de Hürriyet'te başladım. O gün bugündür Hürriyetteyim.

Hürriyet'te, meslek hayatımın en enteresan olayı yaşandı. Ben seçimle köşe aldım. Yani ilk defa bir köşe yazarı seçimle geldi. Rauf Tamer, üçüncü sayfada yazıyordu ve ayrıldı.

O ayrılınca, Ertuğrul Özkök, personele fiş ya da kâğıt dağıtarak, 'Üçüncü sayfaya kimi getirelim?' diye oy kullandırmış. Üçüncü sayfa çok önemli bir yerdir gazetede. Seçimde en çok oy bana çıkınca, Ertuğrul Özkök, beni üçüncü sayfaya getirdi."

CENGİZ ÇANDAR

Filistin Gerillası

"Gerçekçi ol, imkânsızı iste..."

Bu cümle, 1968 kuşağının meşalesiydi. 68'liler dünyayı değiştirmek için evrensel bir isyana başlamışlardı. Dünyanın her men her ülkesi özgürlükçü hareketlere sahne oluyordu. 68'lilerin isyanı, Türkiye'yi de etkisi altına aldı.

1960'lar Türkiye'de kitlesel öğrenci hareketlerinin de başladığı yıllar oldu. Marksist klasikler bu dönemde hızla Türkçeye çevrildi. 1961 Anayasasının getirdiği özgürlük ortamı da öğrenci gençliğin örgütlenmesine zemin hazırlamıştı.

O yıllarda fakültelerde öğrenci dernekleri art arda kuruldu. Okullarda kurulan fikir kulüpleri de merkezi bir federasyon çatısı altında toplandı. Cengiz Çandar, Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) Öğrenci Derneği'nin başkanıydı. SBF, solcu öğrencilerin kalesiydi.

Çandar, okuldan çıkarak ağır adımlarla kampus içindeki yurt binasına doğru yürüyordu. Yurt binasının kapısından içeri girmek üzereydi ki, başından aşağı boşaltılan suyla sıırıslamı oldu. İç çamaşırlarına kadar ıslanmıştı. Çok sinirlendi. Başını yukarı kaldırdığında, beşinci katın penceresinde, elindeki kırmızı yangın kovasıyla kendisine muzipçe gülümseyen Deniz Gezmiş'i gördü:

"Seni bana müdahale etmemen için uyarmıştım..."

Kaçak öğrenci lideri Deniz Gezmiş, SBF'nin yurdunda saklanıyordu. Cengiz Çandar'ın arkadaşlarından biriydi. Yurtta bazı öğrenci arkadaşlarına su şakaları yapıyordu. Yangın kovası-

la onların yataklarına su döküp uykudan uyandırıyordu. Böyle olunca da yatakhanelerde boğuşma başlıyor ve bütün yurt uyanıyordu. Koridorlar da anababa gününe dönüyordu.

Sınav dönemi başladığı için bazı öğrenciler şakalardan çok rahatsızdı. Cengiz Çandar, Deniz'i uyararak, bu tür şakalar yapmamasını rica etti. Ancak Deniz, onu dinlememişti. Şakalarını sürdürüyordu. Bunun üzerine yurda bir bildiri astırarak, derneğin bu tür şakalara karşı olduğunu bildirdi. Çandar, öğrencilere bu şakaların arkasında olmadığı mesajını vermeye çalışmış ve derneğin otoritesini göstermek istemişti. Deniz Gezmiş de, bir kova suyla kendisi için hazırlanan bildirinin intikamını almıştı.

Diplomat Olmak İstiyordu

Cengiz Çandar, diplomat olmak istiyordu. SBF'ye bu idealle girmişti. Ancak Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasal iklim, onu bu idealden uzaklaştırmış gibiydi. Aydınlik Grubu ile hareket ediyordu. Aydınlikçılar ikiye bölündüğünde kendisini Doğu Perinçek ile aynı safta buldu. Proleter Devrimci Aydınlik Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürü olduğunda 1960'lı yıllar geride kalmıştı. Mülkiye'den mezun olmuş, ODTÜ İdari Bilimler Fakültesi'nde asistanlığa başlamıştı.

Sorumlu müdürü olduğu için dergide yayımlanan yazılar nedeniyle hakkında çok sayıda dava açılmıştı. Davalar sonuçlandığında toplam yedi buçuk yıl hapse mahkûm oldu. Henüz aranıyordu. Ancak hemen sonra gelen 12 Mart 1971'deki askeri muhtıra, Türkiye'deki pek çok kişi gibi onun da kaderini değiştirecekti.

İki ay boyunca aile dostları olan Kâmil Kırıkoğlu'nun evinde saklandı. Kırıkoğlu, aynı zamanda CHP yöneticilerindendi. Evde saklandığı süre içinde onu, çevrelerine "Adıyaman'dan gelen yeğenimiz Orhan" diye tanıttılar.

'Yarı Askeri Darbe' dönemiydi. Süleyman Demirel hükümetten uzaklaştırılmıştı. Gözaltılar ve tutuklamalar yurt gene-

linde sürüyordu. Öğrenci liderleri yakalanıyor, solcu aydınları tek tek içeri alınıyordu. Hapis yatmak istemiyordu. Yurtdışına kaçmaya karar verdi.

Şam'dan Golan Tepelerine

Ankara'daki Filistinli öğrencilerle ilişkisi vardı. O sıralarda Filistin'in İsrail'e karşı verdiği mücadele, Türkiye'deki radikal sol örgütler tarafından destekleniyordu. Yurtdışına kaçmak ve Filistin'deki gerilla savaşına katılmak istiyordu. Bağlantılarını kurduktan sonra gizlice Suriye'nin başkenti Şam'a kaçtı. Öykünün devamını Cengiz Çandar şöyle aktarıyor:

"Şam'da tanıttım kendimi. Filistinli öğrenciler, 'Böyle bir adam gelecek' diye haberi uçurmuşlardı. Bir buçuk ay gerilla eğitimi gördüm. Mezun olduktan sonra Golan tepelerinde yaşadım. Çatışmalar başlayınca Lübnan'a nakledildim.

Filistin Direnme Hareketi'nde iki sene kaldım. Demokratik Cephe'ye gittim önce. Eğitimi orada gördüm. Fakat ben Filistin hareketi içindeyken, içimde çok temel değişiklikler oldu. Birdenbire, orada din faktörünün Türkiye'deki gibi olmadığını gördüm. Herkes dindardı ve Ramazan ayında oruç tutuyorlardı. Bir yandan da son derece politize ve devrimci insanlardı.

Orada siyasi kültürümü gözden geçirme imkânım oldu. Dine ve İslam'a olan bakış açım Filistin halkından etkilenerек gelişti. Bir de Filistinlilerin örgütlenme imkânlarına baktım. Bütün halk onlarla beraberdi. Kendimizi onlarla kıyasladım. 'Böyle olmaz bu iş' dedim. İntihar gibi geldi. Bütün sol hareket örgütlenmesini sorgulamaya başladım ve Leninizm'in yanlış olduğu kanaatine vardım.

O dönemden sonra Avrupa'ya geçtim. Bir buçuk yıl Avrupa'da kaldım. İsviçre, Fransa ve Hollanda'da yaşadım. 1974 affı çıkınca Türkiye'ye döndüm. 1971 yazında ayrıldığım ülkeme 1974 sonbaharında geri döndüm. Avrupa'ya gidip annem ve babam ile ilişki kurana kadar onlar beni öldü sanıyorlardı."

Ya Sendikacı ya da Gazeteci Olacaktı

Doğup büyüdüğü kent olan Ankara'ya döndüğünde tam 26 yaşındaydı. Bir hafta sonra ailesiyle birlikte İstanbul'a taşındı. İptazdi. Ne yapacağını bilemiyordu. Affa uğramış da olsa diplomat çıkamayacağını biliyordu. Asistanlığa da geri dönemezdi. Önünde iki seçenek vardı; ya sendikacı olacaktı ya da gazeteci...

İngilizce ve Fransızca biliyordu. Filistin'de çok iyi Arapça da öğrenmişti. Ayrıca Ortadoğu ile ilgili ciddi bir birikim elde etmişti. Sendikacı olmak için Kâmil Kınkoğlu'ndan yardım istedi. DİSK'te eğitim sekreterliği yapmak istiyordu. Kırıkoğlu, "Sana kötülük yapamam" diyerek, onu bu düşüncesinden caydırınca, karşısında tek seçenek olarak gazetecilik kalmıştı.

Arkadaşlarının bir bölümü gazetecilik yapıyordu. Onları ziyaret etti. Politika Gazetesi'ne giderek, arkadaşı Cahit Düzel'le görüştü. Fakat arkadaşının iş yoğunluğu nedeniyle ona zaman ayırmaması onuruna çok dokunmuştu.

Kendisine bir daktilo alarak ilk kitabı olan "Direnen Filistin'i yazmaya başladı. O sırada Cumhuriyet'te Hasan Cemal'den, Anka'da ise Altan Öymen'den kendisine iş bulacaklar umuduyla haber bekliyordu.

İsviçre'de kaçak yaşadığı yıllardaki ev arkadaşı olan hukukçu Bülent Tanör bir gün kendisine, "Vatan adlı bir gazete çıkıyor. Şuraya yaz. Arkadaşlarına da söyle, oraya yazı versinler" dedi.

Gazete İşgal Komitesi Başkanı

Kadıköy'den vapurla İstanbul'un karşı yakasına geçiyordu. Elindeki Time dergisini karıştırırken Romanya ile ilgili ilginç bir yazı okudu. Bu yazıdan esinlenerek, kaleme aldığı bir yazıyı Vatan Gazetesi'ne gönderdi.

Bir süre sonra Bülent Tanör onu yeniden bulmuştu. Gazetenin yöneticisi Ragıp Duran onunla görüşmek istiyordu. Romanya Başkonsolosu, Vatan'daki yazısını okumuş ve Romen lider Nikolai Çavușesku'nun değerlendirmelerini önceden kestirebi-

len bu yazarın kim olduğunu öğrenmek istemişti. Başkonsolere Vatan Gazetesi'ni ziyarete gelerek Cengiz Çandar ile tanışmak istediğini iletmmişti.

Vatan Gazetesi'nin bürosuna gelip Ragıp Duran ile tanıştığı anda 1976 yılıydı. Duran, ona gazetenin dış haberler servisini kurmasını teklif etti. Teklifi kabul etti. Haftada üç gün köşe yazıyordu. Şansı dönmüş, gazeteciliğe iyi bir noktadan başlamıştı. Gerisini Çandar anlatıyor:

"Dış Haberler servisini kurmak için çalışmaya başladıktan birkaç gün sonra Lübnan'da iç savaş başladı. Ben döktürüyorum dağlar, nehirler, ovalar... Tabii bölgenin topografyasını biliyorum. Bölgenin bütün aktörlerini de tanıyorum. Birdenbire yazılarımı dikkat çekmeye başladım. Sonra İslam Konferansı Örgütü dışişleri bakanları toplantısı oldu. Birkaç tane mülakat yaptım. Yabancı ajanslar alıyordu. Savaşın patlamasıyla birlikte oraları bilen bir adam olarak tanınmaya başladım.

Hasan Cemal de Cumhuriyet'tekilere 'Alalım bu arkadaşı' deyince 'Yarın bir örgüt bağlantısı çıkar, zor duruma düşeriz' demişler. O dönem, Cumhuriyet yönetimi nezdinde gazeteci olduğumun ispatlandığı bir dönem oldu.

Sonra sendikalaşma hareketinin başını çektiğim için 1977 yılında işten atıldım. Gazeteyi işgal ettik, işgal kadrosu başkanı bendim. Gazeteden çıkarıldım ama mücadelemin sonucu geri alındım, sendika temsilcisi oldum.

Vatan kapandıktan sonra 1978 yılında Türk Haberler Ajansı'na (THA) girdim. Dil bildiğim için bana tercüme yaptırıyorlardı. 1978 yılıydı. Şefim Leyla Tavşanoğlu idi. O ara, bir toplantı için Bağdat'a, oradan Lübnan'a geçtim. Çatışmalar vardı. THA adına Yaser Arafat ile mülakat yaptım. Bütün dünyaya duyuruldu. Beni parlattı ama ajanstakileri rahatsız etti. O sırada THA'da sendikalaşma hareketi başladı. Orayı karıştıracağımı düşünüp attılar beni. Orada da yaklaşık 10 ay çalıştım.

İran'dan Gelen Gece Yarısı Telefonu

Bir gün Kenan Balkan, 'Ya Oktay Kurtböke ile konuşsana' dedi.

Kurtböke, o zaman Cumhuriyet'in Genel Yayın Müdürüydü. 'Almazlar beni' dedim.

'Sen bir konuş, çelebi adamdır' deyince aradım.

'Neredesin sen ya' dedi.

Aslında tanımıyoruz birbirimizi. Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın başkanlığını da yaptığı için beni Vatan Gazetesi'ndeki mücadelelerden biliyor.

'Bana bir ay müsaade eder misin?' dedi.

Meğer o sırada Hasan Cemal, Ankara temsilcisi olmuş, Cumhuriyet yenileniyor.

Bir ay sonra gittiğimde Kurtböke, 'Pazartesi gel' dedi.

Hayatımda ilk defa saat sekizde işe gittim. 'Tamam, Dış Haberler Servisi'nde başla' dediğinde, 1979 yılıydı.

Beni Ergun Balcı ile tanıştırdı. Orada başladık. Çok çalıştım. Ortadoğu ile ilgili bir sayfa yapma önerisi götürdüm, kabul ettiler. Haftada bir gün haber ve yorumlar yazıyordum. Cumhuriyet'e başladığım sırada da İran Devrimi olmuştu.

Bir gün Lübnan'dan telefon geldi. Filistin yıllarından tanıdığım bir arkadaşım. O da gazeteci olmuştu. Birbirimizi hiç görmeden paralel çizgilerde ilerlemişiz. Humeyni ile Paris'ten Tahran'a giden uçaktaymış.

İranlılar buna, 'Türkiye bizim için çok önemli. Fakat gazetecilik yapacak, bizi doğru anlayacak bir gazeteci lazım' demişler.

O da, 'Öyle biri var' diye benden söz etmiş. Sonra da bizim evin telefonunu vermiş.

Bir gece yarısı telefon çaldı. İran Cumhurbaşkanı'ndan aradıklarını söylediler. 'Cumhurbaşkanı'nın davetlisi olarak çağırıyoruz. Size uçak bileti göndereceğiz, havaalanında karşılayacaklar' dediler. Ertesi gün büyük bir coşku ile gazeteye koştum. Oktay Kurtböke'ye durumu anlattım. 'Tamam git' dedi. İran maceramız böyle başladı.

Sonraki günler Ortadoğu'da fing atmaya başladım. Meşhur olduk. Beni yazı işlerine aldılar. Sayfa yapıyordum, gece sekreterliğini yürütüyordum.

Ali Sirmen Saray Soytarısı

Ben Cumhuriyet'te parlayınca, yazar takımı çok rahatsız oldu. İran ve Ortadoğu'ya gittiğim için rahatsızdılar. Bunlardan biri Ali Sirmen'di. Bütün façasını bozduk onun. Yorumlu haber yazıyordum. Beni gammazladılar. Oktay Akbal, Nadir Nadi'ye gidiyor ve 'Bu şeriatçı' diyor. O da, ikide bir Hasan Cemal'i çağırıyor ve 'Bu şeriatçı mı?' diye soruyor... Ali Sirmen de, her yazısında bana saldırıyordu.

O sırada Nokta Dergisi benimle 'Ortadoğu'nun Düşünce Akımları' konusunda bir mülakat yaptı. Ben de orada bir güzel geçirdim. Okuyan herkes kimi ve kimleri kastettiğimi anlayacak şekildeydi. Onlar da anlamışlar ki, hemen beni şikâyet etmişler.

Nadir Nadi, hemen Hasan Cemal'i çağırılmış. O da bana haber yolladı ve 'Bugünlerde hiçbir yere mesaj vermeyeceksin' dedi. Ben de, o arada Moskova temsilcisi olacaktım. Hasan Cemal'i sordum, 'Kıbrıs'ta' dediler.

Oturdum, 'Sayın Hasan Cemal' diye başlayan bir mektup döşendim. 'Temenninizin ne olduğunu anlayamadığım mesajınızı aldım. 'Demokrasi Korkusu' yazarına hiç yakıştıramadım. Gençliğinden beri başkaldırısı ile bilinen bir insanım. Herhalde bu saray soytarısının (saray soytarısından kastettiğim Ali Sirmen'di) belden aşağı vurmalarına bir şey yapmayacaksınız' diye yazdım.

Hasan Cemal de bu mektuptan çok alınmış. Çağırıldı beni.

'Bu mektuptan sonra artık birlikte çalışamayız' deyince, ben de 'Peki gereğini yaparım' diyerek, istifa ettim."

Özal'ın Danışmanı Oldu

Sekiz buçuk yıl çalıştığı Cumhuriyet'ten ayrılınca, Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Büro Temsilcisi olan Ertuğrul Özkök'ü ara-

alı. Hürriyet'te çalışmak istiyordu. Özkök'ün girişimleriyle Hürriyet'e başladı.

Genel Yayın Müdürü Çetin Emeç, onu gazetenin Atina Bürosu'nda görevlendireceğini söyledi. Gazete yönetimi onu ağırlıklı olarak dış politika muhabiri gibi kullandı. 'Doğu Bloku' ülkelerine giderek, dizi ve araştırma yazıları hazırladı.

Cem Duna, TRT Genel Müdürlüğü'ne getirilince, bir ara Haber Dairesi Başkanı olma olasılığı ortaya çıktı. Ancak affa uğramasına rağmen 'Devlete karşı suç işlediği' gerekçesiyle, bu görevle getirilemedi ve gazetede işine devam etti. Bazen haftanın belirsiz günlerinde köşe yazıyordu. Emeç, konuya göre yazısını bazen koyuyor kimi zaman da yayımlatmıyordu.

Rahmi Turan'ın Hürriyet'in başına getirilmesinden sonra gazetede isyan başladı. Gazetede bir grup, Turan'ın yönetime getirilmesine ayak diredi. Başaramayınca, bu grubun büyük bölümü gazeteden ayrılarak Güneş'e geçti. Bu furyada Cengiz Çandar da ikibuçuk yıllık Hürriyet macerasını sona erdirerek, 1989 yılında Güneş Gazetesi'ne başladı.

Güneş Gazetesi'nde iki yıl çalıştı. Asil Nadir'in ekonomik krize girmesi, diğer Güneş çalışanları gibi onu da etkiledi. Maaşlar ödenmiyordu. Gazete tam bir ekonomik çöküntü yaşıyordu. Parasızlık yüzünden ayrılmak zorunda kaldı.

Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la yakın bir ilişkisi vardı. Adı, "Özal'a yakın gazeteciler" arasında anılıyordu. Özal bazen ona, Ortadoğu politikaları konusunda danışarak, fikrini alırdı, işsiz olduğunu gören Özal'ın kendisine yaptığı teklifi kabul ederek Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne danışman oldu.

Cumhurbaşkanı danışmanıydı, ama çok düşük bir maaşı vardı. Gazetecilikten kazandığı paranın kat kat altında bir geliri vardı. Geçim sıkıntısı çekiyordu. Özal, Köşke kadrosunu yaptırmamıştı. Maaşını yönetim kurulu üyeliğine atandığı bir kamu bankasından alıyordu. Bu parayla geçinemeyeceğini görmüştü.

Özal'a gitti ve "Sizi çok irrite etmeyecekse, ben mesleğime geri dönebilir miyim?" dedi. Sabah Gazetesi'nde çalışmak isti-

yordu. O sıralar Sabah Gazetesi de Özal karşıtı yayınlar yapıyordu. Özal, bundan hiç hoşlanmamıştı.

Çandar, Zafer Mutlu ile görüşerek Sabah Gazetesi'ne başladığında 1991 yılıydı. Sabah'ta köşe yazarı olarak çalıştı. Orada, Ortadoğu ile ilgili çok önemli haber ve yazılara imza attı. Ortadoğu ile olan ilişkilerini kullanarak, ayrılıkçı terör örgütü PKK'nın başı Abdullah Öcalan'la görüştü. PKK'nın 'Sözde Ateşkesi'ni ilk kez Sabah Gazetesi'nin manşetinden kamuoyuna duyurdu.

Turan Yavuz Olayının Perde Arkası

O dönemde Özal ile ilişkilerini daha da sıklaştırdı. Özal'dan özel demeçler alarak kariyerini daha da güçlendirdi. Onun ölümüne kadar 'Özal yanlısı' bir gazeteci olarak tanındı. Ancak 1993 yılındaki bir olay, meslekteki kariyerinde sıkıntı yarattı. Yakın arkadaşı olan gazeteci Turan Yavuz'la yaptığı telefon konuşmasının bant dökümü, Sabah Gazetesi'nin manşetinden yayımlanınca gazeteci arkadaşlarından tepki aldı.

Basında promosyon savaşları başlamıştı. Sabah Gazetesi ile Milliyet Gazetesi arasında ansiklopedi kavgası yaşanıyordu. Milliyet Gazetesi, Sabah Gazetesi'nin okurlarına dağıttığı ansiklopedinin sahte olduğu yönünde yayınlar yapınca, savaş iyice alevlendi. Bu bölümü, Cengiz Çandar'ın kendi sözlerinden aktarıyoruz:

"Ben çeyrek yüzyıllık gazetecilik hayatımda, dönüp bakmaktan mahcup olacağım hiçbir şey yapmadım. Geçmişe dönüp baktığım zaman hatırlamaktan ve hatırlatılmasından mutlu olmadığım bir olay sayabileceksam, Turan Yavuz ile bağlantılı olan olaydır.

Yalnız o olay, gerçek boyutlarının dışına çıkarılarak sunuldu. Birçok insan da öyle bildi. O olayın savunulacak fazla bir tarafı olmadığı için o olaya değinmenin anlamı da yok. Olayın kendi gerçeği bunun açıklanmasına müsait olmayan uzun bir konjonktürden geçti.

Kavga, Sabah Gazetesi'nin ansiklopedi promosyonuna Milliyet'in antikampanya ile karşılık vermesiyle başladı. Milliyet, bütün televizyonlarda bu ansiklopedinin sahte olduğunu, halkı aldattığını söyledi. ABD'de bulunan Turan Yavuz da, Sabah'ın dağıttığı isimde bir ansiklopedi bulunmadığını söylüyordu.

Banda Almamı Zafer Mutlu İstedi

Sabah'ın Genel Yayın Yönetmeni Zafer Mutlu, Turan Yavuz ile arkadaş olduğumu biliyordu. Bunun Aydın Doğan tarafından talimatla Turan Yavuz'a söyletildiğini tespit etmemi istedi. Aydın Doğan'a karşı koz olarak kullanmak için... Çünkü Turan Yavuz gibi televizyonlara, programlara çıkan gazetecinin çıkıp karşı televizyon kampanyası yürütmesinin ancak patron talimatıyla olacağını düşündü. Benden Turan Yavuz ile konuşmamı ve bu konuşmayı da teybe kaydetmemi istedi.

Bir cumartesi günüydü. Benden rica etti ve 'Lütfen bu görüşmeyi yapmadan gazeteyi terk etme' dedi. Benim telefonumda teyp girişi yoktu. Hiçbir zaman da olmadı. Hasan Cemal'in odasındaki telefonda teyp vardı. Gittim oraya. Yanında da Can Ataklı vardı. Turan'la konuştum. İşte, bir iki soru attık ortaya;

'Yani Aydın Bey verdi değil mi talimatı?' diye.

Ama o, öyle bir şey söylemedi.

Tartışılan ansiklopedi 'Grölier Amerikana' idi. O, Amerika'da böyle bir ansiklopedinin olmadığını söyledi. 'Grölier var, Amerikana var, ama Grölier Amerikana yok' dedi.

'Bunun mantığı var mı? Aydın Bey mi söyledi sana yok diye' dedim.

O da, 'Yok, ben kendim gittim' dedi. Aydın Doğan'dan hiç bahsetmedi. Akşam sekiz olmuştu. Can Ataklı aldı bandı, Zafer'in odasına gitti.

Benim bir alakam yok. Bu konuşmayı yapmış durumdayım sadece.

Ben Zafer'e, 'Senin aradığın bir şey yok burada' dedim, sonra çektim gittim.

Ertesi gün pazardı. Akşam üstü Zafer Mutlu'dan telefon geldi.

'Arkadaşını kollamak için bir şey yazma ihtiyacı duyabilirsin, gazeteye gel' dedi.

'Allah Allah nereden çıktı' diyerek gazeteye gittim.

Beni Kullandılar

Sürmanşette, 'Cengiz Çandar gerçeği açığa çıkarttı. Milliyet'in sahtekârlığı... Turan Yavuz'la bant dökümü' diye başlıklar atılmış, spotlar hazırlanmış. Ben öyle bir şey yazmadım. 'Biz bunu koyuyoruz' dedi.

Gerçeği açığa çıkaran büyük gazeteci olarak benim fotoğrafım da konulmuş. Turan'ı kollamak için bir yazı yazdım. Ben bandı dinlemedim bile. Ben oradan bir şey yapılabileceğini bile düşünmüyorum o sırada. Düşünmezken, biz sürmanşetiz. Hayatımda benim yazmadığım ve imzamın kullanıldığı tek şey odur.

Çok canım sıkıldı. 'Bunu yapmayın' dedim.

'Bu benim takdirim. Ben bu gazetenin genel yayın müdürüyüm. Bir savaşa girmiş durumdayız. Bunun lamı cimi yok, oyun değil bu... Milyonlarca dolar oynuyor. Turan Yavuz ile ilgili yazı yazman için sana hak tanıyorum. İşin bu tarafına sen karışma' dedi.

Benim yazım değildi. Onu, onlar yazmış. 'Bu yaptığınız etik mi?' diye sorduğumda, 'Hayır etik değil ama doğru bir şey' karşılığını verdi.

Sonra bu haber çıktı. 'Ben yazmadım kardeşim' diye itiraz da edemedim. Bunu söylediğim anda Sabah'ı satacaktım. Ertesi gün hemen çıkıp, 'Ben bunu yazmadım, genel yayın yönetmenim yazdı, benim de adımlı ve fotoğrafımı kullandı' dediğim anda Milliyet ve Aydın Doğan, 'işte sahtekârlıkları açığa çıktı' diyeceklerdi.

'Beni kullandılar burada' dediğim anda, ansiklopedi savaşı kesin olarak Aydın Doğan tarafından kazanılmış olacaktı. Üstelik ben, ansiklopedinin sahte olmadığını da biliyorum, çünkü sözleşmesini görmüştüm."

28 Şubat Süreci'nde İslamcı kesime olan yakınlığı nedeniyle resmi ideolojinin ve devletin tepkisini çekti. Askerler tarafından kara listeye alındı. 2000 yılının Kasım ayında Sabah Gazetesi'nden ayrılmak zorunda kaldı.

Cengiz Çandar, köşe yazarlığına 2001 yılının başında transfer olduğu İslamcı çizgideki Yeni Şafak Gazetesi'nde devam ettikten sonra kapanana kadar Dünden Bugüne Tercüman'da köşe yazdı. Çandar, Bugün Gazetesi'nde yazıyor.

EMİN ÇÖLAŞAN

Kovula Kovula Gazeteci

1960 sonbaharı... TBMM arazisi içinde bulunan ODTÜ'de, öğrencilerin sınav dönemi yeni başlamıştı.

Kısa boylu ve tombul bir adam, İdari İlimler Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin ders gördüğü bir barakadan içeri girdi. Bu genç adamın adı Turgut Özal'dı.

Özal, TBMM Binası'ndaki Devlet Planlama Teşkilatı'nda askerliğini yapıyor, bir yandan da Meclis bahçesinde bulunan ODTÜ'de matematik dersi veriyordu. Derslere askeri elbiseyle girdiği için öğrencileri ona, 'küçük asker' adını takmışlardı.

Özal matematik sınavı yapacaktı. Önceden hazırladığı soru kâğıtlarını öğrencilerine dağıtmaya başladı.

Arka sıralarda oturan öğrencilerden Emin, hocasına sezdirmeden fazladan bir soru kâğıdı daha aldı. Kâğıdı yavaşça cebine sokuşturduktan sonra cam kenarındaki yerine oturdu.

Emin, matematikten hiç anlamıyor, hatta nefret ediyordu. Kendisi gibi matematik düşmanı iki kafadar arkadaşı ile birlikte kopya çekmeye karar vermişti.

Önceden hazırlanan plana göre, yedek soru kâğıdını pencereden atacaklar ve mühendislik bölümünde okuyan Hasan Tuna Altay, arkadaşlarıyla birlikte soruları çözerek, yanıtları kendilerine barakanın penceresinden ulaştıracaktı.

Emin, sınav başladıktan sonra başını önündeki kâğıda eğerek, soruları çözüyormuş gibi yapmaya başladı.

Özal ise dikkatli bir biçimde öğrencilerini süzüyordu. Hoca, arkasını döner dönmez, katladığı soru kâğıdını tek katlı barakanın penceresinden dışarıya attı.

Hasan Tuna Altay, ısıklık olarak pencerenin yanından geçti. Emin rahatlamıştı; çünkü, ısıklık, 'kâğıdı aldık' anlamına geliyordu.

Pencereler açık olduğu için dışarıdaki öğrenciler içeriye rahatça görebiliyorlardı. Özal, vaktin dolduğunu belirterek sınavın sona erdiğini söyleyince, birkaç öğrenci hemen yerinden kalkarak kürsünün çevresini sardı.

Sınavın bittiğini gören dışarıdaki öğrenciler de, çözümleri yapılmış üç sınav kâğıdını 'Hababam Sınıfı' taktiği ile pencere-
den içeri uzattılar.

Emin, sezdirmeden kâğıtları aldı. Arkadaşları, sınav kâğıtlarına onların isimleri ve numaralarını bile yazmışlardı. Sınav kâğıtlarını kürsüye götürerek Özal'a teslim ettiler. Kopya hareketi başarıyla sonuçlanmıştı.

Emin, o sınavdan iki arkadaşıyla birlikte en yüksek 'A' notunu aldı. Sonraki sınavlarda da kopya çektiler, ama Özal, sözlüye kaldırıp çözemediği problemlerden sonra Emin ve arkadaşlarının kopya çektiğini anlamıştı.

Özal, çok çabalasa da onların kopya çekmesini engelleyemedi. Üstelik tüm şüphelerine karşın bunu hiçbir zaman kanıtlayamadı. Ta ki, 19 yıl sonra Emin Çölaşan kopya çektiğini kendisine itiraf edene dek...

İttihatçı Emin Bey'in Torunu

ODTÜ İdari ilimler Fakültesi Ekonomi İstatistik Bölümü öğrencisi Emin Çölaşan, TED Ankara Koleji'nden mezundu. ODTÜ giriş sınavını kazanmıştı.

Babası Ümran Bey, 27 Mayıs İhtilali'ni izleyen günlerde Meteoroloji Genel Müdürlüğü'ne atanmıştı. Türkiye'de meteoroloji doktorası yapıp bu alanda doçent olmuş tek kişi olması nedeniyle bu göreve uygun görülmüştü. Sonraki yıllarda da profesör olmuştu.

Emin Çölaşan, İttihatçı bir subay olan ve bu hürriyetçi özelliği nedeniyle Abdülhamit tarafından Fizan'a sürgün edilen büyükbabasının adını taşıyordu.

Yüzbaşı Emin Bey, 1900 yılında sürgün edildiği Fizan'a, de-
velerin sırtında 40 günlük zorlu bir yolculuktan sonra Büyük
Sahra Çölü'nü geçerek ulaşmıştı. Sekiz yıl sürgünde kalan Veto-
riner Yüzbaşı Emin Bey, ancak İkinci Meşrutiyet'in ilan edildiği
1908 yılında İstanbul'a dönebildi, 1928 yılında vefat etti.

Aile, vatan uğruna yaşanan bu zorlu sürgün yıllarının anı-
sına 'Çölaşan' soyadını aldı.

Ev kadını olan annesi Türkan Hanım'ın babası hukukçu Re-
fik Şevket İnce ise, 1920 yılında ilk Kurtuluş Savaşı Meclisi'nde
Manisa Mebusu, 1921 yılında Mustafa Kemal Paşa'nın Adalet
Bakanı idi. Kastamonu İstiklal Mahkemesi'nde üyelik ve baş-
kanlık yaptı. 1950 yılındaki ilk DP hükümetinde Milli Savunma
ve daha sonra Devlet Bakanlıklarını üstlenmişti.

Emin Çölaşan'ın dünya görüşünün ortaya çıkmasında,
yurtsever aile geçmişinin inkâr edilmez katkısı oldu. Ailesi tara-
fından koyu bir Atatürk sevgisiyle yetiştirildi.

Kurtuluş Savaşı ve sonrasında süren Cumhuriyetçi aile ge-
leneği, onun laik ve Atatürkçü kişiliğinin oluşmasında önemli
rol oynadı. Bu yüzden gençlik yıllarından itibaren hayata, 'sos-
yal demokrat ve Atatürkçü' bir açıdan baktı.

Öğrenci Derneği Başkanı

Üniversite yıllarında da ülke sorunlarına duyarlı ve politik
kişiliği ile dikkat çekti. ODTÜ'deki ilk yıllarında, bu özelliği ne-
deniyle Fakülte Öğrenci Derneği Başkanlığı'na seçildi.

Dernek Başkanı olarak son derece aktif bir gençti. Sol çizgi-
deydi. Ülke sorunlarıyla ilgili panel ve açikoturumlar düzenli-
yordu.

17 Aralık 1964 günü ODTÜ'de, "Politikacılarımız Türki-
ye'nin İlerlemesi İçin Üzerlerine Düşeni Yapıyorlar mı?" konulu
bir açikoturum düzenledi.

Dönemin ünlü politikacılarının davetli olduğu açikoturu-
ma, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel'i de çağırdı. Demirel,

bir gün önce açikoturuma katılmaktan vazgeçerek, yerine İhsan 'abiri Çağlayangil'i yolladı.

Çölaşan'ın yönettiği açikoturum, basında büyük ilgi gördü.

Açikoturum Cumhuriyet'in birinci sayfasında yayımlanırken, dönemin sol dergileri olan 'Yön' ve 'Sosyal Adalet' dergilerinde de geniş yer buldu.

Hatta, Hasan Pulur, 'Olaylar ve İnsanlar' başlıklı köşesinde açikoturumdan önce, "Politikacılar Görevlerini Yapıyor Diyen Siyasetçi Aranıyor" başlığı ile duyuruda bulunmuş ve bu konudaki iddia sahibi siyasetçilerin, Dernek Başkanı Emin Çölaşan'a başvurmasını istemişti.

Emin Çölaşan'ın ismi basında ilk kez 1964 yılının Aralık ayında, hem de Hasan Pulur gibi bir ustanın köşesinde çıkmıştı.

Renkli ve hareketli öğrencilik yaşamı 1965 yılında sona erdi. ODTÜ'den mezun olduğu yıl Devlet Planlama Teşkilatı'nda (DPT) göreve başladı.

İşini seviyordu. DPT'de sağlık planlamasına bakıyordu. İşyerindeki arkadaşlarıyla uyumlu ve sıkı bir dostluk ilişkisi kurmuştu. İdealindeki meslekte çalıştığını düşünüyordu. DPT'deki sosyal ortam da çok hoşuna gidiyordu. Dört elle sarıldığı işini zevkle yapıyordu.

1966 yılında yedek subay olarak askere gitti. Polatlı Topçu Okulu'ndan sonra Etimesgut Hava Üssü'ne geldi. 24 ay sonra terhis oldu ve 1968 yılında DPT'deki görevine yeniden döndü.

Emin Çölaşan, askerlik sonrası işe yeniden başladığında DPT'de çok şeyin değiştiğini gördü. ODTÜ'deki matematik hocası Turgut Özal DPT Müsteşarlığı'na getirilmişti.

DPT'de artık farklı bir hava esiyordu. Alafranga tuvaletler yıktırılıp, yerine alaturka olanlar yaptırılıyordu. Dairenin koridorlarında çember sakallı, dinci kişiler belirmeye başlamıştı. Devlette irticacı kadrolaşmanın temelleri ilk kez orada atılıyordu.

Tuvaletlerde takunyalarla abdest alan, Ramazan ayında çevrelerindeki insanlara oruç tutma baskısı yapan bu kişiler, cu-

ma günlerinde koridorlarda buluşarak topluca namaza gidiyorlardı. Emin Çölaşan, bu manzaranın DPT'nin uygar ortamını yakışmadığını düşünüyordu.

DPT bünyesinde yeni kurulan Teşvik Uygulama Dairesi'ndeki rüşvet iddiaları da DPT koridorlarında çalkalanmaya başlamıştı. DPT, askere gitmeden bıraktığı kurum değildi artık.

DPT'de yalnız değildi. Kendisi gibi düşünen bir grup arkadaşıyla DPT'deki irticacılara ve rüşvetçilere savaş açtı.

Koridorlarda bu kişilerle alay etmeye ve dalga geçmeye başladı. DPT'de iki ayrı grup vardı. Çölaşan ve arkadaşları ile irticacı takımı, hasım olmuşlardı.

Vallahi Kopya Çekmedim

Bir gün Özal'ın makamına gitti. Hocası kendisini iyi karşılamıştı. Hal hatır sorduktan sonra Özal sohbeti, kafasına taktığı kopya işine getirdi.

"Emin, doğru söyle bakayım kopya çekiyor muydun?"

"Vallahi çekmiyordum hocam... Kesinlikle çekmiyordum."

Özal'la bir süre sonra da DPT'nin koridorunda karşılaştı. Özal, sözü yine aynı konuya getirip sordu:

"Emin, kopya çekmiş miydin?"

Çölaşan, artık klişeleşmiş olan yanıtını hemen verdi.

"İnanın ki çekmedim hocam..."

Emin Çölaşan, Planlama'da sağlık sektörüne baktığı için Anadolu'yu karış karış geziyordu. O alanda ciddi bir bilgi birikimi elde etmişti. Bu birikimi kamuoyuna yansıtmak istiyordu.

Hem bu amaçla hem de DPT'deki olayları aktarmak için Gökdelen'de bulunan Akşam Gazetesi'nin Ankara Bürosu'na gidip Temsilci İlhami Soysal ile konuşuyordu.

Akşam Gazetesi, o yılların en soldaki gazetelerinden biriydi. Orada Yavuz Donat adlı genç bir muhabirle de tanışmıştı.

Sağlık sektörüyle ilgili olarak kaleme aldığı iki yazıyı, gazetenin "Düşünceye Saygı" köşesinde yayımlanması için Donat'a

verdi. "Sağlık Hizmetlerinin Sosyalizasyonu ve Aksayan Yönleri" başlıklı yazısı 29 Eylül 1968 günü yayımlandı. Basında ilk makalesi çıkmıştı.

Yazının solcu bir gazetede yayımlanması, DPT yönetiminin çimşeklerini üzerine çekti. Sosyal Planlama Dairesi Başkanı ve emiri Nevzad Yalçıntaş, Çölaşan'ı makamına çağırarak şunları söyledi:

"Emin Bey, böyle sosyalist gazetelere yazı yazmayın. Bu gazetenin sahibi Malik Yolaç, zengin bir insandır. Bunlar kapitalist sosyalisttir. Ne olursa olsun, Planlama'dan birinin solcu bir gazetede yazı yazmasını istemeyiz."

Yalçıntaş'ın bu uyarısı üzerine hemen Akşam Gazetesi'ne Yavuz Donat'ın yanına koştu:

"Aman Yavuz, ikinci yazıyı ya hiç kullanmasınlar ya da isimsiz kullansınlar."

Bir hafta sonra Akşam Gazetesi'nden kendi deyimiyle "iyi bir kazık" yemişti. Gazete, ikinci yazısını isimsiz yayımlamış, ama doğrudan kendisini adres göstermişti. Yazının yanında iri puntolarla şu sözler yer alıyordu:

"Bu yazıyı yazan DPT'de görevlidir. Adını, kişiliğine baskı yapılacağı gerekçesiyle açıklamıyoruz..."

Hocası Özal DPT'den Kovdu

Yazı, DPT yönetimini ayağa kaldırdı. Yalçıntaş, onu makamına yeniden çağırarak öfkeyle "Bu nedir beyefendi?" diye sordu. Durumu anlatmaya çalıştı, ama bu olay, onun DPT'deki son günlerinin geldiğini gösteriyordu.

Altı ay sonra kendisine ulaştırılan resmi bir yazı ile DPT'deki üç arkadaşıyla birlikte görevine son verildiği bildirildi. 19 Nisan 1969 tarihli Özal imzalı tebligatta, sözleşmesinin feshedildiği yazılıyordu.

Yalçıntaş'ın bu konuda DPT Genel Sekreterliği'ne yazdığı yazı referans alınmış ve işten atılmıştı. Yazıda, Çölaşan ve bazı

arkadaşları için, "İşe geç geldikleri, zaman zaman yapılan yok lamalarda dairede bulunmadıkları, mesai arkadaşları ile ahenk li bir çalışma münasebeti tesis edemedikleri, çalışma konuların da başarı gösteremedikleri ve kurumun itibarını korumadıkları" gerekçe gösterilmişti.

DPT yönetimi aslında partizanlık yapıyor ve Çölaşan'ın yan ını sıra kurumda kendi kadrolarına karşı savaş açan solcu ve Atatürkçü çalışanları tasfiye etmeye başlıyordu. İşe gelmediği ya da iyi çalışmadığı, bahane olarak kullanılmıştı. Aksine, kurumda çok yoğun bir mesai yapmıştı.

27 yaşındaydı ve işten kovulmayı içine sindirememişti. Ona göre işten çıkarılması büyük bir haksızlıktı. İşlemin iptali için Danıştay'a dava açtı. Nitekim kovulan diğer üç kişi torpil yapıp kalmışlardı.

Avukatları, mahalle arkadaşı Uğur Mumcu ile ilkokul arkadaş Selçuk Ömerbaş idi. Mumcu, o sırada Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde asistan olarak görev yapıyordu. Avukatlarının önerisiyle DPT'den bir bonservis alıp, bunu delil olarak mahkemeye sunma kararı aldılar.

Çölaşan, bu konuda umutsuzdu. DPT yönetiminin kendisine bonservis vermesinin "imkânsız" olduğunu düşünüyordu. Yine de, girişimde bulunmaya karar verdi.

Dokuz yıldır Meteoroloji Genel Müdürlüğü görevini yürüten babası Ümran Çölaşan, devlet katında ve bürokraside tanınan bir isimdi. Yalçıntaş'ı ziyaret ederek oğlu için bonservis istedi. Babası, işten kovulan genç bir insanın gelecekteki yaşamının karartılmış olacağını vurgulayarak, Yalçıntaş'ı ikna etti. Yalçıntaş, bonservis vermeyi kabul etmişti. Doç. Dr. Nevzad Yalçıntaş imzalı bonserviste aynen şöyle yazıyordu:

"DPT Sosyal Planlama Dairesi'nde dairemin bir mensubu olarak çalışan Emin Çölaşan şahsiyetli, mesuliyet duygusu olan bilgili bir gençtir. Kendisi, sahasına giren bir vazifeyi yapacak kabiliyettedir."

Çölaşan, evde babasının elindeki bonservisi gördüğünde coşkınlıktan ve sevinçten ne diyeceğini bilememiştir.

Özal Danıştay'ı Dinlemedi

Bonservisi dava dosyasına eklediler. Bütün hukukçular bu belgeyi görünce şaşırmışlardı. Danıştay, Çölaşan'ın sözleşmesinin feshedilmesi hakkında önce 'yürütmeyi durdurma' kararı verdi. Ancak Özal, bu kararı uygulamaya koymadı ve onu işe almadı.

Danıştay, Kasım 1969'da Çölaşan'ın işten çıkarılmasıyla ilgili işlemin iptaline karar verdi, ama Özal bu kararı da hiçe saydı.

Sonraları, "Anayasa'yı bir kere delmekle ne çıkar" sözleriyle siyasi tarihteki yerini alacak olan Özal, Emin Çölaşan'ı, Anayasa'nın 132'nci maddesinde yer alan "İdare, mahkeme kararlarının uygulanmasını hiçbir biçimde geciktiremez" hükmüne karşın DPT'deki işine başlatmadı.

İşsizliği birkaç ay sürmüştü. Çölaşan, Danıştay kararının açıklanmasından bir ay önce kendisine Maliye Bakanlığı'nda iş bulmuştu. Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nde çalışıyordu, ama kovulmayı hâlâ içine sindiremiyordu.

DPT yönetiminden, Özal ve ekibinden intikam almak için kurumdaki yolsuzluk ve rüşvet iddialarını bir gazeteci gibi araştırdı. Araştırmakla kalmadı, elde ettiği bilgi ve belgeleri gazetelerde yazmaya başladı. Ancak devlet memuru olduğu için ismini kullanamıyor, yazılarında 'Mustafa Çöl' takma adını kullanıyordu. 'Mustafa', göbek adıydı. Soyadını kısaltarak göbek adına eklemişti.

Devrim'e Yazdı

1970 yılında Doğan Avcıoğlu'nun başında bulunduğu sosyalist çizgideki haftalık 'Devrim' dergisinde yazdığı haber ve yazılarla DPT'deki yolsuzlukları açıkladı.

Aynı yıl içinde (ve paranın para olduğu devirde) "DPT 400 Milyon L'üfe Dağıtıyor", "Yağma Edilen Milyonlar", "400 Mil-

yon Kimlere Verildi", "Teşviklerin Tam Listesi", "Planlama'da Şeriatçı Sultası", "Demirel'i Yüce Divan'a Götürecek Skandal" başlığı ile yazdığı haberler DPT yönetimini ve Başbakan Demirel'i oldukça zora soktu.

Devlet memuru Çölaşan'ın hızlı başlayan amatör gazeteciliğinden Demirel Ailesi de nasiplenmişti. Çünkü Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel'in de teşvik indiriminden yararlandığını, Devrim Dergisi aracılığı ile ilk kez o duyurdu.

Cumhuriyet ve Akşam gazetelerinde de DPT'deki yolsuzluk ve rüşvet olaylarını açığa vurdu. Bu gazetelerde de kimi zaman takma adla, bazen ismiyle, bazen de imzasız yazdı. Maliye Bakanlığı'ndan sonra memur olarak Dış Ticaret Müsteşarlığı'na geçtiği için yazılarında gerçek adını çoğu zaman kullanamıyordu.

Yazdığı yazı ve haberler için gazetelerden para almadı. Zaten amacı da yazılarından para kazanmak değil, DPT'yi yıpratarak intikam almaktı.

12 Mart 1971'deki askeri muhtıradan sonra Devrim Dergisi kapatıldı. Böylece Emin Çölaşan'ın bu dergi ile olan bağı da kesilmiş oldu.

Hayatını Değiştiren Duyuru

Aynı yılın yazında Milliyet Gazetesi'nde bir duyuru gördü. Gazetenin kurucusu Ali Naci Karacan adına her yıl düzenlenen bir yarışmanın duyurusuydu bu.

Karacan Yazı Yarışması her yıl geleneksel olarak düzenleniyordu. Yarışmaya, yalnızca gazeteci olmayan kişiler katılabiliyordu. Yarışma konusu bir yıl öncesinden katılımcılara duyuruluyordu. 1972 yılında sonuçlanacak olan yarışmanın konusu "Türkiye'den Bir Gerçek" başlığı ile duyurulmuştu. Yarışma komitesi, konunun röportaj olarak hazırlanmasını istemişti.

Ansızın kafasında bu yarışmaya katılma fikri belirdi. Gazeteci olmak gibi bir düşüncesi hiç olmamıştı. Ama bazen 'Gazete-

ci olsam kim bilir ne muhteşem işler yapardım" diye düşündüğü olurdu.

DPT'deki yakın arkadaşlarından İcen Börtücene ile konuştu. Yarışmaya katılma fikrini arkadaşına açtı. İcen'in de aklı yatmıştı. Çölaşan'ın başına gelenlerden esinlenerek, uygulanmayan Danıştay kararlarını röportaj konusu olarak seçtiler.

Demirel Hükümeti, 1965 yılından o güne kadar görevden aldığı üst düzey bürokratlardan hiçbirinin Danıştay'da aldıkları iptal kararlarını uygulamamış ve hukuku ayaklar altına almıştı. Kendi meslek yaşamı da buna en büyük örnekti. Anayasa ve yasalar açıkça çiğneniyordu.

Yarışma için aylarca sürecek olan bir maratona başladılar. Hukukçular, avukatlar, gazeteciler ve görevden alınan üst düzey devlet memurları ile görüşerek seri röportajlar hazırladılar.

Dönemin AP'li bakanlarından Refet Sezgin'le görüşerek, kararları uygulamayan siyasi iradenin görüşlerini de röportajlar dizisine eklediler. Dört dörtlük bir çalışma çıkmıştı ortaya.

Çölaşan, çalışmayı bir de Yavuz Donat'a götürerek gazeteci gözü ile incelemesini istedi. Donat'ın tavsiyeleriyle çalışmanın giriş bölümü biraz daha parlatıldı. Bir dosya içinde toplanan 'Hukuk Devleti' başlıklı araştırmalaröportajı Milliyet Gazetesi'ne postaladılar.

Çölaşan, devlet memurluğundan çok sıkılmıştı. Devlete hizmet etmeyi kutsal görüyordu, ama dairelerdeki yoz ilişkilerden ve verimsiz çalışmaktan bıkmıştı. Memuriyetten hiç hoşlanmadığını fark etti. Sokaktan geçen birine 10 dakikada öğretilcek anlamsız işlerin kendilerine yaptırıldığından yakınıyordu.

O arada gazetede gördüğü bir ilan dikkatini çekti. Büyük bir şirket, ODTÜ mezunu ve İngilizce bilen sözleşmeli personel arıyordu. Vaat edilen çalışma koşulları da son derece uygun görünüyordu.

İlandaki adrese özgeçmişini gönderdi. Mayıs 1973'te kendisine gönderilen cevabi yazı ile yeni görev yeri olan Petkim'e baş-

laması isteniyordu. Hemen memurluktan istifa ederek Petkim'e başladı. Parası daha yüksekti. Fakat bir süre sonra, orada yaptırılan 'saçma sapan işler' nedeniyle de sıkılmaya başlayacaktı.

Karacan Yarışmasında Birinci Oldu

Yeni işyeri Petkim, İzmir Caddesi'nde Milliyet Gazetesi binasının tam karşısındaydı. Hatta işyerinden Milliyet'in içini bile görebiliyordu.

18 Temmuz 1972'de, Dış Ticaret Müsteşarlığı'nda çalışırken bir telefon geldi. Arayan, Milliyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi Orhan Tokatlı'ydı. Müjdeli bir haber için aradığını söyledi. Çölaşan ve arkadaşı İcen Börtücene'nin hazırladığı araştırmaröportaj, Ümit Kaftancıoğlu'nun 'Hakullah' adlı çalışmasıyla birlikte birinci olmuştu. Jüri o yıl, eşit oy alan iki eseri birinci ilan etmişti.

Çölaşan, sevinçten havalara uçuyordu. Kendi yaşamından hareketle hazırladığı dosya, Türk basınının en önemli yarışmalarından birinde zirveye çıkmıştı. Çok mutluydu. İcen'e telefonla müjdeyi verdi. Ertesi günkü Milliyet'te de sonuçlar ilan edilmişti.

Birkaç gün sonra İcen Börtücene ile birlikte İstanbul'a giderek ödül törenine katıldılar. Türk basınının en önemli kalemlelerinden olan Milliyet Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Abdi İpekçi ile de ilk kez yüz yüze gelerek tanışma fırsatı buldu. Onunla birlikte gazetede öğle yemeği yedi. Ödülü bizzat gazetenin patronu Ercüment Karacan'ın elinden aldı. Ödül olarak aldıkları 10 bin lirayı da İcen Börtücene ile paylaştılar.

Basından İlk Para

Çölaşan, Karacan ödülünden sonra da fırsat buldukça gazetelere yazı ve araştırmalar yollamaya devam etti.

Ağustos 1973'te Cumhuriyet Gazetesi'nde ilk kez bir yazı dizisi çıktı. Meclis Kütüphanesi'nde İstiklal Mahkemeleri ile il-

gili olarak yaptığı bir araştırmayı Cumhuriyet'e vermişti. Türk basınından, ilk kez o diziyle para kazandı.

Cumhuriyet'in İdare Müdürü Sofu Tuğrul, kendisini gazetenin Atatürk Bulvarı'ndaki bürosuna çağırarak, telif ücreti ödedi. Bayram öncesiydi. Tuğrul, zarfı verirken, "Haydi Emincim iyi bayramlar. Parayı da güle güle harca" dedi.

Yıllardır yazıyordu, ama Karacan ödülünden sonra ilk kez kalemiyle para kazanmıştı. O gün eve çok mutlu döndü.

Çölaşan, yine İcen Börtücene ile ortak katıldığı 1974 yılındaki Karacan Yazı Yarışması'nda da birinci oldu. İcen Börtücene, DPT'de Daire Başkanı olduğu için araştırmaya ismini koymamıştı. Ama "Türkiye'de 1973 Seçimleri" başlıklı yarışmada, "1973 Seçimleri ve Bürokrasi" konulu çalışmayı yine birlikte hazırlamışlardı.

Çölaşan, İstanbul'a yalnız gitti. Bu kez ödülü Abdi İpekçi'nin elinden almıştı. İlk kez ciddi bir şekilde gazeteci olmayı orada düşündü. Bu düşüncesini Abdi İpekçi'ye açınca olumlu karşılık aldı. Ama gazeteci olmasına daha 3 yıl vardı.

Emin Çölaşan'ın "Önce İnsanım Sonra Gazeteci" adlı kitabında da anlatıldığı gibi Abdi İpekçi, bir süre sonra Ankara'ya geldi. Çölaşan'ı Milliyet'e çağırarak PETKİM'den aldığı maaşı sordu. Çölaşan, "3 bin lira alıyorum" deyince, Abdi Bey, "Aynı parayla Milliyet'te başla" dedi.

Abdi Bey'in kendisini gazeteye alma kararına çok sevinmişti, ama daha fazla bir ücret bekliyordu. İpekçi'den, "Gazetede belli bir ücret hiyerarşisi var, bunu bozamam" karşılığını aldı.

O da, bu ücretle çalışamayacağını söyledi. Zaten gazetecilik kendisi için 'olmazsa olmaz' dediği bir meslek değildi. Düzenini kolay bozan yapıda biri değildi. PETKİM'deki işine devam etme kararı aldı, ama yine de basınla bağıni koparamıyordu.

1974 yılının Aralık ayında Cumhuriyet gazetesinde Türkiye'nin ilk bütçesini konu edinen 'Kurtuluş Savaşı Bütçesi' başlığı ile bir yazı dizisi daha yayımlandı.

DİSK Üyesi Çölaşan

Kendi ifadesiyle, gazeteci olmadığı o yıllarda "araştırmayı, yazı yazmaya ve yolsuzluk yapıp milleti soyanlara bindirmeyi meraklı genç ve idealist bir adam" portresi çiziyordu. Profesyonel olarak gazeteciliği benimseyeceği tarihe kadar değişik gazetelerde haber ve makaleleri yayımlandı. Öykünün devamını Emin Çölaşan anlatıyor:

"PETKİM'de iki yıl daha çalıştım. 1976 yılıydı. Birinci Milliyetçi Cephe (MC) hükümeti işbaşındaydı. Faşist baskılar başlamıştı. DİSK üyesi idik. PETKİM'deki yöneticiler hükümetin emriyle bizi bağlı bulunduğumuz sendikadan kopararak, o yıllarda son sendikacılık yapan Türkiş'e bağlı Petroliş sendikasına geçirmeye çalışıyorlardı.

Petroliş'in adamları işyerimize gelip, bildiriler dağıtıyorlardı. Biz de DİSK'te kalmak için direniyorduk. Biz direniyoruz, ama bazı arkadaşlarımız ekmek parası yüzünden çözülmeye başlamıştı.

Gerek Petkim'in İzmit fabrikalarında, gerekse Ankara'da genel müdürlükte herkes yavaş yavaş çözülyordu. DİSK'ten yoğun istifalar başladı. Ben de sendika temsilcisiydim. Orada işçi statüsünde sözleşmeli olarak çalışıyorduk. En son birkaç kişi kalmıştık. İş tamamen bitirmek için beni Kasım 1976'da işten attılar.

34 yaşındayım. Dört yerde çalışmışım ve ikisinden kovmuşlar. Ne yapacağım ne edeceğim derken, Milliyet Gazetesi'ne Örsan Öymen'e gittim. Örsan ile iyi bir arkadaşlığım vardı. Orhan Tokatlı ile de güzel bir ilişkim vardı. Ara sıra onlara haber götürürdüm, 'minik kuş'luk yapardım yani. Kafam ticarete yatmazdı. O güne kadar iki kez kovulduğum devlete de bir daha giremezdim. Gazeteciliğe başlamayı düşündüm.

Örsan olumluydu, ama Orhan Tokatlı ile konuşmamı önerdi. Tokatlı, bu konudaki kararı, ancak Abdi İpekçi'nin verebileceğini söyledi. Abdi Bey'e durumu iletenecekti.

Gazeteci Oluyor

O sırada da Tokatlı ameliyat oldu. Bir türlü Abdi Bey'e söyleyemiyor beni. 20 gün Gülhane Hastanesi'nde yattı. Taburcu olduktan sonra söylemiş.

Tokatlı beni yanına çağırdı ve 'Tamam, Abdi Bey senin burada başlamanı kabul etti. Seni ekonomi muhabiri olarak alıyoruz' dedi.

Ben siyaset istiyordum, kabul etmediler. Para pazarlığı yapacak durumda da değildim. Onların önerdiği parayı kabul ettim. 6 Şubat 1977 günü Hacıbayram Veli Hazretleri'nin türbesine giderek Allah'a dua ettim. 'Allahım, beni bu meslekte başarılı kıl' diye yakardım.

7 Şubat 1977 sabahı, Milliyet Gazetesi'nin İzmir Caddesi üzerindeki Sipahioğlu Han'da bulunan bürosunda işe başlayarak gazeteciliğe ilk adımımı atmış oldum.

İşe başladığım sabah, Orhan Tokatlı beni soğuk bir ifadeyle karşıladı. Nedenini bilmiyorum. Sonra bana 'Sen, Örsan'ın odasında oturacaksın, oraya git' dedi.

Ben de Örsan'ın odasına çıktım. Örsan, o dönemde 'Politika Kazanı' başlıklı çok okunan bir köşe yazıyordu.

Ben odaya oturdum, ama gazeteciliği kafamda korkunç bir şekilde büyütüyorum. Panik haldeyim. Ne yapacağımı bilmiyorum. Bir yandan da kendime güveniyorum; çünkü, Ankara'da geniş bir çevrem vardı.

Yine de 'Ne yapacağım, bu işin üstesinden gelebilir miyim?' diye düşünüyorum.

Öğle saatleri oldu. Orhan Duru, gazetenin istihbarat şefiydi. Birdenbire koridorda bağırmaya başladı:

'Foto muhabirleri yine kaçmışlar, rezalete bak. Koskoca gazetede foto muhabiri yok.'

Milliyet'te o zaman Asaf Uçar ile Engin Cenkçi adlı iki foto muhabiri vardı. Bunların ikisi saat 12.00'ye doğru izin almadan yemeğe çıkmışlar. Orhan Duru ise avaz avaz bağırıyor. O olay bana biraz nefes aldırdı.

'Tamam bunlar da bizim gibi normal insanlar. Birileri kaçıyor, öbürü bağırıp çağırıyor' dedim.

Gazeteci milletini gözümde o kadar yüceltmiş ve büyüttüm ki!

Öğle sonrası odamda yine kuş gibi oturuyordum. Yapacağım bir şey yoktu. Milliyet'in Ankara Bürosu bir koridora karşılıklı açılan dörder odadan ibaretti. Bağırma sesleri gelmeye başladı. Baktım koridorda kavga var. Devrim Sağıroğlu, birisini dövüyor. Devrim, spor muhabiriydi. Dövdüğü adamın Milliyet'in Ankara Matbaa Müdürü Mahmut olduğunu öğrendim. Bu olayı görünce 'Tamam, bunlar bizim gibi insanlar' diyerek iyice rahatladım.

Yılın Gazetecisi Seçildi

Bu arada çevremi yoklamaya, Planlama ve diğer kurumlardaki arkadaşlarımı arayarak haber istemeye başladım. MC Hükümeti işbaşındaydı. Haberler akmaya ve bu şekilde haberlerim çıkmaya başladı.

Milliyet'te bir de mizah sayfası vardı. Ben oraya da yazılar gönderiyordum. Ama hep bir şeyi hissediyordum ki, birileri yukarıdan frenime basıyor. Bir gün İktisat Sayfası sorumlusu Ali Gevgilili beni aradı. İlk engellemeyi orada görmüşümdür.

Bana, 'Bakın Emin Bey, biz sizi buraya ekonomi muhabiri olarak aldık. Siz başka bir konuda yazı yazamazsınız' dedi.

Ben de, 'Ne münasebet efendim. Ben gazeteciyim. Her istediğim konuda yazarım. Ama sizin de işinizi aksatmam' karşılığını verdim.

Bendeki cürete bakın, daha yeniyim üstelik. Ama hakikaten düzenimi kurmuştum. Planlama'dan, Maliye'den arkadaşlarım sayesinde iyi haberler yapıyor ve ekonomi sayfasını besliyordum..."

O dönemde Yalçın Doğan Cumhuriyet'in, Uluç Gürkan da Anka Ajansı'nın ekonomi muhabirliğini yapıyordu. Onlarla tat-

lı bir rekabet içinde habercilik yaptı. Bazen paslaşarak kimi zaman da birbirlerini atlatarak, ama hep arkadaşça ve dostça...

2 yıl sonra, Şubat 1979'da sarı basın kartını aldı. Çok mutluydu. Kendi ifadesiyle, basın kartını günlerce okşadı. Aynı yılın temmuz ayında yakaladığı çok önemli bir haberle, bir kez daha manşete oturdu.

Büyük bir atlatma yaparak, Türkiye'nin IMF'ye verdiği ve o yıllarda büyük gizlilikle saklanan niyet mektubunu bütün ayrıntılarıyla gazetede yayımladı. Bu haberiyle ertesi yılın şubat ayında İstanbul Gazeteciler Cemiyeti tarafından "Yılın Gazetecisi" seçildi.

Başarılar başarıları izliyor, Emin Çölaşan ismi gazetecilikte artık tanınıyordu.

Çölaşan: Kopya Çektim Hocam

Azınlık Hükümeti'nin Başbakanı Süleyman Demirel, 1979 yılının Aralık ayında Turgut Özal'ı Başbakanlık Müsteşarlığına atamıştı. Ekonomi, Demirel'in denetiminde bütünüyle Özal'a teslim edilmişti.

Özal, onu Planlama'dan kovmuş, mahkeme kararlarını uygulamamıştı. Geçmişte kendi yolsuzlukları hakkında o ağır yazıları Çölaşan'ın yazdığını da biliyordu.

Ekonomi muhabiriydi ve Özal'la mutlaka bağlantı kurması gerekecekti. Ne yapmalıydı?

Özal'la görüşmek için korka korka Başbakanlık Müsteşarlığı'nı aradı. DPT'deki olaylardan sonra Özal'ın telefonuna çıkacağını sanmıyordu, ama karşısında onun sesini duyunca şaşırdı. "Önce İnsanım Sonra Gazeteci" adlı kitabında Çölaşan, bu telefon konuşmasını şöyle yansıtıyor:

"Merhaba Emin, nasılsın bakalım yahu?"

"Sağolun hocam, siz nasılsınız? Yeni göreviniz hayırlı olsun, başarılı olmanızı diliyorum."

"Sağol, teşekkür ederim. Yahu sen ne büyük adam oldun."

"Esağfurullah hocam. Büyük adam olmak kim ben kimini' Siz büyük adamsınız."

"Şimdi sen onu bırak da, bana doğruyu söyle bakalım... Ol) TÜ'de kopya çekiyor muydun çekmiyor muydun benim matematik dersinde."

"Evet hocam çekiyordum. Doğrusu çekiyordum."

"Tabii çekiyordun. Ben biliyordum çektiğini ama hep inkâr ettin."

"İşte şimdi itiraf ettim hocam. (Kahkahalar)..."

Özal'ın kendisine gösterdiği yakınlık hoşuna gitmişti. Ayrıca 19 yıllık kopya sorunu da çözümlenmişti. Öyle ki, geçmişte yaşadıklarını bile unutmuştu o an.

1980 yılının Ocak ayında Özal, onu evine davet etti. Orada, Türkiye'nin en önemli ekonomik programlarından biri olan ve sonra '24 Ocak Kararları' diye anılacak kararları yazılmamak kaydıyla Çölaşan'a anlattı. O da, sözünde durarak bu kararları yazmadı. Üç buçuk yıl sonra bu konuyu, "24 Ocak Bir Dönemin Perde Arkası" adlı kitabında anlatacaktı.

İstanbul'a Tayini Çıkan Gazeteci

1983 yılında Milliyet'te meslek yaşamının en zorlu ve sıkıntılı günlerini yaşadı. Sonrasını Emin Çölaşan'dan dinliyoruz:

"O yıl gazetenin istihbarat şefliğine Cüneyt Arcayürek getirildi. Yanında da, yardımcısı olarak Önder Şenyapılı diye birini getirmişti. Tarhan Erdem de Genel Yayın Yönetmeni olmuştu. Gazetecilik ile uzaktan yakından ilgisi olmayan biriydi.

Bunlar bize tavır koydular. Ben altı yıl Milliyet'te çok güzel işler yapmıştım. Biz Orhan Tokatlı ile kavga ederdik, ama o hiçbir zaman bunu yönetime bildirmezdi, içimizde kalırdı bütün olaylar. Tokatlı hep dürüst davrandı ve İstanbul'a jurnalcılık yapmadı.

Bu ikili işbaşına gelince, hem Orhan Tokatlı'yı hem de bizi saf dışı bıraktılar. Amaçları, belli ki bizi kövdürtmaktı. Biz, Cü-

neyt Ağabey'e saygıdan başka hiçbir şey göstermemiştik. İlk günler çok iyiydi. Sonra Önder'in de etkisiyle bizi safdışı bırakmaya çalıştı. Tuhaf ve üzücü olaylar oldu. Birbirimizi kırdık. Bunları 'Önce İnsanım Sonra Gazeteci' adlı kitabımda ayrıntılarıyla anlatmışım.

O dönemde Türk basınında bir ilki yaşadık. Bir daha da böyle bir olay olmadı. Gazetedeki arkadaşlarım Ümit Gürtuna, Uenal İnanç ve benim, resmi yazıyla İstanbul'a tayinimiz çıkarıldı. Tayini, Arcayürek'in isteğiyle Tarhan Erdem yaptı. Onun imzasıyla tebligatlar bize geldi.

Sonra ben İstanbul'a gittim ve bu tayini kabul etmediğimi bildirdim. O arada Aydın Doğan Ankara'ya gelmiş ve olayın büyümemesi için benim geçici bir süreyle İstanbul'a gelmemi istemişti. Ben de gittim, 20 gün kaldıktan sonra döndüm.

Ben Ankara'ya dönerken Tarhan Erdem, 'Gazeteye uğramayın' dedi. Anladım ki gazeteye gitmeyeceğim ve beni bu yönlemlerle, 'işe gelmiyor' diye kovacaklar. Her gün gazeteye gittim ve arkadaşlara işyerinde bulunduğuma dair tutanak tutturdum.

Bütün bunlar yaşanırken, Milliyet Ankara Temsilcisi Orhan Tokatlı görevini sürdürüyordu, ama devre dışı bırakılmıştı. Hiçbir fonksiyonu kalmamıştı. Odasında çaykahve içerek Kızılay Meydanı'nı seyrediyordu.

Arcayürek, İstihbarat Şefi olarak her şeyi kontrolü altına almıştı. Bizim haberlerimiz İstanbul'a geçiliyor, fakat kullanılmıyordu. Büyük olaylar oldu. Sonra 1984 yılında Tarhan Erdem görevinden ayrılınca yerine Çetin Emeç geldi. Hemen ardından Arcayürek de ayrılmak zorunda kaldı."

Art Arda Yazılan Kitaplar

Emin Çölaşan, o sıkıntılı döneminde "24 Ocak Bir Dönemin Perde Arkası" adlı kitabını yazarak büyük bir çıkış yaptı. Bu kitabı ile İstanbul Gazeteciler Cemiyeti tarafından yeniden "Yılın Gazetecisi" seçildi.

"12 Eylül Özal Ekonomisinin Perde Arkası" kitabını yazılığında ise Özal artık bir fenomen olarak Türk siyasal tarihindeki yerini almıştı. Kitapları yok satıyordu.

"Banker Skandalının Perde Arkası" başlıklı kitabı ile 80'li yılların başında yaşanan banker furyasını anlattı. Bu kitapla da "Gazetecilik Başarı Ödülü" kazandı. 198384 arasındaki bir buçuk yıla sığdırdığı üç kitabı, yüz binden fazla sattı.

1984 Yazında işe başlayan ve hiç tanımadığı Milliyet Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç'e bir teleks çekerek görevinde başarılar diledi. Ertesi gün çalan telefonu açtığında ahizenin diğer ucundaki Emeç'in sesini duydu:

"Mesajınızı aldım. Teşekkür ederim. Sizinle güzel işler yapacağız. Abdi Bey zamanından beri Türk basınında uzun söyleşiler yapılmıyor. Her hafta ilginç bir konu ve konuk bulun. Pazar günleri yayımlanmak üzere uzun söyleşiler yapalım."

Emeç'ten gelen telefon moralini düzeltmişti. Pazar sohbetlerine başladı. 12 Eylül'ün siyasi yasakları sürüyordu. Süleyman Demirel de yasaklı liderlerden biriydi, ilk pazar sohbetini Demirel'le yaptı. Röportaj, Milliyet'te yayımlandığında büyük yankı yaratmıştı. Demirel ilk kez konuşuyor ve konuşmasının arasına serpiştirdiği siyasi mesajları ile seçmene göz kırptıyordu.

Sonraki haftalarda ünlü işadamları, siyasetçiler, tanınmış ve tartışılan isimlerle pazar sohbetleri yapmayı sürdürdü. Sohbetler tutmuş ve halk tarafından sevilmişti. Hatta, yakın arkadaşı Uğur Mumcu bile sık sık, "Bu hafta kim var?" diye soruyordu.

Bir dönem DPT'de haksızlığa uğrayarak kapıya konan Emin Çölaşan, şimdi yıldız gazeteci olmuştu. 1985 yılının başında yazdığı ve Banker Yalçın'ın hayat macerasını anlattığı "Yalçın Nereye Koşuyor" kitabı da çok büyük sükse yaptı. Bu kitap 70 bin satmıştı. Kitabın ikinci cildi olan "Yalçın'ı Kim Kurtaracak" beşinci kitabıydı ve yine on binlerce sattı.

Milliyet Gazetesi'ndeki renkli söyleşilerini derleyerek hazırladığı kitaplar da kamuoyunda büyük ilgi gördü. "Biz 40 Kişiyiz

Birbirimizi Biliriz", "Sor Bakalım", "İcraatın İçinden", "Bir Dönemin Yazıları" ve "Tarihe Düşülen Notlar" adlı kitapları da Türk okuru tarafından çok beğenildi.

Özal'la İlişki Nasıl Koptu?

Kitapları yüz binlerce satan ve rekorlar kıran Çölaşan, artık sokaktaki insanın yakından tanıdığı ünlü bir gazeteci olmuştu.

Emin Çölaşan, Temmuz 1985'teki bir söyleşisi yüzünden Başbakan Turgut Özal'ın şimşeklerini üstüne çekti. Çölaşan, manşetten yayımlanan "Uzakdoğu Gezisi Rezaleti" başlıklı söyleşide, Özal ve eşi Semra Hanım'a iki Uzakdoğu gezisinde refakat eden heyetin maceralarını yazdı.

Heyetteki işadamları ve üst düzey yetkililer, gezilerde fahişelerle birlikte olmuş ve oradan satın aldıkları malları gümrüksüz bir şekilde Türkiye'ye sokmuşlardı. Gezilerde Türkiye Cumhuriyeti'nin saygınlığı zedelenmiş ve tüm bu yaşananlara Özal da sesini çıkarmamıştı.

Özal, bu haberden sonra Emin Çölaşan'la ilişkisini tamamen kesti. Üniversitede öğrencisi olan Çölaşan'la son derece ilginç, inişli çıkışlı bir ilişkisi olmuştu. Bir zamanlar mahkemelik olduğu Çölaşan'a bir süre önce Kâzım Oksay ve Hasan Celal Güzel'in yanında Başbakanlık Basın Müşavirliği bile teklif etmişti.

Simavi Makam Arabasını Yolladı

1985 yılının Temmuz ayının son günleri... Emin Çölaşan, bu tarihte popülaritesi günden güne artan bir gazeteci olarak yazdıklarıyla gündemi belirliyor, söyleşileriyle tartışmalar yaratıyordu.

Hürriyet Gazetesi'nin patronu Erol Simavi, Cumhuriyet'in çizgisinde yeni bir gazete çıkarmaya karar vermişti. 'Hürgün' adıyla kurulacak olan gazetenin başına da Cumhuriyet'in eski Genel Yayın Yönetmenlerinden Oktay Kurtböke'yi getirmişti. Simavi, Emin Çölaşan'ı da transfer etmek istiyordu.

Gazetenin kadrosunu kurmak için çalışan Kurtböke, Ankara'ya gelerek onunla konuştu ve Erol Simavi'nin kendisi ile görüşmek istediğini söyledi. Çölaşan, gazetesini değiştirmeye pek niyetli değildi. Kuşadası'na tatile gideceğini söyleyerek, teklifi geçiştirdi. Düzen değişikliğinden hoşlanan biri değildi. Yerin den memnundu. Bir şey konuşmadan ayrıldılar.

Kurtböke, ertesi gün kendisini aradı:

"Emin, Erol Bey sana arabasını gönderecek. Eğer sence bir sakıncası yoksa, şoför seni ve karını Ankara'dan alıp Kuşadası'na götürsün. Sonra da Erol Bey İzmir'de olacak. Orada görüşürsünüz..."

Çok şaşırmıştı. Hürriyet Gazetesi'nin patronu kendisiyle görüşebilmek için makam aracını ve şoförünü gönderiyordu. Çölaşan, bu daveti kabul ederek İzmir'e gitti.

Erol Bey, Beni Harcamayın

6 Ağustos günü Erol Simavi ile İzmir'deki evinde buluştu. Hürriyet'in Ege Temsilcisi Nedim Demirağ, Çölaşan ile Simavi'yi tanıştırdıktan sonra baş başa bırakarak ayrıldı. Simavi, ona aynen şu teklifte bulundu:

"Ben, Türk basınında birkaç kişinin yazılarını baştan sona okurum. Yavuz Donat, Uğur Mumcu, Oktay Ekşi ve siz... Ben şöyle düşündüm; siz hem yeni çıkaracağımız Hürgün Gazetesi'nde, hem de Hürriyet'te olacaksınız. Hürgün Gazetesi'nde istediğinizi yazarsınız, Hürriyet'te ise 'Pazar Sohbeti' isterim."

Simavi, Hürgün'de aylık 450 bin, Hürriyet'te ise röportaj başına haftalık 50 bin lira öneriyordu. Röportajları Hürriyet'in Almanya baskılarında da yayımlanacağı için her ay ayrıca 500 Mark ödeyecekti. Üstelik, 25 milyon lira da transfer ücreti verecekti. Bu, o güne kadar Türk basınında eşine az rastlanan bir transfer parasıydı. Simavi, "Sizin bir Murat 124'ünüz varmış, bir de yerli araba alacağım" dedi.

Simavi'nin kendisine sunduğu koşullar çok uygundu, ama yine de bazı çekinceleri vardı. Dayanamadı:

"Efendim Türk basınında bazı uygulamalar olur. Bir gazeteyi başka bir gazeteye alınır ve orada hayatı kaydırılır. Böyle çok arkadaşımız var. Eğer amacınız, Milliyet'ten bir tuğla çekip orayı zayıf düşürmek ve sonra da beni harcamaksa, lütfen bunu benimle yapmayın. Ben kendimi böyle bir şeye layık insan olarak görmem..."

Simavi, Çölaşan'ı rahatlatan bir yanıt verdi:

"Hayır şekerim, ben böyle bir şey yapmam."

Çölaşan, Milliyet Gazetesi'nin sahibi Aydın Doğan ve Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç'le görüşerek vedalaştı. Sekiz buçuk yılını verdiği ve 'yuvam' dediği Milliyet'ten 24 Ağustos 1985'te istifa etti. Hürriyet dönemini Çölaşan aktarıyor:

"Böylece elime geçen para epey yükseliyordu. Erol Bey ile İstanbul'da buluştuk. Marmara Etap Oteli'nde kalıyordu. 'Hayırlı olsun' dedi ama paradan haber yok.

Otelin lobisindeyiz. Bir ara, 'Şekerim sen beni bir dakika bekler misin? Ben şimdi geliyorum' dedikten sonra bir zarfla geri döndü.

'Bu senindir. Tekrar hayırlı olsun' dedi. İçinde 25 milyon liralık hamiline çek vardı. Bu parayla bugün oturduğumuz evi aldık.

O sırada söylediği bir söz çok dikkatimi çekti. 'Şekerim, bir ricam olacak. İstanbul'a geldiğin zaman burada kalırsın. Yalnız, 20 kişiyi geçen yemekler vereceksen (Hürriyet'in Genel Yayın Koordinatörü) Hasan Pulur'a söyle, bilgisi olsun. İzin al demiyorum ama bilgisi olsun' dedi.

Ben de, 'Efendim, 20 kişiyi geçen yemek nasıl veririm, niye vereyim?' dedim şaşkınlıkla.

'20 kişiden azında serbestsin' dedi.

O zaman anladım ki, birileri Erol Bey'i, ziyafet ve yemeklerle korkunç tırtıklamışlar.

Kapı Aralığında Köşe Yazarlığı İstedi

Böylece Hürriyet'e başladım. Hürriyet'teki günlerim daha iyi ve mutlu geçti. Hürgün macerası çok kısa sürdü. Hürriyet'in yönetimi, Hürgün'ü beceremedi. Gazete 49 gün sonra kapanınca tamamen Hürriyet'te yazmaya başladım.

Röportajlar yapıyordum. 'Önce insanım Sonra Gazeteci' adlı kitabım Hürriyet'te iken çıktı ve 80 bin sattı. 1989 yılının Ocak ayında Özal'ı anlatan bir kitabım çıktı. 'Turgut Nereden Koşuyor' adlı bu kitabım Türkiye'de satış rekoru kırdı. İnsanlar kitabı alabilmek için kuyruğa giriyordu. Yayınevinden 270 bin kitabın parasını aldım. Bir rekor oldu bu.

Benden sonra Çetin Emeç de Milliyet'ten ayrılıp Hürriyet'in başına geldi. Hatta biz aramızda espri yapardık; 'Çetin Emeç bağır-mış, Emin nerede ben oradayım' diye. Sonra Milliyet'in sahibi Aydın Doğan Hürriyet'i aldığı anda aynı espriyi yapıyorduk; 'Aydın Doğan da bağır-mış, Emin nerede ben oradayım.'

Benim kafamda hep köşe yazısı yazma olayı vardı. Pazar sohbetleriyle birlikte yazı dizilerim de çıkıyordu Hürriyet'te. Boş durmuyordum hiçbir şekilde. 'Turgut Nereden Koşuyor' patlama yapmış ve Çetin Emeç de o sırada Ankara'ya gelmişti. Merdivenin başında gördüm. 'Çetin Bey, ben size bir şey söylemek istiyorum' dedim.

'Bakın, ben kitap yazıyorum en az 50 bin satıyor. Turgut Nereden Koşuyor' yüz binler sattı. Demek ki ben çok okunan biriyim. Artık köşe yazısı yazmak istiyorum. Bana bu fırsatı verir-seniz pişman olmazsınız. Çok iyi yazılar yazarım' diye kapı aralığında ve ayaküstü söyledim.

O da, 'Ben bunu Erol Bey'e söylerim. Bence bir sakıncası yok. Ben sana haber veririm' dedi.

Şaşırmıştım. Bu kadar kolay olacağını beklemiyordum. Çünkü o zamanlar (yıl 1989) köşe yazarı olmak önemli bir olaydı. Bugünkü gibi eşe dosta köşeler ihsan edilmez ve birileri, bel-den aşağı dahil çeşitli ilişkiler sayesinde paraşütle indirilip köşe yazarı yapılmazdı.

Lipseyce bekledim. Sonunda onay çıkmış, İstanbul'dan yarım sayfa ile 'başla bakalım' demişlerdi. Aralık 89'da köşe yazılarım başladı, ama gazetenin değişik yerlerinde geziyordu. Yazılarım tutmaya başlayınca arka sayfalarda belli bir yerim oldu.

Bir gün Erol Bey aradı ve 'Mehmet Barlas bizden ayrılıyor. Beşinci sayfaya seni almak istiyorum. Ama bizim beşinci sayfa da bugüne kadar hiç düzgün adam olmadı. Hepsinin kirli bir işi çıktı. Sana güvenerek oraya alıyorum, beni mahcup etme' dedi.

Ben de, 'Efendim, bana güvenmiyorsanız hiç almayın oraya. Ama beni tanıdığınız kadarıyla da, herhalde güvenirsiniz' cevabını verdim.

'Güvenmesem zaten böyle bir şey yapmam' dedi ve ben beşinci sayfaya geçtim."

Türkiye'nin en çok tanınan ve okunan gazeteciyazarlarından biri olan Emin Çölaşan'ın mesleki kariyerinde ve geçmişinde Özal'ın çok önemli bir yeri oldu. ODTÜ'de 1960 yılında öğrencihoca olarak ile başlayan ilişkileri, DPT'de karşıt düşüncelerdeki iki zihniyetin çatışması olarak devam etti.

Hep aynı zeminlerde karşılaştılar. Özal, siyasete soyunup Başbakan Yardımcısı, Başbakan ve Cumhurbaşkanı olduğunda, Emin Çölaşan da karşısında gazeteci olarak duruyordu. Onun hakkında Türkiye'de en çok yazı yazan gazetecilerin başında gelen Çölaşan, Özal'ı şöyle anlatıyor:

"Birbirimizden çoğu zaman nefret ettik. Başbakan olduğunda ise bir dönem yakınlaştık. Benim yaşamımda, gazeteciliğimin hem öncesinde, hem de sonrasında çok önemli bir yeri olduğu doğrudur. Hakkında çok şey yazdım. Yazdıklarımın hepsinin altına bugün de imzamı atarım. 1979-1993 döneminde 14 yıl boyunca Türkiye'ye ailesi, hanedanı ve yakınlarıyla birlikte damgasını vurmuştur. Pek çok gazeteci o dönemde bunlara yakalalık yaparken, ben karşı çıktım ve çarpıklığı bazen çok ağır yazılarımla dile getirdim. Ben güçsüzlerle değil, güçlüler ve egemenlerle boğuşan bir gazeteciyim."

Emin ölaşan, gazeteciliğe 1977 yılında Milliyet'te, ekonomi muhabiri olarak başlamıştı. Ama tek kalıba sığacak biri değildi. Başka konulara, araştırmalara, yazı dizilerine, söyleşilere girdi, nice kavgalar verdi. 15 kitabı toplam 750 binden fazla sattı.

1985 yılında Hürriyet'e geçti. Yaklaşık 30 yıllık gazetecilik yaşamında, Milliyet'ten sonra ikinci gazetesi. 1989 yılından bu yana köşe yazarı.

Yapılan bütün anketlerde, Türkiye'de en çok okunan köşe yazarı olduğu ortaya çıkıyor. Boğuşmasını bazen tek başına kalısa da sürdürüyor.

HAKKI DEVRİM

Medyadaki Ansiklopedi Ustası

1946 yılı... Kabataş Lisesi Edebiyat Öğretmeni Faruk Nafiz Çamlıbel, vedalaşmak için öğrencileri Hakkı Devrim ve Zihni Küçümen'i yanına çağırdı.

Milletvekili seçildiği için öğretmenliği bırakıp Ankara'ya gidecekti. Cebinden iki mektup çıkararak öğrencilerinin eline tutuşturdu.

Hakkı Devrim'e verdiği mektup Vakıf Gazetesi'nin sahibi Hakkı Tarık Us'a, Zihni Küçümen'inki ise Muhsin Ertuğrul'a hitaben yazılmıştı.

Çamlıbel, iki öğrencisi için birer referans mektubu hazırlamıştı. Öğrencilerinin istedikleri mesleğe girmelerine yardım etmeye çalışıyordu.

Hakkı Devrim, gazeteci olmak istiyordu. Öğretmeninin eline tutuşturduğu mektubu cebine koyduktan sonra Babıâli'nin yolunu tuttu.

Gazete binasının da bulunduğu Vakıf Yurdu'nun kapısından içeri girdi. Koridorlar labirent gibiydi. Sekreterin yanına çıkarak, gazetenin patronu ile görüşmek istediğini söyledi. Bir mektup verecekti.

Sekreter, henüz 17 yaşında olan delikanlıyı pek ciddiye almamış, uzun bir süre beklettikten sonra:

"Hakkı Tarık Bey bugün gelmeyecekmiş. İstersen yarın bir daha dene" demişti.

Ertesi gün gitmedi. Utanmıştı. Bunu Çamlıbel'e söyleyemedi; ama, onun kendisi için yazdığı mektubu açmadan da edemedi.

Mektupta, "Bu çocuk, gazeteci olmak istiyor. Anlatmaya gayret ettim, ama ikna edemedim, 'Aç kalırsın oğlum' dedim ama dinlemedi. Sen bunu önce mürettiphane de başlat, bir şeyler öğrensin" yazıyordu.

Bir yıl sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne girdi. O sırada İktisat Fakültesi'ne bağlı olarak 'Gazetecilik Enstitüsü' kurulmuştu. Fakülteye devam ederken, Gazetecilik Enstitüsü'nün derslerini de izlemeye başladı.

Derslerden çok kürsüdeki öğretmenlerle ilgiliydi. Ercüment Ekrem Talu, Burhan Felek, Peyami Safa, Cevat Fehmi Başkut gibi tanınmış kalemler, Enstitüde ders vermeye başlamışlardı.

Hukuk Fakültesi'nde okumasına karşın, hâkim ya da avukat olmayı pek düşünmüyor, zaten bir yandan da Edebiyat Fakültesi'nde Fransız Filolojisi, Türkoloji, Felsefe derslerine devam ediyordu. Öğrencilik yıllarında İstanbul Radyosu'nda, Söz ve Temsil Yayınları'nda çalışmaya başlamıştı. Mezun olduktan sonra Cihat Baban'ın Son Saat Gazetesi'nde röportajlar yaptı (1952). Mürekkep kokusunu sevmişti. Askerliğini yaptı. Dönüşünde Tercüman Gazetesi yayın hayatına yeni girmişti, gazeteciliğe orada devam etti.

1956 yılında Bahadır Dülger'in yönetiminde Demokrat Parti'ye yakın işadamlarının çıkardığı 'Havadis Gazetesi'ne başladı; Cihat Baban'ın uzaklaştırılmasından sonra o da Tercüman'dan ayrılmıştı. 1957 seçimleri öncesinde Havadis, kitle haberciliği yerine DP yanlısı partizan haberler yapmaya başlayınca, küçük bir grupla birlikte Havadis'ten ayrıldı.

Menderes'in 'Gölgesi' Oldu

Yeni Sabah Gazetesi'ne girdiler. Havadis'ten birlikte ayrıldıkları Nezihe Araz ve Oğuz Akkan da aynı gazetede işe başlamışlardı. 1957 seçimleri yaklaşıyordu. Gece sekreteri, istihbarat şefi, seçimlerde DP Genel Başkanı ve Başbakan Adnan Menderes'in 'gölgesi' oldu. Menderes'i bir gölge gibi izleyecekti. Gaze-

ın Ankara Büro Şefi Niyazi Kotay da o seçimlerde CHP Genel Başkanı İsmet İnönü'nün gölgesi olmuştu.

Hakkı Devrim, Menderes'le birlikte seçim kampanyası boyunca Anadolu'yu gezdi. Bütün gazeteciler ayrı bir uçakta, o Başbakan'ın uçağında...

Başbakan'ın bütün gezilerinde vardı ve onu adım adım takip ediyordu. Öyle ki; artık Menderes de ona fazlasıyla alışmıştı.

Adnan Menderes, bir mitingde halka hitap ederken, o haber yazdırmak için postanedeydi. Miting sonrası karşısında görünür "Hakkı Bey, neredeydin? Ben senin yüzünü görerek konuşmaya alıştım. Sen yoksun diye nutkum tutuldu" diye takıldı ona. Aralarında bir sempati ilişkisi kurulmuş gibiydi. Ama Menderes asıl, Yeni Sabah'ın patronu Safa Kılıçlıoğlu'nun dostuydu.

Menderes, bir gün "Hakkı Bey, konuşmalarımı nasıl buluyorsun?" diye sordu.

"Çok güzel efendim. Ama müsaade ederseniz size bir şey söyleyeceğim."

"Tabii, söyle."

"Konuşmalarınızda sürekli 'İki buçuk milyarlık bütçemizi, dört milyar yaptık' diyorsunuz. Ben, bir evvelki şehirde halkın arasına girdim ve sordum; 'Bir milyar kaç paradır' diye. 10 kişiden biri bildi."

"Doğru haklısın. Dur, ben bu paranın altın karşılığını hesaplatıp, onu halka söyleyeyim. Bu daha doğru olur."

Menderes, sonraki gezilerinde milyar yerine altından söz etmeye başladı.

Cihat Baban'dan Son Ders

Yeni Sabah'ta, başarılı bir performans ortaya koymuştu. Meslekte istikrarlı bir çizgiyle yükseliyordu.

Bir gün ustası Cihat Baban'la karşılaştı. Baban, o sıra Cumhuriyet'te yazıyordu. Sohbate başladılar. Baban'ın amcası Şükrü

Baban da, Yeni Sabah'ta yazıyordu ve patronun çok yakın arkadaşıydı.

Ustası, Hakkı Devrim'e sordu: "Neler yapıyorsun?"

"Cihat Ağabey, orada bana Yazı İşleri Müdüründen çok para veriyorlar. Memnunum, beni seviyorlar. Ben orada olmazsam, gazete iyi gitmez düşüncesi var. Vazgeçilmez bir adam durumundayım... Hani hep sizin tavsiye ettiğiniz gibi."

"Başmakaleleri niye hep amcam yazıyor. Sen yaz! Önce imzasız yaz. Gün gelir, 'İmzalı yaz' derler."

"Ağabey, Şükrü Hoca ile Safa Bey kafa kafaya verip yazıyorlar. Ben o işe girmek istemiyorum. Ben onların düşündüklerini yazmak istemiyorum."

"Sen ne yazmak istersin?"

"Ben, kendi düşündüklerimi yazmak isterim."

"Baksana sen bana. Ben, sende biraz zeka var zannederdim. Sen ne dediğinin farkında mısın?"

"Ne diyorum ki? Sordunuz söyledim."

"Safa Bey, oraya bütün servetini bağlamış, milyonlar yatırmış. Matbaalar, tesisler kurmuş. Ne yani, bütün bunları, 'Hakkı fikirlerini Türkiye'ye yaysın' diye mi kurdu? Bunu ciddiyletmiş düşünüyor musun?"

Yeni Sabah, Babıâli'de tanınan ve ağırlığı olan bir gazeteydi. Kılıçoğlu, birkaç yıl içinde onu Yazı İşleri Müdürlüğü'ne, ardından da Genel Yayın Müdürlüğü'ne getirdi. Gölgede kalan müzip haberleri derleyerek, "Fısıltı Gazetesi" adı altında kaleme aldığı günlük köşe yazılarında da çok başarılıydı.

1961'de çıkarılan 212 Sayılı Basın İş Kanunu, patronu kızdırmıştı. Acısını gazetecilerden almak istedi. Hakkı Devrim patrona karşı çıktı; başyazıları Yeni Sabah adıyla değil, kendi imzasıyla yazması gereğini patrona bütün kadro önünde hatırlattı. Patron, bu tepki üzerine "Tamam, imzamı atacağım" diye söz verdi, ama sözünü tutmayacaktı.

Kar Altında Üç Basın Şehidi

26 Ocak 1963 sabahında gazeteyi açınca çok öfkелendi; çünkü, patron sözünde durmak bir yana, Yeni Sabah imzasıyla gazeteciler aleyhine ağır bir yazı yazmıştı. Gerekçe, 212 Sayılı Basın Yasası'ydı.

Bu yasanın kendilerine "fikir işçisi adını takan bir gruba imtiyaz sağladığını" savunarak, yasanın "temelinden yıkılmasını" istiyordu. Babiâli'deki diğer patronlar da, 1961 yılında uygulamaya sokulan yasayı içlerine sindirememişlerdi.

Hakkı Devrim, başyazıyı burnundan soluyarak okudu. Çünkü aynı gün gazetelerde herkesi perişan eden bir haber vardı.

Hürriyet Gazetesi muhabirleri Yüksel Kasapbaşı ve Abidin Behpur ile şoförleri Yüksel Öztürk, Çerkezköy'de kar yüzünden mahsur kalan bir yolcu trenini haber yapmaya giderken şehit olmuşlardı. Gazeteciler, kara saplanan araçlarının içinde donarak ölmüşlerdi.

Jandarma ekiplerinin saatler süren çalışması sonucunda, karla örtülü Inter marka beyaz aracın kapıları açılmış ve ortaya çıkan manzara orada bulunan herkesi ağlatmıştı.

Şoför Yüksel, başını direksiyona dayamış ve öylece kalakalmıştı. Otomobilin önünde oturan Foto Muhabiri Abidin'in kasıtlı kesilmiş soğuk bedeni ise buzdan bir heykele dönüşmüştü adeta. Abidin, kucagında tuttuğu çantası ve fotoğraf makinesi ile oturduğu koltukta ölmüştü...

Otomobilin arkasında yatan Muhabir Yüksel de, trençkotunu çıkararak üstüne örtmüştü. Ağzından akan kan yanaklarının kıyısında donmuştu.

Bu acı haberle çığına döndü. O da köşesinde, basın yasasına karşı çıkan patronları ağır biçimde eleştiren bir yazı yazarak, Kılıçlıoğlu'na meydan okudu.

Patron Gazeteye Sokmadı

Hürriyet Gazetesi muhabirlerinin görev başında donanmış olduğu bir dönemde 212 Sayılı Basın Yasası'nın yeniden tartışılmasına başlanması üzerine gazeteciler yürüyüş yaparak Babıâli'deki ikinci büyük eylemi gerçekleştirdiler.

Hakkı Devrim'in köşesinden meslektaşlarını savunduğu yazısı, Yeni Sabah'taki son yazısı oldu.

Ertesi sabah işe geldiğinde tatsız bir sürprizle karşılaştı. Nezihe Araz da yanındaydı. O da yazısında patrona karşı çıkmıştı ve başlarına gelecekleri biliyor gibiydiler. Gazetenin İdare Müdürü Hamit Turan, kapıya dikilmiş ve onları içeri sokmuyordu.

"Ağabey, kusura bakma. Benim güç bir vazifem var. Seni gazeteye sokmamakla görevlendirildim."

Kapıdan çevrilen Devrim, köşe yazarı arkadaşına dönerek, "Bak Nezihe Hanım. Biz bu kapıdan çevrildik. Ama biz bu kapıdan tekrar gireceğiz ve Safa Bey, bizi bu kapıda karşılayacak" dedi.

Bu olaydan sonra kendi kendinin patronu olmaya karar verdi. Nezihe Araz'la birlikte bir dergi çıkaracaktı. Derginin çıkarılması için belli bir sermaye gerekiyordu. Kılıçlıoğlu'ndan alacakları tazminatlarla dergiyi çıkarmayı planladılar. Fakat patron tazminatlarını ödemiordu. Tazminatlarını almak için dava açtılar.

Hakkı Devrim, Kılıçlıoğlu'nun Yeni Sabah'ı kapatma kararı aldığını öğrenince çok üzüldü. Kötü ayrılmasına karşın, kararından dönmesi için ikna etmek üzere eski patronunu ziyarete etti:

"Kapatmayın bu gazeteyi. Senede iki buçuk milyon satış ve bir o kadar ilan geliri olan bir gazete kapatılmaz patron."

Kılıçlıoğlu, Babıâli'nin belki de en öfkeli patronlarından biriydi. 212 Sayılı Basın Yasası'na direniyordu. Kavgacı ve dik kafalı bir adamdı. Ama bir o kadar da duygusaldı. Gözleri yaşlı:

"Sanki evladımı defnediyorum, o kadar üzgünüm" dedi.

Kılıçlıoğlu, gazetenin saygın bir sermaye grubu tarafından

alınması halinde yüzde 10 hisseye kadar çekilebileceğini bildir-
di. Bu konuda Hakkı Devrim'e yetki belgesi verdi ve isminin ga-
zetede kurucu olarak kalmasının kendisi için yeterli olduğunu
söyledi. Ancak, Hakkı Devrim gazeteye sermayedar bulamayın-
ca, Yeni Sabah birkaç ay sonra kapatıldı.

Patronuyla Ortak Oldu

Yeni Sabah'tan sonra Ege Ekspres'in birinci sayfasında 'Açık
kapı' başlığıyla yazılar yazdı. Genel Yayın Müdürü ve yazar ola-
rak bir süre Tasvir'de çalıştı. Sonrasını Hakkı Devrim aktarıyor:

"Bir gün Safa Kılıçlıoğlu, 'Ne yapıyorsunuz?' diye bizi aradı.

Haftalık gazete çıkaracağımızı söyledim. Nezihe Araz ile
benim, ondan 125 bin lira tazminat talebimiz vardı, gerekçe gös-
termeden kovmuştu bizi.

'Beni de alsanıza aranıza' dedi.

Düşündüm, sevimsiz bir adı vardı Babiâli'de.

Niye tereddüt ediyorsun? Ben ne sebeple sevilmiyorum?
Yalancılık mı yaptım, hırsızlık mı yaptım, şerefsizlik mi yaptım?
'Öfkeli bir adamım ben' dedi.

Davadan vazgeçtik.

125 bin lirayı ödedi bize. Cebinden de 125 bin lira koydu.
Böyle üçlü bir ortaklık kurduk ve Meydan Gazetesi'ni çıkardık.
1213 bin satıyorduk, ama hiç reklam gelirimiz yoktu. Haftalık
gazeteydi. Türkiye'nin reklam gücü de belli.

Bir gün Safa Bey, 'Hakkı, her hafta 5 bin lira içeri giriyoruz.
Paramız bitmek üzere, haberin olsun' dedi.

Bir yan iş olarak kitapçılığa girmeyi düşündük. Grand La-
rousse Encyclopedique'nin muhtelif dillere çevrildiğini okumuş-
tum o günlerde. Safa Bey'i ikna ettik ve işe girdik.

Sonra büyüdü iş. Safa Bey, malını mülkünü teminat göster-
di. Ona zarar vermedik; ama, iş bitene kadar kavgaya etmekten
geri durmadık. Meydan Larousse Ansiklopedisi'nin namusu-
muzla son fasiküllerini de yayımladıktan sonra ayrıldı! Kavli-

miz öyleydi. 1969'dan 1973 yılına kadar, yayını beş yılda tamamlamıştık."

İnek ve Tavuk Besledi

Bu işten sonra bir şeye karar verdim; 'Artık istihbarat şefi olup, onun bunun hatalı yazılarını okumayacağım' dedim. Bir yer alacağım ve çiftçilik, hayvancılık gibi işlerle uğraşacağım. Ve yalnız istediğim şeyleri okuyacağım.

Ansiklopedi işinde çok güzel yazılar okumuştum. 'Bir yer alacağım ve çiftçilik, hayvancılık gibi işlerle uğraşacağım. Yalnızca istediğim şeyleri okuyacağım' dedim.

Arada Nezihe Araz, Nurullah Gezin, Aydın Kazancı ve Gülseren Devrim'le ortak, Kaynak Kitaplar Yayınevi'ni kurduk. Bence güzel ansiklopediler yayımladık, ama ardını getiremedik.

Çatalca'da bir arazi aldım. 11 yıl boyunca tavuklarla, ineklerle, arılarla uğraştım. İyi yumurta, iyi süt ürettik, iyi hayvan yetiştirdik; 80 ineğimiz, 30 bin tavuğumuz vardı. Çok severek yaptığım halde 11 yıl dayanabildim.

Meydan Larousse hâlâ satılıyordu. Kılıçlıoğlu da, bana kâr-dan hisse vermeyi sürdürüyordu. Biraz o sayede dayanabildim.

1988 yılında Safa Bey'i kaybettik. Çocukları beni çağırdılar. Anladım ki, ansiklopedi yayım şirketini elden çıkarmak istiyorlar.

Milliyet Gazetesi'nin sahibi Aydın Doğan talip oldu. Bir ansiklopedi furyası yaklaşıyordu ve Aydın Bey sanırım 'promosyon işine hazırlıklı olmak lazım' diyordu.

Kemal Kınacı Müessese Müdürüydü. Benim de Yeni Sabah'tan iyi arkadaşım.

Bir başka talip daha vardı. 100 milyon lira daha fazla veriyordu. Ben onu Aydın Bey'e söyledim. O da, 'Hakkı Bey, bu ansiklopedi eskimiş. Biz bu ansiklopediden ve şirketten ziyade seni istiyoruz' dedi.

Kemal Kınacı'ya sordum:

'Ne yapacaksınız beni burada?' diye.

'Ağabey, senden ne yapılmaz ki? Danışman olursun, röportajlar yaparsın, yazı yazarsın' dedi.

Bana yine ansiklopedi yaptıracaklarını sonradan anladım.

1995 yılında Kemal Kınacı ayrılıp gitti. Bana bir yazı işi verirler diye bekledim. Ansiklopedi maddesi okuyacağım diye aylarca geceleri beş saat uykuyla yetinmişim. Bir ara 'Öleceğim, sakatlanacağım' diye düşündüm.

"Niye Bana, 'Sen Gel de Yaz' Demiyorlar"

Mehmet Y. Yılmaz o zaman yine Doğan Grubu'ndaydı.

'Mehmet Bey, 'Sana bir şey soracağım' dedim, 'İcra Kurulu toplantılarına filan katılıyorum ama belli bir işim yok. Grubun gazeteleri var. Bana niye birinden birinde yaz demiyorlar, dersin?' diye sordum. 'Eski kelimeler kullanıyor, yadırganır... Yaşlı bir adama öyle yapma böyle yap demek zor olur. Sonra Aydın Bey'le bir yakınlığı var. Burada olanları gider orada anlatır filan' diye mi düşünüyorlar? dedim.

Mehmet Yılmaz da bana, 'Hakkı Bey, yani siz yazı yazmak istiyorsunuz da size 'yaz' demiyorlar mı?' diye sordu.

'Demiyorlar' dedim.

Ne yazmak istiyorsunuz?' diye sordu.

'Ben televizyon alanında yazayım. Çok aktüel, canlı bir alan ve ihmal ediliyor.'

Sonra HD imzasıyla tek sütun bir yıl yazdım Posta Gazetesi'nde. O arada Aydın Bey benden ve Tarhan Erdem'den ciddi gazete raporları istedi. Biz de bu raporları yazdık.

Mehmet Yılmaz, Simge Grubu'nun başındaydı. Radikal Gazetesi'ni çıkarırken, 'Sizin bu yazılarınız iyi gidiyor. Ama siz hep televizyon yazıyorsunuz, gazeteleri de dahil edin buna, köşeyi genişletelim' dedi.

'Ben yazarım da sen rahatsız olursun' dedim.

'Olmam! Şikâyet edene yaşını sorarım. Bak sen doğduğunda o gazeteciymiş derim' cevabını verdi ve doğrusu beni hiç pişman etmedi.

'Peki bana bu sefer para verecek misiniz?' diye sordum.

'Biz geçen sefer size para vermedik mi?'

O gün bugündür Radikal Gazetesi'nde yazıyorum. Gazetemden çok memnunum."

Hakkı Devrim, Radikal'deki köşesinde Türkçe üzerinde de önemle durdu. Hataların altını, yapanın adını da vererek çizdi. Bu uyarılar, gazetecilerin yazı konusunda daha titiz davranmalarına yol açtı.

1929 doğumlu olan Devrim, Radikal Gazetesi'nde yazmaya devam ediyor.

'Sakıncalı' Çıkınca Gazeteciliği Seçti

Yalçın Doğan, Trakya'daki bir sürgün alayında 'Sakıncalı Pi-yade' olarak yaptığı askerliğini yeni bitirmişti.

Zor ve sıkıntılı bir askerlik dönemi geçirmişti. Solcu olduğu için başı derde girmiş; bu yüzden yedek subay olarak başladığı askerlik görevini çavuş rütbesiyle tamamlamak zorunda kalmıştı. Hatta, askerî cezaevinde de bir süre hapis yatmıştı.

68 kuşağındaki bütün solcu gençler gibi öğrenci eylemlerine katılmıştı. Deniz Gezmiş'in liderliğinde Beyazıt'tan Sultanahmet'e yürüyen öğrencilerle birlikte marşlar söylemiş, 'Devrim Andı' içmişti. Boğaza demirleyen Amerikan Altıncı Filosu'nu protesto eden gençler arasında o da vardı.

Öğrencilik yılları sonrasında girdiği siyasal faaliyetler yüzünden askerliği 'gözaltı' gibi geçmişti. 20 aylık sıkıntılı bir dönemin ardından terhis olunca devletin kendisine iş vermeyeceğini düşündü. Gazetecilik yapmaya karar verdi; ama, bu mesleğe nereden ve nasıl başlayacağını bilemiyordu. Askerdeyken, haftada bir ya da iki gün okuyabildiği Cumhuriyet Gazetesi, içindeki gazeteci olma hevesini harekete geçirmişti.

İyi bir eğitim almıştı. Alman Lisesi'nin ardından İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirmişti. İngilizce ve Almanca biliyordu. Bir süre özel öğrencilere, İngilizce olarak fizikkimya dersleri verdi. Bir yandan da gazeteci olabilmek için fırsat kolluyordu.

Bu fırsatı, kendisine İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nden hocası olan Profesör Doktor Cavit Orhan Tütengil sağlayacaktı.

1973 yılının Ekim ayında Tütengil'i üniversitedeki odasında ziyaret etti. Hocası, askerde başına gelenleri duymuştu. 'Geçmiş olsun' dileğinin ardından sordu:

"Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?"

"Hocam, sanırım artık devlette çalışmam söz konusu olamaz. Ben gazeteci olmak istiyorum, ama basına nasıl girebileceğimi de pek bilemiyorum doğrusu."

"Ben Cumhuriyet Gazetesi'nin yönetiminde yer alıyorum. Bir konuşayım, sana haber veririm."

Profesör Tütengil'in bu sözleri için büyük ölçüde rahatlatmıştı. Teşekkür ettikten sonra hocasının yanından ayrıldı.

İki gün sonra Tütengil'den beklediği telefonu aldı.

"Seni Cumhuriyet Gazetesi'nden bekliyorlar. Genel Yayın Yönetmeni Oktay Kurtböke, seninle konuşacak."

Bu telefonun ardından hemen Cumhuriyet Gazetesi'ne giderek, Kurtböke ile görüştü. Gazetenin sahiplerinden Nadir Nadi ile de kısa bir konuşma yaptı. Gazeteye ekonomi muhabiri olarak kabul edilmişti.

Başlangıçta, basın toplantılarına ya da bazı etkinliklere gitti. Küçük de olsa birtakım haberler yazmaya başlamıştı.

İlk Röportaj İlk Ödül

1973 seçimleri yeni yapılmıştı. Bülent Ecevit ve Necmettin Erbakan, CHPMSP Koalisyon Hükümeti'ni kurmak üzereydi.

O yıllarda toprak reformu, Türkiye'nin gündemindeki en önemli konulardan biriydi. Urfa, ülkede feodalizmden kapitalizme geçişin pilot bölgesi ilan edilmişti. Devlet, bu reformu feodal koşulların simgesi durumundaki Urfa'dan başlatmaya karar vermişti.

Gazete yönetiminin isteği ile bu konuda araştırma yapmak üzere Urfa'ya gitti. Bölgedeki feodal koşullara bizzat tanıklık etti. Kurumlaşmış aşiret ilişkileri, birey olma özgürlüğünün çok uzağında duran yoksul köylüler, geleneksel kültür mirasının

çatılığı güçle halkı ağır baskı altında tutan toprak ağaları, cehaletin derinliklerinden yüzyıllardır akıp gelen önyargılar, toprak reformunun bu bölgede yapılmasının olanaksızlığını göstermişti ona.

Gözlemlerini, yaşadıklarını not etti. Ağalarla, marabalarla, Lentin ileri gelenleriyle görüştü. Burada toprak reformu yapmak hayaldi. İstanbul'a dönerek, birebir görüşmelerle oluşturduğu röportajını yazdı.

Gazetede geniş yer bulan röportaj, Cumhuriyet yönetiminin ve Babiâli'deki meslektaşlarının hoşuna gitti. Çok sayıda tutlama telefonu aldı. Gazeteciler Cemiyeti de, bu başarısını kutlayarak, yaptığı çalışmaya "Yılın Röportajı" ödülünü verdi. İlk ödül, ilk röportajla gelmişti.

Bu röportajdan sonra önü açıldı. Gazete yönetimi, gazetecilik deneyimini artırması ve ekonomi haberciliği alanında kendini geliştirmesi için 1974 yılında Yalçın Doğan'ı Ankara'ya gönderdi.

Ankara'ya pek yabancı sayılmazdı; çünkü bu, Ankara'ya ikinci geliyordu. 1970'lerin başında Ankara Radyosu'ndaki Kültür Yayınları Bölümü'nde program yapmıştı. Bir buçuk yıla yakın süren programcılığı, 12 Mart Muhtırası sonrasında bırakarak İstanbul'a dönmüştü.

Cumhuriyet Gazetesi'nin o dönemdeki Ankara Temsilcisi Kemal Aydar ile tanıştıktan sonra 16 yıl boyunca gazetecilik yapacağı Ankara Bürosu'ndaki görevine başladı.

Kimseyi tanııyordu. Çevre edinebilmek için davetlidavetsiz bütün resepsiyonlara katıldı. Devlet ricalinin ve bürokrasinin katıldığı toplantıları yakından izledi. Buralarda, bürokrasideki bütün kilit kadrolarla tanışma ve kendini tanııtma olanağı buldu.

Ekonomi muhabiri olduğu için Maliye, Ulaştırma, Ticaret Bakanlıklarının üst düzey bürokratları ve DPT, DİE, Merkez Bankası, Yüksek Planlama Kurulu yöneticileri ile temasa geçerek, kalıcı ilişkiler kurmaya çalıştı.

TBMM'deki komisyonları ve bütçe görüşmelerini yakından izleyerek, bürokratlarla olan ilişkilerini geliştirdi. Kitapçık halinde getirilen bakanlık bütçelerini titizlikle okuyarak ilginç haberler yazdı. Meclis'teki görüşmeleri izlerken, politikacılarla da temas kurarak, siyasal çevresini genişletmeye çalıştı.

Ankara'daki ikinci yılının sonunda kilit noktalardaki bürokratlar ve politikacılarla ilişkilerini hatırı sayılır bir noktaya taşımayı başardı. Bu süre içinde ekonominin yanı sıra siyasetle ilgili haberlere de imza attı.

Yazarlığa İlk Adım

Ekonomiyle ilgili haber ve yorumlar, haftanın bir günü gazetenin arka sayfasında yer alıyordu. Sayfayı Yalçın Küçük hazırlıyor ve orada ekonomik yorumlar yapıyordu. Küçük'ün gazetede görevinden ayrılması, genç yaşında Yalçın Doğan'a büyük bir fırsat sağladı; çünkü Cumhuriyet yönetimi, bu sayfanın sorumluluğunu ona verdi.

Ekonomi sayfasını hazırlamaya ve orada yorumlar yapmaya başlayınca prestiji de arttı. Bu sayfa sayesinde yazarlığa da ilk adımını atmış oldu.

1977 seçimlerinden sonra Ecevit yeniden iktidara geldi. Ecevit iktidarı döneminde Türkiye Cumhuriyeti, tarihinin en ağır ekonomik bunalımlarından birini yaşadı. Dolar, Türk Lirası karşısında aşırı değer kaybetmişti. Yoklukların, yoksullukların ve kuyrukların arifesiydi.

Hükümet ekonomiyi düzeltebilmek için IMF'ye gitmeye karar verdi. İşte bu süreç, Yalçın Doğan'ın mesleki kariyerinin yükselmeye başladığı dönem oldu. O günlerde yaptığı ekonomik yorumlar, günün ve dönemin gelişen olaylarına bağlı olarak çoğunlukla gazetenin birinci sayfasından veriliyordu.

Hükümetin, IMF ile görüşerek 'stand by' anlaşmasını imzalamak için Washington'a gönderdiği heyeti izlemek üzere ABD'ye gitti. İlk uluslararası gazetecilik deneyimini bu gezi ile yaşadı.

TÜSİAD'ın Ecevit Hükümeti'ni düşürmek için gazetelere boy boy ilanlar verdiği dönemde, siyaset ve ekonomi kurumları arasındaki duyarlı ilişkiyi pratikte kavrama deneyimini edindi.

Ecevit Hükümeti, 1979 yılındaki Senato Seçimleri'ni kaybetti. Bunun üzerine Ecevit iktidardan çekilince, Süleyman Demirel başkanlığındaki AP Azınlık Hükümeti kuruldu.

Aynı yıl Cumhuriyet Gazetesi'nde de bir yönetim değişikliği oldu. Gazetede uzun yıllar Ankara Temsilciliği yapan Kemal Aydar emekli olmuş, yerine İstanbul'dan gelen genç gazeteci Hasan Cemal atanmıştı. Yalçın Doğan, Hasan Cemal'le de sorunsuz ve rahat bir mesai yürüttü.

AP Hükümeti, Türkiye ekonomisini düzeltmek için sonradan tarihe '24 Ocak Kararları' olarak geçen ekonomik programın köşe taşlarını hazırlamaya başladı.

Yalçın Doğan, Ankara'daki ekonomi muhabirleri Emin Çölaşan ve Uluç Gürkan'la rekabet ediyordu. Bazen birbirlerini atlatıyor, kimi haberlerde ise paslaşıyorlardı.

Turgut Özal, Başbakanlık ve DPT Müsteşarı olmuştu. Bakanlar üstü bir yetkiye sahipti ve doğrudan Başbakan Süleyman Demirel ile muhataptı. Yalçın Doğan, Ekonomi Muhabiri olarak Özal'ın temaslarını izledi, 'Özal'lı Yılların Başlangıcı' sayılan bu dönemin aktif gazeteci aktörleri arasında yer aldı.

Yeniden IMF görüşmelerini izlemeye başladı. Daha önceki deneyimleri sayesinde bu görüşmelerden önemli haberler yaptı. Özal'ın OECD'den para bulmak için çıktığı Paris gezisine katıldı. IMF ve OECD, bu gezide Türkiye'ye para vermemişti. Özal'ın ilk dış gezisinde yaşadığı ilk düş kırıklığına tanık oldu.

Ekonomide para politikalarının saptanmasında edindiği deneyiminin yanı sıra IMF görüşmelerinde ortaya koyduğu sıkı gazetecilik çalışması sayesinde 'IMF Kısacasında Türkiye' başlıklı bir kitap yazdı.

Kabarıyordun, Bak Şimdi Neler Oldu

Her gün onlarca kişinin ölümüne yol açan terör, çıkmazı yitiren ekonomi, içine düştüğü tıkanıklığı aşamayan siyaset, 12 Eylül 1980 Darbesi'ne davetiye çıkarmıştı. Gazeteci olarak 12 Eylül koşullarına bizzat tanıklık etti.

Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi Cüneyt Arcayürek Cumhuriyet'in Ankara Temsilcisi Hasan Cemal'i arayarak haberi verdi:

"Kalk, ihtilal oldu..."

Hasan Cemal, herkesi gazeteye topladı. AP'li bakanlara telefon ettiler. Yalçın Doğan da, bazı bakanları evlerinden telefonla arayarak haberi verdi. Çok şaşırmıştı; çünkü konuştuğu bakanlar, "İyi ki ihtilal oldu, kurtulduk" havasındaydılar.

Ertesi gün Gelibolu'ya götürülen Demirel ve Ecevit'i de aradı. O sırada askerler, liderlerin telefon görüşmesi yapmalarına izin veriyorlardı.

"Nasılsınız efendim?" deyince, Demirel "İyiyim" dedi ve telefonda kendisine küçük bir sitemde bulundu:

"Basın toplantılarında kabarıyordun. Bak şimdi neler oldu."

Başbakanlıktaki basın toplantılarında Demirel'i politik açıdan sıkıştıran sorular sormuştu. Demirel, bunları hatırlatırcasına içerlemişti.

12 Eylül'ün ağır koşullarında sürdürülen gazetecilik günlerinde mesleğinde bir sıçrama yaptı. 1981 yılında Hasan Cemal, yönetim tarafından Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirildi. O da, Cumhuriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilciliği'ne atandı.

Temsilciliğe atanmasını sürpriz olarak karşılamamıştı. Hasan Cemal'in gazetenin başına geçeceği aylar öncesinden konuşulurken, o da, temsilcilik görevinde adı geçenler arasında anılıyordu.

Hasan Cemal, telefonla arayarak, "Ankara Temsilcisi olmanı istiyoruz" dedi. Bir süre sonra gazetenin sahiplerinden Nadir Nadi de telefonla arayarak, 'nezaketen' bu görevi kendisine teklif etti.

Teşekkür edip telefonu kapattı. Sekiz yıl önce Profesör Tünelgil'in önerisiyle girdiği gazetenin Ankara Temsilcisi olmuştu.

Yaklaşık sekiz yıl süren temsilcilik görevinde, belleğinden alınmayacak ilginç olaylar yaşadı. Temsilcilik yıllarının başlangıcı 12 Eylül'ün en zorlu koşullarının yaşandığı dönemdi. Gazetenin sıkça kapatıldığı ya da haberlerin asker telefonuyla sansürlendiği zamanlardı.

Ankara ve çevre illerden sorumlu Sıkıyönetim Komutanı Recep Ergun, Cumhuriyet Gazetesi'nin yayınlarını yakın takibe almıştı; çünkü Cumhuriyet Gazetesi, 'solcu ve dikkatle takip edilmesi gereken bir neşriyat'tı.

Demek Fiyatlar Artmış

Sıkıyönetim Komutanı Recep Ergun, Yalçın Doğan'ın 'belalı' haline geldi. Doğan, iki haftada bir aldığı sabah telefonlarıyla Sıkıyönetim Komutanlığı'na çağrılıyor ve sürrekli uyarılıyor. Cumhuriyet Gazetesi Temsilcisi olarak üzerrinde büyük bir baskı vardı. Doğan'ın aktardığına göre, bir sabah evinde çalan telefonu açtığında, karşısındaki sesin sahibi olan albay, "Komutanımız, derhal sizi görmek istiyor" dedi.

Apar topar giyinerek Sıkıyönetim Komutanlığı'na gitti. Komutanın odasına girdiğinde öfkeli bir yüz ve bir çift çatık kaşla karşılaştı. Komutan, Cumhuriyet Gazetesi'nin sayfalarını oturduğu masanın üzerine yaymış ve bazı yazıları kırmızı kalemle kalın bir şekilde çizmişti.

Merak ve endişeyle kendisine bakan Yalçın Doğan'a döndü. Öfke içinde bağırmaya başladı:

"Bu nedir, bu?"

"Anlamadım efendim."

Gazetede yer alan ve fiyatların arttığını gösteren bir haberi gözünün içine sokarcasına ona gösterdi.

"Ne demek fiyatlar artmış. Bu ne biçim haber?"

Yalçın Doğan ne diyeceğini şaşırmişti. Komutan, siyasi yönü olmayan ve fiyat artışıyla ilgili bir habere bile tepki gösteri-

yordu. Şaşkınlığını üzerinden atmaya çalışıyordu ki, komutanın şu sözleriyle donakaldı:

"Demek fiyatlar artmış. Ben de iki gün yasaklıyorum bu gazeteyi..."

Komutan dediğini yaptı ve Cumhuriyet Gazetesi'nin satışı iki gün süreyle Ankara ve havalisinde yasaklandı.

CIA Başkanı'nın Ziyareti

Cumhuriyet Gazetesi'nde, diplomasi muhabiri Sedat Ergin'in yazdığı ve CIA Başkanı William Casey'in Türkiye'ye geldiğini duyuran haber yüzünden komutanla başı yine derde girdi.

Bir sabah aldığı telefonla tekrar Sıkıyönetim Komutanı Kor-general Ergun'un karşısına çıktı. Komutan yine bağırıyordu:

"Bu haberi nereden aldınız?"

Yalçın Doğan, haberin kaynağını açıklayamayacağını, ancak Casey'in ziyaretini kesin olarak öğrendiklerini söyledi. Komutan öfkeyle solurken, o odadan ayrıldı. Neyse ki, bu kez gazeteyi yasaklamamıştı.

CIA Başkanı'nın Türkiye ziyaretine ilişkin haberin istihbaratı, Yalçın Doğan'a gelmişti ama, bu istihbaratı doğrulaması için Sedat Ergin'e vermişti. Ergin, katıldığı bir resepsiyonda karşılaştığı "ABD'li kaynak"a bu ziyareti doğrulatarak yazmıştı. Haber, gazetede geniş yer bulmuştu.

İdama mahkûm iki MHP'li, Mamak Askeri Cezaevinden 'kaçmış'tı. 12 Eylül koşullarında askeri birliğin içinden kaçmak kolay bir iş değildi. Bu firar kamuoyunda sessizce tartışılırken, Yalçın Doğan, firarilerin Devlet Planlama Teşkilatı'nda saklandıklarını öne süren bir haber yazdı.

Ertesi sabah gelen telefondaki bildik ses, kendisini yine Sıkıyönetim Komutanlığı'na çağırıyordu. Bu çağrılar, Yalçın Doğan'ın mesleki serüveninin âdeta "12 Eylül Klasığı" haline gelmişti.

Komutan her zamanki gibi esti, gürlledi. Fakat, şu sözleri ilginçti:

"Bunu yalnızca sekiz kişi biliyor. Nereden öğrendiniz kardeşim, söyle..."

Yalçın Doğan duraksadı.

"Ben bunu öğrendim, ama söyleyemem."

"Söyle, yoksa seni içeri atarım."

"Eğer ben bunu söylersem, bir daha haber yapamam."

Komutan, öfkesinden burnundan soluyordu:

"Bana ne ister yap, ister yapma..."

Yalçın Doğan, haber kaynaklarının gizliliğini ve basın meslek ilkelerini hatırlatmaya başlayınca, Korgeneral Recep Eray'ın'un öfkesi doruğa fırladı:

"Ne diyorsun sen, ne anlatıyorsun bana. Burada 12 Eylül var, asker var... Tamam o zaman, madem söylemiyorsun savcıya git ifadeni alsın."

Askeri Savcı'ya verdiği ifadede de haber kaynağını açıklamadı. Artık tutuklanmayı bekliyordu. Akşam üzeri serbest olduğu söylenince, derin bir nefes aldı.

12 Eylül koşullarında gazetecilik yapmak çok zordu. Askerler, eski liderlerin isimlerinin bile gazetelerde geçmesine tahammül edemiyorlardı. Öyle ki, Demirel'in bankadan emekli maaşını almasıyla ilgili olarak çıkan bir haber ya da bir liderin nikâh şahidi oluşunun gazetelerde yer alması askerleri kızdırmaya yetiyordu.

Cumhuriyet Gazetesi'nin 12 Eylülcüler'in referanduma sunmaya hazırlandığı 82 Anayasası'na bakışı son derece mesafeliydi. Bu mesafeyi açıkça hissettiren bir manşet haber nedeniyle Kenan Evren'in gezisinde 12 Eylül komutanlarından Nurettin Ersin'in sert tepkisine de hedef oldu.

Komutan, herkesin içinde, "Bu manşet nedir, siz ne yapıyorsunuz?" diyerek ona çıkışmıştı.

Takdir Ettim Baba, Dokuz Sütun

Siyasi parti faaliyetlerinin serbest bırakılması ve 1983 seçimleri sonrasında ANAP Genel Başkanı Turgut Özal'ın iktida-

ra gelmesi, askerin siyaset üzerindeki gölgesinin göreceli de olsa biraz çekilmesini sağlamıştı. Ama yine de Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan Kenan Evren'in yönetim üzerinde büyük bir ağırlığı ve otoritesi vardı. Eski liderlerin siyaset yasağı ise kaldırılmamıştı. Evren, eski siyasilerin yeniden politikaya dönmelerine karşıydı.

Cumhurbaşkanı olarak TBMM'nin yeni yasama yılı açılış törenlerine katılarak bir konuşma yaptı. Konuşmasında eski liderleri ve Demirel'i açıkça suçladı. Bunun üzerine Demirel, siyaset yasağı olmasına karşın dayanamadı ve hazırladığı bir cevap metnini gazetelere yolladı.

Demirel, "Bunu yayımlar mısınız?" diye Yalçın Doğan'a da telefon etti.

Doğan da, öbür gazetelerin temsilcilerini arayarak, Demirel'in açıklamasını yayımlayıp yayımlamayacaklarını anlamak için nabızlarını yokladı.

Bir süre sonra Sıkıyönetim Komutanlığı'ndan bir subay kendisini aradı:

"Demirel'in açıklaması adı altında sizde bir metin varmış. Bu açıklama bize de geldi. Biliyorsunuz, sıkıyönetim var. Bunların konuşması yasak, takdirlerinize..."

Yalçın Doğan, hemen telefona uzanarak Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal'i aradı:

"Askerler telefon etti, bu açıklamayı takdirlerimize bırakıyorlar."

"Takdir ettim baba, dokuz sütun..."

Demirel'in savunması ertesi günkü Cumhuriyet Gazetesi'nde dokuz sütuna manşet olmuştu. Haber, diğer gazetelerde manşet yapılmamış, ancak yine de sayfalarda yer bulmuştu.

Kucakta Patlayan Bomba Haber

1987 yılının başında askerlerle eski liderlerin ilişkilerinde bir yumuşama havası gözlenmeye başlanmıştı. Sıkıyönetim kalkmış, 'normalleşme' sürecine girilmişti.

Beş yıldır Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan Kenan Evren'in de, Köşk'ün kapılarını gazetecilere açmıştı. Evren'in basın danışmanlığını yürüten Ali Baransel'in bunda büyük payı vardı.

Yalçın Doğan, bir gün Evren'le görüşmek için Çankaya Köşkü'ne çıktı. Evren'le başbaşa sohbet ediyordu. Sorularına aldığı yanıtları dikkatle not eden Doğan, Evren'e merakla sordu:

"Sayın Cumhurbaşkanım, siyasi yasakları siz getirdiniz. Bu yasakların kalkması hakkında ne düşünüyorsunuz?"

"Bence kalkmalı..."

Gazeteci şoke olmuştu. Cumhurbaşkanı'nın bu soruya bu yanıtı vereceğini hiç mi hiç beklemiyordu. Evren, ilk kez darbeye devirdiği politikacılara getirdiği yasakların kaldırılmasını istediğini söylüyordu. Evren, onu şaşırtmayı sürdürdü:

"Hatta, ben siyasi yasakların kalkması gerektiğini Başbakan Turgut Özal'a da söyledim."

Bu sözleri, not defterine heyecanla karaladı. Büyük bir haber yakalamıştı.

"Teşekkür ederim Sayın Cumhurbaşkanım" diyerek, koltuğundan kalktı ve kapıya yöneldi. Tam kapıdan çıkacaktı ki, Evren'in şu sözleri beynine çivi gibi çakıldı:

"Ama bunu yazamazsınız..."

Haber kaynağı izin vermediği için çaresiz yazamadı. Türk siyasal tarihi açısından son derece önemli bir haberi öğrenip yazamamanın üzüntüsüyle büroya döndü.

Bu görüşmenin üzerinden bir ay geçmişti ki, bir habercinin başına gelebilecek en kötü olaylardan birini yaşadı. Sabah eline aldığı Güneş Gazetesi'nin manşetini görünce ikinci kez şoka uğradı. Gazetenin manşetinde Evren'in "Siyasi Yasaklar Kalkmalı" demeci vardı. Evren, demeci, Güneş Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Güneri Cıvaoglu'na vermişti.

Yalçın Doğan, bu olaydan çıkardığı gazetecilik dersinin ardından, köşesinde Evren'in bu sözleri kendisine bir ay önce söylediğini yazdı. Bomba haber kucağında patlamıştı.

Askerlerin siyaset üzerindeki gölgesi kalkınca, 12 Eylül darbesi sonrasında yaşananları 'Dar Sokak'ta Siyaset' adıyla kitaplaştırdı. 1989 yılında da 'Fenerbahçe Cumhuriyeti' adında bir kitap yayınladı. Fenerbahçe yönetiminin siyasi iktidarlarla nasıl iç içe geçtiğini ve kulübün her dönemde hükümetlerle yakın ilişkide olduğunu tarihsel belgelerle ortaya koydu. Kitabı önce dizi olarak Cumhuriyet sayfalarında yayımladı.

1960'lı yılların sonunda Aydınlık Grubu ile siyasal ilişkisi olduğu dönemde de, "Komünist Enternasyonal'de Faşizminin Tahlili" başlıklı bir kitabı Türkçe'ye çevirmişti.

Katı Alman Disiplini

Yalçın Doğan, duygusal bir karakter yapısına sahip olmamasına karşın temsilciliği döneminde sert ve disiplinli bir yönetici portresi çizdi. Hata ve yanlış kabul etmezdi. Herkesin dört dört lük iş yapmasını isterdi. Ortaokul eğitimini de aldığı Alman Lisesi'ndeki hocalarının kazandırdığı 'Katı Alman Disiplini'nin kişiliği üzerinde derin izleri vardı.

Gazetedeki sabah toplantılarında bütün muhabirlerin hazır bulunmasını da çok önemserdi. Haber planının yapıldığı toplantılara gelmeyen ya da geciken muhabirler, onun disiplinin den nasiplerini alırlardı.

Bir keresinde, Diplomasi Muhabiri Sedat Ergin, 09.30'daki toplantıya birkaç dakika geç kaldı. Kimi zaman gece yarısına kadar barlarda gezip, içki içerek kafa dağıtan Ergin'in akşamdan kalma olduğu belliydi.

Yalçın Doğan, geciktiği için Sedat Ergin'i toplantıya almadı. Ergin, biraz öfkesinden biraz da temsilcinin gözünden uzak kalmak için o gün gazeteye hiç uğramadı.

Şarkıcı Bergen'i Büyükelçi Sandı

1989 yılında Cumhuriyet Gazetesi'ndeki görevinden ayrılan Yalçın Doğan, Sabah Gazetesi'ne geçti; ancak, bu gazete-

ın 'Haber Koordinatörü' olduğu için 'suyun başına', yani İstanbul'a gitti.

Sabah Gazetesi, o dönemde Mecidiyeköy'deki binada çıkıyordu. Sabah, dört yıl önce kurulan genç, ama farklı bir gazeteydi. Rahmi Turan'ın kurduğu gazete, ağırlıklı olarak adliye ve politik haberlerini birinci sayfaya çıkarıyordu. Cumhuriyet gibi ciddi bir gazeteden sonra Sabah'a ayak uydurmakta zorlandı.

Yazı işleri toplantılarında oluşturulan haber gündemi ve gazete ekibinin olaylara bakış açısıyla pek uyuştugu söylenemezdi. Toplantılarda tartışılan ve gazeteye haber olarak konulan olaylarla pek ilgili olmadığını görüyordu.

Yazı işleri toplantılarının birinde yaşadığı bir olay, gazetecilik anlayışı ile çalıştığı kurumun çizgisinin örtüşmediğini gösteren tipik bir örnek olarak belleğine kazındı.

Toplantıda, hangi haberlerin birinci sayfaya gireceği tartışılıyordu ki, yazı işlerinden biri, "Manşet tamam, Bergen ölmüş" dedi.

Haber Koordinatörü sıfatıyla masada oturan Yalçın Doğan bir an için duraksadı. 'Bergen' ismini daha önce hiç duymamıştı.

İçinden, "Bu da kim? Acaba nerenin büyükelçisi? Yoksa kuzey ülkelerindeki başbakanlardan biri mi?" diye geçirdi; fakat, masanın çevresinde toplanan gazetecilerin Bergen'i tanıdığı her hallerinden belliydi. Dayanamayarak sordu:

"Ya kim bu Bergen?"

Masadaki herkes, ona tuhaf bir şekilde baktı. Kocası tarafından yüzüne kezzap atılan 'Acıların Kadını' ve Arabesk Kraliçesi Bergen'i tanımıyordu. Ama o toplantıdan sonra Bergen'in ismini hiçbir zaman unutmadı.

Sabah Gazetesi'nin habercilik anlayışının çok ötesinde durduğunu, yaşadığı bu olayla daha somut bir şekilde gördü. Sabah'taki mutsuzluğu artmaya başlamıştı ki, Milliyet Gazetesi Genel Yayın Koordinatörü Altan Öymen'den gelen bir teklifle rahatladı. mn ve Milliyet Gazetesi'nin Müessese Müdürü Kemal Kınacı ile Laleli'deki bir kebabçıda buluşarak yemek yedi.

Divan Oteli'nde yenilen ikinci bir yemeğin ardından gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Doğan Heper'le görüştü. Bu görüşmeden sonra 1989 yılının Kasım ayında yazar olarak Milliyet'e geçti.

Milliyet'e gitmeden önce Sabah Gazetesi'nin patronu Dinç Bilgin'e veda ziyaretinde bulundu. Bilgin, onun ayrılmasını anlayışla karşılayarak şunları söyledi:

"Sabah Gazetesi bir değişimden geçecek. Türkiye'nin ilk üç büyük gazetesinden biri olacak; ama, şu aşamada bu değişim erken. Seni erken aldık bu gazeteye. Eğer seni gelecek dönemde alsak olurdu. Ama sen haklısın..."

Tepedeki Çekişme

Milliyet'teki ilk yılını çok zor geçirdi. Gazeteye yazar olarak alınmıştı, ama köşesi yoktu. Yazıları hep farklı yerlerde çıkıyor, sayfalarda dolaştırılıyordu. Üstelik, çoğu zaman yazıları çerçeve içine bile alınmıyordu. Yazılarına, kıdemli bir muhabirin haber analizi gibi yer veriliyordu.

Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Doğan Heper, ona biraz mesafeli yaklaşıyordu. Gazete yönetimine hâkim olan 'kast'ın içine girememişti. Heper'e yakın duran Derya Sazak'ın yanı sıra, Orhan Tokatı'nın da kendisini gazetede istemediğini hissediyordu.

Milliyet yönetiminde ikilik vardı. Doğan Heper bir uçta, Altan Öymen öbür uçta duruyordu. Öymen'in girişimiyle gazeteye gelen Yalçın Doğan, aslında bu çekişmenin ortasında kalmıştı. Yalçın Doğan, Sabah'a geçmeden kısa bir süre önce Milliyet'e girmek için girişimde bulunmuş, ama Doğan Heper ona, "Şimdilik mümkün görünmüyor" diyerek, önünü kesmişti.

Bir ara gazeteden ayrılmayı düşündü; ama, Ankara'da edindiği gazetecilik deneyimi, içinde bulunduğu olumsuz koşulları aşmasında önemli bir avantaj sağladı. Ankara'daki haber kaynaklarıyla ilişkisini İstanbul'da da sürdürdü. Yazar olmasına

karşın habercilik yaparak kendisini Milliyet'e kabul ettirdi. Sonrasında da kalıcı bir köşeye kavuştu.

Demirel'in sandıktan zaferle çıkıp Erdal İnönü ile kurduğu DYPŞHP Koalisyon Hükümeti döneminde yıldızı yeniden parladı. Demirel'le olan ilişkilerinin meyvesini toplayarak yine önemli haberlere imza attı.

1994 yılında Milliyet Gazetesi yönetiminin iki numaralı ismi oldu. Umur Talu Genel Yayın Yönetmenliği'ne atanırken, Yalçın Doğan gazetenin Genel Yayın Koordinatörlüğü'ne getirildi.

1994 yılında yönetim yeniden değişti. Talu ile birlikte yazarlığa dönerek yönetimi, Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirilen Ufuk Güldemir ve ekibine bıraktılar. Fakat Milliyet Gazetesi'nin tepesindeki yönetimde yine istikrar sağlanamadı. Kısa bir süre sonra gazetenin tepe yönetimi yeniden değiştirildi. Doğan Heper, Güldemir'den yönetimi devraldı. Heper ise daha birinci yılını doldurmadan Genel Yayın Yönetmenliği'ni Derya Sazak'a vermek zorunda kaldı.

Sazak, yaklaşık üç yıl gazetenin başında kalarak yönetimde istikrar sağladı; ancak, o sırada Milliyet Gazetesi kısa bir süreliğine de olsa el değiştirdi. Aydın Doğan, Korkmaz Yiğit'e sattığı gazeteyi geri alınca, Yalçın Doğan da Milliyet'in Genel Yayın Yönetmeni oldu.

Milliyet Gazetesi'nde üç yıla yakın Genel Yayın Yönetmenliği yaptıktan sonra görevinden alındı, yerine Mehmet Yılmaz getirildi. Gazetede yazar olarak görevini sürdürürken, kısa bir süre sonra işine son verildi.

Yalçın Doğan, İlhan Selçuk'un telefonu ile mesleğe başlayıp 16 yılını geçirdiği Cumhuriyet Gazetesi'ne geri döndü.. Burada bir süre yazar olarak çalışan Yalçın Doğan, Cumhuriyet'ten ayrılarak Hürriyet'e geçti. Doğan, Hürriyet'te köşe yazıyor.

YAVUZ DONAT

Ulus'taki Üniversiteli

1963 yılıydı. Kapısında Otto Weber yazan büyük handan içeri girdi. İşhanının basamaklarını çıkarak, Ulus Gazetesi'nin bulunduğu ofise yöneldi.

Ofisin, kâğıt ve mürekkep kokan havası ile art arda tıkırdayan daktilo sesleri, onu heyecanlandırmıştı.

Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde (AİTA) okumaya başlamıştı; ama, gazeteci olmak istiyordu. Okula devam ederken, mesleğin bir ucundan tutabilme hevesiyle, Rüzgârlı Sokak'taki Ulus Gazetesi'ne gelmişti.

Aile dostları Hüseyin Ezer, Ulus'un Fotoğraf Servis Şefi idi. Mesleğe başlayabilmek için onun dışında elinden tutacak bir tanıdığı yoktu.

Gazeteye gelirken telefon etmemişti, ama Ezer'i karşısında, kendisine gülümserken buldu. Ezer, kendisiyle çok ilgilendi.

Hatta eşine telefon ederek, "Akşam yemeğine misafirimiz var" dedi.

Yavuz Donat, akşam yemeğinde gazeteci olma düşünü paylaşarak yardım istedi.

Ankara'daki foto muhabirlerinin duayeni sayılan Ezer, "Sen şimdi muhabirliği boş ver. Her zaman muhabir olabilirsin. Ama foto muhabirliği ile başlarsan daha iyi olur. O zaman fotoğraf çekmeyi öğrenirsin" dedi.

Aynı hafta içinde Ulus Gazetesi'ne yeniden geldi. Ezer, gazete yöneticileri ile konuşmuş ve işe kabul edilmesini sağlamıştı.

() yıllarda Türk basınında eğitimli insan sayısı azdı. Bu yüzden Ulus'taki Yurdakul Fincancıoğlu, Beyhan Cenkçi, Seyfettin İbrahim ve Nihat Subaşı adlı gazeteciler, üniversiteli olduğu için Donat'ın muhabir olmasını istediler.

İzler, gazete yönetimini ikna ettikten sonra Donat'ı, foto muhabiri olarak işe başlattı. Yavuz Donat da hayaline kavuşmuş ve gazeteci olmuştu.

Donat, 1942 yılında Mersin'de doğdu. Dört çocuklu bir aileden geliyordu. Ailenin kökeni, Niğde'nin Bor ilçesine dayanıyordu. Baba Mehmet Emin Donat, Mersin'e yerleşmiş ve Tekel Bölge Müdürlüğü'nde memuriyete başlamıştı.

Mehmet Emin Donat, daha sonra memuriyetten ayrılarak, Mersin'deki Merkez Lokantası'nı açmıştı. Lokanta personelinin müşterilere iyi hizmet vermemesi üzerine kızarak, lokantayı kapatmış ve bu kez de Alman İskelesi olarak anılan bölgede Merkez Bakkaliyesi'ni açmıştı.

Lise yıllarından beri gazetecilik idealinin peşinden gidiyordu. Birçok gazeteci gibi o da, okuduğu lisenin duvar gazetesini çıkaran ekipte yer almıştı. Gazeteci olma düşüncesini ailesine açmış ve onlardan destek görmüştü.

Mersinli tanınmış işadamlarından biri, Donat Ailesi'nin yakın dostuydu. Gazeteci Hüseyin Ezer de bu işadamı ile uzaktan akraba oluyordu. Ezer, Mersin'e geldiğinde, Donat Ailesi'ni de bu vesileyle tanıdı. Bu tanışıklık, Donat'ı Ankara'daki Ulus Gazetesi'ne getirdi.

Donat, Ulus'taki işinden memnundu. Ortama alışmıştı. Ulus'un bulunduğu hana girerken, gazeteci olmanın özel gururunu içinde hissetmeye başladı. Okuldan arta kalan zamanlarında gazeteye geliyor ve kendisine verilen işlere gidiyordu.

Kısa sürede fotoğraf çekmeyi öğrendi. Bir süre sonra çektiği fotoğrafların altına haber de yazmaya başlamıştı.

Jilet Paran Yok mu?

Ulus, iktidardaki Cumhuriyet Halk Partisi'nin yayın organı olduğu için Başbakan İsmet İnönü ile CHP, doğal olarak bu gazetenin en önemli haber kanallarıydı.

İşe başladıktan kısa bir süre sonra Donat'ı da Başbakanlık'a göndermeye başladılar. Başbakanlık'ta İnönü'nün program ve kabullerini izliyordu. İnönü, son günlerde sık sık Başbakanlık'a gelen genç gazetecinin üniversitede okuduğunu öğrendiği zaman ona özel bir ilgi göstermişti.

Bir gün sakal tıraşı olmadan Başbakanlık'a gelmişti. İnönü, karşısında sakalları uzamış halde fotoğraf çekip not alan genç gazetecinin yanına gelerek, elini onun yanağında dolaştırdı:

"Jilet alacak paran yok mu senin?"

Donat, o anda kıpkırmızı olmuş ve utancından yere bakmıştı.

Sakal tıraşı konusunda çok titiz olan İnönü, benzer bir uyarıyı aynı yıllarda karşısına sakallı olarak gelen gazeteci Altan Öymen'e de yapmıştı.

1964 yılına gelindiğinde, fotoğraf çekmekle kalmıyor, aynı zamanda bağımsız haberler yazıyordu. Ulus Gazetesi'nin birinci sayfasında imzalı haberleri çıkıyordu. Başarılı sayılabilecek bir gazetecilik başlangıcı yapmıştı. Üstelik hafta-tatili yapmıyor, pazar günleri de çalışıyordu.

Tempolu çalışması Akşam Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi İlhami Soysal'ın dikkatini çekti. Bir gün Donat'a, "Gel biraz konuşalım" dedi.

Donat, Soysal'la yaptığı bu görüşmenin ardından kendisini, CHP'li Devlet Bakanı Malik Yolaç'ın sahibi olduğu Akşam Gazetesi'nde buldu.

Akşam Gazetesi, Sıhhiye'de bahçe içindeki tek katlı şirin bir binadaydı. Yeni gazetesine çabuk ısındı. Okuldan arta kalan zamanının büyük bölümünü gazete bürosunda geçiriyordu. Okula gitmediği zaman sabah 07.00'de gazeteye geliyor ve gece yarısına kadar kalıyordu.

Akdeniz'in sıcak iklimine alışık olduğu için Ankara'da çok üşüyordu. Gazete binasının kaloriferli olması nedeniyle vaktinin büyük bölümünü ofiste geçirerek ısınmaya çalışıyordu. Soğuk kış gecelerinde yapacak bir iş bulamadığında derslerine çalışıyordu.

Sokak Lambasıyla Komünizm Propagandası

Gazeteye sabah erkenden gelip, gece geç saatlerde ayrılması, önemli haberler yakalamasına neden oldu. Sabah saatlerinde telefonla gelen istihbaratları takip ederek az manşet yakalamadı. Bu manşetlerden birinin öyküsünü, Donat şöyle anlatıyor:

"Yine sabah saat 07.00'de gazeteye geldim. Simidimi ve çayımı alıp masaya oturdum. Telefon çaldı. Gazetede benim dışımda kimse yok. O sırada telefonla bir istihbarat geldi.

Aldığım istihbarata göre, yaz tatiline giren çocuklar biraz eğlenmek istemişler. Ders kitaplarını kapladıkları kırmızı kâğıtları geceleyin sokak lambalarına sarmışlar ve kırmızı ışığın altında dans edip, gitar çalmışlar.

O sokaktan birisi de polise telefon etmiş ve 'Burada kırmızı ışık altında komünizm propagandası yapılıyor' diye ihbarda bulunmuş.

Konu, Milli İstihbarat Teşkilatı'na da (MİT) intikal ettirilmiş. MİT'ten talimat gelmiş ve çocukların tamamını karakola almışlar. Çocuklardan biri de, AP Kadın Kollan Başkanı'nın oğlu. Biriki bakan devreye girmiş, ama demişler ki; 'Bırakamayız, talimat MİT'ten geldi'.

Çocuklar tutuklu olarak mahkemeye çıkarılacak. Hemen fotoğraf makinemi alıp çıktım. Mahkemeye gittim. Hâkim, çocukları ve polisi dinledikten sonra gülmeye başladı.

Çocuklara, 'Dikkatli olun, devlet malına zarar vermeyin. Bir de dikkat edin çarpılırsınız' diye nasihat etti.

Polisleri de, 'Bu memleketin ciddi sorunları var. Daha ciddi sorunlarla ilgilenin' diyerek uyardı.

Çocuklar serbest bırakıldıktan sonra gazeteye döndüm o sırada, İlhami Soysal ofise geldi.

'Yavuz ne yapıyorsun, derslerini çalışıyor musun?' diye sordu.

'Çalışıyorum efendim, ama biraz evvel öyle bir şey oldu ki...' diyerek olayı anlattım.

Şaşkınlıkla ağzından, 'İnanmıyorum, ciddi misin?' sözleri döküldü.

Hemen belgeleri ve mahkeme kararını çıkarıp önüne koydum.

İstanbul'u arayarak haberi anlattı. Çektiğim fotoğrafları illu-
uçakla İstanbul'a gönderdi. Ertesi gün bu olay, Akşam Gazetesi'nin manşeti olmuştu."

20 Yıllık Serüven Başlıyor

Yavuz Donat, Akşam Gazetesi'nde gazeteciliği profesyonel olarak öğrendi. Bu arada okulunu bitirmiş ve üniversite mezunu bir gazeteci olmuştu. Polisiye ve adli olayları takip etmenin yanı sıra siyasi haberlerle de yakından ilgilenmiş ve okumak için geldiği Ankara'da tanınan bir muhabir olmuştu.

1970'lerin başında yedek subay olarak Kars'ın Sarıkamış ilçesine gitti. Döndüğünde 1971 yılıydı ve mesleki kariyerinde önemli rol oynayan Akşam Gazetesi ekonomik darboğaza girmişti. Maaşlar ödenmiyordu. Faturalar yatırılmadığı için gazetenin telefonları bile kesilmişti.

Akşam Gazetesi'nin bürosu, Kızılay Meydanı'ndaki Gökdelen'deydi. Türkiye Gazeteciler Sendikası'nın merkezi de gazete ofisi ile aynı kattaydı. Haberlerini oradan İstanbul'a yazdırırdı. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle Akşam'da çalışmanın imkânı kalmamıştı. Ayrılmaya karar verdi.

O sırada, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yayımladığı '12 Mart Muhtırası' da hükümetin istifa etmesine neden olmuştu. Yarı askeri darbe ortamında sol çizgide duran Akşam Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi İlhami Soysal, 12 Mart'ın baskı ortamında içeri alındı. Gazetenin yönetimi ise Türkiye'ye geçti.

Akşam'da çalışırken iş teklifleri almaya başladı. Hürriyet ve Milliyet'in kapıları kendisi için aralanmıştı; ama, alacağı başka bir teklif, meslek yaşamında 20 yıllık uzun bir serüvenin başlangıcı olacaktı.

Sağın en güçlü yayın organı Tercüman Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi Uğur Reyhan, kendisini büroya çay içmeye davet etti. Çay sohbeti iş teklifine dönüştü.

Reyhan, "Bizimle çalış, geç içeriye başla" deyince, Yavuz Donat duraksadı:

"Biraz düşüneyim."

"Ne düşünmesi... Geç içeri."

Bu konuşmadan sonra Tercüman'da işe başladı. Ay sonundaki maaş dışında bir de teşvik primi ödenmişti kendisine.

Ağırlıklı olarak siyasetle ilgileniyordu, ama gazetedeki asıl işlevi 'joker' muhabirlikti. Farklı alanlarda haberler yapıyordu. Gazetedeki polisadliye haberlerinde de imzası oluyordu. TBMM'ye ve siyasi partilerin genel merkezlerine de gidiyordu. Kısa zamanda birinci sayfa haberlerini yazmaya başladı.

İsmet İnönü, Bülent Ecevit ve Ferit Melen gibi isimlerle geliştirdiği özel dostluğu, ona sağlam haber kanalları açtı. Siyaset dünyasında parlak haberlere imza atıyordu.

1974 yılında köşe yazarı oldu. Donat, köşe sahibi olduğunda tam 28 yaşındaydı. 1970'li yılların sonlarına doğru ise gazetenin Ankara Temsilcisi oldu.

Ecevit: O Kuyumcuyu Devreye Sokun

Tercüman Gazetesi'nde geçirdiği 20 yılda, yakın siyasi tarihin önemli olaylarına tanıklık etti. Çok ilginç olaylarla karşılaştı. Bu olaylardan birini Yavuz Donat anlatıyor:

"Bir gün Başbakan Bülent Ecevit ile seyahate çıktık. 1970'li yıllardan söz ediyorum. Gece Konya'nın bir ilçesinde konakladık. Kaldığımız yer küçük bir oteldi. İnsanlar, üçer beşer kişilik odalarda kalıyordu. Biz de Cumhuriyet Gazetesi'nden Yalçın Doğan ile aynı odada kaldık.

Ben o zaman Tercüman'ın temsilcisiydim. Gece evlerimizi telefon edebilmek için otel santralini aradık ve Ankara'yı bağlamalarını istedik.

O zamanlar santrali arıyor ve ancak öyle telefonumuzu bağlatabiliyorduk. Biz de 'yıldırım ve basın ödemeli' olarak Ankara'nın aranmasını istedik.

O arada duş yaptık. Yorgunuz, uyuyacağız ve telefonların bağlanmasını bekliyoruz. Yalçın Doğan, santrali uyarmak için telefonu açtığında sesler duydu.

Başbakan Bülent Ecevit, telefonda Ankara'dan kendisini arayan Devlet Bakanı Salih Yıldız ile konuşuyordu.

Salih Yıldız diyor ki; 'Sayın Başbakanım, hükümet karışıyor. Devlet Bakanı Ahmet Karaarslan istifa etmek üzere.'

Ecevit de diyor ki, 'Kararslan'ın bize gelmesi sırasında Kapalıçarşı'daki kuyumcu devreye girmişti. Yine onu devreye sokun.'

Bakan da, 'Efendim, Devlet Bakanı Enver Akova da istifa edecek. Hükümet çatırıyor' diye sürdürüyor.

Ecevit yine, 'Şunu araya koyun' diyor.

Yani devlet içinde ne var ne yoksa hepsi konuşuluyor. Bu sözünü ettiğim hükümet, Ecevit'in 'Onbirler' ile kurduğu hükümet.

O sırada konuşmaları dinleyen Yalçın Doğan, 'Şef, ben Cumhuriyet'teyim. Bunları yazamam' dedi.

Ben hemen gazeteyi aradım, yazımı değiştirdim. Telefon konuşmasını dakikası dakikasına yazdım.

Ertesi sabah uyandığımızda olay büyümüştü. Otobüse bindik. Sayın Başbakan geldi. Zarif bir insan. Gelip herkesin elini sıktı. Herkese 'Saygılar', bana gelince, 'Hem saygılar hem kaygılar' dedi.

Bu olaydan sonra Anadolu Ajansı Genel Müdürü Aytekin Yıldız, 'Çok zor durumdayım. Başbakan bana çok kötü muamele ediyor' dedi.

'Niye?' diye sorduğumda, 'Dün gece Sayın Başbakan'la görüşmem gerektiği için uzun süre onun kapısının önünde bekledim. Kapının önünde beklediğim için konuşmaları duyup, benim sana anlattığımı düşünüyor' cevabını verdi.

Ben de rahat olması gerektiğini söyledim ve 'Öyle bile olsa ben sadece Başbakan'ın söylediklerini duyarsın. Ama ben karşı tarafın konuşmalarını da yazdım' dedim.

Git Ulan Allahsız!

Bu olaydan sonra beni Başbakan Yardımcısı Orhan Eyüboğlu aradı. Kendisi eski İstanbul polis müdürü. Çok eski ve aziz bir dostum. Beni de çok seven bir insan. Bana bir ara, 'CHP milletvekili olur musun?' diye teklifte bulunan ve ağzımı yoklayan biri.

'Yavuz, seninle bir şey konuşacağım ve aramızda kalacağını da bilmeni isterim. Başbakan'ın telefon kayıtları sana MİT'ten geldi değil mi?' diye sordu.

'MİT'in yolunu bilmem. Benim o tür ilişkilerim yok' cevabını verdim.

'Peki nasıl elde ettin?' diye sordu.

'İstersen aramızda kalmasın, çok gizli bir şey değil' diyerek, olayın aslını anlattım.

'Git ulan Allahsız, ben 40 yıllık polis şefiyim. Beni masallarla mı uyutuyorsun' diye öfkelen-di.

'Ya, masal değil gerçək' dedim, ama inandıramadım."

Patron Daire Armağan Etti

1970'lerin sonunda gazetede ki konumunu perçinlemişti. Ankara Temsilcisi olarak gazete ye yeni kadroların alınmasında büyük etkisi vardı. Kendisinin anlattığına göre, patron Kemal Ilıcak, ona Ankara'daki bazı konularda 'patron yetkisi' vermişti.

O sıralarda AP'li bakanlardan birinin kızı ile Kemal Ilıcak'ın dostlarından Lütfü Akdoğan'ın kardeşi Behçet Akdoğan Tercü-

man'ın Ankara Bürosu'nda çalışıyorlardı. Çıktıkları yıllık izin den geç dönmüşlerdi.

Donat, izinden geç dönmelerine tepki gösterdi. Her ikisinin de, arkalarında bir güç olduğunu hissettirmelerine öfkelenen Donat, onları 'Bu gazetede çalışamazsınız' diyerek evlerine gönderdi.

Olaydan hemen sonra Kemal Ilıcak'a haber uçurulmuştu. Ilıcak, Donat'ı aradı. Sesinde öfke vardı:

"Patron sen misin, ben miyim?"

"Efendim, tabii ki patron sizsiniz. Ama burada yönetici olarak bazı şeylere de ben karar vermek zorundayım."

Ilıcak, bir süre sonra yaptığığın doğru olmadığını anlamıştı. Hatta bir gün, Donat'a 'Sen bu konuda haklıydın' diyerek hatasını kabullendi. Üstelik, gönlünü almak için ona İstanbulBostancı'da bir de daire armağan etti.

Keçeciler'in Kellesi Ladeste Gitti

12 Eylül darbesinde siyasi partiler kapatılmış ve ancak 1983 yılında sivil demokrasiye geçilebilmişti. 1983 seçimlerinde sağın yeni partisi ANAP'ın Genel Başkanı Turgut Özal, tek başına iktidara gelmişti.

1980'li yılların ikinci yarısı, Özal karizmasının Türkiye'de parladığı yıllardı. Özal, çok güçlü bir başbakandı. Yalnızca icraatlarıyla değil, eşi ve çocuklarıyla birlikte her zaman gazetelerin gündemine otururdu.

Donat'ın anlattığına göre Özal, o yıllarda bayram tatillerinin bir bölümünü Nurettin Koçak'ın sahibi olduğu Nirvana isimli yatta geçirirdi. Yine bir bayram tatilinde eşi Semra Özal'ı da yanına alarak Bodrum'da demirli olan Nirvana'ya koştu.

Yatta, Güneş ve Beyza Taner çifti de vardı. Özal'ların da gelmesinin ardından Nurettin Koçak ve eşi, konuklarıyla birlikte denize açıldı.

Özallar, yat tatilini bitirip Ankara'ya döndükten sonra Yavuz Donat'a gelen bir istihbarat, akıllara durgunluk verecek gi-

biydi. İstihbarata göre, Özal, Taner ve Koçak çiftleri yattaki bir akşam yemeğinde ladesse tutuşmuşlardı. Erkeklerin hepsi eşlerine karşı ladesi kaybetmişti.

Taner eşine pırlanta yüzük, Koçak ise Mercedes marka kırmızı bir otomobil alacaktı. Yavuz Donat, lades oyununu kaybeden Özal'ın eşine ödeyeceğinin ne olduğunu öğrendiğinde hayretten donakaldı. Semra Özal, eşi Turgut Özal'dan bir politikacının 'kellesini' kazanmıştı. Semra Özal, ladesse tutuşmadan önce, "Kaybedersen, Mehmet Keçeciler görevden alınacak. Ben bunu istiyorum" demişti. Sonuçta Özal kaybetmişti.

Bu istihbarat, ANAP Teşkilat Başkanı Mehmet Keçeciler'in bayram sonrası aniden görevden alınma gerekçesini de ortaya çıkarmıştı.

Bilgileri sağlam kaynaklardan teyit eden Donat, haberi "Keçeciler'in Kellesi Ladeste Gitti" başlığı ile manşete çekti. Haber, 'Tercüman'ın taşra baskısında çıkınca gazeteyi gören Güneş Taner, Donat'ı telefonla aradı:

"Bu olayı hangimiz anlattı arkadaş? Sen çıkar bunu gazeteden. Ben zordayım."

"Bu haber taşradan çıkarsa daha büyük skandal olur."

Haber taşra baskısından çıkarılmadı. Şehir baskılarında da aynı manşetle çıkan Tercüman'ın haberi ortalığı ayağa kaldırdı. Turgut Özal, yazılı bir açıklama ile haberi yalanlarken, diğer gazeteler olayı ertesi günkü manşetlerine taşıdılar.

Özal, çok sinirlenmişti. "Sen mi söyledin?" diye hiddetle Güneş Taner'e sorduktan sonra Nurettin Koçak'ı aradı.

Onun yanıtı da oldukça kısa ve netti:

"Ben söylemedim. Yat personeli de sağır, kör ve dilsizdir."

Yavuz Donat, bu olayla ilgili yaşadıklarını şöyle anlatıyor:

"Ben biliyorum ki, Turgut Özal, 'Bunu niye anlattın?' diye Semra Özal'la kavga etti. Oysa kaynak o değildi. Ben kaynağımı açıklamadım. Turgut Özal da bana küstü. Birçok yerde beni görmezden geldi.

Bir gün Mesut Yılmaz seyahatten dönmüştü. Havaalanının şeref salonunda Başbakan Turgut Özal da vardı. Mesut Yılmaz 'Gel, Başbakan'a bir merhaba diyelim' dedi.

Ben, 'Elimi uzatırım, ama o uzatmazsa hoş olmaz' dedim.

Mesut Yılmaz o arada Özal'a, 'Sayın Başbakanım siz Yavuz'a küs müsünüz?' deyince Özal, 'Yok olur mu öyle şey' dedi. Böylelikle aramızdaki buzlar eridi.

Özal, sonraki yıllarda Leyla Umar ile yaptığı bir röportajda, bu lades hikâyesini doğruladı."

Yavuz Donat, kesintisiz 20 yıl çalıştığı Tercüman'dan ayrıldıktan sonra Milliyet Gazetesi'nde yazarlığa başladı. Yavuz Donat, 1998 yılından bu yana ise Sabah Gazetesi'nde köşe yazarı olarak çalışıyor.

CAN DÜNDAR

Medyanın Romantiği

Günaydın Gazetesi, 1976 yılında genç gazeteci adaylarına köşe yazarlığı vaat eden bir makale yarışması açmıştı. Yarışmayı kazanan, gençlik adına bu gazetede köşe yazarlığı yapacaktı.

Atatürk Lisesi birinci sınıf öğrencisi Can da, yarışmaya bir makale yollayarak katılmış, ama kazanamamıştı.

Yakınlarından birinin "gazetecilik torpille olur" sözleri üzerine, annesi ile birlikte 'Ankara'nın Babıâli'si' olarak bilinen Rüzgârlı Sokak'ın yolunu tuttu.

Annesi Öznur DüNDAR, BasınYayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nde memur olarak çalışıyordu; üstelik gazetecilerin sık sık uğradığı 'Basın Kartları Bölümü'nde görevliydi.

Oğlunun hayalini gerçekleştirebilmek için bir tanıdık aracılığı ile Günaydın Gazetesi'nin Haber Müdürü Erdoğan Sevgin'den randevu almıştı. Anneoğul, bir sonbahar vakti, öğle sonrasında Günaydın'ın kapısını çaldılar.

Gazeteci Sevgin, karşısında oturan gencin hevesini kırmak istemiyordu. Yarışmaların gelip geçici olduğunu söyledikten sonra ona, sonraki yaşantısında hep kulaklarında çınlayacak olan şu tavsiyelerde bulundu:

"Gerçekten gazeteci olmak istiyorsan, bu iş emek gerektirir. Bir defa gidip bu mesleğin okulunda okumalısın. Daktilo yazmayı ve fotoğraf çekmeyi öğrenmelisin. Yabancı dil öğrenmelisin... Hatta, namaz kılmayı bile öğrenmen lazım."

Can, deneyimli gazetecinin son tavsiyesini pek anlayamamıştı:

"Nasıl yani? Niye namaz kılmayı öğrenmek zorundayım?"

Sevgin, eline, o gün yayımlanan Günaydın Gazetesi'ni alarak, birinci sayfayı gösterdi. Sayfada, İslamiyet'i seçtikten sonra ilk kez Türkiye'ye gelen Dünya Ağır Siklet Boks Şampiyonu Muhammed Ali Clay'in, namaz kılariken görüntülenmiş fotoğrafı vardı. Günaydın muhabiri, İstanbul gazetecilerinin peşinde olduğu ünlü boksörü camide yakalamış ve röportaj yapabilmek için onunla birlikte namaz kılmıştı; ama, fotoğrafta bir terslik vardı.

Günaydın muhabiri namaz kılariken, dinsel kuralları hiçe sayarak ayakkabılarını çıkarmamıştı. Sevgin, parmağı ile fotoğraftaki gazetecinin ayakkabılarını gösterdi:

"Bak, namaz kılmayı bilmezsen işte böyle rezil olursun..."

Nasihatlerle dolu görüşmenin ardından hayal kırıklığı ve umutsuzlukla Rüzgârlı Sokak'tan ayrıldı.

Can Dünder'ı, Rüzgârlı Sokak'a sürükleyen serüven, aslında çocukluğunun ilk yıllarından itibaren sıklıkla girip çıktığı BasınYayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün koridorlarında kurgulanmaya başlanmıştı.

DMO damgalı silgi ve kalemlerle, büyük siyah daktilolarla burada tanıştı. Yazı ve gazetecilik, bilinçaltına ilk kez bu binada işledi. Gazetecilere ve mesleğe, lise ortaokul yıllarında da geldiği Mithat Paşa Caddesi üzerindeki devlet dairesinde özendi.

Okumaya ve edebiyata yatkın bir kişiliği vardı. Edebi duyarlılığı, derslerinde yazdığı sağlam cümlelerle örülü kompozisyonlardan da belli oluyordu.

Babası Ali Rıza Bey de, annesi gibi memurdu. Üniversite eğitimi almamış anne ve babanın tek çocuğu olarak eğitimine özel bir önem verildi.

Büyüdüğü evde büyükçe bir kütüphane bulunmasa da, anne ve babasının kitap okuması yönündeki telkinlerinin gelişiminde önemli rolü oldu.

Sağcı Lisede Sol Sempatizan

Mimar Kemal'de tamamladığı ilk ve ortaokul eğitiminin ardından 1975 yılında Atatürk Lisesi'ne başladı. Sıhhiye'de bulunan Atatürk Lisesi, o yıllarda ülkücü gençliğin kalesi konumundaki bir okuldu. Abdullah Çatlı ve İbrahim Çiftçi gibi ülkücü isimler, bu liseye sıkça girip çıkıyor, hatta eylemler düzenliyorlardı.

1970'lerin ortası, ideolojik taraf tutmanın gençler arasında 'zorunlu tercih' olduğu dönemlerdi. Politikanın, kavga ve şiddetle ifade edildiği yıllardı.

O da, sol değerlerle yetişmişti. Sola sempati duyuyordu; ama, yaşamı, siyahbeyaz ekseninde algılayan ideolojik örgütlenmelerin dışında kalmayı yeğledi. Sol hareketlere olan ilgisi, sempatiyle sınırlı kaldı.

Liseyi bitirince, Rüzgârlı Sokak'ta nasihatle ertelenen 'gazetecilik düşü'nün peşine takıldı. 1978 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu'na girdi.

Üniversitedeki ilk yılında, mezunların büyük bölümünün gazeteci olamadığını fark etti. İş bulabilen şanslıların sayısı ise parmakla gösterilecek kadar azdı.

Okuldaki birinci yılın sonunda, mezuniyeti beklemeden bir gazeteye kapağı atması gerektiğini kavradı. Sınıf arkadaşı Reha Muhtar da iş arıyordu. Hatta onunla kantinde sohbet edip, birlikte bir çıkış yolu aramışlardı.

Can Dünder'in imdadına, yine sınıf arkadaşlarından olan Aydın Özdalga yetişti. Özdalga'nın şu sözleri onu birinci sınıfta iş sahibi yaptı:

"Yankı Dergisi'nde bir yazı işleri müdürü ağabeyimiz var. İstersen ben seni ona götüreyim..."

Özdalga'nın sözünü ettiği Yazı işleri Müdürü Ömer Tarkan'dı.

Can Dünder, arkadaşı ile birlikte Konur Sokak'taki Yankı Dergisi'ne gitti. İlk görüşmesinde stajyer olarak dergiye alınması kabul edilmişti; yıl 1979'du.

O sırada Hıncal Uluç ve Ahmet Taner Kışlalı da dergide çalışıyordu. İlk günlerini dergiyi ve çevresini tanımakla geçirdi

Kışlalı Bizi Odaya Kilitledi

İşe başladıktan kısa bir süre sonra ilk haberine gitti. Dergi yönetimi, ondan MHP Genel Başkan Yardımcısı Ağâh Oktay Güner'le röportaj yapmasını istemişti.

MHP, o yıllarda gazetecilerin çekinerek gittiği bir partiydi. Kıdemli gazeteciler uzak durduğu için MHP röportajını yapma görevi "acemi gazeteciye" verildi.

Can Dündar, Bahçelievler semtinde bulunan MHP Genel Merkezi'nde Güner ile doyurucu bir röportaj yaparak ilk haberini yazdı. MHP'li Güner'i ikinci kez ise 12 Eylül sonrasında Siyasal Yürütme Mahkemesi'nde yargılanırken ön sıralarda görecekti.

Yankı'daki yıllarını Can Dündar anlatıyor:

"Yankı, benim gazetecilik anlamındaki gerçek okulum oldu. Derginin sahibi Mehmet Ali Kışlalı, müthiş sert bir yönetici idi. Sinirli bir hocaydı.

18 yaşındaydım ve 'beni döve döve gazeteci yaptırı' diyebilirim. Üstüme bile yürürdü. Yani dayak yemesek de korkarak kaçtığımı hatırlıyorum.

Telefonla çok konuşmak, o gün verilen görevi yapmamış olmak ve yazdığınız bir haberde yanlış yapmış olmak bunun için yeterliydi. Yazdığım haberin ilk satırında tashih varsa, haber metnini yırtar ve yeniden yazdırırdı. Yankı'da çok şey öğrendim, ama çok acı çektim.

Ahmet Taner Kışlalı ile beni bir odaya kapatır ve 'yazmadan çıkmayacaksınız' diye kapıyı üstümüzden kilitlerdi. Biz Ahmet Taner Hoca ile oradan çıkamazdık; çünkü, çıkış kapısı onun odasına açılırdı. Tuvalete bile haber vererek giderdik.

Öğle yemeklerinde bize iki kaşarlı tost gönderirdi ve tostlarımızı yiyerek yazıları yazardık. Ben, o odada çalışarak gazetecilik öğrendim diyebilirim.

Ahmet Taner Hoca, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ders veriyordu. Ben de bir yandan okula devam ediyordum. O ders veriyordu, ben de not alıyordum. Sonra da birlikte okuldan çıkıp Yankı'ya geliyor, yazı yazıyorduk.

Gençliğimin Ortasından Tank Geçti

Ben ikinci sınıftayken 12 Eylül darbesi oldu. Gençliğimin ortasından bir tank geçtiğini söyleyebilirim. 12 Eylül, hepimizi etkiledi. Ağır bir baskı vardı. Biz o baskıyı en az hissedenler olduk; çünkü Yankı, o dönemin 'askerci' dergilerinden biriydi. Ortayı destekleyen bir dergiydi. Bu yüzden çalışırken ağır bir baskı ile karşılaşmadık.

Derginin, ordu ile arasının iyi olmasının avantajını da kullandığımız oldu. Gazetecilikte ilk aldığım ödül, Yankı Dergisi'nde yayımlanan işkence haberidir. Askeri cezaevi ya da karakollarda yapılan işkencede ölen kişilerin listesini yazmıştım. Dergi, askerlerle arası iyi olduğu için kapatılmadı.

Yankı'nın politika ve haftanın gündemini ilgilendiren olaylar ile ekonomiyle ilgili yazılarını yazmaya başladım. Röportajlar yaptım. Olaylara gündelik bazda bakmak yerine haftalık, kuşbakışı bakmayı öğrendim. Günde üç yazı birden ürettiğimi hatırlıyorum. Sonra beni 1982 yılında Yankı'nın Yazı İşleri Müdürü yaptılar.

O sırada ilginç bir olay oldu. Ben Yazı İşleri Müdürlüğü ile ilgili evrakları tamamlamak için Emniyet Müdürlüğü'ne gittiğimle, 'senin yaşı tutmuyor' deyip geri gönderdiler. 21 yaşını henüz doldurmamıştım. Ay farkı nedeniyle Yazı İşleri Müdürü olamıyordum. Birkaç ay sonra yeniden gittim ve evraklarımı tamamlayarak Yazı İşleri Müdürü oldum. Aynı yıl okulumu da bitirmiştım.

Tercüman Gazetesi, 1983 yılında Yankı'nın hisselerine ortak oldu. Sonra da dergiyi tamamen devraldı. Biz de aynı yıl Mehmet Ali Kışlalı ile birlikte oradan Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Bürosu'na geçtik."

Politikacının Ölümü

Mehmet Ali Kışlalı, Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi olmuştu. Can Dünder da kent haberlerinde çalışıyordu. Sonraları siyasetle ilgilenen Dünder, gazetenin Parlamento Muhabirlerinden biri oldu.

Yankı Dergisi'nin ardından kendisini profesyonel gazeteciliğin içinde bulan Dünder, yeni koşullara ayak uydurmakta epey zorlandı. Yankı'nın, 'aile gibiydik' dediği güvenli ortamından sonra kişisel rekabete ve ayak oyunlarına açık 'Rüzgârlı Basını'nda çalışmak ağır gelmeye başlamıştı.

Haber atlatma telaşı ve acımasız rekabetle yüz yüze gelmişti. Yeni ortamı ve bu tarz gazeteciliği sevmediğini ve yapamadığını fark etti.

Öte yandan kişisel ihtirasların kol gezdiği basın sektöründe kıyasıya bir rekabet içinde çalışmanın kendisine göre olmadığını düşünüyordu. Kendini mutsuz hissediyordu.

Yaşayacağı dramatik bir olay, Hürriyet'ten ve basın sektöründen bir süre uzaklaşmasına neden olacaktı.

Bir pazar günü kendisini Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SODEP) Genel Sekreteri Ahmet Durakoğlu'nun toplantısını izlemek üzere Bolu'ya gönderdiler.

Toplantının yapıldığı salonda diğer gazetecilerle birlikte yerini almış ve fotoğraf çekiyordu. O sırada kürsüde konuşma yapan Durakoğlu, fenalaşarak yere yığıldı. Ortalık bir anda karışmıştı. Herkes yerde yatan politikacının başına üşüşmüştü.

Kalp krizi geçirdiği anlaşılan politikacıyı yandaki odalardan birini aldılar. Kapı aralığında doktorun içeride kalp masajı ve suni teneffüs yaptığını gördü.

Şaşkınlıkla olayı izlerken, Milliyet Gazetesi'nin yerel muhabirlerinden biri odaya dalarak peş peşe fotoğraf çekmeye başladı.

Rekabet en umulmadık bir ortamda yeniden karşısına çıkmıştı. Fotoğraf atlama korkusu yüzünden, o da içeri girerek art arda deklanşöre bastı.

Odaya, bilinçsiz bir telaşla koşuşturan kalabalık ve kaos çöğemendi. Soluk almak neredeyse olanaksızdı. Politikacıyı yatağına döndürmek için yoğun bir mücadele veren doktor, kendisini ve diğer gazeteciyi azarlayarak odadan dışarı attırdı.

Odadan çıktıktan bir süre sonra politikacının öldüğünü öğrendi. Hemen telefona sarılarak gazeteyi aradı. Haber Müdürü İhsan Ünür'e olanları anlattı. Ünür, diğer hattan gelişmeleri İstanbul'a bildirmişti. Aldığı talimat üzerine filmleri gazetenin merkezine götürmek için İstanbul'a hareket etti.

Önemli bir haber yakaladığı için heyecan içindeydi. İstanbul'a doğru giderken biraz acı çektiğini hissetti.

Filmler yıkandıktan sonra gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç, fotoğraflara bizzat baktı. Ertesi gün fotoğrafları ve 'Politikacının Ölümü' başlıklı haberiyle Hürriyet'e manşet olmuştu.

Hürriyet'ten İstifa Etti

Bu olay, içinde zıt duygular yaratmıştı. Büyük haber yakalayan acar bir gazetecinin sevinci ile ölümün acısını bir arada yaşayan bir insanın ruh halini taşıyordu. Günlerce, doktorun kendisini dışarı attırdığı odaya girmemesi gerektiğini düşündü. 'İşimi yapmak zorundaydım' diyerek kendi kendine teselli araması da üzüntüsünü azaltmamıştı.

Mesleğin kendisini canavarlaştırdığını düşünmeye başladı. 'Ben niye bu mesleğin içindeyim' diyerek kendisini sorguladığı bir gün, Kışlalı ile görüşerek istifa etmek istediğini söyledi. Kışlalı, "Sen bilirsin" demişti. 1984 yılında Hürriyet'ten istifa etti.

Gazetecilik yaptığı için üniversite havasını yeterince soluyamamıştı. Gençliğini yaşayamadığını düşünüyordu. Akademisyenliğin tam kendisine göre bir meslek olduğunu düşünerek master programı için ODTÜ'ye başvurdu.

Hazırlık derslerine girerek İngilizce öğrendi. Siyaset Bilimi alanında yüksek lisans yapmaya başladı. O sırada ailesinden

ayrılmış, bir arkadaşı ile ev tutmuştu. Çok mutlu ve keyifli bir yıl geçirdi; ancak, parasızlık ve işsizlik yüzünden gazeteciliği geri döndü.

Hıncal Uluç'un referansı ile Nokta Dergisi'nin Ankara Büro su'na başladı. Öykünün devamını Can Dündar'dan dinliyoruz:

"Nokta'dakiler yazı yazabilmeme çok şaşırdılar. O zaman Yankı'da birçok şeyin uzağında kaldığımı fark ettim. Deyim yerindeyse sahne ışıklarının çok uzağındaymışım.

Yankı'da bizim imzalı haberimiz çıkmazdı. Nokta ise beni belki de hak etmediğim kadar öne çıkardı. Kapakları yazan adam durumuna geldim. Bir yıl içinde büro şefi oldum. Orada yöneticilik yaptım, ama bu işin bana göre olmadığını galiba ilk kez orada gördüm.

Bir yıl sonra yani 1986'da, BasınYayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün Tanıtma Fonu kaynağından yarattığı bir bursla Londra'ya dil öğrenmeye gittim. Bu arada yüksek lisansımı tamamlamış ve doktora başlamıştım.

İngiltere'den dönünce yine Mehmet Ali Kışlalı ile buluştum. Onunla Milliyet Gazetesi için yayımlanan 'Haftaya Bakış' adlı dergiyi çıkardık. Milliyet'in Pazar ilavesi gibiydi. Dergi, Yankı'nın neredeyse aynısıydı.

Bir yıl sonra, yani 1988'de o işten de ayrıldım; çünkü, kendimi çok tekrar etmeye başladığımı düşünmüştüm. O sırada evlendim.

Ahmet Taner Kışlalı, benim için o dönemde TRT Haber Dairesi Başkan Vekili olan Ali Kırca ile konuşarak TRT'ye başlamamı sağladı.

Ayşenur Aslan, Nokta'dan arkadaşımды, 'Sen de gel' demişti. Ben, istisnai akitli olarak Kırca'nın yaptığı 'Açıkturum' adlı programının yapım yardımcılığını üstlendim. Aslında radyo televizyon okumuştum, ama hiç televizyonla ilgilenmemiştim.

TRT'de Seynan Levent'le de çalıştım. 'Gün Başlıyor' programının yapımcılığını ve sunuculuğunu yapıyordu o sırada. 'Bize

di bir şeyler yap' dedi. Seynan Levent'e de, 'Gün Başlıyor' programını için küçük dosyalar hazırlıyordum.

Ali Kırca ile yaptığımız programlarda türban ve özelleştirme gibi konular tartışılıyordu. Bunun üzerine Kırca'yı görevden aldılar ve açıkoturum da bitti.

Her Şeyi Mehmet Ali'ler Öğretti

Ben yine işsiz kaldım. 1989 yılıydı. Bu sırada Mehmet Ali Birand, beni '32. Gün'e davet etti. Onunla da, master tezim konusunda yaptığım bir görüşme sırasında tanışmıştım. Tez konum, 'Medyada Devlet Sırları' idi. Koçatepe Gemisi'nin batırılışını örnek olay olarak almıştım, O da, Kocatepe'nin batırılışının kitabını yazmıştı.

Yazılı basında Mehmet Ali Kışlalı benim için ne ise televizyonculukta da Mehmet Ali Birand odur. Ali Kırca'dan da çok şey öğrendim, ama onunla kısa bir süre çalışabildim. 'Televizyonculuk nasıl yapılır?'... bunu Birand'dan öğrendim.

Dosyalar yaparak başladım, sonra da kendi dosyalarımı yapmaya başladım. 32. Gün'de, dünyanın değişik yerlerinde değişik olaylar izledim, röportajlar yaptım.

1993'te 'Sarı Zeybek' belgeselini yaptım. 'Demirkırat' ve '12 Mart' belgeselini Bülent Çaplı ile birlikte gerçekleştirdim. Belgeselleri Birand sundu.

1994'te Birand ayrıldı. Çünkü onun başını derde soktuk. Ben Birand'ın aklına '32'nci Gün Türkiye'yi koydum. Ondan sonra tabii birileri rahatsız oldu. Ben o programın Türkiye genel yayın yönetmeni'ydim.

Birden program göze battı ve hakkında soruşturmalar açıldı. Sonra 'Çapraz Ateş'i sunduk. Sonraları haber ve haber programlarının bana göre işler olmadığını fark edip, 'Ben belgesel yapmalıyım' dedim.

İlk kez Aktüel ile köşe yazarlığı yapmaya başladım. Çok keyif aldım. Sonra bu yazılar Yeni Yüzyıl'a geçti; çünkü, yazılarım Zafer Mutlu'nun ilgisini çekmişti.

1997 yılında '40 Dakika' adlı bir program yaptım; Show TV'de yayınlandı. Yeni Yüzyıl kapandığında Sabah'a geçip yazılarıma orada devam ettim. Oradan da Milliyet Gazetesi'ne geçtim."

Milliyet Gazetesi'nde köşe yazarlığını sürdüren Can Dündar, birkaç yılda Türkiye'nin en çok okunan yazarlardan biri haline geldi. Romantik tarzdaki yazıları ile dikkat çeken Dündar, sahibi olduğu bir prodüksiyon şirketi ile de televizyonlara belgeseller hazırlıyor.

Skandalların Habercisi

1970 yılı... İstanbul, en güzel ilkbaharlarından birini yaşıyor. Enseleri yakmaya başlayan öğle güneşi, yaz sıcaklarının biraz daha erken geleceğini gösteriyor.

Öğle sığağında uzun boylu bir genç, kalabalığın arasından Harbiye'ye doğru koşar adımlarla yürüyordu. Çok telaşlı, bir o kadar da heyecanlıydı. Adımlarını daha da hızlandırdı.

Radyoevi'nin kapısından içeri giriyordu ki, kaytan bıyıklı bir adam onu omuzlarından tutarak durdurdu:

"Nereye böyle delikanlı?"

"Efendim, radyo prodüktör sınavlarına girmiştim. Sonuçlar açıklanmış, onun için geldim."

"Senin adı ne bakayım?"

"Uğur DüNDAR..."

"Öyle mi? Demek Uğur DüNDAR... Bak sana söyleyeyim delikanlı; sen ileride iyi bir yayıncı olacaksın galiba."

"Nasıl yani, ben sınavı kazandım mı efendim?"

"Evet, çok iyi bir derece ile kazandın."

Yüzü sevinçle aydınlandı. Ne diyeceğini şaşırdı. Teşekkür etti. Tam sınav sonuçlarını almaya gidecekti ki, adının sonradan Ümit Kaftancıoğlu olduğunu öğrendiği adam, babacan bir ses tonuyla kendisini yeniden durdurdu.

"Dur bakalım, nereye gidiyorsun. Bu işten bizim komisyonumuz ne olacak?"

"Efendim, ne dilerseniz..."

Uğur Dündar, sevinçten havaya uçuyordu. Sınavı kazanmakla kalmamış, 900 kişi arasından da, üçüncülükle çıkmayı başarmıştı. Kaftancıoğlu, onun ismini kazananlar listesinin ilk üç sırasında olduğu için hatırlamıştı.

O gün Radyoevi'nden uçarak çıktı. Birkaç gün sonra katıldığı sözlü sınavını da geçtikten sonra prodüktör kurslarına başladı.

Sınavı kazandığında 27 yaşındaydı. Hayali gazeteci olmaktı. Çocukluğundan beri bu işi istiyordu. Gazeteci olmak için çok uğraşmıştı. Vefa Lisesi'nde okuduğu yıllarda okulun duvar gazetesini çıkararak, kendisini geleceğe hazırlamaya çalışmıştı.

Lise öğretmenleri ise onun iyi bir avukat olabileceğini düşünüyorlardı. Hitabet yönünün güçlü olması ve kendini rahat ifade edebilmesi nedeniyle hukukçu olmasının en doğru tercih olacağını söylemişlerdi.

Dündar; yolunu önceden çizmişti. 1962 yılında Gazetecilik Enstitüsü'ne girdi. Babıâli'nin efsane isimleri Abdi İpekçi ile Burhan Felek, Enstitüde ders veriyorlardı. Başarılı bir öğrencilik dönemi geçirdi. 27 dersin 17'sinden tam not almıştı. Aynı zamanda Öğrenci Cemiyeti Başkanlığı'na seçilmişti.

Parlak bir öğrenci olduğu için Abdi İpekçi'nin dikkatini çekmişti.

İpekçi bir gün, "Bu sınıftan üç gazeteci çıkacaksa, biri sen olacaksın" dedi.

Mesleğin en önemli isimlerinden birinin kendisine bu sözleri söylemesi özgüvenini artırmıştı. Okulu bitirince Milliyet Gazetesi'ne, Abdi İpekçi'nin yanına koştu:

"Hocam, ben mezun oldum. Gazetecilik yapmak istiyorum. Bana bir fırsat verir misiniz lütfen. Bu fırsatı çok iyi değerlendireceğimden kuşkunuz olmasın."

"Uğur, maalesef... Milliyet'te kadro çok şişkin. Ben bir kadro düzenlemesi yapacağım. Sen önce git şu askerliğini bitir, sonra bana gel. O zaman bakarız..."

İpekçi'nin bu tavsiyesine uyarak hemen askere gitti. Askerliğini yedek subay olarak yapıyordu. Askerdeyken, Abdi İpekçi'ye İbrahim kartları atarak kendisini unutturmamaya çalıştı.

Bankacılık Yaptı

Yaklaşık iki yıl sonra askerliğini tamamladı. İstanbul'a döndüğünde 1967 yılıydı. Soluğu yine Babıâli'de İpekçi'nin yanında alındı ve "Hocam, ben askerliğimi bitirdim" dedi.

İpekçi, ona umduğu yanıtı yine vermedi:

"Uğur, kadro şişkinliği maalesef devam ediyor. Bu ne kadar devam eder onu da bilemiyorum. İstiyorsan, uzun süre parasız çalışmayı göze almalısın. Belki sana Beyoğlu muhabirliği verebilirim."

Canı sıkılmıştı. Parasız çalışamazdı. Bu yüzden, İpekçi'nin teklifine 'evet' diyemedi. Emniyet Amiri olan babası Osman DüNDAR emekli olmuştu. Aile kimseye muhtaç değildi, ama bir süreliğine bile olsa parasız çalışamazdı.

Babasının daha önce geçirdiği kalp krizi zaten yüreğinde derin bir korku yaratmıştı. Babasının başına bir şey gelse, annesi ile iki kız kardeşine kendisi bakmak zorundaydı. Bu korku, geceleri rüyalarında bile onu yalnız bırakmıyordu. Geceleri karabasanlar görüyordu. Bütün bunları düşündüğünde, parasız çalışması mümkün değildi.

Bir süre bekledi. O arada, Etibank'ın açtığı sınava girdi ve kazandı. Bankanın istihbarat biriminde görevlendirilmişti. Kredi başvurusu yapan müşterilerle ilgili bilgi topluyor ve onların kredi alıp alamayacağına ilişkin raporlar hazırlayarak, yönetime sunuyordu. Burada uzun süre çalıştıktan sonra Sınai Kalkınma Bankası'na geçti. İstanbul Radyosu'nun açtığı sınavı kazandıktan sonra bankacılık macerasını bir daha dönmek üzere geçmişte bıraktı.

İstanbul Radyosu'ndaki prodüktör kurslarına devam etmeye başladı. Kurs çok zevkli geçiyordu. Radyoculuk ve program yapımcılığı konusunda ciddi bilgiler edinmişti.

İstanbul Radyosu yöneticileri, 'Televizyon kuruluyor, prodüktör adayı istiyorlar. Kimler gitmek ister?' diye sorunca, hemen öne atıldı.

Kursu bitirdikten sonra bavulunu aldığı gibi Ankara'ya, TRT Genel Müdürlüğü'ne geldi. Türkiye'nin televizyonla yeni tanıştığı günlerdi. Ankara'da televizyon prodüktörlüğüne başladıktan sonra şans kapıyı çaldı. BBC, 'Cento Bursu' ile televizyoncu olarak yetiştirmek üzere, TRT'den beş kişi istemişti. TRT, aynı yıl içinde Uğur Dünder'ı İngiltere'ye yolladı.

Yedi aylık bir kurstan sonra 1971 Martı'nda Türkiye'ye döndü. İşe, Spor Servisi'nde başladı. TRT'nin ilk canlı yayını olan Münih Olimpiyatları'nı yorumcu, yönetmen ve yapımcı olarak izledi. Türkiye, onun adını ilk kez olimpiyatlardaki canlı yayında duydu.

Sporu seviyordu, ama gözü ünlü isimlerin ön planda olduğu başka bir kulvardaydı. Uğur Dünder'dan dinleyelim:

"Örsan Öymen, radyoda haber bülteni sunuyordu. Ben de 'mikrofon ve ekran ünlülerinin başarılarının arkasında ne var?' diye, boş zamanlarımda onların yaptıkları işleri gözlemeye giderdim.

Örsan Öymen, beni hayran bırakan bir beceri içerisinde radyo haber bülteni sunuyordu. Kapının altından son dakika metinleri atılıyor, karışık faks mesajları geliyordu. Karınca duası gibi metinlerdi. Onlara şöyle bir göz atarak, haberin özünü çarpıtmadan veriyor ve röportajlar yapıyordu. Tek kişilik ordu gibi mikrofona hâkimdi. İnanılmaz ses tonu ve harikulâde bir Türkçesi vardı.

Yaşadığımız Günler

Hıncal Uluç'u da takip ediyordum. O da, haftada bir gün Cumhuriyet Gazetesi'nin arka sayfasında televizyon eleştirileri yazıyordu. Zafer Cilasun'u da takip ediyordum. Cilasun, o zaman billur bir ses tonu ve inanılmaz güzel bir İstanbul Türkçesi

ile hayran olduğumuz biriydi. Jülide Gülizar gibi efsanevi isim-
ler de vardı orada.

Örsan Ağabey, büyük merakla kendisini takip ettiğimi gö-
rünce, bir gün beni kenara çekti:

'Tamam sporda başarılı oldun sen. Artık burada fazla gide-
bileceğin bir yer yok. Bir süre sonra tekrarlamaya başlarsın ken-
dini. Üstelik spor dünyasına hükmeden kafalar da çok kaliteli
kafalar değil. Bu, bir süre sonra seni rahatsız eder. Sen gel, bizim
kulvara geç, haberciliğe başla' dedi.

Ondan sonra da ben program formatını değiştirip, TRT'nin
ölçütleri içinde röportaj ağırlıklı, haber tadı olan programlar
yapmaya başladım. Yarı belgesel, yarı haber programıydı bun-
lar. Çok popüler oldular. İlk programım, 'Yaşadığımız Günler'-
di. 1973 yılıydı. Ondan sonra sayılarını unuttuğum çok program
yaptım. Hepsi de başarılı oldu.

Diyeceksiniz ki, 'Tek kanallı televizyon, ne verseniz be-
genilecek.'

Hayır öyle değil. Eleştiriler yapılıyor ve seyircinin hangi
programa ilgi duyduğu ertesi gün hemen belli oluyordu.

At ve eşek etinden üretilen sucuk ve salamlarla ilgili bir
program yapmıştım. Daha sonra üreticiler gazetelere ilanlar ve-
rerek, 'Hayır, biz at ve eşek eti kullanmıyoruz, bizim ürünleri-
miz temizdir' dediler. Ardından Türkiye'de entegre et tesisleri
yapılmaya başladı.

Bir acil servisler programı yaptım. İstanbul'da hastanelerin
acil servislerini gizli kamera ile çekerek, gerçeğin fotoğrafını
yansıttık. Hatta Savaş Ay'ı orada hasta olarak kullanmıştık. Ön-
ce büyük tepki gösterdiler. 'Hayır, biz canla başla çalışıyoruz'
dediler. Böylece acil servislerde yeni bir yapılanma zorunluluğu
ortaya çıktı. Ambulans servisleri devreye girdi."

Soğukoluk'un Perde Arkası

İskenderun'a bağlı küçük bir sayfiye yeri olan Soğukoluk'la
ilgili iddialar dilden dile dolaşıyordu. Soğukoluk'tan 'Ortado-

ğ'u'nun fuhuş cenneti' olarak söz ediliyordu. Bölgede, yaşı küçük bakire kızların varlıklı müşterilere pazarlandığı ve kadın ticaretinin sektör haline getirildiği her yerde konuşuluyordu.

Uğur Dünder, o sırada TRT'de popüler bir programcı olmuştu. Türkiye'nin yakından tanıdığı bir yüzdü. Programları ses getiriyordu. O yıllarda tek kanallı televizyonda 'kamu yayıncılığı' anlayışına uygun programlar üretiyordu. Art arda aldığı istihbaratlar üzerine, olayların gerçek yüzünü öğrenmek ve yayınlamak için İskenderun'a hareket etmeye karar verdi.

1981 yılıydı ve geçen yıl darbe yapan askerler devlet yönetimine el koymuşlardı. Bir süre sonra Hatay Valiliği'ne atanacak olan Sıkıyönetim Komutanı Tuğgeneral Kenan Güven'in yanına çıktı. Kendisine ulaşan bilgileri komutanla paylaşarak yardım etmesini istedi. General, dürüstlüğüne çok güvendiği bir yüzbaşı komutasındaki askeri timi, Uğur Dünder'a yardımcı olarak verdi.

Görüşmeden sonra timle birlikte Soğukoluk'a hareket ettiler. Yarım saat sonra çam ormanları arasındaki doğal güzelliklerle örülü Soğukoluk'a girmişlerdi.

Bölgede bulunan 33 otel ve gazino, 'turistik tesis' adı altında beyaz kadın ticareti yapıyordu. Ama mafya tarafından öyle bir önlem alınmıştı ki; Uğur Dünder ve TRT ekibi, İskenderun'dan hareket ettiği anda, beyaz kadın tüccarlarına haber uçurulmuştu. İskenderun'dan bölgeye elektrik ileten trafoların şalterleri indirilmiş ve Soğukoluk'un elektrikleri kısa bir süreliğine kesilmişti. Bu kesinti, kadın satıcıları için 'baskın alarmı' demekti.

Nitekim, Dünder ve beraberindekiler, Soğukoluk sokaklarındaki eğlence yerlerini dolaştıklarında yasalara aykırı bir görüntüye rastlamadılar. Eğlence yerlerinde çalışan kadınların resmi vesikaları, hatta yaka kartları vardı. Yaşı küçük tek bir kadın yoktu çevrede. Karşılarında tam bir disiplin altında çalışan Soğukoluk fotoğrafı vardı.

Ama Dündar bu fotoğrafın sahte olduğunu biliyordu. Gerçeği bir köşesinden yakalamak zorunda olduğunu düşünürken, birisi ceketini çekti. Başını çevirdiğinde, karşısında ürkek gözlerle kendisine bakan bir kadın gördü. Kadın onu bir köşeye çekerek şunları söyledi:

"Bunlar sizi kandırıyorlar. Şu aşağıda bir ev var, oraya girin. Kapının solunda bir duvar olacak. Duvara omzunuzla bir vurun. Bakın neler göreceksiniz.

Şu gazonoda da, salona gireceksin. İleriye doğru yürüyeceksin. Tam köşede karolar vardır, o karolara bir basın bakalım, neler olacak?"

Kadın bu sözleri söyledikten sonra korku dolu gözlerle çevresini kolaçan ederek Dündar'ın yanından uzaklaştı.

Kadının söyledikleri kendisini heyecanlandırmıştı. 'Soğukluk'a boşuna gelmedim' diye düşündü ve yanındaki yüzbaşıya olayı anlattı. Devamını Uğur Dündar aktarıyor:

Korkunç İddia

"Gittik, kadının söylediği duvara bir omuz vurduk. Hakikaten duvar hareketlendi ve sonra dönmeye başladı. Kamera da çekiyor bir yandan. Duvar açıldı. Duvar döndükçe, içeriden kafalar çıkmaya başladı. Saklamışlar o kadınları. Hepsinin yaşı küçük. Sonra anladık oradaki polis ile işbirliği yapıyor bunlar. Yaşı küçük kızlar için sahte kimlikler çıkarılıyor ya da yaşları büyütülüyor. Büyük bir rüşvet mekanizması var yani. Otel sahipleri öyle bir organizasyon kurmuş ki, oraya gelen zabıta güçlerine ve amirlerine derhal evler tutuluyor, evler döşeniyor. Kadın sunuluyor.

Ondan sonra o karolu eve gittik. Hakikaten, ben basıyorum karolar hareketlenmeye başlıyor. Sonra sarktık aşağıya, içeride kadın dolu. Bir yandan anlatıyorum, kamera da peşimde...

Bir anda Soğukluk gerçeği ile yüz yüze geldik. Olay şu; bunların 'jokey' dedikleri genç yakışıklı çocuklar var. Bunların

altına lüks araba veriyorlar. Bu lüks arabalar büyük kentlere geliyor. Kentlerde artist olma sevdalısı, o ışıltılı dünyaya girme özlemiyle yanıp tutuşan cahil kızları bir şekilde kandırıyorlar, kendilerine âşık ediyorlar. İhtikleri meşrubata ya da içkiye bir miktar uyku ilacı koyarak, geniş Amerikan arabalarına atıyorlar ve sonra doğru Soğukoluk'a...

Tabii, büyük gürültü ve yaygara koptu. Program üç defa tekrarlandı. Türkiye sarsıldı. Derhal oralar kapatıldı, mühürlendi. Bir kısmı, emekli memur ve öğretmenlerin tatillerini geçirecekleri sosyal tesislere dönüştürüldü.

Ben şunu iddia ediyorum; eğer bir kazı yapılsaydı, orada toplu mezarlar bile çıkabilirdi. Orada çok faili meçhul cinayet olmuştur. Kadınlar öldürülmüştür, belki itiraz eden müşteriler öldürülmüştür. Orada bir kanunsuzluk bayrağı özel bir cumhuriyet gibi dalgalanıp duruyordu, biz o bayrağı indirdik. Biz emniyet ile hiç temasa geçmedik, doğrudan jandarma ile çalıştık. Polis, ilçede bu bürokratik sorunların çözümünde yardımcı oluyordu. Hatta bazı güvenlik güçlerinin tayini bile Ankara'dan nokta tayini şeklinde gerçekleştiriliyormuş."

Akıl Hastanesinde Yaşananlar

Dündar'ın ses getiren programlarından biri de, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ndeki skandallar dizisinin görüntüleri oldu.

Hastanede çırlıçıplak dolaşan hastalar, ölümü günler sonra fark edilen insanlar, dışkılarını yaptıkları yalaklardan su içen zavallılar... Tavana kendilerini asan akıl hastaları ya da öldükten sonra iki duvar arasında üzerine beton dökülerek unutulan kişiler.

Program yayınladığında yer yerinden oynamıştı. Programdan sonra hastanede büyük bir operasyon yapıldı ve Dündar'ın ortaya çıkardığı skandallar nedeniyle büyük soruşturmalar açıldı. Ancak ünlü yapımcı, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde üzerine gittiği olayların bedelini çok sevdiği TRT'den ayrılarak ödeyecekti. Bu bölümü, Dündar şöyle anlatıyor:

"Bazı insanların orayla bir nevi ticari bağlantısı vardı. Onu sonradan söktüm. Rahmetli Ayhan Songar, 1983'te Özal'la birlikte TRT yönetim Kurulu üyesi oldu. Benim programlarımı beğenmiyordu.

Bir gün beni, görevli olduğu Adli Tıp'a çağırdı. O dönemde Ayrıca Cerrahpaşa'da Ana Bilim Dalı Başkanı. Meşhur İpar Köşkü'nün el değiştirmesi olayı vardır. Çok sonra çıkardım onu ortaya.

Tevhide İpar, bunama hastası. Ayhan Bey onun hafızasının yerinde olduğuna dair rapor veriyor. Bu kadın köşkün satışını Banker Kastelli'ye gerçekleştiriyor. Ayhan Songar'a göre, şuuru yerinde olan bir insan. Ancak ben daha sonra noter huzurunda yaptığım röportajda onun ne kadar ileri derecede bunama hastası olduğunu kanıtladım. Çok düşük bir fiyatla meşhur İpar Köşkü el değiştiriyor.

Ali İpar'ın iddiasına göre, Songar bu işte önemli bir para alıyor. Ben bunu belgeleyemediğim için 'aldı' diyemem. Bu raporlar tabii, Bakırköy'deki hastaların ne amaçla oraya gönderildiği ve Songar'ın Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi ile nasıl bir bağlantısı olduğunu da bana çağırtırdı.

Neyse, onunla Adli Tıp binasındaki odasında kahve içtik. 'Gel seni gezdireyim' dedi. Beni demir parmaklıklarla kapalı bulunan bir bölüme götürdü. Kriminal tipler var içeride. 'Dış görünüşüne bak kim olduğunu söyle' derler, aynı o tipler.

Katiller ya da katil zanlıları. Kimisi karısını doğramış, kimisi üç dört kişiyi kestikten sonra müşahede altına alınmış insanlar. Hatta biriki tanesi zincirliydi adamların.

Songar, bu insanları göstererek:

'Bak insan ne oldum dememeli, ne olacağım demeli' dedi.

'Beni tehdit mi ediyorsunuz siz?' dedim.

'Yok canım, ben sana hastaları gösteriyorum' dedi.

'Hocam, şu anda size şu kadar karşılık verebilirim. Bir gün bunlar yazılabilir. Ben size duyduğum saygı nedeniyle buraya

geldim. Tıp dünyasında çok saygın birisiniz. Bunlar doğru şeyler değil gibime geliyor. Özür dilerim, ben ayrılıyorum' dedim.

Daha sonra bu belgeseli yaptım. 38 dakikalık bir belgeseldi, ama 16 dakikasını kestiler. TRT tarihinde ilk kez Ayhan Songar'ın girişimiyle bir program, TRT denetçilerinin dışında, Yönetim Kurulu'nun özel oturumunda izlendi. Songar'ın isteği ile 16 dakikası kesildi. Kuşa döndü program. Ertesi gün o programı seyredenler, 'sade suya tirit' gibi eleştiriler yağdırdılar. Ben de 1985 yılında TRT'den ikinci defa ayrılmak zorunda kaldım.

Daha önce dönemin TRT Genel Müdürü İsmail Cem'in ayrılmasıyla bir kere daha veda etmiştik. MC Hükümeti kurulunca, deyim yerindeyse İsmail Cem, 'söke söke' görevinden alınmıştı. Biz de bu kanunsuzluğa ve haksızlığa isyan ederek bir çekirdek ekip resmen istifa etmiştik. Daha sonra hepimiz İsmail Cem'in çıkardığı Politika Gazetesi'nde çalışmaya başlamıştık.

Politika uzun ömürlü olmadı. Sonra MC Hükümeti gitti ve yeni hükümet gelmişti. Cengiz Taşer'in Genel Müdürlüğü döneminde tekrar TRT'ye dönmüştüm. Bu arada, Politika Gazetesi'nde ilk yazılı basın deneyimimi yaşamış oldum."

Hürriyet'e Başladı

TRT'den ayrıldıktan sonra Hürriyet Gazetesi'nin patronu Erol Simavi ile görüştü. Çağrı Erol Bey'den gelmişti. Simavi bir gün ona, "Bu röportajları ve haberleri niçin bize de yapmıyorsunuz?" diyerek, Hürriyet'in kapılarını açmıştı. Bir süre sonra da Hürriyet'in Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç'le bir araya geldiler ve Hürriyet serüveni başladı.

Uğur Dündar, Hürriyet'te serbest muhabir olarak göreve başladı. Haberleri manşetlere tırmanıyordu. Çetin Emeç'e bağlıydı. Odası Emeç ile aynı kattaydı. Emeç, genellikle gece saat 22.00'ye kadar gazetede kalırdı. Dündar da, Emeç ofisten çıkana kadar gazeteden ayrılmazdı.

Emeç'in terörist bir saldırı sonucu öldürülmesinin ardından Ertuğrul Özkök, Hürriyet Gazetesi'nin başına geçti. Dört yıl

sonra da Hürriyet Gazetesi'nin patronu değişti. Aydın Doğan Hürriyet'i Erol Simavi'den satın aldı.

Uğur Dündar, yeni yönetimle de uyum içinde çalıştı. Kamusal medyada çok tanınan 'Arena' ve 'Hodri Meydan' programlarını Show TV ve Kanal D'de yaptı. Kanal D'nin uzun süre Haber Genel Yönetmenliği'ni sürdürdü. Hürriyet'te 'Arena' adıyla köşe de yazdı. Arena ve Hodri Meydan'da, yine ses getiren çok sayıda olayı Türkiye'ye duyurdu. Ancak 15 yıla yakın çalıştığı Hürriyet camiasından ayrıldı. Bu süreci kendisinden dinliyoruz:

Bravo Gazeteci

"Ertuğrul Özkök'le de çok iyi işler yaptık. Ertuğrul, yıldızlardan pırıltı kapmayı seven, kendisi de bir star olduğu için o yıldız pırıltısının Hürriyet'in gücüne güç katacağına inanan; kompleksiz ve insanı çok olumlu motive eden bir Genel Yayın Yönetmeni ve dost olarak iz bıraktı bende.

Destegi'ni ve ilgisini hiçbir zaman benden esirgemedi. Ertuğrul ile her zaman sıcak bir dostluk ilişkisi olmuştur aramızda. O da çok moral vermiştir bana, desteklemiştir. Televizyonda yaptığım işleri severek izlemiştir. Benim meslekteki başarılarımla önemli rolü vardır. Engin Civan'ın İsviçre'deki rüşvet hesabını belgelediğimde, beni, 'Bravo Gazeteci' başlığıyla Hürriyet'in manşetine çıkaran Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul'dur. Bunu her Genel Yayın Yönetmeni kolay kolay yapmaz.

Yılmaz, Aydın Doğan'dan Kopmamamız İçin Teşvikçi Oldu

Ben yalnızca Hürriyet'ten değil Doğan Grubu'ndan ayrıldım. Bu ayrılıştaki sabah, akşam bana saygı gösterisinde bulunan iki yüzlü birinin inanılmaz entrikaları büyük rol oynadı. Yine de bana kimse 'git' demedi. Ama akşam evinize giderken duvarlarını okşayarak çıktığınız bir binadan biraz buruk ayrılmaya başladığınızda artık ayrılık rüzgârları esiyor demektir.

Ben biraz kırıldım açıkçası. Onu açmak istemiyorum, ama bunda Ertuğrul'un asla ve asla rolü olmamıştır. Ertuğrul, hep benim dönmem ve ayrılmamam konusunda teşvikte bulunmuştur. Aydın Doğan Bey'in de gıyabımda ve yüzüme karşı kişiliğim, meslek ahlakım, televizyondaki başarılarım, dürüstlüğümlü ve düzgün yaşamım konusunda hep övücü sözleri olmuştur. Aile bireylerinden de hep saygı görmüşümdür. Bunlar benim mesleki yaşamımın en güzel anlarıdır.

O arada Korkmaz Yiğit bize teklifte bulunmuştu. Yiğit, rüyalarımızda dahi göremeyeceğimiz astronomik bir para teklifi etti, ama ben, 'Bakın işte Yiğit bana bunu veriyor, siz bana şunu verirsiniz kalırım' gibi bir pazarlığı yapacak karakterde biri değildim. Korkmaz Yiğit'e gideceğimiz takdirde Aydın Bey'in kırılacağını anladım ve ilişkimi kestim.

O sırada Korkmaz Yiğit'in, Alaattin Çakıcı ile ilişkisi ortaya çıkmamıştı.

Yiğit'e, "Çakıcı ile ya da herhangi bir illegal oluşum ile ilişkiniz var mı?" diye sordum, 'Hayır' dedi.

Başbakan'a gittim sordum; o zaman Mesut Yılmaz'dı.

'Yiğit ile ilgili bir istihbarat var mı? Yani mafya ile bir bağlantısı ya da herhangi bir şey çıkabilir mi?' diye sordum.

Başbakan ise 'Hayır çıkmaz. Bizim için çok muteber bir insandır' dedi. Açıkçası Aydın Doğan'dan kopmamız için teşvikçi oldu.

Ona rağmen, Aydın Bey'i bırakıp gitmedik Korkmaz Yiğit'e."

Kavganın Yararının Olmadığında Anlaştık

Uğur Dündar, Doğan Grubu'ndan ayrıldıktan sonra 2000 Yazında Uzan'ların sahibi olduğu Star Televizyonu'na geçerek, Haber Genel Yayın Yönetmeni oldu. Yaklaşık sekiz ay sonra ekonomik kriz patlak verince tüm medya kuruluşlarında olduğu gibi yönetim, haber kadrosunun yüzde 40'ını tasfiye etmesini istedi.

Dündar, başka televizyonlarda başarıyla görev yaparken, güvencesi verip, binbir ricayla transfer ettiği kadroda tensikata girmişmenin 'çok yanlış ve vicdanları sızlatacak' bir davranış olduğunu söyledi.

Star yönetimi, Dündar'ın önerisi üzerine yüzde 25 maaş kesintisi ile yetindi ve personel çıkarılmasından vazgeçildi. Ancak Dündar, basın sektöründe o güne kadar benzeri pek görülmemiş bir davranış sergileyerek, arkadaşlarından yapılan yüzde 25'lik maaş kesintisini kendi cebinden karşıladı.

Ne var ki, ekonomik kriz giderek yoğunlaşıyor, sektörde işten çıkarmalar dalga dalga yayılıyordu. Artık kadroda indirim zorunlu hale gelmişti. Bunun üzerine Dündar, "Tasarrufa katkım olsun!" diyerek görevinden istifa etti. Dündar, yaşadığı süreci şöyle anlatıyor:

"Göreve başlarken, Sayın Cem Uzan'a kavganın hiçbir yarar sağlamadığını, kavga etmek yerine yapılan işleri anlatmanın, örneğin, Berke Barajı'nı tanıtmanın çok daha doğru olacağını söyledim. Ayrıca daha önce çalıştığım Doğan Grubu'yla olası savaşta devreye girmeyeceğimi, Sayın Aydın Doğan'a saldırmayacağımı belirttim. Görüş birliğine vardığımız gibi, haberlere hiçbir müdahalede bulunulmayacağı güvencesini de aldım. Böylece başladığımız haber maratonunda, önce Tuncay Özkan yönetimindeki Kanal D Ana Haber Bülteni'ni, ardından da Ali Kırca'lı ATV'yi gerilerde bıraktık. Şunu da dürüstçe ifade etmeliyim, editoryal özgürlük konusunda bana verilen sözler tümüyle tutuldu.

Ayrılık Rüzgârları

Her gün birkaç özel haber patlatmanın keyfini yaşadığımız dönemde, elimize jandarmanın hazırladığı çok önemli bir belge geçti. Beyaz Enerji Operasyonu'yla ilgili bu belgede, 30 kişiyle birlikte, Turgut Yılmaz'ın da adı geçiyordu. Belgenin doğruluğundan emin olunca, hiç kimseyi suçlamaksızın, sadece toplumun gerçekleri öğrenme hakkı adına ekrana getirdik.

Ertesi akşam Turgut Yılmaz canlı yayına katılarak suçlamaları reddetti. O günden sonra Star yönetimine şahsımla ilgili olarak büyük baskı yapıldığını öğrendim. Çok geçmeden Doğan Grubu'yla yeni bir kavganın rüzgârları esmeye başladı. Bu arada bize hiç haber verilmeden, reytingimizi düşürecek bir operasyonla, ana haber bülteninin önündeki dizinin tekrarına gidildi. Oysa sözleşmeye göre, bu konudaki son söz bize aitti. Bu davranış, bazı şeylerin değişeceğinin ilk işaretiydi. Hemen sebebini sordum. 'Ekonomik olarak zordayız, o nedenle bu kararı aldık' dediler. Gerekçe hiç de inandırıcı değildi. Çünkü dizi, çok ucuza mal oluyordu. Yakında patlayacak kavgaya katılmayacağımı bildikleri için sudan bir bahane bulduklarını anlamıştım. 'O halde ben ayrılıyorum...' dedim. Bu tavrım, yönetim adına benimle konuşan yetkiliyi de rahatlatmıştı. Sıra işin en kolay yönüne, para konusunda anlaşmaya gelmişti. 'Arkamdan para için laf söyletmem. İade etmem gereken miktarı söyleyin...' dedim. İstedikleri parayı iki saat içinde teslim edip, dostça el sıkışarak ayrıldım. Hiç alışılmadık bu davranış nedeniyle arkamdan hep iyi konuşulduğunu duyuyorum,

Ekipteki arkadaşların çoğu bana çok ağır bir sorumluluk yükleyen bir cesaretle bense çalışmak istemediklerini söyleyip istifa ettiler. Bu yiğit insanların bir bölümü hâlâ işsizdir."

Uğur Dündar, 2001 yılının sonunda medyaya dönerek, bir süre Sabah Gazetesi'nde yazar olarak çalıştı. Arena'yı ATV'de sürdürmeyi düşünüyordu. Ancak elindeki bir belge nedeniyle aynı siyasi güçler Sabah ve ATV yönetimini tehdide başlayınca 2002 Martı'nda buradaki görevinden istifa etti.

Dündar, 2002 yazında 'yuvam' dediği Doğan Grubu'na döndü. Dündar, Arena Programı'nı hazırlayıp sunuyor, hâlâ bir muhabir gibi koşuşturuyor.

OKTAY EKŞİ

Platonik Aşkla Gelen Gazetecilik

Hüseyin Ekşi, CHP milletvekilliği sona erince ciddi bir geçim sıkıntısı içine düşmüştü. Nihayet Toprak Mahsulleri Ofisi'nde memuriyete başlayan eski milletvekili, ailesini de yanına alarak yeni görev yeri olan Sivas'a taşındı.

Çocuklarının yanı sıra, okumaları için yanına aldığı yeğenleriyle kalabalıklaşan ailenin yükünü tek başına omuzlamak zorundaydı. 'Bölge Şefi' olmasına karşın aldığı maaşla aybaşını getirmekte zorlanıyordu.

Ailesini, yakın bir dostun ucuza kiraya verdiği bir apartman dairesine taşıdı. Evleri eski bir milletvekili için fazlasıyla mütevazıydı. Örneğin, misafir odalarında koltuk ve kanepe yoktu. Şeker sandıklarından yapılan kaput bezi örtülü 'makat'lara oturuyorlardı.

Sivas, zengin uygarlıklarla dolu geçmişine karşın Anadolu'nun en geri kalmış kentlerinden biriydi. Kentte ticari yaşam yok denecek kadar azdı. Ermeni Usta Harut'un meşhur kebabı sayesinde müşteri çeken lokantası ile Karadenizli bir ailenin işlettiği pastanesi ve tek oteli, herkesin bildiği en önemli yerlerdi.

Sivas'ın o yıllardaki övünç kaynağı ise Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü'ne ait olan "Cer Atölyesi" idi.

Atölyede, vagon onarımı yapılıyor ve Demiryollarının ihtiyacı olan diğer araçgereçler üretiliyordu. Burada, bir bölümü Almanya'da eğitim görmüş mühendisler ve teknisyenler çalışıyordu.

Yeryüzünü kana boyayan İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına geliniyordu. 1944 yılının Eylül ayıydı. Hüseyin Ekşi, oğlu Oktay'ı İsmet Paşa İlkokulu'nun beşinci sınıfına kaydettirdi.

Oktay, sevimli ve minyon bir çocuktur. Öğretmeni, aynı zamanda en büyük ağabeyi Nadir'in nişanlısı Sabiha Hanım'dı.

Yeni okulunda yeni sınıfına başladığı gün dikkati iki noktada yoğunlaştı; sınıf çok kalabalıktı ve ikişer kişilik sıralara üçer öğrenci oturuyordu.

Bir de ön sıralarda oturan çok güzel bir kız vardı. Temiz giysileri, 'ışıklı bakışları', düzenli ve terbiyeli davranışları ile ilk bakışta fark ediliyordu. Ondan çok etkilendiğini hissetti.

Sabiha Öğretmen, Oktay'ın yüreğinden geçenleri hissetmiş gibiydi. Onu, 'ışıklı bakışları' olan kızın bulunduğu sıraya oturttu. Yüreğini tatlı bir ürpertiyle kımıldatan bu kızın adı Özen'di.

Özen'in Babası Fethi Bey, aslen İzmir'liydi. Cer Atölyesi'nin Mağazalar Müdürüydü. Kentin en ayrıcalıklı yerleşim birimlerinden biri olan lojmanlarda oturuyorlardı. Özen de, ailenin tek çocuğuydu.

İlkokulun dört yılını Ankara'da okuyan Oktay, başarılı bir öğrenciydi. Ama Özen'le karşılaşması, onu daha da çalışkan bir öğrenci haline getirdi. Özen çok iyi bir öğrenciydi. Karşısında ezilmemek için çok çalışmaya ve derslerde hep en önde olmaya çalıştı.

O yıl, Oktay için rüya gibi geçmişti. Kalbinde taşıdığı ve kimselere açamadığı bu aşkı, Özen'e de söylemedi.

İlkokul bitmişti. Ailesi, Özen'i Ankara'ya TED Koleji'ne yolladı. Oktay'ın ise kolejde okuma olanağı yoktu. O da, Sivas Lisesi'nin orta bölümüne kayıt yaptırdı.

Çocukluk Aşkı İle Yollar Ayrılıyor

Çocukluk aşkı ile yolları ayrılmıştı. Ayrı kentlerde olmalarına karşın Oktay'ın gönlü ve kalbi hâlâ Özen'le birlikteydi. Onu unutamıyordu. Özen'e ulaşmanın bir çaresi olmalıydı. Özen'e olan bu aşk ve ulaşma duygusu, sonraki yıllarda Oktay Ekşi'nin yaşam çizgisini şekillendirecekti.

Özen, yaz tatillerinde ailesinin yanına, Sivas'a geliyordu. Onunla yaz aylarında da görüşemiyordu. Çünkü Oktay da tati-

lini, annesi ve kardeşleriyle birlikte memleketleri olan Ordu'nun Mesudiye ilçesinde geçiriyordu.

Çok partili rejime geçiş döneminin arifesiydi. 19 Mayıs 1945'te bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Türkiye'nin artık demokrasi yönünde adımlar atması gerektiğini vurgulayarak, çok partili döneme geçişin sinyallerini veriyordu.

Aynı tarihlerde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde de, "Çiftçi Topraklandırma Yasa Tasarısı" görüşülüyordu. Tasarı ile beş bin dönümden fazla arazisi bulunan kişilerin ellerindeki fazla dönümlerin, kamulaştırma yoluyla yoksul köylülere dağıtılması öngörülüyordu. Meclis'teki toprak ağası milletvekilleri, tasarının engellemek için ayağa kalkmışlardı.

CHP Milletvekili ve eski Başbakan Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ile Refik Koralatan'ın CHP Meclis Grup Başkanlığı'na verdikleri ve sonradan "Dörtlü Takrir" diye anılan önerge, o tarihlere rastlıyordu. Önergede, CHP yönetimi eleştiriliyor ve partinin güçlenmesi için yapılması gerekenler sıralanıyordu.

CHP iktidarı, sonradan ayrı bir parti ve başkaldırı hareketine dönüşecek olan bu önergedeki düşüncelerin tartışılmasıyla birlikte 'halk'ı fark etmeye başlamıştı. CHP, Anadolu'nun değişik kentlerinde yerel gazeteler ve komiteler yoluyla halka kendini anlatabilmek için harekete geçti.

"Erişilmez"e Ulaşma Düşü

Türkiye'nin değişen politik atmosferi, Oktay'a yepyeni bir gelecek hazırlıyordu. CHP, Sivas'ta kendi görüşlerini halka aktarabilmek için 'Ülke' adında bir gazete çıkarmaya karar verdi. Ulus Gazetesi yazarlarından Kemal Zeki Gençosman da, Ankara'dan bir ekiple birlikte gazeteyi çıkarmak için Sivas'a geldi.

Gençosman'ın eşi Ülkü Hanım, Ekşi Ailesi'nin uzaktan akrabası oluyordu. Akrabalık ilişkisi, Oktay'ın, gazeteci Gençosman ile aynı ortamlarda bulunmasına olanak sağladı.

Gencosman'ın, kentin en büyük mülki amiri olan Valiyle ve Ankara'daki bakanlarla eşit düzeydeymişçesine konuşması ya da bu konuşmalara ilişkin öyküleri, Oktay'ı çok etkiliyordu.

Oktay, Gençosman sayesinde gazeteciliği, "bildiği sınırları aşabilen, erişilmezlere ulaşmaya uygun bir meslek" olarak tanıdı. Gazeteci olursa, "ihtimal ki, kendi erişilmezine, o da ulaşabilecekti". Özen'e kendi varlığını hissettirebilecek, sesini duyurabilecekti. Gazetecilik, erişilmez olan çocukluk aşkının ateşiyle birlikte içine düşmüştü.

Sivas'ı, Ankara yılları izledi. Oktay'ın ağabeyleri liseyi bitirmişlerdi. Üniversiteye gidebilmeleri için ailece Ankara'ya gelmeleri zorunlu olmuştu. Baba Hüseyin Ekşi, tayinini istedi. 1948'in yaz sonunda Ankara'ya taşındılar.

Aile, ilk tuttuğu apartman dairesinin pahalı gelmesi üzerine Hacettepe Mahallesi'nin arka sokaklarında bulunan eski bir Ankara evine yerleşti. Artık yalnızca Özen değil, Oktay da Ankara'daydı.

Ne yazık ki, Özen'i görmesi yine mümkün olmuyordu. Çünkü Oktay'ın kaydolduğu Gazi Lisesi Hergele Meydanı'nda (Şimdiki İtfaiye Meydanı), Özen ise zengin çocuklarının okuduğu Yenışehir'deki TED Koleji'ndeydi.

Tek çare, yine gazetecilik olabilirdi. Oktay, Özen'in TED'in voleybol takımında oynadığını öğrenmiş ve gazeteci olanların okul karşılaşmalarını izlemelerine kimsenin engel olmadığını duymuştu.

İlk Deneme İlk Düş Kırıklığı

Bu umutla 1949'un yaz ayında bir girişimde bulundu. Oktay, Rüzgârlı Sokak'taki Ulus Matbaası'na giderek Kemal Zeki Gencosman'ı görmek istediğini söyledi.

Ülke Gazetesi Sivas'ta başarılı olamamış, Gencosman da ekibiyle birlikte Ankara'ya dönmüştü.

Kemal Zeki, odasında tek başına oturuyordu. Oktay'ı görünce, "Hayrola, neden geldin Oktay?" diye sordu.

Gazeteci olmak istediğini söylemeye çekindi:

"Ben işe girmek istiyorum da onun için."

Kemal Zeki, bir an duraksayarak düşündü:

"Bak Oktay, seni burada mürettiphaneye alsak yaşın onun için bile küçük. Hem annen, baban buna izin verirler mi, sormak lazım."

Canı sıkılmıştı. Kemal Zeki'nin, kendisi için 'gazetecilik' yerine 'mürettiphaneyi' uygun görmesine biraz kızmıştı. Gazeteci olmak için yaptığı ilk girişim sonuçsuz kaldı.

Bir yıl sonra 14 Mayıs 1950'de Demokrat Parti seçimleri kazanmış ve iktidara gelmişti. Oktay da lise son sınıfa geçmişti. DP'liler, Türkiye'de 'demokrasi rüzgârı' estiriyorlardı.

Gazeteci olmak için şansını bir kez daha denemeye karar verdi. Denizciler Caddesi üzerindeki DP'nin yayın organı olan Zafer Gazetesi'nin kapısını çaldı. Karşısına çıkan genç adamla konuştu:

"Ben Mümtaz Faik Fenik Bey'le görüşmek istiyorum."

"Niçin görüşmek istiyorsun?"

"Ben gazeteci olmak istiyorum da onun için."

Adam, Oktay'a yaşını sordu. Oraya neden geldiğini ve nerede okuduğunu sorduktan sonra nasihat etmeye başladı:

"Bak, sen daha küçüksün. Önce liseyi bitir, sonra üniversiteye git, onu da bitir. Ama bunlarla yetinme. İyi bir gazeteci olmak için çok okuman lazım. Ben sana yardım edeyim. Bu bizim Denizciler Caddesi'nde eski kitap satan sergiler var. Paran varsa sana oradan bazı kitaplar alalım. Onlarla başlayalım."

Adının Nihat Ülkekul olduğunu söyleyen genç adamın ilgisi hoşuna gitmişti. Onunla kitap sergisine gitti. Adamın sergide, 'Turancı' kitaplar araması Oktay'ı rahatsız etti. Bu olaydan sonra bir daha da Zafer Gazetesi'ne uğramadı.

"Yevmiyeli Geçici İşçi"

Aynı yıl stenografi kurslarına başladı. Derslerde, öğretiminin söylediklerini not almaya yetişemiyordu. Gazetecilikle ilgili hızlı not almanın öneminin farkında olduğu için Ankara Ticaret Lisesi'nde gittiği kursa dört elle sarıldı ve birincilikle bitirdi.

Liseyi bitirmiş, ama üniversite öncesinde uygulanan 'olgunluk' sınavını geçememişti. O yüzden 'beklemeli öğrenci' oldu. Vaktini verimli bir şekilde geçirmek için Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesindeki eski yazı kursuna gitti. Bir yıl önce aldığı Kur'an dersinin de eski yazıyı öğrenmesinde önemli bir katkı olmuştu.

Babası, bir yıl boşta gezmesine izin vermedi. Toprak Mahsulleri Ofisi'ne 'yevmiyeli geçici işçi' olarak başladığında 1951 yılının Ekim ayıydı. Üç ay sonra sözleşme süresi doldu. Yılbaşı sırasında sözleşmesinin yenilenmesini beklemek yerine yeniden gazeteci olmak için harekete geçti. Bu kez, Kemal Zeki Gençosman'ın eşi Ülkü Hanım'a giderek yardım istedi.

Ülkü Hanım, onu, eşinin çalıştığı Posta Caddesi'ndeki Ankara Ajansı'na götürdü. Gençosman, Ulus'tan ayrılmış ve Nihal Şazi Koçyiğit'le birlikte bu ajansı kurmuştu. İki yıl sonra Oktay'ı yeniden karşısında görüyordu.

Gençosman, bu kez Oktay'ı geri çevirmedi.

Eşi Ülkü Hanım'a, "Peki... Zaten bana daha önce de gelmişti. Bugünden itibaren staja başlasın" dedi.

Sonunda gazeteci olmuştu. Ailesi, olgunluk sınavını vermeden gazeteciliğe başlamasından pek hoşnut değildi, ama o, çok mutluydu.

İşe başladığı sırada Özen'in de İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde okumak için Ankara'dan ayrıldığını öğrendi. O, 'erişilmezi'ne ulaşmak için gazeteci olmuş, ancak Özen yine uzaklara gitmişti.

İlk günlerini, çevresini ve muhabirlerin çalışmasını izlemekle geçirdi. Ne olduğunu pek anlayamıyordu. Özellikle, "Ga-

Her gün o kadar yazıyı nereden buldukları, o kadar çok haberin nasıl ve kimler tarafından kimlere söylendiği, gazetecilerin ne yapıp da o haberleri başka insanlardan önce öğrendikleri en çok kafasını kurcalayan bilinmezlerdi.

Ankara Gazeteciliğinin Raconu

O yıllarda Ankara Ajansı'nın en "çalımlı" muhabiri Çetin Altın'dı. Haberlerini çoğu kez daktiloyla başka bir yerde yazmış olarak getirir ve Yazı İşleri Müdürü'ne verirdi. Sonra da Ankara'nın ünlü Karpiç Lokantası'na giderdi.

Karpiç'e gidebilmek statü simgesi idi. Oraya Ankara'nın "seçkinleri" ile "bazı gazeteciler" giderdi. Bu seçkinlikte olmayanlar, kendilerine iyi servis verilmediğinden yakınlıkla, bir daha oraya ayak basamazlardı. En azından ağabeyleri, genç gazetecilere böyle söylerdi.

Babiâli gibi başkent gazeteciliğinin de kendine özgü raconu vardı. Bir gazeteci, Ankara Palas'ın Amerikan Barı'na, "Bodreği" denilen küçük bahçesine ya da Kızılay'daki ünlü "Süreyiş" adlı gece kulübüne kabul edildiği zaman kendisini Ankara gazeteciliğinin zirvesinde sayardı.

Oktay Ekşi, boş oturmaktan sıkılmaya başladı. Kimse kendisiyle ilgilenmiyordu. Herkes kendi işindeydi. Bir gün ajansın renkleri muhabirlerinden Şinasi Nahit Berker'e açıldı:

"Şinasi Ağabey, ben bu işi bırakmayı düşünüyorum, ne derimiz?"

"Yok, sen bu meslekte kalmalısın, çünkü geleceğin var..."

Bu konuşmadan sonra Nihat Şazi Koçyiğit'e gitti:

"Ben boş oturuyorum. Kimse bana bir şey söylemiyor. Ne yapabilirim?"

"Öyleyse Tarım Bakanlığı'na git, Veteriner Genel Müdürü'ne, 'Mevzuatta değişiklik yapacağınızı duydum, neleri değiştireceksiniz?' diye sor."

Koçyiğit'in ne söylediğini tam olarak anlayamadı. 'Mevzuat' sözcüğü biraz kafasını karıştırmıştı. Ama ilk kez bir genel müdürle görüşecekti. O heyecanla yola düştü.

Trolleybüse binerek Tarım Bakanlığı'na gitti, ilk karşılaştığı odacının tarifiyle birinci kat koridorunun sonundaki Veteriner Genel Müdürü Nail Çavuşoğlu'nun makam odasını buldu. Çavuşoğlu, kıvrıkcık saçlı ve tonton tavırlı bir adamdı. Karşısındaki genç delikanlıyı süzerek:

"Söyle bakalım, ne istiyorsun?"

"Mevzuat değişecekmiş, nelerin değişeceğini öğrenmeye geldim efendim."

"Evladım, mevzuat dediğine Anayasa'dan başlayarak kanunlar, tüzükler, yönetmelikler, genelgeler dahil pek çok şey girer. Sen hangisiyle ilgili neyi soruyorsun?"

Genç Oktay Ekşi'nin barutu bitmişti.

"Onu bilmiyorum efendim, sizin bana söyleyeceğiniz bir şey yok mu?"

"Sen ne zamandan beri gazetecilik yapıyorsun?"

"İki aydır efendim..."

Oysa, işe başlayalı yalnızca iki hafta olmuştu. Fazla acemi görünmemek için küçük bir yalan söylemişti.

"Peki öyleyse... Ben sana hayvan sağlığı ile ilgili aldığımız önlemleri anlatayım, sen de onu haber yap."

Genel Müdür'ün dikte ettirdiği sözlerden pek bir şey anlamadı. Bu bilgilerden güçlkle oluşturduğu haber de zaten ajans bültenine konulmamıştı.

Daha önce de İktisat Bakanlığı'na gönderilmiş ve oradan aldığı bir haberle bürosuna dönmüştü. Ancak, bu haber de bültenine girmesine karşın gazetelerde yer bulamamıştı.

Çetin Altan'dan Sürpriz Telefon

O sırada Çetin Altan, Ankara Ajansı'ndan istifa etmişti. Altan, "Bize doğru dürüst para vermiyorlar. Ne zaman para iste-

...Nihat, elini pantolon cebine sokup, 2.5 lira 5 lira gibi bir şey. uzatıyor. Ben evli barklı adamım. Hakkım olan parayı böyle dilerim gibi almaya tahammül edemem" diyerek, çekip gitmişti. Oradan Hürgün adlı düşük tirajlı bir gazeteye geçmiş ve "günlük fıkra" yazmaya başlamıştı.

Ağustos ayında Çetin Altan, Oktay Ekşi'yi telefonla aradı:

"Oktay, ben Dünya Gazetesi'nin Ankara muhabirliğini aldım. Benimle birlikte çalışır mısın?"

Çok sevinmişti. Meslek yaşamında ilk kez bir iş teklifi alıyordu:

Altan, bu teklifle kalmadı:

"Bana ayda 150 lira, sana da 100 lira verecekler. Ayrıca masraflarımız için 250 lira daha gönderecekler. Bunun 50'sini sana vereceğim, 200'ünü ben alacağım."

Bu, Oktay Ekşi için büyük bir paraydı. Çünkü ajansta aldığı aylık yol parası sayılmazsa yalnızca 30 liraydı. Teklifi kabul ederek, Falih Rıfkı Atay'ın sahibi olduğu Dünya Gazetesi'ne geçti.

İlk çalışma ofisleri, Çetin Altan'ın kayınbiraderi ve baldızının da oturduğu apartman dairesinin, Altan'lara ait yatak odasıydı. Bir süre sonra Çetin Altan, Cebeci yakınlarındaki bir apartmanın bodrum katına taşındı. Bu kez haberleri o dairenin yatak odasındaki telefondan gazetenin 'telefoncusu'na yazdırmaya başladılar.

Altan'ın eşi Kerime Hanım, henüz yürümeye başlayan Ahmet'in (tanınmış yazar Ahmet Altan) gürültü yapmasını ya da ağlamasını engellemeye çalışarak, evdeki ofis ortamının bozulmaması için yoğun bir çaba harcıyordu.

Oktay Ekşi, sabahları bakanlıkları dolaşarak haber bulmaya çalışıyordu. Çoğu kez, odacıların verdiği 'tüyo'lardan yararlanarak topladığı haberlerle Cebeci'deki "evofis"e geliyordu.

Vakit varsa haberler, Çetin Altan'ın, "Hermes Baby" marka portatif daktilosu ile yazılıyordu. Vakitleri dar olduğunda

ise haber metnini telefoncuya dikte ettirerek İstanbul'a geyik yorlardı.

22 Yaşında Büro Şefi

Çetin Altan ile Oktay Ekşi, uyumlu bir iş arkadaşı olmuşlardı. Altan, onu incitmemeye özen gösteriyor, koruyor, hatta yarı sorumluluklar veriyordu. Ancak Oktay Ekşi, söz verildiği gibi aylık 100 liraya değil 58 lira 10 kuruşa çalışıyordu. Masraf parasından kendisine verilecek olan 50 lira da, bir daha ikisi arasında da hiç konuşulmadı.

Altan ve Ekşi ikilisinin iş arkadaşlığı 1953 Kasımı'nda bitti. Çetin Altan, Bedi Faik ve Şevket Rado hakkında yazdığı bir haber yüzünden patron tarafından kapıya konuldu.

Altan, Ekşi ile birlikte haber servisi yaptığı İzmir'deki Sabah Postası adlı gazeteye, Bedii Faik ve Şevket Rado'nun Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu'nun davetlisi olarak Ankara Palas'ta günlük 150 lira ücretle kaldığı haberini vermişti.

Habere göre, davetli gazeteciler Başbakan Yardımcısı'na 'radyonun ıslahı' konusunda danışmanlık yapmak için gelmişlerdi.

Bu haber, Çetin Altan'ın işini kaybetmesine neden oldu. Altan, yalnızca Dünya'dan değil, ayrıca muhabirliğini yaptığı Akşam Gazetesi'ndeki isinden de atıldı.

Altan kovulunca, iki büro'nun işi de Oktay Ekşi'ye kaldı. İki ay sonra patron, Necdet Evliyagil'i Dünya Gazetesi'nin Ankara Büro Şefliği'ne atadı. Evliyagil'in gelişiyle çalışma ortamları da değişti. Anafartalar Caddesi'ni kesen Hükümet Caddesi üzerindeki bir işhanında tek odalı bir büro kiralandı. Evliyagil, 1954 yılında istifa edince, bu görev Oktay Ekşi'ye kaldı.

Dünya Gazetesi'nin Müdürü Hayri Alpar telefonla aramıştı:

"Bedii Faik ile görüştük. Ankara Bürosu için dışarıdan şef aramaya gerek olmadığına karar verdik. Büro şefi artık sensin. Arkadaşlarını seç, büronu kur."

22 yaşındaydı ve Dünya Gazetesi'nin Ankara Büro Şefliği'ne atanmıştı.

Yeni bir büro ve ekip kurmak için harekete geçti. Sakarya Caddesi'nde iki odalı bir büro kiraladı. Güngör Yerdeş ve Nilüfer Yalçın'ı yanına aldı. Foto muhabiri olarak da İbrahim Örs'le anlaştı. Bir de 'ofisboy' bulmuşlardı. Genç ekip, geceli gündüzlü bir tempoyla çalışmaya başladı.

Demokrat Parti Baskısı

Demokrat Parti, 1954 seçimlerinden daha güçlü çıkmıştı. Çoğu aza almış ve bütün muhalif güçlere karşı amansız bir mücadeleye başlamıştı. O dönem Adnan Menderes Hükümeti, DP'ye oy vermediği gerekçesiyle Kırşehir halkını inanılmaz bir biçimde cezalandırmıştı. Kırşehir il statüsünden çıkarılarak, ilçe haline getirilmiş ve eski ilçesi olan Nevşehir'e bağlanmıştı.

Yeni çıkarılan yasalarla basın da zaptu rapt altına alınıyordu. Menderes iktidarını rahatsız eden en küçük haber ya da yazı bir buçuk yıl hapis, 6666 lira 66 kuruş para cezası ile karşılanıyordu.

Muhalif gazetecilerin, profesörlerin en küçük bahane ile hapse atıldığı günlerdi. Oktay Ekşi ve ekibi, bu baskı ve gerilim yüklü olan politik atmosferde gazetecilik yapıyordu.

Menderes iktidarı, 1957 seçimlerinde başarılı olmuştu, ama DP'nin sandıktan zaferle çıktığı söylenemezdi. DP iktidarı zayıflıyordu, ama hükümet daha da sertleşmişti. Cumhuriyetçi Millet Partisi Genel Başkanı Osman Bölükbaşı, "TBMM'ye hakaret ettiği" gerekçesiyle tutuklanıp, hapse mahkûm edilmişti. İsmet İnönü ve CHP ise DP'nin açık hedef tahtası haline getirilmişti. Muhalif basının üzerindeki baskı daha da artmıştı.

Oktay Ekşi için, "Bu kasırgadan kurtulmanın en akıllıca yolu" askere gitmekti. Ankaralı birçok gazeteci de, baskı ortamından kaçmak için aynı yolu seçmişti.

Ekşi, 1959 yılının başında yedek subay olarak askerliğe başladı. Terhis edilmesine bir ay kala, askerler DP iktidarına karşı 27 Mayıs 1960 İhtilâli'ni gerçekleştirdiler.

Oktay Ekşi, yeniden Dünya Gazetesi'ndeki işine dönmeye hazırlanıyordu. Ama gazetecilik anlayışının değiştirilmesi gerektiğine inanıyordu. İhtilal öncesi koşullar ile sonrası farklıydı "Cephede savaşır gibi gazetecilik yapmak yerine" objektif habercilik egemen olmalıydı.

İdealist bir tutkuyla 1960 Haziranı'nda İstanbul'a, Dünya Gazetesi patronu Bedii Faik'in yanına giderek bu düşüncesini anlattı. Aldığı yanıt kendisini hiç de tatmin etmemişti:

"Sen görevinin başına dön. Daha ne istiyorsun?"

İstifa mektubunu patronun sekreterine bıraktıktan sonra trenle Ankara'ya döndü. Artık işsizdi.

Kurucu Meclis Üyesi

İşsizliği uzun sürmedi, İktisadi Haberler Ajansı'nın patronu Ziya Tansu'dan gelen teklifi kabul ederek, 28 genç gazeteciyle birlikte Öncü Gazetesi'nin kuruluşuna katıldı. Gazetenin İstihbarat Şefi olmuştu.

O sırada Resmi Gazete'de yayımlanan, "T.C. Kurucu Meclisi'nin Kurulmasına Dair Kanun"u görünce, Kurucu Meclis üyeliği için aday olmaya karar verdi. Gazeteci Dernek ve Sendikaları Yönetim Kurulu üyelerinin gizli oyla yaptıkları seçim sonunda 'basın temsilcisi' sıfatıyla Kurucu Meclis üyeliğine seçildi. Meclis'in en genç üç üyesinden biri olmuştu.

Kurucu Meclis üyeliği sonrasında CHP'nin yayın organı olan Ulus Gazetesi'nde İstihbarat Şefliği'ne başladı. Yaşamı bir raya oturmuştu, ama hâlâ üniversite eğitimi yapmamıştı. Yıllar önce Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne yaptırdığı kaydı her yıl yenilemesine karşın bir türlü sınavlara girmeye vakit bulamamıştı. Yabancı dili de yoktu.

Yurtdışına gitmeye karar verdi. Gazeteciliğe devam ettiği sürece üniversiteyi bitiremeyecek, dil de öğrenemeyecekti. Ulus Gazetesi'nden istifa ettikten sonra Başbakan Yardımcısı Turhan Feyzioğlu'nun yardımıyla Türkiye'nin Londra Başkonsolosluğu'na "Mahalli Kâtip" olarak atandı. 60 İngiliz lirası da maaş bağlandı.

İngiltere'ye 1962 yılının Ekim ayında geldi, ama umduğunu bulamadı. Çünkü İngiltere, Türkiye'deki lise diplomalarını kendi ülkelerindeki yüksek öğrenim için yeterli saymıyordu. İngiltere'de bir üniversiteye girebilmesi için, "General Certificate of Education" sınavlarından birinde, ilgili fakültenin istediği düzeyde başarılı bir sonuç alması gerekiyordu. Bu da, Oktay Ekşi için iki yıl fazla eğitim demekti.

Çaresiz, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirmeye karar verdi. Her gün iş çıkışı elinde ders kitaplarıyla Hyde Park'ın banklarından birinde ya da Knightsbridge'deki Kenzo Cafe'de ders çalışırken görülüyordu. Yılsonu sınavları için de Türkiye'ye geliyordu.

Yıllar Sonra Özen'le Karşılaştı

1966'da Ankara'ya döndüğünde evlenmiş ve fakültenin son sınıfına geçmişti. Hürriyet'in Genel Yayın Müdürü Necati Zircirkıran'ın teklifini kabul ederek, aynı yılın nisan ayında Hürriyet grubuna bağlı olarak çıkarılan Yeni Gazete'nin Ankara Büro Şefi oldu. Bir yıl sonra da Hukuk Fakültesi'ni bitirdi.

Yeni Gazete'den sonra mesleğinde hızla yükselmeye başladı. Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Büro Şefliği'ne atandı. 1974 Haziranı'ndan itibaren Hürriyet'in başyazarlığına getirildi. 1983 yılında SODEP'in kurucuları arasında yer aldığı için başyazarlıktan ve gazeteden ayrıldı. 1985 yılının Temmuz ayında Hürriyet'in patronu Erol Simavi'nin, Hasan Pulur aracılığı ile yaptığı çağrı üzerine yeniden başyazarlık görevine döndü.

Çocukluk aşkına ya da kendi deyimiyle o yıllardaki 'erişil mezine' ulaşabilmek için gazetecilik mesleğini seçen Oktay Ekşi, Özen'le 1990 yılında Antalya'daki bir toplantıda rastlantı sonucu karşılaştı. Bu karşılaşmada, Özen Hanım ve Oktay Ekşi, yalnızca kısa bir süre sohbet ettiler.

Halen Hürriyet Gazetesi'nde başyazar olarak görev yapan Oktay Ekşi, Türk Basın Konseyi ve Dünya Basın Konseyi Birliği başkanlıklarının yanı sıra Doğan Medya Grubu Yayın Konseyi üyesi.

Rastlantıyla Gazeteci Oldu

1975 Sonbaharıydı. Bebek'teki Boğaziçi Üniversitesi yeni öğretim yılına başlayalı henüz bir ay olmuştu.

Öğle saatlerinde FenEdebiyat Fakültesi'nin kantininden içeri girince, Robert Kolej'den sınıf arkadaşı Cem Eden'le karşılaştı.

Cem, İşletme Bölümü'nde okuyordu. O ise, İngilizce Dilbilim ve Edebiyat Bölümü'ndeydi. Kısa bir selamlaşmanın ardından masaya oturdular. Çay ve sigara kokusunun sindiği kantin pek kalabalık sayılmazdı. Bazı öğrenciler önlerindeki ders notlarına dalmış, kimisi de arkadaşlarıyla sohbet ediyordu.

Cem, kendisine parttime bir iş bulmuştu. İsmail Cem'in Genel Yayın Yönetmenliğini yaptığı Politika Gazetesi'nin İşletme Müdürlüğü'nde çalışmaya başlamıştı. Belli ki, halinden memnundu:

"Senden ne haber Sedat?"

"İyidir, derslere girip çıkıyoruz, öğleden sonraları da aylaklık ediyoruz işte."

"Sana da iş bulalım. Ben bir ara Türk Haberler Ajansı'na uğramıştım. Bildiğim kadarıyla ajansın Dış Haberler Servisi'ne parttime bir çevirmen arıyorlar. Bakalım istersen."

"Benim dersler öğleye kadar. Öğleden sonraları olur mu?"

"Ben oranın Dış Haberler Müdürü'nü tanıyorum. İstiyorsan, birlikte gidip konuşabiliriz."

"Olabilir."

"Tamam, istiyorsan akşamüzeri buluşup gideriz..."

Sedat Ergin'in Boğaziçi Üniversitesi'nde rahat bir öğrencilik hayatı vardı. Dersleri öğleyin bitiyordu. Öğleden sonralarını arkadaşlarıyla çoğunlukla Rumelihisarı ya da Arnavutköy'ün kahvelerinde geçiriyorlardı. Cem'in önerisiyle öğleden sonralarını değerlendirebileceğini düşündü.

Buluştuklarında hava kararmak üzereydi. İstanbul, sınırlı bir akşama hazırlanıyordu.

Birkaç dakikalık yürüyüşten sonra Kadri Kayabal'ın sahili olduğu THA'nın önüne gelmişlerdi. THA, İran Konsoloshuğu'nun karşısında bulunan Gazeteciler Cemiyeti'nin yanbaşındaydı.

Merdivenleri çıktıktan sonra doğruca Dış Haberler Servisi Müdürü Niyazi Dalyancı'nın yanına gittiler. Dalyancı'nın yanında yardımcısı Leyla Tavşanoğlu vardı.

"Niyazi Ağabey, Sedat benim kolejden sınıf arkadaşım. Siz, parttime çevirmen arıyordunuz. Sedat bu işi yapabilir herhalde Kendisini deneyebilir misiniz?"

Dalyancı, henüz 18 yaşındaki üniversiteli Sedat Ergin'i gözucuyla süzdü:

"Olabilir. Çeviri yapabilir misin?"

"Yaparım..."

"Ne zaman boşsun?"

"Öğleden sonraları hiçbir işim yok."

"Peki yarın öğleden sonra gel bakalım..."

Sedat Ergin, ertesi sabah okula gitti. Öğleden sonra ise üniversitenin kapısındaki duraktan EmirganEminönü otobüsüne binerek, Sirkeci'ye gitti ve Babîali yokuşunu tırmanarak yeni işine doğru yola koyuldu.

Babîali yokuşunun bitimi olan nokta aslında Türk basınının kalbinin attığı merkezdi. Burada 500 metrelik bir yarıçap içinde kalan dairenin içindeki alanda Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Politika, Günaydın gibi belli başlı bütün gazetelerin merkezleri ve matbaaları vardı.

Cem'le bir önceki sabah kantinde karşılaşınca kadar galececi olmayı aklının köşesinden bile geçirmemişti. Aslında Boğaziçi'ni bırakıp, Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okumak istiyordu.

Kolej'de son sınıfta matematik dersinden bütünlemeye kalmamış, bütün planlarını alt üst etmişti. Dersi geçebilmek için yılsonu not ortalamasının 60 olması gerekiyordu. Oysa ortalaması 55 gelmiş, 2 puan yüzünden bütünlemeye kalmıştı.

Sonbaharda bütünleme sınavını verip mezun olduğunda da, Siyasal Bilgiler'deki ön kayıt kontenjanı çoktan dolmuştu. O da, yine ön kayıtla Boğaziçi Üniversitesi'nin Dilbilim ve Edebiyat Bölümü'ne girmişti.

Edebiyata meraklı olduğu için bu bölüme girmekten dolayı pek mutsuz sayılmazdı. Ancak bir yıl sonra sınavlara yeniden girilerek, SBF için şansını denemeye kararlıydı.

Sedat Ergin, hem anne hem de baba tarafından Makedonya göçmeni bir ailenin çocuğuydu. Her ikisi de Manastır vilayetine bağlı Ohrid kasabasından göç etmişlerdi. Serbest meslek sahibi olan babası Vedat Ergin 1939 yılında İstanbul'a, annesi Neriman Ergin ise İkinci Dünya Savaşı'na tanıklık edip, 1954 yılında Bursa'ya geçmişti.

1957 yılında İstanbul'da doğan Sedat Ergin ise ailenin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde doğan ilk kuşağını temsil ediyordu. İlk çocukluğu Sultanahmet'te geçmiş, aile Fatih'e taşınınca, Cankurtaran İlkokulu'ndan Hırkai Şerif İlkokulu'na geçmiş, ardından Pertevniyal Lisesi'nin orta kısmından kurulan Oruç Gazi Ortaokulu'nu bitirmişti.

Bohem Hayata Düşkün

Olağan bir karşılaşmanın getirdiği rastlantı, hayat çizgisini şekillendirmeye başlamıştı. Bu çizginin üzerinden akıp giden limirganEminönü otobüsünün, kendisini yepyeni bir geleceğe taşıdığından habersizdi.

Bu kez Babiâli yokuşunu tek başına çıktı. Ajansta 900 lira maaşla işe başladı. Çevirmenlik yapıyordu. O dönemde ABD'nin önde gelen uluslararası haber ajanslarından United Press International'dan gelen haberleri Türkçe'ye çevirip servise veriyordu. Tek sorun, çevirilerde aşırı düzeyde Öztürkçe kullanmasıydı.

Akşamları işi 18.00 gibi bitiyordu. İşten çıkınca da ajansın bir üst katında olan Gazeteciler Cemiyeti'nin barına takılıyordu. Entelektüel düzeydeki eğitiminin önemli bir bölümünü bu bar da aldı. Orada Babiâli'nin önemli kalemleriyle tanışma ve sohbet etme olanağı buldu. Örneğin, Çetin Altan ve Selahattin Hilavlı'yı burada tanıdı.

Bohem hayatı, bar sohbetlerini seviyordu. Bir öğrenci için 900 lira iyi paraydı. Maaşının çoğu da zaten bar ve meyhanelere, bir de kitaplara gidiyordu. Favori yerleri arasında Beyoğlu'ndaki Papirüs, Bebek'te şair Özdemir Asaf'ın barı ve Galatasaray'daki Rejans Lokantası vardı.

Birkaç ay içinde çevresi genişlemiş ve çalıştığı ajansta sevimye başlamıştı. Çevirdiği haberler de yavaş yavaş gazetelerde yer buluyordu. Gazetelerdeki haberlerini görünce işine daha çok sarıldı. Çeviriler sayesinde haber yazma tekniğini de kavradı.

Onu bazen muhabir olarak habere de yolluyorlardı. 1976 yılında Yeşilköy Havalimanı baskınına gerçekleştiren Filistinli gerillaların duruşmasını, THA adına tek başına izledi. Muhammed Ali Clay'in İstanbul'a gelişi de aldığı ilk muhabirlik görevleri arasındaydı. İlerleyen günlerde Niyazi Dalyancı, ona hafta sonu nöbetleri yazmaya da başladı. Bu, artık ona güvendiğini gösteriyordu.

Mülkiye Öğrencisi Oluyor

Okul tatile girince 1976 yazında bu kez 'fulltime' çalıştı. Gazetecilikte neredeyse bir yılı ardında bırakmıştı. Bu arada üniversite sınavlarına yeniden girdi. Okul ve iş, onu çok yormuştu. İzin alarak Bodrum'a tatile gitti.

Tatildeyken, ÖSYM sınav sonuçları postalanmaya başlamış-

11. Heyecanla annesini aradı:

"Anne, sınav sonucu geldi mi eve?"

Annesinin sesinde burukluk vardı:

"Evet, geldi oğlum."

"Peki nereyi kazanmışım?"

"Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi..."

Annesi, oğlunun İstanbul dışında bir kente gitmesine üzülüyordu. O ise Ankara'ya gideceği için çok mutluydu.

Tatilden döner dönmez, Ankara'ya gidip SBF'ye kaydını yaptırdı. İstanbul'a Mülkiyeli bir öğrenci olmanın gururu ile döndü.

Dış Haberler Müdürü Niyazi Dalyancı'ya durumunu anlattı. Aslında ajanstan ayrılmak istemiyordu. Dalyancı'dan beklemediği bir teklif aldı. THA'nın Ankara'daki diplomasi muhabirliğini üstlenmesi isteniyordu. Ajansın Ankara Bürosu'ndaki çalışanların önemli bir bölümü, yeni kurulan AK Ajans'a transfer oldukları için diplomasi muhabiri de oraya geçmişti. Dalyancı, okul ve işi bir arada götürebilmesi için kendisine esneklik tanıyacıkları sözünü de verdi.

Sora Sora Dışışleri'ni Buldu

Sedat Ergin, 1976 yılının Ekim ayında elinde bir bavul ve kitaplarının bulunduğu bir kutu ile Haydarpaşa'dan trene binip, Ankara'ya hareket etti. Doğup büyüdüğü kentten ayrılıp, yepyeni bir maceraya başlıyordu.

Yolculuk boyunca okulla işi nasıl bir arada götürebileceğini düşündü. Mülkiye'de okumak en büyük ideallerinden biriydi. Ama gazeteciliği de sevmişti. Karmaşık duygularla geçirdiği uyur uyanık yolculuğu, Ankara Garı'nda yağmurlu bir Ankara sabahında son buldu.

Büklüm Sokak'ta kolejden sınıf arkadaşlarının oturduğu bir eve yerleşti. THA'nın Ankara Bürosu'na giderek göreve başladı.

Ona Dışışleri Bakanlığı'nın faaliyetlerini izleme görevi verildi. Dışışleri Bakanlığı'nın brifingini izlemek için bürodan ayrıldı. İğında, bakanlığın nerede olduğunu bile bilmiyordu.

Yabancı bir kentteydi. Tarif üzerine Başbakanlık'ın arkasında bulunan Dışışleri Bakanlığı'nı buldu. Enformasyon Dairesi'ne giderek kendisini tanıttı. Bakanlıkta haftalık brifingle ri izliyor, bir yandan da Dışışleri bürokratlarıyla tanışarak ilişkilerini geliştirmeye çalışıyordu. Bu arada, maaşı 1.200 liraya çıkmıştı.

1976 yılıydı. Sağsol çatışması gündelik yaşamın içine kadar nüfuz etmişti. Sokakta kan dökölüyordu. Her gün sağsol çatışması yüzünden çok sayıda öğrenci yaşamını yitiriyordu.

Solcu öğrencilerin kalesi konumundaki SBF'de de, her gün olay çıkıyordu. SBF Dekanı Profesör Dr. Gündüz Ökçün, birinci ayın sonunda olayları önleyemeyince, çareyi okulu bir yıllığına kapatmakta buldu. Olaylar yüzünden SBF, 197677 eğitim döneminde bir yıllığına eğitime ara verdi.

Okulun kapanması, iş ve okul ikilemi arasına sıkışıp kalan Sedat Ergin'i önemli ölçüde rahatlattı. Artık her gün ajanstaki işine gidiyor, akşama kadar tam gün mesai yapıyordu.

Ajansta, yalnızca diplomasi haberlerini izlemiyor, Başbakanlık'ı da çoğunlukla o takip ediyordu. Milliyetçi Cephe Hükümeti'nin iktidarda olduğu yıllardı. Süleyman Demirel Başbakan, MSP lideri Necmettin Erbakan ile MHP lideri Alparslan Türkeş Başbakan Yardımcılarıydı. Liderlerin Başbakanlıktaki kabul ve programlarını izliyordu. Omzundaki ağır teyple, Başbakanlık merdivenlerinde az beklemedi.

Muhabirlik yaşamının önemli bir bölümünü de Esenboğa Havalimanı'nda geçiriyordu. Türkiye'ye gelen yabancı heyetleri karşılamak ve onların basın açıklamalarını izlemek için haftada en az birkaç kez Havalimanı'na gidiyordu.

Ajansın kalabalık bir muhabir kadrosu olmadığı için trafik kazalarını ya da adli olayları izlediği günler de oldu. An-

kara'da, mesleğin değişik alanlarında kendisini yetiştirme olanağı buldu.

THA'nın Ankara Temsilcisi Erdoğan Örtülü, Yardımcısı ise Ömür Olgundemir'di. Bekir Coşkun da ajansın parlamento muhabirliğini yapıyordu. 1978 yılında Bekir Coşkun ajanstan ayrılmınca, Sedat Ergin parlamento muhabirliğine kaydırıldı.

Meclis bürosunda büyük ölçüde tek başına çalışıyordu. Komisyonları ve Genel Kurul'u çoğunluk tek başına izliyordu. Geç saatlere kadar Meclis'in labirenti andıran koridorlarında oradan oraya koşturdu.

Cumhuriyet'e Gelir misin?

1979 yılı Şubat sonunda aldığı bir teklifle, mesleğinde yeni bir atılım yapacaktı. Bu bölümü, Sedat Ergin'den dinliyoruz:

"O dönemde Cumhuriyet Gazetesi'nin uzun yıllar boyunca Ankara Temsilciliği'ni yürüten Kemal Aydar emekli olmuş, yerine İstanbul'dan Hasan Cemal getirilmişti. Gazetenin diplomasi muhabiri Ahmet Tan da Londra'ya gitmişti.

Meclis'te, Cumhuriyet'in parlamento muhabirleri olan Engin Karadeniz ve Füsun Özbilgen, bana, 'Cumhuriyet'e diplomasi muhabiri olarak gelir misin? Hasan Cemal, seninle görüşmek istiyor' dediler.

Çok şaşırmıştım, 'Vallahi bilmiyorum' dedim. Hasan Cemal'in diplomasi muhabiri aradığını duymuştum. Ama 22 yaşında bir üniversite öğrencisine böyle bir teklif yapacaklarına ihtimal vermiyordum doğrusu. Alıp beni Hasan Cemal'e götürdüler.

Meclis'in pastanesinde oturduk, konuştuk... 'Ben senin adını duydum, bir hariciye muhabirine ihtiyacımız var, gelir misin?' diye sordu.

Cumhuriyet'te çalışmak, büyük bir olaydı benim için. Hemen kabul ettim. Bir iki gün sonra Cumhuriyet'in Ankara Bürosu'na geçtim. Cumhuriyet'in diplomasi muhabirinin gideceği

kokteyller için bir adet lacivert takım elbisesinin olması şarttı. O da bende yoktu. İlk görüşmemizde bu durumu Hasan Cemal'e açtım, işe başladığım gün bana verdikleri avansla ilk lacivert takım elbisemi de aldım."

Cumhuriyet Gazetesi, 1979 yılında Kızılay'da Atatürk Bulvarı'nın üzerindeydi. İki yıl sonra Hasan Cemal Cumhuriyet'in Genel Yayın Yönetmeni olunca temsilciliğe atanacak olan Yalçın Doğan, o sırada ekonomi muhabiriydi. Gazetenin Ankara Bürosu'nun o yıllardaki iki önemli yazarı da Uğur Mumcu ve Mustafa Ekmekçi'ydi.

Bu arada öğrencilik yaşamı da sürüyordu. Gazete yönetimi bu konuda kendisine toleranslı davranıyordu. Yine de 'fulltime' çalıştığı için okulu ancak altı yılda bitirebildi. Üçüncü sınıfta Mülkiye'nin diploması şubesine geçmesi okuldaki işini kolaylaştırdı; çünkü, pratikte dış politikayla ilgili haber ve olayların içinde olması, üniversite eğitiminde kendisine avantaj sağlıyordu. Devam zorunluluğu olmadığı için yalnızca sınavlara giriyordu.

12 Eylül Yılları

12 Eylül'deki 1980 Askeri Darbesi'ni gazete bürosunda karşıladı. Gece yarısı gelen bir haber üzerine büroya koştu. Büroda herkes şok içindeydi. Darbenin niteliği bilinmiyordu. Hemen Genelkurmay'ı arayarak şansını denedi. Karşısına çıkan dönemin Genelkurmay Genel Sekreteri Kurmay Albay Fikret Küpeli'den müdahalenin emir komuta zinciri içinde yapıldığını öğrendi. Albay Küpeli, "Radyonun başına geç, birazdan açıklamayı yapacağız. Liderleri de Ankara dışına götürüyoruz" dedi.

Askeri yönetim altında gazetecilik yapmanın zorluklarını yaşadı. Cumhuriyet, darbecilerin yayınlarını özel bir dikkatle izledikleri bir gazete olduğu için sıkça ve uzun süreli olarak kapatılıyordu. O da, uzun süreli kapatmalarda vaktini, gazetecilik nedeniyle ihmal ettiği okuluna ayırıyordu. Tabii, o dö-

memlerde Körfez Lokantası'ndaki öğle rakılarını da unutmamak gerekiyordu.

En önemli özel haberlerinden birini de askeri yönetim döneminde yaptı. 1980 yılının Kasım ayında, askeri yönetim, İsrail ile ilişkileri ikinci kâtip düzeyine indirme kararı aldı. Bu, Türk dış politikası açısından son derece önemli bir gelişmeydi. Çünkü Türkiye bu kararı ile Ortadoğu politikasında İsrail'i dışlayıp Araplar'a yaklaşıyordu.

Cumhuriyet Gazetesi'nin manşetinden yayımlanan bu atlatma haber, ABD ve Ankara'daki Batılı Büyükelçilikler'de yankı buldu ve uzun süre tartışıldı.

1980'li yılların başındaki en önemli uğraşlarından birini, Türkiye'deki askeri yönetimi ve politik atmosferi gözlemeye gelen yabancı heyetlerin ziyaretleri oluşturdu. Avrupa Konseyi üyelerinin Ankara'ya yaptığı ziyaretleri adım adım izledi. Batılılar, bu ziyaretlerinde Türkiye'nin "demokrasiye dönüş" açısından hangi noktada olduğunu anlamaya çalışıyor ve raporlar hazırlıyorlardı.

Dışışleri muhabirliği oldukça verimli geçti. Türk Amerikan ilişkilerini 80'li yılların başından itibaren yakından izledi. Sık sık Brüksel'e giderek, NATO'nun dışışleri ve savunma bakanları toplantılarını izledi. Yine sıkça Strassbourg'daki Avrupa Konseyi toplantılarına gitti.

1982 yılında okulunu bitirdiğinde, önünde iki seçenek vardı; ya Dışışleri Bakanlığı'na girip meslek memuru olacaktı ya da gazeteciliği sürdürecekti. Bu muhasebeyi yaparken, meslek yaşamındaki yedi yılı geride bırakmıştı. Gazeteciliği yaşam biçimi olarak benimsemişti. İşini seviyordu. Gazeteciliğe devam kararı aldı.

Halefoğlu Dışışleri'ne Çağırıldı

Dışışleri Bakanlığı'nda sevilen, güven duyulan bir gazeteci-di. Dışışleri bürokrasisi ile yakın ilişkileri vardı. Onun Dışışleri Bakanlığı'na olan bu yakınlığı bazen Cumhuriyet bürosun-

da espriyle anılır, "Sedat mı bizi Dışışleri'nde temsil ediyor, yoksa Dışışleri'nin mi bizdeki temsilciliğini yapıyor" denilirdi.

Bakanlığa olan yakınlığı onu sürpriz bir teklifle karşı karşıya getirdiğinde, 1984 yılıydı. ANAP'lı Dışışleri Bakanı Vahit Halefoğlu, onu severdi.

Bir gün kendisine, "Artık bakanlığa girme zamanın geldi" dedi.

Sınava girip kazansaydı, ilk görev yeri muhtemelen bakanın özel kalemi olacaktı.

Cumhuriyet Gazetesi'nde Başbakan Turgut Özal'ın da dikkatini çekti:

Özal'la ilişkilerini Sedat Ergin aktarıyor:

"1985 yılında Günaydın Gazetesi'nin manşetinde yayımlanan bir haber, Turgut Özal'ın ABD'nin en pahalı giyim mağazalarından biri olan Bijan'dan giyindiğini yazıyordu. Bijan, Time Dergisi'ne, 'Önemli insanlar ve Bijan'ın farkı' şeklinde bir reklam vermiş, reklamın altında da pek çok uluslararası liderin ve bu arada Özal'ın da fotoğrafına yer vermişti.

O sırada BM Genel Kurulu toplantılarını izlemek üzere New York'taydım. Günaydın bunu manşet yapınca ortalık birbirine girdi.

Gazeteden bana, 'Böyle bir tartışma var, Bijan ile bir konuşur musun?' dediler. Ben de, yanılmıyorsam Bijan'ın 5. Caddede bulunan mağazasına gittim ve Bijan'la görüşmek istediğimi söyledim. Kendisi mağazadaydı ve randevu verdi.

Türk basınındaki tartışmayı aktararak, 'Turgut Özal da buradan mı giyiniyor?' diye sordum.

'Hayır, buraya hiç gelmedi. Ben yalnızca öyle bir reklam verdim. Özal'a hayranlık beslerim, ama buradan giyindiği doğru değil' dedi.

Belli ki, kendi reklamı için Özal'ın adını kullanmıştı.

Ben de bunu yazdım ve haber Cumhuriyet'te 'Bijan: Özal bizden giyinmiyor' başlığıyla çıktı.

Ertesi gün ayrıca 'Bijan kim?' şeklinde bu egzantrik şahsiyetli anlatan biraz matrak bir habernot yazdım. Türkiye'deki Bijan tartışması da sona erdi.

Özal'dan ANAP'a Davet

1986 İlkbaharı'nda Özal'la Londra'ya gittik. Ben diplomasi muhabiri olduğum için Başbakan'ı ancak yurtdışı gezilerinde görebiliyordum.

Büyükelçilikteki kokteylde yanında duruyordum ki, bana dönerek, 'O Bijan haberini sen yazmıştın değil mi?' diye sordu.

'Evet ben yazdım efendim' dedim.

Koluma dokunarak, memnuniyet ifadesi ile tebessüm etti.

Cumhuriyet gibi kendisine muhalefet eden bir gazetede çalışan bir muhabirin, onun aleyhine yürüyen bir kampanyayı ters yüz edecek bir açıklamayı yazması belli ki Özal'ı etkilemişti."

Londra gezisinde başlayan bu muhabbet aynı yılın yazında Özal'ın Moskova'ya yaptığı ziyaret sırasında ilginç bir teklife uzanacaktı.

Adnan Kahveci, bu gezi sırasında Sedat Ergin'e sürekli olarak "Gel seni ANAP'tan milletvekili yapalım" diye takılıyordu.

Kahveci, bir ara onu yanına alarak Özal'ın yanına götürdü ve "Efendim, Sedat'ı da ANAP'tan milletvekili yapalım" deyiverdi.

Özal Ergin'e bakarak, "Gelir misin?" diye sordu ve şu karşılığı aldı:

"Bu, benim gelmek istememle ilgili bir tercih olamaz efendim. Ben Cumhuriyetçiyim. Siz beni alırsınız?"

Özal, "Senin gibi arkadaşlara her zaman ihtiyacımız var" diye karşılık verdi.

Karşılıklı gülüşüler. Bu teklif tekrarlanmadı, o da ANAP'a uzak durdu.

1987 yılına gelindiğinde, Cumhuriyet Gazetesi'nde dünyanın önemli bölümünü görmüş, deneyimli ve tanınan bir diplomasi muhabiri olmuştu.

Ertuğrul Özkök de, birkaç ay önce Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilciliği'ne atanmıştı. Özkök'le yakın hukuku vardı. Dostlukları, gazeteciliğinin ilk yıllarında oluşmaya başlamıştı. Özkök, CHP'de danışmanlık yaptığı dönemlerde zaman zaman Cumhuriyet'e uğrar, kendisini ve Ufuk Güldemir'i ziyaret ederdi. Sonraki yıllar bu ilişki aile dostluğuna kadar uzanmıştı.

Özkök, temsilcilik görevinin ilk günlerinde önemli dış politika haberlerinde sıkıntıya düştüğü zaman Sedat Ergin'i arardı.

Washington Temsilcisi Oldu

1987 yılının baharında Özkök'ten gelen bir telefon sekiz yıllık Cumhuriyet macerasına nokta koyduracaktı.

Bir akşamüstü Ankara'nın gözde barlarından Eylül'de buluştular. Özkök, ona Hürriyet Gazetesi'nin Washington Temsilciliği'ni önerdi:

"Sedat, Erol Simavi ile birlikte gazetede hamle yapıyoruz. Bu hamleye de seninle başlayacağız. Biz Washington'da senden yararlanmak istiyoruz. Sana dört bin dolar da maaş vereceğiz."

Teklif kendisini şaşırttı. ABD'de gazetecilik yapmayı hiç düşünmemişti. Cumhuriyet Gazetesi'nde kendisine çok güveniyorlardı. Gazeteciliği büyük ölçüde Cumhuriyet'te şekillenmişti. Gazetesi ile gönül bağı oluşmuştu. Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirilen Hasan Cemal ve Ankara Temsilcisi Yalçın Doğan'la da çok yakın bir ilişkisi vardı. Bunları düşününce, teklifi reddetti.

Özkök ile biriki kez daha görüştüler. Ona, "Çetin Emeç, seninle görüşmek istiyor. Onu kıramazsın, ayıp olur. Sonra ben de arada sıkışıp kalırım" deyince, bir pazar sabahı İstanbul'a uçtu.

Çetin Emeç, kendisini Suadiye'deki evinde kabul etmişti. Emeç, öğle sonrasındaki bütün vaktini Sedat Ergin'i ikna etmek için harcadı.

Bu görüşme onu biraz daha yumuşatmıştı. Ama yeterince ikna olduğu söylenemezdi. Çetin Emeç'e de 'evet' demek yerine

düşünmek için izin istedi. Ankara'ya döndüğünde, Özkök'ün yoğun baskısıyla Hürriyet'e geçmeyi kabul etti. Bu bölümü, Sedat Ergin anlatıyor:

'Bu Bir İhanet' Dediler

"Hürriyet'e geçmeyi kabul etmişim, ama bunu Cumhuriyet'e nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum. Sonunda söyledim. Yalçın Doğan inanmak istemedi ve çok kızdı. Hasan Cemal de çok kızmıştı. Bunu, ihanet olarak kabul ettiler. Bu kadar sevdikleri ve güvendikleri birinin Hürriyet'e geçmesi öyle yorumlandı. Sonra Hasan Cemal çok büyük bir olgunluk gösterdi. Benim için Büyük Ankara Otel'i'nde bir veda kokteyli düzenledi.

Cumhuriyet'le olan bağımlı koparıldıktan sonra İstanbul'a gidip sözleşmemi imzaladım. 1 Haziran 1987'de Hürriyet'çi oldum. Washington'a yaz sonu gitmeyi planlıyordum. Yıllardır doğru dürüst tatil yaptığım söylenemezdi. Bütün öğrencilik hayatım çalışarak geçmişti, izinli olduğum dönemlerde de hep ders çalışmışım. Üç ay keyif yapıp, ABD'ye öyle gidecektim.

Aynı hafta içinde Hasan Cemal, bir misilleme yaparak, Cumhuriyet'ten Ufuk Güldemir'i Washington'a gönderme kararı aldı ve hemen gitmesi için ona talimat verdi. Ufuk iyi arkadaşım. Milliyet'in Washington muhabiri Turan Yavuz da yakın arkadaşım. Washington'da, üç yakın arkadaş arasında acımasız bir rekabet olacaktı.

Ufuk, 'Sen de hemen gidiyor musun?' diye sorduğunda ben, 'Hayır, nasıl planladıysam öyle gideceğim' deyip, ağustosun son haftasında Washington'a uçtum.

Büyükçe bir ev buldum. Evin bir odasını ofis olarak kullanmaya başladım. Ekranlı bir teleksim vardı. Haberleri onun üzerinden, bazen de telefonla geçiyordum.

Aradaki saat farkı nedeniyle çoğunlukla gündüz olan işlerin aktarılması ertesi güne kalıyordu. Geceleri en az üçe, dörde kadar ayakta kalmam gerekiyordu. Çok sık sabahladığım olu-

yordu. 48 saat hiç uyumadığım ve kahveyle ayakta durduğum zamanlar bile oldu.

1987 Eylül ayından itibaren Ufuk, Turan ve benim aramda ciddi bir rekabet başladı. Hatta, gazeteler de bu havaya girdi. Kim bir haber yapsa, o gazetenin yazı işleri manşetten veriyordu. Hatta bu rekabetin sonucunda, öyle çok haber çıkıyordu ki, bir an Türk-Amerikan ilişkilerinde büyük bir kriz yaşandığı gibi bir hava doğdu. Ankara'daki ABD Büyükelçiliği de bu işe bir anlam verememişti."

Beceriksiz Suikastçı

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 1988 yılının Haziran ayında Washington'u ziyaret edecekti. Amerika'daki Türk gazeteciler de bu ziyarete hazırlanıyordu. Sedat Ergin, ABD Başkanı Ronald Reagan'dan randevu talep etti. Beyaz Saray'a akredite olmuştu. 'Oval Ofis'te Başkan Reagan tarafından kabul edilen tek Türk gazetecisi oldu.

O tarihlerde ANAP Kongresi'nde Başbakan Turgut Özal'a suikast düzenlenmişti. Özal, bu suikasttan parmağından küçük bir yara alarak kurtulmuştu. Sedat Ergin, Reagan'dan, ziyaret öncesi Evren hakkında çarpıcı sözler almaya çalışıyordu. Ancak ABD Başkanı Evren'i pek tanı mıyordu. ABD Başkanı'nın şakayla karışık şu sözleri Ergin'i şaşkına çevirdi:

"Ben Özal'ı tanırım. Geçenlerde televizyonda izledim. Bir suikast girişimi olmuş kendisine. Suikastçı da beceriksiz çıkmış."

Röportajdan sonra heyecanla telefona sarılarak, Hürriyet'in Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç'i aradı. Yaptıkları telefon görüşmesinde Evren'in ABD ziyaretinin gölgelenmemesi için, Reagan'ın Özal'la ilgili bu sözlerini yayımlamama kararı aldılar.

ABD'de ilginç haberlere imza attı. 12 Eylül döneminde Türk-Amerikan ilişkilerinin perde arkasını araştırdı. O dönemde ABD Dışişleri Bakanlığı'nın İnsan Haklarından Sorumlu Bakan

Yardımcısı Eliot Abrahams'a, Washington'un 1983 yılında askerlerin Özal'ın seçime girmesini engelleyeceklerini öğrenince, bunu önlemek için resmen devreye girdiğini doğrulattı.

Bu arada, eski NATO Başkomutanı Orgeneral Bernard Rogers'dan aldığı ve "Türkiye Sovyet saldırısına uğrarsa, NATO'nun Türkiye'nin yardımına geleceğini sanmıyorum" başlığıyla verilen röportaj büyük gürültü kopardı. NATO örgütü, bir bildiri yayımlayarak NATO Antlaşması'nın "bir müttefike yapılan saldırı, bütün müttefiklere yapılmış sayılır" şeklindeki 5. maddesinin işletilmemesinin söz konusu olamayacağını duyurmak zorunda kaldı.

Washington'da Türk politikacılarının ziyaretlerinin yanı sıra IMF ve Dünya Bankası toplantılarını da izledi. ABD'ye alışmış, ilişkilerini geliştirmişti.

1990 yılında Ertuğrul Özkök, Hürriyet'in Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirildi. Bu değişiklik üzerine Sedat Ergin'in Ankara Temsilcisi olması gündeme geldi. İstanbul'a çağrıldı ve yeni görevi resmen tebliğ edildi. Görevi kabul etmedi. Çünkü Özkök, Ankara ağırlıklı çalışacak, vaktinin önemli bir bölümünü yine Ankara'da geçirecekti. Özkök, Ankara ile olan bağını koparmadıkça, o da bu görevi üstlenmeyecekti. ABD'ye geri döndü.

Erol Simavi, Ankara'da kalmak isteyen Özkök'ü, ısrarla oradan tamamen koparmak istiyordu. Ankara Bürosu'ndan Fatih Çekirge'yi temsilciliğe atayarak, Özkök'ün İstanbul'a gelmesini sağladı. Gazete yönetiminde bu değişiklikler yaşanırken, Sedat Ergin Washington'da kaldı.

Önünde sonunda Ankara'ya temsilci olarak döneceğini biliyordu. Temsilciliği kaptırmasına karşılık, Washington'da kalmış olmaktan dolayı mutsuz değildi. Temsilciliği alması daha önce de bir kez köşeden dönmüştü. 1989 yılında da, Ankara Temsilciliği görevi yine gündeme gelmiş; ancak, Özkök o dönemde Genel Yayın Yönetmenliği'ni kabul etmeyip Ankara'da kalınca

bu göreve getirilmesi gerçekleşmemişti. O da, ABD'de yaşamının ve orada gazetecilik yapmanın keyfini çıkarttı.

1990 Haziranı'nda mesleki kariyerine köşe yazarlığını da kattı. Haftada iki gün "Washington'dan" başlığıyla yazı yazmaya başladı. O sırada Körfez Savaşı çıktı. Körfez Savaşı, bir anda Türkiye'yi bölgenin en önemli aktörlerinden biri haline getirmişti.

CNN, Türkiye'nin savaştaki konumunu konu alan bir program için Sedat Ergin'le bir röportaj yaptı. Türkiye'deki kamuoyu yoklamalarını yakından takip ediyordu. Anketler, Türk halkının askeri seçeneğe karşı olduğunu ortaya koyuyordu.

Halkın çoğunluğunun Özal'ın Körfez politikalarını onaylamadığını CNN'e söyleyince, CNN'in kendisi hakkında hep olumlu şeyler söylemesine alışmış olan Turgut Özal'ı çok kızdıracaktı.

Özal Körfez Savaşı'nda ABD Başkanı George Bush ile çok yakın ilişki kurmuş ve bu harekâta ona tam destek vermişti. CNN'in Türkiye ile ilgili yayınına önceden haber almış ve ekran karşısına geçmiş, hatta bütün ANAP'lılara "akşam CNN'i izleyin" şeklinde talimat yollamıştı.

Programda konuşan Sedat Ergin'in görüşlerini duyunca küplere binmişti. Hatta, CNN'i birlikte izlediği dış politika baş-danışmanı Kaya Toperi'yi de, "Bak senin arkadaşın neler söylüyor" diye azarlamıştı. Bu olaydan sonra Özal'la ilişkileri gerginleşecekti.

Bu Ne Biçim Soru

Süleyman Demirel, 1991 seçimlerinden Başbakan olarak çıkmıştı. Başbakan Yardımcısı olan koalisyon ortağı ve SHP lideri Erdal İnönü ile uyumlu bir hükümet kurmuştu. Cumhurbaşkanlığı koltuğunda oturan Özal ile arasında muazzam bir çekişme vardı. Cumhurbaşkanı ile Başbakan arasında yetki çatışması yaşanıyordu.

1992 Şubatı'nda Başbakan olarak Washington'u ziyaret ettiğinde, Amerikan yönetimi hemen Demirel'e adapte oldu. Özal da aynı yılın ilkbaharında prostat ameliyatı için ABD'ye geldi. Ameliyat öncesinde Washington'a uğrayarak, "Arkadaşım" dediği Bush'la görüştü.

Başkanla yaptığı görüşmenin ardından Türk Büyükelçiliğinde bir basın toplantısı düzenledi. Toplantıyı çok sayıda gazeteci izliyordu. Özal, Bush'la yaptığı görüşmeye ilişkin bilgi verdikten sonra toplantıyı izleyen Hürriyet Gazetesi Washington Temsilcisi Sedat Ergin, soru sormak için elini kaldırdı:

"Sayın Cumhurbaşkanı, George Bush'a anlattığınız görüşleri gelmeden önce hükümet ile koordine ettiniz mi?"

Bu soru, Özal'ın yumuşak karnıydı. Çünkü Başbakan Demirel ile büyük bir yetki çatışması içindeydi. Çok sinirlendi. Sedat Ergin'e CNN'deki görüşlerinden dolayı da tepkiliydi. Öfkesini tutamadı ve azarlarcasına konuştu:

"Bu soruya cevap vermeyeceğim."

"Efendim, ben soru sorma hakkımı kullandım."

Özal iyice öfkelenmişti:

"Sen soru sorma hakkını kullanıyorsan, ben de cevap vermeme hakkımı kullanıyorum."

Özal'ın kendisini paylarcasına konuşması canını çok sıkıyordu. Basın toplantısının sonunda yine elini kaldırdı:

"Sayın Cumhurbaşkanı; benim soru sorma hakkım var, sizin de cevap vermeme hakkınız var. Ama cevap vermeme hakkınız, karşınızdaki gazeteciye hakaret etme hakkını da size vermez."

Salonda buz gibi bir hava dolaştı. Herkes sessizleşti. Özal, hiçbir şey demedi. Ama bir gazetecinin kendisine bu çıkışı yapmasına çok bozulduğu, asılan suratından belliydi.

Cezama Siz Karar Verin

Özal, toplantı sonrası ameliyat için Houston'a uçtu. Cumhurbaşkanı'nı Houston'da ise Hürriyet'ten New York temsilcisi Doğan Uluç izliyordu, iki hafta sonra Uluç'tan nöbeti devralarak Özal'ı izlemek için Houston'a gitti. Ancak Özal, basın toplantısındaki tutumu nedeniyle onu affetmemişti. Hastanede yattarken onun randevu taleplerini reddetti. İstanbul'dan Ertuğrul Özkök'ü davet ederek onunla röportaj yaptı.

10 gün sonra hastaneden ayrılarak, dinlenmek için otele geçti. Özal'ın eski şaşaalı günleri geride kalmıştı. Lobide gazeteciler dışında kimse yoktu. Ziyaret edenler de, Demirel korkusu yüzünden gizlice otele giriyorlardı. Sedat Ergin de, diğer gazetecilerle birlikte lobide bekliyordu.

Birkaç gün sonra Özal Türkiye'ye dönüyordu. Otel lobisi bomboştu. Kendisini uğurlamak için otele yalnızca Kore gazileri gelmişti. Özal, Kore gazilerinin selamına karşılık vererek kapıya yöneldi. Sedat Ergin, otelin kapısının önünde vedalaşmak için Cumhurbaşkanı'nın yanına gitti:

"Çok geçmiş olsun Sayın Cumhurbaşkanım. İyi yolculuklar diliyorum."

Özal, mesafeli bir şekilde elini sıkıp kapıda bekletilen Limuzin'in arka koltuğuna oturdu. Otomobil tam hareket etmek üzereyken, Özal birden kapıyı açıp dışarı çıktı ve tam karşısında beklemekte olan Sedat Ergin'in yanına gelerek, gülümsedi. Yanağından bir de makas aldı:

"Ben, Washington'da olan o olayı olmamış sayıyorum."

Özal'ın barışma mesajına o da barışçıl bir karşılık verdi:

"Sayın Cumhurbaşkanım, ben kusurluyum. Cezamı çekmeye hazırım. 'Kırk katır ya da kırk satır', hangisi olacağına siz karar verin."

Özal, kahkahayı patlattı. Bu sözler çok hoşuna gitmişti. Bir makas daha aldıktan sonra Limuzin'e yeniden bindi. Sedat Ergin, arkasından el sallıyordu.

Gözüm Dikkat Et, Seni Bozarlar

1993 Şubatı'nda Fatih Çekirge'nin Sabah'a geçmesiyle boşalan Hürriyet Gazetesi'nin Ankara Temsilciliği'ne atandı. Mart başında Cumhurbaşkanlığı Köşkü'ne giderek, Özal'a nezaket ziyaretinde bulundu.

Kabul salonunda, Büyükelçi Kaya Toperi de vardı. ABD'deki olaydan sonra ilk kez görüşüyorlardı. Ona çok sıcak davranıyordu. Hakikaten de, "Washington'daki olayı olmamış gibi" sayıyordu.

Demirel, hayali ihracat dosyalarını açmıştı. Uzunca bir süre Demirel'den yakındı. Sedat Ergin, görüşme sonrası ayrılırken, Özal onu kolundan tuttu:

"Gözüm bak; sen Amerika'da kaldın. Orayı çok iyi biliyorsun. Sen farklı bir gazetecisin. Şimdi buraya geldin. Dikkat et seni burada bozarlar, bozmaya kalkarlar."

Bu olaydan bir ay sonra 17 Nisan 1993'te Turgut Özal öldü. Sedat Ergin, bu diyalogları, Özal'ın ölümünden sonra köşesinde yazdı.

İki kez Sedat Simavi Gazetecilik Ödülü'nü kazanan Sedat Ergin, 17 Mart 2005'te Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmenliği'ne getirilerek, Abdi İpekçi gibi önemli bir gazetecinin de koltuğuna oturmuş oldu.

Medyadaki Edebiyatçı

Edebiyatçı kimliği ile tanınan Doğan Hızlan'ın serüveni ve meslekteki işlevi diğer gazetecilerden farklı. Hızlan, mesleğe muhabirlik yapmadan başlayan ender gazetecilerden biri.

Doğan Hızlan, müziğe tutkulu bir memur ailesinin çocuğu olarak 1937 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Kökten İstanbullu olan babası Sadullah Rıza Bey ve annesi Fevziye Hanım, müziğe ve sanata çok düşkündü.

Annebabasının yanı sıra teyze ve halalarının da müziğe özel ilgileri vardı. Bütün aile enstrüman çalardı. Çocuk yaştan itibaren kulağında yer eden ezgi ve melodiler, edebi duyarlılığının oluşumunda önemli rol oynadı.

Pertevniyal Lisesi'nde okuduğu yıllarda artık eli kalem tutan, okumaya ve yazmaya meraklı bir gençti. Ancak, edebiyat dışındaki temel derslerinin çok iyi olduğu söylenemezdi.

Edebiyat ve kompozisyon alanlarında yarışmalara katılıp okuluna ödüller kazandırdığı için öğretmenleri diğer derslerindeki başarısızlığı hoşgörürlerdi. Ancak, bu hoşgörüyeye karşın lise son sınıfta bir yıl beklemeli öğrenci olmaktan da kurtulamadı.

İlk yazısı 17 yaşındayken Forum Dergisi'nde yayımlandı. Dönemin ünlü edebiyatçıları ve sanat adamları ile İstanbul'un kültür ortamında buluştu ve birlikte hareket etti. Genç yaşında, Türk Dili dergisine çeşitli yazılar yazdı.

Beklemeli öğrenci olduğu dönemde çocukluk arkadaşı Konur Ertop'la birlikte 'a' dergisini çıkardı. Edebiyat sever dostları ile ortak sermaye koyduğu 'Yankı' adlı sanat ve edebiyat dergi-

sini yayımlandı. Ancak dergi tek sayıdan sonra ekonomik koşullar yüzünden bir daha basılamadı.

Yeni Edebiyat Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürlüğü'nü de yürüten Doğan Hızlan, 1950'li yılların sonuna doğru Babiâli ile tanıştı.

Cevat Fehmi Başkut'un genel yayın müdürlüğü yaptığı Cumhuriyet, o yıllarda da Babiâli'nin en prestijli gazetelerinden biriydi. 1950 kuşağının önde gelen edebiyatçıları gazetenin 'Tashih Servisi'nde çalışıyordu.

Doğan Hızlan'ın dayısı İsmail Hakkı Bayraktar, Cumhuriyet Gazetesi'nin Muhasebe Müdürü Ziya Canar'ın arkadaşıydı. Dayısının girişimleriyle, kendi kuşağının çalıştığı Tashih Servisi'ne girdi. Serviste Mustafa Baydar, Konur Ertop, Kemal Özer ve Adnan Özyalçın'le birlikte çalıştı.

Kemal Tahir Referans Oldu

Ecvet Güresin'in gazetesinin Genel Yayın Müdürlüğü'ne getirilmesinin ardından sıçrama yaptı.

Kemal Tahir, yeni genel yayın müdürü ile tanışıyordu. Hızlan ile de yakın dosttu. Güresin'e edebiyat ve sanat konularında Hızlan'ın gazetede yazı yazabilmesi için kapı açmasını istedi. Güresin, yazı yazmak isteğini kendisine ileten Hızlan'a, "Kemal Tahir de buraya geldi ve 'Doğan Hızlan diye birisi var, ona yazı yazdır' dedi" diyerek, ona sanat sayfasında sütun açtı.

Doğan Hızlan, gazetede yazı yazmaya böyle başladı. Önceleri kitapları ve yazarları tanıttı. Dış kaynaklardan topladığı bilgilerle ödül kazanan eserleri de tanıttığı olurdu. Sanatın değişik alanlarıyla ilgili yorumlarla, sanat sayfasına renk getirmeye çalıştı.

Edebiyat dergilerinde yazılarıyla daha sınırlı bir çevreye ulaşıyordu. Gazetecilik sayesinde, edebiyat ve sanat yazılarını daha geniş bir kitleye duyurabilmenin keyfini yaşadı. Bu süreci Doğan Hızlan anlatıyor:

"Dergi Oda Müziği, Gazete ise Senfoni"

"Bir süre de, tiyatro eleştirileri demeyelim, ama tiyatro üzerine, oyunlar üzerine de yazılar yazdım. Tiyatro yazılarım için gerekli ön bilgiyi bana sağlayan Ahmet Hamdi Tanpınar'a teşekkür borçluyum.

Ben İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudum, ama zamanımın çoğu Türk Dili ve Edebiyatı, yani Türkoloji bölümünde geçti. O kadar zamanım orada geçti ki, Mehmet Kaplan'ın dersinde İkinci Yeni üzerine iki gün süren bir konuşma bile yaptım.

Toplantıya Mehmet Fuat, Asım Bezirci, Berna Moran da gelmişti. Ahmet Hamdi Tanpınar akşamları tiyatro dersleri veriyordu. Yararlandığı kitap da Henri Gouhier'nin bir kitabı, 'Theatre et L'existence'dı. Ben de ondan İngilizce kaynaklar istedim. İki kitap adı verdi. Francis Ferguson'un 'The Idea of a Theater' ve 'Eric Bentley'in 'The Playwright as Thinker'.

Beni merak sardığı için ayrıca absürd tiyatroya dair de kitaplar alıyordum. Cumhuriyet'teki yazılarımda bunlardan çok yararlandım. Yazı alanım gazetede geniş bir yelpazeye yayılıyordu. Ödül kazanan yazarları, sanatçıları, sanatın, edebiyatın tartışılan sorunlarını daha geniş bir kitleye yaymak istedim. Ayrıca edebiyatçıların yazı yazma tekniği, kelime kullanmadaki tasarrufları açısından, gazetede yazmalarını salık veririm.

Yoksa benim bir gazetecilik tutkum yoktu. Bilfiil bir gazetecilik heyecanı, meslek tutkusu yaşamadım. Sanatın, edebiyatın yayılması için dergide daha derinlikli yazabilirsiniz, ama belli bir sayı içinde kalırsınız. Dergi oda müziği gibidir, gazete senfoni.

Her ikisinin de yeri ayrı. Cumhuriyet'teki birinci dönemim böyle geçti. Gazetede yazı yazmanın zevkinin yanı sıra oradaki dostluklar da önemli. Birlikte yapılan işin tadını da çıkarıyorsunuz. Ben gazetenin atmosferini severim. Yazacağınız bir konuya herkes katkıda bulunur, onu boyutlandırır. Yazıya edebiyatın bi-

rikimini getirmeye çalışırım, ama haber düzenindeki, yazı işle-
rindeki arkadaşlar güncel olan bilgiyi bana aktarırlar. Gazete
yazıları için daima gazetede ki arkadaşlarıma teşekkür borçlu-
yum."

Nadi Çekilince Cumhuriyet'ten Ayrıldı

1970'lerin başında Cumhuriyet gazetesi içindeki aile kavga-
sı yeniden alevlenmişti. Ailenin diğer bireyleri tarafından dışla-
nan Nadir Nadi Cumhuriyet'in yönetiminden çekilmek zorun-
da kalmıştı. Doğan Hızlan da Nadi'nin ayrılması üzerine Cum-
huriyet'e veda etti.

O dönemde 'ABC adlı bir gazetede çalışmaya başladı. ABC,
İrcan Arıklı ile İsmail Cem'in çıkardığı bir hafta sonu gazetesi-
ydi. Orada hem edebiyat sayfasını yönetiyor hem de yazı yazı-
yordu.

Gazetede çalışırken, Altın Kitaplar Yayınevi'nin sahiplerin-
den Dr. Turhan Bozkurt'la tanıştı. Bu tanışmanın dostluğa dö-
nüşmesinin ardından yayınevine önce danışman sonra da yöne-
tici olacaktı.

O sıralar, Erol Simavi, Hürriyet bünyesinde 'Yeni Gazete'
adlı bir gazete çıkarmaya karar vermiş, Genel Yayın Müdürlü-
ğüne ise Nezih Demirkent'i getirmişti. Yeni Gazete, az fotoğra-
fın kullanıldığı, manşetleri bile küçük puntolarla atılan New
York Times benzeri bir gazete olacaktı. Demirkent, Yeni Gazete
için kadro oluştuyordu. Arkadaşı Turhan Bozkurt'a sordu:

"Doktor, gazeteye kitap sayfası yapacak birini arıyorum. Ki-
mi tavsiye edersin?"

"Bizim Yayın Yönetmenimiz Doğan Bey, bu konuda oldukça
tecrübelidir. Onu tavsiye ederim tabii."

Hızlan, Demirkent'in isteği üzerine örnek bir sanat sayfası
hazırladı. Demirkent, sayfayı çok beğenmişti. Hızlan, Yeni Ga-
zete'ye kitap sayfası sorumlusu ve yazar olarak başladı. Yeni
Gazete'deki serüvenini Hızlan, şöyle aktarıyor:

"İşte Yeni Gazete aracılığıyla Hürriyet müessesesi ile olan ilişkim burada başlıyor ve devam ediyor.

Hürriyet 'Gösteri' önemlidir, hem benim hem de Türk kültür dünyası için. Bugünün Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök de akademisyen olarak bu gruptaki ilk yazısını Hürriyet 'Gösteri'de yazmıştır.

O sırada Hürriyet Yayınları'nın kurulması kararlaştırılıyor ben danışman oluyorum. Adnan Semih Yazıcıoğlu'nun emekliye ayrılmasından sonra yayınevinin yöneticiliğine getirildim. Yine ikili bir çalışma sistemim vardı. Hem Hürriyet Yayınları'nın yöneticisiydim hem de Altın Kitaplar'ın.

O zaman şöyle bir ilke bulmuştum. Sabahları gelen kitap önerilerini Hürriyet Yayınları'na, öğleden sonra gelen kitap önerilerini de Altın Kitaplar'a alırdım.

Yeni Gazete'nin sanat sayfası, önemli yazarların, şairlerin ürünlerini de yayımlayan bir sayfaydı. Birçok sanatçının ilk öyküleri, şiirleri burada yayımlandı. 12 Mart sonrasında Yeni Gazete kapandı, ben de Hürriyet'e geçtim."

Bu arada Nadir Nadi ve İlhan Selçuk ikilisinin yönetime yeniden dönüşleriyle birlikte Doğan Hızlan'ın ikinci Cumhuriyet serüveni de yeniden başladı. Üstelik yakın dostu Oktay Kurtböke, Cumhuriyet'in Genel Yayın Yönetmeni olmuştu, ikinci dönüşünde artık Cumhuriyet'in sanat yönetmeni ve yazarıydı.

Gerçek Köşe Yazarlığım Özkök Döneminde Başladı

Hürriyet'teki işine devam ederken, Cumhuriyet'te de kültür ve sanat yazıları yazıyordu. İlk defa bir yazar iki gazetede birden yazıyordu. Bu, Babiâli'de eşine pek rastlanmayan bir durumdu. Öykünün devamını Doğan Hızlan anlatıyor:

"Cumhuriyet ile Hürriyet arasındaki bağlantılı çalışmaları devam ederken, Nezih Demirkent, bir sanat, edebiyat dergisi hazırlamamı istedi. İşte Hürriyet Gösteri böyle doğdu. Bugün de yaşıyor. 1980'de çıkardık dergiyi. Sonra Hürriyet'te kü-

çık yazılar yazmaya başladım. Hürriyet'te yayın koordinatörlüğünü yaptım, sonra da yayın danışmanı ve köşe yazarlığı ile sürdürdüm.

Sürekli köşe yazarlığına, kısacası gazetenin yüzünde bir sanat, edebiyat, kültür yazarının varlığı tam anlamıyla Ertuğrul Özkök'ün genel yayın yönetmenliğinden sonra gerçekleşti. Hürriyet'teki gerçek köşe yazarlığım böylece onun döneminde başladı. Çünkü o, Hürriyet'i yazarlı bir gazete düzeyine çıkardı."

Şansım Sanatı Benimseyen Patronlar

Yıllarca Cumhuriyet gazetesinin sahiplerinden Nadir Nadi ve Hürriyet'in eski patronu Erol Simavi ile çalışan Hızlan, basınla önemli iz bırakan bu patronlarla olan dostluğunu ise şöyle anlatıyor:

"Nadir Nadi, müziği çok iyi bilirdi, keman çalardı. Benim de tutkum müzikti. Nadir Bey'le çalışmanın ötesine geçen bir dostluğumuz oldu. Nadir Nadi ve eşi Berin Hanım'la olan dostluğumuz Cumhuriyet'ten ayrıldıktan sonra da devam etti.

Hürriyet'te Erol Simavi ile yakınlaşmam fotoromanlar aracılığıyla oldu. Fotoromanların metnine kalite kazandırmak istiyordu. Benden edebiyat dünyasından önemli romanlar konusunda bilgi istedi. İlişkilerimiz de öyle başlayıp, gazetedeki sorumluluğun artmasını sağladı. Onunla da dostluğumu sürdürüyorum.

Benim günlük gazetelerde sanat, edebiyat, kültür yazan biri olarak şansım, belki de hep sanatı benimseyen, onunla ilgili olanlara saygı ve sevgi gösteren patronlarla çalışmış olmamdı.

Nadir Nadi müzikçiydi. Erol Simavi de Türk müziğini sevdi. Aydın Doğan da şiiri seviyor, ezbere epey şiir de biliyor. Bana hep sevgi ve saygı gösterdiler.

İki Votka İçince...

Gazetelerde insanın başına hoş anılar da geliyor.. Cumhuriyet Gazetesi'nde 'Bir Sanatçının 24 Saati' adıyla röportajlar yapı-

yordum. Bir gün de Muhsin Ertuğrul ile yaptım. Yer sınırlaması dolayısıyla da iki sayfayı geçmemesini söyledim.

Yazıyı gönderdiğinde bir de ne göreyim. İki sayfa yazmış, ama yapıştırılmış sayfaların uzunluğu neredeyse sekiz sayfa. 1, 2 diye rakamla yazmış. Böylece iki sayfa sınırlamasına uymuş.

Yeni Gazete'de sanat sayfası hazırlıyorum, yönetiyorum ve yazıyorum. Behçet Necatigil, 'Divançe' kitabını yayımlamış. O kitapta daha önceki şiirlerini inkâr eden bir üslup kullandı. Hem bunu yazdım ve gazeteye verdim. Sonra da kendisine bir telgraf çektim, 'Eğer yazınızda bazı düzeltmeler yapmak istiyorsanız gelin' diye. O gelmedi ve yazı öyle yayımlandı.

Bir edebiyatçının zarafetiyle sitem etti, ama beni sevdiği için de kızmadı.

Bir de Metin Eloğlu meselesi var. Yeni Gazete'nin sanat sayfası salı günü yayımlanıyor, ama gazeteyi pazartesi akşamı almak mümkün, satılıyor.

Metin, o hafta çıkan sayfada şiirini göremeyince bana akşam telefon ediyor, kızgın, ertesi günü gelip şiiri geri alacak. Gazeteye geliyor, o zaman Yeni Gazete'nin aşağısında bar var. Ben de onu oraya indirdim. İki votkadan sonra şiiri gelecek hafta yayımlamama müsaade etti."

Uzun yıllardır Hürriyet'te 'kültür ve sanat yazarı' olarak çalışan Doğan Hızlan, Hürriyet Vakfı'nın Yayın Kurulu'nda da görev yaptı. Simavi Yayınları'nı kurup yöneten Hızlan, Simavi Ailesi'nin basından çekilmesinden sonra bu görevini bıraktı. Ancak kitapçılık faaliyetinden kopmadı. Hürriyet Gazetesi Yayın Danışmanı ve köşe yazarı olan Hızlan aynı zamanda Doğan Kitap'ın yayın kurulu üyesi.

Hayranlıkla Uyanan Gazetecilik Hevesi

Türkiye'nin en 'popüler' televizyoncularından biri olan Reha Muhtar, 1959 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Babası Cemal Muhtar akademisyen, annesi Ferdane Hanım ise edebiyat öğretmeniydi.

Babası, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde görevli olduğu için Reha Muhtar'ın çocukluğu ve ilk gençlik yılları Ankara'da geçti. Ailesi, öğrenimine büyük önem veriyordu. İlk, orta ve lise eğitimini Ankara TED Koleji'nde tamamladı. Mezun olduğunda çok iyi derecede İngilizce ve Fransızca biliyordu.

Ortaokul ve lise yıllarını geleceğe ilişkin herhangi plan yaparak geçirmede. Hangi mesleği seçeceği konusunda hiç kafa yormadı. Anne ve babası, diplomat ya da akademisyen olmasını istiyordu. Onların özendirmesiyle, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdi.

Babası ile o yıllarda ünlü bir gazeteci olan Orsan Öymen'in babası, iki yakın dosttular. Öymen'in aile içinde çok sevilmesinden ve gazetecilik stilinden çok etkilendi. Öymen'e duyduğu hayranlık, içinde büyük bir gazetecilik hevesi uyandırdı. Gazetecilik, Mülkiye öğrencisiyken hayallerini süslemeye başlamıştı.

Süleyman Demirel'in azınlık hükümetinin başbakanı olarak iktidara geldiği 1979 yılı, onun gazetecilik mesleğine girmek için kesin olarak karar verdiği döneme karşılık geliyordu. Demirel ile Öymen arasında yaşanan ve kendisine anlatılan bir olay, gazeteciliğe başlamasında önemli bir etken oldu.

O gece, Demirel'in çevresi çok kalabalıktı. Orsan Öymen de, AP Genel Merkezi'nde, kendisinden ilk demeci almak için yoğun bir çaba harcıyordu. Ama Demirel, sürekli olarak kendisine bağlanan telefonlarla konuşuyordu. Öymen ise karşısında Başbakan'ın telefon konuşmasının bitmesini bekliyordu.

Demeci bir türlü alamıyordu; çünkü, Başbakan, bir telefonu kapatıp, diğerini açıyordu. Öymen, sonunda dayanamadı ve kalabalığı yarararak yandaki odalardan birine geçti. Telefonla Demirel'i aradı. Bir süre bekledikten sonra telefonu bağlamışlardı. Demirel, çok şaşırmişti:

"Yahu Orsan, sen demin benim karşımda değil miydin?"

"Efendim, karşınızdaydım ama görüşemediğim için sizi telefonla aramak zorunda kaldım."

Demirel, kahkahayı patlattıktan sonra Öymen'e demeç vermişti.

Evde de konuşulan bu olay, Reha Muhtar'da, Orsan Öymen'e karşı derin bir hayranlık uyandırdı. Bir gazetecinin, Türkiye'nin en yüksek makamlarından birinde oturan devlet adamına, yandaki odadan bile telefonla ulaşabilmesi mesleğe olan saygısını daha da artırdı.

Gazeteci olmayı kafasına koymuştu. 1980 yılının Ocak ayında Ulusal Basın Ajansı'nda (UBA) stajyerliğe başladı. Birkaç gün sonra onu, Demirel'in Başbakanlık'taki basın toplantısını izlemeye gönderdiler.

Başbakan, iktidarının 100 gününü anlatıyordu. Toplantıyı kalabalık bir gazeteci grubu izliyordu. Gazeteciler, sırayla Demirel'e soru soruyorlardı. O da, çekingen bir ifadeyle soru sormak için elini kaldırdı. Bir yandan da "Yanlış bir şey sorarım" endişesi içini kemiriyordu. Sıra ona gelmeden Demirel toplantıyı sona erdirdi. Büroya dönüp ilk haberini yazarak servise verdi.

UBA'da değişik haberlere gönderildi. Politikacıların basın toplantılarının yanı sıra, ekonomi haberlerini ve liderlerin kabbullerini izledi. Parasız çalışıyordu. Bir yandan da okuldaki

derslerine devam ediyordu. Ajansta 11 ay çalıştı. Haber yazma tekniğini orada öğrendi. Gazetelerde geniş yer bulan birkaç haberi sayesinde meslekten ilk kez para kazandı. UBA yöneticileri, getirdiği haberler nedeniyle ona prim yazmışlardı.

Yalım Eralp Peşine Adam Taktı

1981 yılında Milliyet Gazetesi Ankara Temsilcisi Orhan Tokatlı, onu gazeteye diploması muhabiri olarak aldı. İki dil bilmesi işine yaramıştı. Meslekteki kariyerinin altyapısını Milliyet Gazetesi'nde oluşturdu.

O dönemin diploması muhabirleri olan Sedat Ergin, Ufuk Güldemir'le birlikte Dışişleri Bakanlığı'na baktı. İyi arkadaş olan bu üç gazeteci, zaman zaman birbirlerini atlatırlardı.

İki yıl içinde Ankara'da tanınan ve iyi haber kotaran bir diploması muhabiri olmuştu. Dışişleri Bakanlığı'nın gizli kriptolarını bile yayımlıyordu. Bakanlıkta bir daire başkanıyla kurduğu samimi ilişki sayesinde bakanlığın kriptolarını rahatlıkla elde etmeye başlamıştı. Kripto haberleriyle Milliyet Gazetesi'nin manşetine sıkça çıkar oldu.

Dışişleri bürokrasisi, gizli kriptoların gazetelerde deşifre edilmesinden çok rahatsız olmuştu. Müsteşar Yardımcısı Ecmel Barutçu, "Kriptoların Reha Muhtar'a kim tarafından sızdırıldığının ortaya çıkarılması" için bakanlıktaki yöneticilere talimat verdi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Yalım Eralp de ona açıkça, "Senin peşine adam taktım, bu kriptoları nereden aldığını öğreneceğim" demişti.

Reha Muhtar'ın anlattığına göre, bir gün yine Dışişleri Bakanlığı'na gelmişti. İçeri girdiği anda birinin peşinden geldiğini fark etti. Kendisini gölge gibi izleyen bu kişi, bakanlık çalışanlarından biriydi. Hangi odaları ziyaret ettiğini tespit etmeye çalışıyordu. O da, haber kaynağını ele vermemek için aynı anda çok sayıda odaya girip çıktı.

Ziyaretlerinden birinde kriptoları kendisine veren dâim başkanının odasına girdi. 10 dakika sonra bir başka daire başkanını elindeki birkaç kripto metni ile içeriye girdi. Onları masaya koyduktan sonra odadan ayrıldı.

Reha Muhtar, haber kaynağı ile kendisine "olta atıldığını" anladı ve masanın üzerinde duran kriptolardaki bilgileri habereleştirmede. Haber kaynağı ile ilişkisini de uzun yıllar boyunca korudu.

Atina Günleri

Milliyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç, Reha Muhtar'ı Atina bürosuna göndermeyi planlıyordu. Onu, 1984 yılında İstanbul'a çağırırdı. Emeç, bir süre yazı işlerinde çalıştırarak, "gazetenin mutfağını" tanımasını sağladı. Haber Müdürü Yurdakul Fincancıoğlu'na da haberlerin hazırlanmasında yardımcı oldu. Aynı yılın kasım ayında ise Atina Bürosu Temsilciliği'ne atanarak Yunanistan'a gitti.

Milliyet Gazetesi'nin Atina bürosu kapalıydı. Kendisinden önceki temsilci ise Özgen Acar'dı. Oradaki büroyu yeniden işler hale getirdi. Bürosu, evinin içindeydi. İlk aylarını Atina'yı ve haber kaynaklarını tanımakla geçirdi.

Atina Temsilcisi olarak yalnızca TürkYunan ilişkilerini takip etmiyordu. Balkan ülkelerinin haber koordinasyonu da kendisine verilmişti. Balkan ülkelerindeki gelişmeleri kendisi izliyordu.

Atina'da özel yaşamında köklü bir değişiklik yaşadı. Eşi Selin Çağlayan ile anlaşamıyordu. Evliliği yürütemeyeceklerini anlamışlardı. Ayrılmaya karar verdiler. Eşini Atina Havaalanı'ndan Türkiye'ye uğurlayarak, evliliğini bitirdi.

Atina'da kritik haberlerle uğraştı. TürkYunan savaşının çıkmasına ramak kalmıştı. Yunanistan'da korku ve endişe dolu saatler yaşadı. Bu bölümü Reha Muhtar anlatıyor:

"Orada savaş korkusunu yaşadım. Kıta sahanlığı tartışması yüzünden TürkYunan savaşı çıkmak üzereydi. Hatta, Başbakan

Lapandreu, 'Geldikleri an vuracağız' diyordu. Türkiye de geleceğini açıklamıştı.

1987 yılıydı. Akşam saat 22.00 suları. Ben haber geçiyordum. Şöyle bir baktım eve; savaş çıksa sefarete gideceğiz. Belki İngiltere'de savaş olduğu için İtalya'ya geçeceğiz. Belki esir alacaklar. Onu da bilmiyorsun. Eşyalarımı toplayıp hazırlamak bile aklıma gelmiyordu. 'Boş ver, sen haberini yaz. Gelirlerse gelsinler' dedim, kendi kendime.

Saat 22.30 oldu. Teleksin başından haber geçiyordum. O sırada çalan telefonu açtım. Arayan ev sahibimdi.

'Durumlar kötüymüş, senden önümüzdeki ayın parasını da alsak' dedi.

'Ya, biz neyin derdindeyiz, adam neyin derdinde' diye düştüm.

Hakaret etmedim, ama telefonda mutlu bir ifadem de yoktu.

Vakit, gece yarısını geçtiğinde savaşın çıkmayacağı anlaşıldı. Uzlaşmaya varılmıştı. Rahat bir nefes aldık. O zaman insanın duyguları çok inişli çıkışlı oluyor. Orada çok yalnızsın ve gazetecilik dışında hiçbir moral desteğin yok.

Yunanistan'da ilginç bir olay daha yaşadım. Dokuz Türk ailesi, Bulgaristan'da gördükleri zulüm yüzünden Yunanistan'a kaçmışlardı.

İstanbul'dan bana telefon ederek, 'Bu insanları bul ve röportaj yap. Bu haberi manşete çıkaracağız' dediler.

İlk Bulgar zulmünü sembolize eden ailelerdi bunlar. Batı Trakya'ya kaçmış ve oradan Atina'ya gelmişlerdi.

Ben de buldum ve röportajımı yaptım. Bu insanlara da aileleri ile birlikte bir yer tuttum. Oradan da Türkiye'ye götürecektim. Sayfalarca röportajlar yaptım. Diğer gazeteler kuduruyor, çıldırıyorlardı. Aynen bugünlerde olduğu gibi 'Nerede bu adamlar?' diyorlardı.

Bir süre için üç erkeği hapse aldılar. Ben Pire Cezaevi'ne gittim ve yakınlarından birine makine vererek içeriden fotoğraf

çektirdim. O cezaevinde tutuklu yakınlarından bir tanesine fotoğraf makinesi verdim. Fotoğrafları aldıktan sonra 'İşte Cezaevi'ndeki Dokuz Türk' başlığı ile haberimi gönderdim. Dokuz sü tuna manşet oldu.

Hiç unutmam; Büyükelçi Nazmi Akıman bana telefon etti ve 'Bu ailelerin sende olduğunu tahmin ediyoruz. Devlet bunlar için uçak getirecek ve Türkiye'ye götürecektir' dedi.

Ben de, 'Öyle mi, bilmiyorum' dedim.

İnanmadı tabii. Sonra Büyükelçilik Müsteşarı Sadi Çalışkan aradı.

'Bende yok' diyordum.

Sonra işler tehlikeli boyutlara ulaşmaya başladı. Ben de adamları götüreceğim Türkiye'ye. Milliyet yönetimi, 'Bu aileleri alıp getir' demişti. Sonunda Büyükelçilikle işbirliği yaptım. THY'nin uçağı ile Türkiye'ye götürdük."

Merhaba İstanbul

Atina, Reha Muhtar'ın ikinci kenti gibi olmuştu. Orada yeni dostlar edinmiş ve hatta biraz Yunanca da öğrenmişti. En azından tavernada konuşacak kadar biliyordu.

1990'a doğru işinden sıkılmaya başladı. Artık hiçbir şey ona yeni ve ilginç gelmiyordu. Türk-Yunan ilişkilerinin durağan olduğu dönemlerdi. Yunanistan Başbakanı'nın ya da politikacılarının söylemlerini ezberlemişti. Yenilik arıyordu. Bu arada TRT, BBC ve Deutsche Welle'ye de Atina'dan haber geçiyor ve monoton yaşamın dışına çıkmaya çalışıyordu.

TRT'den gelen bir teklif, meslek yaşamındaki rutin akışı tersine çevirdiği gibi ona yeni bir pencere açtı. TRT, Reha Muhtar'dan İstanbullu Rumlar'la ilgili bir belgesel hazırlamasını istedi ve dört kişilik bir ekibi Atina'ya gönderdi. Muhtar, bir aylık çalışma sonunda 'Merhaba İstanbul' adlı belgesel bir yapıma imza atarak televizyon dünyasına 'Merhaba' dedi.

TRT'de yayınlanan ve ilgi gören belgeselin ardından televizyonculuğu kendisine yakın hissetmeye başladı. TRT'de kendiliğinden damgasını vurabileceği programlar yaparak mesleki kariyerini yükseltmeye karar verdi. Bu düşüncelerle yedi yıllık Atina macerasını bitirip 1991 yılında Türkiye'ye döndü.

Ateş Hattı Nasıl Doğdu?

Türkiye'ye dönüşünde Milliyet'ten ayrıldı. Nokta Dergisi'nde uzun süredir düşlediği köşe yazarlığına başladı. O arada TRT'ye girdi. Karar vermişti, bundan sonraki mesleki çizgisini televizyonculuk yaparak sürdürecekti.

Haber Dairesi Başkanı Şahap Alp, ondan 15 günde bir yayınlanacak bir program yapmasını istedi. Okul arkadaşı Celal Kazdağlı ile nasıl bir program yapılacağı üzerine tartışmaya başladılar.

Reha Muhtar, CNN'de izlediği ve çok beğendiği bir programın benzerini TRT'de yapmaya karar verdi. CNN'deki program, iki zıt kutupta duran görüşlerin çatıştırıldığı bir programdı. Bir konuyu, iki ayrı görüşteki kişiler izleyicilerin önünde tartışıyorlardı. O güne dek TRT'de bu tür programlar genellikle 'Açıkoturum' olarak ele alınırdı. Hemen program önerisini TRT yönetimine sundu. Yönetimden onay çıktığında adı Reha Muhtar'la anılan 'Ateş Hattı' başlıyordu.

Programa büyük umut bağlayan TRT, günler öncesinden ekranlarından Ateş Hattı'nın tanıtımını yaptı. Günaydın Gazetesi'ne verilen ilanlarla program bütün Türkiye'ye duyuruldu.

Türk izleyicisi, 1992 yılının Mart ayında başlayan Ateş Hattı'nı çok tuttu. Tempolu bir programdı. Gündemindeki konular, karşıt görüşler bir araya getirilerek tartışılıyordu. Türkiye'nin tartışma ihtiyacını karşıladığı için halk tarafından beğeniyle izleniyordu.

Birbirlerini köşelerinden eleştiren Uğur Mumcu ile Mehmet Altan ilk kez kamuoyunun önüne Ateş Hattı'nda çıkarak tartış-

tilar. Emin Çölaşan ile Mehmet Barlas da kozlarını onun projesi-
mında ortaya koydular.

Program başarılı olunca ikinci kanaldan birinci kanala alındı. Program yoğun ilgi görünce, haftalık olarak gerçekleştirilmeye başlandı.

Reha Muhtar, devlet memuru değildi. Sözleşmeli olarak görev yapıyor ve doğrudan Genel Müdüre bağlı olarak çalışıyordu.

İplerini Koparmak İstiyorsun

Ateş Hattı'nın yayın hayatına başladığı günler, özel televizyonculuğun da Türkiye'de başladığı dönemlerdi. TRT'nin yayını tekeli kırılmış, Türkiye'nin her köşesinde özel yayıncılık furyası başlamıştı. Star'dan sonra art arda ulusal televizyon kanalları kuruldu. Reha Muhtar, devlet televizyonunda çıkış yapmış ve ünlenmişti, ama yine de TRT'nin bürokratik havası içinde istediklerini yapamıyordu.

1995 yılının sonlarıydı. Program pazartesi günleri yapıyordu. Ankara'ya yerleşmemişti. Cuma geceleri uçağa binerek Ankara'ya geliyor; pazartesi gecesi ya da salı günü İstanbul'a dönüyordu.

Bir cuma akşamı yine program için Ankara'ya giderken Atatürk Havalimanı'nın kafeteryasında ünlü oyuncu Metin Akpınar'la karşılaştı. Birbirlerini tanımıyorlardı. Karşılaşınca biraz sohbet ettiler. Akpınar, programından övgüyle söz etti:

"Senin programların devlet televizyonundan taşıyor. Fakat görüyorum; ellerin bağlı, iplerini koparmak istiyorsun. Devlet televizyonunda bu kadar olur tabii..."

Metin Akpınar, bu sözlerle içindeki kıpırdanışa tercümanlık etmişti. O da, bu programı özel bir televizyona taşımasının zamanının geldiğini düşünüyordu.

Ankara'ya uçarken, Akpınar'ın sözlerini düşündü. Gerisini Reha Muhtar'dan dinliyoruz:

"Metin Akpınar'ın sözleri beni çok etkiledi. Ben de onun gibi düşünüyordum. Özel televizyon macerası için vaktin geldiği anı düşündüm. O arada bana bazı özel televizyonların yanı sıra Star'dan da teklif gelmişti.

Haziran ayıydı. Star'ın Genel Müdürü Cem Şaşmaz aradı ve 'Benimle görüşmek istiyoruz' dedi.

'Tabii, görüşelim' deyince, 'Ama hemen görüşmek istiyorum' diye ısrar etti. Sonradan öğreniyorum ki, Cem Uzan, bir şey istediği zaman onun hemen olmasını istermiş. O hemen olmasını istediğinde genel müdürler ve kurmay heyet de hemen yaparmış.

Ben de o sırada TRT'de program yapıyorum. Eski yönetim kurulu odasını bize vermişlerdi. Programı orada hazırlıyorduk. Apar topar İstanbul'a geldim. Cem Şaşmaz'la, Beyti adlı bir restorana gittik. Oradan da Star'ın binasına geçtik.

'Hemen imzalayalım' dedi.

Ben de bu konularda sözleşmenin maddelerin uygunluğunu bakarım. Çünkü bizim yaptığımız iş, incelikleri olan bir iş. Çünkü editöryal bağımsızlığımı hiçbir şekilde insanları karıştırmak istemem. İşin maddi boyutu önemli değil sonuçta. Bir rakam üzerinde anlaşılırsınız, olur biter. Bence sözleşmelerde işin editöryal tarafı daha uzun müzakereler gerektirir. Editöryal bağımsızlığı mutlak bir şekilde sözleşmelere koyarım.

Aynı programı canlı olarak yapmamı istediler ve sonunda anlaştık. Temmuz sonunda son programımı yapıp, eylül ayında Star'a geçtim.

Star'da beş hafta çalıştım. Bir dosya çıkardım. Bu Atina'dan beri yapmış olduğum bir şeydi. 12 Eylül döneminde F16 uçaklarının alımıyla ilgili rüşvet iddiaları vardı. Bu iddialar, 'Time' dergisine kapak olmuştu.

Bu olayın da tanıklarından biri Yunanlı işadamı Veliotis'ti. F16'nın başındaydı. Ben bu dosyayı, Amerikalı gazetecilerle de görüşerek hazırladım. Kenan Evren'le de görüştüm. Çok da güzel bir tanıtım hazırladık.

O zaman yukarıdan, 'Bu konu olmasın. Yani programdan o dosyayı çıkartır mısın?' denildi.

Program, gazetelerde ilan edilmişti. Üstelik ben de yapılmış işin çok düzgün olduğunu biliyordum.

'Ben dosyayı çıkaramam. Bir şey olduğunu bilsem; aleyhine dava açılacaktır ya da bir şey olacaktır. Tamam ama bu kadını yıllık gazeteciyim. Ben bunu çıkaramam' dedim ve ayrıldım.

Çünkü dosyayı çıkarmayınca, o programı yapamaz hale geliyorlardı. Akşam 19.00'a kadar oradaydım ve o saatte de çıktım. Akşam 21.00'de de program vardı. Konuştuk, ama pek sorunlu değil. Bütün düzenim değişti. TRT'de 3.5 yıl çalıştım, ama beşinci haftada olmama rağmen taviz vermedim ve ayrıldım.

Açık söyleyeyim; Star'dan TRT'nin ölçülerine göre iyi para aldım. Ama olmazdı. O programı yapmak benim içimden gelmezdi; çünkü, bana TRT'de bile karışılmıyordu.

1520 gün sonra da Kanal D'ye girdim. Orada 'Haber Hattı'na başladım. Gece, son haberleri 'Haber Hattı' diye sundum. Günün gelişmelerini veriyordum ve programa konuk da çağırıyordum."

Aydın Bey Beni Kısa Pantolonluyken Aldı

Kanal D'deki üç ayının sonunda arkadaşları ve Show TV'nin Genel Yayın Yönetmeni Ufuk Güldemir'den bir telefon geldi:

"Erol Aksoy, seninle görüşmek istiyor."

Reha Muhtar, Aksoy'un sahibi olduğu Zincirlikuyu'daki İktisat Bankası Genel Müdürlüğü'ne gitti. Aksoy, ona Show TV'de haber sunması teklifinde bulundu. Bu görüşmeyi Reha Muhtar, şöyle anlatıyor:

"Erol Aksoy, 'Şu sözleşmeyi imzala' deyince, 'Erol Bey, Aydın Doğan benim 10 sene çalıştığım insan. Ona söylemeden sözleşme imzalamayı içime sindiremem. Söyleyeceğim, sonra gelip imzalayacağım' dedim.

'Sen şimdi imzala şunu. Seni orada ikna ederler' dedi.

'Hayır, söz. Ben geleceğim. İkna edilecek bir nokta yok. Ama Aydın Bey'e gidip, olurunı alıp geleceğim' diyerek, bu ısıra karşı çıktım ve imzalamadım.

Aydın Bey'den randevu aldım. Onun Milliyet'te çok büyük bir odası vardır. Gittim karşısına.

'Sen kararını vermişsin, pek ikna olmayacağın anlaşılıyor' dedi.

Ben de Aydın Bey'e, kendi durumumu ve anlaşmayı anlattım.

Bir babaoğul gibi... O beni kısa pantolonlu halimle almıştı çünkü. Star'dan ayrılıp Kanal D'ye döndüğümde de beni almıştı. Çok yakın bir samimiyetim vardı. Herhangi bir patron değil benim için.

Millet, 'Yıkama yağlama' olarak sanır ama benim için hakikaten öyledir. Konuştuk, vedalaştık...

Sözleşmeyi Paris'te İmzaladı

Erol Bey de o arada sürekli beni arıyordu. Ufuk Güldemir, 'Reha, Erol Aksoy seni arıyor, ne oldu?' diye sorduğunda, 'Tamam, bir problem yok' dedim.

'Erol Bey, Paris'e çağırıyor seni' dedi.

1996 yılının Şubat ayıydı. Uçağa binip Paris'e uçtum. Erol Aksoy, 'Akşam eve gel. Burada tanıdıklar da olacak' demişti.

Paris'te bir evi vardı. Akşam eve gittiğimde, iki genel müdürü ve eşleri de oradaydı. Herkes oturuyordu. Benim sözleşmem de yanındaymış.

'Şunu şurada imzala, şampanyayı getirtelim' dedi.

Böyle şeyler, bir gazetecinin en mutlu olduğu anlardır. Gazeteci çok ağır ve meşakkatli işlerde çalışır. Böyle anlarda takdir edildiğinizi, yani adam olduğunuzu hissedersiniz. Mesleğin garip cilvesidir ve böyle anlarda gururunuz acayip okşanır. Sözleşmeyi imzaladım. Hemen şampanya geldi. Sonra Paris'in ünlü Buda Barı vardır. Kutlamak için oraya gidip eğlendik.

Erol Bey, 'Programına nasıl bir isim düşünüyorsun?' diye sorduğunda, 'Format değişmiş olabilir, ama müsaade ederseniz, Ateş Hattı benim çocuğum. Onun ismini vereceğim' dedim.

1 Mart 1996'da başladım. Aynı yılın haziran ayında Ufuk Güldemir Erol Aksoy ile anlaşmazlığa düşerek, Show TV'deki görevinden ayrıldı.

Ben, 'Burada bir şeyler dönebilir' diye düşündüm. Programı bitirmiştım. 'Tatile çıkıyorum' deyip kaçtım. Yunanistan, Fransa, Amerika... Altı haftayı yurtdışında geçirdim.

Çünkü ben Milliyet'ten programcı ve köşe yazarı olmak için ayrılmıştım.

Aydın Bey, bana, 'İstanbul'da yazı işleri müdürlüğü yap, haber müdürlükleri yap' dedi. Ben hiç oralı olmadım. Hiç o yoldan gitmek istemiyordum. Onun için ben Genel Yayın Yönetmenliğini hiç düşünmedim. Aman benden uzak dursun, ben programımı yapayım' diyordum.

Yurtdışındayken arada bir telefon geliyordu. Show TV'nin başına Mehmet Ali Birand'ın getirileceği söyleniyordu. O sırada aramışlar uygun birini bulamamışlar. Yine İktisat Bankası'ndaki odaya gittik.

Erol Aksoy, 'Seni Genel Yayın Yönetmeni yapmak istiyorum' dedi. Patron dedi mi tamamdır. Biz de başladık.

Televizyon Gazetesi Yapıyorum

Ben televizyon haberciliğimde Çetin Emeç'ten etkilendim. Onun çalışmasının aynısı vardı Show Haber'de. Mesele, yeni bir şeyi tutturup klasik hale getirilebilmektir. Ben onu başardığımı gördüm. Yeni olan şey, çok büyük bir kesim tarafından eleştirilir; çünkü, statüko değişiyor. Tatile gittiğimde, ABD televizyonlarını izledim. Türkiye'ye geldiğimde kafamda yeni anlayışlar oluşmuştu.

Televizyonculuk, Kıta Avrupa televizyonculuğu ve Amerikan televizyonculuğu olarak ikiye ayrılır. Biz Türkiye'de Ameri-

kan televizyonculuğunun örneğini yapıyoruz. Bu, artık bütün televizyonlar için geçerli.

Avrupa'daki televizyonculuk daha farklıdır; çünkü, orada devlet televizyonları daha yaygındır ve farklı bir anlayış vardır.

Bizim yayıncılığımız insana yönelik. Ben haberlerimde, hayatın bütün renklerini vermeye çalışıyorum. Bu değişik haber bültenlerimde gazeteciliğimin de etkisi var. Ben haber bültenine bir gazete gibi bakarım. Gazeteyi önüme açarım; siyasi haber, magazin, yaşam ve benzeri konulardaki haberlere bakarım.

Gazetede her türlü sayfa var. Gazetede mesela, karikatür de var. Ben, o karikatürü 'Haber şov' yapıyorum. Mesela, Show Haber bültenindeki Halil İbrahim ile Pire Ferhat, bunun bir örneğidir. Bunlar da, gazetede ki Tonton'a, Güngörmüşler'e, Basri'ye tekabül ediyor. Yani bir televizyon gazetesi yapıyorum. Kafamda, 'Acaba ben yanlış mı yapıyorum?' diye bir soru işareti oluşmadı.

Mesleğim Hayatımdan Daha Önemli

Türkiye'de medyanın gündemi var. Ama bir de halkın, milletin gündemi var. Bizim gündemimiz çoğu zaman onlarla çakışmıyor. Çok farklı iki gündem çıkıyor ortaya. Biz kendi gündemlerimize çok hapis oluyoruz. Ben bunu aşmaya çalıştım.

Şöhret kazandım. Sokakta yürüyemiyorum. Şimdi bu şöhret, 'Mutluluk verici' demesem, Allah'ın gücüne gider. Çok mutluluk verici bir şey. Fakat çok ağır bir bedeli var. Şöhretin, hele fazla şöhretin bu kadar ağır bedeli olduğunu bilmezdim.

Ben bir gazeteciyim. Gazetecinin tanınması iyidir de, yollar da yürüyemez hale gelmesi iyi bir şey değildir. Gazeteci halkla beraber olan, halkla konuşan bir insan. Sonuçta haber alıyorsunuz. Benim mesleğim ses sanatçılığı değil ki konserimi verip döneyim ve kapalı kapılar ardında oturayım. Ben halkla iç içe olmak zorundayım. Üstelik yaptığınız iş habercilik olunca, bu bütün hayatınızı kontrol altında tutuyor.

Bu sevgi selini gördüğüm zaman mutlu oluyorum. Samsun'a gidiyorum, meydanda 30 bin kişi karşılıyor. Diyarbakır'da iki defa tribünleri dolaşmak zorunda kaldım. Bu sevginin insanı mutlu etmemesi mümkün mü?

Hayatımdan daha önemli bu meslek benim için. Hem mesleğin tadını sonuna kadar alıyorsun hem de bu kadar seviliyorsun. Yani, insan Allah'tan başka ne ister? Belasını mı ister?"

Reha Muhtar, televizyon haberciliğine getirdiği yeni anlayışla ekol yarattı. Basındaki bazı çevreler tarafından haberciliği karikatürize ederek, ciddiyetini azalttığı gerekçesiyle çok eleştirildi, ancak o kendi çizgisini sürdürdü. Muhtar, 2002 yazında Show TV'den ayrıldı ve yeniden Star'a geçti. Bir süre Sabah Gazetesi'nde yazan Reha Muhtar, Eylül 2006'da ise Vatan Gazetesi'nde köşe yazmaya başladı.

Doğan Kardeş'teki Düş Gerçek Oldu

Gazetecilik, çocukluk düşüydü. Ankara'daki Tahran Caddesi üzerinde bulunan Teğmen Kalmaz İlkokulu'nda okuyordu ve her şeyden çok gazeteci olmak istiyordu.

1960'lı yılların sonunda çıkarılan Doğan Kardeş Dergisi'ni, diğer çocuklar gibi o da yakından izliyordu. Naif çizgilerle bezenmiş öykü ve ideallerle yayımlanan dergiyi tutkuyula okuyordu.

Çocukluk düşünüyü dergisiyle paylaştı. Derginin dağıttığı formda, "Ne olmak istiyorsunuz?" sorusunun bulunduğu bölüme tek bir sözcük yazıp postaladı.

Doldurduğu form, sonraki haftalarda Doğan Kardeş'te yayımlandı. Zafer Mutlu adlı ilkokul öğrencisinin meslek düşünün karşısındaki hanede, 'gazeteci' olmak istediği yazıyordu.

Aydın bir ailenin çocuğuydu. Büyükbabası Tunceli'deki tek kitabevinin sahibiydi. Büyükbaba, aynı zamanda bir gazete bayisiydi.

Yazları onun yanına gider ve orada kalırdı. Bazen otobüs terminaline giderek taşra için gönderilen gazeteleri alır, kitabevine getirirdi. Büyükbabasına yardımcı olurken, günlük gazeteleri de yakından takip eder ve kitap okurdu.

Dayısı Nihat Doğan da bir gazeteciydi. Ortaokul ve lise yıllarında da Sivas'taki dayısının yanına gider, onun sahibi olduğu yerel gazetede çocukluk düşünün peşinden koşardı.

Petrol Ofisi'nin Bölge Müdürlüğü'nü yapan babası Latif Mutlu da, oğlunun okumasını ve kendisini yetiştirmesini isti-

yordu. Okuryazar bir aileden gelmesi, onun gazetecilik serüveninin başlamasında etken olan önemli nedenlerden biriydi.

Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'na girdi. Mesleğe ikinci sınıf öğrencisiyken girdi. Gazeteciliğe, 1975 yılının Nisan ayında Yeni Ulus Gazetesi'nde başladı.

Sol görüşlü bir aile yapısından geliyordu. O da, üniversite yıllarında sol görüşlü öğrenciler arasındaki yerini aldı. Gençliğini, 70'li yılların şiddete dayalı politik atmosferinde geçirdi. O yıllarda faaliyet gösteren yasadışı örgüt ya da yapılanmaların içine girmedi, ama legal platformdaki sol hareketlere hep sempatiyle baktı.

Yeni Ulus'ta parasız çalışıyordu. Birkaç ay sonra dönemin sol çizgide duran gazetelerinden biri olan Yeni Ortam'a geçti. İlhami Soysal gazetenin Haber Müdürlüğü'nü yürütüyordu. Soysal'la çok sıcak ve yakın bir ilişki kurmuştu.

1976 yılının başında Soysal, Vatan Gazetesi'ne geçerken, onu da yanında götürdü. Aynı yılın 12 Martı'nda yayına başlayan Vatan Gazetesi'nin muhabiri olmuştu. Vatan, radikal sol yelpazede çıkan bir gazeteydi. Yayın politikası askeri darbelere karşı olmak üzerine kuruluydu. Sloganı da, "12 Martlara Karşı Vatan"dı.

Asgari ücretle işe başladığı Vatan'da siyasi parti muhabirliği yaptı. Ağırlıklı olarak gazetenin CHP muhabirliğini yürüttü. Sivrilmeye başladığı ve meslek adına çok şey öğrendiği Vatan Gazetesi 1978 yılında kapandı..

Anka'nın yöneticiliğini yürüten Teoman Erel'in çağrısıyla Anka Ajansı'na girdi ve parlamento muhabirliğini üstlendi.

Bir süre sonra ajans muhabirliğini sevmediğini anladı. Gazetecilikten farklı bir işti. Haberlerini imzasız geçiyordu. Gazeteler, haberlerini değiştirerek ya da kısaltarak kullanıyorlardı. Mesleki bir tatminsizlik içine girmişti. Tam bu sırada aldığı teklif, meslek yaşamında yeni bir ufuk açtı.

Yalçın Küçük ve Önder Şenyapılı, ona, çıkaracakları "Memleket" adlı bir derginin Yazı İşleri Müdürlüğü'nü önerdiklerinde, bu teklife hiç düşünmeden "evet" karşılığını verdi.

Anka'dan bir yılını doldurmadan ayrılmıştı. Kurumsallığı olan bir ajanstan, geleceği belli olmayan bir dergiye geçmişti.

Dergi başarılı oldu. Özellikle entelektüel çevreler tarafından çok beğenildi. Derginin mizanpajı ve yayıncılık anlayışı Babiâli'nin de dikkatini çekmişti. Abdi İpekçi, Zafer Mutlu ve Önder Şenyapılı'ya uçak bileti göndererek, onları İstanbul'a davet etti. Dergiyi Milliyet için çıkarmalarını istedi. Ancak bu proje gerçekleşmedi. Abdi İpekçi'nin 1 Şubat 1979'da uğradığı suikast de projenin hayata geçmesini engelledi.

Başkana Danışman Oldu

Ankaralı tanınmış müteahhitlerden İhsan Altınal, Dünya Gazetesi'ni çıkarmıştı. Gazetenin Genel Yayın Müdürlüğü'nü yürüten Mete Akyol, Önder Şenyapılı'ya Dünya'nın Ankara Temsilciliği'ni teklif etti. Zafer Mutlu, 1979 yılında Şenyapılı ile birlikte Dünya'ya geçti. Gazetenin istihbarat şefi olmuştu, iyi bir maaş alıyordu.

Okulu bitirmiş ve evlenmişti. Ankara'nın biraz dışında, İstanbul yolu üzerinde kurulan Batıkent'te bir ev kiralamıştı, işe dolmuşla gidip geliyordu.

Başarılı olmasına karşın patronun mali sıkıntısı üzerine gazete zora girdi. Bir yıllık maceranın ardından buradan ayrılmak zorunda kaldı.

Dönemin Ankara Belediye Başkanı Ali Dinçer'le yakın dostluğu vardı. Gazeteciliği sırasında Dinçer'le tanışmış ahabap olmuştu. Dünya'dan ayrıldığını duyan Dinçer ona, "Gel, bir de bu dünyayı gör" diyerek, başkan danışmanlığı teklif etti.

Zafer Mutlu teklifi kabul etti. Arkadaşı Selahattin Duman'ı da belediyeye danışman olarak aldırıldı. Duman'la mesleğin ilk yıllarında tanışmışlardı. Hatta, Memleket Dergisi'nin sayfa sekreterliğini de ona vermişti.

Belediyedeki danışmanlık görevinde ilginç bir projeye imza attı. Ankara Belediyesi adına "Bir Milyon Çocuğa Kitap Kampanyası"nı düzenledi. Ali Dinçer, bu kampanya ile Sedat Simavi Vakfı Ödülü'nü aldı.

Aktif gazetecilik yaşamının ardından belediyede başladığı rutin ve düşük tempolu işi sevmemişti. Sekizinci ayın sonunda belediyedeki görevinden istifa etti.

Attilâ İlhan'ın Tavsiyesini Dinledi

1980 yılında Şair Attilâ İlhan ve Gazeteci İlhami Soysal, Bilgi Yayınevi'nin danışmanlığını yapıyorlardı, İlhan ve Soysal, Tunalı Hilmi Caddesi'ndeki küçük bir büroda kitap okuyup düzeltmeler yapıyorlardı.

Zafer Mutlu, sol entelektüel çizgideki kişiliklere yakın ilgi duyar ve onlarla dostluğunu geliştirmeye önem verirdi. Kimi zaman İlhan ve Soysal'ı, alt katta bulunan o küçük büroda ziyaret ederdi.

Gazete yöneticisi olmak istiyordu. Bunun yolunun ise İstanbul'dan geçtiğinin farkındaydı.

Attilâ İlhan ona, "Oğlum, bu Ankara gazeteciliğini boş ver. Sen iyi bir gazete yöneticisi olursun. Bence sen, İstanbul'a git. Hatta Günaydın Gazetesi'ne git. Şimdi en iyi gazeteciliği bunlar yapıyor." dedi.

Zafer Mutlu da, Attilâ İlhan'ın bu tavsiyesine uyarak mesleki serüveninin çizgisini İstanbul'a yöneltecek ve Babiâli'ye gidecekti.

Zafer Mutlu, bu süreci şöyle anlatıyor:

"Benim de Attilâ İlhan'a müthiş bir inancım vardı. Bu arada ben Dünya Gazetesi'nde çalışırken çok kısa yazılar yazıyorum. Bu yazılarımin da Günaydın'ın sahibi Haldun Simavi'nin dikkatini çektiğini duymuştum. Hatta Günaydın'ın başında bulunan Necati Zincirkıran bir gün telefon edip benimle konuşmuştu.

Bu olaydan da cesaret alarak, Vatan Gazetesi'nde beraber çalıştığım Varlık Özmenek'le konuştum. Günaydın'ın İç Haber-

ler Şefi Melih Aşık, onun arkadaşıydı. Melih Aşık'a telefon etti-
up, beni Günaydın'a alsınlar diye lobi yaptırdım. Sonunda, 'Pe-
ki gelsin' dediler.

O zamanki eşim hamileydi. İtalyan Büyükelçiliği'nde çalışı-
yordu. Ben işsiz kalma pahasına 1980 Haziranı'nda İstanbul'a
geldim. Melih Aşık'ın yanında redaktör olarak göreve başladım.

Melih Aşık Korkudan İsveç'e Kaçtı

Günaydın'da hızlı bir döneme girdik. Anormal bir çalışma
temposu vardı. Gazete yeni öne geçmiş, Hürriyet ile kapışıyor-
du. Melih Aşık, bu sırada bir bunalıma girdi. O, benim Babiâ-
li'de tanıdığım en yetenekli gazetecilerden bir tanesidir. Fakat
cins biridir.

Suikastler oluyordu o dönemde. O da, her suikastin kendi-
sine yapılacağına inanıyordu. Hâlbuki kendisi tanınmıyordu.
Yani öyle bir ihtimal yoktu.

Bir gün evine giderken, Moda'da, ona göre siyasi ama poli-
sin ve onun dostlarına göre adi başına talihsiz bir olay geliyor.
Birisi önünü kesiyor ve gözüne vuruyor. O olayda bir gözünü
kaybediyor. Onunla birlikte psikolojik baskı ve cinsliğin de
getirdiği doğal yapısı ile Melih Aşık her olayda, 'Bu iş bana olu-
yor' demeye başladı.

Yanılmıyorsam Nihat Erim suikastinden sonra 'Tamam sıra
bende' dedi ve İsveç'e kaçtı. Yani hiçbir siyasi yönü yok. Günay-
dın Gazetesi'nde hiç kimse tanımaz onu.

Benim Babiâli'de gördüğüm en önemli gazetecilerden bir
tanesidir, inanılmaz haber yazardı, inanılmaz haber tekniği var-
dı. Çok şey öğrendim. Mûthiş bir entelektüel birikimi vardı. İki-
üç lisan bilir. Ağabeyim de benim. Bana kol kanat gerdi.

Melih kaçtıktan sonra benim önüm açıldı Günaydın Gazete-
si'nde. Onun yerine haber toplantılarına ben girmeye başladım.

Haldun Bey masada oturuyordu. Masada Rahmi Turan var-
dı. Çok lehime oldu Melih'in kaçması. Melih, 34 ay sonra yaptı-
ğı hatayı anladı ve döndü.

Bana, 'Toplantılara ben gireceğim, sen girmeyeceksin' dedi.
Ben de, 'Olur' dedim.
Ama Haldun Bey, 'O da gelsin' demiş.
Bu olayların hepsi çok hızlı gelişti.

Rahmi Turan'ı Devirmek İstediler

Sonra Güneş Gazetesi olayı çıktı. 1981 yılı. Melih ile benim aramdaki rekabet çok yoğun geçmeye başladı. Melih, şefim olmasına rağmen, Haldun Bey zaman zaman toplantılarda beni öne çıkaran bir tutum izlemeye başladı. Melih, bundan rahatsızdı. Allah var, Güneş Gazetesi de o zaman basın alışıktı. Ölçüde paralar vermeye başladı. Melih, hem o paranın cazibesi hem de Rahmi Turan ile olan rekabeti yüzünden gitti. Sonuç alamayacağını gördü.

Melih, kendini doğal Genel Yayın Müdürü adayı olarak görüyordu. Baştan ben de inanmıştım ona. 'Melih Aşık ve Necati Doğru ikilisi daha az entelektüel ve birikimi az olan Rahmi Turan'ları devirir. Sıra gelir ve biz de bu hareketin içinde yer alırız' diye düşündüm.

Beşaltı ay sonra fark ettim ki, Haldun Bey, Rahmi Turan'lardan vazgeçmez. Melih'in gözü bunu görmüyor. Ben bunu fark edince ortada dolaşmaya başladım. Kendi istikbalimin peşindeyim çünkü. Şimdi gerçeği anladım. Gazetecilikte kim iyi ise o götürür, 'ekip' diye bir şey yok.

Ben de Ankara Mamak'ta kısa dönem askerlik yapıyordum. Bunlar gitti, ben de döndüm askerden. Benim önüm çok açıldı. Rakamları hatırlamıyorum, ama aldığım paranın 10 katını vermeye başladılar. Melih'in yerine geldim. Haber Müdürü statüsü Aydın Öztürk'e aitti. Bana, Ankara haberlerini yönetmek ve sunmak gibi bir görev verilmişti. Fiili olarak haber müdürüydüm yani.

Haldun Bey, 1983 yılında Rahmi Turan'ı görevden aldı ve Tan Gazetesi'ni yaptırmaya başladı. 1983 başından o yılın sonu-

na kadar belirsiz bir dönem oldu. 1983'ün Ekimi'nde Haldun Bey, Günaydın'ın künyesini değil, ama yönetimini değiştirdi. Ben, Sedat Sertoğlu ve İsmet Ararat'tan oluşan yeni bir üçlü yönetim kurdu. O üçlünün sorumluluğunu bana verdi. Ben, 1983 Ekimi'nde, yani 27 yaşında Günaydın'ın fiili Genel Yayın Müdürü oldum."

Sabah'a Geçiyor

Günaydın Gazetesi, 1985 yılına kadar istikrarlı bir çizgide ilerledi. Satışları yüksekti, ama patronun teknolojiye yatırım yapmaktan kaçınması ve günübürlük kaygılarla gazete çıkarmaması, Günaydın'ın görkemli günlerinden uzaklaşmasına yol açtı.

Tiraj yavaş yavaş düşüyordu. Gazetenin mimarı Rahmi Turan da kendisini Günaydın'ın yönetiminden uzak tutan patrona kırgındı. Sabah Gazetesi'ni kurmak için Dinç Bilgin'le anlaştıktan sonra Haldun Simavi ile yollarını ayırdı.

Rahmi Turan, Divan Oteli'ne davet ettiği Zafer Mutlu'yu Sabah Gazetesi'ne çağırdı. Turan'ın teklifini kabul ederek, meslek yaşamının en önemli sürecini yaşayacağı Sabah Gazetesi'ne gitti.

22 Nisan 1985 yılında yayın hayatına başlayan Sabah Gazetesi, şaşırtıcı bir çıkışla Babiâli'de dikkat çekti. Sayfa sayısı az ve ucuz bir gazeteydi. Genel Yayın Müdürü Rahmi Turan, Sabah'ın yayın politikasını Günaydın ile Tan arasındaki bir çizgiye oturtmuştu.

Gazetenin tirajı hızla yükseliyordu. Aydın Öztürk, Akgün Tekin ve Zafer Mutlu da gazetenin künyesine girmişti. Mutlu'ya Sabah'ta bir de köşe verdiler. Sabah Gazetesi'nde yaşadıklarını Zafer Mutlu'dan dinliyoruz:

"Sabah Gazetesi'nin patronu Dinç Bilgin, gazetenin satışından memnundu, ama gazetenin kendisinden memnun değildi. Gazetenin manşetleri ve genel yapısından çok hoşlanmıyordu. Çünkü gazete popülizm kokuyordu. Dinç Bilgin'in deyimiyle proteini çok eksikti. Yeterince ilan alamıyordu.

Rahmi Bey'in göremediği, benim ise fark ettiğim, gazetelerin aynı zamanda bir işletme olduğuydu. İlan alması ve operasyonel olarak kâr etmesi gerekiyordu.

Kazanıyorduk, ama geleceği belli değildi. Kâğıda zam gelince Rahmi Bey, 'Ben böyle götürürüm' dedi.

Patronun memnun olduğunu zannetti. Hâlbuki patron memnun değildi. Ama Sabah çok iyi gidiyordu. Rahmi Bey gazeteyi almış bir numara olmaya doğru gidiyorduk. Ama hiç ilan yok. Sıfır ilanla çalışıyorduk.

Fakat Dinç Bilgin'in nefesi yoktu. O da istiyor ki, ilan alalım ve gazeteyi biraz da ilan veren çevreler okusun. Patronun mutsuzluğu Rahmi Bey'e yansdı tabii.

O sırada Haldun Simavi, Rahmi Bey'i yeniden Günaydın'a çağırdı. Rahmi Bey fark etmiyordu, ama diğer patronlar Dinç Bilgin'i kendileri için ciddi bir potansiyel tehlike olarak görüyorlardı.

Rahmi Turan, Sabah'tan ayrılırsa 'bu iş biter' sandılar. Haldun Simavi, Rahmi Bey'e kesenin ağzını açtı. Beni de çağırdı. Ben de doğrusu 'Olur, dönebilirim' dedim. Çünkü, Dinç Bilgin'in tavrından emin değildim. Rahmi Bey'den sonra yetkiyi kime verecekti? Bana destek olacak mıydı? Bu kaygımı Selahattin Duman'la paylaştım.

Duman, o zaman Günaydın'da kalmıştı. Onu maceraya sokmamak için 'Sen orada kal' demiştim. Kararımı vermiştim; Rahmi Bey'in yerine ben gelecekssem Sabah'ta kalacaktım. Onun yerine bir başkası getirilirse Günaydın'a dönecektim."

Genel Müdürü, Yardımcısı Yaptı

Zafer Mutlu'nun hesabı tuttu. Rahmi Turan, Sabah Gazetesi'nin birinci kuruluş yıldönümünde istifa etmiş ve Dinç Bilgin de Genel Yayın Müdürlüğü görevini ona teklif etmişti.

Mutlu, Dinç Bilgin'le arasında geçen şu diyaloglardan sonra Babîâli'nin en büyük gazetelerinden birinin başına geçecekti:

"Senin Genel Yayın Müdürü olmanı istiyorum."

"Tamam efendim, ama ben yalnızca Genel Yayın Müdürü olmak istemiyorum."

Patron, bir an için duraksadı:

"Ne demek o?"

"Ben şirketi de yönetmek istiyorum."

Patron iyice şaşırmıştı:

"Yani ne demek o?"

"Ben şirketin kârından da sorumlu olmak istiyorum."

Diñ Bilgin oturduğı koltuktan biraz daha öne kayarak merakla sordu:

"Daha açık konuş."

"Yani, şirketin genel müdürü benim yardımcılarımdan birisi olacak. Yoksa ben bu görevi kabul edemem. Çünkü Genel Yayın Müdürünün üzerinde genel müdür olmamalı. Zammı, primi ya da personelle ilgili her şeyi ben kararlaştıracam, ama bunu götürüp genel müdüre onaylatmam gerekiyor. Ben bunu istemiyorum."

Odada bulunan Genel Müdür Çetin Güner de, en az patron kadar şaşkıındı. Ancak Zafer Mutlu'nun cesareti, patronun hoşuna gitmişti. Söylediklerine de aklı yatmıştı. Genel Müdürü'ne döndü:

"Tamam, anladım. Sen de anladın mı?"

"Anladım."

"Bugünden itibaren onun yardımcısıyım."

Bu görüşmenin sonunda Sabah'taki yönetim anlayışı değişmişti. İlk kez bir Genel Yayın Müdürü, basındaki deyimiyle Müessese Müdürünün üzerine çıkıyordu. Bu yönetim anlayışı daha sonra büyük gazeteler tarafından da benimsendi.

Özal Asil Nadir'i Destekliyor

Sabah Gazetesi, Rahmi Turan'dan devraldığı yüksek tirajı yıllarca korudu. Kısa bir süre içinde en büyük gazetelerden biri

haline geldi. Reklâm ve ilan pastasından zaman içinde pay almaya başladı. Yayın politikasını daha da incelterek, kitlesel haberciliğe ve Ankara ağırlıklı siyasi haberlere yöneldi.

1980'li yılların sonunda Asil Nadir, büyük bir promosyon furusuyla Türk basınına girdi. Günaydın ve Güneş gazetelerini satın almıştı. Günaydın Gazetesi'ni neredeyse Hürriyet ve Sabah'ın yarı fiyatına satıyordu. Promosyon kampanyasında ilerletmiş, okurlarına ev ve araba vaat ediyordu. Asil Nadir, basın piyasasını sallıyordu. Erol Simavi ve Dinç Bilgin sıkıntıya girmişti.

Başbakan Turgut Özal, Asil Nadir'i destekliyordu. Televizyonda gazete promosyonunun reklâmlarını yayınlamak yasaktı, ama yeni patron için bu yasağı kaldırdı. Resmi Gazete'de yayımlanan bir kararla promosyon reklâmları üzerinde yasak resmen sona erdirildi. Böylece, TRT ekranlarından bangır bangır promosyon reklâmları duyulmaya başlandı. Ciddi bir sermaye birikimiyle Babıâli'den İkitelli'ye kaymaya başlayan medya sektörüne göbeğinden dalan Asil Nadir, Hürriyet ve Sabah'ın satışlarını geriletmışti.

Nadir, diğer patronlara uluorta meydan okuyor ve "Onları bu piyasadan sileceğim" diyordu. Özal'ın, "İki buçuk gazete kalacak" dediği yıllardı.

Özal'ın Masasında Kavga

Turgut Özal, Harbiye'deki Orduevi'nde gazete patronları ve yöneticilerine bir yemek vermişti. Yemeğe, Hürriyet'in patronu Erol Simavi ve Sabah'ın patronu Dinç Bilgin katıldı. Çetin Emeç, Oktay Ekşi, Zafer Mutlu, Güneri Cıvaoglu ve Can Pulak da masadaydı. Zafer Mutlu'nun anlattıklarına göre, yemekte şu konuşmalar yapıldı:

"Yuvarlak masanın etrafında herkes birbiri ile sohbet ediyordu. Basının sorunları ve gündelik siyaset, sohbetin ana konusunu oluşturunuyordu.

O sırada görevlilerden biri Özal'ın yanına gelerek, "Efendim, diğer misafirlerimiz de geldiler" dedi.

Masadakiler başlarını çevirdiğinde, salonda buz gibi bir hava esti. Asil Nadir, sağ kolu Çağlar Süerdem'le birlikte karşılarında duruyordu.

Masadaki patronlar ve gazeteciler, donup kalmışlardı. Bu tatsız sürpriz kimsenin hoşuna gitmemiştir. Özal ise bu sürprizi bilerek hazırlamıştı. Davetlilerin bilgisi dışında Asil Nadir'i de yemeğe çağırmıştı. Rekabeti körüklemek istiyor ve medyanın yeni patronunu resmen tanıdığını, diğer patronlara da hissettirmeye çalışıyordu.

Asil Nadir masaya oturmuştu. Birkaç dakika sonra Erol Simavi, tatsız ve alaysı bir edayla Özal'a baktı.

"Sayın Başbakan. Sizin bir papatyanız var. Benim de bir kasımpatım var. Canım kasımpatımı koklamak istiyor. Ben gidiyorum."

Asil Nadir, ellerini iki yana doğru açarak atıldı:

"Erol Bey, nereye gidiyorsunuz. Hayatım boyunca bu anı bekledim. Oturun da biraz konuşalım."

Özal hemen araya girdi ve solunda oturan Simavi'yi yerine oturtmaya çalıştı:

"Ya Erol Bey, bak ne diyorlar? Biraz oturun laflayalım."

Simavi sinirlenmişti:

"Oturuyorum, peki" dedikten sonra öfkeyle Asil Nadir'e söylendi:

"Kardeşim; diyormuşsun ki sağda solda, 'Ben bu trilyonları Erol Simavi'nin ağızına sığmak için harcıyorum.' Gel ulan. O ağız burada. Gel, sıçiver o paraları bana. Dağıtma böyle aptal işlere."

Başbakan'ın masasında kavga çıkmak üzereydi. Özal, konuşmaları sessizce dinliyordu.

Asil Nadir, Simavi'nin tepkisine aynı sertlikle karşılık verdi:

"Gömeceğim hepinizi. Ben buraya sizi terbiye etmeye geldim. Türk basını terbiye edeceğim. Ama gelin, bunu birlikte

yapalım. Siz adam gibi olun. Aranızda para toplayın, topladığınız paranın iki katını koyacağım, gazetecilik okulu açalım. Benim için 50 milyon pound diyormuşsun. Bu benim için 'Peanut' parası."

Simavi, öfkeyle, "O ne demek?" diye sordu.

"Fındık fıstık parası..."

Masada müthiş bir gerginlik vardı. Asil Nadir, ellerini masaya vurarak konuşuyordu:

"Bana hiçbir şey olmaz. Hepinizi hizaya sokacağım. Siyasetçilere, işadamlarına ve halka saygılı olmayı öğreteceğim."

Yemek gerginlik nedeniyle uzun sürmedi. Patronlar öfkeyle masadan kalkmışlardı. Özal'ın da suratu asılmıştı.

Özal'a Mektup Yazdıran Telefon

Ertesi sabah, Simavi ile Bilgin, gece yemekte yaşanan olayları değerlendirmek için bir araya geldiler.

Simavi, bazen sabah saatlerinde içki içerdi. Kendisine bir votkacin hazırladı. Patronlar, Özal'ın yaptığının ne kadar yanlış olduğunu konuşuyor ve gecenin dedikodusunu yapıyorlardı ki, telefon çaldı.

Telefon Dinç Bilgin'e gelmişti. Arayan Özal'dı. Sabah'ın patronu, elinde telefon ahizesi ile donakalmıştı. Özal, telefonun diğer ucunda esip gürlüyordu:

"Dinç, neydi Erol Simavi'nin dün geceki terbiyesizliği. Erol Simavi'ye haddini bildireceğim. Kâğıda şu andan itibaren yüzde 66 zam yaptım."

Özal telefonu kapatmıştı. Sabahları içki içme alışkanlığı olmayan Dinç Bilgin'in de fena halde morali bozulmuştu:

"Ağabey, yap bana da bir içki..."

Simavi, bu olaydan sonra Hürriyet'in tepesinden Özal'a zehir zemberek bir mektup yazdı. Mektupta, açıkça Başbakan'a meydan okumuş, ve onu okurlara şikâyet etmişti.

Zafer Mutlu, uzun yıllar Sabah'ın Genel Yayın Müdürlüğü'nü yürüttü. 2000 yılına doğru bu görevden ayrılarak, gazetesinin fiili yönetimini tamamen üstlendi. 2002 yılının yazına kadar Sabah Yayın Grubu Başkanlığı'nı yürüttü.

Mutlu, aynı yılın ağustos ayında, Vatan Gazetesi'ni çıkarmak için ekibiyle birlikte istifa ederek Sabah'tan ayrıldı. Eylül 2002'de ise Vatan Gazetesi'ni çıkardı.

TUNCAY ÖZKAN

Çıkrıkçılar Yokuşu'ndan Rüzgârlı'ya

1970'li yılların Ankarası'nda küçük bir ilkokul öğrencisiydi. Okuldan çıktığında Çıkrıkçılar Yokuşu'nun merdivenlerinden hoplaya zıplaya iner, babasının çalıştığı Rüzgârlı Sokak'taki Ulus Gazetesi'ne giderdi.

Babası Ziya Bey, Ulus Gazetesi'nin matbaasında dizgi ustası olarak çalışıyordu. Mürekkep kokusu ile çocukken tanıştı. Sıcak kurşun kalıplarına dokunurken, eli ilk kez o yıllarda yandı.

Rüzgârlı'da kalem sallayan tanınmış ve ünlü gazetecilerle çocukken yüz yüze gelme olanağı buldu. Mustafa Ekmekçi'yi, Altan ve Orsan Öymen'i, Cüneyt Arcayürek gibi ünlü kalemleri çocukluğunda tanıdı.

Babasının çalıştığı gazete matbaası onun boş zamanlardaki oyun alanı olmuştu. Gazeteci olmaya daha o dönemde heveslendi. Hatta Malazgirt İlkokulu'ndaki öğretmeni "Ne olmak istiyorsun?" diye sorduğunda hiç düşünmeden "Gazeteci" diye bağırmişti.

Bir grup haşarı sınıf arkadaşı, bu yanıt üzerine hep birlikte sıralarından ayağa kalkarak, "gazete, gazete" diye bağırıp, onunla alay etmişlerdi.

1970'ler, çocukların sokakta "gazete" diye bağırarak gazete sattığı yıllardı. Sınıf arkadaşları da onun gazete satıcılığı yapmak istediği sanmışlardı.

Tuncay Özkan'ın çocukluk düşü yıllar sonra gerçekleşti. Başarılı bir gazeteci oldu. Gazete ve televizyonlarda çalıştıktan sonra genç yaşta zirveye yükseldi. 36 yaşında Medya Grup Başkanlığına getirildi.

Gazetecilik için ilk denemesini ortaokuldan liseye geçtiği dönemlerde yaptı. Rüzgarlı'daki Yeni Olay adlı gazetede parasız staj yapmaya başladığında 1617 yaşlarındaydı.

Kimi zamanlarda da Hürriyet Gazetesi'nin Yazı İşleri'nde çalışan usta gazeteci Yusuf Ziya Gedikli'nin yanına giderek katrat cetveli ile sayfa çizmeyi, mizanpaj yapmayı öğrenmeye çalışırdı.

Tuzluca'yı Lisesi'nde okuyordu. Babası sayesinde tanıdığı bir gazeteci olan Rafet Genç, o sıralar Parlamento Muhabirleri Derneği'nin yöneticisiydi. Profesyonel olarak bu mesleğe başlamak için onunla temas kurmaya karar verdi.

Akşamları TBMM Kampusu'nun Çankaya Kapısı'na giderek Rafet Genç'in çıkışını bekler ve "Rafet Ağabey, bana iş verecek misin?" diye sorardı. Genç ise onu her seferinde başından savardı. Tuncay Özkan da inatla TBMM'nin kapısında beklemeyi sürdürürdü.

Genç, Tuncay Özkan'ın inadından bıkmıştı. Bir gün yine kapıda kendisini beklediği görünce hemen arkasını dönerek, TBMM'nin Dikmen Kapısı'na yöneldi ve onu atlatmaya çalıştı.

Ama Özkan ısrarlıydı. O da, Meclis'in çevresini dolaşarak Dikmen Kapısı'na koştu. Rafet Genç, onu yine karşısında görünce donakalmıştı. Ellerini iki yana doğru açarak pes etti:

"Allah seni kahretmesin çocuk... Tamam, seni işe başlatacağım."

Rafet Genç, Tuncay Özkan'ı Milliyet Gazetesi'ne, gazeteci Ümit Gürtuna'nın yanına yolladı. Gazetecilik serüveni artık başlıyordu.

80'li yılların ilk yarısıydı. Milliyet Gazetesi Emin Çölaşan, İDerya Sazak, Orhan Tokatlı ve Orsan Öymen gibi tanınmış kâlemlerin çalıştığı bir yerdi. Rüzgârlı Sokak'tan İzmir Caddesi'ndeki Milliyet Ankara Bürosu'na gelmişti.

Milliyet Gazetesi'nde para almadan stajyerliğe başladı. O arada Rüzgârlı Sokak'taki gazetelere de zaman zaman uğruyor-

du. Liseyi bitirdiğinde üniversite sınavlarındaki ilk tercihi belliydi. İlk tercihin Gazi Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu'nu yazdı. İlk tercihin kazanmakla kalmadı, okula dördüncü lükle girdi.

Üniversiteye devam ederken, Milliyet'teki işini de sürdürmeye çalıştı. O dönemde gazetede irili ufaklı da olsa haberleri çıkmaya başlamıştı.

Mesleğinin ilk günlerindeki en büyük şansı Ümit Gürtuna olmuştu. Gürtuna, onu seviyor ve kolluyordu. Bu ilişki, Tuncay Özkan'ın meslekteki ilk sıçramasına da yardımcı olacaktı.

1985 yılına gelinmişti. Hürriyet Gazetesi'nin patronu Erol Simavi, Cumhuriyet Gazetesi'ne alternatif olması için Hürgün adında bir gazete çıkarmaya karar vermişti. Gazetenin temelleri atılmış, Genel Yayın Yönetmenliğine de Oktay Kurtböke'yi atamıştı. Hürgün'ün Ankara Temsilciliği'ne getirilen Gürtuna, Tuncay Özkan'ı da beraberinde götürdü. Öykünün devamını Tuncay Özkan'dan dinliyoruz:

"Bir gün Ümit Ağabey beni yanına çekti ve 'Ne olmak istiyorsun?' diye sordu. 'Ağabey, ben çok yere baktım, ama kendimi ispatlayamadım. izin verirsen, ben polisadliye olaylarına bakıp kendimi ispatlamak istiyorum' dedim. Gözleri doldu o zaman. Çünkü herkes kendisinden siyasi muhabirlik istiyordu.

Ben Ümit Ağabey'den meslekte çok şey öğrendim. İlkeler ve haberciliğin kuralları konusunda bana çok şey kattı. Hiç unutmam, bir gün bana, 'Cebinde para yoksa kimsenin yanında içki içme' demişti. Bunlar önemli öğütler. Onunla hep iyi bir ilişkimiz oldu. Bunun nedeni ise bizim birbirimizi hiç kandırmamamızdı. Biz birbirimize hiç yalan söylemedik.

Oradaki işimiz uzun sürmedi; çünkü, Hürgün Gazetesi fazla yaşamadı. Birkaç ay sonra ayrıldık. O serüvenden sonra Ümit Ağabey, ben ve bir grup arkadaş, Harbîş Sendikası'nın dergisini çıkarmaya başladık. Yanılmıyorsam bu iş de bir yıl kadar sürdü.

Bana Alman Yalçın Derler

O dönemlerde Cumhuriyet Gazetesi'nde Mustafa Ekmekçi'nin yanına sıkça uğruyordum. Ekmekçi, babamın arkadaşıydı. Işık Kansu ve Evren Değer'le de tanışmıştık.

Bir gün beni Cumhuriyet'in Ankara Temsilcisi Yalçın Doğan çağırdı. 'Görüşmek istiyorum' demiş. Görüşmeyi de Betül Uncular, Hakkı Erdem ve Evren Değer ayarlamış. Hürriyet'ten de teklif almıştım. Ama ben, Cumhuriyet'le görüşmeyi tercih ettim.

Yalçın Doğan'ın odasına girdiğimde, onu ayaklarını masanın üstüne atmış, ağzında piposu ile oturuyorken buldum. Elindeki bir kâğıtla da kelini siliyordu. İçeri girdiğimde hiç istifini bozmamıştı. Ama ben çok bozulmuştum. Tam arkamı dönüp 'iyi günler' diyerek çıkıyordum ki, 'Gel gel, bana Alman Yalçın derler, bunlara aldırma' diyerek oturttu.

'Seni çok methediyorlar, yaptığın dergiyi getirdiler. Çok sağlam çocukmuşsun. Senle çalışmak istiyorum' dedi. Ben de 'Memnuniyetle çalışırım' dedim.

'Kaç para alıyorsun?' diye sorunca, '120 bin lira' aldığımı söyledim.

'Git muhasebe ile konuş' dedi.

Orada 90 bin lira ile işe başladım. Muhasebede bulunan Azmi Özgür, 'Sen manyak mısın? Buralarda Cumhuriyet diye adamın gözünü boyarlar, bir daha da maaşını artırmazlar' dedi.

Ben de 'Olsun, Cumhuriyet'te çalışmak için üstüne para bile veririm' dedim. Böylece Cumhuriyet serüvenim başladı."

'TÖ'NÜN Bilinmeyen Öyküsü

O dönemde Cumhuriyet'in Ankara Bürosu, Cüneyt Arcayürek, Sedat Ergin, Faruk Bildirici, Hakkı Erdem, Enis Berberoğlu, Rafet Genç, Betül Uncular, Ahmet Tan ve Uğur Mumcu gibi kendi alanında isim yapmış gazetecilerden oluşuyordu.

Gazeteye gececilikle başladı, ama haber yapmak ve çevresini genişletmek için gündüzleri de işe gelmeye çalışıyordu. Gece-

leri 02.00'ye, bazen 03.00'e kadar mesai yapıyor, sabahları da bu roya geliyordu. Bu, Yalçın Doğan'ın dikkatini çekmişti:

"Sen burada mı yatıyorsun kardeşim..."

"Hayır, ben az uyuyorum."

Yalçın Doğan, tuhaf bir şekilde onu süzdükten sonra "İyi, peki" diyerek, arkasını dönüp gitmişti.

Özkan, yoğun çalışma temposu içinde kendisini göstermeyi başardı. Özel haberleri gazetenin birinci sayfasında belirteyi başlamıştı. Cumhuriyet'in Milli Eğitim muhabirliğini yaptı. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Vehbi Dinçerler'in "Evrim Teorisi"ne karşı yaptığı açıklamaları haber olarak duyuran ilk gazetecilerden biri oldu.

Sonraki dönemlerde, başarısı nedeniyle siyasi parti muhabirliği de yaptı. RP ve MHP muhabirliğinin yanı sıra mesleki kariyerinde önemli bir yer tutan ANAP muhabirliğine de Cumhuriyet Gazetesi'nde başladı.

Başbakan Turgut Özal'ı yakından izledi. Özal'ın da dikkatini çekmişti. Özal, Cumhuriyet'in muhalif haberlerinden çok rahatsızdı. Cüneyt Arcayürek, köşesinde Özal'ı ağır bir dille eleştirirken adını bile anmıyordu. Yazılarında Turgut Özal'dan "TÖ" diye söz ediyordu.

Siyasi yasakların kaldırılması için yapılacak referandum öncesiydi. Özal, Demirel'in ve diğer liderlerin yaşağının kalkmasına karşıydı ve bunu her zeminde dile getiriyordu.

Özal, kendisini takip eden ve aleyhine haberler yazan Tuncay Özkan'ı da bir gün yanına çekerek, şunları söylemişti:

"Sen gencecik bir adamsın kardeşim. Bu dinazorlara niye uyuyorsun. Bunlar Demirel'i demokrat zannediyorlar. Onlar niye bu kadar bağıyorlar biliyor musun? (elini gırtlığına götürerek) Çünkü ben, bunların yem borusunu kestim. Anladın mı?"

Bu diyaloglara karşın Özal ile Özkan arasında sıcak bir ilişki vardı.

Özal'ın doktoru Cengiz Aslan da zeki bir adamdı. Bir gün Tuncay Özkan'ın da bulunduğu toplantıda, Arcayürek'in TÖ benzetmesine şaşırtıcı bir salvo ile karşılık verdi.

Aslan, yanı başında bulunan Özal'a dönerek, "Bakın efendim. TÖ diye kastettikleri siz değilsiniz. TÖ, Tuncay Özkan'dır. Bunlar kendi içlerinde birbirlerini yerler" dedi. Ortalık kaha-kaha boğulmuştu.

Özkan, Başbakan Özal'ı izleyen gazetecilerle yoğun bir rekabet ortamı içinde mücadele ediyordu. Muharrem Sarıkaya, Hülya Cevizoğlu, Sedat Yazıcıoğlu, Kemal Kurt ve Emin Varol da Başbakanlık muhabiri olarak görev yapıyorlardı.

Bu gazeteciler Özal'ı yalnızca yurt gezilerinde değil, tatilde de izlerlerdi. Özal'la birlikte denize girer ve onun peşinden kulaç atarak demeç almaya çalışırlardı. Özal da, gazetecileri peşinden koşturmaya bayılırdı doğrusu...

Tuncay Özkan, Özal'ın Cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmaya hazırlandığı dönemde yazdığı bir haber yüzünden neredeyse denizde boğulacaktı.

ANAP'ın ekonomi kurmaylarından Güneş Taner, partinin başına geçmeyi planlayan Mesut Yılmaz hakkında atıp tutmaya başlamıştı. Taner, Turunç'ta Özal'ı izleyen Tuncay Özkan ile Sabah Gazetesi Muhabiri Emin Varol'un yanına geldi. Onlarla sohbet ederken liderliğe oynayan Yılmaz'ı sert bir üslupla eleştirdi ve "Mavi sulara engin engin bakmakla politikacı, lider olunmaz" dedi. Bu sözleri ertesi günkü Sabah ve Cumhuriyet gazetelerinin birinci sayfasında haber olarak gören Taner küplere bindi.

Özkan'ın aktardığına göre, onlar Özal'ın peşinden kulaç atarken, Taner bindiği Zodiac botu, kendisinin ve Emin Varol'un üzerine sürmüştü. Özkan, o gün yaşadıklarını "Bize çok kızmıştı. Az kalsın boğulacaktık" sözleriyle anıyor.

Sat Ö Arabayı

Özkan, Cumhuriyet Gazetesi Yazarı Uğur Mumcu ile de derin bir dostluk kurmuştu. Mumcu'dan etkilenerek araştırma gazetecilik dosyaları hazırlamaya başladı. Mumcu ile olan dostluğu, Cumhuriyet Gazetesi'ndeki Hasan Cemal ve İlhan Selçuk kutuplaşması ile başlayan bölünmede, safını belirlemesine yol açacaktı. Çünkü Mumcu, bu saflaşmada, 'Kemalist Kanat'ın öncülerinden biri olacaktı.

1991 Ağustosunda Nadir Nadi'nin ölümü, gazete içindeki saflaşmayı daha da keskinleştirdi. Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal'in, Cumhuriyet'in klasik politikasını değiştirme çabalarına karşı çıkan İlhan Selçuk, ortak hareket ettiği Uğur Mumcu, Ali Sirmen ve Oktay Akbal'la birlikte istifa ederek Cumhuriyet'ten ayrıldı, istifaya, bu yazarlara destek veren çok sayıda gazeteci de katılmıştı. Bu gazetecilerden birisi de Tuncay Özkan'dı. Bu süreci Tuncay Özkan anlatıyor:

"Gazeteden ayrılmıştım. Sabah Gazetesi'nin Ankara Temsilcisi Muammer Yaşar Bostancı bana telefon ederek, 'Ne yaptın deli oğlan' deyince, 'Ayrıldım ağabey' dedim.

O da bana, 'Oğlum sen manyak mısın? Bu tür kavgalarda senin gibi geleceği olan gazeteci niye taraf olup ayrılır. Şimdi atlayıp geliyorsun, Sabah Gazetesi'nde başlıyorsun' diyerek çağrıda bulundu.

'Gelemem ağabey' karşılığını verince şaşırıldı.

'Niye gelemiyorsun oğlum?'

'Ben Uğur Ağabey'e söz verdim, ayrılamam.'

'Olur mu öyle şey. Ben Uğur'la konuşacağım. Ya git yeniden Cumhuriyet'te başla ya da Sabah'a gel...'

Bu telefon konuşmasından sonra Uğur Mumcu beni aradı ve 'Ne yapıyorsun?' diye sordu.

'Evde oturuyorum' dedim.

'Peki ne olacak?'

Ağabey, tazminatları vereceklermiş. Onlardan bu parayı alıp idare ederim' deyince, Almayacaksın o parayı' dedi. Ağabey

nasıl almam. Beş kuruş para yok.' 'Senin araban yok mu?' diye sordu bu kez. 'Var' der demez, 'Sat onu' dedi.

1990 yılında evlendiğimde, eşimin babası bize bir Skoda Favorit armağan etmişti.

'Peki ağabey, satayım ama o parayı niye almıyoruz' diye sorduğumda bana aynen şunları söyledi:

'Bak, Muammer beni aradı. Ne sen işe dönüp başlayabilirsin, ne gidip Sabah'ta çalışabilirsin, ne de o tazminatı alabilirsin. Sen mücadele adamısın. Mücadele adamı bir yerde fire verdi mi, o iş olmaz.'

Ben de arabayı bir gazeteci arkadaşına üç taksitle sattım. Ankara'daki toplantıların bizim evde olması nedeniyle o parayı, İstanbul'dan gelen arkadaşların ağırlandığında kullandık. Uğur Ağabey, kavga adamıydı. Kavga içinde gözü hiçbir şey görmezdi, mücadeleyi kazanana kadar sürdürürdü. 'Gitme' dediği için gitmedim. O izin vermediği için yedi ay kadar hiçbir yerde çalışmadım."

Mumcu Ölmeseydi Cumhuriyet'ten Ayrılacaktı

Tuncay Özkan, Genel Yayın Yönetmeni Hasan Cemal'in Cumhuriyet'ten ayrılmasından sonraki süreçte İlhan Selçuk ekibinin gazeteye yeniden gelmesiyle birlikte işine döndü. Kendisine 'bekle' diyen Uğur Mumcu da Cumhuriyet'e dönmüştü. Kısa bir süre sonra gazetenin Parlamento Büro Şefliğini üstlendi.

Kemalist Kanat, gazete yönetimine yeniden el koymasına karşın, bu kez de kendi arasında bir çatışma yaşıyordu. 'Kemalist Sol Blok'un karşısında yer alan gazetede Türkiye Komünist Partisi (TKP) taraftarları ve 'Kürt Sempatizanları' olduğu iddia edilen gruplarla düşünsel temelde bir çatışma başlamıştı.

Gerçi Ankara Bürosu'na egemen olan Kemalist Kanat'tı. Mumcu, İstanbul'daki bu ekiplerden çok rahatsızdı. Özkan'a

da, İlhan Selçuk'un yönetime yeterince ağırlığını koyamamasını dan yakınıyordu. Tuncay Özkan anlatıyor:

"Evren Değer, Hakkı Erdem ve ben 'Uğur Mumcu'ya çok yakındık. Mumcu ile yakınlığımız gazetadaki ayrışma noktasına getirdi bizi. 'Mumcu ile hareket edenler ve etmeyenler' diye bir grup oluştu.

Mumcu, ölmeden önce İstanbul'a gitmişti. İstanbul'dan döndüğünde ben Meclis'teydim. Telefonla beni aradı. Sesi kötüydü 'Neyin var Ağabey?' diye sordum.

'Benim bunlarla, Berin Hanım dışında bu aile ile işim bitti' dedi.

'Niye Uğur Ağabey' dediğimde, 'Bir sürü adam atacaklar. Niye atacaklar, ben bunları anlayamıyorum. Ben bu atılmalara karşıyım' dedi.

'Ne yapacağız?' diye sordum.

O da bana, 'Biz buradan ayrılırsak, bizimle beraber buradan kaç kişi gider?' diye sordu.

'Sen iste, bütün büro gelir' dedim.

'Gelebilir mi?' diye sordu bu kez.

'Gelir' dedim. O da 'iyi, tamam. Ben şimdi şu yazımı yetiştirip seni arayacağım' diyerek telefonu kapattı.

Ertesi gün aradığında, 'Hesabı yaptın mı, kaç kişi gelir?' diye sordu.

'Ağabey, hesap yapmaya gerek yok, bütün büro gelir' diyerek yanıtladım.

İlhan Ağabey ile (Selçuk) ilgili birtakım şeyler söyledi. Onunla tartışmıştı, İlhan Ağabey ile ilgili epey ağır konuştu. Sonra şunları söyledi:

'Pazartesi günü ben bu hareketi başlatıyorum. Pazartesi günü yazım, bunun üzerine olacak. Bu aile, Berin Hanım dışında bu gazetenin kanını emiyor. Berin Hanım dışında ailenin diğer fertlerini ve gazete yönetimini çok ağır eleştiren bir yazı yazacağım. Ondan sonra da Cumhuriyet Gazetesi'ndeki mücadele başlar...'

Ben de, 'Tamam' dedim.

Uğur Mumcu'nun, İlhan Selçuk'la, Hikmet Çetinkaya'yla çok ciddi fikir ayrılıkları vardı. Zaten sonunda patladı o fikir ayrılığı. Ben şimdi İlhan Ağabey'e duyduğum saygıya hürmeten ve Uğur Ağabey'in anısına saygıdan bunları söyleyemiyorum. Ama onlarla ilgili söylemleri olağanüstü ağırdı Uğur Ağabey'in... Onlara çok ciddi siyasi, sosyal, psikolojik eleştirilerde bulunuyordu. Yani 'kendilerini peygamber zannediyorlar', 'kifayetsiz muhteris' gibi laflarla o grubun içindeki oluşumu eleştiriyordu."

Mumcu, gazete içindeki hesaplaşmasını tamamlamadı. 24 Ocak 1993'te, bombalı bir suikasta kurban gitti. 100 bin kişinin katıldığı bir cenaze töreniyle toprağa verildi.

Oğlum, Sen Başının Çaresine Bak

Özkan'ın anlattığına göre, Cumhuriyet'in Ankara Temsilcisi Cüneyt Arcayürek de kendilerini destekliyordu. Ancak o da Mumcu'nun öldürüldüğü yıl, gazeteden ayrılmaya karar vermişti. Köşk'e çıkarak, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in başkanışmanlığını yapacaktı. Tuncay Özkan'ın tadı iyice kaçtı. Arcayürek gittiğinde daha da yalnız kalacaktı. Büro dışındaydı. Hemen telefonla Arcayürek'i aradı:

"Cüneyt Ağabey, bir şey duydum, gidiyormuşsun doğru mu?"

"Doğru evladım."

"Ağabey, gidiyorsun da, biz ne yapacağız burada? Gazete zaten kan kaybediyor. Bir de biz bu kavgayı verirsek..."

"Oğlum, ben burada fazla duramam. Sen başının çaresine bak."

Tuncay Özkan, Cumhuriyet'le yeniden ayrışma noktasına geldiğini fark etti. Ayrılacaktı, iki hafta önce Show TV'den Uğur Dündar'ın kendisini arayarak iş teklifinde bulunması ayrılma kararını kendi içinde perçinlemişti.

Dündar, "Sizi yaklaşık üç yıldır takip ediyoruz. Sizin araştırma dosyalarınız çok iyi" diyerek birlikte çalışma teklifi yap-

mıştı. Özkan, bu teklifi kabul ederek, meslek yaşamında son derece önemli bir yeri bulunan Cumhuriyet Gazetesi ile vedalaştı. Televizyon serüveni başlıyordu ve artık başının çaresine bakıyordu.

Aforoz Edilen Gazeteci

1 Ağustos'ta, Arena'ya program hazırlayan Hürriyet Production'un Ankara Temsilcisi olarak göreve başladı. Siyasi dosyaların yanı sıra toplumu yakından ilgilendiren araştırma dosyaları da hazırlayarak İstanbul'a gönderiyordu. Siyasi cinayetler, yolsuzluklar bu dosyaların ağırlığını oluşturuyordu.

Tuncay Özkan, "Biz Bir Aileyiz" başlıklı bir kitap yazarak, Cumhuriyet Gazetesi'ndeki ilişkilerin içyüzünü anlatan Zeki Saral'ı da yanına almıştı. Zeki Saral'la Cumhuriyet'te başlayan dostluğu devam ediyordu.

Saral, Cumhuriyet'ten atıldıktan sonra yazdığı bu kitap yüzünden Türk basını tarafından aforoz edilmişti. Belki gazete yöneticileri, Saral'ı işe aldıkları takdirde, ileride kendileri hakkında da yazılıp çizilmesinden korkuyorlardı. Çünkü, "Biz Bir Aileyiz" adlı kitap, 80'li yılların ortasındaki Cumhuriyet Ankara Bürosu'nun kulis ve entrikalarını açığa vurmuş, bazı gazetecilerin saygınlığını ciddi bir biçimde yaralamıştı.

O yüzden, Ankara'daki yöneticiler, gazetecilik dışında başka bir iş yapmayan Saral'a yıllarca sahip çıkmadılar. Tuncay Özkan, sonraki yıllarda kanserden ölen babası Ziya Bey'le de yakınlığı olan Saral'a sahip çıkarak dostluğunu göstermişti.

Televizyon dünyasına geçen Özkan, "Kıyamet Mahkemesi" adlı ilk kitabını da bu dönemde yazdı. Bunları "Öldürün O Gazeteci'yi" ve "Suikast Raporu" adlı kitapları izledi. "Bir Gizli Servisin Hikâyesi", Parsadan Hikâyesinden sonra PKK terör örgütünün lideri Abdullah Öcalan'ın yakalanışının perde arkasını anlattığı "Operasyon" başlıklı kitap büyük ilgi gördü. Uğur Dündar'la başlayan serüveni Özkan'dan dinliyoruz:

Reha Muhtar, Yayına Sarhoş Geliyordu

"1994 yılına gelindiğinde Uğur Dündar'la ilk tartışmamı yaşadım. 94'ün ilk programı şöyle bir şeydi. Dündar, iki kadınla röportaj yapıyordu. Bunlar saunada çalışıyorlarmış. Dündar soruyor, kadın da 'elle boşaltırsam 40 alırım, ağızla boşaltırsam 60 alırım falan' diyordu.

Magazin ve reyting ağırlıklı bir programdı. Ben telefon ettim ve 'Uğur Bey, eğer böyle bir program olacaksa bana izin verin ben gideyim. Bu çok rencide edici bir şey. Benim tarzımla uyuşmuyor' dedim. O zaman çok ısrar etti ve kaldım.

Biz 1993'ten 1996'ya kadar Uğur Dündar ile Arena'da çalıştık. Daha sonra Kanal D'ye geçtik. Bu arada Hürriyet'e de haber yazıyorduk. Önemli dosyalar veriyorduk. Örnekse, 'Özal'ın Kürt Mektubu' manşet olmuştu. O sırada Uğur Dündar'la yine birkaç tartışma yaşadık. Ben Ankara'da birkaç kez istifa ettim. Sonra konuştuk, anlaştık.

Kanal D'ye gelirken Aydın Özdalga Haber Dairesine geçti. Bana da Uğur Bey, 'Sen Ankara Bürosu'na geç' dedi. Ama ben kabul etmedim. Ankara'da Hacı Arif Bey adlı restoranda bir yemek yedik. Yemekte Aydın Özdalga ile Haluk Şahin de vardı.

Ben, Kanal D Haber'e geçmek istemedim. Ankara'da haberin başında Ertan Karasu'nun oturduğunu söyledim ve 'O bizim meslek büyüğümüzdür, ben oranın başına geçemem' dedim. Ayrıca ben, Özdalga ile çalışamayacağımı ve Arena'da kalmak istediğimi vurguladım. O da 'peki' dedi.

Uğur Dündar, daha sonra beni İstanbul'a çağırdı ve 'Biz, seninle Reha Muhtar'ın bir program yapmasını istiyoruz' dedi.

'Nasıl olacak bu program?' diye sordum.

'Bu programı Reha İstanbul'dan, sen de Ankara'dan yapacaksın. Reha, dış politika ve magazin konularını işleyecek, sen de günün konuşğunu belirleyip onu ekrana çıkaracaksın. Elimde iki tane değerli kumaş var, bundan bir elbise çıkarmak istiyorum" dedi.

'Ben Reha ile çalışmak istemiyorum. Onu Ankara'dan tanıyırım, Reha'nın kişiliğini de, gazetecilik tarzını da beğenmem. Beni zorlamayın' dedim.

O da bana, 'Ben ne getirirsem sen hayır diyorsun' diye çıkışınca, 'Peki, olur' dedim.

Başladık... Deneme çekimleri yapacağız, ama Reha Muhtar, saat 12.00'deki çekime saat 13.30'da ve zilzurna sarhoş geliyor. Deneme çekimi olmuyor tabii. Ben üç gün sonra İstanbul'a gittim ve 'Ben bu adamla bu işi yapmayacağım, eğer beni zorlarsanız istifa ediyorum' dediğimde, Uğur Dünder, 'İyi kardeşim, zaten biz sana bir şey yaptıramayız. Sen git Ankara'da çalış, istifa etme' dedi. Ben de döndüm geldim."

Tuncay Özkan 1996 yazında dil kursu için Londra'ya gitti. Uğur Dünder'dan gelen bir telefon üzerine paniğe kapıldı. Telefondaki ses, "Acil dön" diyordu. Ne olduğunu anlayamadı. Ailesinin başına bir olay geldiği kuşkusuna düşerek eşini aradı. Her şey yolundaydı. İlk uçakla İstanbul'a geldi. Büyük bir sürpriz yaşamıştı. Çünkü Uğur Dünder onu Kanal D Haber Merkezi'nin başına Haber Müdürü olarak atamıştı. Tarih, 28 Temmuz 1996'ydı ve 30 yaşında büyük bir televizyonun haber müdürü olmuştu.

Korkmaz Yiğit Kasetini Fikri Sağlar Buldu

Kanal D Haber Müdürü olarak başarılı bir performans ortaya koyan Özkan, bu görevi sırasında araştırma dosyaları hazırlamayı da sürdürdü. Birkaç yıl sonra karşılaştığı ilginç bir olay, onu Kanal D'nin başına getirdi. Uğur Dünder'ın Kanal D'nin yönetiminden ayrılmasına da yol açan bu olay, Tuncay Özkan'ın anlatımıyla şöyle:

"Bir gün Uğur Bey bana, 'Haluk Şahin ile senin telefonunu Korkmaz Yiğit'e verdim, sizi arayacak' dedi.

Ben de 'Niye arayacak?' diye sordum.

Meğerse bu adam, Milliyet Gazetesini ve Kanal 6'yı satın alacak görüşmeler yapmış. Bana bu olayı anlattı. Korkmaz Bey bizi aradı ve daha sonra da biz Haluk Şahin'le onu ziyarete gittik. Korkmaz Yiğit'le konuştuk. Ben de o sırada Korkmaz Yiğit'le ilgili araştırma yapmıştım. Korkmaz Yiğit'e iki soru sordum:

'Siz Alaattin Çakıcı'yı nereden tanıyorsunuz?'

'Nesim Malki öldürüldükten sonra o çek senet değişimi Errol Evcil'le sizin aranızda nasıl yaşandı?'

Adamın gözleri büyüdü. Bana samimiyetle de anlattı hakikaten.

Haluk Şahin'le oradan geldik ve bir süreç başladı. Bu süreç, şöyle bir süreç. Uğur Dündar ve Haluk Şahin gitmek istiyor, ama ben gitmek istemiyorum. Bu arada Korkmaz Yiğit'le de görüşmelerimi sürdürüyorum; çünkü, iki kişinin baskısı beni olağanüstü etkiliyor.

Bu arada Mehmet Moğultay, Hasan Fehmi Güneş'le görüşmemi söyledi. Moğultay, Güneş ve ben İstanbul Divan Otel'de buluştuk. Bana Fikri Sağlar'm elinde bir kaset olduğunu ve kasette Korkmaz Yiğit'le Alattin Çakıcı'nın konuşmasının kayıtlı olduğunu söylediler. Kasetin orijinal olup olmadığını bilmediklerini, Türkiye'de bu işi bir tek benim anlayabileceğimi öğrendiklerini ve benden yardım istediklerini söylediler. Fikri Sağlar benim dostumdur. Ben de 'peki' dedim.

Fikri Sağlar'a telefon ettiler. Fikri ile biz Uğur Mumcu Vakfı'nın açılışında buluşmaya karar verdik. Açılıştan sonra onunla birlikte Kanal D'nin Ankara Bürosu'na geçtik. Orada cebinden bir kaset çıkardı. Dinledik onu. Alaattin Çakıcı'yla Korkmaz Yiğit telefonda konuşuyordu. 'Bu sesler orijinal... Bu Çakıcı, bu da Yiğit' dedim.

Kaseti istedim, 'Veremem' dedi.

'Ver ben bunu yayınlayayım bir banka, bir gazete gidiyor. Buna mani olmak lazım.' Çünkü o sırada hâlâ satış gerçekleşmemişti.

'Sen engelleyemezsin' dedi.

'Ya sen ver' dedim.

'Patronun seni işten kovar' dedi.

'Kardeşim, ben yayınlayayım kaseti sonra kovar beni patron' desem de kaseti vermedi.

'Ben bugün Başbakan'la konutta görüşmeye gideceğim. Aca-
ba bu görüşme sırasında ona söyleyebilir miyim?' diye sordum.

'Söyle' dedi ve kaseti cebine soktu.

Başbakanlık Konutu'na çıktım. Orada bir adamın oturduğunu gördüm. Ben kapıdan içeri girer girmez bu adam yüzünü elindeki bir dosya kağıdıyla sakladı. Yüzünü kapadı. Ben yürüdükçe adam dönüyordu. Adamın kim olduğunu bir türlü anlamıyordum.

Başbakan Mesut Yılmaz bana, Nesim Malki cinayeti ile ilgili ve terörmafia mücadelesi konusunda dünya örneklerinden birkaç bir şey sordu. Anlattım, sonra dedim ki, 'Bakın bugün Fikri Sağlar bana bir kaset dinletti. Kasette böyle bir şey var. Bu devletin bankası böyle haraç mezat gitmesin' dedim.

'Kaset elinizde mi' diye sorunca, 'Hayır kaset Fikri Bey'de' dedim.

'Siz duydunuz mu, kaseti dinlediniz mi?' diye sordu. 'Dinledim' cevabını verdim.

'Kaset orijinal miydi?' sorusuna da 'Orijinal' dedim.

'O zaman sizi temin ederim bu ihale iptal edilmiştir' dedi.

Tam kalkarken, 'Beni görünce yüzünü sakladı. O adam kimdi?' diye sordum.

'Bayındır Holding'in sahibi Kâmuran Çörtük. Biraz önce telefon etti, acil görüşmek istiyormuş Türkbank ihalesiyle ilgili olarak. Acil deyince, ben de randevu verdim' dedi.

Sonra ben ayrıldım oradan ve Mehmet Ali Yalçındağ ile Aydın Doğan Bey'i aradım. 'Böyle bir kaset var' dedim; ama 'Biz sattık Korkmaz Yiğit'e' dediler.

Rahmi Turan'a Yapılanı Bize Yapma

Ben İstanbul'a geldim ve Korkmaz Yiğit'le çalışmayacağımı söyledim. Uğur Bey ve Haluk Şahin bana çok kızdılar.

Uğur Bey bana, 'Peki o zaman, tamam. Aydın Bey'le görüşeceğim, sizin ücretlerinizi konuşacağım. Transfer işi bitmiştir' dedi.

Vazgeçildi. Sonra telefonum çaldı, Aydın Doğan görüşecek dediler.

'Buyurun Efendim' dedim.

Aydın Bey, 'Uğur bana geldi. Şimdi ben diafondan konuşurum. Korkmaz Yiğit'le anlaşmışlar, gidecekmiş. Ben de kendime hayırlı olsun dedim. Uğur ayrılıyor, gidiyor. Senin tavrın nedir?' diye sordu.

Ben de, 'Efendim ben, Korkmaz Yiğit'e gitmiyorum. Ama ben de kalamam, ben de ayrılıyorum' dedim.

'Senden bir şey rica edeceğim. Oraya yeni bir kişi gelene kadar bir hafta idare eder misin?' diye sordu,

'Memnuniyetle efendim. Bir hafta, bir ay... Siz atayana kalır olursanız, ama burada duramam' dedikten sonra telefonu kapattık.

Haluk Şahin'le Uğur Dünder, bana, 'Zafer Mutlu ve Selahattin Duman'ın Rahmi Turan'a yaptığını bize yapma' dediler.

'Bu ne demek oluyor?' dedim. 'Arkadan hançerlemek olur. Biz gider, sen kalırsan bu ayıp olur' dediler.

Ben de kendilerine teminat verdim arkalarından hançerlemeyeceğim diye. Benim Ankara'daki evim açıktı. İstanbul serüvenimi bitirecektim altı aylığına. Ankara'ya dönecektim, ama altı ay sonra çalışmaya başlayacaktım. Nerede çalışacağım konusunda da serbest davranacaktım. Ama altı ay boyunca olmayacaktım.

Bunun üzerine Aydın Bey beni çağırdı. Ben Hürriyet'e gittim. Aydın Bey Hürriyet'teydi o gün. Çok kızgındı. Oturduk, konuştuk.

Ben, Aydın Bey'e 'Aydın Bey, bana izin verin ben Uğur Bey'i yeniden getireyim. Yani Uğur Dünder gibi birini kaybetmeyelim, izin verin ben konuşayım, ikna edeyim' dedim.

'Peki ama sana gece yarısına kadar süre veriyorum. Çamlıca'daki evde bekliyorum' dedi.

Ben Haluk Şahin'e gittim. Onunla birlikte Uğur Dünder'la konuştuk. Gidilmemesi üzerine görüş birliğine varıldı. Bunun üzerine Uğur Bey, 'Tamam gitmiyorum, vazgeçtim' dedi.

Ben de gece yarısı saat 12'ye iki kala filan Aydın Bey'in evin den içeri girdim. Çünkü bana 'Gece yarısını bir dakika geçirin sen almayacağım Uğur'u' demişti.

Salonda oturuyordu Aydın Bey. Gittim, olanları söyledim. Aydın Bey, bana yanlış yaptığımı söyledi. Yanlış yaptığımı ve muhakkak bana karşı bir şey yapılacağını, bir şey olacağını söyledi. Benim bu tür şeylerden anlamadığımı ifade eden bir konuşma yaptı. İzni olmadığı için geriye kalan şeyleri söyleyemiyorum.

Uğur Bey, aramıza bir mesafe koydu ve sürekli mesafeyi açtı. Oysa ben Uğur Bey'in meslekte yükseldiği noktada kurumsal bir geçiş yaparak yerini ve etkinliğini hep koruyarak, ama yerini bize bırakarak, bir devir daim yapılmasını istiyordum.

İkimiz arasında hiç yaşanmaması gereken tartışmaların yaşanmasına neden olabilecek konuşmalar da yaptık birlikte. Kendisi Star Televizyonu'na transfer oldu, gitti. Ben kaldım.

Sonraki süreçte de hep kurumsal kimliği ön planda tutan bir gazetecilik anlayışım oldu. Sonra Aydın Bey, beni resmen Kanal D'nin başına atadı.

Orada, bir grup beni çok sevdi, ama bazıları tarafından da nefret edilen adam oldum. Ama Aydın Bey olmasaydı, ben grupta bu kadar uzun zaman çalışmazdım.

Doğan grubunda bulunamazdım. Hemen hemen tüm üst düzey yöneticiler, görevden alınmam için Aydın Bey'e baskı yaptılar. Mazeretleri yeterli ve gerekçeli bulmadığı için Aydın Bey beni hep korumuştur, kollamıştır."

Beni Yıpratmak İçin 'MİT'çi Diyorlar

Tuncay Özkan, gerek Susurluk dosyasına olan hâkimiyeti, gerek derin devletin içindeki en gizli ve mahrem bilgilere ulaşması nedeniyle medyada MİT'e yakın bir gazeteci olarak bilindi.

MİT'in bir kanadı ile yakın ilişkisi olduğu gazeteciler tarafından konuşulurken, Refahyol dönemindeki bakanların çoğu da ona 'derin devletin adamı' gözüyle baktılar.

MİT'in tarihini anlatan "Bir Gizli Servisin Hikâyesi" adlı ki-

tabını da, bu ilişkilerini kullanarak yazdığı iddia edildi. Ancak, kendisi kitabın yazıldığı dönemde MİT yönetiminin bu kitabın basılmaması için yoğun bir baskı yaptığını, ancak yine de bu kitabı yayımlatabildiğini söylüyor. Özkan, 'MİT'in adamı' suçlamaları karşısında şu değerlendirmeyi yapıyor:

"Bunlar kıskançlıkla örtülü şeyler. Mesela şike skandalını çıkardığım zaman da böyle dediler. Bu skandalın hikâyesi basittir, iki adliye arasında problem olmuş bu dosya. Ben de iki adliye arasındaki yolculuğu sırasında o dosyayı almışım. O kadar açık ki adliyeden aldığım. Yani gizli bir şey değil. Dosyalar adliyede. Ama gazetecilik performansı o kadar düşmüş ki, Türkiye'de yüksek bir performans ile böyle bir dosyayı aldığında, 'getirip verdiler' deniyor. Ne alakası var? MİT niye ilgilensin böyle bir şeyle.

Yıpratmak istiyorlar. Bir gazeteciyi yıpratmanın en kolay yolu, onun gazetecilik kimliğinin yanına veya arkasına ya da önüne bir şey koymaktır. Ben MİT'çi olsam Türkiye'nin en iyi MİT'çisi olurum. Gazeteci olarak da Türkiye'nin en iyi gazetecisi olmaya çalışıyorum.

İnsan bir yere geldiği zaman; değiştirmeye, dönüştürmeye ve kararlılıkla bir yerde bulunmaya dair bir gazetecilik iddiası olduğu zaman, insana bazı şeyler yakıştırılıyor. Ben MİT'ten de, emniyetten de, siyasetçiden de haber alıyorum. Bu suçlamalar bence bir paranoya. Benim geldiğim yer belli, verdiğim mücadele belli. Bunu Aziz Nesin için de söylediler, Uğur Mumcu ve Cüneyt Arcayürek için de söylediler. Ne zaman bir gazeteci bir çıtanın üzerine çıktıysa, bu ithâma maruz kalıyor. Bize en büyük hançeri kendi meslektaşlarımız vuruyor. Çünkü o gazeteciyi kendilerine engel olarak görüyorlar ve aşağı çekmek istiyorlar.

Ben Sosyalist Bir Gazeteciyim

Gazetecilik anlayışına gelince... Gazetecilikte içimdeki en büyük özlem, meslek hayatımı muhabir olarak ~~tamamlamak~~. Muhabir kimliğimi kaybetmek istemiyorum.

Medya Grup Başkanı olarak ise hayalim şu; ülkenin akciğerlerine oksijen gitmiyor. Yüzde 82'si tekelleşmiş bir düşünce yapısı var. Dağıtım tekeliyle bu sınırlanmış durumda.

Dünyanın her yerinde gazete insanların ayaklarına götürülür, bizde ise gazete almak için büfelere, bayilere gidilir. Benim iki hayalim var. Birincisi, Türk toplumunu sivil toplum örgütlerinin yaratacağı fikir topuyla buluşturabilmek. Bilgiyle Türk halkını yalansız ve çıkarsız buluşturabilmek.

İkincisi ise Türk halkının üretebildiği her düşünceyi, üniversitede, sokakta, çizebildiği her kareyi halka dağıtıp ulaştırabilmek.

Ben kendi gazeteciliğimi bazılarının güzel yaşamak için yaptığı gazetecilikten, bazılarının ünlü olmak için yaptığı gazetecilikten ayırıyorum. Gazeteciliği dönüştürmek, değiştirmek amacıyla yapıyorum. Benim gazeteciliğim bilgiyi halkla buluşturmak olduğu için toplumsal dönüşümün de önünü açıyor. Gazeteciliğimi dünyayı değiştirmek üzerine yapmaya çalışıyorum. Bilgiyi halkla buluşturmaya çalışıyorum. Benim gazetecilik amacım bu.

Gazetecinin ilkesi, ideolojisi olmaz sözleri... Bunların hepsi yalan. Bunların hepsi mesleği, meslek olmaktan çıkartan yalanlar. Liberal gazetecinin özgür düşünceye, hukuka, serbest piyasaya bağlı olmasını bekliyoruz.

Ben de sosyalist bir gazeteciyim. Ben diyorum ki, sosyal adaletçi bir dünya olsun. Sosyal adaletçi dünyanın içinde serbest piyasa ekonomisi olsun, özgür düşünce olsun, hukukun üstünlüğü olsun. Olmasın dediklerim; mafya olmasın, yolsuzluk olmasın, rüşvet olmasın, yoksulluk olmasın..."

Radikal ve Milliyet gazetelerinde de uzun süre yazarlık yapan Tuncay Özkan, 2002 yazında Kanal D'nin yönetiminden ayrılarak Çukurova Holding Medya Grup Başkanlığı'nı ve Show TV'nin Genel Yayın Yönetmenliği'ni üstlendi. Özkan, 2004 yılında Çukurova Yayın Grubu'ndan ayrılarak, KanalTürk'ü kurdu.

ERTUĞRUL ÖZKÖK

Paraşütle İnen Genel Yayın Yönetmeni

Ertuğrul Özkök... Hürriyet Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni. Ya da kendi deyimiyle, "Büyük bir gazetenin tepesine paraşütle inen ilk genel yayın yönetmeni." Mesleğe zirvede başlayanlardan.

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğretim üyesiyken, 1985 yılının Eylül ayında aldığı bir telefonla bütün yaşamı değişti.

Yaşamını değiştiren telefonun diğer ucundaki ses, Hürriyet Gazetesi Yazarı Hasan Pulur'a aitti:

"Ertuğrul Bey, Sayın Erol Simavi sizinle görüşmek istiyor. Acaba İstanbul'a gelebilir misiniz?"

Özkök, şaşırmıştı, biraz da heyecanlıydı. Hiç düşünmeden "Tabii" dedi.

Hasan Pulur'un tok sesi ahizenin diğer ucunda yankılandı: "Peki o zaman. Gelecek hafta perşembe günü saat 18.00'de, Marmara Oteli'nin ikinci katındaki barda Sayın Simavi sizi bekleyecek."

Özkök, bir dönem Hürriyet Gazetesi'nin Genel Müdürlüğü'nü yapan Arda Gedik'e danışmanlık yapmış ve çeşitli raporlar hazırlamıştı. Gazetenin kalitesinin yükseltilmesi ve habercilik anlayışıyla ilgili rapor ve öneriler, Simavi'nin dikkatini çekmişti. Arda Gedik, Genel Müdürlük görevinden ayrıldıktan sonra Özkök'ün danışmanlığı da sona ermişti.

Şimdi ise "Türk Basınının Amiral Gemisi" olan Hürriyet Gazetesi'nin patronu kendisiyle görüşmek istiyordu.

İstanbul'a gitme hazırlıkları yaparken Hasan Pulur'dan bu telefon daha geldi;

"Erol Bey Ankara'ya geliyor. İsterseniz orada görüşün."

Aynı hafta içinde Erol Simavi ile buluştu. Akşamüstü 18.00 sularıydı. Ankara Otel'i'nin döner kapısından içeri girdikten sonra Simavi'nin kendisini beklediği alt kattaki küçük salonu doğru adımlarını sıklaştırdı.

Simavi, küçük bir masaya oturmuştu. Önünde, birkaç yudum alınmış rakı bardağı ile beyaz leblebilerle dolu küçük bir çerez kâsesi duruyordu.

Simavi, "Hoş geldin şekerim, nasılsın?" dedi.

Özkök, kibar bir üslupla "Teşekkür ederim" diye yanıtladı sandalyesine otururken.

Simavi, hemen konuya girdi:

"Şekerim, sen Arda Gedik'e danışmanlık yaptın. Aynısını bana da yapar mısın?"

"Yaparım efendim."

"Ama bir şartım var, üniversiteyi bırakacaksın."

38 yaşına gelmiş ve doçent olmuştu. Üniversiteden aldığı maaş ile geçinemiyordu. Gazetecilik yapmayı kafasına koyan Özkök, Simavi'nin ön şartını bir an bile tereddüt etmeden kabul etti:

"Bırakırım efendim..."

Bu sözlerden sonra yeni patronundan ilk talimatı aldı:

"O zaman pazartesi gel ve başla."

Simavi, Ertuğrul Özkök'e özel bir önem veriyordu. Marmara Otel'i'nin 16'ncı katının yarısını kendisi için kiralayan Simavi, aynı katta ona da bir oda ayırttı.

Oğlum Sen Gazeteci Ol

Özkök, pazartesi sabahı Simavi ile Marmara Otel'i'nin kapısında buluştu. Erken İstanbul sabahında yeni bir yaşama başlıyordu.

Siyah Volvo, patron ve yeni danışmanını Babîâli Yokuşu'ndaki Hürriyet Gazetesi binasına götürmek için hareket etti. 'Simavi, her zaman olduğu gibi ön koltuğa oturmuştu. Arka koltukta oturan Özkök, Hürriyet Gazetesi'ne doğru yol alırken geçmişini düşündü.

Gazetecilik serüveni aslında yıllar öncesinden kurgulanmıştı. 1965 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu'na girmişti. Babası Şükrü Özkök'ün telkinleri, gazetecilik okumasında önemli rol oynamıştı.

Kırcaali doğumlu olan babası bir matbaacıydı. Okumamıştı. İlkokul ikinci sınıftan ayrılmıştı; ama, aydın bir insandı. İzmir'den İstanbul'a gittiğinde, oğluna Varlık dergileri ile Sait Faik Abasıyanık'ın öykü kitaplarını getirir ve okumaya teşvik ederdi.

Politikada Demokrat Parti çizgisini savunuyordu. Biraz muhafazakârdı, ama aydınları da seviyordu. Hatta, oğlu üniversiteye kaydolacağı zaman, "Ertuğrul, bak Çetin Altan'a, İlhan Selçuk'a. Ben bunlara çok karşıyım, ama bunlar büyük insanlar. Gazetecilik bölümüne gir, belki sen de bunlar gibi iyi bir gazeteci olursun..." demişti.

Üniversite sınavında aldığı puan, Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin diğer bölümlerine girme olanağı da tanıyordu kendisine. Çevreden gelen, "Diplomat ol, maliyeci ya da politikacı ol" telkinlerine kulaklarını tıkadıktan sonra babasının tavsiyesine uyarak Basın Yayın Yüksek Okulu'na girmişti.

O yıl Siyasal Bilgiler Fakültesi, gazetecileri diploma sahibi yapmak için meslekten de 20 kişi almıştı. Üniversiteli Özkök, Muammer Yaşar Bostancı, Teoman Erel ve Mustafa Ekmekçi gibi basının önemli kalemleriyle aynı sıraları paylaşma şansı elde etmişti. Onlarla birlikte okumaktan büyük keyif almış, duayen gazetecilerden çok şey öğrenmişti.

Volvo'nun camından İstanbul'un silüetini izlerken aklından bunlar geçiyordu. Muammer Yaşar Bostancı'nın gözüne girdiği için TRT Haber Merkezi'ne stajyer olarak başladığı günü hatır-

ladı. 1969 yılında Bostancı, kendisiyle birlikte Korkmaz Alın dar ve Baki Şehirlioğlu'nu da TRT'ye almıştı.

Okul bitince başlayan Paris yıllarını düşündü. Doktora yapmak için DPT'nin bursuyla Paris2 Üniversitesi'ne gitmiş; orada hem doktora yapıp hem de çalışmıştı. Hatta Paris'te lüks bir otelin gece görevlisi olmuştu.

Türkiye'ye döndükten sonra doktora bursunun karşılığını ödemek için Milli Eğitim Bakanlığı'nda dört ay memur olarak çalışmak zorunda kalmış, daha doğrusu oturmuştu. Memuriyeti, üniversitedeki akademisyenlik yılları izleyecekti.

Üniversitede öğretim görevlisi olduğu yıllarda da gazetecilikle yakından ilgilenmiş, Türkiye İşçi Partisi'nin 'Yürüyüş' adlı dergisinde yazıları yayımlanmıştı.

Mehmet Ali Kışlalı'nın sahibi olduğu Yankı Dergisi'nde akşamları Ahmet Taner Kışlalı, Emre Kongar, Mehmet Yılmaz, Yalçın Küçük, Hıncal Uluç ve Ömer Tarkan'la birlikte çalışmıştı.

12 Eylül sonrasında da Bülent Ecevit'in çıkardığı Arayış Dergisi'nde görev almıştı. Altıncı sayıda Ecevit'in yazı yazması yasaklandığında, başyazıları o yazmıştı.

Kendisini gelecekteki yeni yaşamına taşıyan siyah Volvo, Babıâli'deki Hürriyet Gazetesi'nin önünde durunca geçmişe yaptığı yolculuktan sıyrıldı.

Simavi ile birlikte Hürriyet'in dördüncü katına, yani "patron katı"na çıktılar. Patron, kendisine ve ona kahve söyledi.

Kahveler içildikten sonra Simavi, "Sana çalışacağın odayı göstereyim" dedi.

Yandaki büyük odaya geçtiler. Simavi, "Burası senin odan, burada çalışacaksın" deyince, Özkök çok şaşırды.

Çünkü bu oda, Hürriyet Gazetesi'nin kurucusu ve Erol Simavi'nin babası Sedat Simavi'ye aitti. Eşyaları bile hâlâ içeride duruyordu. Çalışma masası, kütüphane ve koltuklar özenle korunmuştu. Özkök, şaşkınlık ve mahcubiyet dolu bir sesle sordu: "Nasıl yani ben burada mı oturacağım?"

"Evet, burada oturacaksın."

Şaşkınlığını üzerinden atamamıştı. Sustu ve odayı izledi. Simavi'nin kendisine bu odayı neden verdiğini anlamaya çalıştı. Simavi'nin bu davranışı, kendi deyimiyle ona "biraz fazla gelmişti".

Sedat Simavi'nin odasının henüz kim olduğu tam olarak bilinmeyen bir danışmana verilmesi Hürriyet yönetiminde rahatsızlık yarattı.

Hürriyet'in Genel Müdürü Özcan Ertuna, hemen devreye girerek müdahale etti:

"Ertuğrul sen burada oturma, ben sana başka bir oda vereyim."

Özkök, yeni bir odaya geçirildi. Aynı katta, küçük cam bölmeli, kabin gibi bir oda tahsis edilmişti. Özkök, patronun isteğine karşı yapılan bu uygulamaya itiraz etmedi. Uğur Dündar'ın odasının yanındaki yeni camlı bölmesinde oturdu.

Her sabah aynı saatte gazetede ki odasına geliyordu. İşler iyi başlasa da ters giden bir şeyler vardı. Danışman olarak başlamasına karşı gazetede kimse kendisine görev vermiyor ya da bir talepte bulunmuyordu. Günler hep aynı rutin tempoyla akıp gidiyordu. Canı sıkılmaya başlamıştı. Kendisini yalnız hissediyordu.

'Şekerim Seni Yayın Koordinatörü Tayin Ettim'

Gazetenin Genel Yayın Müdürü Seçkin TÜresay'dı. Kendisini Simavi ile görüştüren Hasan Pulur gazetede Yayın Koordinatörlüğü yapıyordu. Danışman Özkök ise odasında oturuyordu yalnızca. O arada Erol Simavi'nin bir süreliğine İsviçre'ye gitmesi yalnızlığını daha da artırmıştı.

Aradan üç aya yakın bir zaman geçmişti. Bir akşamüstü odasındaki telefonu çaldı. Sekreter, hatta Simavi'nin olduğunu söyledi. Patronun babacan ses tonu Özkök'ü gülümsetti.

"Ertuğrul, işin bitti mi, ne yapıyorsun?"

Özkök'ün gazetede bir işi yoktu. Danışmandı, ama kimsenin ona bir şey danıştığı da yoktu. Yine de bunu hissettirmeyi patrona.

"Efendim, ben gazetenin dönmesini bekliyorum."

"Peki o zaman... gazeteyi al, Marmara Oteli'ne gel."

Özkök, telefonu kapattı. Biraz sonra koltuğunun altındaki Hürriyet'in taşra baskısı ile kapıda kendisini bekleyen otomobille binerek Taksim'in göbeğinde bulunan Marmara Oteli'ne doğru yola koyuldu.

Özkök, meslek yaşamındaki önemli bir dönemece tanıklık eden o akşamı şöyle anlatıyor:

"Akşam, Marmara Oteli'ne gittim. Erol Bey, birinci katın barındaki küçük bir masada oturuyordu yine. Rakı ve beyaz leblebileri de önündeydi.

'Şekerim, seni Yayın Koordinatörü tayin ettim' dedi.

Aynen ifadesi buydu. Çok şaşırdım bu sözleri duyunca...

'Efendim, ben hayatımda gazete nasıl yapılır, bilmem'.

'Öğrenirsin şekerim, hiç merak etme; ama dört ay sonra senin üzerine Çeto'yu getireceğim' dedi.

'Getirin, benim için sorun değil' dedim.

'Çeto', Çetin Emeç'ti. Milliyet'in başından ayrılmıştı o sırada.

'Tamam şekerim, ama Çeto karışmayacak bu işlere. Öyle danışman gibi tepede duracak' dedi.

'Karışsın, benim için karışmasının sakıncası yok, önemli olan gazetenin iyi çıkması' dedim.

Ama biliyorum ki, Çetin Bey de karışmadan durmaz yani. Aslında pek de dert değildi benim için.

Bir de bana dedi ki, 'Sen dördüncü katta yani patronyönetici katında oturmayacaksın. Birinci katta, oğlum Sedat Simavi'nin katında oturacaksın. Sen bu gazetenin yeni kuşak yöneticisi olarak oğlumla beraber kalacaksın.'

Daha sonra 'Hadi hayırlı olsun seninle yemeğe çıkalım' dedi.

Yemek yedik güzelce. Bir daha açmadık o konuyu. Gece 23.00'te gider yatar. Gitti yattı. Ben o arada karımı aradım;

'Ben Yayın Koordinatörü oldum' dedim.

Karım Tansu Hanım Ankara'daydı. Oradaki hayatından son derece memnundu, İstanbul'a gelmek istemiyordu bir türlü. Zaten iki yıl gelmedi."

Gazete Künyesine Adı Yazıldı

Özkök, sabah uyandığında otelin lobisinden bir tane Hürriyet Gazetesi aldı. Gazetenin künyesine 'Yayın Koordinatörü' sıfatıyla ismi yazılmıştı. Bir gecede Yayın Koordinatörü olmuştu.

Ertesi gün Hürriyet Gazetesi'ne gittiğinde, Müessese Müdürü Erkan Göksel'in kendisine tahsis ettiği yeni odaya yöneldi. Onu, hoş bir sürpriz bekliyordu. Odaya açılan koridor, sağlı solu çiçeklerle dolmuştu. Anemonlar, güller, karanfiller, sepetler dolusu zambaklar... İşadamları, parti yöneticileri, politikacılar ve sanatçılardan gelen çiçekler, koridoru ve odanın içini doldurmuş, çiçek bahçesine dönüştürmüştü.

Odasına oturarak, ne yapacağını düşündü bir süre. Yayın Koordinatörü olarak toplantılara katılması gerekiyordu. Bütün gazeteleri dikkatli bir biçimde ve tek tek okudu.

Bu işi bir anlamda daha önce de yapmıştı. Bir dönem gazeteleri tek tek okuyup, Hürriyet ve Milliyet'e raporlar hazırlayan Emre Kongar'a yardımcı olmuştu.

Paraşütle İnmenin Bedeli

Büyük bir gazetenin başına paraşütle inen Ertuğrul Özkök'ün bu aşamadan sonra yaşayacakları ise düşündürücüydü.

Patronun yaptığı atamaya gizli gizli ayak direyen gruplaşmalar, "deneyimsiz ve acemi Yayın Koordinatörü"nü kaçırmak ve dışlamak için ilginç ayak oyunları sahneye koyacaklardı. Paraşütle inmenin de bir bedeli vardı elbette. Bu günleri Ertuğrul Özkök anlatıyor:

"Saat 10.00'da aşıya, yazı işleri toplantısına indim. Toplantı masasına oturduk. Dört köşe bir masaydı. Fakat enteresan bir şey; masanın etrafında hiç kadın yoktu.

Bir baktım, siyah bir çizgi dolaşıyor masada. Sonra bir dikkat ettim ki hepimiz bıyıklıyız. 'Bu kadar bıyıklı adamdan ne çıkar Allah aşkına' diye geçirdim içimden.

O toplantıda bir konuşma yaptım. 'Hürriyet'i çok beğeniyorum. Benim gazetecilik tecrübem fazla yok. Gazetenin daha iyi olması için elimden geleni yapacağım, yardımcı olacağım sizlere. O yüzden kimse de rahatsız olmasın. Çünkü başarılı bir gazete yapıyorsunuz. Böyle başarılı bir gazeteyi bozmak enayilik olur' dedim.

Sonra odama gittim. Yazı işleri salonuna çıkmadım. Yukarıda oturdum. Gazete yapılıyor, ama bana hiç haber verilmiyordu. Bana hiç danışılmıyor, fikrim alınmıyordu.

İkinci gün geldim, yine gazeteleri okudum, hazırlandım. Saat tam 10.00'da sabah toplantısına gittim; ama, salona girdiğimde kimseyi bulamadım. 'Herhalde erken geldim' diye düşündüm. 20 dakika bekledim yine kimse gelmedi. Ben de odama çıktım. Seçkin Türesay'ı çağırdım. Seçkin, geç geliyordu gazeteye.

'Gel, bir kahve içelim, sabah toplantısı yapılmadı ne oldu?' diye sordum.

'Aaa haber verilmedi mi?' dedi.

'Ne haberi?' diye sordum merakla.

'Biz, bilgisayar kurslarına başladık. O yüzden sabah toplantısını kaldırdık' dedi.

Aslında bu bana bir tepkiydi. Bilgisayar kursu falan yoktu. Bilgisayarlar bir buçuk yıldan beri öyle duruyordu.

Hatta bir gün Cafer Yarkent elini bilgisayarlara atmış ve parmakları toza bulanmıştı. Bir buçuk yıldır süs gibi duruyordu o bilgisayarlar. Bilgisayar kursu yoktu aslında. Benim Yayın Koordinatörü olmama tepki gösterdikleri için toplantıları bile kaldırmışlardı."

Ankara'ya Gitmek İstiyorum

Simavi, Hürriyet'e yeni bir soluk kazandırmak istiyordu. Gazete yönetiminden fazla memnun olduğu söylenemezdi. Bu olaylar yaşanırken Simavi, Çetin Emeç'i Hürriyet'in başına getirdi. Seçkin TÜresay ise Ertuğrul Özkök'ün altında bir göreve verildi.

Çetin Emeç ile Özkök, Erol ve oğlu Sedat Simavi'nin bilgisi dahilinde iki kez Marmara Otel'i'nde buluşarak, Hürriyet'teki yeni kadrolaşmanın temelini atmaya çalıştılar. Bu çalışmaların sonucunda ilk kez Sedat Ergin transfer edilecekti. Cengiz Çandar ve Deniz Som gibi önemli gazeteciler, bu görüşmelerin sonucunda Hürriyet bünyesine kazandırıldı.

Özkök, Çetin Emeç'i ve Hürriyet'te yaşananları şu sözlerle aktarıyor:

"Çetin Emeç, gergin bir insandı, ama bana karşı hep özenli ve dikkatli oldu. İyi bir ilişkimiz vardı. Hep terbiye sınırları içinde kaldı. Çok dominant insandı. Benim altımda Seçkin TÜresay vardı.

Çetin Emeç ile Seçkin TÜresay arasında gizli bir çekişme yaşıyordu. Tabii ben arada sıkışıp kalmıştım.

Bu arada yazı da yazmak istiyordum, ama bunu nasıl söyleyeceğimi bilemiyordum. Sadece adım duruyordu künyede. Doğru dürüst bir şey yaptığım yoktu.

Hürriyet'in Ankara Temsilcisi Mehmet Ali Kışlalı'nın görevden ayrılması gibi bir durum vardı o sıralarda. Bir de gördüm ki, bana iş yok burada. Benim gözüm zaten Ankara'daydı. Ankara Temsilcisi olmak istiyordum..

Bunu Özcan Ertuna'ya da söyledim. Çetin Emeç ise Erol Simavi'den çekiniyordu.

Patronun, 'Ben bir adam getirdim buraya, bu adamı şutlamak için ellerinden geleni yapıyorlar' diyeceğinden endişe ediyordu.

Çetin Emeç, bu endişe içinde 'Ertuğrul, ben söylemem bunu Erol Bey'e' dedi.

'Ama bunu ben istiyorum' dedim. 'Erol Bey anlamaz' dedi.

O arada Özcan Ertuna, devreye girdi ve 'Ben konuşurum' dedi.

'Seni Tefe Koyarlar Ertuğrul'

Ertuna, dediğini yapmış, Özkök'ün Ankara Temsilciliği isteğini patrona iletmışti. 1986 yılının sonlarıydı. Erol Simavi, oğlu Sedat'ın odasında oturuyordu. Özkök'ü yanına çağırdı.

"Nasılsın şekerim?"

"Teşekkür ederim efendim."

"Şekerim, sen Ankara'ya gitmek istiyormuşsun."

"Evet efendim."

"Neden gitmek istiyorsun? Burası Hürriyet'in kaptan köpürüsü. Ben, sende Hürriyet'in geleceğini görmek istiyorum."

"Ama ben de kendimi göstermek istiyorum. Burada bir şey yapamıyorum. Ben çok hızlı, çok iddialı bir adamım. Burada Çetin Bey var iyi bir gazeteci. Sonra Seçkin Bey var. Ben bir şey yapamıyorum burada. 'Yayın Koordinatörü' sıfatım kalsın, Ankara Temsilcisi olayım. Oradan da İstanbul'a gelirim."

Patron, bir an duraksadıktan sonra Özkök'e şunları söyledi:

"Peki şekerim git. Ama gideceksen adam gibi git. Yayın Koordinatörlüğünü bırak, Ankara mümessili ol."

"Peki efendim."

"Sana bir şey söyleyeyim yalnız. Seni tefe koyarlar, tenzili rütbe bu..."

"Koysunlar efendim, ne olacak? Tepeden geldim, giderim oraya. Tekrar tepeye gelirim."

"Gidip gelmemek de var ama..."

"Olabilir, olsun."

Özkök, bu diyalogların geçtiği günün ertesinde, Yeşilköy Havalimanı'ndan Ankara uçağına binmişti.

Erol Simavi'nin kendisi için Balmumcu'da tuttuğu evden yalnızca bir çanta aldı yanına. Özel eşyaları ve birkaç parça giysisiyle uçağına binmişti.

Boğaz Köprüsü'nün ve İstanbul'un eşsiz manzarasının görüldüğü üç katlı binadan ve komşuları Ayşen Gruda ile Adile Naşit'ten de ayrılmıştı. Altılı üstlü oturduğu komşularıyla yaptığı hoş sohbetleri hatırladı.

Seni Şutlamışlar

THY uçağı, öğle üzeri Esenboğa Havalimanı'na indi. Özkök, bir elinde tuttuğu çantası ile terminal binasının çıkışına doğru yürürken, Havalimanının Müdür Yardımcısı Raşit Çiçek'le karşılaştı.

Çiçek, Özkök'ün askerlik arkadaşı idi. Onu görür görmez ilk sözleri şu olmuştu:

"Ne o ulan, seni şutlamışlar..."

O anda Simavi'nin "Seni tefe koyarlar" sözü belleğinde kötü bir şekilde yankılandı.

Terminal kapısından dışarı çıkınca pırıl pırıl bir Nissan marka makam otomobilinin kendisini beklediğini gördü. Otomobil Özkök'ü, üç yılı aşkın çalışacağı Cinnah Caddesi'ndeki gazete bürosuna götürdü.

Erol Simavi, Ankara Temsilcisi olmasına karşın Özkök'le yakından ilgilenmeye devam etti. Hatta Ankara Bürosu'nda onun göreve başlaması nedeniyle düzenlenen kokteyle eşi Belma Simavi'yi bile göndererek, desteğinin hep arkasında olduğunu hissettirdi.

Ankara Bürosu'nun başına geçtiğinde kısır bir gazetecilik mesaisi ile karşılaştı. Kaliteli ve ses getiren haberlerin büyük bölümü Cumhuriyet'in Ankara Bürosu üzerinden kamuoyuna iletiliyordu. İyi haberlerin neredeyse tamamı Cumhuriyet'e akıyordu. Hürriyet'e gelen haberlerin ağırlığını ise polisadliye olayları oluşturuyordu. Büronun, dış politikayla ilgili haberler konusunda da son derece zayıf olduğunu düşünüyordu. Eski temsilci Mehmet Ali Kışlalı, Dışişleri ile ilgili haberleri

kendisi izleyip haber yaptığı için büronun diploması haberi kesilmişti.

Bir ara Cumhuriyet'in Ankara Temsilcisi Yalçın Doğan "Bak, biz rakip değiliz. Gel beraber bir şeyler yapalım" teklifi götürdü. Özkök, o günleri anarken, "Tabii Yalçın burnundan kıldırmadı" diyor.

Gazeteciliğin bireysel olarak yapılan ve rekabete dönük iş olduğunu Ankara'da daha iyi anladı. Hemen yeni bir ek kurmaya karar verdi. Bu bölümü, Özkök, şu sözlerle anlatıyor:

"Çok iyi bir ekip topladık Ankara'da. Nurcan Akad'i, İsmail Solak'ı, Serdar Turgut'u aldım yanıma. Esen Ünür vardı zaten. Ekipimde dört tane çok iyi gazeteci ile çalışıyordum. Sonra Fatih Cengiz kirge'yi İzmir'den getirdim. Muharrem Sarıkaya'yı tuttum o sırada. Çok yetenekli bir çocuktur. Muharrem, inanılmaz hırslı ve çabacı efendice ilişkiler kuran bir çocuktur. Çok güzel işler getirdi bize."

Hulki Cevizoglu vardı sonra. Yani iyi bir ekiple işe başladı Sedat Ergin'i transfer ettik Cumhuriyet'ten. Bizim ilk büyük transferimiz bu. Onu Washington'a gönderdik."

Kariyerimde Özal'ın Katkısı Var

Ertuğrul Özkök, Ankara'da farklı bir gazetecilik çizgisi izledi. Klasik siyasetçi ve bürokratlarla ilişki kurmak yerine Özal'ın prenslerine yöneldi. Önce Ankara Bürosu'nun birinci katır bulunan ve ender olarak açılan barı canlandırmaya karar verdi.

Bara, Ankara'nın ilk CD'li müzik setlerinden birini koydu. Çok sayıda caz CD'si aldıktan sonra Ankara'nın genç bürokratlarını Hürriyet'in barında ağırlamaya başladı.

Cem Duna, Özden Sanberk ve Güneş Taner gibi isimlerle dönemde ilişkilerini geliştirdi. Bürokrasinin ikinci ve üçüncü derecedeki isimlerini bile barda ağırlayarak, kalıcı haber ilişkileri kurmaya çalıştı. Bir yılın sonunda dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın prensleri ve genç bürokratlarıyla bu dönemde yakın ilişkiler kurmuştu.

"Gazetecilik deneyimimde Özal'ın çok büyük katkısı oldu" diyen Özkök, Özal'la ilişkilerini şöyle anlatıyor:

"Özal'ın ekibi ile çok iyi ilişkiler kurdum. Ama o sırada talihsiz bir olay oldu. Erol Simavi oturdu bizim gazetenin tepesinden Turgut Özal'a zehir zemberek bir mektup yazdı.

Akşam gazete geldi. 'Tamam, bu mektuptan sonra artık burada habercilik yapmam mümkün değil. Ne yapacağım ben?' diye düşündüm.

Ertesi gün ortalık yıkılıyordu. Sanki deprem olmuştu Türkiye'de. Mektup çok destek gördü. Gazeteye inanılmaz derecede telefon yağıyordu.

Fakat ben mektubun yazılmasını, o şekilde yazılmasını doğrusu pek tasvip etmemiştim. Nitekim Erol Bey, ikinci bir mektup daha yazacaktı, ama ben engelledim.

'O mektubu yazmasanız daha iyi olur' dedim. Biraz etkili de oldum orada.

Çetin Bey o yüzden biraz üzüldü. Mesafe bile koydu bana. Ama ben Erol Bey'i ikna ettim o sırada.

Zürich'teki İblis

Çetin Emeç, 'Bu konuda Özal'dan görüş alalım' dedi.

'Ya nasıl alacağız? Bu kadar ağır bir şey çıkmış, telefonumuz bile çıkmaz.'

Tabii o gün görüş falan alamadım Özal'dan.

Mektubun gazetede çıktığı gece evdeydim. 23.00 sularıydı.

'Ne yapacağım?' diye kara kara düşünüyordum ki, telefon çaldı.

Telefonu açtım, gazetenin santral görevlisi, 'Başbakanlıktan arandığımı söyledi.

'Eyvah' dedim, 'Şimdi acayip bir kavga çıkacak.'

Başbakan'ı bağladılar.

Özal, 'Ne yapıyorsun Ertuğrul?' diye sordu.

'Efendim çok üzgünüm. Oturuyorum. Yani üzüldüm bu olayın çıkmasına.'

'Sen boş ver, atla bana gel' dedi.

Evim Başbakanlık Konutu'na çok yakındı.

Atlayıp gittim. Turgut Bey, eşofmanlıydı. Semra Hanım da üzerine gece elbisesi gibi uzun bol bir şey giymişti. Karşıda bir sürü televizyon ekranı bulunuyordu. Her yerde çerez vardı. Onları atıştırıyorlardı. Oturduk.

'Bak şimdi sana bir şey söyleyeceğim ben' dedi.

Aynen kullandığı ifade şuydu:

'O Zürich'teki iblisle, İstanbul'daki iblis bir mektup yazdılar. Şimdi o iblisler mektup yazdığı için zannediyorsun ki, ben sana düşman olacağım. O iblisler başka sen başkasın. Her gün beni arayacaksın, her gün ben senin telefonuna çıkacağım' dedi.

Ben de çok sevindim. O günden sonra Turgut Bey'le ölümüne kadar çok iyi bir i şkimiz oldu. Ölümünden kısa bir süre önce soğukluk girdi aramıza. Bazı arkadaşlarımız Turgut Bey'i benim aleyhime dolduruyorlardı, ama düzelttik yine aramızı. Öldüğü güne kadar çok iyi dosttuk.

Benim gazetecilik kariyerime çok katkısı oldu. Bana hakikaten çok önemli haberler verdi. Özellikle de Körfez Savaşı sırasında inanılmaz derecede haber açısından kanallar açılmıştı bana."

Patron  zk k'le Dört Ay Konu madı

 zk k, Ankara Temsilciliğ'i'nde üçüncü yılını doldurduğunda takvim yaprakları 1989 yılını gösteriyordu.  zal'la kurulan i şkiler  zk k'e parlak bir kariyer kazandırmıştı. Zaman zaman 'Ankara'dan' başlığı ile yazılar da yazıyordu gazeteye. Ancak  etin Emeç,  zk k'e sayfalarda kalıcı bir k  e vermemi ti.

Yazılarını biraz küçük kullandırıyordu. Bazen de  zk k' n yazdığı yazılara yer vermiyordu. O da, ağırlıklı olarak haber yazıyordu.

 zal'la Madrid'te bir geziye katılan  zk k, d n  te İstanbul'da geceledi. Simavi, onu yine Marmara Otel'i'ne çağırarak, beklemediğ  bir sürpriz yaptı:

"Şekerim seni Genel Yayın Yönetmeni yapacağım."

"Efendim, müsaade ederseniz ben istemiyorum bu görevi. Kabul etmeyeyim."

Simavi, bu cevaba çok öfkелendi ama "Peki" dedi.

Özkök Ankara'ya döndüğünde, Simavi arkasından başka bir sürpriz yapmış ve Rahmi Turan'ı Genel Yayın Yönetmenliği'ne atamıştı.

Rahmi Turan, sevilen bir gazeteciydi. Kamuoyunda bilinen birçok gazetede çalışmış, hatta bazı gazetelerin kuruluşunda rol almıştı. Fakat, gazetecilik anlayışı ve çizgisi nedeniyle eleştiriliyordu. Turan'ın Genel Yayın Yönetmeni olmasından sonra Ankara Bürosu'ndaki isyan ve sonrası ise Özkök'ün anlatımlarıyla şöyle yaşandı:

"Gazetede müthiş bir infial koptu. Herkes, 'Biz istifa ederiz' dedi. Müthiş bir isyan havası doğdu. Benim alttaki ekip isyan halindeydi. Benimle çalışan dört kişi Nurcan Akad, İsmet Solak, Serdar Turgut ve Esen Ünür ayrılıp Güneş Gazetesi'ne gittiler.

Beni de 'Niye ayrılmadın?' diye suçladılar. Ama ayrılmadım. Oturduğum yeri seviyordum. Sonra onlar 'Niye orada kaldın' diye, beni çok eleştirdiler.

Zor günler geçirdim. Erol Bey de kızmıştı bana. Bana olan öfkesi yüzünden, benden habersiz Hayri Birler'i benim altına 'Temsilci Yardımcısı' tayin etti. Benimle 34 ay konuşmadı.

Bir gün Hasan Cemal aradı beni. O zaman Cumhuriyet'teydi.

'Bak Ertuğrul, Rahmi Bey çok iyi bir insandır. Sakın ola istifa filan etmeye kalkma' dedi.

Rahmi Bey'le ben gazeteciliğimin en güzel dönemlerini yaşadım. En önemlisi beni yazar yaptı. Türk basınında ilk kez gazetede ki o geniş yerde, sayfanın tepesinde bana yer açtı. Yazı yazmaya başladım. Bir anda yazılarım tutuldu benim. O zamanki köşemin adı 'Ankara'dandı. Erol Bey yazılarımı çok sevdi. Ve ben de çok mutlu çalıştım Rahmi Bey'le.

Simavi Rest Çekti: Ya Başa Geç ya da Ayrıl

Erol Simavi bir gün beni İstanbul'a çağırdı ve 'Şekerim. Ben Rahmi Bey'den memnunum. Yaptığı gazeteciliği beğeniyorum, sorunun yok, ama bana etraftan çok büyük baskı var. Olmuyor, bu baskıya dayanamıyorum. Artık geleceksin sen buraya' dedi.

'Bence iyi gidiyor gazete, bir sorun yok gazetede. Ama eğer çok şey yapmak istiyorsanız Çetin Emeç'i tekrar getirin' dedim.

Çetin Bey de, bu dinlenme süresinde yazı yazmaya başlamıştı.

'Sen geleceksin' dedi.

Tam o sırada Çetin Emeç öldürüldü.

Sonra bir daha çağırdı beni ve şöyle dedi:

'Bak kardeşim, artık bu işin oluru olmazı yok. Ben patronum. Ya gel ya da ayrıl bu gazeteden. Ama ben senin Ankara'ya düşkünlüğünü de biliyorum, şöyle yapalım: Bir süre hem Genel Yayın Yönetmeni hem de Ankara Temsilcisi ol. Gel, üçdört gün burada kal.'

Şimdi düşünüyorum da, aslında çok büyük hataymış... Enayilik hakikaten. Yaptığım hem şımarıklık hem de hata. Erol Bey nasıl tahammül etmiş o zaman bana. Utanıyorum bazen. Böyle bir karakterim yok aslında. Ankara'ya çok düşkündüm ben. Bir de şöyle bir korku vardı üstümde: Hürriyet'in tepesinde oturmak zordur. 'Yarın atarlar beni' dedim. Ankara Temsilciliği daha sağlam bir yerdir; bu mesleğin en güzel yerlerinden biri Ankara Temsilciliği'dir. Tiraj meseleniz yoktur. İtibarınız yerindedir. Habercilik yaparsınız, idari işlerle uğraşmazsınız. Para işleriyle uğraşmazsınız. Her zaman size geleceğin Genel Yayın Yönetmeni olarak bakarlar.

Fakat Erol Simavi, sağ olsun, bir gün benden habersiz Fatih Çekirge'yi Ankara Temsilcisi yapıverdi. Böylece gelip İstanbul'a başladım. 22 Mart 1990 günü Hürriyet'in Genel Yayın Yönetmeni oldum.

Tabii, konunun başlığı 'Nasıl gazeteci oldunuz?' olunca, yanında en uzun süre gazetecilik yaptığım şimdiki patronum Aydın Doğan'la ilgili bölüm kısa kaldı.

Erol Bey'in yanında gazeteciliğe başladım. Ama gerçek anlamda gazete yöneticisi Aydın Bey'in yanında oldum.

Çünkü bir gazete yöneticisinin görevi sadece gazeteyi hazırlamak değildir. Aynı zamanda o gazeteyi kârlı hale getirmek, finansal dengelerini korumak, teknolojik gelişmelere ayak uydurmasını sağlamak da yöneticinin işidir.

Aydın Bey, benim için gerçek anlamda bir 'ustaöğretmen' oldu.

90'lı yıllarda gazetelerde hep genel yayın yönetmenigeneral müdür veya Murahhas üye çatışması vardı.

Çetin Emeç, Arda Gedik'le olan çatışması nedeniyle Hürriyet'ten ayrılmıştı. Aynı sıkıntıları ben de çektim.

Sonra bir gün Aydın Bey bana, 'Bu çatışmaları yaşamak istemiyor musun? Öyleyse Genel Yayın Yönetmenliğinin yanı sıra İcra Kurulu Başkanlığını da yüklen. Ama gazetenin parasal meselelerini de sana sorarım' dedi.

Kabul ettim. Aydın Bey'in bu kararı ile Hürriyet'in en istikrarlı dönemlerinden biri başladı. Ama meslek hayatımın bu en önemli bölümünü anlatmayı ileriye bırakıyorum. Şimdiden şunu söyleyebilirim. Aydın Bey, içinde gazetecilik ateşi hiç sönmeyen, çok açık ve dürüst bir insan. 1994'ten beri o benim gazeteciliğime hiç yük olmadı. Ama Hürriyet yayınlarıyla ona epey sıkıntı yarattı. İçinde gazetecilik olduğu için de bu sıkıntıları bize yansıtmadı."

Ertuğrul Özkök, Hürriyet Gazetesi İcra Kurulu Başkanlığı'nın dışında Doğan Medya Grubu'nun da Başkan Yardımcılığı'nı ve aynı grup bünyesinde oluşturulan Yayın Konseyi üyeliğini yürütüyor.

Babîâli'nin Duayeni

1950'li yılların ilk yarısı... İstanbul Kabataş Lisesi öğrencilerinden Hasan Pulur, Hilmi Yavuz ve Hikmet Sami Türk'ün de aralarında bulunduğu bir arkadaş grubuyla birlikte okul dergisi çıkarmaya karar verdi.

Liseli gençler, öğretmenleri Behçet Necatigil'in özendirmesi ve tavsiyesi üzerine derginin edebiyat ağırlıklı olması konusunda anlaştılar. Grup, edebiyatla ilgilenen, 'Varlık' ve 'Yedi Tepe' adlı dergileri yakından izleyen, okumaya meraklı öğrencilerden oluşuyordu.

Kendilerine Türk edebiyatındaki 'Garip' akımının temsilcilerini örnek aldılar. Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday ve Orhan Veli Kanık'ın oluşturduğu Garip Üçlüsü'nün çıkardığı tek sayfalık 'Yaprak' adlı derginin bir benzerini çıkardılar. Dergiye de, 'Dönüm' adını verdiler.

Dergi başarılı olmuştu. Klasik lise dergilerinden farklı bir çizgisi vardı. Behçet Necatigil'in başında olduğu dergi, yalnızca Kabataş Lisesi'nde değil, dağıtıldığı çevrelerde de ilgiyle okunuyordu.

O yıllarda, Babîâli'deki her gazetenin ciddi bir kültür ve sanat sayfası vardı. Öyle ki, bu sayfaların içeriği ve zenginliği, gazeteler için birer prestij göstergesiydi.

Dönüm Dergisi o kadar başarılıydı ki, Son Saat Gazetesi Yazı işleri Müdürü Erol Kayalıoğlu'nun bile dikkatini çekmişti. Kayalıoğlu, Kabataş Lisesi'nde okuyan kardeşinin elinde gördüğü dergiyi biraz inceledikten sonra "Sor bakalım onlara... Bu ar-

kadaşlar bizim Son Saat Gazetesi'nde kltrsanat sayfası yaparlar mı?" diye sormuştu.

1954 yılında gelen bu teklif, Dönüm'n yönetmenliğini yürüten Hasan Pulur'la birlikte dergiyi çıkararak ekibi, Son Saat Gazetesi'ne taşımuştı. 'Dönüm'cler, kendilerine ayrılan sayfayı şiir, öykü, deneme ve desen eskizleriyle dolduruyorlardı. Gazete yönetimi liseli gençlerin yaptığı sayfadan memnun kalmıştı.

Dönüm ekibi ile Son Saat Gazetesi arasındaki ilişkiyi Hasan Pulur sağlıyordu. Sayfanın hazırlanmasına, mizanpaja yardım ediyordu. Son Saat'teki mesaisi sayesinde bir gazetenin nasıl yapıldığına pratikte tanıklık ediyordu. Son Saat, Tasvir Gazetesi'nin bulunduğu binada çıkan bir akşam gazetesiydi. Bazen orada kalarak gazete içindeki çalışmayı gözleme fırsatı elde ediyordu.

Böylece aylar geçti. Yaz mevsimi gelmiş ve genç Pulur liseden mezun olmuştu. Yatılı okuyan ğrenci arkadaşlarının büyük bölümü ise okul bitince dağılmıştı.

Pulur, yıl boyunca gazeteye gidip geldiği için oradakilerle ahab olmuştu. Nezih Demirkent, Adnan Fuat Aral ve Selahattin Sonat, gazetenin yönetim kademesinde yer alan isimlerdi.

Gazete yöneticileri, "Okul bitti, ne yapacaksın?" diye sorduklarında, gazeteciliği pek düşünmüyordu:

"Niyetim tıbbiyeye girmek; ama, hukuk fakültesine gideceğim galiba, puanım tıbbiyeyi tutmaz..."

Kendisine, gazetede çalışma teklifi getirdiklerinde, hiç düşünmeden kabul etti. Profesyonel gazeteciliğe ilk adımı o gün attı.

1932 yılında doğan Hasan Pulur, Nişantaşı'nın varoşlarında yetişti. Çocukluğu, İkinci Dünya Savaşı'nın "Karartma Geceleeri"nin tanığıydı. Savaş yıllarının bütün sıkıntılarını çekti. Peneli ayakkabılar ve ters yüz edilmiş ceketler giyerek büyüdü. Karne ile ekmek dağıtılan günlerde fırın önlerindeki uzun kuyruklarda bekledi. Zorluklar içinde geçirdiği çocukluk günlerinde su sattı, terzi çıraklığı bile yaptı.

Nişantaşı'ndaki ortaokulunda atmacanın kafa yapısını çizemediği için okulu bitiremedi ve belge aldı. Üç yıl 'avare' gezdi. Üçüncü yılın sonunda, dışarıdan bitirme sınavlarına girerek, orta okulu bitirdi. Kabataş Erkek Lisesi'nde kaydolup, yatılı okudu.

Zorluk ve sıkıntılarla örölü bir çocukluk ve öğrencilik yaşamının ardından gazeteciliğe başlamıştı. Son Saat Gazetesi'nde aldığı maaş tam 43 liraydı. Gazeteciliği sevmişti, ama bir yandan da üniversite eğitimi almak istiyordu. Lise bitirme notu "pekiyi" olmadığı için Tıp Fakóltesi'ne kayıt yaptıramadı.

Bunu önceden tahmin ediyordu ve o yüzden kafasına Hukuk Fakóltesi'nde okumayı koymuştu. Ancak, Hukuk Fakóltesi'nde okuduğu zaman yol ve kitap parası bulmak kendisi için büyük bir sorun olacaktı; çünkü, ailesinin ekonomik durumu çok zayıftı.

Adnan Menderes, 1954 seçimlerinden sonra ikinci kez iktidara gelmişti, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Anadolu'da büyük bir yoksulluk hüküm sürüyordu. Menderes'in, "Ben orduyu yedek subaylarla bile idare ederim" dediği günlerdi.

İçinde bulunduğu ekonomik zorlukları göz önüne alarak, Orman Fakóltesi'ne kayıt yaptırmaya karar verdi. Orman Fakóltesi öğrencileri, o yıllarda yatılı eğitim görüyordu. Orada okursa eve yük olmazdı. Okulda yemek yer, yol parası da vermezdi. Bunları düşünerek fakólteye başvurusunu yaptı. Bir yandan da Son Saat Gazetesi'ndeki işini sürdürdü.

Orman Fakóltesi'ne yaptığı başvurunun sonuçları açıklanana kadar açıkta kalmamak için İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakóltesi'ne kayıt yaptırdı. Hukuk Fakóltesi'ndeki eğitim erken başlamıştı. Derslere devam ediyordu.

Bir gün görevlilerden biri Hasan Pulur'un bulunduğu anfiye gelerek, "Orman'a gidecekleri okuyorum" dediğinde, herkes gülmekten katılmıştı. Pulur, listede adı okunmasına karşın Orman Fakóltesi'ne gitmedi. Hukuk Fakóltesi'ni sevmişti. Fakólte-deki genç kızlar ve okuldaki arkadaşlık ortamı da onun bu kararında etkili olmuştu.

Eyvah Bizim Torun Yalancı Olacak

Hukuk Fakültesi'nde kalınca, gazeteciliğe de devam etme kararı verdi. Aldığı maaş yeterli olmasa bile kendisine biraz ne-
fes aldırıyordu. Gazetecilik mesleğini benimseyerek yoluna de-
vam etti.

Pulur, artık gazeteci olduğunu ailesine açıkladığında, tam
bir Osmanlı kadını olan büyükannesi ona ilginç bir tepki göster-
miş ve "Eyvah, bizim torun yalancı olmuş" demişti. 1950'li yıl-
lardaki ortalama Türk insanının gazetecilerle ilgili fikri bu cüm-
lede yatıyordu.

Pulur'un mesleki öyküsünün bundan sonraki bölümünü
kendisinden dinliyoruz:

"Son Saat Gazetesi'nde Ali Karakurt adında polis muhabir-
liği yapan bir arkadaş vardı.

'Ya, gel Yeni İstanbul'a geçelim. Orada kadro açıldı' dedi.

Ben de, 1955 yılında Yeni İstanbul'a transfer oldum. Gazete,
Şişhane'de çıkardı. Mavibeyaz başlıklıydı. Binası bile yoktu.
Hatta Alman sermayesi ile çıktığı söylenirdi. Sahibi Habip Edip
Torahan'dı. Mustafa Nermi ise Başyazarlığını yapıyordu. Mu-
zaffer Soysal Yazı İşleri Müdürümüzdü.

Bir süre orada çalıştıktan sonra Vatan'dan teklif aldım. Va-
tan'ın polis muhabiri Aydoğan Önal, Hürriyet'e geçmişti. Va-
tan'da çalışmaya başladım.

O sırada DP, İstanbul'da bir gazete çıkarmaya karar verdi.
Fakat, öyle bir gazete çıkaracaklardı ki, Hürriyet gibi haber ağır-
lıklı olacaktı. Böylece particiliğini yutturacak, DP'nin yayın or-
ganı olduğu da anlaşılmayacaktı. Kendilerine düzgün mizanpaj
içinde tarafsız bir görüntü vereceklerdi. Başında Bahadır Dülger
vardı. Gazetenin adı 'Havadis'ti.

Biz kalktık Havadis'e gittik. Havadis'te yapamadık tabii.
Çünkü 'parayı veren düdüğü çalar.' Yani, parayı DP verecek, sen
de onun aleyhinde olan haberleri koyacaksın. Olmadı tabii
i orada.

Ben de Akşam'a geçtim. Malik Yolaç, Akşam'ı yeni satın almıştı. 1957 seçimlerini Akşam'da yaşadım. Hiç unutmuyorum Yazı İşleri, iki klişe hazırladı. Ben muhabirim o sırada. Klişemin birinde CHP, diğerinde ise DP öndeydi. Hangisi önde çıkarsa gazeteye o klişeyi koyacaktık. Gazetecilik bu koşullar altında yapıldı.

Akşam'dan sonra 1 Mart 1958'de muhabir olarak Milliyet Gazetesi'ne girdim. Askerliğimi de Milliyet'te yaptım diyebilirim. Askerlik kurasında Kâğıthane'yi çektim. Gündüz kıtada askerdim, gece ise Milliyet'te Yazı İşleri Müdür Yardımcısı olarak çalışıyordum.

DP iktidarının son yıllarını yaşıyorduk. Sansür nedeniyle bazen sayfalar boş çıkar, gazeteler de el altından kaçırılırdı. Bülent Ecevit de o sırada Ankara'daki Ulus Gazetesi'nin gece nöbetçisiydi. Sık sık telefonda konuşurduk kendisiyle.

'Ne yapıyorsun, hangi sayfayı kazıyorsun, neşir yasağı geldi mi?' gibi sorular ve sohbetler olurdu aramızda. 27 Mayıs 1960 İhtilali'ni de gazetede geçirdik."

Dokuz Patron Olayı

DP iktidarına karşı yapılan 27 Mayıs İhtilali, geniş toplum kesimlerinden büyük destek görmüştü. Milli Birlik Komitesi, DP döneminde ağır bir sansür uygulanan basın kuruluşları ve çalışanlar için de yeni yasal düzenlemeler yapma kararı almıştı.

Temeli atılan 212 Sayılı Basın İş Yasası ile gazetecilerin örgütlenme ve sendika kurma olanakları genişletiliyor, meslek çalışanları güvence altına alınıyordu. Yazarlardan muhabirlere, sayfa sekreterlerinden matbaa müdürlerine kadar basın çalışanlarının alacağı ücretlerin tabanları bile Komite tarafından belirlenmişti.

Yasal düzenlemeler ve 212 Sayılı Basın İş Yasası'nın uygulanmasına ilişkin girişimler, Babıâli'deki patronları öfkeliyordu. Dokuz gazete patronu, basınla ilgili yeni düzenlemeleri protes-

to etmek için üç gün boyunca gazete çıkarmama kararı aldılar. Kararlarını, 10 Ocak tarihli gazetelerin birinci sayfalarından ortak imzayla açıklayarak, üç gün boyunca gazetelerini kapattılar. 11, 12 ve 13 Ocak tarihlerinde Hürriyet, Milliyet, Akşam, Cumhuriyet, Dünya, Tercüman, Yeni İstanbul, Vatan ve Yeni Sabah gazeteleri yayımlanmadı.

Babîli tarihine 'Dokuz Patron Olayı' olarak geçen bu protestoya, gazeteciler de bir yürüyüşle karşılık verdiler. Çağaloğlu Yokuşu, 10 Ocak 1961'de yüzlerce gazetecinin yürüyüşüne sahne oldu. İstanbul Valiliği önünde sona eren yürüyüşte olay çıkmadı.

Bazı gazeteciler, ellerinde tuttıkları simit ve çaylarla ekonomik durumlarının düzeltilmesi gerektiği mesajını vermeye çalıştılar. Simit ve çay, gazetecilerin taşıdıkları pankartların temel simgelerinden biri olarak kullanıldı. Gazeteciler o dönemde, "10 Ocak Basın" adıyla alternatif bir gazete de çıkardılar.

Utanmıyor musunuz Yürümeye?

Patronlar, ilk kez tanık oldukları böyle bir eylemi odalarından izliyorlardı. Dünya Gazetesi'nin sahibi Bedii Faik de yürüyüşü odasının penceresinden seyrediyordu. Akşam Gazetesi'nin sahibi Malik Yolaç ise cumbada oturuyor ve ayağını sallayarak alaysı bir tebessümle gazetecilere bakıyordu.

Neşeli bir eylemdi. Gazeteciler güle oynaya yürürken, bazıları ise 'kahrolsun patronlar' diye sloganlar atıyordu. Yürüyüş olaysız sona erdi. Patronlar da 14 Ocak'ta gazetelerini yeniden çıkardılar.

Gazeteci arkadaşlarıyla birlikte yürüyüşe katılan Hasan Pulur, birkaç gün sonra Divan Otel'i'nin barına gittiğinde, Cumhuriyet'in sahiplerinden Doğan Nadi ile karşılaştı. Nadi, gazetecilerin yürüyüşünden çok rahatsız olmuştu:

"Nedir bu yaptığınız? Utanmadınız mı 'Kahrolsun Patronlar' demeye?"

"Ben bağırmadım..."

"Biz size ne yaptık?"

"Doğan Ağabey, ne kızıyorsun ya?"

"Utanmıyor musunuz yürümeye?"

"Ee, siz de yürüyün ya..."

"Biz yürüsek, bizi gezintiye çıktı sanırlar. 10 kişi yürüsek ne olur, yürümesek ne olur? Siz 300 kişi yürüdünüz."

Bu olaylardan sonra gazete patronları, 212 Sayılı Basın Yasası'nın uygulanmasını kabul ettiler. Milli Birlik Komitesi üyesi Kurmay Yarbay Muzaffer Özdağ'ın "Babîlî'den de geçeceğiz" sözlerinin de, patronların bu yasa'yı uygulamak zorunda kalma larında etkili olduğu öne sürülür.

Ölümün Acısı ile Şansın Sevinci

Hasan Pulur, askerliğini bitirmiş ve gazetede gündüz çalışmaya başlamıştı. Milliyet'in Yazı İşleri Müdürü Hasan Yılmaz'ı. 1968 yılında gazete içinde çıkan bir iç kavga sonrasında Yılmaz, Milliyet'ten ayrıldı. Yılmaz'ın ayrılması önünü açtı; çünkü Pulur, aynı yıl Milliyet Gazetesi'nin Yazı İşleri Müdürü oldu.

O sırada Milliyet'in bünyesinde 'Gün' adlı tabloid bir gazete çıkarıldı. Gün Gazetesi büyük umutlarla yayımlanmıştı; fakat, Türk okuyucusu tabloid olduğu için gazeteyi tutmamıştı. Gün'ün kapısına kilit vuruldu.

Abdi İpekçi, Gün Gazetesi'nde halkın beğendiği bazı köşe yazılarını Milliyet'e taşıdı. Altemur Kılıç'ın hazırladığı "Olaylar ve İnsanlar" başlıklı köşeyi de gazeteye transfer etti. İpekçi, bu köşeyi Pulur'a verdi. Köşe, uzun süre imzasız yayımlandı, İpekçi, ancak yılsonuna doğru imzalı yazmasına izin verdi. Hasan Pulur'un, Milliyet Gazetesi'nde hâlâ yazdığı ünlü köşesi işte böyle doğdu.

1979 yılına kadar Milliyet Gazetesi'nde Yazı İşleri Müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. Milliyet Gazetesi'nde başından çok ilginç olaylar geçti. Bu olaylardan biri onu çok etkiledi.

Ercüment Karacan, magazin ağırlıklı bir gazete istiyordu. Abdi İpekçi ise buna karşıydı. Babiâli'de 'sosyete haberleri' yapan Ümit Deniz'e Milliyet'te bir köşe verilmesi gündeme geldi. İpekçi, karşı olmasına rağmen patronun isteğine uymak zorunda kaldı ve sosyete köşesini gazeteye koydurdu.

Ümit Deniz, sosyeteyle ilgili dedikodu ve haberleri yeni köşesinde yazmaya başlamıştı. Gece kulüpleri ve barlara gidiyor, sosyetenin içindeki dedikoduları sütununa taşıyordu. Bir süre sonra köşede yazılanlar 'sosyete'yi rahatsız etmeye başlamıştı. Köşenin açılmasını bizzat isteyen patron, şimdi bu yazıların durdurulmasını istiyordu.

Karacan Pulur'u odasına çağırdı. Odada İpekçi de vardı, içeri girince, patron "Hasan, gel otur" dedi. Bir tatsızlık olduğunun farkındaydı.

Karacan, Pulur'a baktı:

"Hasan, Ümit Deniz'i çıkaracağım."

"Sizin tasarrufunuz."

"Senin tebliğ etmeni istiyorum."

"Siz aldınız, o zaman siz tebliğ edin."

"Yok ben niye tebliğ edeyim ki."

"Bir yıldır yapıyor bu işi. Bunu bana niye söylüyorsunuz ki?"

Patron, kararlıydı.

"Yok, sen tebliğ edersin."

Durumun ciddi olduğunu anlamıştı. Yazı İşleri Müdürü olarak bu görevin kendisine düştüğünü de kabul ediyordu.

"Peki, ben biraz düşüneyim" dedikten sonra aşağı indi.

Ümit Deniz, cam bölmeli odasında Mehmet Kemal'le derin bir sohbete dalmıştı. Kötü haberi hemen vermek istemedi.

"Beynim yorgun zaten. Onun da keyfini bozmayayım bari, yarın söylerim" diye düşündü.

Yazı işleri salonuna girdi ve sayfalarda şehir baskısıyla ilgili son düzeltmeleri yaptı. Biraz sonra da Volkswagen'ine binerek evine gitti.

Canı sıkılmıştı. Eşine seslendi:

"Meral, peynir, zeytin bir kadeh de rakı getirir misin bana?"

Meral Hanım şaşırmıştı:

"Ne oldu Hasan bir şey mi var?"

"Sorma, canım sıkılıyor."

İlk kadehini yarılammıştı ki, telefon çaldı. Arayan gazetesinin gece muhabiri Seracettin Zıddıoğlu idi:

"Hasan Ağabey, çok üzücü bir haberim var. Ümit Deniz, elinde kadeh, Hilton'da kalp krizi geçirip ölmüş."

Şoke olmuştu. Beyninden vurulmuş gibiydi. Duyguları kararmıştı. Ölümün acısı ile şansının sevincini bir arada yaşıyordu. Ümit Deniz'e işten çıkarılma tebligatını o akşam yapmadığı için çok doğru bir karar verdiğini düşündü. Tebligatta bulunsaydı, bu ölümden kendisini sorumlu tutacaktı. Belki de ömrü boyunca bu vicdan azabından kurtulamayacaktı.

Adliyede Arzuhalcilik Yaparım

1 Şubat 1979'da Abdi İpekçi'nin terörist bir saldırı sonucu yaşamını yitirmesinden sonra Milliyet Gazetesi'nde işler değişmeye başladı. Gazetenin sahibiERCÜMENT KARACAN, yayın politikasının magazinleştirilmesinde ısrar ediyordu.

Yılların ilkeli gazetecisi Abdi İpekçi'nin muhalefeti yüzünden bu düşüncesini pratiğe geçirememişti. Onun ölümünden sonra yayın politikasını değiştirmek için ilk adımı attı ve Turhan Aytul'u gazetenin başına geçirdi.

Hasan Pulur, yeni yayın politikasına karşıydı. Gazeteden ayrılmaya karar verdi. Babiâli'de 'çıt' çıksa herkesin haberi olurdu. Hürriyet Gazetesi'nin patronu Erol Simavi, rahatsızlığını duymuş ve Genel Yayın Müdürü Nezih Demirkent'e, "Hasan Pulur'la ilgilen" talimatı vermişti. O da, Demirkent'in kendisine iş teklifinde bulunması üzerine Hürriyet'e geçmeyi kabul etmişti.

ERCÜMENT KARACAN, Hürriyet'e transferini önlemek için onu Arnavutköy sırtlarındaki köşküne çağırdı. Patron, ikna etme-

için uzun bir söylev verdi. Odada Sami Kohen ve Namık Sevrük de vardı. Karacan, gözlerini Pulur'a dikerek sordu:

"Nereye gidiyorsun?"

"Siz bu gazeteyi böyle yapacaksınız, ben Hürriyet'e geçeceğim; ama, zaten siz tercihinizi yapmışsınız, benim kalmama gerek yok."

Pulur'un kararlı sözleri, Karacan'a patronluğunu hatırlatmış gibiydi. Öfkeli bir ses tonuyla konuştu:

"O zaman tamam. Ben açar telefonu, Erol Simavi'ye söyleyirim. Erol şimdi Bodrum'da. Ona söylerim ve sana Babî'li'de hayat hakkı tanıtmam."

"Yaparsınız ama ben de daktilomu alırım ve adliyenin kapısında arzuhalcilik yaparım. Ona da engel olamazsınız herhalde."

Bu sözler Karacan'ın tadını kaçırmıştı. Görüşme uzun sürmedi. Pulur, mesleğe Hürriyet'te devam edecekti. Bu bölümü, Pulur anlatıyor:

"Hürriyet'te tek yazar bendim. Başka yazar yoktu. Oktay Ekşi, SODEP'e gitmişti. Nezih Demirkent de ayrılmıştı. Onun yerine Arda Gedik ile Çetin Emeç geldi. Sonra bir gün Erol Simavi, 'Gazetenin başına geç' deyince, 'Geçmem' dedim. Başyazı yazmamı istedi onu da kabul etmedim. Yayın Koordinatörlüğü teklifini kabul ettim. Çok iyi bir dönem geçirdik orada.

Barlas Gidince İstifa Etti

Erol Bey ile hiçbir derdim yoktu, ama hayat şartları çok ağırlaşıyordu. O arada bir Güneş fırtınası çıktı.

Ben de patrona, 'Vallahi patron kusura bakma ben geçinemiyorum. İki tane çocuk okutuyorum. Sen, 'Pasta bu diyorsun' ama dilim de sürekli küçülüyor. Kusura bakma' dedim.

'Orası kara para' dedi.

'Senin verdiğin de az para, ben bileğimin hakkı ne ise onu almaya gidiyorum' diyerek, 1986 sonunda Güneş Gazetesi'ne gectim.

Güneş Gazetesi'nin sahibi Mehmet Ali Yılmaz'dı. Hıı, unutmuyorum; bir bayram günüydü. Çeşme'deki yazlığında oturuyordum. Telefon çaldı. Telefonu açtım, karşımda Okla Ekşi'nin sesi:

'Sizin orada deprem olmuş.'

Ben hemen avizeye baktım.

'Yok ya öyle değil. Mehmet Barlas'ı işten çıkarmışlar' dedi.

Öğrendim ki, bayram günü Mehmet Barlas'a işten çıkarması tebligatı yapmaya çalışmışlar. Mehmet de evinde değilmış. Komşuya bırakmışlar, onlar da almamış tebligatı. Sonra kardeşini bulup, ona tebligat yapmışlar.

Spor Müdürü Necmi Tanyolaç da Mehmet Ali Yılmaz'a çok yakındı. Bu olay yüzünden ayrılacağımı söyledim. Mehmet Barlas'ın iyiliğini ya da kötülüğünü tartışmıyordum. Ama Mehmet Barlas'ın işten çıkarılış şeklini doğru bulmuyordum. Bugün onay yapılan, yarın bana yapılabilirdi çünkü. O arada Mehmet Ali Yılmaz geldi:

'Hasan Bey, Ağabeycim, yapma etme' dedi.

'Yapılan iş çirkindir, ben bir iş ayarlamış değilim ama dıı mam burada' dedim.

'Hamle yapacağım, biraz bekle' dedi. Ben dinlemedim ve ayrıldım. Güneş Gazetesi'nde 20 ay çalıştım.

O arada Güngör Uras, Sabah Gazetesi'ne çağırdı. Allah şa hit yani, gönlüm Sabah'a gitmeyi istemiyordu. Doğan Hepci aradı. Doğan, benim çırağımdır. Abdi İpekçi'nin öğrencisiydi ve derslerde ona asistanlık yapardı.

'Ağabey, Milliyet'e gelir misin?' diye sordu.

Ben de Milliyet'e geçtim. Temmuz 1988'den beri Milliyet'teyim.

Gazetecinin Zengin Olmaya Hakkı Yoktur

Ben bu meslekte zengin olmadım. Benim bir sözüm var; Aydın Doğan da bunu çok sık kullanır. Hatta bazen de şaka yapıyım, 'Sen bu lafı çok sevdin patron' diye.

Gazeteci zengin olmaz, ama gazeteci aybaşına rahat girer. Gazeteciye büyük para verilmez, o büyük para kazanmaz. Eğer gazeteci büyük para kazanıyorsa; patron ona sadece yazdığı yazı ve yaptığı iş için vermez bu parayı. Benim yaklaşımım budur.

Erol Simavi, bana, 'Bak Hoca, ben sana beş verirken, başkasına 25 veriyorsam, bundan şüphelenme. Çünkü o senden daha iyi dil biliyordur ya da mesleki açıdan daha farklı özellikleri vardır. Masrafı çoktur. Ama ben birisine 125 veriyorsam ondan çekin' derdi. Onun için bu kadar servet, bu kadar lüks, bu kadar şaşaa, sadece kalem ve gazetecilikle olmaz.

Onlarla aramızdaki fark şöyledir; ben yıllar yılı hep şunu hayal ettim, bir kütüphanem olsun istedim. Çok şükür param oldu. Gittim bir kütüphane aldım. O kütüphaneyi 1977'den beri kullanıyorum. Çok para kazanan genç meslektaşlarımda ise böyle bir kitap ve kütüphane arzusu yerine, evlerinde bir bar kurma arzusu görüyorum.

Onlar lüks salonlarında, villalarında içki barı yapmaya heves ettiler. Kınamıyorum onları. Onların tercihi bu. Bizim tercihimiz ise buydu.

Metin Toker anlatmıştı. Bir gün Doğan Nadi, bir yazarını, yazısında bir lokantanın adını geçirdiği için sille tokat gazeteden kovmuş. Şimdi ise yazılmaması yadırganır hale geldi. Her şey çok iç içe girdi.

Yani, şunu söylemek istiyorum; politikacı ile sermaye ve gazeteler çok iç içe girdi. Bunu da Turgut Özal yaptı. Arşivlerde o yazarları görürsünüz.

'Ankara Oteli'nin suitinde otururken telefon çaldı, Özal beni aradı. Ee, ne diyorsun? Bu Yunanistan'a vize işini ne yapalım? diye sordu.'

Şimdi bu tür yazılar, Başbakana yakınlık olarak gösterildi. Bunları aldı seyahatlere götürdü. Bunların bazılarını zengin olmanın yollarını da öğretti galiba. Biz o yolları görmedik. Görsek yapar mıydık?

Biz bu meslekten geldik, bu meslekten gideceğiz. Bir gazetecinin Türkiye'nin bu koşulları içinde zengin olmaya hakkı yoktur; ama, rahat yaşamak da hakkıdır bana göre."

Milliyet Gazetesi Yazarı Hasan Pulur, Türk basınında yazdıklarına en çok güvenilen ve itibar edilen gazetecilerin başında geliyor.

Hâlâ mesleğinin ilk yıllarındaki siyah daktilosunu kullanıyor. Arkadaşlarının armağanı olan ve odasında gülümseyerek muhafaza ettiği küçük bir dinazor heykelciği ise onun meslek teki uzun serüvenini simgeliyor.

İLHAN SELÇUK

İhtilalci Subay

27 Mayıs 1960... Sabahın erken saatleri. Güneş, Demirci ilçesinin üzerindeki gece karanlığını yavaşça örterek, evlerin çatılarını aydınlığa boyamaya başladı.

Karanlık çekildikçe, kışabanın kıyısında kurulu bulunan Astsubay Okulu'nun geniş bir alana kurulu silueti de netleşti.

Nöbetçi subay Teğmen İlhan Selçuk, sabah sessizliğini bozan telefonun ahizesini kaldırdı. Karşıdaki ses, Okul Komutanı Yarbay Hüseyin Dorçip'e aitti.

Komutan, heyecanlı ve titrek bir ses tonuyla "ihtilal oldu" diyordu.

İhtilalin sevincini, telefonun diğer ucundaki genç teğmenle ağlayarak paylaşan bu sesin arka fonunda ise radyodan Albay Alparslan Türkeş'in sesi yankılanıyordu:

"Ordu, yönetime el koymuştur..."

Komutandan gerekli talimatları alan Teğmen İlhan Selçuk, hemen koğuşa dalarak askerleri kaldırdı ve çavuşa, "Hizmet bölüğünü topla" emrini verdi. Türk Silahlı Kuvvetleri adına o da, Demirci'deki yönetime el koyacaktı.

Kısa bir süre sonra bölük eğitim alanında toplandı; ama, genç teğmen, durumu karşısındaki erlere nasıl anlatacağını düşünüyordu.

Savaş yoktu. İhtilalin ne olduğunu askerlere kavratmakta da güçlük çekeceğini anlayınca tok bir sesle bağırdı:

"Vazife saati gelmiştir... Gidip silahlarınızı kuşanın. Marş, marş..."

Daha sonra esas duruşta bekleyen çavuşa döndü:

"Askerlere mermi dağıt."

"Mermi yoktur, komutanım."

Çaresiz, eldeki yetersiz mühimmatla birlikte bölüğünün başına geçen Teğmen Selçuk, Manişa'nın Demirci ilçesindeki yönetime el koymak için harekete geçti.

Direnişle karşılaşmadan Demirci'deki mülki amirliğe ve bankalara, askeri yönetim adına el koyarak karargâhına döndü.

Dikkat Et, Seni Asarlar

Nöbeti devredecekti. 'Nöbetçi Subayı Devir Teslim Defteri'ne kendi nöbeti sırasında meydana gelen 'vukuatı' yazmaya hazırlanıyordu ki, orada bulunan bir askeri tabip kendisini uyardı:

"Bak, o deftere dikkatli yaz. İhtilal tersine dönerse seni asarlar."

Uyarıya kulak asmadı. Manisa ve İzmir'deki birlikler bile henüz ihtilale katılmamış olmasına karşın deftere aynen şunları yazdı:

"Yönetime el konmuştur..."

İlhan Selçuk'u, yedek subaylık yaptığı bu dönemde, ihtilale yürekli bir şekilde destek vermeye iten duyarlılığın gerisinde, Cumhuriyetçi değerleri savunan devrimci bir ailenin çocuğu olarak yetişmesi yatıyordu.

Babası Kasım Bey, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin subaylarındandı. Çocuklarının isimlerini bile Kuvayı Milliye ruhuyla seçmişti. Oğulları İlhan, Turhan ve Orhan'ın taşıdığı isimler, Kurtuluş Savaşı kahramanlarını yaşatmak için konulmuştu. Küçük kızının adı ise Ülfet'ti.

İlhan Selçuk'un kişiliği, Osmanlı İmparatorluğu'nun enkazı üzerinde yeşeren Cumhuriyet değerleriyle oluştu.

Annesi Hikmet Hanım, roman okumaya ve resme meraklı aydın bir ev kadınıydı. Çocuklarının gelişiminde en az eşi kadar belirleyici bir rolü oldu.

Evlerine hep Cumhuriyet Gazetesi girerdi. Babası Cumhuriyet'le birlikte ikinci bir gazete de alırdı. Bazen Son Posta kimi zaman da Tan, evlerine giren diğer gazeteler olurdu.

Okuryazar oranının genel nüfusa göre yüzde 10'un altında kaldığı bir dönemde, evlerine giren gazeteler, daha küçük yaşta çağını ve içinde bulunduğu koşulları anlamasına yardımcı oldu.

Anadolu'da Büyüdü

1925 yılında İzmir'de dünyaya gelen İlhan Selçuk, babasının görevi nedeniyle ilk ve orta öğrenimini Anadolu'nun farklı kentlerinde tamamladı. Aydın'da başladığı ilkökul serüveninin ikinci sınıfını Sivas'ın Yıldızeli ilçesinde bitirdi.

Anadolu'nun geri kalmış yoksul ilçelerinden biri olan Yıldızeli'ndeki okulda yoksul köylü çocuklarıyla birlikte aynı sınıfları paylaştı. Üçüncü sınıfı Ankara yakınlarındaki Keskin'de bitiren Selçuk, dört ve beşinci sınıfları İstanbul'Şişli'de okudu.

Şişli, o yılların İstanbul'undaki en seçkin semtlerden biriydi. Öğretmenler tarafından bit kontrolünün yapıldığı Yıldızeli'ndeki okuldan geldikten sonra, Şişli 43. İlkokulu'nda mürebbiyelerle büyüyen üst sınıfın çocuklarıyla birlikte okudu.

Kendisi de geride bıraktığı köylü çocuklarına göre ayrıcalıklı bir yaşam sürüyordu. Çocukluğunda tanık olduğu çelişkilerle dolu yaşam, daha o yaşlarda adalet kavramı üzerinde düşünmesine yol açtı.

Çocuk Sesi ve Afacan dergileriyle yetişti. Birlikte büyüdüğü ağabeyi Turhan Selçuk gibi yazı yazmadan önce çizmeyi öğrendi.

Turhan, Yunanlılar'ın yenilgisini yansıtan çizgilerle resim denemeleri yaparken, o da, Çocuk Sesi Dergisi'ne çizgilerini yolladı. Çizgileri, dergide yayımlandığında çok mutlu olmuştu.

Ortaokulu lise yılları izledi. Liseyi Adana Erkek Lisesi'nde okudu. O yıllarda aile büyük bir acı yaşadı. Ailenin en büyük oğlu olan Orhan, geçirdiği bir hastalık yüzünden yaşama veda etti.

Baba Kasım Bey, çocuklarının iyi bir eğitim alarak okumalarını istiyordu. Çocukları üniversite çağına gelince ailesini İstanbul'a yerleştirdi. Kendisi de emekli oluncaya kadar Anadolu'nun dört bir yanındaki kışlalarda görev yaparak koşturmayı devam etti.

İlhan Selçuk, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kayı oldu. Ağabeyi Turhan ise Diş Hekimliği Fakültesi'nde okuyordu; ama, akli fikri karikatürdeydi. Hatta Turhan'ın karikatürleri, ailenin Adana'da yaşadığı yıllarda da kentin bazı yerel gazetelerinde yayımlanmıştı.

Ağabeyi, karikatürlerini 'Akbaba' adlı ünlü mizah dergisinin başında bulunan Yusuf Ziya Ortaç'a gösterdi. Genç yeteneklere kapıları hep açık tutan Ortaç, bu hevesli karikatüristi dergiye alarak yanında çalıştırmaya başladı.

İlhan Selçuk da ağabeyinin yanına gidip gelirken, Akbaba Dergisi'ndeki çalışanlarla, ahbaplık kurdu. Sonraları, Beyazıt'ta üniversiteden çıkıp yürüyerek Babiâli'ye gitmeyi alışkanlık haline getirdi.

40'lı yıllarda Babiâli yokuşunda yürürken yazar ve çizerlerle, dönemin ünlü kalemleriyle karşılaşmak doğaldı. Bu yokuşta, kimi zaman Peyami Safa, kimi zaman da Yusuf Ziya Ortaç gibi tanınmış edebiyatçı gazetecilerle karşılaştı.

Üniversitenin hemen yakınında bulunan Beyazıt'taki 'Küllük Kahvesi', İstanbul'daki aydınların uğrak yeri idi. Şairler ve yazarlar, burada bir araya gelip sohbet eder, edebi tartışmalar yaparlardı. İlhan Selçuk, bu kahveye de sıkça girip çıkardı.

1950 yılında Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Sirkeci'de, Selahattin Hakkı Esatoğlu adlı bir arkadaşı ile birlikte avukatlık bürosu açtı. Ancak vaktinin önemli bölümünü Babiâli'de geçirmeye başlamıştı. Akbaba'nın mürekkep kokan ortamı, içindeki yazma dürtüsünü harekete geçirmişti.

O arada ağabeyi Akbaba'dan ayrılarak Yeni İstanbul Gazetesi'nde çizmeye başladı. Habib Edip Törehan'ın sahibi olduğu

Yeni İstanbul, Babiâli'nin en ciddi gazetelerinden biriydi. Öyle ki, birinci sayfaya fotoğraf bile konulmazdı. İttihat Terakki döneminin önemli kalemlerinden olan Mustafa Nermi de bu gazetenin başyazarlığını yapıyordu.

Babiâli'ye Mizah Dergisiyle Girdi

Babiâli, kanına girmişti. Yeni İstanbul Gazetesi'ne küçük fıkralar veriyordu. Edebi ve siyasi ağırlıklı fıkraları gazetede yayımlanmaya başladı.

O yıllarda gazetelerin kapıları, eli kalem tutan ve iyi yazı yazabilen herkese açıktı. İlhan Selçuk da, gazetenin başyazarına fıkralarını göstermiş ve yazıları beğenilince yayımlanmıştı.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında karikatür sanatı patlama yaptı. Savaş yıllarının yarattığı acı ve buhranı sözcükler bile anlatmakta yetersiz kalıyor gibiydi. Özellikle Avrupa ve Amerika'daki çizir sayısında gözle görülür bir artış yaşanmış, sözcüklerin derinliğinin yerini çizgiler almıştı.

Savaşın kıyısında kalmasına karşın Türkiye de bu rüzgâr-dan etkilendi. 50'li yılların başında Babiâli'de önemli karikatüristler kendini göstermeye başladı.

Cumhuriyet Gazetesi'nin 40 yıllık yazarı İlhan Selçuk da, aslında Babiâli'ye bir mizah dergisi ile giriş yaptı.

1952 yılında '41.5' adlı bir mizah dergisi çıkardı. Afitap adlı bir yayınevi, sahibinin koyduğu sermaye ile topladığı 20'yi aşkın yazar ve çizirle birlikte yayın hayatına kazandırdığı dergi, Babiâli yokuşunda ses getirdi.

Dergide Turhan Selçuk, Bedri Koraman, Altan Erbulak, Ali Ulvi gibi önemli isimler vardı; ancak, 41.5 bir süre sonra kapatıldı.

DP'nin iktidar olduğu yıllardı. Sermaye sahibi, çizirlerin keskin muhalefeti yüzünden ürkmüş ve dergiyi kapatma kararı almıştı.

Selçuk, o sırada avukatlığı da sürdürüyordu. Bu gelişmeler yaşanırken, bürosundaki 24 dava dosyasının tümünü parasız

takip ettiğini fark etti. "Ahbap ve dost işi" diyerek, bu dosyaları ücretsiz üstlenmişti, ama parasız da avukatlık yapamayacağını görüyordu.

Kapısına kilit vurulan 41.5 Dergisi'ndeki başarısı, Yusuf Ziya Ortaç'ın dikkatini çekmişti. Ortaç'ın daveti üzerine Akba-ba'ya girdi. Orada hem yazar hem de sayfa sekreteri olarak çalıştı.

1956 yılında ise 'Dolmuş' adlı mizah dergisini çıkardı. Yine dönemin önde gelen karikatüristlerini Dolmuş'a topladı. Aziz Nesin, Rıfat Ilgaz, Selami İzzet Sedes, Refi Cevat Ulunay ile Bülent Oran gibi yazarlar da Dolmuş'ta yazıyordu.

Dolmuş Dergisi, ince mizah anlayışı ile DP iktidarına karşı sert bir muhalefet yürütüyordu. Menderes iktidarının basın üzerinde yoğun bir baskı ve sansür uyguladığı yıllardı.

Dergi defalarca toplatıldı. Yazar ve çizerler hakkında kovuşturmalar başlatıldı, davalar açıldı. Hatta İlhan Selçuk da, o dönemde "komünistlikten takibat gördü".

Baskılar ve parasızlık yüzünden 'takati' kalmamıştı. Askere gitmeye karar verdi. 33 yaşında olmasına karşın henüz askerlik görevini yapamamıştı.

İlk gençlik yıllarında vereme yakalandığı için kendisine rapor verilmiş ve askerliği bu yüzden ertelenmişti; ama, artık sağlığı düzeldiğine göre askerlik yapabiliirdi.

1958 yılında asker olarak Ankara'daki Yedek Subay Okulu'na gönderildi. Ankara'da askerlik yaptığı dönemde de Rüzgârlı Sokak'la tanıştı.

Askerliğini yaparken, arta kalan zamanlarında Ulus Gazetesi'nde çalışmaya başladı. Semih Balcıoğlu ile gazeteye 'Ciddiyet' başlıklı bir mizah sayfası hazırladı.

Balcıoğlu, karikatürleri çizerken, o da yazıları yazdı; ancak, birkaç ay sonra asteğmen olarak 27 Mayıs İhtilali'ni karşıladığı Manisa'nın Demirci ilçesine gidince, Ulus'taki işinden kopmak zorunda kaldı.

Yaşar Kemal'le Gelen Mesaj

Terhis olduktan sonra İstanbul'a dönen İlhan Selçuk, artık yolunu çizmişti. Gazetecilik yapacaktı. Akşam Gazetesi'nin sahibi Malik Yolaç'la bir telefon görüşmesi yaptı. Bu görüşme sonrasında yazar olarak Akşam Gazetesi'ne başladı. Siyasal ve edebi içerikli fıkralar yazarak bir süre bu gazetede çalıştı.

Akşam Gazetesi'nin kendisine göre sağa kaydığını düşünen Selçuk, Kasım Gülek'in sahibi olduğu Tanin Gazetesi'ne geçti.

27 Mayıs İhtilali'ni izleyen yıllarda, sağ ve sol arasındaki saflaşma belirgin bir şekilde göze çarpmaya başlamıştı. Sol çizgide bulunduğu bir arkadaş grubu ile Babiâli'deki duruşunu belirleyerek Vatan Gazetesi'ne geçti.

1962 yılının ilkbaharıydı. Yazar Yaşar Kemal kendisine bir mesaj getirdi:

"Nadir Nadi, seninle görüşmek istiyor."

Cumhuriyet Gazetesi, o dönemde Babiâli'nin en önemli yayın organlarından biriydi. Gazetenin gücü ve prestiji, ihtilal sonrasında daha çok artmıştı. Davete uyarak, hemen Cumhuriyet Gazetesi'ne gitti.

Nadir Nadi, onu her zamanki nezaketiyle karşıladı. İş teklifinde bulunuyordu:

"İlhan Bey, yazılarınızı okuyorum, beğeniyorum. Bizde yazar mısınız?"

Selçuk, bir an duraksadı:

"Yazarım ama Vatan'daki kadar özgür olabilecek miyim?"

"İstediginizi yazarsınız, ama Cumhuriyet'in de ilkelerini biliyorsunuz."

"Peki, ben bir arkadaşlarımla konuşayım. Kararımı size bildiririm."

İlhan Selçuk, o dönemde sol çizgide bulunduğu Doğan Avcıoğlu, İlhami Soysal ve Çetin Altan'la siyasal birliktelik içine girmişti. Bir yandan da Avcıoğlu'nun Yön Dergisi'ne yazıyordu. "Cumhuriyet'te ne yapabiliriz?" diye düşündüğü için teklife hemen 'evet' diyememişti.

Sonunda kararını verdi ve yeniden Nadi ile görüşerek, Cumhuriyet'te yazmayı kabul ettiğini bildirdi. 1962 yılının Mayıs ayında bin 200 lira maaşla Cumhuriyet Gazetesi yazarı olarak göreve başladı.

İlhan Selçuk, o yılları anlatırken, Nadir Nadi'den büyük bir saygıyla söz ediyor:

"Ben Cumhuriyet'e girdikten sonra Nadir Bey'le aramızda müthiş bir dostluk başladı. O zamanlar ben kendisinden çok gençtim. O da, herhalde beni sevdi ki, ölümüne kadar, yani 30 yıl birlikte çalıştık.

Çok saygılı bir insandı. Bence basın tarihinde yeterince değerlendirilmemiş bir gazetecidir. Yaklaşık yarım yüzyıl boyunca başyazar olarak gazetenin başında bulunmuştur. Cumhuriyet'i, Yunus Nadi kurmuştur ama kurumlaştıran Nadir Nadi'dir."

Çok Partili Rejime Güvensizdi

İlhan Selçuk, Yön Dergisi'nin kapatılmasından sonra yine Avcıoğlu'nun çıkardığı Devrim Dergisi'ne yazmaya başladı. Cumhuriyet'teki yazılarına da devam ediyordu.

Arkadaşı Avcıoğlu ile aynı dünya görüşünü paylaşıyordu. Çok partili rejimin Türkiye'yi irticaya götürdüğünü savunuyordu. 1946'da çok partili yaşama geçildiğinden beri Cumhuriyet devriminin kazanımlarının sürekli tehdit altında olduğunu düşünüyordu.

1950'lerden itibaren art arda açılan imam hatip okulları, Cumhuriyetin öğretmenlerini yetiştiren Köy Enstitüleri'nin kapatılması, söylemleriyle dini istismar etmeye başlayan sağ partiler, çok partili rejimin marifetleriydi.

Üstelik, irtica, çoğulcu demokrasiye geçişle birlikte siyaset sahnesine çıkan sağ partilerin kanatları altında besleniyordu. O ise jakoben bir anlayışla 'Aydınlanma Devrimi' olarak gördüğü 1923'teki Cumhuriyet devriminin sürmesinden yanaydı.

Aydınlanmayı tamamlayamamış, kulluk geleneğinden ve dinsel baskılardan kurtulamamış kitlelerin yaşadığı topraklarda çok partili rejimin, devrimi karşıdevrime dönüştürebileceğinden kaygılanıyordu. 27 Mayıs İhtilali'ni de bu coşkuyla selamlamıştı.

Batıda olduğu gibi bir burjuva sınıfının olmaması, Türkiye'deki aydınlanmayı yavaşlatan bir faktördü. Burjuvazinin yerinde, Aydınlanma Devrimi'nin sahibi olarak gördüğü öğretmenler, subaylar, aydınlar ve ilericiler duruyordu. 1969 yılında çıkan Devrim Dergisi'ne bu inançla yazıyordu.

Ordunun Sol Kanadını Destekledi

Türk Silahlı Kuvvetleri içinde de böyle düşünen subaylar vardı. Ordu ikiye ayrılmıştı. Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Faruk Gürler ile Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Muh-sin Batur, ordu içindeki sol kesimi temsil ediyordu.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç ile İstanbul Birinci Ordu Komutanı Orgeneral Faik Türün ve Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay da Silahlı Kuvvetler içindeki öbür kanadın öncüleriydi.

Ordu, aşağıdan yukarıya yükselen hiyerarşisi içinde bu iki kanada doğru yükselerek saflaşıyordu.

Emekli Paşa Cemal Madanoğlu da devrimci harekete sivil kanattan destek veriyordu. 27 Mayıs İhtilali'nden gelen gücü ile hem orduda hem de emekli subaylar arasında önemli bir ağırlığa sahipti.

'İlerici

Fikirlerin Generali' olarak Madanoğlu Paşa'nın evinde toplantılar yapılır, 'devrim' senaryoları üretilirdi. Bu toplantılara, bazı yüksek rütbeli subaylar üniformalarını çıkararak katılırdı. Bu hareket, sonraki yıllarda siyasal tarihteki yerini de onun adıyla alacaktı.

Beni Almaya Geliyorlar

Devrim Dergisi, Gürler ve Batur kanadını tutuyordu. İlhan Selçuk da doğal olarak safını bu cepheyi destekleyerek belirlemişti; ancak, derginin eylem dergisi gibi hareket etmesi, Selçuk'u rahatsız ediyordu.

Avcıoğlu, Devrim Dergisi'ni 'hareketin içindeki itici bir lo komotif güç' olarak görüyordu. Selçuk ise derginin böyle bir misyon taşımasını doğru bulmuyordu. Cumhuriyet Gazetesi yazarı olarak bu tür bir eylem içinde bulunmayı kendi konumuyla örtüştüremiyordu.

Devrimci hareketin daha uzun vadeye yayılması gerektiğini öngören Selçuk, Devrim Dergisi ile yollarını ayırarak yazılarını kesti.

Zaten, Silahlı Kuvvetler içindeki sol kanat ile Avcıoğlu'nun hesabı da tutmadı. 9 Mart'ta beklenen sol ihtilal yerine, 12 Mart'ta sağcı bir refleks gösteren 'yarı askeri darbe' geldi.

12 Mart Muhtırası ile 60 İhtilali'nde elde edilen bazı demokratik kazanımlar budanırken, ordu içindeki hesaplaşma sonrasında ihtilalci sol kanadın önemli bölümü tasfiye edildi.

Devrim Dergisi'nden, muhtıranın ilan edilmesinden çok önce ayrılmasına karşın 12 Mart'çıların hedefi olmaktan kurtulamadı. Muhtıra sonrasında Sıkıyönetim Komutanlığı'nın emriyle gözaltına alındı.

Gözaltı öncesinde Çetin Altan'la bir telefon konuşması yapmış ve "Beni almaya geliyorlar" demişti.

Telefonun öbür ucundan gelen sesteki mesaj da aynıydı:

"Beni de almaya geliyorlar..."

İki arkadaş bu görüşmeden sonra Selimiye Kışlası'nda buluştular. Selçuk, tam dokuz ay hapis yattıktan sonra 1971 yılının sonunda cezaevinden tahliye edildi.

Cezaevinden çıkınca doğruca Nadir Nadi'nin yanına gitti. O sırada ailesi, Nadi'yi dışlamış ve Cumhuriyet Gazetesi'nin başından uzaklaştırmıştı. İlhan Selçuk gelince, o da gazetenin başına yeniden geçti.

Selçuk, baskı ortamında fazla göze batmamak için imzasını kullanmadan yazıyordu. Gazetenin birinci sayfasından yayımlanan 'Olayların Ardındaki Gerçek' başlıklı köşeyi kaleme alıyordu.

Ziverbey'de İşkence Gördü

1972'nin sonbaharında imzasını kullanarak köşe yazılarına yeniden başladı; ama, sıkıyönetim sürüyordu. Köşe yazılarına başladığının ikinci gününde yeniden gözaltına alınarak, 12 Martçıların işkence karargâhı olarak anılan Erenköy'deki Ziverbey Köşkü'ne götürüldü.

Ziverbey Köşkü'nde yalnız değildi. Devrimci sol hareketin bayraktarlığını yapan İlhami Soysal ve Doğan Avıçoğlu da kendisi gibi bu köşke getirilmişti.

Ziverbey'de, büyük acılar çekti. Gözleri ve elleri bağlı bir şekilde sorgulandı. Saçları kesildi, ayaklarına pranga vuruldu. Günlerce falakaya yatırıldı. Dipçiklendi, yumruklandı. Yatağına kurt köpeği bile getirildi. Faşist kafalı işkencecilerin ağza alınmadık hakaretleri ve psikolojik baskıları altında bir ay geçirdi.

Sorgucular, Kontrgerilladan olduklarını ve kendisinin de tutsak olduğunu haykırıyorlardı. Olmadık işkencelerle 'Komünist, Marksist ve Leninist' olduğunu itiraf ettirmek istediler. Selçuk, salon aydını olmadığını göstererek, 'çelik bir irade' sergiledi.

Elleriyle yazdığı ifadesinde, yıllar sonra işkencecileri damgalayacak olan akrostiş ustalığını ortaya koydu. Yazılı ifadesinde uyguladığı teknik sayesinde belli bir uyum sırasıyla işaretlenen harfler yan yana getirildiğinde, "Bu ifade işkence altında alınmıştır" mesajı çıkıyordu. Akrostiş tekniğini kullanarak, Ziverbey'de gördüğü işkenceyi tarihe not düşürmeyi başardı.

Ziverbey'den sonra arkadaşlarıyla birlikte Davut Paşa Kışlası'na götürüldü. Hiç beklemediği bir anda 1972 yılının yılbaşında serbest bırakıldı.

İlk kez gözaltına alındığı dönemde de yine yılbaşında talihli ye edilmişti. Sanki onu koruyan bir güç yeni yılı özgür olarak karşılamasını istiyordu. Sonraki yıllarda Ziverbey'de yaşadıklarını 'Ziverbey Köşkü' adıyla kitap haline getirdi.

Hapisten çıktıktan sonra Cumhuriyet Gazetesi'ndeki yazılarına yeniden devam etti. Muhtıradan sekiz yıl sonra gelecek olan 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi'nde ise gözaltına alınmadı. Ama yazıları yüzünden açılan davalar ve kovuşturmalar, gazetecilik yaşamında hiç eksik olmadı.

Hasan Cemal'le Karşı Karşıya

Selçuk, 1990'lı yılların başında, Nadir Nadi'nin ölümünden sonra Cumhuriyet Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmenliği'ni yürüten Hasan Cemal ile karşı karşıya geldi.

Hasan Cemal, mizanpaj anlayışından yayın politikasına kadar gazetenin misyonunda köklü değişiklikler yapmaya çalışıyordu. Cumhuriyet'in geleneksel ideolojik çizgisini değiştirerek, gazetede farklı renklere ve seslere yer açmaya çalışıyordu.

Gazetenin kurucusu Yunus Nadi çizgisinin sadakatle sürdürülmesini savunan İlhan Selçuk, Hasan Cemal'in çabalarına ayak diredi.

Nadi'nin ölümünden sonra Cumhuriyet Gazetesi'nin sahibi olan ailenin, diğer kanadını temsil eden Emine Uşaklıgil, Hasan Cemal'in gazetedeği değişim atağını destekledi.

Gazetenin 'Neoliberal' görüşlere açılmasından rahatsız olan Selçuk, kendisi gibi 'Nadir Nadi'nin yazarları' olarak anılan Uğur Mumcu, Ali Sirmen, Oktay Akbal'la birlikte Cumhuriyet Gazetesi'nden istifa etti. Bu gruba alt kadrolardan da destek geldi. Selçuk ve arkadaşlarını destekleyen büyük bir grup da gazeteden ayrıldı.

Yüzeysel olarak bakıldığında, gazetedeği çatışma, Hasan Cemal ve İlhan Selçuk arasında yaşanan bir kavga gibi görünüyordu. Ancak bu görüntü, yüzeysel olduğu kadar aldatıcıydı.

Kavganın Kökleri

Cumhuriyet'teki iktidar kavgasının kökleri, 1960'lı yılların, başına kadar uzanıyordu. Aslında kavgı, Cumhuriyet Gazetesi'nin sahibi olan ailenin iki kanadı arasında yıllardır sürüyordu. Nadir Nadi'nin ölümü, iktidar kavgasının her an yakılmaya hazır fitilini yeniden ateşlemişti.

Çatışma, Doğan Nadi ve Leyla Uşaklıgil ile Nadir Nadi arasında başlamıştı. Bu saflaşmada, Nadir Nadi'nin annesi Nazime Nadir bile oğlunun karşısında yer alıyordu.

27 Mayıs İhtilali sonrasında yaşanan gelişmeler, iktidar kavgasının ilk kıvılcımlarını çakmıştı. Yunus Nadi'nin izinden giden Nadir Nadi, 27 Mayıs İhtilali'ni hararetle desteklemişti. O da, İlhan Selçuk gibi 27 Mayıs'ı, 'Aydınlanma Devrimi' diye andığı 1923 devrimi kadar önemli görüyordu. 1960 İhtilali'nin 'sosyal devleti' ortaya çıkardığını savunuyordu.

Nadir Nadi, ihtilal sonrası başlayan ideolojik saflaşmada tavrını soldan yana koymuştu. Doğan Nadi ve Uşaklıgil kanadının ise ihtilale bakışı farklıydı. Desteklemiyorlardı.

Güçlerini ortaya koyarak, Nadir Nadi'nin gazetenin başından çekilmesini sağladılar. Genel Yayın Müdürü Cevat Fehmi Başkut görevden alınırken, Yaşar Kemal, Melih Cevdet Anday ve Cahit Tanyol ile Hasan Ali Ediz işten çıkarıldı.

Doğan Nadi, İlhan Selçuk'a dokunmadı. Selçuk da, Nadir Nadi'nin yanına giderek, "Dilerseniz ben de çekileyim" dedi. Ancak Nadir Nadi'nin "Sen orada kalmalısın" sözleri üzerine gazeteden ayrılmadı. Bir süre sonra Nadir Nadi, Cumhuriyet'in başına yeniden döndü.

Cumhuriyet'teki iktidar kavgası, çağın ve konjonktürün ortaya çıkardığı yeni durumlarda hep yeniden depreşti; çünkü, aile içinde yaşanan çatışma düşünsel bir ayrılığa yaslanıyordu. Hatta, 12 Mart'ın yarattığı ortamda da Nadir Nadi işbaşından uzaklaştırılmıştı.

Soğuk savaşın sona erdiği ve Amerikan egemenliğinin bu resel boyut kazandığı 1990'lı yıllarda bu kavga yeniden ortaya çıktı. Uşaklıgil çizgisi, geleneksel rayında yolculuk eden Yunus Nadi misyonunun değişmesi için Hasan Cemal'in değişim çabalarını destekledi.

İlhan Selçuk, Hasan Cemal'in istifasından sonra 1992 Nisan'ında yeniden Cumhuriyet Gazetesi'ne döndü. Hasan Cemal'i destekleyen ekibin tamamı ya ayrılmak zorunda kaldı ya da tasfiye edildi.

Bilseydim Dönmezdim

İlhan Selçuk, Cumhuriyet Gazetesi ve misyonunu şöyle anlatıyor:

"Bu gazete, Cumhuriyetle birlikte kuruldu. Cumhuriyet Atatürk'ün kurduğu bir gazetedir ve adını da Atatürk koymuştur. Gazetenin kurucusu Yunus Nadi ise Türkiye Cumhuriyeti'ni ilan eden milletvekilidir, dönemin Anayasa Komisyonu Başkanıdır.

Cumhuriyet, 'Aydınlanma Devrimi'nin gazetesidir. Biz Aydınlanma Devrimini sürdürüyoruz. Eğer biz yeniden gazetenin başına dönmeseydik, Cumhuriyet bu misyonu devam ettiremezdi; çünkü, gazeteden ayrılanların şu andaki dünya görüşleri belli. O dünya görüşlerini bugün Cumhuriyet savunsa zaten Cumhuriyet olmaz. Bizimki tarihsel bir misyondur. Satışımız 10 yıl içinde düşmüş olabilir, ama saygınlığımız arttı.

1990'lı yıllarda bir medya patlaması oldu. Daha doğrusu medya çamurlaşması, medya çirkinliği yaşandı. Ben, medyanın 1990'lı yıllarda bu kadar çirkinleşebileceğini ve gazeteciliğin bu kadar rezilleşebileceğini bilseydim gazeteye yeniden dönmezdim.

O yüzden Cumhuriyet Gazetesi artık gazetelerle rekabet etmiyor. Cumhuriyet, cep telefonlarıyla, bankalarla donanmış gruplarla rekabet etmek durumunda. Biz de diyoruz ki; 'Gelin buna karşı birleşelim ve Cumhuriyet Gazetesi'ni bu kimliği ile yaşatalım.'

Cumhuriyet, Ulusal Kurtuluş Savaşı ile gerçekleştirilen ve Aydınlanma Devrimi'nin sürmesini savunan bir gazetedir ve bunun için ne gerekirse yapılacaktır.

Eğer bu toplumda Cumhuriyet misyonunu yaşatacak bir güç varsa, Cumhuriyet Gazetesi yaşayacak ve kendi işlevini sürdürecektir."

Eski Babiâli'nin yaşayan en önemli isimlerinden olan İlhan Selçuk, Türk basınında 'Cumhuriyet Aydını'nı temsil ediyor.

Ayakta tutmak ve yaşatmak için büyük çaba harcadığı Cumhuriyet Gazetesi'nin İmtiyaz Sahibi olarak görünüyor. İlhan Selçuk, 'Pencere' adlı köşesinde yazmayı sürdürüyor.

RAHMİ TURAN

İsmarlama Aşk Mektuplarının Yazarı

Adımlarını attıkça ayaklarının altında gıcırdayan ahşap merdivenlerden aşağı indi. Akşam Gazetesi'nin bulunduğu eski binanın kapısından çıkar çıkmaz, karşısında kalabalık bir gürültüyle akıp giden Çağaloğlu'na vurdu kendini.

Canı sıkılmıştı. 17 yaşındaydı ve gazeteci olmak istiyordu. Yazı İşleri Müdürü ile konuşarak mesleğe başlamak istemişti ama onunla görüşememişti bile. Karşısında bulunan Dünya Gazetesi'nin binasına doğru bir bakış fırlattıktan sonra yokuş aşağı inmeye başladı.

Ekspres Gazetesi'ne gittiğinde daha iyi karşılandığını düşündü. En azından Yazı İşleri Müdürü Gökşin Sipahioğlu, kendisiyle görüşmüştü. Karşısına almış ve neden gazeteci olmak istediğini sormuştu.

Hatta, gazete hakkındaki görüşlerini öğrenmek istemişti. Ama oraya da kabul edilmemişti. Liseyi bitirmesine az bir zaman kalmıştı ve onu çocuk buluyorlardı.

1950'li yılların ortalarıydı. Çaldığı kapılar açılmayınca, yazdığı öykü ve yazıları gazetelere göndererek kendini fark ettirmeye çalıştı. Onlara da yanıt gelmedi.

Gazeteciliği bir meslek olarak edinmeye karar veren Rahmi Turan, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne bağlı olarak kurulan Gazetecilik Yüksek Okulu'na girdi. Gazetecilik okulunu bitirdiğinde mesleğin kapılarının kendisi için açılabileceğini umuyordu.

Şans onu fazla bekletmedi. Bir gün Spor Gazetesi'nde çalışan sınıf arkadaşı Güngör Erdal, Vatan Gazetesi'ne transfer ol-

...lığını söyleyerek, kendisini heyecanlandıran bir teklifte bulundu:

"Seni Spor Gazetesi'ne geçireyim mi?"

Çok şaşırdı:

"Yapma ya..."

Böyle bir teklif beklemiyordu. Birden geçmişteki başarısız girişimlerini hatırladı:

"Ama almazlar beni oraya. Zaten spordan da anlamam."

"Yahu ben konuşurum. Ben senin yazılarını görüyorum, başarılısın sen."

Rahmi Turan'ın edebiyat alanındaki başarısı arkadaşlarının gözünden kaçmamıştı. Çok iyi kompozisyon yazar ve sözcüklerle oynamayı severdi. Sınıf arkadaşları, bu özelliği nedeniyle ona kız arkadaşları için aşk mektupları bile yazdırırlardı.

Güngör Erdal'ın aracılığı ile Spor Gazetesi'ne girmeyi başardı. Okul dışındaki zamanlarında Spor Gazetesi'nde para almadan muhabirlik yapmaya başladı.

Gazetenin İstihbarat Şefi Necmi Tanyolaç'tı. Onu spor karşılaşmalarına gönderiyor ve haber yazmayı öğretiyordu. Parasız da çalışsa halinden memnun sayılırdı.

Gazeteci olmak uğruña Pendik'teki evlerinden Babiâli'ye geliyordu. İstanbul'un karşı yakasından Cağaloğlu'na gitmek için sabah 06.40 trenine binerek Haydarpaşa'ya geliyor, vapurla karşıya geçiyordu. Okulda dersleri olduğunda, öğleden sonraları gazeteye gidiyor ve gece yarısına kadar orada kalıyordu.

1957 yılıydı. Gazeteler, tek baskı yapıyordu. O nedenle sayfalar ancak gece yarısından sonra bağlanabiliyordu. Geç saatlere kadar yazılan her haberin gazetede yer alma şansı vardı. Bu yüzden gazete basılana kadar ofisten ayrılması pek mümkün olmuyordu. Ankara da dahil olmak üzere Anadolu'ya gazeteler, ertesi gün trenle ya da otobüslerle gönderiliyordu.

Rahmi, Marangozhaneye Gitme

Koşuşturma içinde çok şey öğrendi. Haber kovalamayı yazmayı... Hatta o güne kadar ilgi duymadığı sporun değişik dallarını ve kurallarını da öğrendi.

Yaz sıcaklığında büroda otururken Şefi Necmi Tanyolaç sordu "Rahmi, okullar tatil oluyor. Ne yapacaksın?"

"Ne yapayım Necmi Abi? Geçen yılki tatilde marangozhane de çalışmıştım. Bu yıl da oraya gider, çalışırım. Sonbaharda okulla birlikte yine buraya başlarım."

Tanyolaç, yanına geldi. Babacan bir tavırla elini onun omzuna attı:

"Bak, sen marangozhaneye gitme. Yetenekli bir arkadaşsın. Yazık olur. Ben şimdi patronla konuşacağım. Burada çalış, belki sana 100 lira maaş bağlatabiliriz."

Sevinçten havaya uçacaktı neredeyse. Marangozhanede ayda 150 lira kazanıyordu, ama ağır beden işçiliği onu çok yoruyordu. Üstelik gazetede maaşa bağlanması, mesleğe de kök salması demekti.

Tanyolaç, gazetenin patronu Osman Asaf Kermen'le konuştuktan sonra müjdeli haberi verdi. Marangozluk günleri geride kalmıştı. Artık maaşlı bir gazeteciydi.

Tanyolaç bu olaydan bir ay sonra Milliyet Gazetesi'ne transfer oldu. O da, yeni şefiyle gazetede görevine devam etti. Artık profesyonelleşmeye başlamıştı. Ona diğer muhabirlerden farksız davranılıyordu. Bütün görevlere gidiyordu. Maç yorumları ve eleştirileri de yazıyordu. Hırsı ve her işe koşturması Babıâli'de göz doldurunca, aynı yılın eylül ayında Akşam Gazetesi'ne transfer oldu.

Mesleğin cilvesi onu, 17 yaşındayken kapısından çevrildiği gazeteye taşımıştı. Akşam Gazetesi, o yıllarda Hürriyet ve Yeni Sabah'tan sonra Babıâli'nin en çok okunan gazetelerinden biriydi. Çetin Altan ve Aziz Nesin de orada yazıyordu. Çalıştığı Spor Servisi'nin şefi ise Doğan Koloğlu'ydu.

Akşam Gazetesi'nde öğrendiklerine yenilerini kattıktan sonra yedek subay adayı olarak önce Ankara'ya, ardından da asteğmen rütbesiyle Hakkâri'ye bağlı Uludere ilçesine gitti.

27 Mayıs İhtilali'nin yapıldığı 1960 yılında Ankara sokaklarında elinde tüfeği ile nöbet tuttu. Bir yıl boyunca Uludere'deki bir dağ karakolunda eşkiya kovaladı.

Sendikaya İnat Kapatılan Gazete

Akşam Gazetesi'ne döndüğünde 1961 yılıydı. 400 lira maaş veriliyordu. Oysa asteğmenken aldığı maaş 750 liraydı. Askere gitmeden önce aldığı maaşta bir artış yapmamışlardı. Meslekteki akranları kendisinden fazla alıyordu. Maaşının artırılması için yaptığı girişimlerden sonuç alamayınca, yeni bir gazete bulana kadar orada çalışma kararı aldı. Ancak, fazla beklemeyecekti.

Bir gün ofiste yalnızdı. Israrla çalan telefonun ahizesini kaldırdı:

"Alo, Doğan sen misin?"

"Doğan Bey yok."

"Sen kimsin?"

"Ben Rahmi."

"Oo, Rahmi, sen askerde değil miydin?"

"Siz kimsiniz?"

"Ben Nezih... Nezih Demirkent."

"Merhaba Nezih Ağabey, ben daha dün geldim. 'Bismillah' deyip başladım."

"Yahu, atlayıp gelsene... bir konuşalım seninle."

Nezih Demirkent, Yeni Sabah Gazetesi'nin Spor Servis Şefiydi. Gazetenin Genel Yayın Müdürü ise Hakkı Devrim'di. Hemen ofisten çıktı ve Yeni Sabah'a gitti.

Demirkent, sözü uzatmamıştı:

"Rahmi, adama ihtiyacımız var. Sen gelir misin?"

"Nezih Ağabey, ne kadar vereceksiniz.?"

"Bin lira veriyorum hemen başla."

"Tamam ağabey, çalışırım."

"Geç içeriye o zaman..."

Rahmi Turan'ın şansı ikinci kez dönmüştü. Demirkent'le birlikte çalışmaya başladı. Demirkent, bir süre sonra Yazı İşleri Müdürü olunca, Spor Servisi'nin fiili yönetimini ona bıraktı.

Gerçi, gazetede resmi bir sıfatı yoktu. Demirkent, Spor Servisi Şefliğini de yürütüyordu, ama yönetimi Rahmi Turan'a vermişti. Bu sayede, mesleğin mutfağında çalışarak sayfa sekreterliği yaptı ve katrat cetveli ile çizim yapmayı da öğrendi.

1961 Anayasası ile genişletilen birey hakları, sendikal örgütlenmenin önünü açmıştı. Gazeteciler için 212 Sayılı Basın İş Yasası çıkartıldı. Sarı basın kartlı gazeteciler, toplu sözleşme ve grev hakkı olan sendikalar kurmaya başladılar.

Yeni Sabah Gazetesi'nin patronu Safa Kılıçlıoğlu, sendikaya karşıydı. "Ben sendikayla pazarlık yapacağıma bu gazeteyi kapatırım" diyerek, gazetecilere restini çekti.

Yeni Sabah çalışanları kendilerine, "Üç ay sonra gazete kapatılacak" ihbarnamesi imzalatan patronun önce blöf yaptığını düşündüler. Üç ayın sonunda ise bunun blöf olmadığı ortaya çıktı. Çok iyi kazanan yüksek tirajlı Yeni Sabah Gazetesi, patronun inadı yüzünden kapatıldı. Rahmi Turan, üç yıl çalıştığı gazetenin kapanmasıyla birlikte işsiz kalmıştı.

İşsizliği yalnızca bir gün sürdü. Ertesi gün Akşam Gazetesi'ne yeniden başladı. Gece sekreterliği yapıyordu. Patron Malik Yolaç, gazeteyi bırakıp Yeni Sabah'a gittiği için ona gönül koymuştu, ama yine de Genel Yayın Müdürü Oğuz Akkan, patrona baskı yaparak işe alınmasını sağladı.

Geceleri, yazı işlerinde çalışıyordu. Artık gazeteler taşra ve şehir baskısı yapmaya başlamışlardı. Gelişen teknolojiyle birlikte akşam saatlerinde bitirilen gazeteler, kamyonlarla ya da uçaklarla Anadolu'ya gönderiliyordu.

Geceleri spor sayfasını yeniden çiziyor ve İstanbul baskısına yeni bir sayfa hazırlıyordu. Birinci sayfanın yapımında

alışan Doğan zgüden, onun yeniden yaptığı sayfaları beğeniyordu.

İsmi Gazete Künyesinde

Genel Yayın Müdürü Oğuz Akkan, görevinden ayrılarak bir kitabevi açtı. Patron, bu göreve zgüden'i getirince, Rahmi Turan'ın meslek çizgisi de yukarı doğru yükseldi. Yeni Genel Yayın Müdürü, onu Akşam Gazetesi'nin Spor Servisi Müdürü yaptı ve ismini de gazetenin künyesine yazdırdı. Rahmi Turan, yıllar önce liseli bir delikanlıyken, kapısından çevrildiği gazetenin Spor Müdürü olmuştu.

Akşam'da uzun süre çalışmadı. Yine Nezih Demirkent'in bir telefonu ile mesleğinde atılım yaptı. Demirkent, Yeni Sabah'tan sonra Hürriyet Gazetesi'nin çıkardığı Yeni Gazete'nin Genel Yayın Müdürü olmuştu. Demirkent'in Hürriyet camiası içinde ağırlığı vardı ve yazı işleri toplantılarına katılıyordu.

Demirkent, "Rahmi, Hürriyet bir sayfa sekreteri arıyor. Ben de senin ismini attım ortaya, benimsediler. Bugün ya da yarın seni ağıracaklar, haberin olsun" müjdesini verdi.

Hürriyet'in Genel Yayın Müdürü Necati Zincirkıran, bu konuşmanın ardından Rahmi Turan'ı gazeteye çağırdı ve "Biz spor sayfasından pek memnun değiliz, bizimle çalışır mısın?" teklifinde bulundu. Teklifi hemen kabul etti.

Hürriyet'e çabuk alıştı. Spor sayfasını yapıyor, bir yandan da servisin müdürlüğünü yürütüyordu. Gazeteye yeni bir soluk ve farklılık getirmişti. Sayfa çizimlerinde yeni yöntemler deniyor, kimi zaman da fotoğrafı öne çıkartıyordu.

Bir gün spor sayfasının yarısı ilanla doldurulmuştu. Yalnızca sayfanın diğer yarısına haber konulacaktı. Yağmur altında oynanan Fenerbahçe Galatasaray maçı 00 berabere bitmişti. Spor sayfasının gündemi bu ma üzerine kurulacaktı.

Mata çekilen ve önüne getirilen bir fotoğraf dikkatini çekti. Fotoğraftaki futbolcu, çamur banyosundan çıkılmış gibiydi.

Parmaklarının ucundan ve burnundan çamur damlıyordu. Fotoğrafı büyüterek, yarım sayfaya yaydı. Sayfada maça ilgili geniş bir yoruma ise yer vermedi. Hürriyet'in spor sayfası ertesi gün bu fotoğrafla çıktı.

Hürriyet Gazetesi'nin sahiplerinden Haldun Simavi, spor sayfasındaki bu yeniliği çok tutmuştu. Yazı işleri toplantılarına katılan bir patrondur. Sabah toplantısında, "İşte bakın değişik bir kafa. Yeni kafa böyle olur" diyerek, onu övmüştü.

Türkan Şoray'a Bilezik

Simavi, onu hemen Hürriyet'in yan kuruluşlarından olan Son Gazetesi'nin başına geçirdi. Meslek yaşamında ilk kez spor dışındaki haberlerin sorumluluğu kendisine verilmişti.

Son Gazetesi'nde başarılı bir performans sergiledi. Gazete, öğleden sonraları piyasaya çıktığı için yeni gelişen ulusal ve uluslararası olayları manşete çekerek, büyük yayın organlarını atlatması kolay oldu. İlk kez birinci sayfadan grafik yöntemini kullanarak, basında yeni bir akıma öncülük etti. Gerisini Rahmi Turan anlatıyor:

"Özellikle yurtdışındaki ve ABD'deki önemli haberleri kullanırdık. Saat farkı bizim gazetenin işine geliyordu. Öğleden sonraları çıktığımız için ABD'de gündüz meydana gelen olayları hemen verebiliyorduk. Bu olayları anında duyurmamız tirajımızı artırdı. 200 bin olan tiraj, 400 bine kadar dayandı. Nezih Demirkent'in önerisiyle radyodaki sabah 07.00 haberlerini çok dinler ve oradan faydalanırdım.

Bir de Türkan Şoray röportajı patlattık. Şoray, o zaman İtalya'dan dönmüştü. Ama sevgilisi Rüçhan Adlı ile değil başka bir rejisörle gitmişti.

İtalya'dan döndüğünde Rüçhan Adlı, bunların yollarını kesmiş ve kavga etmişler. Sokak ortasında birbirlerine girmişler. Saç baş dağılmış. Hürriyet Gazetesi, bu olayı birinci sayfadan duyurmuştu.

Ertuğrul Akbay'a, 'Sen Türkan Şoray'ın hayat hikâyesini alabilir misin? Hemen patlatalım' dedim.

O da, 'Alırım' dedi.

Çok başarılı bir arkadaşı, ama pek inanmadım alabileceğini. Çünkü o kadar büyük gazete varken, öyle iddiası olmayan ve akşamüzeri çıkan bir gazeteye Türkan Şoray'ın pek itibar etmeyeceğini düşündüm. Ama Ertuğrul Akbay halletti bu işi. Hayat hikâyesini aldı, annesinin ile kardeşlerinin fotoğraflarını bile getirdi.

Yayımladık. Haber büyük ses getirdi. Hatta Simavi çok şaşırdı ve 'Nasıl konuştunuz? Parapul istemedi mi?' diye sordu.

Ben de, 'Bizde para yok ki zaten' dedim.

Bunun üzerine, 'Olur mu, kendisine bir hediye verelim' dedi.

Röportaj bize o kadar çok şey kazandırmıştı ki, Türkan Şoray'a bir bilezik aldık. Aldığımız bileziğin değeri, o zamanlar bir Volkswagen fiyatına eşitti. Bileziği götürdüm ve gazetemizin armağanı olarak Türkan Şoray'ın koluna ben taktım. Çok memnun oldu."

"Bir Ekmek Bir de Günaydın"

Son Gazetesi'ndeki çalışmasını beğenen Haldun Simavi, onu yanına çağırdı. Yeni bir gazete çıkaracaktı. O sırada, ortağı ve Hürriyet'in patronu Erol Simavi'den de ayrılmıştı. Haldun Simavi, yeni gazeteyi kurması için Rahmi Turan'ı görevlendirdi. İşin başına geçerek küçük bir kadro kurmasını istedi.

Neredeyse 30 yaşındaydı ve patron ondan bir gazete yaratmasını istiyordu. Rahmi Turan, 26 Kasım 1968'de tirajı uzun yıllar bir milyonun üzerinde seyredecek olan Günaydın Gazetesi'ni kurdu.

Günaydın, hem ismi hem de polisadliye ve sokak haberciliğini öne çıkaran yayın politikası ile Babıâli'de kendine özgü bir yer edindi. Okurları onu satın alırken, "Bir ekmek, bir de Günaydın" istiyorlardı.

12 Eylül 1980'deki askeri darbe, Türkiye'de köklü değişikliklere yol açtı. Siyasi partilerin tamamı kapatıldı. Mülki amirliklerin hemen hepsi subayların yönetimine geçti. Yerel yönetimlerin başına bile askerler getirildi.

Babîâli de, bu baskı ortamından nasibini aldı. En büyük gazeteler, Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından defalarca kapatıldı ya da yayınlarına ara verildi. Askerler, yazılan her habere karşıyor, hatta bazı haberlerin yazılmasına izin vermiyorlardı. Sansür konulduğu için gazeteler haber sıkıntısı çekiyorlar ve okuyucunun karşısına güdük gündemlerle çıkıyorlardı. Doğal olarak tirajları da azalmıştı.

"Vay Anasını... Bu Kadar Satıyorsun Ha!"

Rahmi Turan, bu ortamda yeni bir gazete çıkarmaya karar verdi. Çıkaracağı gazete, baskı altındaki Türkiye insanını gülmüsetebilmeliydi. Esprili olmalıydı. Eğlence ve magazin yaşamını öne çıkaran bu gazete için Haldun Simavi'den onay aldıktan sonra işe başladı.

Gazetenin ismi de bulunmuştu. Tan Gazetesi... Gazetenin tanıtımı için TRT'ye beş gün boyunca reklâm verildi. Gazete, 1983 yılında yayın hayatına başladı.

Sonuç, Rahmi Turan'ı çok şaşırtmıştı. Tan Gazetesi, ilk gün 500 bin sattı. İkinci gün 750 bin baskı yaptı ve aynı gün tamamı tükendi. Sonraki gün basılan 800 bin Tan Gazetesi yine yok satmıştı.

Haldun Simavi, Tan Gazetesi çıktığında yurtdışındaydı. Döndüğünde tiraj rakamlarını görünce şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. Rahmi Turan'a hayretle baktı:

"Vay anasını... Bu kadar satıyorsun ha!"

"Evet efendim."

"Niye bu kadar satıyor peki?"

"Vallahi ben de bilemiyorum, anlayamadık."

"Allah Allah..."

Aslında, Tan Gazetesi'nin kapış kapış satılmasının sırrı, erotizmde yatıyordu. 12 Eylül öncesinin katı politik tutumu ve yerleşik töreler, muhafazakâr bir coğrafyada yaşayan Türkiye insanını kısa kaç altına almıştı.

Erotik fotoğraflar ya da filmler çok yaygın değildi. Sinemalarda pornografik filmlerin gösterilmesi yasaktı. İnsanlar gizli-den gizliye kuytu sinemalardaki seks filmlerine gidip, pornografik açlığını bastırıyor ya da içlerindeki erotik dürtüyü ender bulunan yabancı dergilere yöneltiyorlardı.

Tan Gazetesi, yalnızca erotizmi öne çıkaran haber ve fotoğraflarla patlama yapmamıştı. Kapalı toplumlara özgü bir şekilde merak duygusunu harekete geçiren dedikodu haberleri; eğlence ve magazin dünyasının arka bahçelerindeki olayların açığa vurulması; fıkralara dayalı karikatür ve fotoğraflar; siyaseti ve hayatı gırgıra alan haberler, bu gazetenin çok satmasının nedenlerinden yalnızca birkaçıydı.

Türk toplumunda bir boşluğu doldurmakla kalmamış, bir zaafı da ortaya çıkarmıştı. Buna, bir de 12 Eylül koşullarının yarattığı depolitizasyon süreci eklendiğinde, Tan Gazetesi'nin tiraj rekoru kırması pek de sürpriz sayılmazdı.

Üstelik gazete, yeni bir okur kitlesi yaratmıştı. Çoğunluğu varoşlarda yaşayan ve o güne kadar hiç gazete almayan ya da az okuyan insanlar, birdenbire Tan okuru kesilmişlerdi.

Ancak, sonraki yıllarda Tan Gazetesi, Türk basınındaki yozlaşmanın simgesi olarak gösterildi. Asparagas olduğu öne sürülen haberleri, estetikten çok yoz cinselliği öne çıkaran erotik fotoğrafları ve ciddiyetten uzak haberleri ile basının düzeyini düşürdü.

Bu gazetenin yaratıcısı Rahmi Turan bu yüzden meslektaşları tarafından yıllarca eleştirildi. Turan, bu eleştirileri, "Benim başında bulunduğum dönemdeki Tan böyle değildi, bir aile gazetesiydi. Biz görevi bırakıp ayrıldıktan sonra seks kokan bir gazete oldu" sözleriyle karşıladı.

Haldun Simavi'ye Kızıp Ayrıldı

Rahmi Turan'ın Tan macerası bir yıl sürdü. 1984 yılında Güneydın ve Tan gazetelerinden istifa ederek, Simavi ile yolunu ayırdı. Bu süreci, Rahmi Turan şu sözlerle anlatıyor:

"Bir gün toplantıdayız. Karşımda Müessese Müdürü Kemal Kınacı var. Haldun Simavi, masanın karşı ucunda oturuyor. Baktım, Haldun Bey'in yüzünden düşen bin parça.

Bana bakarak, 'Çok adam çalıştırıyorsun' dedi.

Benim de aklıma Güneydın geldi. Biraz fazla adam vardı. Ama bu adamların bir bölümü onun bilgisi dahilinde çalışıyorlardı. Emektar, eski gazetecilerdi bunlar.

'Öyle diyorsunuz, ama bir kısmını sizin talimatınızla aldım' dedim.

'Yok yok, ben Tan'dan bahsediyorum' dedi.

O zaman irkildim. Samimi söylüyorum, başımdan aşağı kaynar sular aktı:

'Efendim, size yanlış bilgi vermişler. Beni de sayarsanız, Tan'da 25 kişi çalışıyor' diye karşılık verdim.

Düşünsenize, Tan'ın yazı işleri kadrosu dışında özel haber kovalayacak yalnızca birkaç muhabiri var. Yaratıcı arkadaşlarla çalışıyoruz. Rastgele ajans haberleri ile çıkacak bir gazete değil.

Haldun Bey, '5 kişi ile çıkar o gazete' dedi.

Ben hayatımda ilk defa çok sevdiğim halde ona isyan ettim.

'Bu dünyada 5 kişi ile o gazeteyi çıkaracak babayiğit yok. Öyle bir süpermen yok. Ben çıkaramam, siz de çıkaramazsınız' dedim.

Çok ağırıma gitti. Güneydın Gazetesi'ni çıkarırken, Tan'ı da çıkardım. Ek bir para almadım. Tan Gazetesi, Haldun Bey'e inanılmayacak kadar çok para kazandırdı. Bunun söylenmesi bile insanın gücüne gidiyor. Hemen kâğıt çektim önüme ve istifamı yazdım. İstifa patrona verilmez. Hemen istifamı Müessese Müdürü Kemal Kınacı'nın önüne koydum.

Haldun Bey anladı davranışının yanlış olduğunu ve lafı değiştirdi. Ondan sonra zaten neler konuşulduğunu bile dinleyemedim."

Sabah Gazetesi'ni Kurdu

Bu olay, 20 yıla yakın çalıştığı Haldun Şimavi ile olan gönül bağını koparmıştı. İki kez Simavi'ye giderek istifasının kabul edilmesini istedi. Patron her seferinde bir bahane bularak bu konunun görüşülmesini erteledi. Ama o, ayrılmaya karar vermişti.

O sırada gazeteci İlhan Esen, ona Yeni Asır Gazetesi'nin sahibi Dinç Bilgin'den mesaj getirdi. Bilgin, görüşmek için kendisini yemeğe davet ediyordu. Simavi'nin yanından ayrılmak istediğini duymuştu. Bilgin'in davetini kabul etti.

1984 yılında Tarabya'daki bir restoranda Dinç Bilgin'le buluştu. Bilgin, Ege'de basılan Yeni Asır Gazetesi'ni İstanbul'da çıkarmak için ondan yardım istiyordu. Gazeteyi İstanbul'da çıkarmasını ve başına geçmesini teklif etti.

"Yeni Asır bana yabancı bir gazete. Hem de yerel. Ben onu çıkartamam. Türkiye çapında bir gazete isterseniz çıkarabilirim" diyerek, teklife 'hayır' karşılığını verdi.

Dinç Bilgin, Yeni Asır konusunda ısrarlı olmadı, ama onun ulusal gazete çıkarma önerisini de kabul etti.

Gazete çıkarma konusunda deneyimli olan Rahmi Turan, işe gazetenin ismini bulmakla başladı. İlhan Esen'i Emniyet Müdürlüğü'ne göndererek, kullanılmayan bir gazete ismi araştırmasını istedi. Emniyetin defterinde, Sabah Gazetesi'nin ismi boş duruyordu. Belirli bir süre içinde başvurularak istenmediği için isim hakkı başkasına verilmemişti. Hemen ismin alınması için işlemlerin başlatılmasını istedi. Sonradan Türk basınındaki en büyük gazetelerden biri haline gelecek olacak Sabah Gazetesi işte böyle doğdu.

1985 yılında kurduğu Sabah Gazetesi'nin genel yayın müdürü oldu. Rahmi Turan, Sabah Gazetesi'nin öyküsünü ise şöyle anlatıyor:

"Dinç Bilgin, bana daha önce aldığım maaşın yüzde 50 fazlasını ve Sabah Gazetesi'nin yüzde 20 hissesini verdi. Kendi inisiyatifi ile yaptı bunu. Ben, 'illa da şunu isterim' demedim.

Ben 1985'in 22 Nisanı'nda Sabah'ı çıkarınca, 3540 arkadaş da Günaydın Gazetesi'nden bize geldi. Ben hiçbirini çağırmadım, hepsi kendi istekleriyle geldiler. Günaydın, o zaman biraz zor duruma düştü. Herkes benim Haldun Bey'e kızdığını için Günaydın'ın içini boşalttığımı sandı. Oysa öyle olmadı. Ben tek kişiye bile teklifte bulunmadım. Ama gelenlere de 'Hayır' demedim.

Sabah, başarılı bir gazete oldu. 60 kişilik bir kadroyla çalışıyorduk ve tirajı 650 bine ulaşmıştı. O zamanki yeri Mecidiyeköy'deydi. 1986 yılının Mayıs ayında Sabah Gazetesi'nden ayrıldım.

Ben ayrılınca herkes çok geçirdi. 'Neden bu kadar imkân bıraktı' dediler.

Ayrılmamın sebebi psikolojikti. Biz ayrıldıktan sonra Günaydın sarsılmıştı. Tirajı, 90 bine düşmüştü. Batmak üzereydi. Kemal Kınacı aracılık ederek, 'Haldun Bey, dönmenizi istiyor' demişti. Haldun Bey, bizim velinimetimiz, sevdiğimiz bir insan...

Döndüm ama 'Hiçbir şeye karışmayacak' diye de bir şart öne sürdüm. Kabul etti. Tirajını 300 bine ulaştırdık. Durumunu düzelttik.

Sonra Haldun Bey gazeteyi Asil Nadir'e sattı. Tabii, bizim Asil Nadir ile anlaşmamız mümkün değil. Bize yine yol görünmüdü. Yeniden Sabah grubuna döndük.

1988 yılıydı. Orada, Bugün adlı gazeteyi çıkardım. Belirli bir seviyeye getirdikten sonra oradan da ayrıldım. Anlaşmamı böyleydi."

Simavi: Emeç'ten Memnun Değilim

1989 yılında Hürriyet Gazetesi'nde işler oldukça karıştı. Gazete yönetiminde sorunlar yaşanıyordu. Bu sorunlar, gazetenin yapısını olduğu kadar tirajını da etkiliyordu. Tiraj, bazen hafta içinde 450 binlere kadar düşüyordu.

Patron Erol Simavi, yönetimi oğlu Sedat Simavi'ye devretmeye karar vermişti. Oğul Simavi'nin ise Genel Yayın Yönetmeni Çetin Emeç'le yıldızı barışmıyordu. Ankara Temsilciliği yapan Ertuğrul Özkök ise tüm ısrarlara karşın genel yayın yönetmeni olmaya yanaşmıyordu.

Sedat Simavi, Çetin Emeç'i görevinden uzaklaştırmaya karar verdi. Babasının onayını aldıktan sonra Hürriyet Gazetesi'nin başına Rahmi Turan'ı getirdi.

Rahmi Turan, bu süreci ve Hürriyet'e nasıl genel yayın yönetmeni olduğunu şöyle anlatıyor:

"Yönetmen Türker İnanoğlu'nun Nişantaşı'ndaki ofisinde Sedat Simavi ile buluştuk. Bana gazetenin başına geçmemi teklif etti. Çetin Emeç'ten memnun olmadığını ve gazeteye yeni bir soluk ve canlılık getirmek istediğini söyledi. Ben bu teklifi kabul ettikten sonra Hürriyet'in Genel Yayın Yönetmeni olarak göreve başladım. Hürriyet'e geldiğim vakit orası cadı kazanı gibi kaynıyordu. Kadro birbirine girmişti. Kimse kimseyi çekemiyordu.

Hatta bazıları bana, 'Bu şunun adamı, bu bunun adamı. Bunlar zararlı insanlar, şunları tasfiye et...' gibi telkinlerde bulundular.

Ben de, 'Önyargı ile hareket etmem. Bakarım ve çalışmalarına göre karar veririm' dedim. Bu sözlerim birilerini rahatsız etti tabii.

1990 yılına kadar Hürriyet'te çalıştım. Sonra kendi isteğim ile ayrıldım oradan. Sedat Simavi ile anlaşmıştım, ama sonraki günlerde babası Erol Simavi öne çıkmaya başladı. Haberim olmadan gazeteden haber çıkardı. Gerekli uyarıları yaptım, ama baktım olmuyor. Ben de ayrıldım.

İsviçre'den Gazete Yönetilmez

Ben Erol Simavi'nin kardeşi Haldun Simavi ile 20 yıla yakın çalışmış durumdayım. Yani biz, onunla çalıştığımız için ona alıştık. Son derece sözüne güvenilir bir insandır, insanın arka-

sından değil, yüzüne karşı konuşur. Çok dürüst bir yapısı vardır. Gazetecilik dışında başka bir şey düşünmez. Her olayı gazete ve habercilik açısından düşünür. Kim darılacaksa darılsın, gücünecekse gücensin, onu hiç ilgilendirmez. Haber doğruysa ve haber değeri taşıyorsa, mutlaka girer gazeteye. Kendi akrabalılarıyla bile ilgili olsa, haberi sokar gazeteye. Bu kadar da gazetecilik âşığı bir patrondur.

Erol Simavi, onun gibi değildi. O yüzden ben pek uyum sağlayamadım. Çünkü İsviçre'de oturuyor, Türkiye'yi tanınmıyor. İsviçre'den talimatlar yolluyor, 'şunu şöyle yapın, bunu böyle yapın' diye. Olmuyor, hep yanlış. Ondan sonra satmak zorunda kaldı zaten gazeteyi. İsviçre'de oturup uzaktan kumandalı gazete yönetilir mi? Yönetilmez tabii.

1990 yılının sonlarında Aydın Doğan ile anlaştım. Bana bir gün, 'Seni uzun zamandır izliyorum. Seninle çalışmak istiyorum' dedi.

Ben de onun isteği üzerine Milliyet bünyesinde Meydan Gazetesi'ni çıkardım. 1996 yılında da Gözcü Gazetesi'ni yayına hayatına kazandırdım. Aydın Bey, Haldun Simavi'den sonra en uzun süre çalıştığım tek patrondur. Kendisi sevdiğim ve takdir ettiğim bir insandır. 1990 yılından beri bir sevgi ve saygı ilişkisi içinde çalıştık."

Rahmi Turan, 1957 yılında kendisine, 'Sen marangozhaneyi gitme' diyerek, maaş bağlatan şefi Necmi Tanyolaç'ı hiç unutmadı.

Babıâli'de eşine az rastlanan bir vefa ve dostluk örneği, bugünlere kadar sürdü. Tanyolaç, Rahmi Turan'ın Genel Yayın Yönetmenliğini yaptığı Gözcü Gazetesi'nde yazar olarak görev aldı.

Fakülteden Atılınca Gazeteci Oldu

1984 yılının sonları... Güneş Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü Güneri Cıvaoğlu, Ankara'ya gelmişti. Bir ekonomi haberi hazırlanmasını istedi.

Gazetenin yeni Ekonomi Muhabiri Serdar Turgut, kendisinden istenilen haberi hızla daktilosunda yazdıktan sonra Cıvaoğlu'nun odasına çıktı. Kapıyı çalarak içeri girdi ve yazdığı haber metnini koltuğunda oturan Cıvaoğlu'na uzattı.

Genel Yayın Müdürü, haber metnine şöyle bir göz attıktan sonra yüzünde alaysı çizgiler belirdi:

"Bak, sen de bilmiyorsun bu işi... 'de' ve 'da' eklerini ayrı yazacaksın. Bunlarda apostrof olmayacak."

"Acele ile yazmıştım, affedersiniz..."

Serdar Turgut, incinmişti. Genel Yayın Müdürü'nün kendisini küçümser bir üslupla konuşmasına üzülmüştü. Dayanamadı, nazikçe kırılganlığını açığa vurdu:

"Ama benim doktoram var, ben öğretim üyesiyim."

Cıvaoğlu, bir an duraksadı. Böyle bir yanıt beklemiyordu. Karşısındakinin sıradan bir muhabir olmadığını fark etti. Gülmüsedti. Barış çubuğu sunarcasına, önündeki Davidoff marka sigara paketini ona uzatarak, gönlünü almaya çalıştı:

"Yak şuradan bir tane..."

Cıvaoğlu ile ilk yüz yüze geldiğinde, 29 yaşında ve henüz mesleğinin başındaydı. Bu olaydan sonra Genel Yayın Müdürü ile arasında sıcak bir ilişki doğdu. Sıkça gazetenin manşetlerine çıkmaya başladı. Cıvaoğlu, kendisini koruyup, kolluyordu. Öyle ki, ona gazetede sayfa bile açtı.

Serdar Turgut, 1983 yılında yeni çıkarılan YÖK Yasası ile asistanlık yaptığı Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden atılmıştı. Sol görüşlüydü. Sonrasında Toplum ve Birlik gibi 'Entelektüel Sol'un bayraktarlığını yapan dergilere yazmıştı. Bu yıla yakın çalıştığı Yeni Gündem Dergisi'nden ekonomik kriz nedeniyle çıkarılınca, profesyonel gazetecilik yapmaya karar vermişti.

Hukuk Fakültesi'ndeki arkadaşı Lale'nin eşi Mithat Sirmen, Güneş'in İstihbarat Şefliğini yürütüyordu. Arkadaşının referansı ile bu gazeteye girmişti. Amerika Birleşik Devletleri'nde ekonomi okuduğu ve sağlam bir eğitim aldığı için onu Güneş Gazetesi'ne ekonomi muhabiri olarak almışlardı. "DP Döneminde Türkiye Ekonomisi" başlıklı bir de doktora tezi yazmıştı.

Cıvaoğlu, Genel Yayın Müdürlüğü'nden ayrılıp, yerine Mehmet Barlas atandığında üç yıla yakın çalıştığı gazeteden istifa etti; ancak, işsizliği uzun sürmedi. Aynı anda Hürriyet ve Cumhuriyet'ten iş teklifi aldı. Hürriyet'in Ankara Temsilcisi Hütuğrul Özkök, onu diploması muhabiri olarak çağırmıştı. Tercihini ekonomi muhabirliğinden yana koyarak, Cumhuriyet'e başladı. Gerisini Serdar Turgut anlatıyor:

"O arada zaten Mithat Sirmen Hürriyet'e başladı. Cumhuriyet'in Temsilcisi Yalçın Doğan çağırınca ben de oraya geçtim. 1986 yılının sonuydu. Enis Berberoğlu da orada ekonomi muhabiri olarak çalışıyordu. Enis, bana çok yardımcı olmuştur. Çok tecrübesizdim ve öyle muhabirliğe yatkın bir tarafım yoktu. Bugün de anlaşıyor ki yazı yazmayı seven biriyim.

Enis Berberoğlu çok iyi gazetecidir, bana yardımcı oldu. 'devletle şöyle ilişki kuracaksın, şunları yapacaksın' diyerek hep yol gösterdi. Onunla uzun yıllar boyunca ilişkimiz hep yürüdü gitti. Ama ben Cumhuriyet'te iki ay çalıştım. Çünkü yine Hürriyet'ten teklif gelmişti.

Cumhuriyet'te çok iyi performans göstermiştim. Teklif gelince Hürriyet'e geçtim. Bu da, ciddi bir gıcıklığa neden oldu

İlhan Cemal, o zamanlar Cumhuriyet'in başındaydı. Gazete en parlak dönemlerini yaşıyordu. 'Cumhuriyet Ekolü' diye bir şey vardı. 'Ayrılmak zor' derlermiş. Ayrıldım ben...

Hürriyet'te Yavuz Gökmen ile arkadaş oldum. O arada Hürriyette, Yavuz'un ayağını kaydırmaya çalışıyorlardı. Üç yıl ekonomi muhabirliği yaptım. Orada beni 'ekonomi şefi' diye tanımladılar; beni kandırmak için yani...

Sonra Rahmi Turan, Hürriyet'in başına geldi. Turan'la çalışmak istemeyen gazeteciler ayrılmak için harekete geçtiler. Bize, Sedat Simavi'den 'gitmeyin' diye mektuplar geldi. Ertuğrul Özkök'ün odasına çıkıp onunla konuştum.

Nurcan Akad, İsmet Solak, Esen Ünür ve ben ayrılıp Güneş'e geçtik. Esen Ünür, İstanbul'a gitti. Ben, gazetenin Ankara İstihbarat Şefi olurken, Nurcan Akad da Ankara Temsilcisi oldu.

Benim özel hayatım, o dönemler çok dalgalıydı. Sonra ayrıldık oradan. Gazetenin başında bulunan Metin Münir ile kan uyuşmazlığım vardı. Kan uyuşmazlığı yüzünden sinirler gerildi. Sonra bir şekilde kavga ettik. O beni kovdu, ben de istifa ettim. İşsiz kaldım. İki ay geçtikten sonra alkolik olmaya başladım. Para bitti. Babamdan parasal destek alıyordum."

Vallahi Ben Açım

Bir yıldır işsizdi. Geçim sıkıntısı çekiyordu. Dayanamadı ve Sabah Gazetesi'nde yazarlık yapan Güneri Cıvaoğlu'na telefon etti. Cıvaoğlu, onun sesini duyduğuna sevinmişti, ne durumda olduğunu merak ediyordu:

"Neler yapıyorsun?"

"Vallahi ben açım."

"Ya sen ne diyorsun, olur mu öyle şey?"

"Vallahi ağabey öyle?"

"Sen biraz dur bakalım, bir şeyler yaparız."

Bu konuşmalardan çok kısa bir süre sonra yeniden görüştüler:

"Serdar, Zafer Mutlu ile konuştum. İstanbul Yazı İşlerine geliyorsun."

"Güneri Ağabey, İstanbul'a gelemem. Ekonomik şartlar, evim... Orada zor olur."

"Peki, o zaman. Sen de bana çalışırsın."

Altı ay boyunca Cıvağlu'nun köşesi için çalıştı. Ankara'dan ona haberler ve ilginç olaylar aktardı. Bu süre içinde Cıvağlu, onu maaşa bağladı. Hatta maaşını da kendi cebinden ödedi. Aldığı maaş, Hürriyet'te aldığı para ile aşağı yukarı aynı miktardaydı.

Ertuğrul Özkök, Serdar Turgut'u yeniden Hürriyet'e aldı, ama göreve gazeteci olarak başlatmadı. Ankara Bürosu'ndaki bazı gazeteciler onun dönmesine karşı çıkıyorlardı. Özkök de çareyi, onu Ankara Bürosu'na 'danışman' sıfatıyla başlatmakta buldu.

O sırada Erol Simavi, Özkök'ü gazetenin Genel Yayın Yönetmenliğine atadı. Fatih Çekirge ise Ankara Temsilcisi olmuştu. Hürriyet yönetimi, 1991 yılında bölge ekleri çıkarmaya karar verdi. Ankara'da da bir bölge eki çıkarılacaktı. Ankara Eki'nin çıkarılmasını fırsat bilerek danışmanlığını bir kenara attı. 1991 sonbaharında Hürriyet Ankara Eki'nin Haber Müdürlüğü'ne başlayarak gazeteciliğe geri dönüş yaptı.

Verem Hastası Oldu

O yıllar Serdar Turgut'un özel yaşamının yanı sıra sağlığının da bozuk olduğu dönemlerdi. Anlaşamadığı için eşinden ayrılmıştı, içine kapanmıştı. Üzüntüden yemek bile yiyemiyordu. Üst üste yaşadığı stres ve üzüntüler yüzünden bitkin düştü, vereme yakalandı. Hastalığı atlatmak için uzun süre tedavi gördü.

Ankara Bölge Eki'ni çıkaran Yazı İşleri ekibi ile dünya görüşü ve kişilik açısından uyduğu pek söylenemezdi. Yalnızca işi ni yapıyordu. Gazetenin iyi çıkarılması için farklı öneriler ve uygulamalar getirmeye çalışıyordu.

Hürriyet'in matbaası İstanbul yolu üzerindeyd. Matbaanın hemen önünde çok güzel bir park vardı. Güneşin kendisini gösterdiği günlerde kitabını alarak parka koşardı. Öğle saatlerini parkta güneşlenerek ve kitap okuyarak geçirirdi. Bazen ayağını banka uzatır, yemyeşil parkın tadını çıkarırdı. Orada çalışanlar pek de alışık olmadıkları bu gazeteci tipini ilgiyle izlerlerdi.

Bu kitabın yazarı olarak ben de, mesleğe Serdar Turgut'un yanında başladım. 1991 yılının yaz sonunda çalıştığı büroya gittim. Gazeteci olmak istiyordum ve Fatih Çekirge beni ona yollamıştı.

Sabah 09.00'da büroya girip Serdar Turgut'u sorduğumda, önündeki daktilo ile boğuşan gözlüklü ve kısa saçlı adamı gösterdiler.

Çekinerek yanına gittim. Asık suratlıydı ve yaşamının anlamı, önündeki daktilo ile parmaklarının arasına sıkışmıştı sanki...

"Günaydın" dediğimde, münasebetsizlik yaptığımı hissettiren bir bakış fırlattı. Gözlerinde insanı gülümseten bir muziplik vardı ya da ben öyle hissetmişim. Korkudan gülemedim:

"Efendim benim adım Hakan Akpınar, gazeteci olmak istiyorum. Fatih Bey, beni işe başlamak için size yolladı."

"İyi, peki konuşuruz. Sen otur şurada..."

Yanı başındaki uzun üçlü koltukta beklemeye başladım. Kendisini işe öyle bir kaptırmıştı ki, beni görmüyordu. Gerçi kimi zaman göz göze geliyorduk, ama o zamanlarda ben biraz daha beklemem gerektiğini anlıyordum.

Böylece saatler geçti. Hâlâ oturuyordum. Öğle üzeri bir saat kadar yok olmuştu. Döndüğünde yeniden daktilosuna eğildi. Bir ara başını kaldırdı ve bana uzun uzun baktı:

"Sen ne bekliyorsun?"

"Efendim gazeteci olacaktım, hani Fatih Bey yollamıştı..."

"Ha tamam ya... Geç şu masaya başla."

Serdar Turgut, beni tam dört saat boyunca oturttuğu koltukta unutmuştu.

Rana ile Gazetede Tanıştı

O dönemde şimdiki eşi ile tanıştı. Rana Hanım, matbaanın iç mimarisi ve dekorasyonu ile ilgileniyordu. Bu tanışmanın ardından Serdar Turgut'un yaşamı değişmeye başladı. Daha neşeli ve huzurlu görünüyordu.

Ankara Eki'ndeki görevi uzun sürmedi. Ankara'da başlayan gazetecilik yaşamı İstanbul'da sürecekti. Bu bölümü Serdar Turgut anlatıyor:

"Bir gün Ertuğrul Özkök ile o zamanki yardımcısı Mehmet Yakup Yılmaz, Ankara'ya geldiler. Enis Berberoğlu ile beni öğle yemeğine davet ettiler.

Ertuğrul Bey bana 'İstanbul'a gelir misin?' deyince kabul ettim.

Ankara'dan bıkmıştım artık. Bana dört ve beşinci sayfaların editörlüğünü verdi. Ne yapacağımı tam kestirememiştim ama 'Tamam' dedim. Enis de İstanbul'a geldi ve ekonomi şefi oldu.

Orada çalışmaya başladım. Çok zevkli değildi, ama güzel şeyler yapmaya çalışıyordum. Çok gergin bir ortamdı. Ertuğrul Bey ve benimle ilgili ayak oyunları vardı. Tam bir Babîâlî yani. Bir de Ankara'dan gelmişiz. Bayağı sinir törpüleyici bir ortamdı.

Bu arada benim için yeni bir şans doğdu. Fatih Çekirge, Sabah Gazetesi'ne geçmişti. 'Yerine kim gelecek?' derken, Washington'dan Sedat Ergin, Hürriyet'in Ankara Temsilciliği'ne atandı.

Gazetede otururken baktım ki, herkes fıldır fıldır Washington'a temsilci arıyor; ama, kimse bana bir şey söylemiyor. Hâlbuki ben ABD'yi tanıyordum. Orada uzun yıllar kalmıştım. Ankara'da koleji bitirdikten sonra oraya teyzemin yanına gitmiştim. Üniversiteyi orada okumuştum. ABD'deki iç politikayı ve olayları da yakından izleyen biri idim. Mesela, ABD'de seçimler olduğunda, oturup sabaha kadar televizyondan gelişmeleri takip ederdim.

Kararımı verdim ve Ertuğrul Özkök'ün odasına çıktım. Mehmet Yılmaz'la oturuyorlardı.

'Washington'a beni niye düşünmediniz?' diye sordum.

'İstiyor musun?' dediler.

'Neden istemeyeyim ki?' karşılığını verince, 'Dur bakalım bir de Erol Simavi'ye soralım, biraz bekle' dediler.

Ben aşağıya inip işimin başına geçtim; bir yandan da cevabı bekliyorum.

Ertuğrul Bey geldi ve 'Okey' dedi.

Bunun üzerine Sedat Ergin'le birlikte uçağa binip Washington'a gittik. Sedat da evini toplayacaktı. Sedat, bana büyük bir jest yaptı. Beni, Washington'daki bütün kaynakları ile tanıştırdı. Devirteslim yaptıktan sonra o Ankara'ya döndü. Artık Washington Temsilcisiydim."

Nasıl Haber Atladığını Yazdı

Haber yazmayı sevmiyordu. O nedenle klasik habercilik yapmadı. Haber yerine yorum ve esprilerle yüklü yazılar geçiyordu. Atladığı haberlerin perde arkasını yazıyor, kimi zaman da bir haberi nasıl kaçırdığını anlatıyordu. Washington'dan ciddi haberler bekleyen Hürriyet'in Dış Haberler Servisi de doğal olarak bu haberleri çöpe atıyordu.

Gerçi, kritik görüşmeleri ya da olayları haber halinde gazeteye geçiyordu, ama ağırlıklı olarak klasik habercilik tarzının dışında bir 'mesai' yürütüyordu.

Ertuğrul Özkök bir gün telefonda kendisine, 'Sen yazı yazıyor musun?' diye sordu.

Tam beklediği fırsattı. Yazılarını İstanbul'a faksladığını, ancak yayımlanmadığını söyleyince Özkök, 'Ben bir göreyim bunları' dedi.

Birkaç yazı örneğini hemen faksladı. Özkök, ona haftada bir gün yazı yazma imkânı sağlamıştı. Washington'dan haftada bir gün Washington'u ve Amerikan yaşamını anlatan yazılar yazmaya başladı.

Yazıları ilginç, bir hayli de 'uçuk'tu. Gündelik psikoloji, seks, öfke, kendisiyle alay edebilen insan tipleri ya da yaşamın anlamsızlığı üzerine yazdığı yazılar kısa sürede fark edildi. Varoluşsal kaygılar yazılarının ana temasıydı aslında.

Yazılarına tepki verilmeye başlanmıştı. Türkiye'den telefonlar geliyor, fakslar yağıyordu. Kendisini eleştirenler de vardı, destekleyenler de...

Az Kalsın Nehre Düşecekti

Washington'da iki yılını doldurmuştu. Biraz sıkılmaya başlamıştı. İstanbul'a dönmek ve yazarlık yapmak istiyordu. Kafası bunlarla meşgulken, Ertuğrul Özkök Amerika'ya geldi. Özkök, Washington'a geldiğinde hep Serdar Turgut'un evinde kalırdı.

Özkök, evin kapısında kendisini karşılayan Turgut'un biraz zayıflamış olduğunu fark etti.

Turgut, selamlaşmanın ardından "Göreve hazırım" dedi.

Özkök, şaşırmıştı, "Niye ki?" diye sordu.

"Artık Türkiye'ye dönme zamanı geldi."

Yurtdışı temsilciliklerinde ya da Washington'da görev alan gazeteciler, oralarda en az beş yıl kalırlardı. Bu süre bazen daha uzun da olabilirdi. Ama o, artık geri dönüş vaktinin geldiğini düşünüyordu. Türkiye'ye dönmek için Özkök'e baskı yapmaya başladı. O gece sabaha kadar uyumadılar. Özkök, düşünceliydi:

"Ne yapabilirim senin için?"

"Bakın yazılarım tutuyor, bir şeyler yapalım. Yazı yazayım ben."

Ertesi sabah birlikte güzel bir kahvaltı yaptılar. Kahvaltı sonrası da yürüyüşe çıkmışlardı. Yürüyüşte tartışıyorlardı. Yazar olup Türkiye'ye gelmek için Özkök'ü ikna etmeye çalışıyordu. Kendisini öyle bir kaptırmıştı ki, az kalsın kıyısında yürüdüğü Patomac Nehri'ne düşecekti.

Özkök, pes etmişti:

"Tamam, sen gel bakalım Türkiye'ye..."

Serdar'a Karışmayacağım Yazar Oldu

İstanbul'a geldiğinde tam olarak ne yapacağını bilemiyor-du. 'Renkler' başlığı ile köşe yazmaya başladı. Fakat hangi çizgi-de yazması gerektiğini henüz tam olarak kestiremiyordu. Her seferinde farklı bir tat ve stille yazıyordu.

Özkök, onun yazdığı bütün yazılarda ensesindeydi. Yazıla-rına karışıyor, yön vermeye çalışıyordu. Aylarca böyle devam etti, ancak sonunda stilini buldu ve belli bir çizgi tutturdu. Be-şinci ayın sonunda da Özkök'ten bir mesaj aldı:

"Serdar'a artık karışmayacağım, o yazar oldu..."

Basının renkli kaleminden Serdar Turgut, yazıları nede-niyle bazen çok eleştirildi; kimi zaman da yazılarıyla Türki-ye'nin gündemini belirledi.

"Öteki Türkiye", "Derin Halk", "Televoleci Ekonomistler" gi-bi kavramları Türkçe'ye kazandırdı.

Serdar Turgut, Akşam Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni ola-rak görev yapıyor.

HINCAL ULUÇ

Gazeteciliğe Öz Fenerbahçe'de Başladı

Hıncal Uluç... Babiâli'nin renkli simalarından. Spor ve magazin dünyasının da yakından tanıdığı bir portre.

Öyküsünün en ilginç yönlerinden birini ise mesleğe başladığı derginin adı ve misyonu oluşturuyor; çünkü koyu bir Galatasaray taraftarı olarak bilinen Hıncal Uluç, gazetecilik mesleğine Öz Fenerbahçe Dergisi'nin Ankara muhabiri olarak başlıyor.

Dayısı Necati Bilgiç, derginin yazı işleri müdürüydü. Ağabeyi Öcal Uluç ise Öz Fenerbahçe'nin Ankara'daki muhabirliğini yapıyordu. Ağabeyi, dayısının kendisine açtığı sütunda yazılar yazıyor, derginin bilmece ve bulmaca bölümlerini hazırlıyordu.

Ağabeyi, İstanbul'a gidip derginin Fenerbahçe muhabirliğini üstlenince, Hıncal Uluç'un yaşamı bir anda değişti. 1955 yılında Kurtuluş Lisesi'nde öğrenciyken, ansızın kendisini Öz Fenerbahçe'nin Ankara muhabiri olarak buluverdi.

Dayısı Necati Bilgiç, ağabeyinden boşalan sütunu doldurmakla onu görevlendirmişti. Yaptığı iş karşılığında para almıyordu. Dergide çalışmaktan ise büyük keyif alıyordu. Lisedeki arkadaşlarının arasında gazetecilik yaptığı için gururla dolaşıyordu.

Amatör olarak spor karşılaşmalarını izlemeye başladı. Okuldan arta kalan zamanlarında amatör kulüplerin ve kolej takımlarının maçlarına giderek, izlenimlerini genç yaşta sahibi olduğu sütununa aktardı.

Liseyi bitirdiğinde ağabeyi de Ankara'ya dönmüştü. Ona, "Yürü, yeni bir gazeteye gidiyoruz" dedi. 1957 yılının Kasım ayında ağabeyi ile birlikte Yeni Gün Gazetesi'ne geçti.

Yeni Gün Gazetesi'ni, Demokrat Parti'nin yayın organı olan Zafer Gazetesi'nden ayrılan bir ekip çıkarıyordu. Gazetenin Spor Servis Şefi ise Mehmet Ali Kışlalı idi. Kışlalı, Uluç kardeşlerin kuzeniydi. Akrabalık ilişkileri, Uluç kardeşleri yeni bir gazete ile daha tanıştırmıştı.

Yeni Gün'ün Genel Yayın Müdürlüğü'nü Cihat Baban üstlenmişti. Ahmet Taner Kışlalı da orada çalışıyordu. Cihat Baban, sert ve otoriter yapısı yüzünden gazetenin yazı işleri ekibi ile çatıştı. Yazı işleri kadrosu görevden ayrılınca Cihat Baban yalnız kaldı. Gazeteyi çıkarmak Uluç ve Kışlalı kardeşlere kalmıştı.

Hincal Uluç, o yıllarda Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenciydi. Ağabeyi ve kuzeni ile birlikte gazetede ki boşluğu doldurabilmek için geceli gündüzlü bir çalışma temposunun içine girdi.

DP iktidarının son yıllarıydı. Hükümet, kendisine karşı yükseltile muhalefeti zayıflatmak için basın sektörüne karşı sert önlemler almıştı. Sansür ve yasaklamalar yüzünden gazetelerin kapatıldığı dönemlerdi. Hükümet kararı ile gazetelere yalnızca belli miktarlarda kâğıt verilebiliyordu. SEKA'nın kâğıt ambargosu yüzünden gazetelerin altı sayfa basıldığı günlerdi.

Uluç, gençliğinin en verimli ve dinamik dönemlerini bu gazetede geçirdi. Yalnızca sporla değil siyasetle de ilgilendi. Profesyonel gazeteciliğinin temellerini Yeni Gün Gazetesi'nde attı.

Türkeş Ailesi ile Yakın Dostluk

27 Mayıs 1960'taki ihtilalin ardından yeni bir gazete macerası başladı. Uluç, yine ağabeyi ile birlikte ihtilalin gazetesi olarak kurulan Öncü Gazetesi'ne geçti. Uluç kardeşleri bu gazeteye taşıyan yine bir akrabalık ilişkisi oldu. Ama bu seferki ilişki birinci derecedendi. Gazeteyi, Babası Fadıl Uluç ve 'İhtilalin Kudretli Albayı' Alparslan Türkeş'in de aralarında bulunduğu bir grup çıkarıyordu. Fadıl Uluç ve Türkeş, gazetenin perde arkasındaki ortaklarıydı. Şirket, eşler adına kurulmuştu.

Hıncal Uluç'un babası dönemin tanınmış siyasi portrelerinden biriydi. Emekli albaydı. Sonradan MHP adını alacak olan Cumhuriyetçi Milliyetçi Köylü Partisi'nin (CMKP) genel sekreterliğini yürütüyordu.

Uluç ve Türkeş aileleri çok yakın dosttular. Birbirlerinin evlerine gidip gelirlerdi. Öyle ki, Hıncal Uluç, Alparslan Türkeş'i "Aslan Amca" diye seslenirdi.

Babası, Öncü Gazetesi'nin başyazarlığını yapmaya başladı. Öcal Uluç da, Öncü'nün yazı işleri müdürlüğünü üstlendi. Hıncal Uluç ise gazetede değişik alanlarda haber ve yazılar yazıyor, her zamanki gibi sporla da ilgileniyordu.

O dönemde Öncü Gazetesi'nde ilginç bir olay yaşandı. Öcal Uluç, Yazı İşleri Müdürü sıfatını kullanarak babasının başyazarı sını gazeteye basmayacağını bildirince, ailede kıyamet koptu. Öcal Uluç, babasıyla bazı konularda anlaşamıyordu. Yazıyı basmayacağını söyledi. Uzun tartışma ve gerilimlerin ardından Başyazar'ın yazısı okuyucu mektupları sütununda yayımlanabildi. Öncü Gazetesi bir süre sonra kapatıldı. Serüvenin devamını Hıncal Uluç aktarıyor:

"Öncü kapatıldıktan sonra bizi Yeni Gün'den çağırdılar. Gazete yeniden yayın hayatındaydı. Ahmet Taner Kışlalı, Yazı İşleri Müdürü olmuştu. Yeni Gün Gazetesi'nin ekonomik durumu iyi değildi. Kimseye maaş ödenemiyordu. O yüzden de kimse çalışmıyordu. Kim var çalışacak? Yine Uluç kardeşler.

Gazetenin gelir kaynağı yalnızca resmi ilanlardan oluşuyordu. Buradan gelen parayla kâğıt ve mürekkep alınıyordu. Oradan da üçbeş kuruş maaş veriliyordu. Fakat resmi ilan almak için iki şey gerekiyordu; bordrolara maaşların alındığına dair imza atılacaktı ve gazetenin yayını da sürekli olacaktı.

Sıkıyönetime İhbar Etiler

İmza işini çözüyorduk. Maaşları almış gibi her ay imzamızı atıyorduk. Para aldığımız yoktu tabii. Ama diğer sorunu çö-

mek öyle kolay olmuyordu. Gazete iki gün çıkmamış ve bir gün daha çıkmazsa batacağız. Para da yok. Hiç unutmuyorum, kâğıdın topu bin liraydı. Her gün bin lirayı denk getirebilirsek gazete basıyorduk.

Bir gün dediler ki, 'Bu iş olmuyor. Taşıma suyla değirmen dönmüyor. Biraz destek bulalım, yatırımcı bulalım. Zamana ihtiyacımız var. O zamanı nasıl kazanacağız? Sıkıyönetim gazetesini kapatırsa bu işi çözeriz' dedik.

Sıkıyönetim gazeteleri en az bir hafta, bazen de süresiz kapatıyordu. Sıkıyönetim kapatırsa gazetenin yayını kesintiye uğramamış oluyor; çünkü, kapatılmış sayılıyor. Yani bu karar, gazete yeniden çıktığında ilan almayı engellemez.

Ama kapatılmak için esastan bir suç işlememiz söz konusu olamaz; çünkü, o zaman birileri hapse girer ve canımız fena halde yanar. O yüzden esastan suç işlemememiz lazım.

O sırada, Sıkıyönetim Komutanlığı'nın gazete çıkarırken neler yapmanın yasak olduğunu vurgulayan bir bildirisi vardı. Bu bildirinin içinde bir sürü usûl maddesi bulunuyordu. Büyük resim kullanmak, dört sütundan büyük başlık kullanmak yasaktı; çünkü, o zaman bunun halkı heyecana sürükleyeceğini düşünüyorlardı. Dişi ve büyük başlık kullanmak ve sürmanşet de yasaktı.

Biz de, gazeteyi kapatmaları için bu bildiriye delmeye karar verdik. Kapalı kaldığımız süre içinde de maddi sıkıntılarımızı giderecek ve yeniden çıkacaktık. Ertesi gün gazetenin birinci sayfasına altı sütunluk bir fotoğraf koyduk. Altı sütunluk da başlık attık. Yani iki yerden deldik bildiriye...

Aynı sabah heyecanla gazeteye geldik ve beklemeye başladık. Sıkıyönetimden 'Gazeteniz kapatılmıştır' diye bir telefon bekliyoruz. Akşama kadar ses seda çıkmadı. Biz de bunun üzerine bildiriye bir daha deldik. Bu arada patron da bir yerlerde para arıyordu.

Ertesi gün yedi sütundan oluşan başlık ve fotoğrafla çıktık. Yine sıkıyönetimden ses seda yok. Şaşırdık. Ne olduğunu anla-

yamadık. Üçüncü gün sayfanın en altına bile manşet koyduk. Bildiride yapılması yasak olan ne varsa ihlal ettik. O gün yine telefon gelmedi.

Ahmet Taner, 'Bunlar büyük gazetelere bakıyorlar, bizi her halde okumuyorlar' dedi. Gazetenin Spor Yazarı Lütfü Aktaç vardı. Hemen atıldı ve 'Ben o zaman gazetemizi Sıkıyönetime ihbar edeyim. Bir vatandaş gibi telefon açıp, sıkıyönetime durumu anlatayim' dedi.

Gerçekten de sıkıyönetimin basın bürosuna telefon etti. Karşısına bir albay çıkmıştı. Ona, 'Albayım, bu Yeni Gün Gazetesi sizin emirlerinizi hiçe sayıyor. Ne yapmaya çalışıyor? Üç gündür işin tadını kaçırıyorlar. Sanki size inat yapıyorlar. Bildirinizi hiçe sayıyorlar. Görmediniz mi?' dedi.

Bu sözlerden Lütfü kıpkırmızı olmuştu. Biraz sonra 'Tamam albayım' diyerek telefonu kapattı.

'Ne oldu Lütfü?' diye sorduk.

Albay onu sert bir şekilde azarlamış ve 'Şimdi seni buldururum ve içeri attırırım. Seni gidi kuyruk, eşekoğlueşek. O bizim gazetemiz, biz onu kapatır mıyız?' diye azarlamış. Ama bu olaydan üç gün sonra Yeni Gün ebediyen kapandı. Çünkü para bulamamıştık."

Lambrileri Yakıp Isındılar

Parasız pulsuz gazetecilik günlerini geride bırakmak için atılım yapmaya karar verdi. Artık tecrübeli gazeteci sayılırdı. İzzettin Turanlı'nın sahibi olduğu Yeni Tanin Gazetesi'ne geçti. İyi bir ücret alıyordu.

Yeni Tanin, Ankara'da prestij yapmaya başlayan bir gazeteydi. Başyazılarını Aziz Nesin kaleme alıyordu: Oğuz Aral da, toplum ve siyasetteki aksaklıkları yeren karikatürler çiziyordu. Gazetenin Genel Yayın Müdürlüğünü ise Kâmil Kırkoğlu yürütüyordu. Kırkoğlu, CHP içindeki sol hareketin önderlerinden biriydi. CHP'nin bulunduğu noktadan daha soldaki bir siyasal yelpazeye açılmasını istiyordu.

Gazetenin patronu Turanlı ise Süleyman Demirel'e özel numarasından telefon edebilecek kadar yakın bir isimdi. Patron ile Genel Yayın Müdürü arasındaki siyasi düşüncü farkı bir süre sonra gazete yönetimine olduğu gibi yansıdı. Patron, Kırıköğlü ile anlaşmazlığa düşünce, onu işten çıkardı.

Kırıköğlü ise patronun talimatını dinlemedi ve gazeteyi terk etmedi. Patron bu direniş üzerine adamlarını gazetenin Rüzgârlı Sokak'taki bürosuna Kırıköğlü'nu atmaları için gönderdi. Hıncal Uluç ve arkadaşları Kırıköğlü'nun arkasında durarak isyana katılınca, patron gazete ile ilişkisini kesme kararı aldı. Bu, gazetenin finans desteğinin de kesilmesi demektir. Kırıköğlü, maaşları ödeyemiyordu. Uluç'un parasız gazetecilik günleri yeniden başlamıştı.

Binada, Mümin Toker de oturuyordu. Gazetenin içinde bulunduğu mali sıkıntıya bir de Toker'in kaloriferleri yaktırmama yaptırımı eklenmişti. Ankara'nın sert ayazı yüzünü gösterdiğinde, gazete yönetimi kaloriferleri yaktırmadığı için Toker'i belediyeye şikâyet etti. Belediye hemen tutanak tutturdu ve 50 lira ceza yazdı. Ancak Toker, kaloriferleri yine de yaktırmadı. Bunun üzerine gazete çalışanları, büronun duvarlarına monte edilen lambirleri sökerek şöminede yakmaya başladılar.

Kışlalı Kötü Yönetici

Ekonomik sıkıntı içine düşen Yeni Tanin Gazetesi'nden ayrılmak zorunda kaldı. 1970'e doğru Mehmet Ali Kışlalı'nın çıkardığı Yankı Dergisi'ne geçti. Kuzenler yine aynı çatı altında buluşmuştu. Ağabeyi Öcal Uluç ve Ahmet Taner Kışlalı da Yankı'daydı.

Yankı'da keyifli ve güzel günler geçirdi. Fakat Mehmet Ali Kışlalı'nın sert ve otoriter yönetim anlayışı yüzünden sıkıntı çekti. Kışlalı'nın yönetim anlayışından yakınan yalnızca kendisi değildi. Ahmet Taner Kışlalı ve Öcal Uluç da bu durumdan rahatsızdılar. Kimi zaman kızıp istifa edip gittikleri bile olurdu,

ama Mehmet Ali Kışlalı'yı sevdikleri ve iyi bir gazeteci olduğunu düşündükleri için bir süre sonra geri dönerlerdi. Meslek yaşamındaki bu dönemi yine Hıncal Uluç'tan dinliyoruz:

"Ben gazetecilik adına ne öğrendiysem yüzde 80'ini Mehmet Ali Kışlalı'dan öğrendim. Çok iyi bir hoca oldu benim için. Fakat dünyanın en kötü yöneticisiydi. Çalışması imkânsız dercede zor bir adamdı. Zaman zaman kızıyoruz, bırakıyoruz. Terk edip gidiyoruz dergiyi, ama bize verdiklerini de biliyoruz.

Hiç unutamam; bir gün Ahmet Taner, ağabeyim ve ben oturup bir karar aldık; 'Mehmet Ali Ağabey'e her gün birimiz kızıp gidiyoruz ve bu işin tadı kaçıyor. Onun için bir anlaşma yapalım. Kim kapıyı çarpıp giderse, öbür ikisi onu geri getirsin.'

Bu kararı da hayata geçirdik. Bir gün Ahmet 'Yeter' deyip kapıyı çarpıp gidiyor, o zaman biz arkasından gidip onu geri getiriyorduk. Bir gün ben kapıyı çarpıp gidiyordum, ağabeyim ve Ahmet beni geri getiriyordu.

Mehmet Ali Ağabey, ilkelerinden zerre kadar taviz vermezdi. Yine bir gün üç daktilo sayfası tutan bir haber yazdım. Haberin birinci sayfasındaki birinci cümlesinde bir yanlış buldu. Şöyle bakıp 'cart' diye yırtıp attı. Yanlış düzeltip bir daha yazdım; 'öbür cümlede de yanlış var' diye kâğıdı çöpe attı.

Bir gün Ahmet hırsından ağlamıştı; çünkü bir haberi 10 ke-re yazdırmıştı. Dünyanın en mükemmeliyetçisi.... Katiyen gazetecilik ilkelerinden ödün vermez. Haberin unsurlarından biri eksikse, manşet olacak kadar önemli bir haber bile olsa katiyen gazeteye girmez.

Lise ve üniversite eğitime bakıyorum da; en çok kızdığım hocaların bana en çok şey öğreten insanlar olduğunu görüyorum. En sevdiğim hocalarımdan da bana bir şey öğretmediğini fark ediyorum. Niye seviyorum; çünkü, benim huyuma suyuma gidiyorlar. Ama öbürü öyle değil başına dikiliyor, 'Öğrenmeden geçemezsin' diyor. Adamdan nefret ediyorsun, ama seninle uğraşılıyor. Öbürünün elini öpüyorsun, yatağını öpüyorsun, ayağı-

nı öpüyorsun, geçiyorsun, ama hiçbir şey öğrenmiyorsun. Mehmet Ali Ağabey öğreten bir insandı.

Bakana Küfür

Mehmet Ali Ağabey yazı yazmaya başladığı zaman kapısını kilitlerdi. Yazı yazmaya başladığında onu rahatsız etmek kesinlikle yasaktır. O zaman kendisine telefonda bağlayamazsın, odasının kapısını da çalamazsın. Biriki kez telefon bağlandığında ya da kapısı çalındığında kıyametler kopmuştu.

Bir gün yine yazısını yazmak için kapısını kapattı. Ama kapısını çalıyorlar.

İçeriden , ‘Kim çalıyor ulan bu kapıyı?’ diye bir ses ‘Efendim Sayın Bakan Ali Coşkunbey geldi’ dediler.

‘S..... bakanını. Bu kapı çalınmayacak demedim mi?’ diye bağırdı.

Küfrü bakan da duymuştu. Ama bakan herkes gibi Mehmet Ali Ağabey’in üslubunu bildiği için bunu mesele yapmadı. Hakaretin kendisine yapılmadığını biliyordu çünkü. Alev Coşkun, kesinlikle o hareketin kendisine yapılmadığını düşünmedi bile.

Playboy Uzmanı

Hıncal Uluç o yıllarda Cumhuriyet Gazetesi’nde de köşe sahibi olmuştu. Cumhuriyet’in Genel Yayın Müdürü Oktay Kurtböke’nin isteğini üzerine haftada iki gün yazı yazıyordu. Kurtböke ile dostlukları Yeni Gün Gazetesi’ndeki mesai arkadaşlığına dayanıyordu. Kurtböke ile Yeni Gün de uzunca bir süre birlikte çalışmışlardı. Cumhuriyet’in başına geçince Uluç’u unutmamış ve gazetesinde ona köşe vermişti. Yazı başına 50 lira alıyordu.

12 Eylül ve sonrasını izleyen dönemlerdeki politik baskı ortamı, yayıncıları da veni arayışlara itmeye başladı. Toplumsal ve siyasal içerikli yayınların ağırlığı azalmaya başlamıştı. Gazeteler magazin ve dedikodu haberlerine yönelmeye başlamıştı.

Duygu Asena'nın başında olduğu Kadınca Dergisi ise Türkiye'de yeni bir akıma öncülük ediyordu. Dergi yok satıyordu. Kadınca'nın satışlarından son derece memnun olun Gelişim Yayınları'nın sahibi Ercan Arıklı, bu dergiye paralel bir erkek dergisi çıkarmak istiyordu.

Hıncal Uluç, Playboy Dergisi'nin Türkiye'deki en sadık okuyucularından biriydi. 15 yıldır bu dergiyi yakından izler ve okurdu. "Sosyal ve siyasal bir magazin" olarak gördüğü dergiye olan ilgisi yüzünden yakın çevresi tarafından "Playboy Uzmanı" olarak adlandırılmıştı.

Arıklı, yakın bir arkadaşının önerisi üzerine telefonu eline alarak onu aradı;

"Hıncal Bey, ben sizi Cumhuriyet'teki yazılarınızdan takip ediyorum. Yazılarınızı beğeniyorum. Geçen gün bir dost meclisinde bu ülkenin önde gelen Playboy uzmanlarından biri olduğunuzu öğrendim. Ben de böyle bir dergi çıkartmak istiyorum. Gelin görüşelim."

Bu teklif onun Ankara'daki çeyrek yüzyılı aşan gazetecilik serüvenini İstanbul'a taşıyacaktı. İstanbul'a gitti ve Arıklı ile yüz yüze görüştü. Yeni patronu ondan derginin prototipini hazırlamasını istedi.

Hızla işe koyuldu. Playboy Dergisi'ndeki fantezilerle yüklü öyküleri Türkiye'ye çevirerek Erkekçe Dergisi'nde yayımlamak istiyordu. Mükemmel düzeyde İngilizce bilen ve çeviriyi Türkiye koşullarına uyarlayacak birine ihtiyacı vardı. Aklına Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi hocalarından Profesör Kurthan Fişek geldi. Playboy'un birkaç öykü örneğini verdikten sonra ne istediğini anlattı:

"Hoca, bunlar Türkçe değil. Bunları Türk halkı için yeniden yazacaksın. Bu öykülerdeki isimler John ile Jane ise sen bunları Ahmet ile Ayşe yapacaksın. Ama öyle bir yazacaksın ki, kimse bunların tercüme olduğunu anlamayacak. "

Kurthan Fişek ise kendine güvenen bir ses tonuyla, "Sen bana ne yapılacağını söyle, gerisine karışma" dedi. Türkiye'nin Playboy'u için düğmeye basılmıştı.

Erkekçe Dergisi büyük sükse yaptı. Tirajı ortalama 100150 bine ulaşıyordu. Hatta bir ara 180 binlere kadar dayandı. Derginin Yazı İşleri Müdürlüğünü Ali Kocatepe yürütüyordu. Mehmet Yılmaz da, derginin yönetim kademesindeydi.

Asil Nadir İşten Kovdu

Dergi uzunca bir süre yayın hayatını sürdürdü. Ancak küçükleri zararlı yayınlardan korumak için çıkarılan Muzır Yasası, Erkekçe Dergisi'nin sonunu hazırladı. Yasa çıkınca Erkekçe poşete girdi. Bayilerde ve kitapçılarda poşet içinde satılmaya başlanan derginin tirajı da önemli ölçüde düştü.

O sırada Hincal Uluç Cumhuriyet Gazetesi'ndeki yazılarını kesmek zorunda kaldı. Ercan Arıklı, Söz Gazetesi'ni çıkarmaya hazırlanıyordu ve ondan artık Cumhuriyet yerine yeni çıkacak olan gazetede yazmasını istiyordu.

Uluç ise Cumhuriyet'te yazmayı seviyordu. Gazetenin Genel Yayın Müdürü Hasan Cemal'e giderek, Cumhuriyet'te kadrolu yazar olarak çalışmak istediğini söyledi. Olumlu karşılık alamayınca da Cumhuriyet'te yazmayı bitirdi.

Erkekçe'nin tirajı düşmüş, Söz Gazetesi ise başarılı olamamıştı. Tatsız sürprizler art arda geliyordu. Ercan Arıklı, Gelişim Yayınları'nı basın dünyasının yeni patronlarından Asil Nadir'e satınca, o da işsiz kaldı.

1990 yılıydı. Bir sabah işe geldiğinde masasında sarı bir zarf buldu. Zarfı açtığında başarı dilekleriyle dolu bir kovulma tebligatı ile karşılaştı. Devamını Hincal Uluç anlatıyor:

"Asil Nadir beni kovdu, ama işsiz kalmadık. Sabah kovulduk, öğleyin yeniden başladık. Sabah Gazetesi'nin Genel Yayın Müdürü Zafer Mutlu beni çağırdı. Sabah'ta çalışmamı istedi.

'Ne yapacağız?' diye sordum.

'Sen yaşadıklarını bana heyecanla anlattın hep. Ne yaşıyor san onları yaz' dedi. Yani, Sabah'ta yazdığım köşe öyle çıktı Ben, hayatımda hiçbir yerden istifa etmedim. Asil Nadir kovma sa, ben Zafer Mutlu'nun teklifine 'Hayır' diyecektim. Gelişim Yayınları'nda sürünmeye devam edecektim."

Hıncal Uluç, Alaattin Çakıcı'nın eşi Uğur Çakıcı hakkında yazdığı bir yazı yüzünden mafya kurşunlarına hedef oldu. 1994 yılında Alaattin Çakıcı'nın azmettirdiği silahlı bir saldırgan tarafından bacaklarından vuruldu.

Sabah Gazetesi'nde yazmayı sürdüren Uluç, bazı televizyon kanallarına çıkarak futbol yorumları da yapıyor.

Hababam Sınıfı ile Başlayan Serüven

Rıfat Ilgaz'ın 'Hababam Sınıfı' adlı ünlü kitabını bitirdiğinde, ilkokuldan yeni mezun olmuştu. 11 yaşındaydı. Romandaki yatılı öğrencilerin, arkadaşları ve öğretmenleriyle yaşadığı maceralar onu çok etkilemişti.

Hababam Sınıfı'nın haylaz kahramanları gibi yatılı bir okulda okuma heyecanı doğdu içinde. Kararını vermişti. Yatılı okuyacaktı.

Diplomasını alır almaz, ailesine sezdirmeden yatılı okul sınavlarına girdi. Sınavı kazanıp, anne ve babasını ikna eden Mehmet Yakup Yılmaz, ortaöğretimine düşlediği gibi yatılı bir okulda, Denizli Lisesi'nde başladı.

Liseyi bitirip Ankara'daki Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girdiğinde, takvimler 1973 yılını gösteriyordu. O, artık bir Mülkiye öğrencisiydi.

Mülkiyeli yıllarının başlangıcı, Türkiye'deki öğrenci örgütlenmelerinin serbest bırakıldığı bir döneme karşılık geliyordu. 12 Mart Muhtırası'nın yarattığı baskı ortamının dağılmasından sonra üniversite gençliğini yeniden etkisi altına alan politikayla çok yakından ilgiliydi.

Muhtıra ile durulan 68 kuşağının başkaldırı mirasını yeni üniversiteli gençler devam ettiriyordu. Kuşağındaki üniversiteli gençler gibi politika ile uğraşmak, toplumu ve dünyayı düzeltmek istiyordu. Kuşağının iki karşıt gruba ayrıldığı noktada, o da safını belirledi. Kendisini 'sol görüşlü' olarak tanımlıyordu.

Şiddete dayalı politikanın sokakta kan döktüğü yıllardı. Sokaklarda meydana gelen çatışmalar ve art arda işlenen cinayet-

ler, günden güne büyüyen toplumsal sorunlar, meslek seçimin de de etkili oldu.

Gazeteci olduğunda hem politika ile ilgilenebileceğini hem de ülke sorunlarının çözümünde aktif rol alabileceğini düşünüyordu. Gazetecilik yaptığında, politik duruşunu ve toplumsal sorunlara olan duyarlılığını koruyabileceğini düşünüyordu. Mesleğin dinamik ve heyecana dayalı yapısı da onu etkilemişti.

Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden Ahmet Tanrı Kışlalı, üniversiteden hocasıydı. Sıcak bir ilişkileri vardı. İkinci sınıfta iken içindeki gazetecilik hevesini hocasıyla ile paylaştı. Kışlalı, kardeşi Mehmet Ali Kışlalı'nın sahibi olduğu Yankı Dergisi'nde çalışabileceğini söyledi.

Hocasının referansı ile 1975 yılının sıcak bir yaz günü, Yankı Dergisi'nin Konur Sokak'taki bürosunun kapısını çaldı.

Mehmet Ali Kışlalı, "Niye gazeteci olmak istiyorsun?" diye sorduğunda, "Heyecanlı bir meslek, bu yüzden gazeteci olmak istiyorum" yanıtını vermişti.

Kısa görüşmenin ardından dergide çalışması kabul edilmişti. Artık üniversiteli bir gazeteciydi.

Yankı, o yıllarda üçüncü hamur kâğıda basılan, fazla para kazanamayan, ancak prestijli bir haber dergisiydi. Mehmet Yılmaz, bir yandan üniversitedeki eğitimini sürdürüyor, bir yandan da Yankı'da çalışıyordu.

İki haftasını haberlerin yazım yanlışlarını düzeltmekle geçirdi. Yazı İşleri Müdürü Şefik Kahramankaptan, ona, "şimdilik tashih yapmak" yani "düzeltmenlik" görevi vermişti.

Sonraları gazete haberlerini tarayarak istihbarat notları çıkarmaya başladı. Küçük de olsa birtakım haberler yazıyordu. Kimi zaman siyasi parti yöneticilerinin basın toplantılarına bile gönderiliyordu. Yankı'nın ortamına alışmıştı. Artık daha rahat hareket ediyordu. Haber bulmak için siyasi parti merkezlerine gitmeye başladığında, meslekteki birkaç ayını geride bırakmıştı.

Kadrosu yapılmamıştı. Fazla para aldığı da söylenemezdi. Yaptığı işten çok memnundu. Ailesinin gönderdiği harçlıkla geçiniyordu. Ekonomik durumu ise kötü sayılmazdı. Arkadaşlarıyla birlikte tuttuğu bir evde yaşıyordu.

Gazetecilik yaparken derslerini ihmal etmemeye çalışıyordu. Ancak fırsat bulduğunda, soluğu yine Yankı'da alıyordu. Politikaya olan yakınlığı siyasi partilerle daha yakından ilgilenmesine yol açtı. Yankı'nın politik ağırlıklı bir dergi olması da işini kolaylaştırıyordu. Siyasi partilerden eli boş dönmüyordu. Hatta bazen politikacıların yurtiçi gezilerini izliyordu.

Yankı'da bir buçuk yılını tamamlamak üzereydi. O sırada Yazı İşleri Müdürü Şefik Kahramankaptan dergiden ayrıldı. Mehmet Yılmaz, Meclis'teki faaliyetleri de izliyordu. Mehmet Ali Kışlalı, Mehmet Yılmaz'ın gazeteciliğini ve çalışkanlığını beğeniyordu.

O arada Tercüman Gazetesi'nin sahibi Kemal Ilıcak, Kışlalı ile bir anlaşma yaparak Yankı'ya ortak oldu. Yankı'nın finans gücünün artmasıyla birlikte ortaya daha kaliteli bir dergi çıktı. Yankı, birinci hamur kâğıda renkli olarak basılıyordu. Sayfa sayısı artmıştı.

Kışlalı, yenilenen Yankı için yeni bir kadro kurmaya karar verdi. Yeni bir kadro ile atılım yapacaktı. Derginin Yazı İşleri Müdürlüğü'ne ise Mehmet Yılmaz'ı getirmeye karar verdi. Kışlalı, Mehmet Yılmaz'ı yeni kadronun oluşturulmasıyla birlikte Yankı Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürü yaptı.

Kışlalı'nın Cimriliği

İki buçuk yıl önce gazeteci olmak için Konur Sokak'taki büronun kapısını çalan genç, şimdi Yankı Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürü koltuğuna oturmuştu. Sonrasını Mehmet Yılmaz'dan dinleyelim:

"Geniş bir kadro kurduk. Ben o zamanlar okulu bitirmek üzereydim. Yazı İşleri Müdürlüğü yapıyordum. Tecrübeli bir

gazeteci olmuştum. O yıllardan çok ilginç anılarım var. Bu anı larımdan birini unutamadım.

Mehmet Ali Kışlalı çok tutumlu bir insandı. 1978 yılıydı. İstihbarat defterimiz bitmişti, kullanılmayan tek bir yaprak kal mamıştı. İstihbarat defterine izlenecek işleri yazıyorduk. Ben de yenisini aldirmek istedim.

Kışlalı, 'Bende bir sürü var almana gerek yok' dedikten son ra bir dolabı açtı. Orada bulunan eski takvimli defterlerden bir tanesini çıkardı bana verdi.

Dedim ki, 'Bu eski ama'.

'Ne fark eder. Yıl önemli değil. Sadece gün değişiyor, çizim altına yazarsın' dedi. Bunu hiç unutmam.

Sonra 'Gazeteciliği bırakır mıyım, bırakabilir miyim?' diye düşündüm. Bıraktım. Gittim, asistan oldum. Adana'da İktisat Fakültesi'nde görev yaptım. Ama sadece üç ay yapabildim bu işi. Sonra istifa edip tekrar gazeteciliğe döndüm. Ankara'da Yankı Dergisi'ne yeniden başladım. Parasal imkânları çok kısıtlıydı Yankı'nın. O nedenle orada da uzun süre çalışamadım.

Sendikada Basın Müşaviri

Hayatımı düzene sokabilmek için daha iyi maaş veren sendikalarda basın müşaviri olarak çalıştım. Yolış ve YSEİŞ Sendikası'nda çalıştım. 1978 ve 79 yıllarıydı. Sendikanın yayın organlarını çıkarıyordum. Ama tabii gazeteciliğin keyfini vermiyor.

O zaman MC Hükümeti'nin desteklediği KöyYSEİŞ diye bir MHP'li sendika vardı. Onlara karşı YSEİŞ'te çok kavgalı, tartışmalı, çekişmeli bir dönem yaşandı. O süreç, önemli şeyler öğrendiğim bir dönem oldu. Hem sendikacıları tanıdım hem de işçilerin nasıl düşündüklerini, nasıl davrandıklarını, hangi saiklerle hareket ettiklerini öğrendim. O dönem bittikten sonra sıkıcı bir işti zaten tekrar gazeteciliğe döndüm. 12 Eylül darbesi olunca askere gittim."

İstanbul Günleri

Mehmet Yılmaz, 16 aylık askerliğin ardından yeniden Ankara'ya dönmüştü. Kafasında yine gazetecilik yapmak vardı.

Yankı Dergisi'nde birlikte çalıştığı Hıncal Uluç, Ercan Arıklı'nın sahibi olduğu Erkekçe ve Bilim Dergisi'ni çıkarıyordu. Dergiciliğe yatkınlığını çok iyi bildiği Mehmet Yılmaz'a birlikte çalışma önerisi götürdüğünde, 1982 yılının ilkbaharıydı.

Teklif 'Evet' diyen Mehmet Yılmaz, soluğu İstanbul'da aldı. Hıncal Uluç'un yardımcısı olmuştu.

Erkekçe ve Bilim dergileri piyasada çok tutmuştu. Satışlar iyi gidiyordu. Ancak yine Gelişim Yayınları tarafından çıkarılan haftalık Gelişim TV Dergisi'nin satışları istenen düzeyde değildi. Derginin başında Doğan Şener vardı.

1984 yılının ortalarında Ercan Arıklı ve dergi yöneticileri sohbet ediyordu. Konu, TV dergisinin satışının yetersizliğine geldiğinde, Mehmet Yılmaz kendini tutamadı ve "İnsanların böyle bir program dergisine bakma ihtiyaçları yok bence. Yanlış bir modelde ısrar ediliyor. Tek kanallı bir TV'de kimselerin çok ilgisini çekmez bu dergi" dedi.

Bu sözler, Mehmet Yılmaz'ın meslek yaşamındaki ikinci önemli dönemece yol açacaktı. Patron, ertesi gün Doğan Şener ile Mehmet Yılmaz'ın görev yerlerini değiştirdi. Yılmaz, 28 yaşında Gelişim TV Dergisi'nin Genel Yayın Yönetmeni olmuştu. Bundan sonra mesleğindeki basamakları hep yukarı doğru tırmanmaya başlayacaktı.

Çetin Emeç'le Kavgalı Günler

Dergicilikteki başarısı, Babıâli'nin tepe noktalarında bulunan gazeteciler tarafından fark edilmeye başlanmıştı. Simavi Ailesi, Hürgün adıyla Cumhuriyet çizgisinde siyahbeyaz yayımlanacak olan bir gazete çıkarmaya karar vermişti.

Simaviler, Hürgün'ün başına Cumhuriyet'in eski Genel Yayın Yönetmenlerinden Oktay Kurtböke'yi getirmişlerdi. Kurtbö-

ke, Hürgün'e bağlı olarak kurulacak dergiler grubunun başına Mehmet Yılmaz'ı çağırmıştı. Bu teklifi kabul eden Yılmaz, Kurt han Fişek'le birlikte Gelişim Grubu'na veda etti. Yılmaz, meslek yaşamındaki bu dönemi şu sözlerle anlatıyor:

"Hürgün'ün o sırada yayımlanan pazar eki vardı. Onu çıkardım, editörlüğünü de yaptım. Ama Hürgün kısa ömürlü bir gazete oldu. 78 hafta içinde kapandı. Ondan sonraki hayatım hep dergi çıkarmakla geçti. Playmen, Bluejean derken arkasından da Tempo'yu çıkardım ve yayımladım.

O dönemdeki çıkardığımız dergiler kamuoyunda sansasyon yarattı. Dergilerin kalitesi ve içeriği o güne kadar pek rastlanmayan özellikler taşıyordu. Çetin Emeç, o sırada Hürriyet'in başındaydı. Doğrusu onunla pek iyi geçinemiyorduk.

1988 yılıydı. Turgut Özal'ın annesinin Süleymaniye'ye gömülmesi üzerine tartışmalar yapılıyordu. Ben de Tempo'da Özal'ı ve tarikatları eleştiren bir kapak yazdım. Bu, Çetin Emeç ile aramızda sorun yarattı. Emeç, Tempo'ya Hürriyet Gazetesi'nde bir cevap yazısı yazdı. Adımı vermemişti, ama bir insanın annesini bir yere gömmek için istekli olmasında problem görmediğini ve buna karşı çıkmanın insanlık dışı bir hareket olduğunu yazdı.

Bu olay, benim Hürriyet ile ilişkimin kesilmesine neden olan son damlayı oluşturdu. Kişisel bir problemimiz vardı Çetin Emeç'le. İyi bir gazeteci idi belki ama insan ilişkileri pek düzgün değildi. Ben de pek öyle işini ve bulunduğu yeri korumak için idare etme taraftarı bir insan değilim. Hâlâ öyleyim."

Freebag'in İsim Babası

Mehmet Yılmaz, Emeç ile olan anlaşmazlığı yüzünden aynı yıl içinde Hürriyet Grubu'ndan ayrıldı. Sabah Gazetesi, o dönemde yeni çıkan genç ve dinamik bir gazeteydi. Gazete bünyesinde bir de dergiler grubu kurulmuştu. Hemen Sabah Gazetesi'nin Genel Müdürü Çetin Gürel'le temas kurdu.

Gürel'le yapılan görüşme sonrasında Sabah Dergiler Grubu'nun başına geçti. Dergi piyasasında kendine özgü bir yer edinen Yılmaz, Sabah'ın çıkardığı dergileri "Biraz marjinal" buluyordu. İşin başına geçer geçmez çok sayıda dergiyi kapattı. 'Kapris' ve 'Şehir' gibi bazı dergileri ise korudu. Çıkardığı 'Oya' dergisi 150 bin tiraja dayanınca 'Free' adlı bir gençlik dergisini daha yayın hayatına kazandırdı.

Bileğe takılan saat şeklindeki çantaları "Freebag" adıyla promosyon olarak piyasaya sürdü. Promosyon çantalar kapış kapış gitti. Derginin adıyla özdeşleşip piyasaya çıkan bu çantaların bele takılanlarına da daha sonra freebag adı verilmeye başlandı. Yılmaz, gündelik yaşamda kullanılan ve freebag olarak adlandırılan çantaların bir anlamda isim babalığını yaptı.

Aktüel'i Çıkardı

Tempo'yu çıkararak yeni bir dergicilik akımına öncülük eden Yılmaz, Sabah Grubu'nda da Aktüel'i çıkardı. Çıktığında büyük ses getiren ve iddialı bir dergi olarak yaşayan Aktüel'i Mehmet Yılmaz anlatıyor:

"Aktüel çarpıcı bir dergi oldu. İçeriği, yayın anlayışı ve konsepti Türkiye'ye çok uydu. Haftada 7580 bin satan bir dergi haline geldi. O günlerin Türkiye'si'nin ihtiyacı olduğunu düşünüyorum. Genel değerleri sorgulayan, doğru zannedilen tabulara dokunmaya çekinmeyen bir yayın anlayışı vardı. Bir de Türkiye değişiyordu o dönemde. O dergiden sonra görüldü ki, Türkiye'de dergi çıkararak para kazanılabilir. Çünkü daha önce reklâm taşımakta zorlanan dergiler vardı. Sadece kadın dergileri reklâm alabilirdi. Aktüel'den sonra o değişti. Dergilerin sayısı arttı. Dergiler reklâm dünyasının bir alanı haline geldi.

Körfez Krizi'nde bütün gazeteler adam çıkardı. O sırada dergi çıkarmak, iş imkânı yaratmak, reklâm bulmak gerçekten başarıydı. Bu yüzden Sedat Simavi ödülünü o yıl Aktüel'e verdiler."

Peçete Üzerinde Pazarlık

Hürriyet Gazetesi'nin patronu Erol Simavi'nin oğlu Sedat Simavi ile Mehmet Yılmaz arasında kişisel bir dostluk oluşmuştu. Bu dostluğun temelleri, Yılmaz'ın 80'li yılların sonunda Hürriyet Dergi Grubu'nda çalıştığı yıllarda atılmıştı.

O sıralar Sedat Simavi, babasından Hürriyet Gazetesi'ni devralma hazırlıkları içindeydi. Dergiler Grubu da kendi yönetimindeydi. Mehmet Yılmaz'la görüşerek kendisini Hürriyet'e çağırdı. O ise Sabah Gazetesi'ndeki durumundan son derece hoşnuttu. Ancak Sedat Simavi'nin çağrısına 'Hayır' diyemedi. Çetin Emeç ile olan anlaşmazlığı yüzünden ayrıldığı Hürriyet Grubu'na 1993 yılında Sedat Simavi'nin isteğiyle yeniden döndü.

İlk işi, Hürriyet'teki dergileri elden geçirmek oldu. Kendi yarattığı Tempo Dergisi'ni canlandırmak için özel çaba harcadı. Sedat Simavi, onu Hürriyet'in yönetiminde görmek istiyordu. Sedat Simavi'nin isteğiyle Hürriyet Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök'ün yardımcılığına getirildi.

O aralar gazetede bir kargaşa yaşanmaya başlandı. Simavi Ailesi Hürriyet Gazetesi'nin mali durumundan memnun değildi. Gazete, parasal sıkıntı çekmeye başlamıştı. Show TV'nin sahibi Erol Aksoy, tam da bu sırada Hürriyet'e küçük bir hisse ile ortak olmuştu.

Aksoy, Hürriyet'in yönetiminde kendi ekibini de görmek istiyordu. Erol Aksoy'un bu girişimlerini Mehmet Yılmaz anlatıyor:

"Kendisine bağlı bir yönetim oluşturmak için gazetenin yazı işlerine saldırdı doğal olarak. Ertuğrul Özkök'e, bana, diğerlerine... Aksoy, oraya Metin Münir'i getirmek istiyordu. Tabii ortaklık yapısındaki küçüklüğü nedeniyle bunda başarılı olamadı. Ama çok şiddetli kavgalar yaşandı. Çok ciddi olaylar oldu.

Bir gün Erol Aksoy, ben, Ertuğrul Özkök, Yaşar Eroğlu, Seçkin TÜresay ve Ayşe Sözeri Cemal'in katıldığı bir İcra Kurulu toplantısı yaptık. Erol Aksoy, hakaret gibi şeyler söyledi gazete

yöneticilerine karşı. Toplantı kavgalı sona erdi. Ondan sonra Yaşar Eroğlu'nda gazeteyi bir başkasına satma fikri doğdu.

Ertesi gün ben Kuşadası'na tatile gittim. Yaşar Eroğlu telefonla aradı:

'Gazeteyi sattık, İstanbul'a gel.'

Tatili bıraktım İstanbul'a geri döndüm.

O gün Yaşar Eroğlu, 'Gazeteyi satın almak ister misin?' diyerek, Aydın Doğan'ı aramış. Bebek'teki Ambassador Restoran'da buluşmuşlar.

Yaşar Bey, bir peçetenin üzerine gazetenin alacakvereceklerini, hesap durumunu ve malvarlığını yazmış. Kendi aralarında anlaşmışlar. Durum, Erol Simavi'ye de telefonla iletilmiş. O da onaylayınca, Erol Aksoy'un hırsı yüzünden sahip olamadığı bir gazeteyi Aydın Doğan satın almış oldu.

Ondan sonra Hürriyet'ten ayrıldım. Çünkü benim yapacak bir şeyim kalmamıştı. Dergi grubunda işler yolundaydı. Dergi grubu Simavi'lerde kalmıştı ancak gazete Aydın Doğan'a geçmişti. Baskı tesislerinin yarısı Aydın Doğan'da, dergileri basan kısmı ise Sedat Simavi'deydi. Kargaşa ve mali kriz ortamı vardı. Bu da benim pek hoşlanmadığım bir şeydi."

Patronla Ortak Oldu

Yılmaz, Hürriyet'in el değiştirmesinden sonra Sabah Grubu'na geçti. Ancak bu kez Sabah Gazetesi'nin patronu Dinç Bilgin ile ortak olmuştu. Gençlik Yayınları adlı bir dergiler grubunun yüzde 40 hissesi Yılmaz'a aitti.

Yıllar önce Konur Sokak'taki bir büroda stajyer muhabir olarak mesleğe atılan Yılmaz, şimdi gazete patronu ile bir dergiler grubuna ortak olmuştu.

Gençlik Yayınları'nın adı daha sonra Sabah Dergi Grubu olarak değiştirildi. Yılmaz'ın Sabah Grubu'nda yer alması eski patronu Ercan Arıklı ile aralarının açılmasına da zemin hazırlamıştı. Kısa zamanda başlayan çatışma kavgaya dönüşünce,

Mehmet Yılmaz ekibiyle birlikte Sabah Grubu'na bir kez daha veda edecekti. Sonrasını Mehmet Yılmaz'dan dinliyoruz:

"Bizim oraya gidişimiz ve Ercan Arıklı ile benzer bir statüde orada bulunmam, hem Ercan Arıklı'da hem de onun yanında çalışan arkadaşlarda ciddi bir problem yarattı.

O zaman şöyle bir tabloyu da ilk defa orada görmüş oldum; başka gazetecilerin daha iyi şartlar altında çalışmalarına ve daha iyi para kazanmalarına en çok orada çalışan öteki gazeteciler karşı çıkmıştı. İlginçti bence.

Onların kendi meslektaşlarının daha iyi yaşam koşullarına sahip olmasını içine sindiremediklerini gördüm. Bütün bunların üzerine Ercan Arıklı'nın bir haber nedeniyle Rıfat Ababay'a fiziki saldırısıyla sonuçlanan bir olay yaşadık.

Haber, yeni çıkardığımız bir dergide yayımlanmıştı. Ercan Bey'in bir arkadaşıyla ilgili bir haberdı. Ondan sonra gördük ki, orada bize göre bir hayat yok.

Düşündüğümüz şeyleri yapmamıza imkân yok. Bana ait olan hisseleri ki biz beş tane de dergi çıkarmıştık herhangi bir ücret de talep etmeden devrettim, bıraktım ve çıktım."

Posta ve Radikal'i Yarattı

Mehmet Yılmaz, Sabah'tan ayrıldıktan sonra bir süre boşta kaldı. Kendi ifadesiyle 'kısa bir tatil' yaptı. Bir ay kadar sonra Doğan Grubu'nun üst düzey yöneticilerinden Mehmet Ali Yalçındağ ile görüştü.

Yılmaz'ın kafasında birkaç yıldır bir gazete projesi vardı. Kısa haber veren, ucuz ama nitelikli bir gazete çıkarma düşüncesini hep hayata geçirmek istiyordu. Bu düşüncesini Yalçındağ'a açtığında 1995 yılıydı.

Aydın Doğan'ın projeyi onaylamasıyla birlikte Türkiye Posta Gazetesi ile tanıştı. Posta'yı çıkarmak için Doğan Grubu'nda çalışmaya başlayan Yılmaz daha sonra Fanatik adlı yeni bir spor gazetesi çıkardı. Bir yıl sonra da Radikal'i basın dünyasına kazandırdı.

Yılmaz, çıkardığı dergi ve gazetelerle Türkiye'deki yayın hayatına yeni bir soluk verdi. Çıkardığı yayınların kalıcı ve yeni olması basın sektöründe daha da yükselmesine yol açtı. 2000 yılında mesleğinde yeni bir virajı yükselerek döndü. Yılmaz, Aydın Doğan'ın isteğiyle Milliyet Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni oldu. Mehmet Yılmaz, Milliyet Gazetesi'ndeki görevini 17 Mart 2005'te Sedat Ergin'e bıraktıktan sonra Hürriyet Gazetesi'nde yazmaya başladı.

AÇIKLAMALAR

MELİH AŞIK'IN AÇIKLAMASI

Günaydın gazetesinde haber şefisiniz. Ankaralı bir genç araya araçlar koydurarak sizin yanınızda çalışmak istiyor. 'Abicim ben gazeteciliği senin yanında öğrenmek istiyorum' diyerek ısrar ediyor. Siz gazeteyi ikna ederek, çok da ihtiyacınız olmadığı halde, o genç adamı kadronuza katıyorsunuz... Genç, kıpır kıpır maşallah... Çok geçmeden sizin üstünüzdekilere samimiyeti koyulaştırıyor... Problem oluyor. Fakat siz yine de genç bir gazetecinin ekmeğiyle oynamayı kendinize yediremiyor, onun bu davranışlarını görmezden geliyor... Yanınızda tutuyorsunuz... Genç adam zaman yükseliyor... Genel yayın yönetmeni oluyor. Zengin oluyor. Yirmi beş sene sonra "nasıl gazeteci olduğunu" anlatırken sizden de ulu orta konuşuyor. Bir zamanlar etrafınızda pervane olan... "Abicim" den başka hitap kullanmayan bu genç sizden artık "Melih" diye söz ediyor. "Cins adam" diye söz ediyor. "İsveç'e kaçtı" diyor. Rahmi Turan'ı devirecekti, diyor. Sizi de bir takım entrikaların içinde gibi gösteriyor. Geçmişte birlikte çalıştığınız kişilerin aklına yıllar sonra kuşku düşürüyor.12 Eylül öncesi kanlı günlerde evinizin önünde saldırıya uğruyorsunuz. Ağır yara alıyorsunuz. Ona rağmen gazeteden bir araç bile istemiyor, işe yayan gidip gelmeye devam ediyorsunuz. 20 ay sonra, kendinizce gerek görüyor, İsveç radyosunda iş imkanları olduğunu öğrenince çalışmaya gidiyorsunuz. "Kaçtı" diyor. Bunu söyleyen kişi saldırıya uğramadığı halde bugün zırhlı mercedes ile dolaşıyor.. Acaba banka hortumcularıyla ilgili yazdığım yazılara mı alındı? Bilmiyorum. İyilikten başka bir şey yapmadığım bir insanın bu tavrına sadece üzülüyorum...

UĞUR DÜNDAR'IN AÇIKLAMASI

Dikkat edilirse, yarım asra yaklaşan meslek hayatımdan bazı anıları anlatırken Tuncay Özkan"dan söz etmeye hiç gerek görmedim...Çünkü Tuncay"ın emrimde çalıştığı süre 35 yılı geçmez. Üstelik ARENA"da muhabir olarak emrimde çalışmaya başladığında televizyonculuğun "T" sini dahi bilmediği için, açıkçası ilk yıllarda ondan büyük bir beklentimiz yoktu.

İletişim uzmanı dostum, dönemin ARENA Genel Koordinatörü Prof. Dr.Haluk Şahin"le birlikte onun geleceğine yatırım yapıyorduk. Ancak televizyonculuğu sıfırdan başlayarak öğretmemize, hatta cebine para koyup İngiltere"ye lisan öğrenmeye göndermemize rağmen, 2001 yılında Milliyet Gazetesi"nde Ahmet Tulgar"la yaptığı bir söyleşide "Uğur Dündar bizim getirdiğimiz haberleri sunan bir vitrindi. O sadece sunucuydu!" diyerek akıl almaz bir yalanı söyleme cüretini göstermişti. (Ahmet Tulgar daha sonra bu iftiranın kendisini çok rahatsız ettiğini, röportaja da Tuncay"ın ısrarıyla koymak zorunda kaldığını söyledi..)

Havada uçan kuşları bile güldüren bu yalanın hesabını ondan yargı önünde sordum.. İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesi Dokuzuncu Hukuk Dairesi"ndeki yargılama sonunda Tuncay suçlu bulunup, tazminat ödemeye mahkum edildi. (Esas No: 2001/770 Karar No: 2004/437)

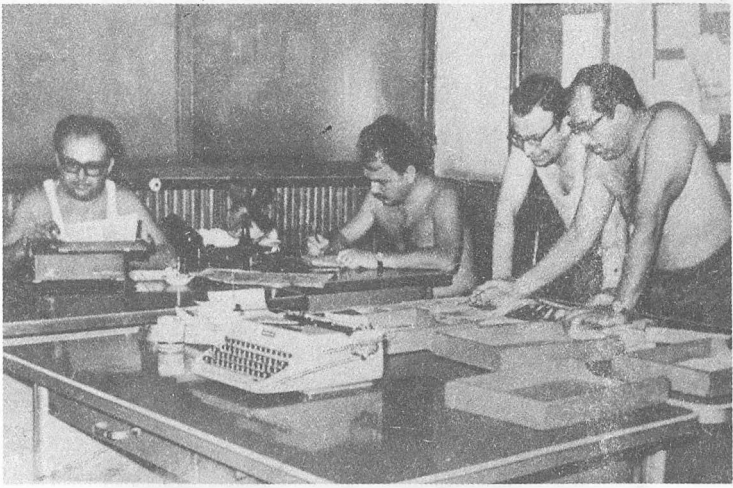
Tuncay"ın Korkmaz Yiğit"ten gelen transfer teklifiyle ilgili söyledikleri de –üzülerek belirtiyorum maalesef yalanlar ve çarpıtmalarla doludur. Olayın tüm ayrıntılarının canlı tanığı saygın iletişim uzmanı, değerli dostum Prof. Dr. Haluk Şahin"dir. Daha önce de açıkladığım gibi, Korkmaz Yiğit"in o sırada sahibi ol-

duğu Kanal6 Televizyonu için yaptığı astronomik transfer teklifini, meşhur kaset ortaya çıkmadan önce reddetmiştim. Korkmaz Yiğit yaşıyor, meraklıları bu süreçte neler olup bittiğini, Tuncay"ın Kanal 6"ya gitmek için, Korkmaz Yiğit"le kaç kez baş başa görüştüğünü gidip Yiğit"ten öğrenebilirler.

Ayrıca şunları da sorabilirler : Uğur Dündar sizin Tuncay'a vermeyi düşündüğünüz parayı az bulup, "Benim transfer ücretimden kesin, Tuncay"a verin dedi mi?" "Tuncay, Uğur Dündar ve Haluk Şahin"den ayrı olarak sizinle kaç kez kişisel para pazarlığı yaptı?"

FOTOĞRAFLAR

(Babası Hüseyin Ezer'in fotoğraf arşivini açan
Hürriyet Gazetesi Ankara Fotoğraf Editörü
Rıza Eser'e ve bazı fotoğrafların temininde yardımcı olan
Hürriyet Gazetesi Fotoğraf Editörü Kâni Atmaca'ya
teşekkür ederim.)

1966 yazında Milliyet'in yazı işlerinden günlük bir sahne. O tarihte püfür püfür esen klimalar yok. Sağdan sola; Yazı İşleri Müdürü Hasan Yılma'er, İkinci Yazı İşleri Müdürü Hikmet Gülderen, Yardımcılar Nail Güreli ve Hasan Pulur

Yıl 1981, Genç muhabir Reha Muhtar ABD'nin Ankara Büyükelçiliğinde ABD Dışişleri Bakanı Alexandre Hage ile bir röportajda.

Oğuz Aral, 18'lik bir delikanlı. Babiâli'de yürüyor.

Gülben

ANKARA AJANSI

Adı, Soyadı: *Oktay Ekşi*
 Doğduğu yer, yıl: *Mesudiye 1934*
 Adresi: *Hamamönü Döğel-
 ler Sokak No 22*

1952 yılı için muteberdir.

İsmail İsmail

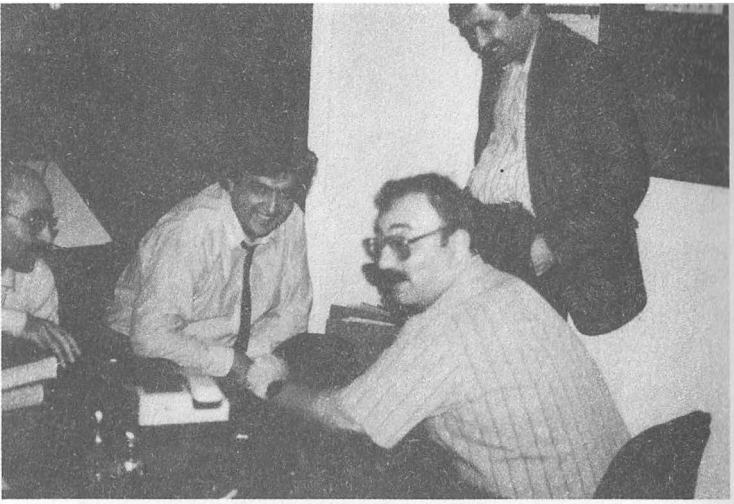
Bay *Oktay Ekşi*
 Ankara Ajansı'nın *Merkez*
 Muhabiridir.

Vazifesini yaparken kolaylık gösterilmesi
 rica olunur.

ANKARA AJANSI
 Umum Müdürlüğü

ANKARA AJANSI
 ANKARA

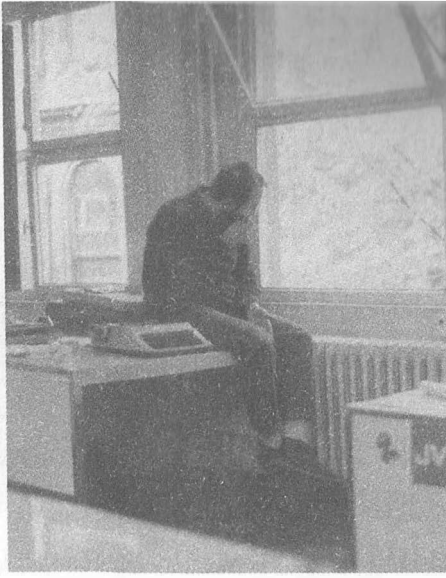
Oktay Ekşi'nin ilk basın kimlik kartı

Yer Mecidiyeköy, Yıl 1985, Sabah Gazetesi yeni kurulmuş,
Zafer Mutlu objektife gülümsüyor.

Uğur Dünder, 1973 yılında Almanya'da yaşayan Türk İşçilerinin
sorunlarını yansıtan belgeselin çekiminde kameraman
Egemen Baykal'la...

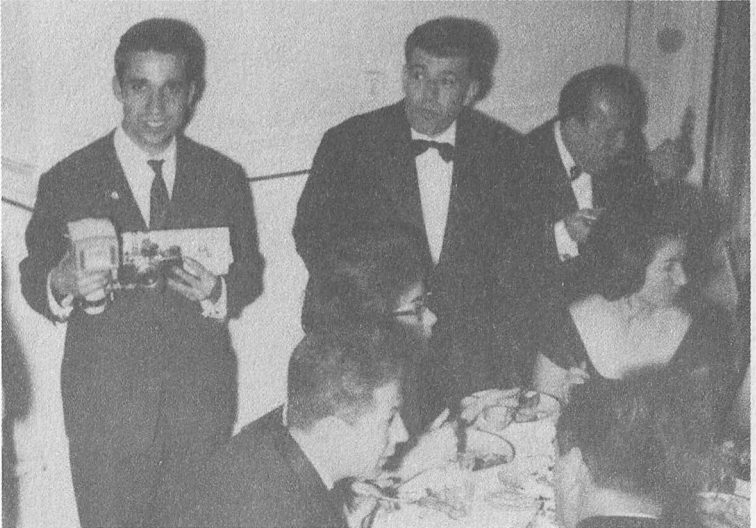
Yer Babıâli'deki Cumhuriyet Gazetesi,
İsmet Berkan derin düşüncelere dalmış...

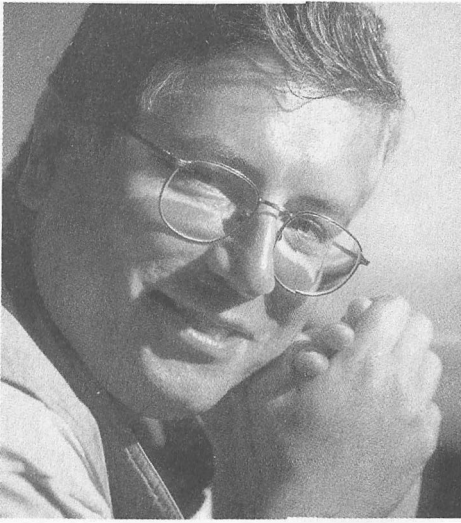
Nurcan Akad, Ankara'ya, Nokta Dergisi'ne geldiği ilk yıl,
Adnan Kahveci ile bir röportajda...

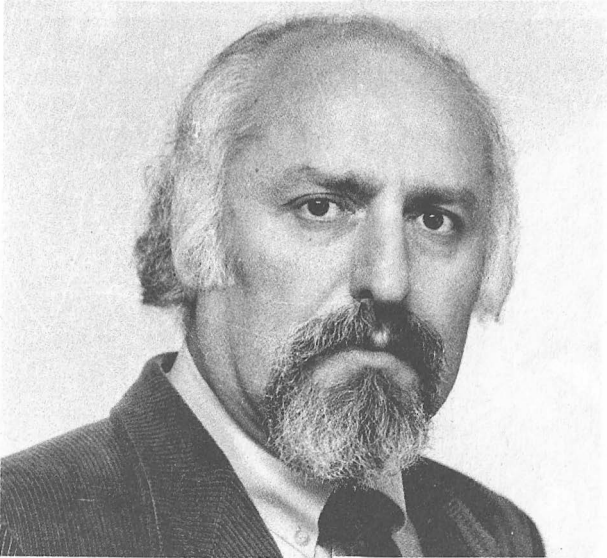
Ertuğrul Özkök, Hürriyet Ankara Temsilcisi iken,
Etap Altınel Oteli'nde bir yemekte,
Yanında Okay Gönensin ve eşi ile Ahmet Tan da var.

1963 Yılı, Ulus Gazetesi Foto Muhabiri Yavuz Donat (sol başta)
foto muhabirlerinin duayını Hüseyin Ezer'le bir resepsiyonda.

Serdar Turgut, Hürriyet Gazetesi'nde yazarlığa başladığı günler.

Yalçın Doğan, 80'li yılların ortasında, Cumhuriyet'in Ankara Temsilcisi iken.

Hasan Cemal, 80'li yıllarda
Cumhuriyet'in Genel Yayın Yönetmeni.

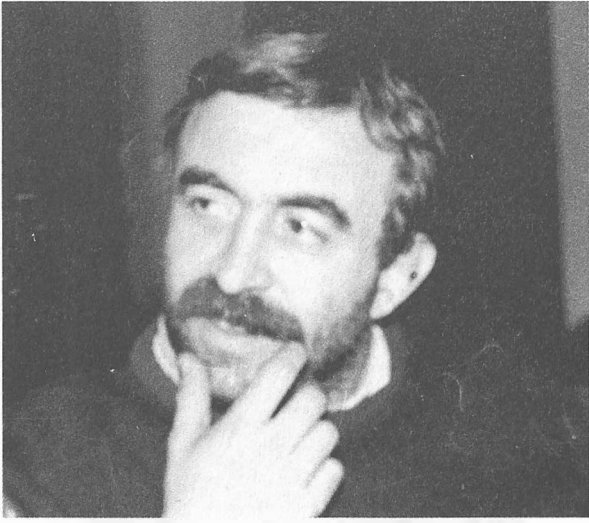
Hıncal Uluç, İstanbul gazeteciliğine
başladığı günlerden bir fotoğraf.

Ayşe Arman, İstanbul'daki evinin balkonunda bir röportajda.

Mehmet Barlas, 70'li yıllar...

Cengiz Çandar, 80'li yılların başında Cumhuriyet'te çalışırken.

Duygu Asena'nın, dergicilik yaptığı yıllar.

HAKAN AKPINAR

Onların Hikayesi

Nasıl Gazeteci Oldular

Hakan Akpınar

1967 yılında Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü'nden mezun oldu. Gazetecilik mesleğine 1991 yılında Hürriyet Gazetesi'nde başladı. 2003 yılında Hürriyet Gazetesi'nden istifa etti. Aynı yıl Tercüman Gazetesi Ankara Temsilciliği'ne getirildi. Hakan Akpınar'ın "Kurtların Kardeşliği" ile "28 Şubat Postmodern Darbenin Öyküsü" adlı iki kitabı daha bulunuyor.

Kitabımızın önsözünü kaleme alan **EMİN ÇOLAŞAN**, bu çalışmayla ilgili şu değerlendirmeyi yapıyor:

"Şimdi elinizde Türk basın tarihine geçecek bir kitap var. Ama bu kitap sadece gazetecileri değil herkesi ilgilendiriyor." **"ONLARIN HİKÂYESİ / NASIL GAZETECİ OLDULAR"**, Türkiye'de bir ilk ve tek. Hiç bilinmeyen sorulara yanıt getiriyor. Önünüze başka bir dünyayı, basın dünyasını seriyor.

Türkiye'nin ünlü gazetecileri nasıl gazeteci oldular ve sonrasında neler yaşadılar. Rastlantılar, dostluklar, ihanetler, oynanan oyunlar, başlarına gelenler. Onların kişiliğinde gazeteciliğin ve siyasetin perde arkası... 33 gazetecinin yaşam serüvenine kendi ağızlarından ve belgelerden ulaşacaksınız. Bu kitabı bir solukta okuyacak, bazen kızacak, bazen şaşırarak, bazen de gülecek ve ünlü gazetecilerin "perde arkası"nı öğreneceksiniz.

ISBN 975-9198-63-0

www.birharfayayinlari.com

9 799759 198632

www.hepsiburada.com / www.idefixe.com / www.kitapyurdu.com / www.netkitap.com / www.yeniayr.com